

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

Journal of Social Science and Cultural

P-ISSN: 2697-6269 ปีที่ 8 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2567)

E-ISSN: 2730-1362 Vol.8 No.5 (May 2024)

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู โดยเน้นสาขาวิชาในด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารการศึกษา การศึกษาการสอนเชิงประยุกต์ เศรษฐศาสตร์ เศรษฐมิติและการเงิน บริหารธุรกิจ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับ บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียน บทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กอง บรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

❁ เจ้าของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

572 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

❁ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

อุปนายกสภา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก รักษาการเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

พระครูนิติธรรมบัณฑิต, ดร.

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ บรรณาธิการบริหาร

ดร.ปญญาดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❁ กองบรรณาธิการ

พระครูปลัดสาโรจน์ ธมมสโร, ดร.

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรณ คุวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ**พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ**

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายศักดิ์ดา ทารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอนุชิต ปราบพาล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภินันท์ คำหารพล

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระครูปลัดสาโรจน์ ธมมสโร

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระบุญญฤทธิ์ ภาทจารี

วัดสนธิ์ (นาสน)

ฝ่ายกฎหมาย

ผศ.ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ออกแบบปก

นายวินัย ชีระพิบูลย์วัฒนา

จัดรูปเล่ม

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031 โทรสาร. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 5 ประจำปีพุทธศักราช 2567 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ จำนวน 30 เรื่อง ประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 29 เรื่อง เล่มนี้เป็นปีที่ 8 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ปฐมาภา

นางสาวปฐมาภา จงละเอียด
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
การพัฒนาแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช	1
DEVELOPMENT OF A TRILINGUAL ONLINE PAMPHLET FOR TOURISM PROMOTION AT KASEMSUK FARM IN THUNG YAI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE รัตนกรณ์ นาคปลัด, กัลยกร เสริมสุข, วรวิฐา เทพนิมิต, นุชนาฏ บัวจันทร์, ภาณุรินทร์ ไสหนู และเสวณีย์ ศรีพันธ์	
การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21	13
DEVELOPMENT OF INDICATORS FOR STEM EDUCATION'S TEACHER COMPETENCY IN THE 21ST CENTURY ฐิตารีย์ ศรีบุญเพ็ง และเอี่ยมพร หลินเจริญ	
นโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ด้วย Soft Power เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	27
POLICY FOR DRIVING THE COMMUNITY ECONOMY WITH SOFT POWER FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิคุณ (สุเทพ ตีเยี่ยม)	
การสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์	39
COMMUNICATION FOR CONSUMERS PROTECTION IN PURCHASING GOODS AND SERVICES VIA ONLINE MEDIA ปวรนนท์ ธัมมัญญุตานันท์, ปิยฉัตร ล้อมขวการ, วิทยาธร ท่อแก้ว และจิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์	
นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	51
HEALTH PROMOTION TOURISM INNOVATION IN WORLD HERITAGE CITIES FOR THE ELDERLY IN INDUSTRIAL ZONES PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE ประวิทย์ ประมาน, เสาวลักษณ์ ประมาน และพัลลภ อัครพัฒนกำชัย	
การพัฒนาการอ่านวิเคราะห์บันเทิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกีสำหรับนักเรียน ประถมศึกษาตอนปลาย	64
ANALYTICAL READING DEVELOPMENT APPLYING STANISLAVSKI'S SYSTEM FOR UPPER PRIMARY STUDENTS สร้อยขนา กิรตินิจกาล และสันติวัฒน์ จันทร์ไฉ	
การพัฒนาแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	75
DEVELOPMENT OF DIGITAL TECHNOLOGY MANAGEMENT MODEL WITH ACTIVE LEARNING TO ENHANCE CREATIVE THINKING OF UNDERGRADUATE STUDENTS ศศิธร นาม่วงอ่อน และทิพรัตน์ สิทธิวงศ์	

สารบัญ (ต่อ)

พระยา: ความเชื่อกับการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย	84
PHRAYA: BELIEFS AND CONTEMPORARY AMULET DESIGN	
คณิน ไพรวรรณรัตน์ และอนุชา แผงเพชร	
กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช	96
BUSINESS LEARNING NETWORK DEVELOPMENT PROCESS FOR ADJUSTING THE PRODUCTION METHODS TO UPGRADE THE LOCAL ECONOMY AND THE QUALITY OF LIFE AMONG THE COCONUT FARMERS IN PAKPOON TOWN MUNICIPALITY, NAKHON SI THAMMARAT	
จิตติมา ดำรงวัฒนะ และประนอม การชนันท์	
ผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	109
EFFECTS OF PHYSICAL EDUCATION LEARNING MANAGEMENT VOLLEYBALL SUBJECT USING LEAD - UP GAMES TO SPORTS EFFECTS PLAY INTELLIGENCE - QUOTIENT OF SIXTH - GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS	
กัญญาณัฐ แก้วสียา และจักริน ด้วงคำ	
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์)	119
STUDY OF MATHEMATICS ACHIEVEMENT BY USING SUUGAKU METHOD OF PRIMARY 2 STUDENTS HATYAI CITY KINDERGARTEN (NA SUWANNAWONG SCHOOL)	
นิศารัตน์ สมบูรณ์ประเสริฐ และพล เหลืองรังษี	
การพัฒนาแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ	128
THE DEVELOPMENT OF HIGHT PERFORMANCE ORGANIZATION MODEL FOR THE OFFIC OF THE NATIONAL BROADCASTING AND TELECOMMUNICATIONS COMMISSION	
สมชาย เกตุใหม่, ชมสุภักดิ์ ครุฑทะกะ, วรณัฐ แหยมแสง และดวงเดือน จันทร์เจริญ	
คุณลักษณะทางการสื่อสารของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	139
COMMUNICATION CHARACTERISTICS OF COMMUNITY LEADERS IN THUNG SONG TOWN MNCIPALITY, NAKHON SI THAMMARAT PROVINC	
วิทยากร ท่อแก้ว และณัฐสุพงศ์ สุขโสภา	
การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรีตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง	154
DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR PROMOTING ADAPTABILITY OF UNDERGRADUATES BASED ON THE THEORY OF SELF-EFFICACY	
สุภาพร พงษ์มณี, อัมพร ม้าคะนอง และปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ	

สารบัญ (ต่อ)

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาช่างก่อสร้างและโยธา วิทยาลัยเทคนิคยะลา	166
THE DEVELOPMENT OF MULTIMEDIA TEACHING MATERIALS ON DISTANCE AREA AND VOLUME TO ENHANCE THE ACADEMIC ACHIEVEMENT IN MATHEMATICS FOR THE HIGHER VOCATIONAL CERTIFICATE IN CONSTRUCTION AND CIVIL ENGINEERING DEPARTMENT AT YALA TECHNICAL COLLEGE	
ธนภฤต สุขแก้ว และพล เหลืองรังษี	
คุณค่าของนางโขนผู้ขายในนาฏกรรมไทย	175
THE VALUE OF FEMALE CHARACTERS ROLE IN KHON MASKED DRAMA PORTRAYED BY MALE ACTORS IN THAI DRAMATIC DANCES	
รวิ เรืองศรี, กิตติกรณ์ นพอดมพันธ์ และปิยะนาถ อังควาณิชกุล	
การพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการละเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: โรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา	185
DEVELOPING TEACHERS TO STRENGTHEN THEIR ABILITY TO DESIGN LEARNING ACTIVITIES ACCORDING TO THE GUIDELINES FOR STEAM EDUCATION THROUGH PLAYING LUK YANG NA FOR PRIMARY SCHOOL STUDENTS: BANKLONGWA SCHOOL, SONGKHLA PROVINCE	
ศิริภา จันทรเกื้อ, มัสยา หลงสมัน, คมกริช จันทรชุม, อริสรา บุญรัตน์ และอานอบ คันทะชา	
การพัฒนาบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมุสลิมวิทยาลัยนิธิ	197
DEVELOPMENT OF INTERNET-BASED AUGMENTED REALITY LESSONS FOR SELF - LEARNING TO ENHANCE PROBLEM - SOLVING SKILLS OF MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS MUSLIMWITTAYA FOUNDATION SCHOOL	
อรุณ วายุภักดิ์ และพล เหลืองรังษี	
การศึกษาความต้องการและแนวทางการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์	209
STUDY OF NEEDS AND GUIDELINES FOR DEVELOPING INTEGRATED TEACHING AND LEARNING FORMATS TO PROMOTE LEARNING IN PERFORMING DANCE SKILLS	
วิรัตน์ จินตะไล้, สุวีรัตน์ จินพงษ์ และธนิศา เลิศพรกุลรัตน์	
ผลการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	222
RESULT OF USING ENCOURAGE BOOK OF VERSE STORY FOR PRONUNCIATION AND SKIMMING SKILL DEVELOPMENT IN THAI STUDIES SUBJECT GROUP OF ELEMENTARY PUPILS 1 (ES 1)	
แสงดาว เมืองใจ	
อุปลักษณเชิงมนทัศน์ความรวย - ความจนในภาษาไทยถิ่นอีสาน	234
CONCEPTUAL METAPHOR OF RICHNESS - POVERTY IN NORTHEASTERN THAI DIALECT	
อัษฎารุส ไสยรส	

สารบัญ (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬา เนตบอล SITUATIONS, PROBLEMS, AND NEEDS FOR PHYSICAL EDUCATION LEARNING MANAGEMENT IN NETBALL พัชรภา เกิดโชคทรัพย์, สาธิต ประจันบาน และอนันต์ มาลารัตน์	246
การออกแบบพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงาม ของกัณณ์คลินิก DESIGN AND DEVELOPMENT OF LINE APPLICATION PLATFORM FOR GANGNAM CLINIC PRODUCT AND SERVICE ชนากฤต สุวรรณเกษการ, นพดล อินทร์จันทร์ และกิตติคุณ รุ่งเรือง	256
ปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู COLLABORATIVE ACTIONS TO INCREASE TEACHERS' EDUCATIONAL LEADERSHIP CAPABILITIES จิระยุทธ พุทธิรักษาพิทักษ์ และวิบูล ทาชา	267
การพัฒนาแบบจำลองความรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในเขต พื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี THE DEVELOPMENT OF A HEALTH LITERACY PROMOTION MODEL TO IMPROVE THE QUALITY OF LIFE OF KAREN ETHNIC GROUPS IN THE AREA OF SUAN PHUENG DISTRICT RATCHABURI PROVINCE ธรรารัตน์ สัณญะโม และนรินทร์ สังข์รักษา	279
การสืบทอดและการดำรงอยู่ของมวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัย THE INHERITANCE AND EXISTENCE OF MUAY CHAIYA MARTIAL ARTS IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY สุวิมล เวชวิโรจน์	293
ประสบการณ์ในการจัดการความเสี่ยงของนักลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล DIGITAL CURRENCY INVESTMENT RISK MANAGEMENT EXPERIENCES BY INVESTORS วิฑิต ตันอารีย์ และปรีชัช ดาวอุดม	303
ความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่ THE SEMANTICS RELATIONSHIP IN NAMING PLACES IN CHIANG MAI PROVINCE ปริญญญา บุญมาเลิศ และปฐม หงษ์สุวรรณ	313
การยกระดับคุณภาพสินค้าและบริการชุมชนชาวหลามบ้านน้ำรอบ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี IMPROVING THE QUALITY OF PRODUCTS AND SERVICES IN KHAO LAM BAN NAM ROP COMMUNITY, NAM ROP SUBDISTRICT, PHUNPHIN DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE ภัชลดา สุวรรณนวล และพระครูจิระธรรมรัตน์	323

สารบัญ (ต่อ)

ทุนวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนวัดท่าขนุน ตำบลทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี	336
CULTURAL CAPITAL AND THE TRANSFORMATION OF THE COMMUNITY THROUGH THE AGES: A CASE STUDY OF WAT THA KHANUN MORAL COMMUNITY, THONG PHAPHUM SUBDISTRICT, THONG PHAPHUM DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE	
วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์, นพรัตน์ ไชยชนะ, พจนีย์ สุขชานา, ศกสิทธิ์ ปักซี่, สุภาพงษ์ สุขชานา และวิยะดา พลชัย คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	347

การพัฒนาแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช*

DEVELOPMENT OF A TRILINGUAL ONLINE PAMPHLET FOR TOURISM PROMOTION AT KASEMSUK FARM IN THUNG YAI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

รัตน์กร นาคปลัด^{1*}, กัลยกร เสริมสุข¹, วริฏฐา เทพนิมิต², นุชนาฏ บัวจันทร์¹, ภาณรินทร์ ไสหนู¹, เสวณีย์ ศรีพันธ์¹
Rattaneekorn Nakplad^{1*}, Kanyakorn Sermsook¹, Varidta Tapnimit², Nuchanat Buachan¹, Phanarin Sainoo¹, Saowanee Sripun¹

¹คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

¹Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat, Thailand

²คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ประเทศไทย

²Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: rattaneekorn.p@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผ่นพับออนไลน์สามภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีนสำหรับประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ณ ไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาที่จัดทำขึ้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 107 คน ประกอบด้วย เจ้าของกิจการไร่เกษมสุข 1 คน พนักงานไร่เกษมสุข จำนวน 6 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวไร่เกษมสุข จำนวน 100 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ 1) แบบประเมินความพึงพอใจของเจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษา และ 2) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อสอบถามความคิดเห็นของเจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุข และนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแผ่นพับออนไลน์สามภาษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยสถิติเชิงปริมาณคือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า ผู้วิจัยได้พัฒนาแผ่นพับออนไลน์สามภาษาตามความต้องการของเจ้าของกิจการและพนักงานไร่เกษมสุข จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แผ่นพับเกี่ยวกับประวัติและกิจกรรมของไร่เกษมสุข และแผ่นพับเกี่ยวกับเมนูอาหารและเครื่องดื่มที่ไร่เกษมสุขจัดจำหน่าย ในด้านความพึงพอใจ พบว่า ในภาพรวมเจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุขและนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาอยู่ในระดับมากที่สุด ผลจากการสัมภาษณ์ ทำให้สรุปได้ว่า แผ่นพับออนไลน์สามภาษาสามารถให้ข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำสำคัญ: การพัฒนา, แผ่นพับออนไลน์, สามภาษา, ไร่เกษมสุข, ประชาสัมพันธ์

Abstract

This research study is mixed-methods research. The objectives are 1) to create an online pamphlet in three languages including Thai, English, and Chinese to promote tourism at Kasemsuk farm and 2) to assess the samples' satisfaction towards the developed online pamphlet. 107 samples in the study comprised one owner and six employees of Kasemsuk farm by means of

purposive sampling and 100 tourists through a convenience sampling method. The research tools used in this study were 1) a questionnaire assessing the satisfaction of Kasemsuk farm owner, employees, and tourists and 2) a semi-structured interview inquiring the samples' opinions towards the online pamphlet. Statistics for data analysis included a quantitative method involving means and standard deviations and qualitative one which included content analysis. Based on the results of the study, the researchers created two online trilingual pamphlets in correspondence with the needs of the owner and the employees. The first pamphlet was about the history of and activities arranged by Kasemsuk farm. The other one was the menu presenting food and beverages sold at Kasemsuk farm. Regarding the satisfaction, it was found that in general the owner, employees, and tourists' satisfaction with the trilingual online pamphlets was at the highest level. According to the interview results, it can be concluded that the trilingual online pamphlets can provide useful information for promoting tourism at Kasemsuk farm, Thung Yai District, Nakhon Si Thammarat Province.

Keywords: Development, Online Pamphlet, Trilingual, Kasemsuk Farm, Promotion

บทนำ

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่ทั้งหมด 6,214,064 ไร่ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม 4,152,703 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 66.82 ของพื้นที่ทั้งหมด ในปี 2560 ขนาดเศรษฐกิจของจังหวัดในส่วนของภาคการเกษตรมีมูลค่ามากถึง 38,455 ล้านบาท (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562) จากข้อมูลที่อ้างถึงในข้างต้น เห็นได้อย่างชัดเจนว่าเกษตรกรรมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอทุ่งใหญ่ซึ่งเป็นหนึ่งในอำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ทางการเกษตรแห่งหนึ่งที่ได้รับการยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร นั่นคือ ไร่เกษมสุข (Thai PBS, 2565) โดยการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะมุ่งเน้นที่กิจกรรมของการเกษตร การท่องเที่ยวในลักษณะนี้เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมความงามของธรรมชาติและแหล่งเกษตรในชุมชน ที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี (สุกันยา คงเขียว และคณะ, 2561)

ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์ นายกิตติกร อ่อนจันทร์ เจ้าของกิจการไร่เกษมสุข ที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปรับใช้ในการทำการเกษตรแบบผสมผสาน ไร่เกษมสุขตั้งอยู่ที่อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่กว่า 30 ไร่ จากการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการไร่เกษมสุข (กิตติกร อ่อนจันทร์, 2566) ได้ให้ข้อมูลว่า ในอดีตเป็นที่นาดั้งเดิมสมัยรุ่นทวดมาสู่รุ่นตา เดิมได้ทำเกษตรแบบผสมผสานแต่ในเวลาต่อมาท่านได้แก่ตัวลง รุ่นหลานจึงมาสืบทอดเจตนารมณ์ต่อ จนปัจจุบันยุคสมัยที่เปลี่ยนไป นายกิตติกร อ่อนจันทร์ จึงได้มีแนวคิดที่ว่า “ถ้าหากทำแค่ไร่นาก็คงได้ผลผลิตแค่ข้าวที่ปลูก” รุ่นหลานจึงได้ปรับเปลี่ยนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้ามาจับจ่ายใช้สอยผลิตภัณฑ์ที่มีในไร่ โดยตัวไร่นาจจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามฤดูกาลและได้มีการนำผลผลิตไปแปรรูปเป็นอาหารและเครื่องดื่ม ไร่เกษมสุขได้มีการจัดสรรพื้นที่ทั้งในด้านของการทำการเกษตร พื้นที่เลี้ยงสัตว์ พื้นที่ในส่วนของร้านอาหารและเครื่องดื่มที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเยี่ยมชมความงามของธรรมชาติในไร่สามารถร่วมกิจกรรมการให้อาหารสัตว์และสามารถนั่งทานอาหารตามซุ้มไม้ของร้านอาหารที่ทางไร่ได้จัดเตรียมไว้เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้นั่งทานอาหารท่ามกลางธรรมชาติที่งดงาม สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมไร่เกษมสุข อีกทั้งไร่เกษมสุขแห่งนี้ได้รับการแนะนำร้านอาหารห้ามพลาดจังหวัดนครศรีธรรมราช (HOMESICKALIENN, 2566)

จากการลงพื้นที่สำรวจและได้สัมภาษณ์เจ้าของกิจการไร่เกษมสุข อำเภอบึงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช (กิตติกร อ่อนจันทร์, 2566) เกี่ยวกับการพัฒนาแผ่นพับออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์ไร่เกษมสุขเป็นสามภาษา ทำให้ทราบว่า ไร่เกษมสุขมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเยี่ยมชม แต่ทางไร่เกษมสุขมีเพียงสื่อเฟซบุ๊กที่เป็นภาษาไทยเพียงภาษาเดียวที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ และทางไร่พบปัญหาในการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกันกับนักท่องเที่ยวจีน ในการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว การสั่งอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งทางไร่เกษมสุขยังคงขาดการประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อแผ่นพับออนไลน์ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีนในการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

ด้วยเหตุผลนี้ ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเยี่ยมชมไร่เกษมสุข เนื่องจากสื่อประชาสัมพันธ์มีความสำคัญต่อการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว และ การใช้สื่อเทคโนโลยีจะช่วยนำเสนอข้อมูลและดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยวที่เข้าชมสื่อ ดังที่ กันตภณ แก้วสง่า และคณะ กล่าวถึง การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการประชาสัมพันธ์จะช่วยให้การประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น (กันตภณ แก้วสง่า และคณะ, 2563) ผู้วิจัยจึงได้มีความคิดที่จะทำสื่อประชาสัมพันธ์ไร่เกษมสุข โดยจัดทำในรูปแบบ สามภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและประชาสัมพันธ์ไร่เกษมสุขให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ในรูปแบบแผ่นพับออนไลน์ที่สามารถสแกน QR Code ซึ่งการทำแผ่นพับในรูปแบบออนไลน์ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกยิ่งขึ้น ผู้วิจัยคาดหวังว่า แผ่นพับออนไลน์สามภาษาที่จัดทำขึ้นนี้สามารถเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ ช่วยให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวไร่เกษมสุขมากขึ้นด้วยสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ทั้งยังอาจจะส่งผลไปถึงการเพิ่มการจ้างงานของคนในพื้นที่อีกด้วย นอกจากนี้ ผลจากการศึกษาครั้งนี้ อาจเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจท้องถิ่นในลักษณะอื่น ๆ ในการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โดยใช้ประชาสัมพันธ์ออนไลน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผ่นพับออนไลน์สามภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลทั่วไปของไร่เกษมสุข อำเภอบึงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาของเจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอบึงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพหรือแบบผสมผสาน (Mixed-methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย เจ้าของกิจการไร่เกษมสุข จำนวน 1 คน พนักงานไร่เกษมสุข จำนวน 6 คน และจากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมไร่เกษมสุขจำนวนประมาณ 1,000 คน ต่อสัปดาห์ ซึ่งค่าความคลาดเคลื่อนบวกกลับกันแล้วไม่เกิน 10% จะได้จำนวนนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มตัวอย่าง 100 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, T., 1973) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บแบบสอบถาม จำนวน 107 คน ประกอบด้วย เจ้าของกิจการไร่เกษมสุข จำนวน 1 คน พนักงานไร่เกษมสุข จำนวน 6 คน โดยใช้วิธี การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวไร่เกษมสุข จำนวน 100 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ 1) เจ้าของกิจการ 1 คนและพนักงานไร่เกษมสุข 2 คน และ 2) นักท่องเที่ยว จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 13 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ 1) แบบประเมินความพึงพอใจของเจ้าของกิจการ พนักงานไร้เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษา และ 2) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อสอบถามความคิดเห็นของเจ้าของกิจการ พนักงานไร้เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษา

1. แบบประเมินความพึงพอใจต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร้เกษมสุข แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และความถี่ในการใช้บริการไร้เกษมสุข

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร้เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 ข้อ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) 5 หมายความว่า พึงพอใจมากที่สุด 4 หมายความว่า พึงพอใจมาก 3 หมายความว่า พึงพอใจปานกลาง 2 หมายความว่า พึงพอใจน้อย 1 หมายความว่า พึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ (Open-ended Questions) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ทำแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะข้อมูลเพิ่มเติมอย่างอิสระ จำนวน 1 ข้อ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ก่อนการนำแบบสอบถามไปใช้จึงให้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร้เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นรวบรวมผลมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้ (สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2551)

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหา

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

จากนั้นพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเนื้อหา จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ค่าดัชนีมีความสอดคล้องเท่ากับ 0.98 หมายความว่า แบบสอบถามความพึงพอใจต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษามีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ โดยผู้วิจัยใช้ระยะเวลา 1 เดือนในการลงพื้นที่เพื่อเก็บแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

2. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อสอบถามความคิดเห็นของเจ้าของกิจการ พนักงานไร้เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร้เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีการตรวจสอบความถูกต้องของคำถามที่ใช้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำคำถามมาปรับปรุงก่อนนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีจำนวน 5 ข้อ ดังนี้

1. ท่านมีความพึงพอใจต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาหรือไม่ อย่างไร

2. ท่านคิดว่าแผ่นพับออนไลน์สามภาษา มีการออกแบบที่น่าสนใจหรือไม่ อย่างไร

3. ท่านคิดว่าแผ่นพับออนไลน์สามภาษา มีประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

4. ท่านคิดว่า QR Code แผ่นพับออนไลน์สามภาษาสามารถเข้าใช้งานได้ง่ายหรือไม่ อย่างไร

5. ท่านต้องการให้พัฒนาหรือปรับปรุงแผ่นพับออนไลน์สามภาษาหรือไม่ อย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติปริมาณ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ

(Percentage) ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อผ่านออนไลน์สามภาษา วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สถิติเชิงปริมาณและนำมาแปลผลระดับความพึงพอใจ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 - 5.00 หมายความว่า มากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 - 4.50 หมายความว่า มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 - 3.50 หมายความว่า ปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 - 2.50 หมายความว่า น้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.50 หมายความว่า น้อยที่สุด และส่วนที่ 3 ข้อมูลจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา ดีความ และนำเสนอในรูปแบบ ความเรียง

การพิทักษ์กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างจะได้รับคำชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างจะได้รับ พร้อมทั้งชี้แจงถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างว่าสามารถเข้าร่วมการวิจัย หรือสามารถปฏิเสธที่จะไม่เข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น รวมทั้งแจ้งกลุ่มตัวอย่างถึงข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยให้เกิดความเสียหายแก่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจะนำเสนอในภาพรวมเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาเท่านั้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาแบ่งเป็นประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาผ่านออนไลน์สามภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลทั่วไปของไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผลการศึกษานำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาผ่านออนไลน์สามภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลทั่วไปของไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

โดยขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาผ่านออนไลน์สามภาษา มีดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการสอบถามข้อมูล ลงพื้นที่วิจัยเพื่อสัมภาษณ์ พูดคุยกับเจ้าของกิจการและพนักงานไร่เกษมสุข อ.ทุ่งใหญ่ จ.นครศรีธรรมราชเกี่ยวกับความต้องการที่มีต่อผ่านออนไลน์สามภาษา (ไทย อังกฤษและจีน) รวมทั้งลักษณะการออกแบบผ่าน

2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการออกแบบผ่านออนไลน์รวมทั้งศึกษาระบบการสร้างผ่าน

3. ผู้วิจัยออกแบบ พัฒนาผ่านโดยมีเนื้อหาต่าง ๆ จัดวางองค์ประกอบภาพและข้อมูลการเลือกใช้สี การเลือกรูปแบบและขนาดของตัวอักษร รวมทั้งการแปลภาษาไทยเป็นอังกฤษและจีน โดยได้ผ่านจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

3.1 ผ่านเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของไร่เกษมสุข ส่วนที่ 2 คือ ประวัติไร่เกษมสุข ส่วนที่ 2 คือ กิจกรรมในไร่เกษมสุข จุดเด่นของไร่เกษมสุข การปลูกข้าวและข้อมูลติดต่อ

3.2 เมนูอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนที่ 1 คือ หน้าปกเมนูอาหาร เมนูแนะนำ ส่วนที่ 2 คือ อาหารประเภทตำ/ยำ ส่วนที่ 3 คือ อาหารประเภทต้ม อาหารจานเดียว อาหารทานเล่น ส่วนที่ 4 คือเมนูเครื่องดื่ม

4. นำผ่านให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อออนไลน์ ตรวจสอบรูปแบบองค์ประกอบการใช้สี ขนาดตัวอักษร การจัดวาง และด้านภาษา ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีนตรวจสอบความถูกต้องของไวยากรณ์ การใช้คำและสำนวนต่าง ๆ

5. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

6. จัดทำแผ่นพับออนไลน์และ QR code เพื่อเข้าถึงแผ่นพับเพื่อนำไปมอบให้เจ้าของกิจการ ตัวอย่างแผ่นพับออนไลน์สามภาษาและคิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าถึงแผ่นพับ

ภาพที่ 1 แผ่นพับออนไลน์แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับ ประวัติไร่เกษมสุข

ภาพที่ 2 แผ่นพับออนไลน์แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรม จุดเด่นของไร่เกษมสุข ฤดูกาลปลูกข้าวและ ข้อมูลติดต่อ

ภาพที่ 3 แผ่นพับออนไลน์แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับเมนูอาหารและเครื่องดื่ม

ภาพที่ 4 คิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าถึงแผ่นพับ

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผลการศึกษาความพึงพอใจได้มาจากการแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างแสดงผลได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของเจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุขและนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหามีการเรียงลำดับอย่างต่อเนื่อง เข้าใจง่าย	4.48	0.98	มาก
2. เนื้อหาและภาพมีความสอดคล้องกัน	4.76	0.42	มากที่สุด
3. เนื้อหาในแผ่นพับช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของไร่เกษมสุข	4.67	0.51	มากที่สุด
4. เนื้อหา มีประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ	4.68	0.51	มากที่สุด
5. ภาพรวมของเนื้อหาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวไร่เกษมสุข	4.69	0.58	มากที่สุด
6. การจัดองค์ประกอบและตัวอักษรมีความสวยงาม	4.71	0.61	มากที่สุด
7. รูปแบบของตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.47	0.81	มาก
8. ภาพรวมของแผ่นพับออนไลน์สามภาษามีความน่าสนใจ	4.51	0.96	มากที่สุด
9. QR Code สามารถเข้าถึงได้รวดเร็ว	4.74	0.43	มากที่สุด
10. QR Code สามารถเข้าถึงได้กับสมาร์ตโฟนทุกรุ่น	4.80	0.42	มากที่สุด
รวม	4.65	0.62	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงผลวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของเจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุขและนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราชภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุขและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวไร่เกษมสุข มีความพึงพอใจต่อแผ่นพับสามภาษาอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ หัวข้อที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ QR Code สามารถเข้าถึงได้กับสมาร์ตโฟนทุกรุ่น ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.42) เนื้อหาและภาพมีความสอดคล้องกัน ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.42) QR Code สามารถเข้าถึงได้รวดเร็ว ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.43) การจัดองค์ประกอบและตัวอักษรมีความสวยงาม ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.61) ภาพรวมของเนื้อหาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวไร่เกษมสุข ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.58) เนื้อหา มีประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.51) เนื้อหาในแผ่นพับช่วยเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของไร่เกษมสุข ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.51) ภาพรวมของแผ่นพับออนไลน์

สามภาษามีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.96) ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้
 เนื้อหาการเรียงลำดับอย่างต่อเนื่องเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.98) และรูปแบบของตัวอักษรมีความ
 เหมาะสม ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเจ้าของกิจการ พนักงานไร่เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผ่นพับ
 ออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุข จากทั้งหมด 5 คำถาม สามารถสรุปเนื้อหาจาก
 คำถามได้ดังต่อไปนี้

คำถามที่ 1 ท่านมีความพึงพอใจต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาหรือไม่ อย่างไร

นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการมีความพึงพอใจแผ่นพับออนไลน์สามภาษาในแง่ภาษาที่
 หลากหลายทั้งไทย อังกฤษและจีน เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น ชาวจีน และชาวมาเลเซียเดินทางมา
 ท่องเที่ยวที่ไร่เกษมสุข แผ่นพับออนไลน์สามภาษายังสะดวกต่อการสั่งเมนูน้ำและอาหารมากกว่าการแปลภาษา
 ด้วยโทรศัพท์ ซึ่งอาจมีความผิดพลาดทางด้านไวยากรณ์ คำศัพท์ เป็นต้น

คำถามที่ 2 ท่านคิดว่าแผ่นพับออนไลน์สามภาษามีการออกแบบที่น่าสนใจหรือไม่ อย่างไร

แผ่นพับออนไลน์สามภาษามีความน่าสนใจ เพราะมีข้อมูล รูปภาพ ราคาที่ชัดเจน รูปแบบ
 ตัวอักษรอ่านง่าย มีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาได้เหมาะสมและมีการออกแบบแผ่นพับที่สวยงาม สะดุดตา

คำถามที่ 3 ท่านคิดว่าแผ่นพับออนไลน์สามภาษามีประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

แผ่นพับออนไลน์สามภาษามีประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพราะ
 ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีหลากหลายสัญชาติ จึงสะดวกต่อการสั่งอาหารและเครื่องดื่ม และสามารถช่วย
 ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุขให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงข้อมูลของไร่เกษมสุข

คำถามที่ 4 ท่านคิดว่า QR Code แผ่นพับออนไลน์สามภาษาสามารถใช้งานได้ง่ายหรือไม่
 อย่างไร

QR Code แผ่นพับออนไลน์สามภาษาสามารถใช้งานได้ง่าย สะดวกเหมาะกับเทคโนโลยีในยุค
 ปัจจุบัน ลูกค้าที่เดินทางมาไกล ยังสามารถดูเมนูอาหารและเครื่องดื่มผ่านทางสมาร์ทโฟนได้เลย

คำถามที่ 5 ท่านต้องการให้พัฒนาหรือปรับปรุงแผ่นพับออนไลน์สามภาษาหรือไม่ อย่างไร

แผ่นพับโดยรวมถือว่าสมบูรณ์แบบ แต่ต้องการให้เพิ่มเติมรูปภาพในเมนูอาหารและเครื่องดื่มมาก
 ยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความสนใจให้นักท่องเที่ยวในการเลือกสั่งเมนูอาหารและเครื่องดื่ม

อภิปรายผล

การอภิปรายผลจากการศึกษา นำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาแผ่นพับออนไลน์สามภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อประชาสัมพันธ์
 และให้ข้อมูลทั่วไปของไร่เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการสอบถามความต้องการของเจ้าของกิจการและพนักงานไร่เกษมสุขเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาของ
 แผ่นพับออนไลน์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาประกอบการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการออกแบบแผ่น
 พับออนไลน์รวมทั้งศึกษากระบวนการสร้างแผ่นพับ โดยได้ออกแบบ พัฒนาแผ่นพับโดยมีเนื้อหาต่าง ๆ จัดวาง
 องค์ประกอบภาพและข้อมูล การเลือกใช้สี การเลือกรูปแบบและขนาดของตัวอักษร รวมทั้งการแปลภาษาไทยเป็น
 อังกฤษและจีน โดยได้แผ่นพับจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แผ่นพับเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของไร่เกษมสุข ส่วนที่ 1 คือ ประวัติ
 ไร่เกษมสุข ส่วนที่ 2 คือ กิจกรรมในไร่เกษมสุข จุดเด่นของไร่เกษมสุข ฤดูกาลปลูกข้าวและข้อมูลติดต่อ และ
 เมนูอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนที่ 1 คือ หน้าปกเมนูอาหาร เมนูแนะนำ ส่วนที่ 2 คือ อาหารประเภทตำ/ยำ ส่วนที่
 3 คือ อาหารประเภทต้ม อาหารจานเดียว อาหารทานเล่น ส่วนที่ 4 คือ เมนูเครื่องดื่ม โดยได้แสดงผลการออกแบบ
 พัฒนาในผลการวิจัย โดยอ้างอิงตามหลักการของ โอลินทีย เชี่ยวชาญ ที่กล่าวว่า การออกแบบแผ่นพับต้อง

พิจารณาขนาดข้อมูลอย่างชัดเจน แต่หน้าต้องแสดงลักษณะเฉพาะ และมีความสัมพันธ์กับหน้าอื่น ๆ ที่จะพบมาต่อกันด้วย (โอโณทัย เชี่ยวชาญ, 2554) ผู้ออกแบบแผ่นพับจึงต้องออกแบบจัดเรียงลำดับการนำเสนอข้อความและรูปภาพในการโฆษณาให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสนใจและอ่านได้ง่าย กลยุทธ์ในการใช้เนื้อหาที่ให้ข้อมูลอย่างดี ละเอียด เข้าใจง่ายในแผ่นพับจะช่วยให้ผู้อ่านได้ทั้งความรู้และคลายตามความต้องการไปยังแหล่งท่องเที่ยว (ปทุมพร แป้นเหลือ, 2545) ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ครูเชียงราย ที่เสนอให้ผู้ออกแบบแผ่นพับควรใช้องค์ประกอบศิลป์ช่วยในการออกแบบ ภาพกราฟิกที่ใช้ประกอบให้ส่งเสริม สอดคล้องกับเนื้อหา รวมทั้งจัดเรียงลำดับเนื้อหาให้เหมาะสม ต่อเนื่องกัน (ครูเชียงราย, 2561)

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าของกิจการ พนักงานไร้เกษมสุข และนักท่องเที่ยวไร้เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของเจ้าของกิจการ พนักงานไร้เกษมสุขและนักท่องเที่ยวที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร้เกษมสุข อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราชในภาพรวมพบว่า เจ้าของกิจการ พนักงานไร้เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวไร้เกษมสุขมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจและแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เนื่องจากแผ่นพับออนไลน์สามภาษาสามารถช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับแหล่งท่องเที่ยวไร้เกษมสุข ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับ ผลการศึกษาจากงานวิจัยของ บุษยา หมีเงิน และกุลกนิษฐ์ ทองเงา ที่พัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบแผ่นพับ และโปสเตอร์ผสมผสานร่วมกับ QR Code และสื่อวีดิทัศน์เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบแผ่นพับและโปสเตอร์ผสมผสานร่วมกับ QR Code และสื่อวีดิทัศน์อยู่ในระดับมากที่สุด (บุษยา หมีเงิน และกุลกนิษฐ์ ทองเงา, 2566) สอดคล้องกับแนวคิดของ ธีรนนท์ เจริญนุรักษ์ กล่าวว่า ความสำเร็จถูกพัฒนาให้สามารถสแกนข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็วขึ้นเพียงแค่มือถือที่มีกล้องถ่ายรูป ก็สามารถใช้อุปกรณ์ QR Code Reader ภายในเครื่องเพื่ออ่านข้อมูลได้ทันที รองรับการใช้งานหลากหลายรูปแบบ (ธีรนนท์ เจริญนุรักษ์, 2561) การศึกษานี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ทรงสิริ วิชิราพันธ์และคณะ ที่ได้พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เทคโนโลยีเสมือนจริงส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนคูบัว จังหวัดราชบุรี โดยผลการวิจัยพบว่าผู้ค้าและนักท่องเที่ยวในชุมชนคูบัวที่ใช้การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่ยอมรับและเข้าถึงง่ายด้วยการผสมผสานเทคโนโลยีผ่านสื่อ โดยนักท่องเที่ยวสามารถมองผ่านหน้าจอแสดงผลในโทรศัพท์มือถือ (Smart Phone) เนื่องจากการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบตามความทันสมัยของเทคโนโลยี ภาพรวมของเนื้อหาช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวไร้เกษมสุข เนื้อหาในแผ่นพับมีการบอกเล่าข้อมูลของไร้เกษมสุขอย่างชัดเจน ทั้งในด้านของประวัติความเป็นมา กิจกรรมภายในไร้ ฤดูกาลของการปลูกข้าวว่าช่วงเวลาใดที่นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวแล้วจะได้พบกับความสวยงามของข้าว และแผ่นพับมีภาพประกอบเนื้อหาทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายต่อการจดจำ (ทรงสิริ วิชิราพันธ์ และคณะ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จันทนา ทองประยูร กล่าวถึง เนื้อหา ซึ่งเป็นข้อความที่ใช้อธิบายข้อมูล ภาพที่ใช้ส่งเสริมเนื้อหา องค์ประกอบเรขศิลป์ อื่น ๆ คือ สิ่งที่ใช้เสริมเนื้อหาให้เข้าใจง่ายขึ้น เนื่องจากแผ่นพับได้รวบรวมเนื้อหาของไร้เกษมสุขมาสรุปเป็นบทความให้อ่านง่าย แบ่งเนื้อหาแต่ละด้านอย่างชัดเจน เช่น กิจกรรมภายในไร้เกษมสุข จุดเด่นของไร้เกษมสุข (บุษยา หมีเงิน และกุลกนิษฐ์ ทองเงา, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา สารสุข และสาวิตรี คุ่มทะยาย กล่าวว่า การระบุเนื้อหาหรือข้อความที่สร้างสรรค์ เช่น ข้อมูลกิจกรรม การท่องเที่ยวเส้นทางนา การหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยสร้างแรงจูงใจและสร้างการจดจำของนักท่องเที่ยว (ปัทมา สารสุข และสาวิตรี คุ่มทะยาย, 2564) ซึ่งคล้ายกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ศรีศิริชัย ศึกษาการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ดิจิทัลในยุคการหลอมรวมเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยว

จังหวัดสมุทรสงคราม สามารถช่วยวางแผนการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งยังเป็นต้นแบบเทคโนโลยีส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนและกระจายรายได้ให้กับชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม (วิโรจน์ ศรีหิรัญ, 2565)

ผลการศึกษาครั้งนี้ และผลการศึกษาจากงานวิจัยที่ผ่านมาทำให้สามารถสรุปได้ว่า แผ่นพับหรือสื่อสิ่งพิมพ์มีประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ทั้งยังสามารถยกระดับแผ่นพับโดยการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปการนำเสนอให้เข้ากับยุคสมัยด้วย QR Code เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมถึงการนำเสนอในภาษาต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิสร กฤตวาณิชย์ ที่พบว่า รูปแบบสื่อดิจิทัลที่เหมาะสมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามศาสตร์พระราชา ได้แก่ วิดีโอบล็อก และอินโฟกราฟิก โดยในการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ดิจิทัลควรมีความคิดสร้างสรรค์และมีความทันสมัยตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารดังนั้นแผ่นพับออนไลน์สามภาษาช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ QR Code สามารถเข้าใช้งานได้ง่ายและรวดเร็วเหมาะกับยุคเทคโนโลยีในปัจจุบัน และยังช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุขให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงข้อมูลที่ถูกต้องของไร่เกษมสุข (อภิสร กฤตวาณิชย์, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

จากการได้ศึกษาการพัฒนาแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้ในการใช้ภาษาต่างประเทศที่หลากหลายได้แก่ภาษาอังกฤษและภาษาจีนกับเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ด้านการจัดทำสื่อแผ่นพับ การจัดวางและออกแบบสื่อเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยว โดยพบว่า สื่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษา เป็นเครื่องมือช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร่เกษมสุข อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราชทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นรวมทั้งยังสามารถให้ข้อมูลของไร่เกษมสุขที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและข้อมูลทั่วไปของไร่เกษมสุขแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ นับเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เจ้าของกิจการไร่เกษมสุข พนักงานไร่เกษมสุขและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวไร่เกษมสุข นอกจากนี้ความรู้ด้านภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน ผู้วิจัยยังสามารถเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านการจัดทำแผ่นพับออนไลน์ กระบวนการเตรียมงาน การติดต่อประสานงานเพื่อพัฒนาสถานประกอบการในชุมชน ซึ่งสามารถแสดงภาพของผลงานได้ดังนี้

ภาพที่ 5 การส่งมอบแผ่นพับออนไลน์ให้กับไร่เกษมสุขและการแนะนำการใช้งาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไร้เกษมสุข อำเภอกู่ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมพบว่า เจ้าของกิจการ พนักงานไร้เกษมสุข และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวไร้เกษมสุขมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจและแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อแผ่นพับออนไลน์สามภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เนื่องจากแผ่นพับออนไลน์สามภาษาสามารถช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้กับแหล่งท่องเที่ยวไร้เกษมสุข สามารถสรุปได้ว่า แผ่นพับหรือสื่อสิ่งพิมพ์มีประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ทั้งยังสามารถยกระดับแผ่นพับโดยการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้เข้ากับยุคสมัยด้วย QR Code เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมถึงการนำเสนอในภาษาต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสำหรับผู้สนใจคือ 1) ควรมีการศึกษาพัฒนาแผ่นพับออนไลน์ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ โดยศึกษาผลที่ได้จากแบบสอบถามความต้องการเพื่อจะได้ข้อมูลที่ตรงความต้องการของเจ้าของกิจการหรือผู้ใช้งานอื่น ๆ และ 2) ควรศึกษาการพัฒนาแผ่นพับออนไลน์สามภาษา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ในการให้ข้อมูลประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศไทยรวมทั้งพัฒนาแผ่นพับในรูปแบบออนไลน์ ให้ทันสมัยเข้ากับยุคปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

- กันตภณ แก้วสง่า และคณะ. (2563). การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคม. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 15(2), 14-28.
- กิตติกร อ่อนจันทร์. (27 กุมภาพันธ์ 2566). ข้อมูลทั่วไปและความเป็นมาของไร้เกษมสุข. (นุชนาฏ บัวจันทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- ครูเชียงราย. (2561). การออกแบบแผ่นพับ หรือ Brochure ที่ดี. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.kruchiangrai.net/2018/10/10/การออกแบบแผ่นพับ-หรือ-brochure-ท/>
- ทรงสิริ วิชิรานนท์ และคณะ. (2562). การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เทคโนโลยีเสมือนจริงส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนคูบัว จังหวัดราชบุรี. ใน รายงานสืบเนื่องจากงานประชุมวิชาการ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธันนัท เจษฎานุรักษ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีคิวอาร์เพย์เมนต์ของผู้ใช้บริการกรุงไทย เน็กซ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาลัทธิศิลปการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- บุษยา หมีเงิน และกุลกนิษฐ์ ทองเงา. (2566). การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบแผ่นพับและโปสเตอร์ผสมผสานร่วมกับ QR Code และสื่อวีดิทัศน์ เพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารร้อยเกสร, 8(2), 251-263.
- ปทุมพร แป้นเหลือ. (2545). กลวิธีการจูงใจในสื่อแผ่นพับของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ปัทมา สารสุข และสาวิตรี คัมทะยาย. (2564). การพัฒนารูปแบบสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยววิถีถิ่นริมคลองเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 15(4), 57-69.

- วิโรจน์ ศรีหิรัญ. (2565). การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ดิจิทัลในยุคการหลอมรวมสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา, 7(2), 121-131.
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด นครศรีธรรมราช ประจำเดือนกันยายน. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.opsmoac.go.th/nakhonsithammarat-home>
- สุกัญญา คงเขียว และคณะ. (2561). ความต้องการสื่อในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับคลอง 15 อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 36(1), 12-20.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2551). การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC). เรียกใช้เมื่อ 4 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329>
- อโนทัย เชี่ยวชาญ. (2554). แผ่นพับคือ. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2566 จาก https://anothai573.blogspot.com/2011/06/blog-post_20.html
- อภิสร กฤตาวาณิช. (2564). การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามศาสตร์พระราชาของศูนย์เรียนรู้ศาสตร์พระราชา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 25(2), 140-152.
- HOMESICKALIENN. (2566). 20 ร้านอาหารนครศรีธรรมราช มาแล้วไม่พลาดต้องพาดีให้เรียบ อัปเดต 2023! เรียกใช้เมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://www.wongnai.com/listings/restaurants-nakhon-sithammarat>
- Thai PBS. (2565). อาชีพทั่วไทย : ไร่เกษมสุขท่องเที่ยวเชิงเกษตร จ.นครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/clip/164078>
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.

การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21*

DEVELOPMENT OF INDICATORS FOR STEM EDUCATION'S TEACHER COMPETENCY IN THE 21ST CENTURY

ฐิตารีย์ ศรีบุญเพ็ง*, เอี่ยมพร หลินเจริญ

Thitaree Sribunpheng*, Aumporn Lincharoen

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: thitareese61@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอน สะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอน สะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) ตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ ในโรงเรียนศูนย์สะเต็มศึกษาภาค จำนวนทั้งหมด 450 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) แบบทดสอบวัดสมรรถนะด้านความรู้ แบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก 2) แบบประเมินสมรรถนะด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ และ 3) แบบประเมินคุณภาพตัวบ่งชี้สมรรถนะ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มในศตวรรษที่ 21 มี 3 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ (Knowledge) มี 5 ตัวบ่งชี้ ด้านทักษะ (Skill) มี 8 ตัวบ่งชี้ และด้านคุณลักษณะ (Traits) มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ 2) ความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งมีค่า $\chi^2 = 106.07$ (df = 88, p = 0.092) ที่ระดับ .05 ค่า $\chi^2/df = 1.205$, GFI = 0.97, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.021 แสดงว่าโมเดล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) ผลการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้, สมรรถนะ, สะเต็มศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aimed to 1) study the synthesis of components and indicators of STEM teacher competency in the 21st century. 2) test the consistency of the structural equation model of STEM teacher competency indicators in the 21st century with empirical data. And 3) examine the quality of STEM teacher competency indicators in the 21st century. This research study used a quantitative research method. The instruments are: 1) Quiz Test to measure competency in

knowledge of STEM teachers in the 21st century, 4-choice type. 2) Skill and traits of STEM teachers competency in the 21st century by was a five-point rating scale assessment test. And 3) The competency indicator quality assessment form is a five level rating scale questionnaire. Data were analyzed by finding the average, standard deviation and Second Order Confirmatory Factor Analysis (CFA). The research results are as follows. Results of the study synthesized the components and indicators of STEM teacher competency in the 21st century, 3 components, 5 indicators for Knowledge, 8 skills indicators. and traits 3 indicators. Results of the consistency test of the structural equation model of competency indicators for STEM teachers in the 21st century with empirical data. $\chi^2 = 106.07$ (df = 88, p = 0.092) ที่ระดับ .05 ค่า $\chi^2/df = 1.205$, GFI = 0.97, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.021. Results of the quality inspection of the STEM teacher competency indicators in the 21st century in all 4 areas: Accuracy standard, Propriety standard, Feasibility standard, Utility standard Overall, the average is at the highest level.

Keywords: Indicators, Competency, STEM Education, 21st Century

บทนำ

การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ย้ำให้เห็นว่า ระบบการศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัว และเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเยาวชนสังคมและรวมถึงตลาดแรงงานในอนาคต ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ดังประกาศคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนด เป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติ และทุกช่วงวัย ปรับบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงาน ในเรื่องของเทคโนโลยีใหม่ ๆ ความสามารถในการแข่งขัน การผลิต เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ซึ่งจำเป็นต้องเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และเพื่อให้สามารถรับมือกับความท้าทาย ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็น ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ด้านดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิด การตั้งคำถาม แก้ปัญหาและการหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ ๆ พร้อมทั้งสามารถนำข้อค้นพบนั้นไปใช้หรือบูรณาการกับชีวิตประจำวันได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มุ่งหวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนมากที่สุด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่ได้ปรับปรุงเพื่อให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันภายในสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตลอดจน การเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ด้วยเพื่อให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ร่วมกับเครือข่าย ดังนั้น การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงให้ความสำคัญกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมาก ครูผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะเฉพาะและสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนตามเป้าหมาย ในการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาที่เป็น จุดอ่อน คือ ครูขาดความรู้ ความสามารถและทักษะในการดำเนินกิจกรรม และขาดการทำงานแบบมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีมในการจัดการเรียนรู้ ครูขาดการบูรณาการการสอนร่วมกัน (รมณี เหลี่ยมแสง, 2561) ในการพัฒนาผู้นำครูสะเต็มศึกษา พบว่า องค์ประกอบสำคัญและมีอิทธิพลมากที่สุดต่อสมรรถนะของครูผู้สอนสะเต็มศึกษา คือ ด้านคุณลักษณะ ด้านความรู้และด้านทักษะ ส่งผลต่อสมรรถนะของครูผู้สอนสะเต็ม (รสริน พันธุ์, 2562) ซึ่งสมรรถนะ

ของครูผู้สอน ถือว่าเป็นเป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้ โดยคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบให้สูงกว่าหรือเหนือกว่าเกณฑ์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ (McClelland, D. C., 1973)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาปัจจัยวัดสมรรถนะในการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาครูผู้สอนอย่างแพร่หลาย เช่น การศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถภาพของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัย สามารถนำไปใช้เพื่อประเมินสมรรถภาพของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา (ภิญทิรา ดวงจินดา, 2560) ทั้งนี้ ถ้าได้มีการค้นหาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การมีสารสนเทศ คุณลักษณะที่ตรงกับสภาพจริงของครูในทางการจัดการเรียนรู้ด้านสะเต็มศึกษา ว่ามีคุณภาพตามมาตรฐานหรือไม่เพียงใด ดังนั้นในการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษานับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง กับการพัฒนาศักยภาพ ดังที่ กษภัทร์ สงวนเครือ ได้ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา และนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้มาเป็นกรอบในการสอบถามความต้องการจำเป็นสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษาโดยเพื่อนำไปแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ (กษภัทร์ สงวนเครือ, 2562) สอดคล้องกับ กมลสุดประเสริฐ ที่กล่าวว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้ (Indicator) จึงมีความสำคัญซึ่งเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้ศึกษาปัญหาทางการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ จำนวนมากเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมและสามารถนำไปตอบปัญหาแก้ปัญหาทางการศึกษา (กมล สุดประเสริฐ, 2543) ความสำคัญและประโยชน์ของตัวบ่งชี้ทางการศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อครูผู้สอนได้ตรงกับคุณลักษณะของสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษา จะทำให้สามารถนำมาวิเคราะห์ หรือบ่งชี้ประเด็นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ และยังสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป้าประสงค์ขององค์การเพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะช่วยตรวจสอบคุณลักษณะที่แสดงออกถึงพฤติกรรมบ่งชี้ ในการสอนว่าเป็นไปในทิศทางที่ต้องการหรือไม่มีลักษณะอย่างไรที่จะทำให้การจัดการสอนสะเต็มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาตัวบ่งชี้ของครูผู้สอนสะเต็ม พบว่า มิติในการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ ตามองค์ประกอบ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ ซึ่งมีตัวบ่งชี้ยังไม่ครอบคลุมสมรรถนะครูผู้สอนตามแนวทางการสอนสะเต็มศึกษา เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่ดีมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือวัดความสำเร็จได้ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด จึงได้มีการศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะ และใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดทั้งเชิงปริมาณ โดยมีเทคนิคการพัฒนาตัวบ่งชี้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง รวมถึงต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ให้มีคุณภาพครอบคลุมทุกด้าน ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่จะนำไปสู่การมีสารสนเทศตรวจสอบพฤติกรรมบ่งชี้สมรรถนะว่าเป็นไปในทิศทางใด ตรงกับสภาพจริงของครูผู้สอนสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถครู หรือประกอบการจัดตั้งนโยบายกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้การสอนของครูตามแนวทางสะเต็มศึกษาให้ตรงตามสมรรถนะที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสังเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยศึกษาสังเคราะห์ตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยศึกษาแนวคิดเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษา และพิจารณาคัดเลือกตัวบ่งชี้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบและคัดเลือก ตัดทอนเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะตัวบ่งชี้สมรรถนะที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน มีความเชี่ยวชาญทางด้านสะเต็มศึกษา ได้แก่ นักวิชาการและครูผู้ได้รับรางวัลด้านสะเต็มศึกษา โดยเลือกแบบเจาะจง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ ในโรงเรียนศูนย์สะเต็มศึกษาภาคจำนวน 13 ภูมิภาค จำนวน 450 คน ในการวิจัยครั้งนี้มีพารามิเตอร์ทั้งหมด 39 พารามิเตอร์ กำหนดตัวอย่าง 10 เท่า ต่อ 1 พารามิเตอร์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 คน แต่เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นตัวแทนของประชากรที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น จึงใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 450 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้การสุ่มโรงเรียนศูนย์สะเต็มศึกษาภาค จำนวน 13 ภูมิภาค โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นแบ่งตามระดับของโรงเรียน คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 39 โรงเรียน ระดับประถมศึกษา 26 โรงเรียน และโรงเรียนขยายโอกาส 26 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ ในแต่ละระดับ เป็นกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรในแต่ละระดับ ได้แก่ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 276 คน โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 101 คน โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 73 คน รวม 450 คน

เครื่องมือวิจัย 1) แบบทดสอบวัดสมรรถนะด้านความรู้ ครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไปและนำไปทดลองใช้กับครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 20 คน และหาค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เกณฑ์ค่าความยากระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และ 2) แบบสอบถามสมรรถนะด้านทักษะ จำนวน 85 ข้อ ด้านคุณลักษณะของ จำนวน 35 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตรวจสอบคุณภาพของจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป และนำไปทดลองใช้กับครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ทำการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา 2) วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยง (Reliability) โดยแบบประเมินสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะ (Skill) มีค่า (CITC) ระหว่าง 0.107 - 0.649 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.961 แบบประเมินสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านคุณลักษณะ (Traits) ระหว่าง 0.016 - 0.775 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.938 และ 3) วิเคราะห์ค่าความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

อันดับสอง ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล จากค่าสถิติไค - สแควร์ (χ^2 - test) ค่าสัดส่วน χ^2/df ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน เปรียบเทียบ (CFI) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน ที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (SRMR) โดยใช้โปรแกรม LISREL

ขั้นที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

กลุ่มตัวอย่างสำหรับประเมินคุณภาพภาพของตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นักวิชาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน รวมทั้งหมด จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ โดยตรวจสอบ 4 ด้าน คือ ด้านความเชื่อถือได้ (Credibility) ด้านความเหมาะสม (Appropriateness) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, SD)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 1 ผลสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้
ด้านความรู้ (Knowledge)	1 ความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายการสอนสะเต็ม
	2 ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสะเต็มศึกษา
	3 ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจในผู้เรียน
	4 ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการสอนสะเต็มศึกษา
	5 ความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้
ด้านทักษะ (Skill)	1 ทักษะการบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ 4 สาขา
	2 ทักษะการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหากับชีวิตจริง
	3 ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น
	4 ทักษะการออกแบบการเรียนการสอน
	5 ทักษะการอำนวยความสะดวก
	6 ทักษะการประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียน
	7 ทักษะการสื่อสาร
	8 ทักษะการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน
ด้านคุณลักษณะ (Traits)	1 การคิดอย่างเป็นระบบ
	2 ทักษะคิดเชิงบวกในการสอน STEM
	3 ความคิดสร้างสรรค์

จากตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ องค์ประกอบด้านความรู้ (Knowledge) ตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1) ความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายการสอนสะเต็มศึกษา 2) ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสะเต็มศึกษา 3) ความรู้

เกี่ยวกับความเข้าใจในผู้เรียน 4) ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการสอน และ 5) ความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านทักษะ (Skill) ได้จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1) ทักษะการบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ 4 สาขา 2) ทักษะการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหากับชีวิตจริง 3) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น 4) ทักษะการออกแบบการเรียนรู้การสอน 5) ทักษะการอำนวยความสะดวก 6) ทักษะการประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียน 7) ทักษะการสื่อสาร และ 8) ทักษะการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน และองค์ประกอบด้านคุณลักษณะ (Traits) ตัวบ่งชี้ มีจำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่ 1) คิดอย่างเป็นระบบ 2) ทักษะคิดเชิงบวกในการสอน STEM และตัวบ่งชี้ที่ 2) และ 3) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลการวัดของสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

ดัชนีทดสอบความสอดคล้องของโมเดลเชิงสาเหตุ	ค่าสถิติ	เกณฑ์	ผล
ค่าไค - สแควร์ (χ^2)	106.07	ไม่มีนัยสำคัญ	ผ่าน
ค่าสัดส่วน (χ^2 / df)	1.205	< 2.00	ผ่าน
ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI)	0.97	> 0.95	ผ่าน
ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI)	0.96	> 0.95	ผ่าน
ค่ารากของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (RMSEA)	0.021	< 0.05	ผ่าน

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง ของโมเดลตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 องค์ประกอบ ซึ่งการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 106.07 ที่องศาอิสระ ($df = 88$, $p = 0.092$) ค่าไค - สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยพิจารณาค่า (χ^2) / $df = 1.202$, $GFI = 0.97$, $AGFI = 0.96$, $RMSEA = 0.021$ มีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ทุกค่า แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้โมเดลการวัดสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

ตัวบ่งชี้	B (SE)	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
1. ด้านความรู้ (Knowledge) (KN)	0.50 (0.14)	0.47	
ความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายการสอนสะเต็มศึกษา (KN1)	1.00 (0.00)	0.07	0.01
ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสะเต็มศึกษา (KN2)	1.36 (0.21)	0.16	0.04
ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจในผู้เรียน (KN3)	0.90 (0.15)	0.36	0.28
ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการสอน (KN4)	0.49 (0.09)	0.08	0.03
ความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ (KN5)	1.67 (0.28)	0.44	0.20
2. ด้านทักษะ (Skill) (SK)	1.00	1.08	<->
ทักษะการบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ 4 สาขา (SK1)	0.64 (0.13)	0.12	0.06
ทักษะการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหากับชีวิตจริง (SK2)	0.73 (0.14)	0.14	0.04
ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น (SK3)	0.72 (0.14)	0.16	0.06
ทักษะการออกแบบการเรียนรู้การสอน (SK4)	1.00 (0.00)	0.22	0.12
ทักษะการอำนวยความสะดวก (SK5)	0.77 (0.15)	0.14	0.06
ทักษะการประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียน (SK6)	0.82 (0.16)	0.13	0.05

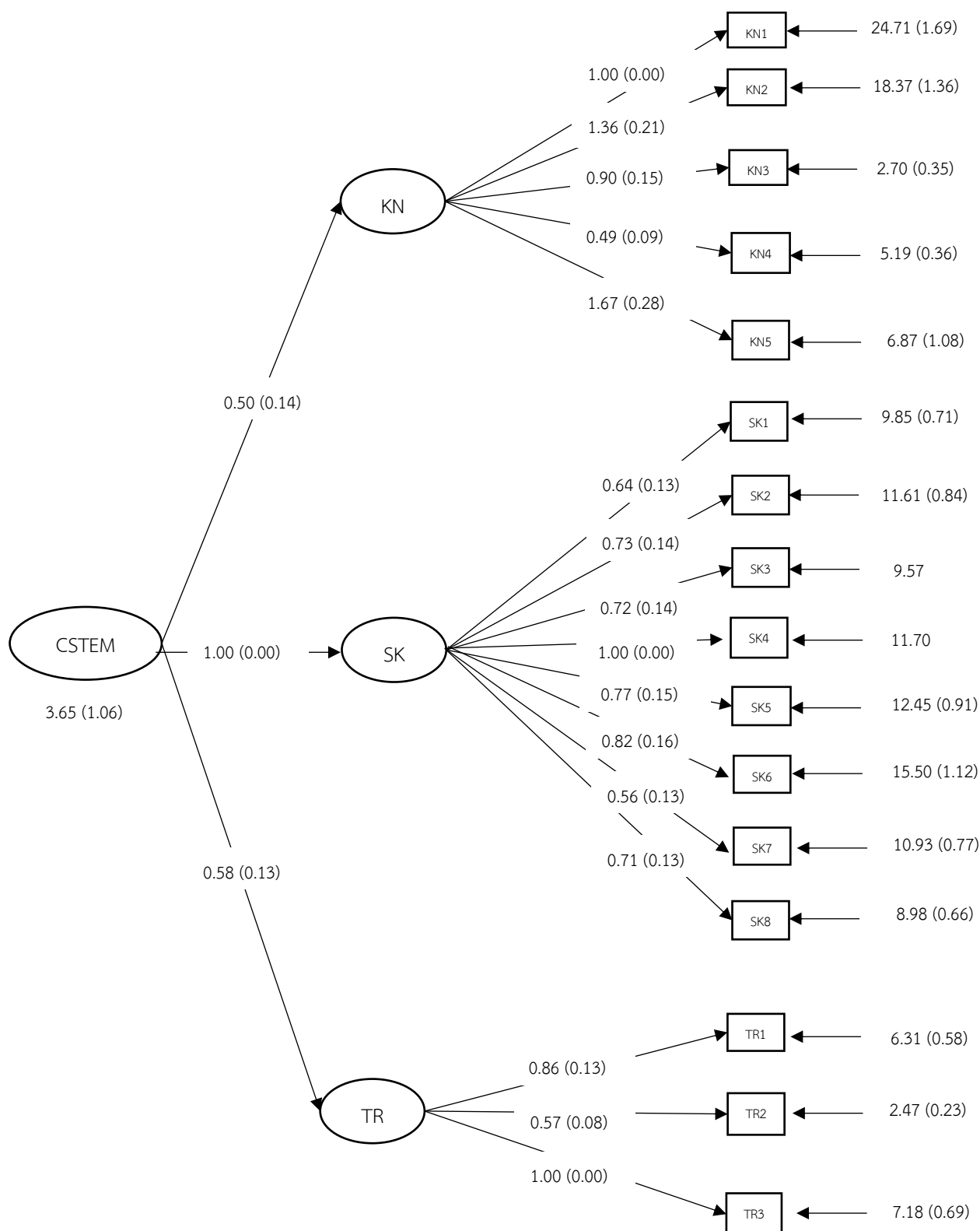
ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้โมเดลการวัดสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	B (SE)	R ²	สัมประสิทธิ์คะแนน องค์ประกอบ
ทักษะการสื่อสาร (SK7)	0.56 (0.13)	0.09	0.04
ทักษะการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน (SK8)	0.71 (0.13)	0.16	0.07
3. ด้านคุณลักษณะ (Traits) TR	0.58 (0.13)	0.32	
การคิดอย่างเป็นระบบ (TR1)	0.86 (0.13)	0.31	0.22
ทัศนคติเชิงบวกในการสอน STEM (TR2)	0.57 (0.08)	0.33	0.33
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (TR3)	1.00 (0.00)	0.35	0.19

จากตารางที่ 3 พบว่า องค์ประกอบ ด้านความรู้ (Knowledge) มี 5 ตัวบ่งชี้ ด้านทักษะ (Skill) มี 8 ตัวบ่งชี้ ด้านคุณลักษณะ (Traits) มี 3 ตัวบ่งชี้ โดยมีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 พบว่า ด้านความรู้ (Knowledge) (KN1-KN5) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.49 - 1.67 ค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (KN5) มีค่า 1.67 ด้านทักษะ (Skill) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.56 - 1.00 ค่าน้ำหนักที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ การออกแบบการเรียนการสอน (SK4) มีค่า 1.00 และด้านคุณลักษณะ (Traits) (TR1-TR3) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.57 - 1.00 ค่าน้ำหนักที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (TR3) มีค่า 1.00 ดังภาพที่ 1

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผลการประเมินคุณภาพของตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอน ทั้งหมด 4 ด้าน ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.40) รองลงมา คือ ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.41) ด้านความเหมาะสม (Appropriateness) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.32) และด้านความเชื่อถือได้ (Credibility) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.21)

$$\chi^2 = 106.07, df = 88, p = 0.092, GFI = 0.97, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.021$$

ภาพที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสังเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ (Knowledge) 2) องค์ประกอบด้านทักษะ (Skill) และ 3) องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ (Traits) จำนวนตัวบ่งชี้ทั้งหมด จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 1) ความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายการสอนสะเต็มศึกษา 2) ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสะเต็มศึกษา 3) ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจในผู้เรียน 4) ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการสอน 5) ความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ 6) ทักษะการบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ 4 สาขา 7) ทักษะการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหา กับชีวิตจริง 8) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น 9) ทักษะการออกแบบการเรียนการสอน 10) ทักษะการอำนวยความสะดวก 11) ทักษะการประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียน 12) ทักษะการสื่อสาร 13) ทักษะการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน 14) คิดอย่างเป็นระบบ 15) ทักษะคิดเชิงบวกในการสอน STEM และ 16) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ได้พิจารณาเห็นว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ด้านมีความเหมาะสมสำหรับเป็นองค์ประกอบของสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ไบรอัน และพูสลี ที่สรุปว่า ได้อธิบายองค์ประกอบของสมรรถนะไว้ 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ (Bryant, J. & Poustie, K., 2001) และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฬาลักษณ์ ไกรพล พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะของครูผู้สอนตามแนวสะเต็มศึกษา มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ คือ 0.26, 0.27 และ 0.28 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์องค์ประกอบระหว่าง 0.01 - 0.26 (จุฬาลักษณ์ ไกรพล, 2561) และของ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กล่าวว่า สมรรถนะ มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรและองค์กร สมรรถนะมีประโยชน์ต่อตัวปฏิบัติงาน ต่อตัวองค์กรหรือหน่วยงาน และต่อการบริหารบุคคลโดย สามารถช่วยคัดเลือกลักษณะบุคคลที่ดี ที่มีความรู้ ทักษะและความสามารถ และลักษณะที่เหมาะสมกับองค์กร (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2547)

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างสมรรถนะและตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

โดยพิจารณาตามค่าน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ด้านคุณลักษณะ (Traits) โดยมีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 ดังนี้

2.1 องค์ประกอบด้านทักษะ (Skill) จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของสมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 1.00 ซึ่งเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลสามารถปฏิบัติและสามารถทำได้ดีซึ่งเกิดจากการฝึกฝนเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ และแสดงให้เห็นถึงความชำนาญ สอดคล้องกับแมคเคลแลนด์ และเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานซึ่งช่วยให้บุคคลนำความรู้นั้นไปใช้ได้ (McClelland, D. C., 1973) พบว่า ตัวบ่งชี้การออกแบบการเรียนการสอน (SK4) มีค่า 1.00 และรองลงมา คือ การประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียน (SK6) มีค่า 0.82 และการอำนวยความสะดวก (SK5) มีค่า 0.77 (0.15) การเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหา กับชีวิตจริง (SK2) มีค่า 0.73 การทำงานร่วมกับผู้อื่น (SK3) มีค่า 0.72 การใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน (SK8) มีค่า 0.71 การบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ 4 สาขา (SK1) มีค่า 0.64 การสื่อสาร (SK7) มีค่า 0.56 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ จุฬาลักษณ์ ไกรพล สรุปว่า องค์ประกอบด้านทักษะ (Skills)

มีค่าน้ำหนักสูงสุด 0.73 ตัวบ่งชี้ทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งให้เห็นว่าทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามสภาพจริงตามความรู้ความสามารถของนักเรียน (จุฬาลักษณ์ ไกรพล, 2561) และของ สุรัชชัย ผาสุก ในด้านพฤติกรรมกรออกแบบการเรียนรู้บูรณาการตามแนวทางสะเต็มศึกษามีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.519 - 0.757 ด้านพฤติกรรมกรอำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบเท่ากับ 0.511 - 0.782 และพฤติกรรมด้านการประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียนค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.540 - 0.727 (สุรัชชัย ผาสุก, 2564) สอดคล้องกับ จำรัส อินทลาภาพร ได้สรุปว่าบทบาทครูผู้สอนสะเต็มควรปฏิบัติออกแบบการเรียนรู้จะต้องท้าทาย ความรู้ ความสามารถ ที่เน้นกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาของผู้เรียน โดยใช้สถานการณ์เกิดขึ้นจริงให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยแบบบูรณาการ (จำรัส อินทลาภาพร, 2558) และของ อุดมลักษณ์ สรโยธิน ได้กล่าวไว้ตรงกันว่าครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้อยู่ตามแนวทางสะเต็มศึกษา และมีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวทางสะเต็มศึกษา (อุดมลักษณ์ สรโยธิน, 2560)

2.2 ด้านคุณลักษณะ (Traits) เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ คือ รองลงมา พบว่า ค่าน้ำหนัก จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.57 - 1.00 และมีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (TR3) มีค่า 1.00 และรองลงมา คือ การคิดอย่างเป็นระบบ (TR1) มีค่า 0.86 และทัศนคติเชิงบวกในการสอน STEM (TR2) มีค่า 0.57 สอดคล้องกับการศึกษา กนิษฐ์ ศรีเคลือบ และณัฐพล แจ้งอักษร สรุปว่าสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM มีค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 2.70 - 4.38 โดยค่าเฉลี่ยด้านความรู้ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยด้านทักษะและเจตคติ อยู่ในระดับมากค่อนข้างไปทางมากที่สุด (กนิษฐ์ ศรีเคลือบ และณัฐพล แจ้งอักษร, 2561) และสอดคล้องกับการศึกษาของ กรวุฒิ แผนพรหม โมเดลเชิงสาเหตุพระระดับของสมรรถนะครูสะเต็มมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($PPP = .446$, $df = 33$) โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อสมรรถนะครูสะเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับนิตินักศึกษาคือ การคิด และเจตคติต่อสะเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจากการพิจารณาเจตคติต่อสะเต็ม พบว่า นิตินักศึกษาคือเจตคติต่อสะเต็มทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยเจตคติที่นิตินักศึกษาคือมากที่สุด คือ รู้สึกว่าการจัดการเรียนการสอนสะเต็มทำให้ได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และต้องการให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบูรณาการความรู้ความสามารถ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ ไปใช้ในการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ คิดว่าการจัดการเรียนการสอนสะเต็มมีประโยชน์ต่อนักเรียน และต้องการจัดการเรียนการสอนสะเต็มในรายวิชาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นดังกล่าวที่นิตินักศึกษาคือเจตคติต่อสะเต็มในทางบวกช่วยส่งเสริม แต่ละบุคคล ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามความเชื่อนั้น ๆ หากบุคคลนั้นมีความเชื่อในเชิงบวก จะแสดงพฤติกรรมในทางบวกต่อสิ่งนั้น เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน (กรวุฒิ แผนพรหม, 2562) เช่นเดียวกับ จุฬาลักษณ์ ไกรพล ด้านการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด เท่ากับ 0.71 ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่เด็ก ๆ ซึ่งด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ต้องการหาสิ่งใหม่ ๆ เพื่อที่จะพัฒนาตนเอง ในปัจจุบันโลกออนไลน์เป็นสื่อทางสังคมเป็นช่องทางในยุคสมัยใหม่ต่อการพัฒนาทางด้านการถ่ายทอดเนื้อหาในการเรียน เป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงทางด้านสื่อ ทางด้านวัตถุ และทางด้านความคิด ที่มีผลต่อการพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน (จุฬาลักษณ์ ไกรพล, 2561) และการศึกษาของ รสริน พันธู สรุปว่า สมรรถนะและคุณลักษณะผู้นำครูสะเต็มศึกษา ควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ตามแนวทางสะเต็มศึกษาที่สอดคล้องกับสาขาวิชาและบริบท และสามารถคิดอย่างเป็นระบบโดยเชื่อมโยงสิ่งที่มีอยู่ในบริบทของท้องถิ่นเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษา เพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น (รสริน พันธู, 2562) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา ได้กล่าวว่า ในทุกอาชีพและทุกสาขามีความต้องการ บุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถแปลงความคิดสร้างสรรค์ไปเป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562)

2.3 องค์ประกอบด้านความรู้ (Knowledge) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.50 ตัวบ่งชี้ (KN1-KN5) มีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.49 - 1.67 และจัดเรียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดในการบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้สะเต็มศึกษา(KN5) มีค่า 1.67 และรองลงมา คือ ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสะเต็มศึกษา (KN2) มีค่า 1.36 ความรู้เกี่ยวกับเป้าหมายการสอนสะเต็มศึกษา (KN1) 1.00 ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจในผู้เรียน (KN3) มีค่า 0.90 และความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการสอนสะเต็มศึกษา (KN4) มีค่า 0.49 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Shulman, L. S, Grossman, F. K., Magnusson, D. ว่าสะเต็มศึกษาแสดงถึงการสอนบูรณาการความรู้ในเนื้อหาการผสมผสาน และความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนทำให้ นำไปสู่ความเข้าใจเกิดการเปลี่ยนแปลงสามารถ และนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจ ที่หลากหลายสำหรับผู้เรียน ซึ่งจะประกอบด้วย ความรู้ด้านเป้าหมายการสอน ความรู้ด้านหลักสูตร ความรู้ความเข้าใจในผู้เรียน ความรู้การประเมินผลการเรียนรู้ และความรู้กลวิธีการสอนสะเต็มศึกษา (Shulman, L. S., 1987); (Grossman, F. K., 1992); (Magnusson, D., 1999) ซึ่งความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้สะเต็มศึกษา (KN5) มีค่า 1.67 ซึ่งสอดคล้องกับของ กษภัทร์ สงวนเครือ ที่สรุปว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางสะเต็มศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรู้ของครูเกี่ยวกับเป้าหมายการสอนสะเต็มศึกษา ความรู้ของครูเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ ความรู้ของครูเกี่ยวกับกลวิธีการสอนสะเต็มศึกษา ความรู้ของครูเกี่ยวกับความเข้าใจในผู้เรียน และความรู้ของครูเกี่ยวกับหลักสูตรสะเต็มศึกษา (กษภัทร์ สงวนเครือ, 2562) และการศึกษาของ วรกันยา แก้วกลม และคณะ ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาของครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรู้ในด้านต่าง ๆ มีความสำคัญสำหรับสะเต็มศึกษา ดังนี้ ด้านที่ 1) ความรู้เป้าหมายการสอนสะเต็มศึกษา เป็นความรู้ในการการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ บูรณาการ ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริง ด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมในการแก้ปัญหา 2) ความรู้หลักสูตรสะเต็มศึกษา เป็นความรู้ในการใช้สถานการณ์ปัญหา เชื่อมโยงกับเนื้อหาในชีวิตจริง ในการจัดการเรียนรู้ ในระดับชุมชน สังคมและนานาชาติ เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 3) ความรู้ความเข้าใจในผู้เรียน เป็นความรู้ของครูเกี่ยวกับการช่วยให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจ เกี่ยวกับการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมและคณิตศาสตร์ในการทำอาชีพ 4) ความรู้กลวิธีการสอนสะเต็มศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดแก้ปัญหา ทำการออกแบบกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหา เลือกใช้ระดับการบูรณาการในชั้นเรียนได้หลายระดับ เชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชากับชีวิตจริงและการประกอบอาชีพขึ้นอยู่กับเนื้อหาและบริบท และ 5) ความรู้การประเมินการเรียนรู้ ความรู้ในด้านวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริง และวัดผลจากความสำเร็จของงานเป็นหลักสำคัญ สอดคล้องตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ด้านเนื้อหาผนวกกับวิธีสอน (Pedagogical Content Knowledge: PCK) ที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการความรู้ (วรกันยา แก้วกลม และคณะ, 2561)

3. การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากผลการประเมินดังกล่าว พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งหมด 4 ด้าน ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และ ด้านความเป็นประโยชน์ พบว่าในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ตัวบ่งชี้สามารถนำไปใช้เพื่อประเมินสมรรถนะการปฏิบัติการสอนของครูได้จริง สอดคล้องกับ นงลักษณ์ วิรัชชัย ที่ได้เสนอแนวคิดในการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้โดยการตรวจสอบ ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเหมาะสม (Appropriateness) และความเชื่อถือได้ (Credibility) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2545) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา

ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอน สามารถนำไปพัฒนาใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อปรับปรุงสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางสะเต็มศึกษาต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลยืนยันกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการมีสมรรถนะของครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ด้านทักษะ (Skill) ด้านคุณลักษณะ (Traits) และด้านความรู้ (Knowledge) ตามลำดับ ซึ่งครูผู้สอนควรมีทักษะและให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนการสอน, การประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียน, อำนวยความสะดวก, การทำงานร่วมกับผู้อื่น, การเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหากับชีวิตจริง, การบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ 4 สาขา, การใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอน และการสื่อสาร ตามลำดับ และครูผู้สอนควรมีคุณลักษณะ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์, การคิดอย่างเป็นระบบ และมีทัศนคติเชิงบวกในการสอน STEM, มีความรู้เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้, หลักสูตรสะเต็มศึกษา, เป้าหมายการสอนสะเต็ม, กลวิธีการสอนสะเต็มศึกษา และความเข้าใจในผู้เรียน, ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน และตัวบ่งชี้มีน้ำหนักความสำคัญแตกต่างกัน แต่ตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีความสำคัญ ซึ่งจะช่วยนำไปพัฒนาครูผู้สอนในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนการสอน และให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนสะเต็มศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะ (Skill) ด้านคุณลักษณะ (Traits) โดยมีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 และจำนวนตัวบ่งชี้ทั้งหมด จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ โดยมีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง 0.49 - 1.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การทดสอบซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ (Knowledge) จำนวน 5 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้สะเต็มศึกษา 2) องค์ประกอบด้านทักษะ (Skill) จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือการออกแบบการเรียนการสอน และ 3) องค์ประกอบด้านคุณลักษณะ (Traits) จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญมากที่สุด คือความคิดสร้างสรรค์ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และในการวิจัยครั้งต่อไป จากผลการศึกษาพิจารณาน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อสมรรถนะครูผู้สอน ดังนี้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ และด้านความรู้ สามารถนำไปเป็นกรอบในการพัฒนาด้านต่าง ๆ พิจารณาดังต่อไปนี้ 1) ด้านทักษะควรให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนการสอน และการประเมินกระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียน และนำประเด็นนี้เป็นหลักนำไปพัฒนาการจัดกิจกรรมให้นักเรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย 2) ด้านคุณลักษณะ ส่งเสริมการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสาขาวิชาและบริบท เพื่อช่วยแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนให้มีการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 3) ด้านความรู้ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้สะเต็มศึกษา และด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรสะเต็มศึกษา เพราะมีความสำคัญในการเรียนการสอนว่านักเรียนนั้นประสบความสำเร็จในการเรียนรู้หรือไม่ตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะของครูผู้สอนสะเต็มในศตวรรษที่ 21 นำไปออกแบบพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินสมรรถนะครูผู้สอน และนำตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบนำไปพัฒนาศึกษาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาครูผู้สอนได้ตรงประเด็นและตรงกับด้านที่ครูผู้สอนต้องการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กชภัทร์ สงวนเครือ. (2562). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทาง สะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กนิษฐ์ ศรีเคลือบ และณัฐพล แจ่งอักษร. (2561). การพัฒนาเครื่องมือวัดสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนแบบ STEM ของนักศึกษาครู: การกำหนดจุดตัดคะแนนโดยใช้การวิเคราะห์กลุ่มแฟง. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 32(2), 133-158.
- กมล สุตประเสริฐ. (2543). ดัชนีความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- กรวดี แผนพรหม. (2562). การพัฒนาเครื่องมือวัดโมเดลเชิงสาเหตุ และแนวทางการเตรียมความพร้อมครูสะเต็ม: การวิเคราะห์โมเดลพหุระดับจำแนกข้ามกลุ่ม. ใน วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จำรัส อินทลาภาพร. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สำหรับครูระดับประถมศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฬาลักษณ์ ไกรพล. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของครูผู้สอนตามแนวสะเต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา, 6(2), 29-44.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพการบริหารและการจัดการเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อารักษ์.
- ภัณฑิรา ดวงจินดา. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถภาพของครูวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รมณี เหลี่ยมแสง. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รสริน พันธุ์. (2562). รูปแบบการพัฒนาผู้นำครูสะเต็มศึกษาสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วรกันยา แก้วกลม และคณะ. (2561). สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้สะเต็มศึกษาของครูวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษา. Veridian e-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 11(3), 2092-2112.

- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การพัฒนาทักษะสร้างสรรค์นวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). ผลประชุมคณะกรรมการนโยบาย “สะเต็มศึกษา” กระทรวงศึกษาธิการ. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2566 จาก <http://www.krusmart.com/stem-education-committee2/>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2547). การกำหนดสมรรถนะของบุคคล เพื่อการสรรหาและเลือกสรร. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สรรหาและเลือกสรร สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุรัชชัย ผาสุก. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบสภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ และครูพี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(5), 271-283.
- อุดมลักษณ์ สร้อยจิน. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครู ตามแนวทางสะเต็มศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bryant, J. & Poustie, K. (2001). Competencies needed by public library staff. Gutersloh: Ger:Bertelsmann Foundation.
- Grossman, F. K. (1992). Risk and Resilience in young Adolescent. Journal of Youth and Adolescent, 21(5), 259-550.
- Magnusson, D. (1999). Holistic Interactionism: A perspective for Research on Personality Development. New York: Guilford Press.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for Competence rather than for Intelligence. American Psychologists, 28(1), 1-14.
- Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. Harvard Educational Review, 57(1), 1-22.

นโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ด้วย Soft Power เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*

POLICY FOR DRIVING THE COMMUNITY ECONOMY WITH SOFT POWER FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ (สุเทพ ดีเยี่ยม)

Phrakrupaladsuwattanabuddhikun (Suthep Deeyiam)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช พิษณุโลก ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Buddhachinaraj Buddhist College, Phitsanulok, Thailand

Corresponding author E-mail: suthepdee55@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอมุมมองของนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนด้วย Soft Power เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านนโยบาย 1 ครอบครัว 1 ทักษะ Soft Power สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากยังคงมีความท้าทายในประเด็นการพัฒนาด้านศักยภาพ เนื่องจากประชากรกลุ่มรายได้ต่ำมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีระดับการศึกษาและทักษะน้อย รวมถึงการดำเนินงานด้านนโยบายของรัฐซึ่งออกจากส่วนกลาง ไม่สามารถตอบโจทย์สภาพปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่จึงเป็นปัญหาลูกโซ่ที่ทำให้ประเทศไม่เกิดการพัฒนาดังนั้น นโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะการพัฒนาบุคคล ด้วยการที่จะทำให้ Soft Power ระดับท้องถิ่นจะทำให้ประสบความสำเร็จ มิใช่เพียงรัฐบาลแค่ต้องการตามหาว่าพื้นที่นั้นมีทรัพยากรอะไรแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิมเหล่านี้เองก็เป็นที่ยอมรับในท้องถิ่นและบางส่วนของประเทศไทยอยู่แล้ว ดังนั้น รัฐบาลต้องมีหน้าที่กำหนดเป้าหมายในการยกระดับ Soft Power เช่น การมุ่งขับเคลื่อนนโยบาย 1 ครอบครัว 1 ทักษะ Soft Power โดยเริ่มต้นจากการ “พัฒนาคน” ในการนำ “สินทรัพย์ทางปัญญา” ที่มีคุณค่าให้เป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก สร้างงานและเพิ่มรายได้มากขึ้น โดยมุ่งเน้นจัดการทั้งระบบ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ผ่านกระบวนการขับเคลื่อน 5 พันเฟือง เริ่มตั้งแต่การเข้าถึงปัจจัยการผลิต การสร้างองค์ความรู้ การตลาด การสื่อสารสร้างการรับรู้ และการบริหารจัดการ เช่น การสนับสนุนพัฒนาสินค้า OTOP โดยการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

คำสำคัญ: นโยบาย, การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน, อำนาจละมุน, การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This article aims to present a policy perspective for driving the community economy with Soft Power for sustainable development through the policy of 1 family, 1 skill. Soft Power for the development of the grassroots economy still has challenges in the issue of potential development. This is because more than half of the low-income population are people who do not participate in economic activities. Have a low level of education and skills Including the implementation of government policies which are separated from the central government.

* Received 15 April 2024; Revised 16 May 2024; Accepted 20 May 2024

Unable to answer the different problems in each area, it is a chain problem that prevents the country from developing. Therefore, policies to drive the community economy efficiently. Emphasis should be placed on developing the potential and capacity of the grassroots economy. Especially personal development by creating soft power at the local level, it will be successful. It is not only that the government wants to find out what resources the area has. These traditional cultures are already accepted in local areas and some parts of Thailand. Therefore, the government must have a duty to set goals for raising the level of soft power, such as focusing on driving the policy of 1 family, 1 soft power skill, starting with "human development" and bringing valuable "intellectual assets" to be known around the world. Create more jobs and increase income Focusing on managing the entire system from upstream, midstream, and downstream through a process that drives 5 gears, starting with access to production factors. Knowledge creation, marketing, communication creates awareness. And management, such as supporting the development of OTOP products by developing the grassroots economy to create opportunities and social equality.

Keywords: Policy, Driving The Community Economy, Soft Power, Sustainable Development

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกส่งผลให้ประเทศไทยก้าวสู่ไทยแลนด์ 4.0 เป็นผลพวงจากแนวคิดกระแสสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ด้วยความเจริญเติบโตของสังคมไทย ด้วยอำนาจละมุน เกิดมาจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้วยวิธีการทำละมุนละม่อม ผ่านวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นสื่อกลางในการสร้างความแตกต่าง หรือ เทรนด์ขึ้นมา ส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรม ตามที่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้เสนอว่า ซอฟท์เพาเวอร์พลังอำนาจแห่งชาติเป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นจากประชาสังคมมากกว่ารัฐบาล และเกิดจากค่านิยมทางวัฒนธรรมมากกว่าการปลุกกระตุ้นชนเชื้อ รวมทั้งเกิดจากการปรองดองร่วมมือกันมากกว่า การแข่งขันแก่งแย่งกัน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560) อีกทั้ง Toffler, A. ได้เสนอแนวคิดเรื่องคลื่นความเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลกที่ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศบนโลกโดยให้คำเรียก การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวว่า “คลื่น” ซึ่งคลื่นลูกที่ 1 ยุคเกษตรกรรม คลื่นลูกที่ 2 ยุคอุตสาหกรรม คลื่นลูกที่ 3 ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร Information Technology and Communications: IT เกิดการแพร่หลายบทบาทของคอมพิวเตอร์ เครื่องโทรสาร โทรศัพท์ เซลลูล่า และอินเทอร์เน็ต (Toffler, A., 1981) หากศึกษาถึงสภาพความเป็นจริงของประเทศไทยในเวลานี้หรือยุคศตวรรษที่ 21 สังคมของประเทศไทยยังมีลักษณะที่ผสมผสานครบทุกคลื่นนับตั้งแต่ยุค 1.0, 2.0, 3.0 และ 4.0 ซึ่งเมื่อได้ย้อนกลับไปค้นคว้าพระราชดำรัสเกี่ยวกับกระแสสังคมและแนวพระราชดำริที่มีนัยให้ผู้บริหารราชการแผ่นดินได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่การเตรียมการให้ประเทศไทยเป็นผู้ที่มีร่างกายครบถ้วนแข็งแรงเปรียบได้กับการทำให้พลังอำนาจแห่งชาติ National Power ที่เป็นแกนเป็นขา ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งนัยสำคัญที่ไม่ค่อยมีผู้ใดหรือองค์กรใดได้ชี้ประเด็นลงไปให้ชัด ๆ เลยว่านั่น คือ พลังอำนาจแห่งชาติ National Powers ที่รัฐบาลต้องทำหน้าที่ตกผลึกให้ได้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับยุทธศาสตร์ชาติ National Strategy อันเป็นเครื่องมือในการบริหารบ้านเมืองในรูปนโยบายสาธารณะ Public Policy ต่าง ๆ เพื่อใช้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ National Objectives และการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ National Benefits ไว้ให้ดีที่สุด หลายประเทศได้มุ่งเน้นการดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานราก เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและหลุดพ้นจากความยากจน โดยอาจใช้รูปแบบวิสาหกิจชุมชน (community enterprise) วิสาหกิจเพื่อสังคม (social enterprise) ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างผลกำไร หรือผลประโยชน์เพื่อสังคม โดยใช้รูปแบบการทำงานของธุรกิจ เพื่อเชื่อมภาค

ธุรกิจและภาคสังคมเข้าด้วยกัน ทั้งนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากยังถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) ขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดเป้าหมายสำคัญประการหนึ่ง คือ การมุ่งขจัดความยากจนทุกรูปแบบ ขณะที่ประเทศไทยมีการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ในหลายพื้นที่ซึ่งอาจดำเนินการในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน กลุ่มในชุมชน หรือรูปแบบอื่น ๆ อีกทั้งที่ผ่านมายังได้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในหลายด้าน ทั้งด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมในชุมชน การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน และการส่งเสริมเกษตรแปรรูปโดยชุมชน ด้านภาครัฐก็พยายามขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากผ่านนโยบายและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 4 ของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ซึ่งกำหนดประเด็นด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยกำหนดไว้ในประเด็นที่ 4.1 เรื่องการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ ซึ่งจะต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก โดยเน้นระบบจัดการตนเองของเกษตรกร และมีกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงฐานทรัพยากร (ภูษงค์ เสนานุช และคณะ, 2566) เพื่อช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของไทยสามารถขับเคลื่อนผ่านนโยบายของภาครัฐและเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิต การตลาด การจำหน่ายสินค้า และบริการของวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และชุมชนให้มีความเข้มแข็งและเติบโตยิ่งขึ้น (เมธี ทรัพย์ประสพโชค, 2564)

ดังนั้น การศึกษาถึงพลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของไทยที่มีทุนมนุษย์เป็นฐานคิดร่วมกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ประชากร หรือพลเมือง จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของชาติ เพราะชีวิตเป็นศาสตร์แห่งชีวิตที่สร้างสรรค์ หรือทำลายสังคม วัฒนธรรมโลกและสังคมประเทศได้ด้วยความคิด ค่านิยมของอำนาจ ความเป็นจักรวรรดิแห่งความคิด Empire of Mind ด้วยปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติที่ปรากฏผสมผสานทั้งรูปแบบพลังอำนาจแบบอ่อน Soft Powers และแบบแข็ง Hard Powers ผ่านวัฒนธรรมอาหาร บันเทิง มวยไทย นวดแผนโบราณ ท่องเที่ยวแพชั่น และการจัด Events ระดับสากลเท่านั้นพร้อมกันได้ยืนยันว่า Soft Power มีพลังกว่า Hard Power ถ้ารัฐบาลไทยรู้จักทำให้มันเป็น Smart Power สำหรับประเทศไทย ซึ่งในช่วงที่ผ่านมา คำว่า “ซอฟต์แวร์พาวเวอร์ (Soft Power)” ได้รับการกล่าวถึงอย่างมาก เนื่องด้วยเป็นนโยบายสำคัญที่จะผลักดัน “1 ครอบครัว 1 ซอฟต์แวร์พาวเวอร์” ของพรรคเพื่อไทยที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลที่มีนายเศรษฐา ทวีสิน เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 30 ของไทย และได้มีการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาไว้เมื่อวันที่ 11 กันยายน ที่ผ่านมาว่า รัฐบาลนี้ยังมีนโยบายสนับสนุนการสร้างพลังสร้างสรรค์ หรือ Soft Power ของประเทศ เพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย ให้สร้างมูลค่าและสร้างรายได้ รวมทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอดศิลปะ วัฒนธรรม และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่ม (ณดา จันทร์สม, 2566); (มนตรี รอดแก้ว, 2565) คำว่า “ซอฟต์แวร์พาวเวอร์” (Soft Power) จะเป็นการขยายอิทธิพล การเปลี่ยนแปลงความคิด การทำให้ผู้คนมีส่วนร่วม หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อื่น โดยไม่ได้ใช้อำนาจบังคับ (Hard Power) อย่างอำนาจเศรษฐกิจ อำนาจทางการทหาร เพื่อบีบบังคับให้ประเทศต่าง ๆ ต้องยอมปฏิบัติตามสิ่งที่เราต้องการ ยิ่งทำให้เกิดความสับสนต่อผู้คนในสังคม และส่งผลต่อการตั้งคำถามไปถึงความชัดเจนของทิศทางและนโยบายที่จะขับเคลื่อนต่อไป มีการตั้งเป้าพัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ในสาขาต่าง ๆ 11 สาขาสู่ตลาดโลก ประกอบด้วย 1) อาหาร 2) กีฬา 3) งานเทศกาล 4) ท่องเที่ยว 5) ดนตรี 6) หนังสือ 7) ภาพยนตร์ 8) เกม 9) ศิลปะ 10) การออกแบบ 11) แพชั่น ดังนั้น นโยบายซอฟต์แวร์พาวเวอร์ของรัฐบาล จึงไม่ใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่คำที่เลือกใช้อาจทำให้เกิดความสับสนในการสร้างความเข้าใจกับผู้คนเมื่อมีความพยายามในการผลักดันคำว่าซอฟต์แวร์พาวเวอร์ อันที่จริงแล้ว สิ่งที่สำคัญกว่าค่านิยมอย่างมาก คือ การมุ่งเน้นสาระหลักในการสร้างความชัดเจนในการกำหนดนโยบาย ขับเคลื่อนนโยบาย การใช้งบประมาณ และการวัดผลสำเร็จของนโยบาย เช่นเดียวกับ ความยั่งยืน (Sustainability) ของนโยบายที่มีความสำคัญกับการออกแบบและดำเนิน

นโยบายต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องของนโยบายและการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ นโยบายจะสามารถดำเนินต่อไป หรือมีแนวโน้มที่จะดำเนินต่อไป ทั้งในมิติของศักยภาพทางการเงิน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และองค์กรที่จะทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้ผลประโยชน์สุทธิของนโยบายคงอยู่และต่อเนื่อง เมื่อเวลาล่วงไป การกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นนโยบายที่ต้องการความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานสูง เนื่องจากมีความเกี่ยวเนื่องกับหน่วยงานหลายภาคส่วน และแม้แต่ระหว่างหน่วยงานของภาครัฐเองที่มีความเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ การมีเจ้าภาพหลักในการขับเคลื่อนเป็นหัวใจสำคัญที่ผ่านมา ด้วยการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นการดำเนินการที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับประเทศให้เป็นประเทศรายได้สูงที่มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจไทยในอนาคต โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขันสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และความไม่เสมอภาคตามเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อให้ทุกคนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างมูลค่าสินค้าเกษตรเพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกรและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในการพึ่งพาตนเองซึ่งที่ผ่านมา โดยเฉพาะปัญหาด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความยากจนและความเหลื่อมล้ำโดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรและแรงงานทั่วไป ส่วนมากประสบปัญหาการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ รวมถึงที่ดินทำกิน การเข้าถึงแหล่งทุน ขาดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการวางแผนการพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ รวมทั้งยังมีพฤติกรรมขาดการออมและมีแนวโน้มจะมีหนี้สินที่สะสมเรื้อรัง การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก จึงเป็นความคาดหวังในการที่จะคิดหาวิธีจัดการแก้ไขความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างถูกต้องและมีความยั่งยืน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ตามนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศ ด้วยจากสถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ประจำปี 2565 ระบุว่าประเทศไทยมีจำนวนคนจนทั้งสิ้น 3.80 ล้านคน ซึ่งหากพิจารณาตามจำนวนครัวเรือน จะมีครัวเรือนยากจนทั้งสิ้น 1.12 ล้านครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 4.14 ของครัวเรือนทั้งหมด โดยครัวเรือนยากจน 1 ใน 3 ของทั้งหมด อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมา คือ ภาคเหนือสำหรับเส้นความยากจนในปี 2565 ปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 2,803 บาทต่อคนต่อปี ในปี 2564 มาอยู่ที่ 2,997 บาทต่อคนต่อปี สาเหตุสำคัญมาจากการเพิ่มขึ้นของดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไป หรืออัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อนหน้า โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าอาหาร สะท้อนให้เห็นถึงค่าครองชีพประชาชนที่เพิ่มขึ้น ทั้งในภาพรวมทั้งประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ กทม. ภาคกลาง และภาคใต้ ทำให้ระดับเส้นความยากจนปรับตัวสูงขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก จึงเป็นเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งตามนโยบายรัฐบาลปัจจุบัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลายเรื่อง มาจากผลพวงวิธีการพัฒนาที่ผ่านมา ทั้งในด้านรายได้ โอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ ความมั่นคงในอาชีพที่อยู่อาศัย สาธารณสุข ยาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความอบอุ่นในครอบครัว ทั้งหมดผูกพันเป็นลูกโซ่ เป็นที่ยอมรับว่าปัญหาเศรษฐกิจครัวเรือนของสมาชิกสังคมกลุ่มใหญ่ที่สุด คือ คนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรและอาศัยอยู่ในชนบท ซึ่งในภาพทั่วไป คือ มีอาชีพที่หารายได้น้อย ไม่มั่นคงขาดการออม และมีหนี้สินที่สะสมเรื้อรัง การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก จึงเป็นความคาดหวังความพยายามของรัฐบาลในการที่จะคิดหาวิธีจัดการแก้ไขอย่างถูกต้อง และมีความยั่งยืน หรืออาจกล่าวสรุปว่าเป็นการสร้าง ความมั่นคง มั่งคั่ง ที่ยั่งยืนในระดับชุมชนฐานราก (หทัยชนก คະตะสมบุรณ, 2563)

Soft Power เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

อำนาจละมุน (Soft Power) กำลังเป็นกระแสอย่างมากในประเทศไทย โดยรัฐบาลมีการประกาศนโยบายอย่างต่อเนื่องในการสนับสนุน Soft Power และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก พลังอำนาจหรือกำลังอำนาจ มีความหมายเหมือนกัน คือ มาจากรากศัพท์ภาษาอังกฤษคำเดียวกันว่า Power โดยทั่วไปมักจะนำมาใช้แยกกันเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของวัตถุประสงค์ โดยที่การดำเนินงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า “พลังอำนาจแห่งชาติ” ซึ่งหมายรวมถึง พลังอำนาจแห่งชาติด้วย กล่าวคือ พลังอำนาจแห่งชาติทางเศรษฐกิจ ได้รับการจัดตำแหน่งความสำคัญเป็นพลังอำนาจแห่งชาติที่เกิดขึ้นจากความสามารถของชาติในการจัดสรรความจำเป็นด้านเศรษฐกิจสินค้าและบริการและความสามารถควบคุมพฤติกรรมของประเทศอื่นด้านการรองรับหรือปฏิเสธการเข้าถึงสินค้าเศรษฐกิจและบริการตามความพอใจของประเทศตนเองได้ (ปริชา เรืองจันทร์, 2563)

ตามที่ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้สะท้อนให้เห็นภาพของพลังอำนาจแห่งชาติ ด้วยศักยภาพด้านเอกลักษณ์ วัฒนธรรม ศิลปะ อาหาร แหล่งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภายใต้เงื่อนไขสังคมที่ค่อนข้างยากจนและค่อนข้างล่าช้า หลัง แต่กลับสามารถรักษาเอกราชไว้ได้ ทั้งยังเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวและศูนย์กลางโลจิสติกส์ของอาเซียน โดยที่ประเทศไทยมีส่วนสำคัญในการสร้างจุดเชื่อมโยงเข้ากับจีนและอินเดียผู้เป็นสองมหาอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจของโลกได้อย่างง่ายดายเพราะความสัมพันธ์ด้านเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่ได้รับการปูพื้นฐานอย่างเข้มแข็งไว้ตั้งแต่โบราณกาลนั่นเอง (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2556) ซึ่งพลังอำนาจแห่งชาติด้านเศรษฐกิจในโลกยุคปัจจุบัน นับเป็นวิธีการทางการต่างประเทศที่มีบทบาทมากที่จะใช้เชื่อมสัมพันธภาพกับประเทศอื่น ๆ หรือใช้เป็นอิทธิพลโน้มน้าวการแสดงออกที่พึงประสงค์ได้ ส่วนใหญ่พลังอำนาจแห่งชาติด้านเศรษฐกิจจะปรากฏให้เห็นการใช้งานชัดเจนโดยประเทศที่ร่ำรวย และพัฒนาแล้วเพื่อประสงค์ที่จะสร้างแนวร่วม โดยการให้ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและเงินกู้ซึ่งความจำเป็นจริงแล้ว มันเป็นพันธกรณีที่ทำให้เกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบด้านอื่น ๆ เป็นการแลกเปลี่ยน เราจึงมัก พบว่า ประเทศที่กำลังพัฒนาหรือประเทศในโลกที่สามทั้งหลายที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์จะถูกเศรษฐกิจทุนข้ามชาติครอบงำกอบโกยไป พลังอำนาจแห่งชาติทางเศรษฐกิจ ได้แก่ วัตถุดิบ ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งอาหาร สมรรถนะทางอุตสาหกรรม และเทคโนโลยี ดังนั้น คำว่า "พลังอำนาจ" หรือ "อำนาจ" ที่ใช้คำภาษาอังกฤษว่า "Power" จะอธิบายได้ง่ายขึ้นเมื่อพิจารณาในรูปของ "บริบท หรือ Context ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน กับการอธิบายความในหลาย ๆ ศาสตร์มาแล้วและพบว่าในหนึ่งปรากฏการณ์ทางสังคมก็มีการให้คำจำกัดความ หลากหลายมุมมอง นักสังคมศาสตร์บางคน ให้ความหมายว่าพลังอำนาจเป็นการใช้กำลังหรือ Force ซึ่งเหตุการณ์เดียวกันนี้ คนกลุ่มอื่น ๆ จำนวนไม่น้อยอธิบายว่าเป็นสมรรถนะหรือ Capacity ในการรักษาคู่ครองวัตถุประสงค์ที่ปรารถนาด้วยวิธีการใช้กำลังหรือการข่มขู่ด้วยกำลัง (Threatening or Intimidation) หรือกระทั่งใช้อิทธิพลโน้มน้าวให้เชื่อ (Convincing)ว่าจะใช้กำลัง โดยอำนาจเป็นอำนาจของมนุษย์ที่มีต่อคนอื่น ๆ และคือ การควบคุมมนุษย์ที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจและการกระทำต่าง ๆ ของคนอื่น ๆ สมรรถนะและความสามารถในการรักษาป้องกันผลที่ปรารถนาและตั้งใจหรือได้รับผลประโยชน์ด้วยการใช้กำลัง ใช้อิทธิพล หรือใช้การกำกับควบคุม ซึ่งการเลือกใช้รูปแบบใดก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์นั้น ๆ พลังอำนาจจึงเป็นพลังที่อ่อนไหวสามารถปรับเปลี่ยนเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความจำเป็นของประเทศ ที่สำคัญคือพลังอำนาจเป็นธรรมชาติ อำนาจที่ควบคุมไม่ได้ทั้งหมด แต่สามารถควบคุมการใช้ประโยชน์ของพลังอำนาจได้ โดยที่กระแสสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลาเพราะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่รู้จักกันในชื่อ “โลกาภิวัตน์” เป็นเหตุให้ทั่วโลกตระหนักถึงการพัฒนารูปแบบการใช้ของพลังอำนาจ (Hartman, F., 2018) ซึ่งอำนาจอาจแบ่งออกได้เป็น สองประเภท คือ อำนาจในการบังคับขู่เข็ญ (Hard Power) และอำนาจในการโน้มน้าวใจ (Soft Power) โดยเฉพาะอำนาจในการโน้มน้าวใจ มีลักษณะเป็นการทำให้ผู้อื่นทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยวิธีการใช้ความร่วมมือร่วมกัน โดย

การวางกรอบ การชักชวนและการโน้มน้าว เป็นการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นกับผู้อื่น พลังทางวัฒนธรรม ตัวเลือกร่วมอภินิหาร ความโยงบนพื้นฐานของบริบท เป็นนามธรรม ยากต่อการวัด คาดการณ์ยาก แหล่งทรัพยากร หลากหลายไม่อาจระบุได้ และส่วนใหญ่เป็นตัวแสดงที่ไม่ใช้รัฐควบคุมไม่ได้ เกิดขึ้นภายใน ทั้งผลกระทบและการตอบสนอง การถอดตั้งรับ เป็นต้น (อิงอร เนตรานนท์, 2562)

จากสถานการณ์โลกปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 เริ่มต้นนับจากปี พ.ศ. 2544 เป็นห้วงเวลาที่ประเทศไทยเพิ่งจะก้าวผ่านวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง พุทธศักราช 2540 ส่งผลกระทบต่อพลังอำนาจด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมจิตวิทยายังมี Soft Power ในการศึกษาวิจัยนี้ได้นำหลักคิดของ Nye แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด Harvard University ได้เสนอ Soft Power ไว้ตั้งแต่คริสต์ศักราช 1990 หรือพุทธศักราช 2533 เมื่อประมาณ 28 ปี ที่ผ่านมาในหนังสือชื่อ Bound to Lead: The Changing Nature of American Power แสงหลักคิดการใช้ซอฟต์แวร์พลังอำนาจแห่งชาติซึ่งนับเป็นพาราไดม์ทางเลือก (Alternative Paradigm) ด้านการเมืองการปกครองที่ประเทศมหาอำนาจและประเทศใหญ่ ๆ ในโลกนำมาเป็นเครื่องมืออย่างเป็นรูปธรรม ทั้งยังเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมทั้งในวงวิชาการและการกำหนดนโยบายต่างประเทศของประเทศต่าง ๆ อัน ได้แก่ สหรัฐฯ และประเทศอื่น ๆ จวบจนปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น แนวคิดเรื่อง Soft Power ได้ ปรากฏเป็นรูปธรรมขึ้นในปี พุทธศักราช 2550 อำนาจในการเมืองโลก (Power in World Politics) อันเป็น เรื่องเกี่ยวกับแนวคิดของอำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ Soft Power ควบคู่ไปกับ Smart Power ได้กลายเป็น ส่วนสำคัญในการเมืองโลกประเทศไทย เป็นประเทศขนาดกลางซึ่งมีได้มี Hard Power มากนัก แต่ประเทศไทยมีทรัพยากรอำนาจ Soft Power จำนวนมาก โดยมีแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณี ซึ่งเป็นวิถีของไทย ที่ได้รับการชื่นชมจากต่างชาติ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2557) อย่างไรก็ตามอำนาจดึงดูดที่ทำให้ความต้องการของเป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยไม่ใช้การบังคับแบบ Hard Power ที่จะนำเป้าหมายไปสู่การกลืนกลายขณะใจ (Co-optive) ให้ทำตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ คือ การที่ทำให้เป้าหมายมีพฤติกรรมตามที่ต้องการ แต่จะแตกต่างกันที่ลักษณะการใช้แหล่งทรัพยากรทางอำนาจ วัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง และนโยบายต่างประเทศ ซึ่งการดำเนินนโยบายให้สอดคล้องกับกระแสโลก การที่จะทำให้ Soft Power ระดับท้องถิ่นประสบความสำเร็จ มิใช่เพียงรัฐบาลแค่ต้องการตามหาว่าพื้นที่นั้นมีทรัพยากรอะไรแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งวัฒนธรรมดั้งเดิมเหล่านี้เองก็เป็นที่ยอมรับในท้องถิ่นและบางส่วนของประเทศไทยอยู่แล้ว

ดังนั้น รัฐบาลต้องมีหน้าที่ในกำหนดเป้าหมายในการยกระดับ Soft Power ให้เป็นระดับสากลที่ชัดเจน ซึ่งการที่รัฐเกาหลีใต้จะพาอุตสาหกรรมมาถึงจุดที่เห็นในปัจจุบันได้ใช้เวลานับทศวรรษ ในการสำรวจตลาดจนทำให้ทั่วโลกสามารถยอมรับ Soft Power ของเกาหลีใต้ การได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ มิใช่การเกาะกระแสแล้วปล่อยให้เจียบหายไป เพราะ Soft Power ไม่ใช่อะไรที่ถาวร รัฐบาลต้องมีความเข้าใจกระบวนการในการสร้าง Soft Power ที่ต้องสอดคล้องกับค่านิยมทางสังคมและนโยบายต่างประเทศ และสนับสนุนเปิดเสรีภาพทางการแสดงให้ภาคเอกชนระดับท้องถิ่นสร้าง Soft Power ผ่านในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน เช่น สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) สินค้าจากภูมิปัญญาของชาวบ้านแต่ละท้องถิ่น ที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นของดีของแต่ละตำบล เพื่อเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ สู่ 1 ครอบครัว 1 Soft Power เช่น การขับเคลื่อนการสร้างดอนกอยโมเดล ในการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวบรวมองค์ความรู้วัฒนธรรมชุมชน ภูมิปัญญาด้านการทอผ้า การย้อมคราม และการใช้สีธรรมชาติ มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นสากล รวมถึงยกระดับเป็น Premium OTOF ส่งเสริมภาพลักษณ์ผ้าไทยพัฒนาผ้าครามไทยสู่สากล เป็นต้น ถือเป็นการมุ่งเน้นการออกแบบแฟชั่นไทย โดยยึดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีอัตลักษณ์และสู่สากลได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้ เอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย มีประวัติศาสตร์ยาวนาน เป็นรากฐานที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม กลายเป็น Soft Power ของไทย ให้ที่เป็นที่รู้จัก และการสนับสนุนของภาครัฐ จะเป็นการสร้างโอกาสและช่องทาง

ใหม่ ๆ ผลักดันอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และ Soft Power กลายเป็นสินค้าทางส่งออกทางวัฒนธรรมสำคัญของไทย ด้วยกระบวนการสร้าง Soft Power การส่งเสริมสินค้า OTOP สตูดิโอ โอท็อปพรีเมียมโกอินเตอร์ (OTOP Premium Go Inter) สร้างความยั่งยืนภายใต้การใช้ประโยชน์จากโอกาส สิ่งของ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ส่งเสริมมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นโอกาสในการผลักดันสินค้าระดับท้องถิ่นไทยให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งในตลาดสากลได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ถึงแม้ว่านโยบาย OTOP ในอดีตนั้น ด้านหนึ่งก็สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนไทยได้เป็นจำนวนมาก แต่อีกด้านหนึ่งก็เป็นการเปิดช่องให้ นักการเมืองทุกระดับประเทศและท้องถิ่น ข้าราชการ และกลุ่มธุรกิจ ที่ฉ้อฉลแสวงหาผลประโยชน์กับนโยบายดังกล่าวกันเป็นจำนวนมากการพัฒนาผู้ผลิตและผู้ประกอบการ การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ และการสร้างช่องทางการตลาดใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภค อาทิ การตลาดออนไลน์ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายข้างต้นได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยในช่วงที่ผ่านมา มีประเด็นท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างความหลากหลาย คุณค่า และอัตลักษณ์ของสินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนาช่องทางการค้าให้สามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่และผู้บริโภคที่หลากหลาย ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมา ในปีงบประมาณ 2566 หน่วยงานภาครัฐดำเนินงานด้านการสนับสนุนกลุ่มผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะการพัฒนาและส่งเสริมสินค้า OTOP ให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชนในการผลิตสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ OTOP โครงการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOP และผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าทางการเกษตร นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมการต่อยอดการผลิตสินค้า OTOP โดยการประยุกต์เข้ากับธุรกิจการท่องเที่ยว อาทิ โครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี รวมถึงการส่งเสริมการเข้าถึงทรัพยากรทั้งในด้านของแหล่งเงินทุนและที่ดิน เช่น โครงการบ้านนี้มีรักปลูกผักกินเอง (สร้างความมั่นคงทางอาหาร) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพส่งเสริมผ้าไทย ใส่ให้สนุก เป็นต้น (กรมการพัฒนาชุมชน, 2566) เป็นไปตามนโยบายภาครัฐ ในการส่งเสริมผลักดันซอฟต์แวร์ไทยไปทั่วโลก โดยเริ่มต้นจากการ ‘พัฒนาคน’ ในหาคักยภาพของคนไทยทุกคนรอบคอบอย่างน้อยรอบคอบละ 1 คน เพื่อนำมาส่งเสริมบ่มเพาะศักยภาพผ่านศูนย์บ่มเพาะทักษะสร้างสรรค์ ที่จะมีในทุกระดับตั้งแต่ระดับหมู่บ้านไปจนถึงระดับประเทศ ในการสร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน ตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป้าหมายที่1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่ เป้าหมายที่3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย และเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และมีผลผลิต และการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน (ชล บุนนาค, 2566) โดยการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. การส่งเสริมปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจฐานราก

2. การส่งเสริมปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ทุนชุมชน และการพัฒนาและต่อยอดกิจกรรมการส่งเสริมกระบวนการดำเนินงาน การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง และคนในชุมชนมีความสุข โดยการพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

3. การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน การนำชุมชนไปเรียนรู้ร่วมกับชุมชนอื่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาต่อยอด

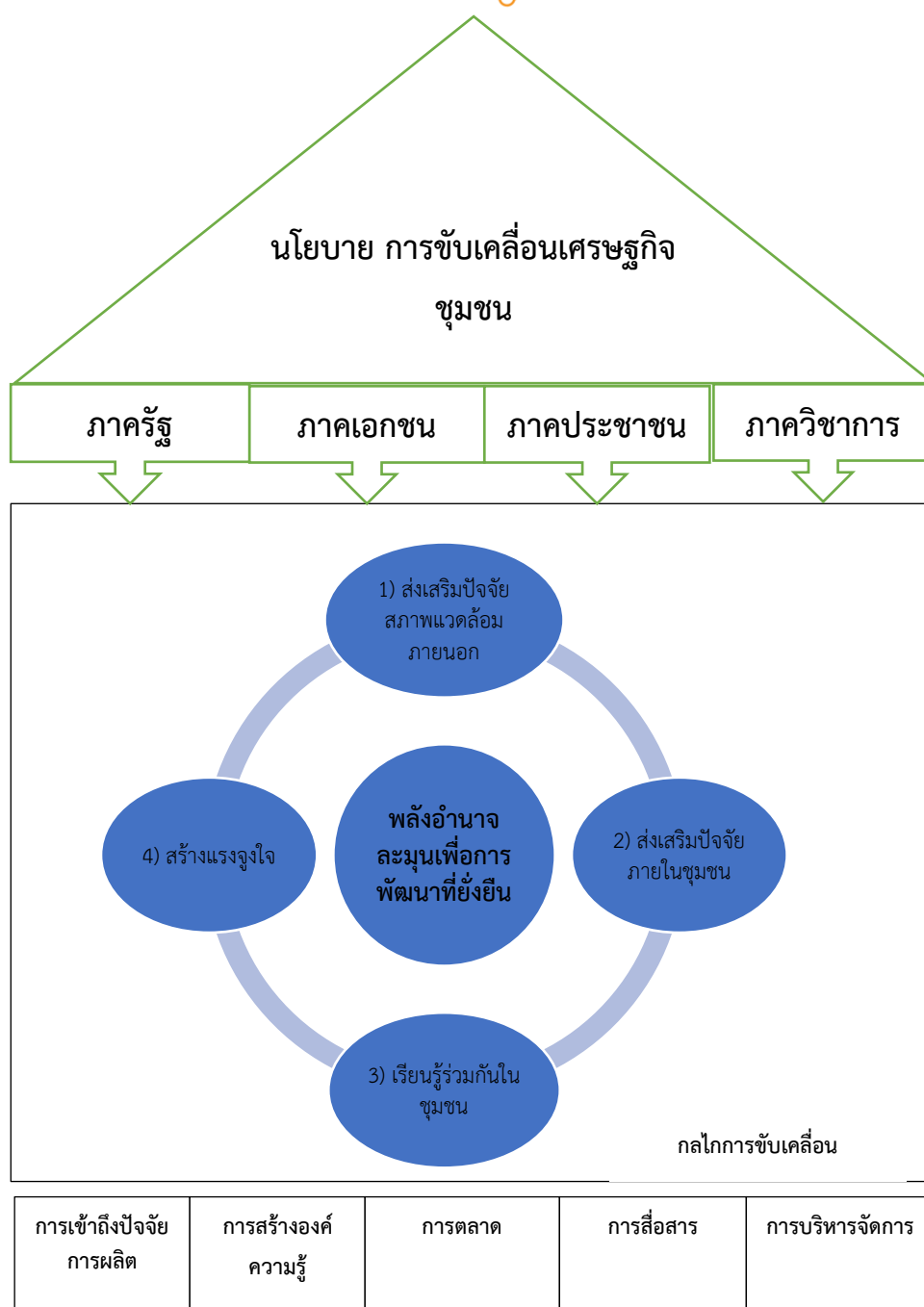
4. การสร้างแรงจูงใจ การส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย และการสร้างอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน

นโยบาย 1 ครอบคลุม 1 ทักษะ Soft Power

คณะรัฐมนตรีได้เสนอนโยบายสำคัญเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ ทุมนมนุษย์ สร้างรายได้ และขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ คือ นโยบายสนับสนุนการสร้างพลังสร้างสรรค์ หรือ Soft Power ของประเทศ เพื่อยกระดับและพัฒนาความสามารถด้านความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ของคนไทย ให้สร้างมูลค่าและสร้างรายได้ รวมทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอดศิลปะ วัฒนธรรม และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาต่อยอดในการสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้ รัฐบาลจะสร้างงานสร้างรายได้ผ่านการส่งเสริม “1 ครอบคลุม 1 ทักษะ Soft Power” ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกับนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศเป้าหมาย รวมถึงอุตสาหกรรมไมซ์ (MICE) หรืองานแสดงสินค้า งานเทศกาลระดับโลก โดยรัฐบาลจะร่วมมือกับภาคธุรกิจในการยกระดับให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง (Hub) ของการจัดงานแสดงต่าง ๆ เมื่อผ่านนโยบายรัฐกำลังเปิดประตูเมืองต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ที่พร้อมกระจายไปตามจังหวัดต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการสร้าง Soft Power ที่ลงไปถึงระดับครัวเรือน ในการพัฒนาทักษะคน สร้างงาน สร้างรายได้บนพื้นฐานการใช้ความคิดสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ท้องถิ่น รวมไปถึงการสร้างพลังอำนาจละมุน ในการโน้มน้าวดึงดูดให้ผู้คนภายนอกท้องถิ่นเข้ามาอุดหนุน สร้างเม็ดเงินให้กับผู้คนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้ สังคมไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) ซึ่งมีคุณค่าเต็มไปด้วยเสน่ห์ มีความหลากหลายของวิถีชีวิตผู้คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ หากได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งงานที่สร้างอาชีพและรายได้ ย่อมจะดึงดูดคนในพื้นที่ให้สามารถทำมาหากินอยู่ในบ้านเกิดถิ่นฐานของตนเองได้โดยเพิ่มศักยภาพของคนไทยทุกครอบครัวอย่างน้อยครอบครัวละ 1 คน เพื่อนำมาส่งเสริมบ่มเพาะศักยภาพผ่าน “ศูนย์บ่มเพาะทักษะสร้างสรรค์” ที่จะมีในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านไปจนถึงระดับประเทศ (Standard Team, 2023)

โดยที่ผ่านมาชุมชนท้องถิ่นมีระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่มั่นคง สามารถพึ่งตนเอง และจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยรูปธรรมของการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่ผ่านมา ตั้งอยู่บนฐานคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถแยกหมวดของฐานงานที่นำไปสู่ หรือสามารถเชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน ดังนี้ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2564)

1. ฐานระบบการเงินและทุน ที่ปรากฏรูปธรรมในเรื่อง การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรการเงิน การสนับสนุนระบบสินเชื่อเพื่อการพัฒนา การบูรณาการกองทุน การแก้หนี้ในระบบ และสถาบันการเงินชุมชน เป็นต้น
2. ฐานการพัฒนาอาชีพ รายได้ เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ การจัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดตั้งธุรกิจชุมชน - วิสาหกิจชุมชน และการจัดทำแผนชุมชน ระบบการผลิต เกษตรยั่งยืน เป็นต้น
3. ฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การอนุรักษ์/การจัดการลุ่มน้ำ ป่าชุมชน การดูแลที่ดิน เกษตรธรรมชาติ/ความมั่นคงทางอาหาร ประมงชายฝั่ง การจัดการขยะ เป็นต้น
4. ฐานการสร้างสวัสดิการ จากที่องค์กรชุมชน/กลุ่มจัดตั้งขึ้นเอง หรือผ่านการสนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนสวัสดิการชาวบ้าน กองทุนฌาปนกิจ เป็นต้น

ภาพที่ 1 นโยบาย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน

จากนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน มุ่งเน้นการดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานราก เพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและหลุดพ้นจากความยากจน โดยอาจใช้รูปแบบวิสาหกิจชุมชน (Community Enterprise) วิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ซึ่งมีเป้าหมายในการสร้างผลกำไร หรือผลประโยชน์เพื่อสังคม โดยใช้รูปแบบการทำงานของธุรกิจ เพื่อเชื่อมภาคธุรกิจและภาคสังคมเข้าด้วยกัน ทั้งนี้การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับฐานรากยังถือเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs) ขององค์การสหประชาชาติที่กำหนดเป้าหมายสำคัญประการหนึ่ง คือ การมุ่งจัดความยากจนทุกรูปแบบ เพื่อช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของไทยสามารถ

ขับเคลื่อนผ่านนโยบายของภาครัฐและเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิต การตลาด การจำหน่ายสินค้า และบริการของวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และชุมชนให้มีความเข้มแข็ง (ภูษงค์ เสนานุช และคณะ, 2566) พบว่า ตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 การนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่ท้องถิ่น โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถูกใช้เป็นหลักการสำคัญในความพยายามเพื่อการพัฒนาความยั่งยืนของประเทศไทย เน้นความสมดุลในการใช้ทุนทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม อย่างต่อเนื่อง เน้นคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความท้าทายในการพัฒนาท้องถิ่นและปลูกฝังแนวความคิดที่ยั่งยืนให้กับคนในท้องถิ่น รวมถึงมีการบูรณาการไว้ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ถูกกำหนดให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักส่งเสริมและขับเคลื่อนเครือข่ายทางสังคม, 2566) ด้วยการส่งเสริมปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ตามแผนนโยบายที่ทางรัฐบาลมุ่งเน้นในการขับเคลื่อนให้ประเทศไทยยกระดับทักษะคนไทยให้เป็นแรงงานทักษะสูง สร้างรายได้อย่างน้อย 200,000 บาทต่อปี สร้างงาน 20 ล้านตำแหน่ง สร้างอุตสาหกรรมให้เติบโต สร้างเงินเข้าประเทศมหาศาล และสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศชั้นนำของโลกด้านซอฟต์แวร์ ส่งเสริมปัจจัยภายในชุมชน ด้วยผลักดันพัฒนาส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาและต่อยอดกิจกรรมการส่งเสริมกระบวนการดำเนินงาน การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน ในการพัฒนา ต่อยอด และสร้างแรงจูงใจ ในการสร้างรายได้ ความเป็นอยู่ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการมุ่งเน้นทางวัฒนธรรมที่พัฒนาคนพัฒนาชาติสู่ระดับโลก ด้วยความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นไทย อันจะนำมาซึ่งรายได้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซอฟต์แวร์ จีเอ็มไอเป็นเพียงอำนาจละมุนที่ดึงดูดคนนอก หากแต่มีนัยเรื่องอำนาจต่อคนใน ผ่านการคัดเลือก สร้างและพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์ของไทย เช่น วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดให้เป็นที่ชื่นชม และเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของประเทศ ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และกลุ่มคนที่สนใจในการสร้างเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็งและเกิดความยั่งยืน ในการพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้มูลค่าเพิ่ม เช่น การสนับสนุนส่งเสริมผ้าไทย จากสี่ครามเข้มสู่คอลเลกชันผ้าไทยร่วมสมัยยกระดับผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ เชื่อว่าผ้าย้อมครามบ้านดอนกอยทำให้สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์ชื่อดังระดับโลกได้ ทั้งนี้ ในช่วงต้นเดือนมีนาคม นายฯ จะขอเอาไอเดียของผ้าย้อมครามบ้านดอนกอยไปนำเสนอเพื่อหาตลาดแหล่งใหม่ ๆ เพื่อยกระดับสินค้าให้เป็นที่รู้จักในเวทีโลก เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และนำความภาคภูมิใจมาสู่บ้านดอนกอย (พิภักดา, 2567) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอบ้านดอนกอยให้มีความทันสมัย เป็นการยกระดับภูมิปัญญาและชิ้นงานให้เป็นที่ต้องการของตลาดไทยและตลาดโลก ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น โดยในปัจจุบันผลิตภัณฑ์ผ้าทอย้อมครามเกิดตลาดใหม่ ๆ ดีไซน์ทันสมัย และหลายเฉดสีตามเทรนด์แฟชั่น สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนนโยบาย 1 ครอบครัวยุคใหม่ 1 ทักษะ Soft Power พัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการเพิ่มมูลค่าสินค้าของชุมชนให้เกิดคุณค่า ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดความเข้มแข็ง ด้วยกลไกสำคัญที่ส่งเสริมชุมชนให้มีส่วนร่วมและร่วมการขับเคลื่อนโดยดึงเอาพลังของ 5 ภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการภาคประชาสังคม ภาคประชาชน/ชุมชน มาร่วมเป็นพลังในการขับเคลื่อนในรูปแบบประชารัฐ เพื่อให้กลไก การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ได้รับการพัฒนาและสร้างประสิทธิภาพตลอดต้นทาง กลางทาง ปลายทาง ผ่านกระบวนการขับเคลื่อน 5 พันเฟือง เริ่มตั้งแต่การเข้าถึงปัจจัยการผลิต การสร้างองค์ความรู้ การตลาด การสื่อสารสร้างการรับรู้ และการบริหารจัดการ

สรุป

การพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานของสังคม จึงจำเป็นต้องช่วยกันสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับฐานรากของสังคมให้มุ่งสู่ชุมชนเข้มแข็งและอยู่เย็นเป็นสุข โดยต้องส่งเสริมให้ชุมชน/ท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยกระบวนการวางแผน การบริหาร การพัฒนา ด้วยตัวชี้วัดที่คนในชุมชนท้องถิ่นเป็น

ผู้จัดการ เป็นผู้คิดเป็นผู้ทำ และเป็นผู้ใช้ประโยชน์ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองบนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน นำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน และต่อยอดการเตรียมความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากซึ่งเป็นเป้าหมายเดียวกันกับการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน จัดแพชชั่นดึงดูดลูกค้าและนักท่องเที่ยวจากประเทศที่อยู่ใกล้ ๆ การพัฒนา Smart City เพื่อดึงดูดแรงงานทักษะสูงเข้ามาทำงาน มาอยู่อาศัยช่วยพัฒนาเมืองให้เจริญเติบโต พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญา การแปลงนโยบายรัฐบาล “1 ครอบคลุม 1 ทักษะ Soft Power” จึงเป็นนโยบายที่ต้องการเฟ้นหาคนที่มีศักยภาพ มีความสามารถ และพรสวรรค์ที่ซ่อนอยู่มาสร้างรายได้ให้กับครอบครัวไปสู่การปฏิบัติ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม ด้วยการพัฒนาทักษะแรงงาน ครอบคลุมในชุมชน หรือให้ทุนผลิตสิ่งของมาค้าขายเพียงเท่านั้น แต่ทุกฝ่ายจะช่วยสร้างพลังแห่งการดึงดูดคนจากภายนอกให้เข้ามาสร้างประโยชน์ สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ สามารถสร้างเสน่ห์ในแบบฉบับของตนเองขึ้นมาได้ โดยมีวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งในนั้นได้เป็นอย่างดี ข้อเสนอแนะ 1) รัฐควรมียุทธศาสตร์ชาติด้านซอฟต์แวร์ที่เป็นรูปธรรม เมืองควรรับผิดชอบที่ชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ 2) รัฐควรจัดให้มีกระบวนการบูรณาการภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินในรูปนโยบายสาธารณะ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2566). แผนปฏิบัติราชการรายปี พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2567 จาก <https://nan.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/27/2022/10/แผนปฏิบัติราชการรายปี-พ.ศ.-2566.pdf>
- ชล บุนนาค. (2566). ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2567 จาก <https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs/>
- ณดา จันทรสม. (2566). ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นซอฟต์แวร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2567 จาก <https://nida.ac.th/economy-into-soft-power-for-sustainable-development/>
- ปรีชา เรืองจันทร์. (2563). การเมืองเศรษฐกิจ และสังคม = Politics, Economy and Society. (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 4). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิกิตข้าว. (2567). นายกาน้ำฝ้ายอมครามบ้านดอนกอยสู่เวทีโลกเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2567 จาก <https://www.phigudkhaow.com/>
- ภุชงค์ เสนานุช และคณะ. (2566). ชาวบ้านในชุมชนมีความเห็นอย่างไรต่อนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2567 จาก <https://www.sdgmove.com/2023/01/24/>
- มนตรี รอดแก้ว. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง เศรษฐกิจชุมชนและสังคม. วารสารนิสิตวัง, 24(1), 31-40.
- เมธี ทรัพย์ประสพโชค. (2564). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาวะโรคระบาดโควิด-19 บนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 4(3), 113-124.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2564). เศรษฐกิจฐานราก. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2567 จาก <https://web.codi.or.th/>

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2560). ยุทธศาสตร์ Soft Powers ของไทย: บทเรียนจากจีนญี่ปุ่นและเกาหลีใต้สู่การประยุกต์ใช้ของไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2567 จาก <https://aseanwatch.org/2017/02/18/trf-asean-public-forum-soft-power/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). สถิติด้านความยากจนและการกระจายรายได้. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=social>
- สำนักส่งเสริมและขับเคลื่อนเครือข่ายทางสังคม. (2566). รับมอบนโยบาย รมต.วธ. มุ่งพัฒนา 1 ครอบครัว 1 Soft Power. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤษภาคม 2567 จาก <https://moralcenter.or.th/%html>
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2557). Soft Power. กรุงเทพมหานคร: สำนักข่าวกรองแห่งชาติ.
- หทัยชนก คตะสมบุรณ์. (2563). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(2), 473-488.
- อิงอร เนตรานนท์. (2562). พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2556). สอนคราประชาธิปไตย: แนวทางปฏิรูปการเมือง เศรษฐกิจเพื่อประชาธิปไตย. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: คปไฟ.
- Hartman, F. (2018). National power in international relations, Past Exams for International Relations. Retrieved January 2 , 2024, from <https://www.doccity.com/en/national-power-in-internationalrelations>
- Standard Team. (2023). Learn about the Pheu Thai Party's 1 family, 1 soft power policy. Retrieved January 2, 2024, from <https://thestandard.co/one-family-one-soft-power/>
- Toffler, A. (1981). Third Wave. London: Pan Books.

การสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์*

COMMUNICATION FOR CONSUMERS PROTECTION IN PURCHASING GOODS AND SERVICES VIA ONLINE MEDIA

ปวรนนท์ ธัมมัญญุตานันท์*, ปิยฉัตร ล้อมชวการ, วิทยากร ท่อแก้ว, จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์
Pavoranun Thammanyutanun*, Piyachat Lomchawakarn, Wittayatorn Tokeaw, Jitraporn Sudhivoraseth

สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย
School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: k.pavoranun1964@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) นโยบายการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค 2) ปัญหาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค 3) การจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค และ 4) ข้อเสนอในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงด้านการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ จำนวน 5 กลุ่ม รวมจำนวน 33 คน ได้แก่ 1) ผู้ทำงานในการกำหนดนโยบาย 9 คน 2) ผู้ทำงานในหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค 9 คน 3) ผู้ทำงานในหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค 5 คน 4) ผู้ประกอบการในการขายออนไลน์ 5 คน และ 5) นักวิชาการการสื่อสารด้านสื่อออนไลน์ 5 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปและวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) นโยบายการสื่อสาร ประกอบด้วย การสื่อสารเชิงรุกผ่านสื่อทุกประเภทและสร้างเครือข่ายภาคประชาชน 2) ปัญหาการสื่อสาร ประกอบด้วย การขาดความรู้ โฆษณาเกินจริง กฎหมายซับซ้อน องค์กรกำกับขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน 3) การจัดการการสื่อสาร ประกอบด้วย การวางแผนเน้นการมีส่วนร่วม ดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและติดตามประเมินผลโดยนำจำนวนเรื่องร้องเรียนมาพิจารณา 4) ข้อเสนอในการพัฒนาการสื่อสาร คือ องค์กรกำกับควรกำหนดนโยบายแต่ละด้านให้ชัดเจน ผู้ขายสินค้าและบริการ ควรตระหนักในสิทธิของผู้บริโภค เครือข่ายผู้บริโภคควรดำเนินงานร่วมกับองค์กรกำกับ การจัดการการสื่อสารควรวางแผนและบูรณาการการสื่อสารร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ติดตามและประเมินผลหลังการสื่อสาร รวมถึงพัฒนาการสื่อสารในรูปแบบใหม่

คำสำคัญ: การสื่อสาร, การคุ้มครองผู้บริโภค, สื่อออนไลน์, สินค้าและบริการ

Abstract

This research aims to study 1) The communication policy for consumer's protection from purchasing goods and service through online platform 2) The communication problem for consumer's protection from purchasing goods and service through online platform 3) The communication management from consumer's protection from purchasing goods and service through online platform and 4) The proposal for communication development for consumer's protection from purchasing goods and service

through online platform. This study has been made by qualitative method through in-dept interview with the specified target group. The target group has filtered by selecting 33 persons from 5 group which directly related with consumer's policy to the communication career which are 1) 9 people from the policy designing department 2) 9 people from consumer's protection department 3) 5 people from consumer's protection department in public company 4) 5 people from online entrepreneurs and 5) 5 people from online communication specialist academic. The research tools deployed in this study is the structural in-dept interview and data analytic. The study found that 1) The communication policy consisting of the proactive communication through all kinds of medias and people networking 2) The communication's problem consisting of the lacking of exaggerated advertisement, complicated terms of law and less collaboration between the regulatory organizations 3) the communication management consisting of the participation on planning, partner networking collaboration and performance following up and evaluation by considering the complaint 4) the proposal for communication development consisting of regulatory organization should define all policy clearly. The seller should aware about consumer's right, there should be more collaboration between consumer's network and regulatory organization. The communication management should have a better planning and enhance it with the related organizations. The evaluation of communication's result has to be made which including the development of the new model of the communication

Keywords: Communication, Consumer's Protection, Online Media, Goods and Services

บทนำ

ปัจจุบันการซื้อขายมีลักษณะเป็นระบบการค้าเสรีที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายผ่านอินเทอร์เน็ตทั่วถึงกันทั่วโลก ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีทำให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการทำธุรกรรมซื้อขายสินค้า จากการมีหน้าร้านก็เริ่มทยอยเปลี่ยนเป็นการเปิดร้านค้าบนโลกออนไลน์มากขึ้น ทั้งองค์กรขนาดใหญ่ กลาง เล็ก สร้างความสะดวกให้กับลูกค้าและเจ้าของธุรกิจ (ธัญรัตน์ จาราสิต และคณะ, 2564) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการสื่อสาร เพราะระบบนี้มีการนำระบบสื่อสารด้วยโซเชียลมีเดียซึ่งถือเป็นแพลตฟอร์มที่มีการเคลื่อนไหวรวดเร็วมาใช้ในการซื้อขาย (ทวีศ ศรีเกตุ, 2557) ทำให้การซื้อขายทำได้ง่ายและสะดวกขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็มีโอกาสที่ผู้บริโภคจะถูกหลอกลวงได้มากขึ้นหากผู้บริโภคขาดความรู้ ความเข้าใจ และภาครัฐไม่มีมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพมากเพียงพอ ทำให้เกิดการร้องเรียนในเรื่องต่าง ๆ เช่น ผู้ซื้อชำระเงินแล้วแต่ไม่ได้รับสินค้า ผู้ซื้อได้รับสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ การไม่รับเปลี่ยนหรือคืนสินค้า รวมถึงการบริการหลังการขาย รวมทั้งผู้บริโภคไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น และปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น

จากการเติบโตของสังคมสื่อออนไลน์ และการถูกเอาเปรียบของผู้บริโภคดังกล่าว ทำให้รัฐจำเป็นต้องเข้ามาให้ความสำคัญกับการจัดการสื่อออนไลน์เพื่อลดผลกระทบที่อาจมีต่อการเมืองและการปกครอง ในปัจจุบันมีเพียงสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เท่านั้น ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้บริโภค โดยมีการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบการ ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ (สรียา กาฬสินธุ์, 2560) และมีหน้าที่สอดส่องดูแลพร้อมรับเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคทุกประเภท แต่ก็ยังไม่เพียงพอ รัฐบาลในฐานะองค์กรที่ออกนโยบายทางการเมืองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในฐานะผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือ โดยนโยบายการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ถือเป็นกรอบที่สะท้อนแนวคิด ทิศทาง หลักการ และวิธีปฏิบัติในสื่อสารของรัฐและหน่วยงานอื่นของรัฐและภาคเอกชนที่ส่งไปยังผู้บริโภคเพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้นนโยบายการสื่อสารจึงมาจาก 3 ฝ่าย คือ องค์กรกำกับการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้ขายสินค้า และเครือข่ายผู้บริโภค โดยการจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครอง

ผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์เป็นการทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนการสื่อสาร การดำเนินการสื่อสาร และการติดตามประเมินผลการสื่อสารเพื่อประสิทธิผลของการสื่อสาร

เนื่องจากปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะการซื้อสินค้าและบริการผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นการซื้อขายสินค้าหรือบริการที่ผู้ซื้อตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลที่นำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ โดยไม่ได้สัมผัสกับตัวสินค้าหรือผู้ขายโดยตรง (ศลิษา ทองโชติ, 2558) จึงทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคอันเนื่องมาจากการผิดพลาดเพราะผู้ประกอบการบางรายสื่อสารด้วยข้อความที่เป็นเท็จเพื่อการขายสินค้าหรือบริการของตน โดยที่ผู้ซื้อไม่สามารถทราบได้ว่าการเสนอขายสินค้านั้นเป็นความจริงหรือไม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ เป็นการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองด้านการใช้การสื่อสารเพื่อผลักดันนโยบายและแก้ปัญหา นโยบายและการปฏิบัติที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคในฐานะผู้รับบริการที่กำกับควบคุมโดยรัฐบาล การศึกษาจำเป็นต้องมีการศึกษาทั้งนโยบาย ปัญหา การจัดการการสื่อสารต่าง ๆ ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคจากการค้าออนไลน์ โดยความร่วมมือกันของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หน่วยงานอื่นของรัฐ หน่วยงานเอกชน และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคเพื่อหาแนวทางในการสื่อสารการคุ้มครองและแก้ไขปัญหาให้กับผู้บริโภคอันจะนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอเพื่อพัฒนาการสื่อสารโดยใช้กระบวนการวิจัยตามหลักวิชาการ ซึ่งผลของการศึกษาจะนำไปเป็นแนวทางในการสื่อสารเพื่อแก้ปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการ และนำข้อค้นพบทางวิชาการไปพัฒนาข้อเสนอการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์
2. เพื่อศึกษาปัญหาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์
3. เพื่อศึกษาการจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) หน่วยวิเคราะห์ คือ การสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับ นโยบายการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ปัญหาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคขององค์กรกำกับ ผู้ขายสินค้าและบริการและเครือข่ายผู้บริโภค การจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค และข้อเสนอในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางออนไลน์โดยตรง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงด้วยหลักเกณฑ์ (Criterion Sampling) (Creswell, J.W., 2014) จำนวน 33 คน จาก 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ทำงานในการกำหนดนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 9 คน จาก 9 หน่วยงาน 2) ผู้ทำงานในหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 9 คน จาก 9 หน่วยงาน 3) ผู้ทำงานในหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค จำนวน 5 คน จาก 5 หน่วยงาน 4) ผู้ประกอบการในการขายสินค้าออนไลน์ จำนวน 5 คน จาก 5 ธุรกิจ 5) นักวิชาการการสื่อสารด้านสื่อออนไลน์ จำนวน 5 คน จากสถาบันอุดมศึกษา วุฒิสภา และที่ปรึกษาการตลาด เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง (In-depth Interview) ผู้วิจัยร่างจากการทบทวนวรรณกรรม และออกแบบตามวัตถุประสงค์โดยคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยประเด็นเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วยข้อคำถามแบบปลายเปิดจำนวน 3 ชุด เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

ได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้ จะใช้การพูดคุยแบบเป็นกันเอง สอบถามและสังเกตระหว่างสัมภาษณ์ประกอบด้วย เพื่อช่วยอธิบายสิ่งที่พบเห็นหรือสังเกตได้ให้เข้าใจและชัดเจนมากยิ่งขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลหลักตามเครื่องมือการวิจัย ขออนุญาตถ่ายภาพ บันทึกเสียง และปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและวิเคราะห์เนื้อหาอย่างเป็นระบบตามประเด็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่ศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1- 4 ได้แก่ นโยบายการสื่อสาร ปัญหาการสื่อสาร การจัดการการสื่อสาร และข้อเสนอในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต ตรวจสอบข้อมูลว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด รวมทั้งพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้นั้นเพียงพอต่อการตอบปัญหาการวิจัยได้ครบถ้วนหรือไม่ โดยจัดหมวดหมู่ของชุดข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม โดยอาศัยเกณฑ์ความเหมือนกันหรือเป็นปรากฏการณ์เดียวกันของข้อมูลนั้น และตัดทอนส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป จัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่ศึกษา แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เพื่อนำมาสรุปผลการศึกษา พร้อมเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ ต่อไป

ผลการวิจัย

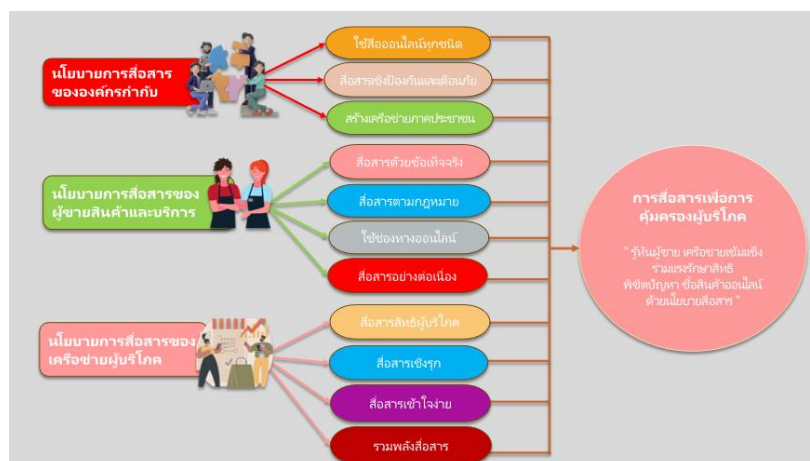
เรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ แบ่งได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1) นโยบายการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ จากองค์กรกำกับ ผู้ขายสินค้าและบริการ และเครือข่ายผู้บริโภค พบว่า

1.1 นโยบายการสื่อสารขององค์กรกำกับ พบว่า ประกอบด้วยการใช้สื่อทุกประเภทโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ เพื่อสื่อสารกับผู้บริโภค เน้นการสื่อสารเชิงป้องกันและเตือนภัย และสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่าย

1.2 นโยบายการสื่อสารของผู้ขายสินค้าและบริการ พบว่า ประกอบด้วยการการสื่อสารด้วยข้อเท็จจริง และเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ไม่โฆษณาเกินจริง สร้างสรรค์ที่มีความชัดเจนทั้งข้อความ และรูปภาพ มีรายละเอียดของสินค้าครบถ้วน รวมถึงการรับประกันสินค้า มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเน้นการสื่อสารแบบสองทางกับผู้บริโภค

1.3 นโยบายการสื่อสารของเครือข่ายผู้บริโภค พบว่า ประกอบด้วยการส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้รับทราบสิทธิของตนที่ได้รับการคุ้มครอง โดยการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เน้นการเข้าถึงง่าย และเข้าใจง่าย และต้องสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่มีความแตกต่างกัน

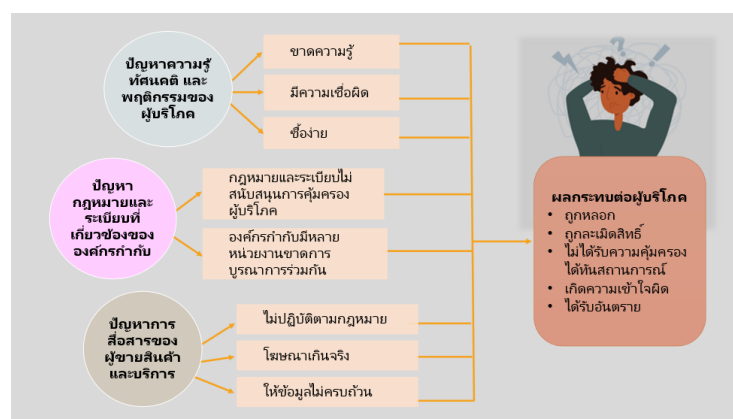
ภาพที่ 1 นโยบายการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์

ส่วนที่ 2) ปัญหาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์

2.1 ปัญหาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้บริโภค เกิดจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ขาดความรู้ ซึ่งความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมยังมีความสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากการขาดความรู้ส่งผลให้เกิดความเชื่อที่ผิด และเกิดพฤติกรรมที่ง่าย

2.2 ปัญหากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องขององค์กรกำกับ เกิดจากกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีความซับซ้อน ยากต่อการปฏิบัติ ลำบาก มีบทลงโทษน้อย และไม่บังคับใช้อย่างจริงจัง นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐที่ดูแลคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายที่รับผิดชอบมีหลายหน่วยงาน ขาดการทำงานบูรณาการร่วมกัน

2.3 ปัญหาการสื่อสารของผู้ขายสินค้าและบริการ เกิดจากผู้ขายสินค้าและบริการ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย มีการโฆษณาเกินจริง หรือการให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน สร้างความเข้าใจผิดให้กับผู้บริโภค

ภาพที่ 2 ปัญหาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์

ส่วนที่ 3) การจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์

3.1 การวางแผนการสื่อสาร ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร การกำหนด กลุ่มเป้าหมายในการสื่อสาร กำหนดเนื้อหา และการกำหนดช่องทางในการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดทำ เป็นแผนปฏิบัติการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสื่อสารร่วมกัน

3.2 การดำเนินการสื่อสารประกอบด้วย การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด เริ่มตั้งแต่เข้าใจ วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร สร้างเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการใช้ช่องทางในการสื่อสารตามที่กำหนด โดย ร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน และสรุปผลการดำเนินงาน

3.3 การติดตามประเมินผลการสื่อสาร ประกอบด้วย การกำหนดประเด็นที่จะประเมินให้มีความชัดเจน กำหนดช่วงเวลาในการประเมิน โดยนำข้อมูลจำนวนเรื่องร้องเรียนมาพิจารณาด้วย เพื่อสรุปผลการประเมิน และสื่อสาร ผลการดำเนินงาน รวมถึงนำผลการประเมิน มาปรับปรุงพัฒนากระบวนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 4) ข้อเสนอในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์

4.1 ข้อเสนอในการพัฒนานโยบายขององค์กรกำกับ ผู้ขายสินค้าและบริการ เครือข่ายผู้บริโภค

4.1.1 การพัฒนานโยบายขององค์กรกำกับ ควรมีนโยบายด้านการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริโภค รวมถึงผู้ขายสินค้าและบริการ มีการออกแบบและนำเสนอข้อมูลแบบสร้างสรรค์ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย รวมถึงให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ต้องสร้างเครือข่ายภาคประชาชน

4.1.2 การพัฒนานโยบายของผู้ขายสินค้าและบริการ ควรมีความรู้และตระหนักถึงสิทธิผู้บริโภค มีจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ และกำหนดทิศทางในการสื่อสารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

4.1.3 การพัฒนานโยบายของเครือข่ายผู้บริโภค ควรมีแนวทางดำเนินงานที่ชัดเจนเชื่อมโยงเครือข่ายผู้บริโภคเพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยดำเนินงานร่วมกับองค์กรกำกับในการกำหนดรูปแบบในการสื่อสารข้อมูล

4.2 ข้อเสนอในการพัฒนาการจัดการการสื่อสารด้านการวางแผนการสื่อสาร การดำเนินการสื่อสาร และการติดตามประเมินผลการสื่อสาร

4.2.1 การพัฒนาการจัดการการสื่อสารด้านการวางแผนการสื่อสาร ควรดำเนินการร่วมกันในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภค กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน วิเคราะห์ช่องทางในการสื่อสาร และผู้รับสาร สร้างสารโดยเลือกใช้ข้อความที่กระชับ เข้าใจง่าย และสื่อสารในเชิงรุกด้วยวิธีการสื่อสารที่ทันสมัย

4.2.2 การพัฒนาการจัดการการสื่อสารด้านการดำเนินการสื่อสาร ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารเป็นศูนย์กลางด้านการคุ้มครองผู้บริโภคผ่านช่องทางสื่อสารทุกมิติ

4.2.3 การพัฒนาการจัดการการสื่อสารด้านการติดตามและประเมินผลการสื่อสาร ควรมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลมากำหนดแนวทางการพัฒนาการสื่อสารในรูปแบบใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. นโยบายการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ ประกอบด้วย องค์กรกำกับ ผู้ขายสินค้าและบริการ และเครือข่ายผู้บริโภค พบว่า

1.1 นโยบายการสื่อสารขององค์กรกำกับที่ประสบความสำเร็จ จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสื่อสารให้ชัดเจนในการสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพงษ์ ม่วงศรีและคณะ พบว่า นโยบายการสื่อสาร ควรกำหนดเป้าหมายการสื่อสารให้สอดคล้องกันทั้งระดับบุคคล สังคมและนโยบาย ในส่วนการออกแบบเนื้อหา ควรกำหนดประเด็นให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ด้านการนำเสนอเน้นรูปแบบที่ทันสมัย เหมาะกับช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ต้องสร้างเครือข่ายการสื่อสารจากภาคประชาชน (กนกพงษ์ ม่วงศรี และคณะ, 2566) และงานวิจัยของ พัชรินทร์ รัตนวิภาและคณะ เรื่อง การสื่อสารสร้างความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายภายในภายนอกหน่วยงานเป็นกลไกที่สำคัญต่อการบูรณาการการจัดการภาครัฐ พบว่า หลักการจัดการการสื่อสารเครือข่ายร่วมปฏิบัติงาน ได้แก่ หลัก PRNE ซึ่งประกอบด้วย 1) P = Participation ความร่วมมือในการนำความคิดเห็นมีส่วนร่วมของเครือข่าย 2) R = Relation การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในเครือข่าย 3) N = Network การใช้กลยุทธ์ในการจัดการสื่อสารภายในเครือข่าย และ 4) E = Efficiency การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการการสื่อสารเครือข่ายขององค์กร (พัชรินทร์ รัตนวิภา และคณะ, 2566)

1.2 นโยบายการสื่อสารของผู้ขายสินค้าและบริการ คือ การสื่อสารด้วยข้อเท็จจริงและสร้างสารให้มีความชัดเจนทั้งข้อความและรูปภาพ ผ่านช่องทางการสื่อสารแบบสองทางกับผู้บริโภคนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลภรณ์ สำเภทอง. (2561). พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์ของธุรกิจผลิตภัณฑ์เวชสำอาง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเข้าใจแบรนด์และผลิตภัณฑ์ 2) การเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย 3) การสื่อสารที่ชัดเจน ด้วยใจความเดียว และต่อยอด ข้อความนั้นในทุกช่องทางออนไลน์ที่ใช้ในการสื่อสารไปยังกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย และ 4) การเข้าถึงทุกช่องทางของผู้บริโภคอยู่ (วิไลภรณ์ สำเภทอง, 2561) นอกจากนี้ นโยบายการสื่อสารของผู้ขายสินค้าและบริการจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญช เพ็งเจริญ ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและนำไปสู่การตัดสินใจเลือกเรียนภาษาอังกฤษผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ มี 3 ปัจจัย คือ การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness), ระบบที่มีคุณภาพ (System Quality) และข้อมูลที่มีคุณภาพ (Information Quality) (ปริญญช เพ็งเจริญ, 2565)

1.3 นโยบายการสื่อสารของเครือข่ายผู้บริโภค คือ การส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้รับทราบสิทธิของตนที่ได้รับการคุ้มครอง คือ การสร้างการรับรู้ให้กับผู้บริโภค โดยการประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่เน้นการเข้าถึงได้ง่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงเยาว์ ขัตติวงศ์ พบว่า ช่องทางการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ นอกจากสื่อสังคมออนไลน์แล้ว จะต้องเป็นสื่อที่

เข้าถึงได้ง่าย และสามารถทำให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว และเป็นสื่อที่สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนี้นโยบายการสื่อสารของเครือข่ายผู้บริโภคต้องสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่มีความแตกต่างกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ผู้บริโภครู้เท่าทันผู้ขายสินค้าและบริการ (นางเยาว์ ชีตวันษ์, 2562) และงานวิจัยของ พัฒนะ พิมพ์แน่นและอภี คำเพราะ ที่พบว่า การประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้านนโยบายการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน ด้านกิจกรรมและวิธีการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายตามเป้าหมายและวัฒนธรรมองค์กร และด้านเครือข่ายในการติดต่อประสานงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับผลการดำเนินงานขององค์กร (พัฒนะ พิมพ์แน่น และอภี คำเพราะ, 2566)

2. ปัญหาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ พบว่า

2.1 ด้านปัญหาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้บริโภค เกิดจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ขาดความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเมธาคุณ พุกษาและคณะ ที่พบว่า ผู้บริโภคยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารยังไม่ทั่วถึง (เมธาคุณ พุกษา และคณะ, 2561)

2.2 ปัญหากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องขององค์กรกำกับ เกิดจากกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องมีความซับซ้อน ไม่มีความยืดหยุ่น ยากต่อการปฏิบัติ รวมถึงมีกฎหมายบางฉบับล้าสมัย และมีกฎหมายสำคัญที่ยังไม่บังคับใช้อย่างจริงจัง นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐยังขาดการบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของเมธาคุณ พุกษา และคณะ พบว่า หน่วยงานและเจ้าหน้าที่รวมทั้งกลไกและมาตรการในทางกฎหมายยังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีบูรณาการเท่าที่ควร (เมธาคุณ พุกษา และคณะ, 2561) และงานวิจัยของ ผลีนนถ ชื่นอารมณ ได้เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาด้านกฎหมายว่า ควรให้มีการบัญญัติเพิ่มเติมในเรื่องการประกาศและบังคับใช้หลักเกณฑ์การประกอบกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณา ยา อาหาร และผลิตภัณฑ์สุขภาพที่เข้มงวด กำหนดกลไกการกำกับดูแลและบทลงโทษแก่ประกอบการอย่างชัดเจน ควรมีบัญญัติเพิ่มเติมลงในกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องเงื่อนไขในการโฆษณาสินค้า ควรเป็นคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้อง และเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ และควรให้มีการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องจัดการปัญหาโฆษณาที่ผิดกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพิ่มบทลงโทษ กำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมายทุกขั้นตอน ตลอดจนการพิจารณาการออกคำสั่งทางปกครองในการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต (ผลีนนถ ชื่นอารมณ, 2557)

2.3 ปัญหาการสื่อสารของผู้ขายสินค้าและบริการ คือ การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย มีการโฆษณาเกินจริง เจตนาหลอกลวงผู้บริโภคในการซื้อสินค้าออนไลน์หรือการให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน สร้างความเข้าใจผิดให้กับผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎา วิทยารัฐ ได้เสนอเงื่อนไขสำคัญ 7 ประการ ที่ส่งผลให้มีการโฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพผิดกฎหมาย ได้แก่ 1) ความเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง 2) การมีวิธีการรับมือกับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ 3) ผู้ประกอบการมีความเชื่อว่าประชาชนไม่รู้เท่าทันสื่อ 4) การต้องการกำไรและการอยู่รอดทางธุรกิจ 5) ผลดีในเรื่องการยอมรับนับถือจากผู้อื่น 6) การขาดความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาอย่างถูกกฎหมาย และ 7) ความเชื่อว่า การโฆษณาที่ไม่ถูกกฎหมายเป็นเรื่องปกติของสังคมไทย (กฤษฎา วิทยารัฐ, 2558)

3. การจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ พบว่า

3.1 การวางแผนการสื่อสาร จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการสื่อสาร กำหนดกลุ่มเป้าหมาย เนื้อหา และช่องทางในการสื่อสารเพื่อวางแผนในการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกนถ ลิขิตไพโรวัลย์ พบว่า กลยุทธ์การสื่อสาร ประกอบด้วย 1) ด้านสาร 2) ด้านผู้ส่งสาร 3) ด้านผู้รับสาร 4) ด้านช่องทางการสื่อสาร 5) ด้านอารมณ์ความรู้สึก 6) ด้านผลประโยชน์ และ 7) ด้านบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญ นอกจากนี้ การวางแผนในการสื่อสารควรบูรณาการการทำงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสื่อสารร่วมกัน (กนกนถ ลิขิตไพโรวัลย์, 2563)

3.2 การดำเนินการสื่อสาร จะต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อับดุลรอฆมาน หลังปูเต๊ะและคณะ พบว่า การดำเนินจัดการด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดประเด็นสาร 2) วิธีการนำเสนอผ่านสื่อดั้งเดิม และสื่อใหม่ 3) การจัดการคน เงิน โครงสร้างและเทคโนโลยี และ 4) การประเมินผลการสื่อสารทุกช่องทางที่ใช้ในการสื่อสาร (อับดุลรอฆมาน หลังปูเต๊ะ และคณะ, 2565)

3.3 การติดตามประเมินผลการสื่อสาร คือ การวัดผลความสำเร็จของแผนการสื่อสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ศักดิ์ ทิศภาคย์ พบว่า ประเมินผลการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อศึกษาคุณลักษณะและบทบาทของสื่อเพื่อที่จะได้เลือกใช้สื่อในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล กล่าวคือ สามารถเลือกใช้สื่อได้อย่างประหยัด ไม่สิ้นเปลือง ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย และบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งทำให้เห็นว่าเป็นส่วนสำคัญในการวัดผลสำเร็จ (พิทักษ์ศักดิ์ ทิศภาคย์, 2563)

4. ข้อเสนอในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์

4.1 นโยบายการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค เห็นว่า องค์กรกำกับควมมีนโยบายด้านการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริโภค รวมถึงผู้ขายสินค้าและบริการ มีการออกแบบและนำเสนอข้อมูลแบบสร้างสรรค์ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย รวมถึงให้มีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าออนไลน์กับผู้ประกอบการที่กระทำผิดอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ต้องสร้างเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชน ในการติดตามสอดส่องให้ความรู้กับผู้บริโภค รวมถึงแจ้งเรื่องร้องเรียนกรณี que ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตตินันท์ ตั้งประเสริฐ พบว่า นโยบายเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินการประชาสัมพันธ์ ที่มุ่งหวังให้การปฏิบัติงานด้านการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของประชาชน (จิตตินันท์ ตั้งประเสริฐ, 2562)

4.2 การจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค เห็นว่า

4.2.1 ผู้ขายสินค้าและบริการ ควรมีความรู้และตระหนักถึงสิทธิผู้บริโภค มีจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ และกำหนดทิศทางในการสื่อสารเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล คนดำ และวุฒิไกร ยศกัธธ เสนอว่า โฆษณาที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายมีอยู่มาก การจัดการปัญหาโฆษณาทางสื่อออนไลน์ที่ฝ่าฝืนกฎหมาย ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้สอดคล้องกันในทุกระดับ ทั้งในส่วนองภาครัฐ และผู้ประกอบการ (อรรถพล คนดำ และวุฒิไกร ยศกัธธ, 2566)

4.2.2 เครือข่ายผู้บริโภคควรมีแนวทางดำเนินงานที่ชัดเจนเชื่อมโยงเครือข่ายผู้บริโภคเพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยดำเนินงานร่วมกับองค์กรกำกับในการกำหนดรูปแบบในการสื่อสารข้อมูล รวมถึงการแจ้งเบาะแสในการปกป้องสิทธิผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑา สังขชาติ (ม.ป.ป.) ได้เสนอว่า แนวทางการพัฒนาระบบการคุ้มครองผู้บริโภคเชิงบูรณาการจำเป็นต้องมีการปรับรูปแบบการดำเนินงาน เป็น 2 ส่วน คือ 1) ปรับโครงสร้างการดำเนินงานของอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมกำหนดนโยบาย 2) จัดตั้งศูนย์ประสานงานองค์กรเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค ดำเนินงานประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สร้างเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมวางแผนหรือนโยบายการคุ้มครองผู้บริโภคในระดับจังหวัดที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และเป็นศูนย์ที่ตั้งขึ้นเพื่อเสริมกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคที่ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคแบบเดิมไม่สามารถแก้ไขได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยพฤกษ์ สีสวนิช ที่เสนอว่า การดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคส่วนมากดำเนินการในเชิงส่งเสริมให้ความรู้แก่ผู้บริโภค ภาคีเครือข่าย และส่งเสริมผู้ประกอบการ ซึ่งหน่วยงานส่วนกลางควรช่วยส่งเสริมศักยภาพด้านการตรวจสอบ และควบคุมกำกับ เพื่อร่วมกันดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองผู้บริโภค (ชัยพฤกษ์ สีสวนิช, 2561)

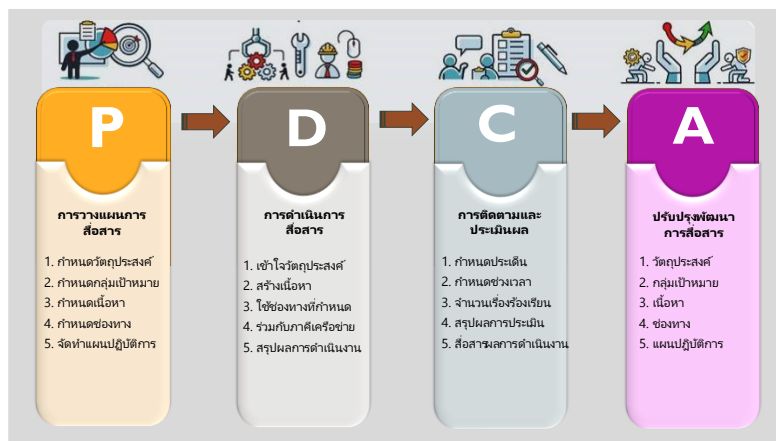
5. การพัฒนาการจัดการการสื่อสารด้านการวางแผนการสื่อสาร

การดำเนินการสื่อสาร และการติดตามประเมินผลการสื่อสาร เห็นว่า ควรดำเนินการร่วมกันในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการวางแผนการสื่อสาร มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน วิเคราะห์ช่องทางในการสื่อสาร และผู้รับสาร ทำการสื่อสารในเชิงรุกด้วยวิธีการสื่อสารที่ทันสมัย รวมถึงมีการเชื่อมโยงข้อมูลให้เป็นศูนย์ข้อมูลการสื่อสารด้านการคุ้มครอง

ผู้บริโภคผ่านช่องทางสื่อสารในทุกมิติ ควรมีการติดตามและประเมินผลหลังจากการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมา กำหนดแนวทางการพัฒนาการสื่อสารในรูปแบบใหม่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อับดุลรอหมาน หลังปูเต๊ะ และคณะ เสนอว่า การวางแผนการจัดการสื่อสารผลการดำเนินงาน มุ่งเน้นการสื่อสารในการแก้ปัญหา ด้าน ความรู้ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรมของผู้รับสาร สำหรับการจัดการการสื่อสาร การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาองค์กร และ ด้านงบประมาณการสื่อสารผลการดำเนินงานเป็นการวางแผนของฝ่ายผู้ส่งสาร ซึ่งการดำเนินการจัดการสื่อสารผลการดำเนินงานมี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดประเด็นสารผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ ซึ่งต้อง สื่อสารผลงานอย่างต่อเนื่อง 2) วิธีการนำเสนอผ่านสื่อดั้งเดิม และผ่านสื่อใหม่ 3) การจัดการคน เงิน โครงสร้างและ เทคโนโลยีรองรับ 4) การประเมินผลการสื่อสารมุ่งเน้นการประเมินการรับรู้ผ่านช่องทางสื่อสารทุกช่องทาง นอกจากนี้ การพัฒนาการจัดการการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการรับรู้ของผู้บริโภค (อับดุลรอหมาน หลังปูเต๊ะ และคณะ, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวลวัฒน์ ธิราชพิบูลและคณะ พบว่า รูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร การเลือกใช้ช่องทาง วิธีการสื่อสาร การสร้างมนุษยสัมพันธ์ และการ เรียนรู้ธรรมชาติของผู้รับสาร (ชวลวัฒน์ ธิราชพิบูล และคณะ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ สามารถนำวงจร บริหารงานคุณภาพ (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุง องค์การสามารถ นำไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงานของตนได้อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อแก้ปัญหาด้านการสื่อสาร และก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การจัดการการสื่อสารมีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น ขั้นตอนในการปรับปรุง กระบวนการทำงานแสดงได้ดังภาพ

ภาพที่ 3 การจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ ด้วยวงจรบริหารงานคุณภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังต่อไปนี้ 1) นโยบายการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ จากองค์กรกำกับ ผู้ขายสินค้าและบริการ และเครือข่ายผู้บริโภค ประกอบด้วย 3 ด้านสรุปได้ดังนี้ 1) นโยบายการสื่อสารขององค์กรกำกับ ประกอบด้วยการใช้สื่อทุกประเภทโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ เพื่อสื่อสารกับผู้บริโภค เน้นการสื่อสารเชิงป้องกันและเตือนภัย และสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมใน

การประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่าย 2) นโยบายการสื่อสารของผู้ขายสินค้าและบริการ ประกอบด้วยการกำหนดรูปแบบการสื่อสารด้วยข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เน้นการสื่อสารแบบสองทางกับผู้บริโภค เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคว่าสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ขายสินค้าและบริการ ได้ทั้งก่อนและหลังการซื้อสินค้าและบริการ และ 3) นโยบายการสื่อสารของเครือข่ายผู้บริโภค ประกอบด้วยการส่งเสริมให้ผู้บริโภคได้รับทราบสิทธิของตนที่ได้รับการคุ้มครอง โดยใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคที่มีความแตกต่างกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ผู้บริโภครู้เท่าทันผู้ขายสินค้าและบริการ มีความตื่นตัวในการปกป้องสิทธิของตนเอง ซึ่งจะช่วยลดปัญหาในการละเมิดสิทธิผู้บริโภค 2) ปัญหาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ ประกอบด้วย 3 ด้าน สรุปได้ดังนี้ 1) ปัญหาด้านความรู้ ทักษะคิดและพฤติกรรมของผู้บริโภค เกิดจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ขาดประสบการณ์ตรงในการถูกละเมิดสิทธิ การสร้างความรู้เกี่ยวกับการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค 2) ปัญหาด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องขององค์กรกำกับ เกิดจากกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องมีความซับซ้อน ไม่มีความยืดหยุ่น ยากต่อการปฏิบัติ กฎหมายบางฉบับล้าสมัยและมีกฎหมายสำคัญที่ยังไม่บังคับใช้อย่างจริงจัง หน่วยงานของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบมีหลายหน่วยงาน ขาดการทำงานบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิไม่ได้รับการคุ้มครองได้ทันกับสถานการณ์ และ 3) ปัญหาการสื่อสารของผู้ขายสินค้าและบริการ เกิดจากผู้ขายสินค้าและบริการ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย มีการโฆษณาเกินจริง เจตนาหลอกลวงผู้บริโภคในการซื้อสินค้าออนไลน์ หรือการให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน สร้างความเข้าใจผิดให้กับผู้บริโภค ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สิน สุขภาพ หรืออาจได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ 3) การจัดการการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ ประกอบด้วย 3 ด้าน สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนการสื่อสาร ประกอบด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย กำหนดเนื้อหาที่และช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ โดยเน้นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม และบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย 2) ด้านการดำเนินการสื่อสาร เป็นการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่กำหนด เริ่มตั้งแต่ทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ สร้างเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การใช้ช่องทางในการสื่อสารตามที่กำหนด โดยร่วมกับภาคีเครือข่ายด้านการสื่อสารเพื่อให้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน และสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการติดตามประเมินผลการสื่อสารในลำดับต่อไป 3) ด้านการติดตามประเมินผลการสื่อสาร ประกอบด้วย การกำหนดประเด็นที่จะประเมิน กำหนดช่วงเวลาในการประเมินให้ชัดเจน สรุปผลการประเมินโดยนำข้อมูลจำนวนเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสินค้าและบริการออนไลน์มาร่วมพิจารณาด้วย เพื่อสรุปผลการประเมิน และสื่อสารผลการดำเนินงาน รวมถึงนำผลการประเมิน มาปรับปรุงพัฒนากระบวนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ 4) ข้อเสนอในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ 4.1) ในการพัฒนานโยบายขององค์กรกำกับ ผู้ขายสินค้าและบริการ เครือข่ายผู้บริโภค ในส่วนขององค์กรกำกับควรมีนโยบายด้านการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริโภค รวมถึงผู้ขายสินค้าและบริการ มีการออกแบบและนำเสนอข้อมูลแบบสร้างสรรค์ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย องค์กรกำกับต้องกำหนดทิศทางให้ชัดเจนเกี่ยวกับมิติในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยกำหนดเป็นพันธกิจให้ชัดเจนเพื่อง่ายต่อการกำกับดูแล รวมถึงให้มีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าออนไลน์กับผู้ประกอบการที่กระทำผิดอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ องค์กรกำกับต้องสร้างเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคภาคประชาชนในการติดตามสอดส่องให้ความรู้กับผู้บริโภค รวมถึงแจ้งเรื่องร้องเรียนกรณี que ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรม 4.2) ในการพัฒนาการจัดการการสื่อสาร ด้านการดำเนินการสื่อสาร ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำให้สื่อสารได้อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมสื่อที่หลากหลาย จากการบูรณาการการสื่อสารร่วมกัน ควรกำหนดกระบวนการสื่อสารให้เหมาะสมกับสารเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจสารได้อย่างครบถ้วน และควรเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารเป็นศูนย์กลางการสื่อสารด้านการคุ้มครองผู้บริโภคผ่านช่องทางสื่อสารในทุกมิติ 4.3) ในการพัฒนาการจัดการการสื่อสารด้านการติดตามประเมินผลการสื่อสาร ควรมีการติดตามและประเมินผลหลังจากการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ เพราะประสิทธิผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคผ่านสื่อต่างๆ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการสื่อสารในรูปแบบใหม่ให้มีประสิทธิผล

ยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะ 1) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ 1.1) ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค นำผลงานวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผนสื่อสารและกำหนดกลยุทธ์ในการสื่อสาร โดยตั้งคณะทำงานและมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน นอกจากนี้รัฐบาลควรสนับสนุนการจัดตั้งหน่วยงานกลางในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อเป็นตัวกลางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแบบ One Stop Service ที่สามารถรับเรื่องร้องเรียน ให้ความรู้ ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้บริโภคได้อย่างรวดเร็ว โดยผู้บริโภคสามารถติดต่อเพียงหน่วยงานเดียวก็จะสามารถแก้ปัญหาให้กับผู้บริโภคได้ทั้งระบบ อีกทั้งยังลดความสับสนให้กับผู้บริโภคในกรณีฉุกเฉินได้ เพราะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากมาย ซึ่งมีการปฏิบัติงานที่แตกต่าง และทับซ้อนกันอยู่ 1.2) ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ควรสร้างความร่วมมือให้เกิดการพัฒนาด้านการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค โดยอาจเข้าไปสร้างความร่วมมือกับองค์กร หรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภค ในการซื้อสินค้าและบริการผ่านสื่อออนไลน์ ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ และความเข้าใจในสิทธิของผู้บริโภค เพื่อการขยายผลของการสื่อสาร ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกภาคส่วนอย่างเป็นรูปธรรม 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 3.1) ควรศึกษากลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค และศึกษาช่องทางการสื่อสารทางสื่อออนไลน์ใหม่ ๆ ที่เข้าถึงผู้บริโภค เพราะช่องทางการสื่อสารที่เป็นกระแสมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา 3.2) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อสินค้าและบริการทางสื่อออนไลน์ เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกนาถ ลิขิตไพรวัลย์. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเฟซบุ๊กในจังหวัดพิษณุโลก. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กนกพงษ์ ม่วงศรี และคณะ. (2566). การสื่อสารสุขภาพทางสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อลดการบริโภคน้ำตาลในการป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในกลุ่มสตรีวัยทำงาน. วารสารสังคมและวัฒนธรรม, 7(6), 12-25.
- กฤษฎา วิทยารัฐ. (2558). กระบวนการโฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพของผู้ประกอบการวิทย์ท้องถิ่น: มุมมองเชิงคุณภาพ. ใน วิทยานิพนธ์เภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จิตตินันท์ ตั้งประเสริฐ. (2562). นโยบายการบริหารจัดการ และการใช้สื่อในการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ของกรมประชาสัมพันธ์ในบริบทประเทศไทย 4.0. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชวัลวัฒน์ ธีรไชยพิบูล และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา มศว., 14(26), 140-148.
- ชัยพฤกษ์ สีลาวนิช. (2561). สถานการณ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาในภาคเหนือ. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.
- ทวิศ ศรีเกตุ. (2557). ผู้บริโภคกับปัญหาการซื้อสินค้าผ่านเครือข่ายออนไลน์. กรุงเทพมหานคร: รัฐสภา.
- ธัญวรัตน์ จาราสถิต และคณะ. (2564). ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบการธุรกิจขายตรง และการตลาดแบบตรงผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์. วารสารวิชาการการประชุมหาดใหญ่ วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12, 114(HU), 645-670.

- นางเยาว์ ขัตติวงษ์. (2562). การศึกษาช่องทางการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี: กองประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ปริญญช เพ็งเจริญ. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการความเชื่อมั่นส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนภาษาอังกฤษผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ของคนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิทยาลัยการจัดการ. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ผลินนาถ ชื่นอารมณ. (2557). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมกำกับกำกับการโฆษณาอาหารเสริมสุขภาพ ยา และเครื่องสำอาง ผ่านวิเทศชุมชนและเคเบิลทีวี. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พัชรินทร์ รัตนวิภา และคณะ. (2566). การจัดการการสื่อสารเครือข่ายร่วมปฏิบัติงานของสำนักงาน กกต. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(1), 146-166.
- พัฒนะ พิมพ์แน่น และอภิ คำเพราะ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการประชุมประชาสัมพันธ์เชิงรุกกับผลการดำเนินงานขององค์กร ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ, 10(1), 38-54 .
- พิทักษ์ศักดิ์ ทิศาภาคย์. (2563). การประเมินผลการเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ของเชียงใหม่ไนท์ซาฟารี. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานพัฒนาพิงคนคร (องค์การมหาชน).
- เมธาคณ พุกษา และคณะ. (2561). สถานการณ์เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารในประเทศไทย. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 13(45), 33-43.
- วิไลภรณ์ สำเภาทอง. (2561). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์และการสร้างมูลค่าเพิ่มของธุรกิจผลิตภัณฑ์เวชสำอาง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศลิษา ทองโชติ. (2558). การคุ้มครองผู้บริโภคในการซื้อขายสินค้าและบริการทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- สรียา กาฬสินธุ์. (2560). การเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคในประเทศไทยและแนวทางแก้ไข. Kasetsart Journal of Social Sciences, 37(2016), 66-74.
- อรรถพล คนดำ และวุฒิไกร ยศกำธร. (2566). สถานการณ์โฆษณาทางสื่อออนไลน์ของสถานพยาบาลเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ, 3(2), 63-74.
- อับดุลรอหมาน หลังปุเต๊ะ และคณะ. (2565). การจัดการการสื่อสารผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 14(2), 192-206.
- Creswell, J. W. (2014). Research design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches. (4 th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุ
ในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
HEALTH PROMOTION TOURISM INNOVATION IN WORLD HERITAGE CITIES FOR
THE ELDERLY IN INDUSTRIAL ZONES PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ประวิทย์ ประมาน*, เสาวลักษณ์ ประมาน, พวิสส์ อัครพัฒนกำชัย

Prawit Pramann*, Saowaluk Pramann, Phawat Akkarapatkamchai

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: saowaluk57@aru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์สมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาวะแบบองค์รวม เพื่อพัฒนา นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลก และเพื่อถ่ายทอดการใช้นวัตกรรมท่องเที่ยวเชิง ส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งดำเนินการ การวิจัยแบบผสมผสาน โดยนำผลการศึกษาเชิงปริมาณมาสนับสนุนผลการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพผ่าน กระบวนการตามวงจร PDCA คือ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานอย่าง เหมาะสม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 395 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสมรรถนะการเสริมสร้าง สุขภาวะแบบองค์รวม และแบบทดสอบทริแยงโครการ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วน เสีย มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.85, 1.00 และ 1.00 ตามลำดับ วิเคราะห์สถิติด้วยค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาวะแบบองค์รวม พบว่า มี 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดการ การปฏิบัติงาน และการควบคุม ซึ่งมีความโดดเด่นทั้งด้าน กิจกรรม สถานที่ แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวอำเภอบางปะอิน โดยการดำเนินการ การเสริมสร้างสุขภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 และระดับสมรรถนะการ ท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 3.22 2) นวัตกรรมที่เป็นคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสม เท่ากับ 4.08 อยู่ในระดับมาก และ ความเป็นไปได้ เท่ากับ 4.17 อยู่ในระดับมาก และ 3) ความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98

คำสำคัญ: นวัตกรรมการท่องเที่ยว, การส่งเสริมสุขภาพ, เมืองมรดกโลก, ผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม

Abstract

This research aims to synthesize competencies for promoting holistic health. To develop health-promoting tourism innovations in world heritage cities, and to convey the use of innovative health promotion tourism in the World Heritage City for the elderly in industrial areas, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province which conducts mixed methods research By using the results of

quantitative studies to support the results of qualitative data through the process of the PDCA cycle, that is, Plan, Do, Check, and Act. The sample group consisted of 395 people. The research instrument was a holistic health promotion competency questionnaire and project lesson transcripts and semi-structured in-depth interviews with stakeholder groups. The content reliability was equal to 0.85, 1.00, and 1.00, respectively. Statistical analysis was performed using mean and standard deviation and content analysis. The research results found that: 1) Competency in promoting holistic health was found to have 4 aspects: planning, organization, operations and control, which are outstanding in terms of activities, places, and tourist attractions Culture and way of life of the people of Bang Pa-in District By working to promote holistic health for the elderly. The overall level was at a high level, with an average of 3.56, and the level of competency in health promotion tourism of World Heritage cities for the elderly was found to be at a low level overall, with an average of 3.22. 2) Innovation as a community tourism guide, The average value of appropriateness was 4.08, which was at a high level and feasibility was equal to 4.17 at a high level and 3) satisfaction with the community tourism guide Overall, it was at a high level with an average of 3.98.

Keywords: Tourism Innovation, Health Promotion, World Heritage City, Elderly in Industrial Zone

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้พัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวตามแนวคิดโมเดลอารมณดีมีความสุข สนับสนุนให้มีการรวบรวมองค์ความรู้และข้อมูลที่หลากหลายทางภูมิศาสตร์ ชีวภาพและวัฒนธรรม รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ และนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าและบริการสำหรับการท่องเที่ยวคุณภาพสูง รวมทั้งการส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน กำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ดูแลความปลอดภัย และรักษาสภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) นอกจากนี้ยังสนับสนุนการยกระดับบริการและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสากล ทั้งยังสนับสนุนการพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากรให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่นำไปสู่การสร้างคุณภาพและความยั่งยืน เช่น การบริการด้วยใจ ความเข้าใจและภูมิใจวัฒนธรรมของท้องถิ่น ภาษา การสื่อสาร ดิจิทัล การเล่าเรื่อง ความสะอาดปลอดภัย และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้จำนวนมากให้กับประเทศไทย ซึ่งสูงเป็นอันดับ 4 ของโลก โดยเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ (Eco-tourism) การท่องเที่ยวเชิงศิลปวิทยาการ (Arts and Sciences tourism) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) เป็นต้น (กชมน วรงค์คำ, 2562; จิราภา สนิทจันทร์, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับ ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ ที่ชี้ให้เห็นว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกโลกและวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้จากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ศิลปะการแสดง และประเพณีวิถีชีวิต (ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ, 2561)

ปัจจุบันการพัฒนาการท่องเที่ยวในหลาย ๆ ประเทศต่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งสร้างรายได้จำนวนมากเข้าประเทศ (ศิโสภา ธีรวัฒนา, 2566) ซึ่งข้อมูลคาดการณ์ถึงมูลค่าตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลกในปี พ.ศ. 2563 - 2568 จะมีแนวโน้มการเติบโตจาก 4 ล้านดอลลาร์สหรัฐเป็น 11 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยคิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยถึงร้อยละ 20.90 (Global Wellness Institute, 2018) สอดคล้อง

กับองค์การอนามัย (WHO) ได้รายงานจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียนและประเทศไทย จึงทำให้คณะรัฐมนตรีมีการผลักดันแนวทางการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ที่สามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ โดยใช้ศักยภาพความแข็งแกร่งด้านระบบบริการสุขภาพของประเทศเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาใช้บริการ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2563) ดังนั้น การนำทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์น่าจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของชุมชน และท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น และยังส่งผลไปสู่การพัฒนาประเทศ (กนกพร ฉิมพลี, 2559; ศิวธิดา ภูมิวรณีนี, 2562) จากการสำรวจกิจกรรมทางกายของประชากรที่อายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกาย และการใช้พลังงาน โดยใช้แบบสอบถาม Global Physical Activity Questionnaire (GPAQ, version 28) ซึ่งมีข้อคำถามครอบคลุมกิจกรรมทางกายทั้ง 3 มิติ ประกอบด้วย กิจกรรมจากการทำงาน ได้แก่ การทำงานโดยปกติที่ต้องออกแรงกายในระดับปานกลางหรืออย่างหนัก กิจกรรมจากการเดินทางในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเดิน การขี่จักรยาน และกิจกรรม ยามว่าง ได้แก่ การออกกำลังกาย เล่นกีฬา พบว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรมทางกายใน ทุกระดับข้างต้นน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น ๆ และยัง พบว่า ระดับความหนักของกิจกรรมทางกายจะลดลงสวนทางกับอายุที่เพิ่มขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเมื่อผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้น กิจกรรมทางกายก็จะลดน้อยลง จึงควรมีการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมกิจกรรมทางกายในวัยสูงอายุเพื่อเพิ่มระดับความหนักของกิจกรรมทางกายที่เหมาะสม เพื่อท้ายที่สุดแล้ว จะส่งผลทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี ตลอดจนเป็นการเสริมกิจกรรมยามว่างที่ช่วยฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจในกลุ่มผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2566)

พื้นที่ชุมชนอำเภอบางปะอิน เป็นหนึ่งในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม ภายใต้ชื่อ “นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร” เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็น ความเจริญรุ่งเรืองของอารยธรรม ความสงบสุข อำนาจทางการเมืองที่มั่นคงและซับซ้อน มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวของประชาชนทุกเพศทุกวัยโดยทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีลักษณะของการมาท่องเที่ยวแบบเช้าวัดไหว้พระ เยี่ยมชมโบราณสถาน ร่วมประเพณีวัฒนธรรม ร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น โดยการขึ้นรถทัวร์นำเที่ยว เดิน-วิ่งมาราธอน การปั่นจักรยาน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับการอนุรักษ์สืบสานศิลปและวัฒนธรรมเมืองมรดกโลกทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะ จึงได้จัดทำโครงการวิจัยนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีลักษณะเป็นคู่มือการท่องเที่ยว ชุมชนประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยว สถานที่และแหล่งท่องเที่ยว สินค้าที่ระลึก วิธีการปฏิบัติตน และภาพประกอบ โดยมีแผนที่แสดงเส้นทางผ่านการสแกนคิวอาร์โค้ด ซึ่งมุ่งเป้าไปที่กลุ่มผู้สูงอายุที่ชื่นชอบกิจกรรมการท่องเที่ยว สันทนาการ การออกกำลังกาย การเข้าร่วมสังคม การพักผ่อนหย่อนใจ การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุแล้ว ยังจะช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนผ่านการท่องเที่ยวและเป็นการสืบสานวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีดั้งเดิมของชุมชนอำเภอบางปะอินในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์สมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อถ่ายทอดการใช้นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

มีวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติตามแผน ขั้นตรวจสอบประเมินผล และขั้นปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม (PDCA) มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นวางแผน (Plan) เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการเสริมสร้าง สุขภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุ การพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุ และถ่ายทอดนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 16,734 คน ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีสุขภาพกายและจิตดี สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ มีที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมาย คือ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 390 คน ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย แบ่งสัดส่วนตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบล ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยสูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน (Yamane, T., 1973)

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่รับการสัมภาษณ์ คือ นายกเทศบาลตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นักพัฒนาชุมชน หัวหน้าชุมชน ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เพราะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. กำหนดพื้นที่เป้าหมาย คือ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ชี้แจงโครงการกับองค์กรภาคีเครือข่ายในพื้นที่เป้าหมาย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่อำเภอบางปะอิน รวมทั้งหมด 18 แห่ง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามสมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวมที่มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและมีมาตรวัดการประเมินค่า แบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง ที่มีลักษณะเป็นแนวข้อคำถามปลายเปิด และแบบถอดบทเรียนโครงการ (AAR) ประกอบด้วยแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา การใช้ภาษา และความถูกต้องเหมาะสม โดยตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่า เท่ากับ 0.82, 1.00 และ 1.00 ตามลำดับ

ขั้นการปฏิบัติตามแผน (Do) คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การสังเคราะห์สมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม เพื่อศึกษาสมรรถนะการเสริมสร้าง สุขภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม ศักยภาพชุมชน ลักษณะของพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1.1 ประสานงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่อำเภอบางปะอิน ทั้ง 18 แห่ง เพื่อชี้แจงแบบคำชี้แจงข้อมูลวิจัยสำหรับอาสาสมัคร (Information Sheet) กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งให้กลุ่มตัวอย่าง หรืออาสาสมัครได้เซ็นแบบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยสำหรับอาสาสมัคร (Consent Form) ด้วยความสมัครใจก่อนที่จะ

ทำแบบสอบถามสมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม และรับการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างของทั้ง 2 กลุ่ม

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามสมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง ทั้ง 18 แห่ง จากนั้น นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

1.2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบสอบถามสมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวมกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย แบ่งสัดส่วนตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละตำบล ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นท้องที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่ออธิบาย ดีความ สร้างข้อสรุปด้วยวิธีอุปนัยจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างที่รับการสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นสมรรถนะการเสริมสุขภาพและพัฒนาศักยภาพประชาชน ประกอบด้วยนายกเทศบาลตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นักพัฒนาชุมชน หัวหน้าชุมชน ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัด รวมทั้งหมดจำนวน 5 คน

1.3 กำหนดอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของอำเภอบางปะอินในเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของอำเภอบางปะอินจากการลงพื้นที่ในภาคสนาม (Field Research) ทำการสำรวจข้อมูลทั่วไป ข้อมูลพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้อง และประเมินข้อมูลในรูปแบบการจัดเวทีชาวบ้าน ระหว่างวันที่ 4 - 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ณ เทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. การพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสารและผลงานวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย เนื้อหา กำหนดรูปแบบ ลักษณะและองค์ประกอบของคู่มือฯ

2.2 สังเคราะห์สมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุจากแบบสอบถามสมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวมจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.3 การวิเคราะห์และสรุปด้วยข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างที่รับการสัมภาษณ์ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.4 กำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตในการสร้างคู่มือฯ ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของชุมชน ลักษณะภูมิศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ทรัพยากรท่องเที่ยว รวมทั้งการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติทางจิตวิญญาณ มิติทางปัญญา และมิติทางสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

2.5 จัดทำร่างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ที่มีการกำหนดรูปแบบของคู่มือฯ ลักษณะของรูปแบบ ภาพประกอบ ลักษณะเนื้อหา แนวการเขียนและภาษาที่ใช้ร่วมกับชุมชน ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ก่อนนำไปถ่ายทอดการใช้นวัตกรรมต่อไป โดยการกำหนดเกณฑ์แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับและมีช่วงของค่าเฉลี่ยตามค่า Likert Scales การประเมินค่า และแปลผล (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระดับ 5 คะแนน ตั้งแต่ 4.51 - 5.00	หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/เป็นไปได้มากที่สุด
ระดับ 4 คะแนน ตั้งแต่ 3.51 - 4.50	หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/เป็นไปได้มาก
ระดับ 3 คะแนน ตั้งแต่ 2.51 - 3.50	หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/เป็นไปได้ปานกลาง
ระดับ 2 คะแนน ตั้งแต่ 1.51 - 2.50	หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/เป็นไปได้น้อย
ระดับ 1 คะแนน ตั้งแต่ 1.00 - 1.50	หมายถึง มีระดับความเหมาะสม/เป็นไปได้น้อยที่สุด

3. การถ่ายทอดการใช้นวัตกรรม ดังนี้

3.1 ประชาสัมพันธ์โครงการ และชี้แจงวัตถุประสงค์กับพื้นที่เป้าหมายทั้ง 18 แห่ง เพื่อรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการถ่ายทอดการใช้นวัตกรรมฯ

3.2 จัดกิจกรรมการถ่ายทอดนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุ ทั้งในรูปแบบอบรมและการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ จำนวน 40 คน เพื่อตรวจสอบและประเมินข้อมูลที่เก็บได้ ระหว่างวันที่ 19-20 ธันวาคม 2566 ณ เทศบาลตำบลเชียงรากน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.2.1 นำเสนอและตรวจสอบเนื้อหาสาระของคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ทั้งข้อมูลพื้นฐานชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยว สถานที่และแหล่งท่องเที่ยว สินค้าที่ระลึก วิธีการปฏิบัติตน และภาพประกอบ โดยมีแผนที่แสดงเส้นทางผ่านการสแกนคิวอาร์โค้ด

3.2.2 ถอดบทเรียนโครงการ (AAR) และประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) โดยในแต่ละข้อคำถามมีคะแนนความสำคัญในการประเมินผลตั้งแต่ 1 ถึง 5 ตามหลักการสร้างแบบประเมิน

3.3 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการลงรหัสและวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean and Standardization) ของการประเมินรายข้อ โดยการกำหนดเกณฑ์ช่วงของค่าเฉลี่ยตามค่า Likert Scales (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551) ในการวิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระดับ 5 คะแนน ตั้งแต่ 4.21 - 5.00	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด
ระดับ 4 คะแนน ตั้งแต่ 3.41 - 4.20	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจมาก
ระดับ 3 คะแนน ตั้งแต่ 2.61 - 3.40	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจน้อย
ระดับ 2 คะแนน ตั้งแต่ 1.81 - 2.60	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจค่อนข้างน้อย
ระดับ 1 คะแนน ตั้งแต่ 1.00 - 1.80	หมายถึง มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด

ขั้นตรวจสอบประเมินผล (Check)

1. การตรวจสอบข้อมูล คือ การประเมินคุณภาพคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากกิจกรรมถอดบทเรียนและประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 40 คน

1.2 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลผลการประเมินคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

2. สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบสอบถามสมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม และแบบถอดบทเรียนโครงการ (AAR)

2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่ออธิบาย ตีความ สร้างข้อสรุปด้วยวิธีอุปนัยจาก จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง

ขั้นการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเหมาะสม (Act)

1. ประชุมถอดบทเรียนเพื่อรายงานความก้าวหน้าของโครงการ การค้นหาปัญหาอุปสรรค และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้โครงการกิจกรรมบรรลุเป้าหมายเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

2. การนำผลวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งข้อเสนอแนะจากส่วนต่าง ๆ มาปรับแก้ไขคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ เพื่อให้ครอบคลุมทั้งมิติทางร่างกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติทางปัญญา และมิติทางสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยมุ่งเน้นความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันขององค์ประกอบทั้งหมดนั้น จะต้องสานสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันอย่างมีคุณภาพ

3. รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” รวมทั้งตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานในเชิงวิชาการต่อไป

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยและคณะสามารถนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์สมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยจากผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า มี 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการควบคุม โดยบูรณาการแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐและเอกชนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งโดดเด่นทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ การพัฒนาสถานที่ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ดีของชาวอำเภอบางปะอิน (เอกลักษณ์ นวรัตน์, 2566; กฤษฎา บัวรังษี, 2566) นอกจากนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม พบว่า

ตารางที่ 1 ระดับปฏิบัติการดำเนินงานด้านสมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวม	ค่าเฉลี่ย	ระดับปฏิบัติ
1. ด้านมิติทางร่างกาย	3.02	น้อย
2. ด้านมิติทางจิตใจ	3.38	น้อย
3. ด้านมิติทางสังคม	3.82	มาก
4. ด้านมิติทางปัญญา	3.96	มาก
5. ด้านมิติทางสิ่งแวดล้อมกายภาพ	3.64	มาก
ภาพรวม	3.56	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงระดับปฏิบัติการดำเนินงานด้านสมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาพแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 โดยมีรายละเอียดแบ่งออกได้ 5 ด้านมิติจากมากไปหาน้อย คือ ด้านมิติทางปัญญา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96

ด้านมิติทางสังคม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.82 ด้านมิติทางสิ่งแวดล้อมกายภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.64 ด้านมิติทางจิตใจ อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 3.38 และด้านมิติทางกาย อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 3.02 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับปฏิบัติการดำเนินงานด้านสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุ

สมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	ค่าเฉลี่ย	ระดับปฏิบัติ
1. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	3.02	น้อย
2. ด้านสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	3.42	มาก
ภาพรวม	3.22	น้อย

จากตารางที่ 2 แสดงระดับปฏิบัติการดำเนินงานด้านสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 3.22 โดยมีรายละเอียดจากมากไปน้อย คือ ด้านสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.42 โดยมีความโดดเด่น คือ พระราชวังบางปะอินและศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาไทยตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ พบว่า อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 3.02 ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นวัตกรรม มีลักษณะเป็นคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยว สถานที่และแหล่งท่องเที่ยว สินค้าที่ระลึก วิธีการปฏิบัติตน และภาพประกอบ โดยมีแผนที่แสดงเส้นทางผ่านการสแกนคิวอาร์โค้ด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือท่องเที่ยวชุมชนฯ

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
ด้านการจัดรูปแบบ	4.00	มาก	3.67	มาก
ด้านข้อมูลพื้นฐานชุมชน	3.33	ปานกลาง	4.00	มาก
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	4.67	มากที่สุด	4.67	มากที่สุด
ด้านสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ	4.67	มากที่สุด	4.67	มากที่สุด
ด้านสินค้าที่ระลึก	4.33	มาก	4.00	มาก
ด้านวิธีการปฏิบัติตน	4.67	มากที่สุด	4.33	มาก
ด้านภาพประกอบ	3.33	ปานกลาง	4.00	มาก
ด้านความพึงพอใจต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนฯ	3.67	มาก	4.00	มาก
ภาพรวม	4.08	มาก	4.17	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยและระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือท่องเที่ยวชุมชนฯ จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสม เท่ากับ 4.08 และมีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้ เท่ากับ 4.17 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการประเมินค่าเฉลี่ยและระดับความเหมาะสมของคู่มือท่องเที่ยวชุมชนฯ พบว่าด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ด้านสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ และด้านวิธีการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการจัดรูปแบบ ด้านสินค้าที่ระลึก ด้านความพึงพอใจต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนฯ อยู่ในระดับมาก โดยด้านข้อมูลพื้นฐานชุมชน และด้านภาพประกอบ อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

2. ผลการประเมินค่าเฉลี่ยและระดับความเป็นไปได้ของคู่มือท่องเที่ยวชุมชนฯ พบว่า ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ด้านสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการจัดรูปเล่ม ด้านข้อมูลพื้นฐานชุมชน ด้านสินค้าที่ระลึก ด้านวิธีการปฏิบัติตน ด้านภาพประกอบ และด้านความพึงพอใจต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนฯ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ผลการถ่ายทอดการใช้นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ ที่มีลักษณะเป็นคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ยังต้องได้รับการอบรมและฝึกปฏิบัติการใช้คู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ โดยเฉพาะอุปสรรคด้านความทันสมัยของอุปกรณ์โทรศัพท์และความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันแผนที่นำทางมากขึ้น ซึ่งโดยภาพรวมผลการประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.98 โดยด้านสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพและด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนของสินค้าที่ระลึก วิธีการปฏิบัติตน ความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ และการจัดรูปเล่ม อยู่ในระดับมาก และข้อมูลพื้นฐานชุมชนกับภาพประกอบ อยู่ในระดับน้อยตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยนวัตกรรมท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์สมรรถนะการเสริมสร้างสุขภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดการ การปฏิบัติงาน และการควบคุม พบว่า มีสมรรถนะที่โดดเด่นทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ สถานที่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ดีของชาวอำเภอบางปะอิน รวมทั้งการดำเนินงานการเสริมสร้างสุขภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 และแต่มีระดับสมรรถนะการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 3.22 สอดคล้องกับ ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม มีศิลปะการแสดง เทศกาล ประเพณีความรู้วิถีชีวิตและแนวปฏิบัติในที่มีแบบแผนมาจากสมัย กรุงศรีอยุธยาที่สามารถพัฒนาและฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ (ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ, 2561) ซึ่งจากแนวคิดของ ชยพล ลีอนันต์ ได้ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีความปลอดภัยและปลอดภัย ควบคู่ไปกับความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว นั้น ถือเป็นหนึ่งภาระกิจที่ทุกภาคีเครือข่ายจะต้องร่วมกันปรับเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยวให้แตกต่างไปจากอดีต หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การท่องเที่ยวนิวนอร์มอล (New normal tourism)” เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ นักท่องเที่ยว ทั้งช่วยผลักดันเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถดำเนินต่อไปได้ (ชยพล ลีอนันต์, 2565) และยังสอดคล้องกับ มธรา สวนศรี และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผู้สูงอายุจังหวัดนครนายก พบว่า มีความต้องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผู้สูงอายุในท้องถิ่นของตน เนื่องจากมีพื้นที่และธรรมชาติที่โดดเด่นในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีบุคลากรและปราชญ์ชุมชนที่มีความรู้ด้าน

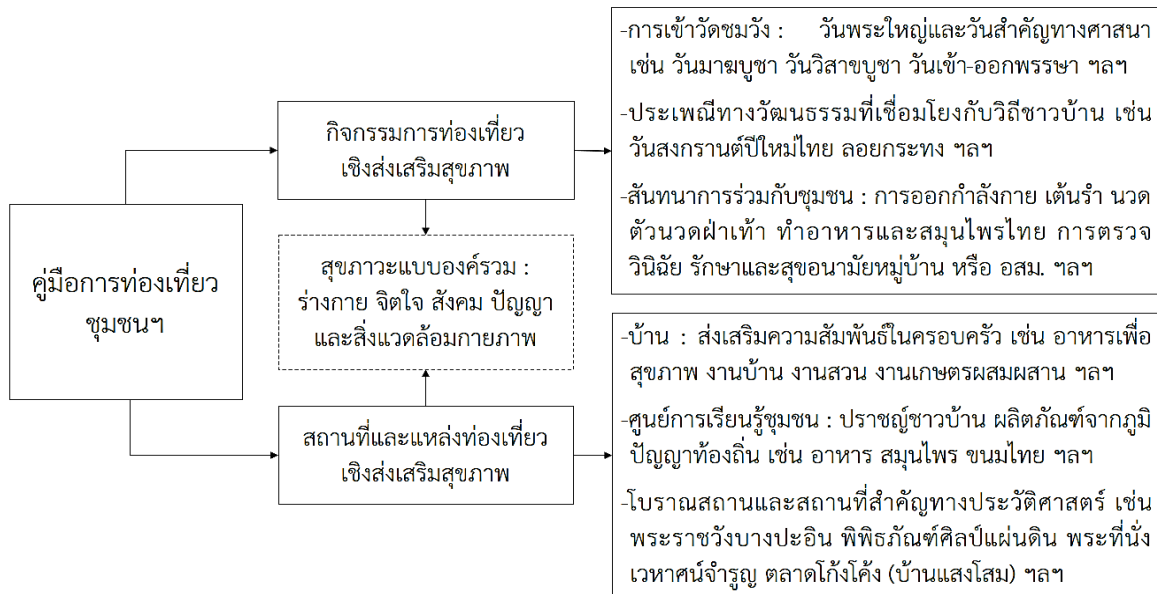
สุขภาพ มีศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนมีผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ (มธรา สวนศรี และคณะ, 2565)

2. ผลการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นวัตกรรม มีลักษณะเป็นคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยว สถานที่และแหล่งท่องเที่ยว สินค้าที่ระลึก วิธีการปฏิบัติตน และภาพประกอบ โดยมีแผนที่แสดงเส้นทางผ่านการสแกนคิวอาร์โค้ด มีค่าความเหมาะสม เท่ากับ 4.08 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และค่าความเป็นไปได้ เท่ากับ 4.17 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ กัลยาณี กุลชัย ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เกิดกระบวนการในการสร้างคู่มือโดยการมีส่วนร่วมมีการกำหนดอัตลักษณ์ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักวิจัย โดยมีอัตลักษณ์ที่ต้องการนำเสนอคือ ความเป็นพื้นที่สีเขียว วัฒนธรรมและวิถีชีวิตอันดี โดยชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจรวมต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ การจัดรูปแบบ ข้อมูลเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบ ซึ่งมีความเหมาะสมที่จะเผยแพร่คู่มือท่องเที่ยวต่อไปร้อยละ 99.5 (กัลยาณี กุลชัย, 2560) สอดคล้องกับ ยุภา คำตะพล และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า โมเดลเอเอชพีเพื่อการตัดสินใจ ผ่านระบบแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่น่าสนใจได้ ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ยุภา คำตะพล และคณะ, 2565)

3. ผลการถ่ายทอดการใช้นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับกลุ่มที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 สอดคล้องกับ จุฑาธิปต์ จันทรเฑียร และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า รูปแบบสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืน ในจังหวัดมีความเหมาะสม สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และปลูกจิตสำนึกผ่านกิจกรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยวผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่จากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (จุฑาธิปต์ จันทรเฑียร และคณะ, 2561) และยังสอดคล้องกับจันทิมา ฤกษ์เลื่อนฤทธิ์ และรักชนก คชไกร ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างเสริมพลังในการเป็นภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ: มุมมองของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การเสริมสร้างสุขภาพกายและใจให้แข็งแรงอย่างสม่ำเสมอ เป็นการเสริมสร้างอาวุธในการสืบค้นข้อมูล การเสริมสร้างความรู้และทักษะการเป็นภาคีเครือข่าย การเสริมสร้างความสามารถในการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน และการเสริมสร้างความมั่นใจเรื่องรายได้และความมั่นใจด้านความปลอดภัย (จันทิมา ฤกษ์เลื่อนฤทธิ์ และรักชนก คชไกร, 2563) อีกทั้ง พัตยศ เพชรวงษ์ และเชม อภิภัทรวิโรดม ที่นำเสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้แก่ มาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ รวมถึงแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ แนวทางด้านการจัดการคุณภาพของน้ำ และแนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ (พัตยศ เพชรวงษ์ และเชม อภิภัทรวิโรดม, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยนี้ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ คือ กิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรมของพื้นที่ชุมชนอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถนำเสนอเป็นแบบจำลองได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป 1) สมรรถนะการเสริมสร้างสภาวะแบบองค์รวมสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในพื้นที่ชุมชนบางปะอิน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดการ การปฏิบัติงาน และการควบคุม ซึ่งมีความโดดเด่นทั้งด้านกิจกรรม สถานที่ แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวอำเภอบางปะอิน และมีการดำเนินงานการเสริมสร้างสภาวะแบบองค์รวม ทั้งด้านมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติทางจิตวิญญาณ มิติทางปัญญา และมิติทางสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยผ่านกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีเหมาะสมกับผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี 2) นวัตกรรม ที่เป็นคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ : “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม” นี้ สามารถส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนให้มีสุขภาพที่ดี เศรษฐกิจมั่นคง สังคมผู้สูงอายุแบบพึ่งพาอาศัยกัน สืบสาน อนุรักษ์และประชาสัมพันธ์ความเป็นเมืองมรดกโลก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอย่างยั่งยืน และ 3) ผลจากการถ่ายทอดการใช้คู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ : “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม” จังหวัดพระนครศรีอยุธยากับกลุ่มที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความพึงพอใจต่อคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากผลการศึกษาวิจัยนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้ 1.1) ควรนำคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนฯ : “นวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพของเมืองมรดกโลกสำหรับผู้สูงอายุในเขตอุตสาหกรรม” นี้ สร้างเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เผยแพร่อย่างหลากหลายช่องทางมากขึ้น เช่น ช่อง You Tube, Facebook หรือจัดทำเป็นป้ายเล็ก ๆ ทั้งภาษาไทยและ

ภาษาอังกฤษ เป็นต้น และ 1.2) ควรมีการจัดตั้งและพัฒนาภาคีที่เป็นผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อพาชมทำกิจกรรมแนะนำและอธิบายประวัติความเป็นมาตามสถานที่และแหล่งท่องเที่ยว ต่าง ๆ ก่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเมืองมรดกโลกโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมเกี่ยวข้องกับระบบแนะนำแบบดิจิทัลสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัฒนธรรมท้องถิ่น และแหล่งโบราณสถานเมืองมรดกโลก อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2.2) ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างศักยภาพเป็นแกนนำในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมวัฒนธรรมท้องถิ่น และแหล่งโบราณสถานเมืองมรดกโลกอย่างยั่งยืนของอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2.3) ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยบูรณาการวิถีชีวิตแบบสังคมผู้สูงอายุกับความเป็นเมืองมรดกโลกของอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณบุคคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ 2566 (รหัสโครงการ 4380141) คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (เลขที่ใบรับรอง HE-151-2566) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่อำเภอบางปะอิน และชมรมผู้สูงอายุ บุคลากรและผู้บริหารเทศบาลตำบลเชิงรำน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กชธมน วงศ์คำ. (2562). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัวตำบลแกตา อำเภอกาตา จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กนกพร ฉิมพลี. (2559). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2563). เอกสารความรู้ ผู้ดำเนินการสปาเพื่อสุขภาพ. สำนักงานส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2566 จาก http://www.thai-spa.go.th/spa2013/web/web_new/fileupload_doc/2023-02-21-3-23-3148296.pdf.
- กฤษฎา บัวรังษี. (20 พฤศจิกายน 2566). สมรรถนะการเสริมสุขภาวะและพัฒนาศักยภาพประชาชน. (ประวัติย่อประมาณ, ผู้สัมภาษณ์)
- กัลยาณี กุลชัย. (2560). การสร้างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20(1), 26-41.
- จันทิมา ฤกษ์เลื่อนฤทธิ และรักชนก คชไกร. (2563). แนวทางการสร้างเสริมพหุพลังในการเป็นภาคีภาคีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ: มุมมองของผู้สูงอายุกรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารพยาบาลทหารบก, 21(3), 473-480.
- จิรดาภา สนิทจันทร์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- จุฑาธิปต์ จันทร์เอียด และคณะ. (2561). รูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนบางกระบือ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 24(4), 548-561.
- ชยพจน์ ลือนันต์. (2565). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 17(1), 147-155.
- ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และคณะ. (2561). การศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 10(1), 65-80.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พัตยศ เพชรวงษ์ และเขม อภิภัทรโรดม. (2565). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามมาตรฐานกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา ณ บ้านพุร้อน อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 13(3), 113-123.
- มธุรา สวนศรี และคณะ. (2565). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผู้สูงอายุจังหวัดนครนายก. วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 23(2), 150-173.
- ยุภา คำตะพล และคณะ. (2565). ระบบการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. Life Sciences and Environment Journal, (23)2, 521-538.
- ศิโสภา ริวัฒนา. (2566). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดชลบุรี. วารสารมหาจุฬานครธรรมศาสตร์, 9(3), 12-23.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2551). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิวธิดา ภูมิวิรมณี. (2562). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครพนม. พะเยา: สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2566). เกร็ดความรู้สุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 10 มีนาคม 2566 จาก <https://www.thaihealth.or.th/category/สาระสุขภาพ/เกร็ดความรู้สุขภาพ/>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Global Wellness Institute. (2018). INTERNATIONAL WELLNESS TOURISM GROWING MUCH FASTER THAN DOMESTIC. Retrieved May 18, 2022, from http://www.thaispaassociation.com/news_inside.php?new_id=22
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.
- เอกลักษณ์ นวลรัตน์. (20 พฤศจิกายน 2566). สมรรถนะการเสริมสุขภาพและพัฒนาศักยภาพประชาชน. (วิทยุ ประมาน, ผู้สัมภาษณ์)

การพัฒนาการอ่านวิเคราะห์บันเทิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย*

ANALYTICAL READING DEVELOPMENT APPLYING STANISLAVSKI'S SYSTEM FOR UPPER PRIMARY STUDENTS

สรุทธนา กิรตินิจกาล*, สันติวัฒน์ จันทรีไธ

Sarulchana Keeratinichakal*, Santiwat Chandai

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: sarulchana.k@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันเทิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกี และ 2) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันเทิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกีที่มีต่อความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ตัวอย่างวิจัย คือนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 78 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 39 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบวัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันเทิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของ สตานิสลาฟสกีสำหรับกลุ่มทดลอง และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติสำหรับกลุ่มควบคุม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิตด้วยการทดสอบแบบที (T-Test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันเทิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1) วิเคราะห์โครงเรื่องตามองค์ประกอบ 1.2) วิเคราะห์ภูมิหลังและแรงผลักดันของตัวละคร 1.3) สร้างจินตนาการเกี่ยวกับฉากและวิเคราะห์อิทธิพลของฉาก 1.4) วิเคราะห์แก่นเรื่อง และ 1.5) เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับเนื้อเรื่อง และ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การอ่านวิเคราะห์, ระบบของสตานิสลาฟสกี, บันเทิงคดี, ประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to: 1) it aims to thoroughly examine the potential of the Stanislavski's system in enhancing the organizational process of fiction learning activities. And 2) it seeks to confidently evaluate the impact of implementing the Stanislavski's system on the analytical reading skills of upper primary school students during fiction learning activities. The investigation was conducted on a group of 5th-grade students from a demonstration school

* Received 30 April 2024; Revised 17 May 2024; Accepted 21 May 2024

that falls under the purview of a state-run university in Bangkok. The sample size consisted of 78 students, equally divided into an experimental group and a control group, each comprising 39 individuals. The research methodology involved both pretest and posttest evaluations to students in both the experimental and control groups to measure their analytical reading ability. The instructional plan for the experimental group is fiction-based learning activity by using the Stanislavski's system while the control group was provided with an instructional plan for organizing regular learning activities. The data were analyzed using arithmetic mean, standard deviation, and t-test. The research findings were as follows: 1) The process of organizing fiction-based learning activities for upper primary school students by using the Stanislavski's system. The approach involves five key steps, namely: 1.1) Thoroughly analyzing the theme based on the composition; 1.2) Analyzing the background and motivation of the characters; 1.3) Establishing scene imagination and analyzing the influence of the scene; 1.4) Analyzing the essence of the story; and 1.5) Connecting the experience with the theme. And 2) The mean scores of students in the experimental group for analytical reading ability were found to be significantly higher than those of students in the control group after organizing learning activities. This statistical was observed at the .05 level of significance. Additionally, the mean score of students in the experimental group for analytical reading ability after organizing the learning activities was significantly higher than their score before organizing the activities, with statistical at the .05 level of significance.

Keywords: Analytical Reading, Stanislavski's System, Fiction, Upper Primary Students

บทนำ

การอ่านวิเคราะห์ เป็นทักษะสำคัญที่ผู้อ่านจะมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน โดยอ่านเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบแล้วพิจารณาเนื้อเรื่อง ตีความเนื้อเรื่อง และวิพากษ์เนื้อเรื่อง เพื่อช่วยให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้เขียน และตัดสินเนื้อหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่านได้ และสามารถนำความรู้จากการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตจริง (Adler, M. J. & Doren, C. V., 1972); (วัชร บวรณสิงห์ และนิรมล ศตวุฒิ, 2542) การอ่านวิเคราะห์ยังมีปัญหาอยู่ในปัจจุบันเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test หรือ O-NET) จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) วิชาภาษาไทยในสาระการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 มีผลคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 45.15 คะแนน ซึ่งคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 และคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทย สาระการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีผลคะแนนเฉลี่ย 58.08 คะแนน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2565) จากการสังเกตนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแห่งนั้น พบว่า นักเรียนบางคนอ่านแล้วไม่เข้าใจเนื้อเรื่องด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ไม่สามารถสรุปเนื้อเรื่องได้ ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่านได้ สอดคล้องกับ Adler, M. J. & Doren, C. V. ที่กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับทักษะการอ่านว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มักได้เรียนเฉพาะความหมายของคำเท่านั้น เมื่อนำมาประกอบเป็นประโยคหรือข้อความแล้ว จะไม่สามารถวิเคราะห์หรือตีความได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไปในการเรียนขั้นสูงและในชีวิตประจำวันด้วย (Adler, M. J. & Doren, C. V., 1972) กระทรวงศึกษาธิการเห็นถึงความสำคัญของการอ่านวิเคราะห์ จึงได้กำหนดให้เป็นหนึ่งในห้าสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาษาไทย ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยระบุสาระการอ่านอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้ ท 1.1 ว่า “ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้ และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน” ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้กำหนดตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไว้ ดังนี้ คือ 1) อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง 2) อธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความที่เป็นการบรรยายและการพรรณนา 3) อธิบายความหมายโดยนัยจากเรื่องที่อ่านอย่างหลากหลาย 4) แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน 5) วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต 6) อ่านงานเขียนเชิงอธิบาย คำสั่ง ข้อแนะนำ และปฏิบัติตาม 7) อ่านหนังสือที่มีคุณค่าตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และ 8) มีมารยาทในการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งการแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน และการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นหนึ่งในทักษะของการอ่านวิเคราะห์

สมพร จารุณัฐ อธิบายว่า บันเทิงคดีเป็นเรื่องแต่งซึ่งมีผู้เขียนสมมติตัวละคร ฉาก เหตุการณ์ และเรื่องราว เหตุการณ์ขึ้น แล้วถ่ายทอดด้วยการใช้ถ้อยคำภาษา และความสามารถในการสร้างงานเขียน สะท้อนภาพให้ผู้อ่านได้รู้เห็น เข้าใจ คิด และรู้สึกเกี่ยวกับชีวิตและการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม นิสัยใจคอและอื่น ๆ โดยอาศัยตัวละครและเรื่องราวที่แต่งขึ้นเป็นสื่อ การเสนอเรื่องราวของเรื่องที่แต่งขึ้นโดยทั่วไปจึงมักจะเป็นการเขียนเล่าเรื่อง ผู้เขียนอาจจะเขียนเล่าโดยใช้ตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่า หรือผู้เขียนเล่าเรื่องโดยตรงก็ได้ เป็นการเล่าเรื่องในลักษณะสะท้อนภาพชีวิตของตัวละคร ณ สถานที่ใดที่หนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมีบทสนทนาประกอบ (สมพร จารุณัฐ, 2538) บันเทิงคดีเป็นงานประพันธ์ที่ประชาชนทั่วไปนิยมอ่านกันมาก ด้วยเหตุผลที่บันเทิงคดีเป็นงานประพันธ์ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีศิลปะ และให้ความเพลิดเพลินเป็นหลัก ซึ่งงานเขียนบันเทิงคดีมีหลายรูปแบบ อาทิ นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ บทละคร ลักษณะงานเขียนบันเทิงคดีมีการสร้างสรรค์กลวิธีการเขียนให้น่าสนใจ และดึงดูดผู้อ่านอย่างหลากหลาย ผู้อ่านจึงจำเป็นต้องรู้จักประยุกต์แนวทางการอ่านเพื่อวิเคราะห์มาใช้ให้เหมาะสม (บรรเทา กิตติศักดิ์, 2542)

หลักการวิเคราะห์บันเทิงคดีตามองค์ประกอบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงเรื่อง หมายถึงเค้าโครงเหตุการณ์ในบทละครหรือการลำดับเรื่องของเหตุการณ์ที่ผู้แต่งผูกขึ้นมา สามารถวิเคราะห์ได้โดยพิจารณาจากความขัดแย้งของเรื่องคืออะไร เหตุการณ์ที่สำคัญในเรื่องคืออะไร เรื่องจบลงอย่างไร 2) ตัวละคร หมายถึง ผู้ได้รับบทบาทแสดงพฤติกรรมตามเหตุการณ์ในเรื่องหรือผู้ที่ได้รับผลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ ตัวละครอาจเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของก็ได้ สามารถวิเคราะห์ได้โดยพิจารณาจากตัวละคร คือ ใครและมีลักษณะนิสัยอย่างไร อะไร คือ สาเหตุที่ทำให้ตัวละครเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อะไร คือ สาเหตุที่แท้จริงที่ผลักดันให้ตัวละครเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด และทัศนคติ 3) ฉาก หมายถึง สถานที่ และเวลาที่เรื่องนั้น ๆ เกิดขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์แวดล้อมอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่อง สามารถวิเคราะห์ได้โดยพิจารณาจากฉากว่ามีความสัมพันธ์กับตัวละครอย่างไร ฉากช่วยให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงอารมณ์ ความรู้สึก และบุคลิกของตัวละครอย่างไร 4) แก่นเรื่อง หมายถึง ความคิดหลักของเรื่องหรือสารที่แสดงนัยไว้ในงานประพันธ์ สามารถวิเคราะห์ได้โดยพิจารณาจากเนื้อเรื่องเสนอสาระอะไรเกี่ยวกับชีวิตหรือประสบการณ์ชีวิต ตัวละครเรียนรู้อะไรบ้างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และ 5) มุมมองการเล่าเรื่อง หมายถึงกลวิธีการเล่าเรื่อง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นถูกนำมาเล่าโดยทัศนะของใคร มุมมองมีหลายแบบ มุมมองที่เป็นพื้นฐานของเรื่องเล่ามี 4 แบบ คือ 1) ผู้เล่าเรื่องรู้แจ้งเห็นจริงทุกอย่าง 2) การใช้บุรุษที่ 3 เป็นผู้เล่าเรื่อง 3) การใช้บุรุษที่ 1 เป็นผู้เล่าเรื่อง และ 4) ผู้เล่าเรื่องเป็น ผู้สังเกตการณ์ (กุหลาบ มลลิกะมาส, 2525); (ยุพาส ชัยศิลป์ วัฒนา, 2544); (ราชบัณฑิตยสถาน, 2560) งานวิจัยนี้เลือกบันเทิงคดีที่มีองค์ประกอบของบันเทิงคดีครบถ้วน และเป็นวรรณคดีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้สำหรับจัดการเรียนการสอน แต่ไม่ได้ให้ผู้เรียนวิเคราะห์มุมมองการเล่าเรื่อง เพราะเป็นการเล่าเรื่องจากผู้แต่ง ทำให้ผู้เรียนรู้เนื้อเรื่องพร้อมผู้แต่งเล่า

ไม่เพียงคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน วิชาภาษาไทยในสาระการอ่านของนักเรียนระดับประเทศเท่านั้นที่มีคะแนน ต่ำกว่าร้อยละ 50 นักเรียนในโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครก็มีปัญหาอ่านการเช่นกัน จากการสังเกตนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปได้ว่า นักเรียนบางคนอ่านแล้วไม่เข้าใจเนื้อเรื่อง ด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น ไม่สามารถสรุปเนื้อเรื่องได้ ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ระบบของสตานิสลาฟสกี (Stanislavski's System) เป็นระบบที่ใช้ฝึกซ้อมการแสดงของนักแสดงที่กระตุ้นให้นักแสดงใช้ความทรงจำและจินตนาการของแต่ละคนเพื่อแสดงอารมณ์ออกมา จากนั้นผู้แสดงจะเข้าถึงอารมณ์ที่แท้จริงผ่านการแสดงออกทางร่างกาย วิธีการนี้จำเป็นต้องใช้การวิเคราะห์ตัวละครอย่างละเอียดและการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางให้นักแสดงถ่ายทอดอารมณ์ออกมา (Powell, M., 2010) ซึ่งวิธีการนี้ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงสามารถวิเคราะห์ตัวละครได้ ระบบของสตานิสลาฟสกี แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เทคนิคทางจิตวิทยา และเทคนิคการฝึกฝนทางด้านร่างกาย เสียงและจังหวะ เทคนิคทางจิตวิทยา (Actor's Inner or Psychotechnique) มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการแสดง เพราะนักแสดงจะต้องฝึกฝนจิตและจินตนาการ หรือวิเคราะห์ตัวละครในเชิงจิตวิทยาเพื่อให้เข้าใจตัวละคร ทั้งความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก (ฤชณะ พันธุ์เพ็ง, 2560) โดยการตั้งคำถามก่อน การฝึกซ้อมการแสดงให้นักแสดงได้คิด ค้นหาคำตอบและตอบคำถามเหล่านี้ เพื่อให้เข้าใจตัวละคร เหตุการณ์ สถานการณ์ มากยิ่งขึ้น เช่น ฉันเป็นใคร ฉันอยู่ที่ไหน ฉันต้องฝ่าฝืนอะไรถึงได้สิ่งที่ต้องการ (Allen, D., 1999); (Kelly, E., 1973); (Hapgood, E. R., 1964) การตอบคำถามเหล่านี้ ผู้อ่านต้องสามารถวิเคราะห์เรื่องที่อ่านตามองค์ประกอบของบันเทิงคดีซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการอ่านบันเทิงคดีอีกด้วย งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนจึงได้ศึกษาระบบของสตานิสลาฟสกีในส่วนแรก คือ การศึกษาทางจิตวิทยา ซึ่งงานวิจัยนี้ไม่ได้ให้นักเรียนได้แสดงจริงบนเวที จึงไม่ได้นำระบบของสตานิสลาฟสกีส่วนที่สอง การฝึกฝนทางด้านร่างกาย เสียงและจังหวะ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยบูรณาการหลักการอ่านวิเคราะห์บันเทิงคดีร่วมกับเทคนิคระบบของสตานิสลาฟสกีทางจิตวิทยาเพื่อประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านบันเทิงคดี โดยมุ่งเน้นการอ่านวิเคราะห์ ให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามเพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่องและตัวละคร และสนับสนุนให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่ออ่านเรื่องจบผู้อ่านจะเกิดความเข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียน และสามารถนำข้อคิดที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตจริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันเทิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกี
2. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันเทิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกีที่มีต่อความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development Study) แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) การพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 2) การศึกษาผลการทดลองใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีรายละเอียด ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเครื่องมือวัด

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลการทดสอบการอ่านจากการทดสอบระดับชาติและการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน พบว่า นักเรียนไทยยังมีปัญหาเกี่ยวกับการอ่านวิเคราะห์ จากนั้นศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์บันเทิงคดีตามองค์ประกอบ และเทคนิคเทคนิคระบบของ สตานิสลาฟสกีทางจิตวิทยาเพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถใน

การอ่านวิเคราะห์ เมื่อได้สาระสำคัญของแนวคิดแล้วจึงพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์โครงเรื่องตามองค์ประกอบ 2) วิเคราะห์ภูมิหลังและแรงผลักดันของตัวละคร 3) สร้างจินตนาการเกี่ยวกับฉากและวิเคราะห์อิทธิพลของฉาก 4) วิเคราะห์แก่นเรื่อง และ 5) เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับเนื้อเรื่อง แล้วจึงเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนแท่งคิดโดยประยุกต์ใช้ระบบของ สตานิสลาฟสกี

ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นแบบวัด คู่นานจำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วยคำถามปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ 12 คะแนน และคำถามอัตนัย จำนวน 8 ข้อ 16 คะแนน รวมทั้งสิ้น 28 คะแนน ผู้วิจัยสร้างแบบวัดนี้โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบวัดตามระดับความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ ได้แก่ 1) การพิจารณาเนื้อเรื่อง 2) การตีความเนื้อเรื่อง และ 3) การวิพากษ์เนื้อเรื่อง จากนั้นสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ แล้วนำแบบวัดและเกณฑ์การตรวจสอบผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบ ค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกข้อเท่ากับช่วง 0.50 - 1.00 และได้รับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การใช้คำถามให้ตรงกับระดับการอ่าน และแก้ไขข้อคำถามให้มีความเหมาะสม หลังจากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขแบบวัดและเกณฑ์การตรวจ แล้วจึงนำไปทดลองใช้ เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการหาคุณภาพแบบวัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ทั้ง 2 ฉบับ โดยนำไปทดลองใช้กับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่างวิจัย จำนวน 39 คน แล้ววิเคราะห์ได้ผล ดังนี้ แบบวัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ก่อนเรียน มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.35 - 0.75 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.35 - 0.75 ค่าความเที่ยง 0.95 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.92 - 0.98 ส่วนแบบวัดความสามารถในการอ่านวิเคราะห์หลังเรียน มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.35 - 0.75 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่าความเที่ยง 0.91 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.83 - 0.96

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการทดลองใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้เนื้อหาตามการกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดเนื้อหาการสอนการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดเนื้อหาการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมทั้งภาคเรียนที่ 1 และ 2

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยพิจารณาจาก 1) คะแนนการสอบกลางภาคเรียนที่ 1 วิชาภาษาไทย 5 รหัสวิชา ท15101 ปีการศึกษา 2566 ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 ห้องเรียน แล้วเลือกห้องเรียน จำนวน 2 ห้อง ที่ค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกันมาทดสอบความแปรปรวนและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และ 2) กำหนดกลุ่มทดลองที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกี และกลุ่มควบคุมที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ ด้วยวิธีการจับสลาก และได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 6 จำนวน 39 คน เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 1 จำนวน 39 คน เป็นกลุ่มควบคุม

การวิจัยนี้ใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบ่งตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามระบบของสตานิสลาฟสกี และกลุ่มควบคุมจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ โดยวัดตัวแปรตามทั้งสองกลุ่ม ก่อนและหลังการทดลอง (Pre-Test and Post-Test Design) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านวิเคราะห์หลังทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และเพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ก่อนและหลังของกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน

ดังนี้ 1) ดำเนินการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-Test) โดยใช้แบบวัดการอ่านวิเคราะห์ก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ 28 คะแนน ใช้เวลา 40 นาที แล้วตรวจบันทึกผลคะแนน 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนแท็บเล็ตโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลอฟสกีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 2 หน่วย การเรียนรู้ เป็นระยะเวลา 10 คาบ คาบละ 50 นาที และ 3) ดำเนินการทดสอบหลังการทดลอง (Post-Test) โดยใช้แบบวัดการอ่านวิเคราะห์หลังเรียนซึ่งเป็นแบบวัดคู่ขนาน จำนวน 20 ข้อ 28 คะแนน ใช้เวลา 40 นาที หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วตรวจบันทึกผลคะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล นำคะแนนที่ได้จากแบบวัดการอ่านวิเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยมัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ผลของข้อมูลเปรียบเทียบหลังทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และก่อนและหลังทดลองของกลุ่มทดลอง จากการทดสอบค่าที (T-Test Dependent) และนำเสนอผลการวิจัยรูปแบบตารางและความเรียงตามลำดับ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนแท็บเล็ตโดยประยุกต์ใช้ระบบของ สถานีสลอฟสกี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

การพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนแท็บเล็ตโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลอฟสกี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์โครงเรื่องตามองค์ประกอบ แบ่งเป็น 2 ขั้นย่อย ได้แก่ 1) สรุปเนื้อเรื่องร่วมกัน และ 2) วิเคราะห์โครงเรื่องตามองค์ประกอบ

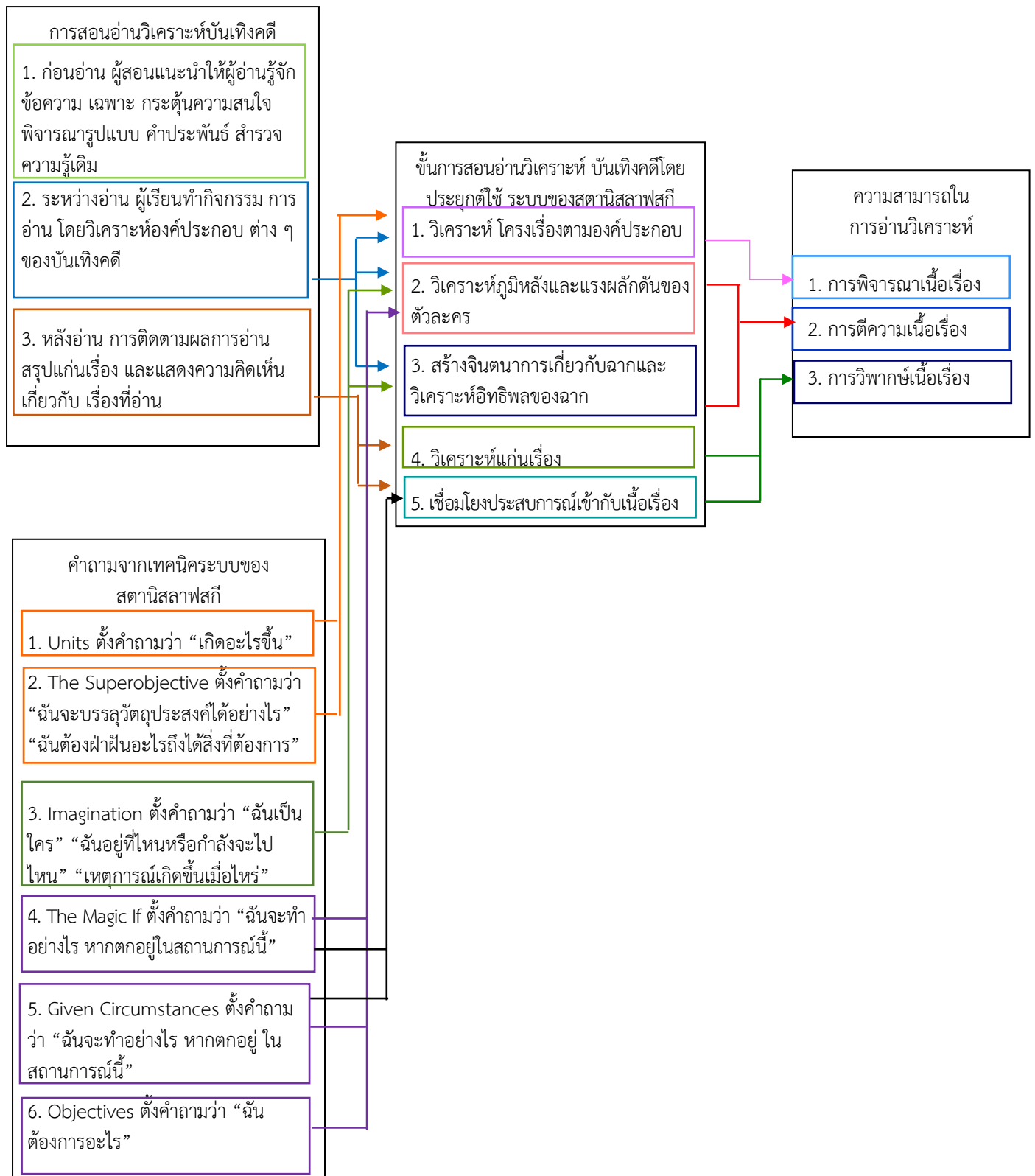
ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ภูมิหลังและแรงผลักดันของตัวละคร แบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย ได้แก่ 1) ตอบคำถามเพื่อระบุภูมิหลังของตัวละคร 2) อภิปรายกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ตัวละคร และ 3) นำเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 3 สร้างจินตนาการเกี่ยวกับฉากและวิเคราะห์อิทธิพลของฉาก แบ่งเป็น 5 ขั้นย่อย ได้แก่ 1) ระบุและวิเคราะห์ฉากที่เกิดขึ้นในเรื่อง 2) จินตนาการเกี่ยวกับฉากตามความคิดของนักเรียน 3) วิเคราะห์อิทธิพลของฉากที่มีต่อตัวละครและผู้อ่าน 4) อภิปรายกลุ่มร่วมกันว่าหากเปลี่ยนฉากจะเป็นอย่างไร และ 5) นำเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์แก่นเรื่อง แบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย ได้แก่ 1) ระบุข้อคิดที่ได้จากเรื่อง 2) วิเคราะห์แก่นเรื่อง และ 3) ระบุแนวทางการปรับใช้ในชีวิตจริง

ขั้นที่ 5 เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับเนื้อเรื่อง แบ่งเป็น 2 ขั้นย่อย ได้แก่ 1) สมมติตัวเองเป็นตัวละครในเรื่อง และ 2) ระบุคุณค่าของบันทึกรู้

การพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนแท็บเล็ตโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลอฟสกี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์โครงเรื่องตามองค์ประกอบ 2) วิเคราะห์ภูมิหลังและแรงผลักดันของตัวละคร 3) สร้างจินตนาการเกี่ยวกับฉากและวิเคราะห์อิทธิพลของฉาก 4) วิเคราะห์แก่นเรื่อง และ 5) เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับเนื้อเรื่อง ซึ่งสามารถปรากฏเป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกี

ตามที่ปรากฏในภาพที่ 1 การพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันเทิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ครอบคลุมแต่ละระดับ ดังนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์

โครงเรื่องตามองค์ประกอบ ส่งเสริมความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ระดับการพิจารณาเนื้อเรื่อง ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ภูมิหลังและแรงผลักดันของตัวละคร และขั้นที่ 3 สร้างจินตนาการเกี่ยวกับฉากและวิเคราะห์อิทธิพลของฉาก ส่งเสริมความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ระดับการตีความเนื้อเรื่อง ขั้นที่ 4 วิเคราะห์แก่นเรื่อง และขั้นที่ 5 เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับเนื้อเรื่องส่งเสริมความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ระดับการวิพากษ์เนื้อเรื่อง

ตอนที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนแท็บเล็ตโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลอฟสกีที่มีต่อความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนแท็บเล็ตโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลอฟสกีสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ 23.54 (SD = 2.94) และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 20.05 (SD = 2.98) ดังข้อมูลในตาราง 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม

ตัวอย่างในการวิจัย	คะแนนเต็ม	M	SD	t	p
กลุ่มทดลอง (n = 39)	28	23.54	2.94	5.35	.00*
กลุ่มควบคุม (n = 39)	28	20.05	2.98		

*p < .05

คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้บนแท็บเล็ตโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลอฟสกี หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 23.54 (SD = 2.94) และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 20.10 (SD = 3.76) ดังข้อมูลในตาราง 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและ หลังการทดลอง

ตัวอย่างในการวิจัย	คะแนนเต็ม	M	SD	t	p
กลุ่มทดลองก่อนเรียน (n = 39)	28	20.10	3.76	12.52	.00*
กลุ่มทดลองหลังเรียน (n = 39)	28	23.54	2.94		

*p < .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องนี้สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การอภิปรายผลจากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนแท็บเล็ตโดยประยุกต์ใช้ระบบของ สถานีสลอฟสกี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนแท็บเล็ตโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลอฟสกีที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายได้ เพราะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นจากปัญหาของนักเรียน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นจากปัญหาของนักเรียน จากการศึกษาปัญหา การอ่านของนักเรียนทั้งในระดับประเทศ โรงเรียน และห้องเรียน พบว่า การอ่านยังเป็นปัญหาหลักของวิชาภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test หรือ O-

NET) วิชาภาษาไทยในสาระการอ่าน น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2565) สอดคล้องกับ อัมพร สุขเกษม กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านมีความสำคัญต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศด้วย เพราะการอ่านช่วยให้ผู้อ่านรู้จักวิธีการใหม่ ๆ สำหรับใช้พัฒนาอาชีพ ช่วยผ่อนคลายความเครียด มีความเพลิดเพลิน เกิดความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจความเคลื่อนไหวทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม สามารถรับรู้และปรับตัวให้เข้ากับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ทั้งสิ้น (อัมพร สุขเกษม, 2542)

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบจากหลักการวิเคราะห์บันทึกและระบบของสถานีสลาฟสกีทางจิตวิทยา แล้วสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการสอนอ่านวิเคราะห์บันทึก นอกจากนี้ ยังมี การปรับปรุงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับปรุงจากผลการทดลองสอนจริง ก่อนนำไปใช้กับตัวอย่างวิจัย

3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความแตกต่างจากขั้นตอนการสอนแบบปกติ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีจุดเด่นที่แตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติ คือ 1) การตั้งคำถามจากเทคนิคระบบของสถานีสลาฟสกี 2) การส่งเสริมให้นักเรียนตอบคำถามทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม และ 3) การให้นักเรียนมีโอกาสเชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับเนื้อเรื่อง

2. การอภิปรายผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันทึกโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลาฟสกีที่มีต่อความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย

คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันทึกโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลาฟสกีสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ 23.54 (SD = 2.94) และนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 20.05 (SD = 2.98) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้บันทึกโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลาฟสกี สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 23.54 (SD = 2.94) และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 20.10 (SD = 3.76) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันทึกโดยประยุกต์ใช้ระบบของ สถานีสลาฟสกีทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์บันทึกสูงขึ้น เพราะเทคนิคระบบของ สถานีสลาฟสกีทำให้อ่านหรือนักแสดงต้องวิเคราะห์ตัวละครอย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางให้นักแสดงถ่ายทอดอารมณ์ออกมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภณัฐ พานา ที่พบว่า การนำแนวคิด Magic If ซึ่งเป็นหนึ่งในเทคนิคของระบบสถานีสลาฟสกีมาใช้ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน โดยผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ดีขึ้น โดยนักเรียนสามารถอธิบายสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยใช้ความคิด ความเชื่อ หรือความรู้สึกของผู้อื่นในเหตุการณ์ประกอบคำอธิบาย มีการเปลี่ยนแปลงของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ที่ดีขึ้นจากการทดลองตามลำดับ (ศุภณัฐ พานา, 2560)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บันทึกโดยประยุกต์ใช้ระบบของสถานีสลาฟสกีที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์สูงขึ้น เพราะปัจจัยดังต่อไปนี้

การให้นักเรียนสรุปเนื้อเรื่องที่ศึกษาร่วมกันในระดับที่ 1 ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์โครงเรื่อง

การยกตัวอย่างการวิเคราะห์ตัวละคร ก่อนให้นักเรียนวิเคราะห์ด้วยตัวเอง ในขั้นที่ 2 ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวละคร

การให้นักเรียนได้จินตนาการถึงฉากและการเปลี่ยนแปลงของฉากในขั้นที่ 3 ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ฉาก

การให้นักเรียนได้บอกข้อคิดและแนวทางการปรับใช้ในชีวิตจริง ในขั้นที่ 4 ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์แก่นเรื่อง

การกำหนดสถานการณ์ให้นักเรียนสมมติตัวเองเป็นตัวละครในเรื่อง และให้แสดงบทบาทสมมติตามความคิดของนักเรียน ในขั้นที่ 5 ส่งผลให้นักเรียนเข้าใจการกระทำ ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครมากยิ่งขึ้น และได้เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับเนื้อเรื่อง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกี สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์โครงเรื่องตามองค์ประกอบ 2) วิเคราะห์ภูมิหลังและแรงผลักดันของตัวละคร 3) สร้างจินตนาการเกี่ยวกับฉากและวิเคราะห์อิทธิพลของฉาก 4) วิเคราะห์แก่นเรื่อง และ 5) เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับเนื้อเรื่อง ซึ่งสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการวิเคราะห์ที่สูงขึ้นทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ การพิจารณาเนื้อเรื่อง การตีความเนื้อเรื่อง และการวิพากษ์เนื้อเรื่อง โดยแต่ละขั้นตอนส่งเสริมความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ทั้ง 3 ระดับ ดังนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์โครงเรื่องตามองค์ประกอบ ส่งเสริมความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ระดับการพิจารณาเนื้อเรื่อง ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ภูมิหลังและแรงผลักดันของตัวละคร และขั้นที่ 3 สร้างจินตนาการเกี่ยวกับฉากและวิเคราะห์อิทธิพลของฉาก ส่งเสริมความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ระดับการตีความเนื้อเรื่อง ขั้นที่ 4 วิเคราะห์แก่นเรื่อง และขั้นที่ 5 เชื่อมโยงประสบการณ์เข้ากับเนื้อเรื่องส่งเสริมความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ระดับการวิพากษ์เนื้อเรื่อง ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกี สามารถพัฒนานักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายได้ โดยสรุปได้ว่า 1) คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์หลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกีสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกีหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 จากงานวิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้มี ดังนี้ คือ 1) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในวิชาพื้นฐานจึงเลือกบันทึกคดีที่ปรากฏในหนังสือเรียน ซึ่งอาจไม่ได้อยู่ในความสนใจโดยรวมของผู้เรียน ผู้สอนอาจเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกบันทึกคดีที่สนใจ โดยสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง และ 2) ผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5 คาบ ต่อบันทึกคดี 1 เรื่อง ซึ่งไม่รวมคาบในการอ่านเพื่อเข้าใจเนื้อเรื่อง อีก 3 คาบ รวมเป็น 8 คาบ หากผู้สอนสนใจนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ ควรพิจารณาข้อจำกัดด้านระยะเวลา โดยยืดหยุ่นเวลาในแต่ละขั้นตอนตามความเหมาะสม และผู้วิจัยเสนอแนะว่า ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครบถ้วนทุกขั้นตอนตามที่เสนอไว้ในงานวิจัยนี้ เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านวิเคราะห์เพิ่มขึ้น ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปมี ดังนี้ คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงคดีโดยประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกีสามารถพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ของนักเรียนได้ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกบันทึกคดีที่เป็นวรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองประเภทนิทาน เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบของบันทึกคดีได้อย่างครบถ้วน ผู้สนใจสามารถนำไปทดลองใช้กับบันทึกคดีรูปแบบอื่น เช่น เรื่องสั้น เพลง หรือภาพยนตร์ และ 2) ผู้สนใจอาจทดลอง

ประยุกต์ใช้ระบบของสตานิสลาฟสกีส่วนที่สอง การฝึกฝนทางด้านร่างกาย เสียงและจังหวะ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงจริงบนเวทีและกระตุ้นความสนใจของนักเรียนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษณะ พันธุ์เพ็ง. (2560). Stanislavski and I: เมื่อเราเข้าใจกัน. เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2566 จาก <https://medium.com/@g.punpeng/stanislavski-and-i-เมื่อเราเข้าใจกัน-c561bc4c0729>.
- กุหลาบ มลลิกะมาส. (2525). ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2542). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา. (2544). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2560). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วัชรวิ บุณยสิงห์ และนิรมล ศตวุฒิ. (2542). การอ่านเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ด้านหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภณัฐ พานา. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้การสอนประวัติศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2565). รูปแบบข้อสอบ และจำนวนข้อสอบในแต่ละรายวิชา (Test Blueprint) วิชาภาษาไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2566 จาก https://www.niets.or.th/uploads/editor/files/O-NET/61_65_Thai_P6_web.pdf.
- สมพร จารุณภู. (2538). คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดีสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อัมพร สุขเกษม. (2542). การอ่านหนังสือ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Adler, M. J. & Doren, C. V. (1972). How To Read A Book. United States of America: Touchstone.
- Allen, D. (1999). Stanislavski for beginners. United States of America: Writers and Readers: Inc.
- Hapgood, E. R. (1964). An Actor Prepares. New York: Routledge.
- Kelly, E. (1973). The Magic If: Stanislavski for Children. Maryland: National Educational Press.
- Powell, M. (2010). The Acting Bible. London: Quintet Publishing.

การพัฒนาแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก
เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*

DEVELOPMENT OF DIGITAL TECHNOLOGY MANAGEMENT MODEL WITH ACTIVE
LEARNING TO ENHANCE CREATIVE THINKING OF UNDERGRADUATE STUDENTS

ศศิธร นาม่วงอ่อน*, ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์

Sasithorn Namoungon*, Tipparat Sittiwong

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: sasithornn20@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก และ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา พื้นฐานศิลปะและการออกแบบกราฟิก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่า t-test dependent ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) วัตถุประสงค์ 1.2) เนื้อหา 1.3) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 1.4) เทคโนโลยีดิจิทัล 1.5) บทบาทผู้เรียนและผู้สอน และ 1.6) การวัดและประเมินผล และมีขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ นำเข้าสู่บทเรียน กำหนดปัญหาหรือเป้าหมาย ศึกษาค้นคว้า ระดมความคิด สร้างสรรค์ผลงาน นำเสนอผลงาน และขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป และ 2) นักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.68)

คำสำคัญ: การเรียนรู้เชิงรุก, เทคโนโลยีดิจิทัล, ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

The purposes of this research were 1) Development of Digital technology Management Model with Active Learning and 2) to study the results of using Digital technology Management Model with Active Learning to Enhance Creative Thinking of Undergraduate Student. It is Research and development. The sample consisted of undergraduate students. Educational Technology and Communication Faculty of Education Naresuan University who is registered to study the course

of Art and Graphic Design, Semester 2, Academic Year 2022, which was obtained by means of purposive sampling, numbering 25 people. The research tools included the Lesson Plan, Test of Creativity Thinking, and satisfaction questionnaire. Statistics used in the research are mean, standard deviation and t-test dependent. The results of the research found that 1) the developed model has 6 elements, including 1.1) objectives 1.2) content 1.3) active learning activities 1.4) digital technology 1.5) roles of learners and teachers and 1.6) Measurement and evaluation And there are 3 steps in the teaching model: Step 1, preparation step, step 2, learning activity step, consisting of 6 sub-steps as follows: introduction into the lesson, defining problems or goals, study and research, brainstorm, create work, present work and step 3, summary step, and 2) Students who studied with the digital technology management model combined with active learning had significantly higher creativity scores after studying than before studying at the 0.5 level, and students were satisfied with learning with this model. Overall, it is at a high level ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.68).

Keywords: Active Learning, Digital Technology, Creative Thinking

บทนำ

ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไปแต่จะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริง ประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการหล่อหลอมทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการสร้างรายได้หลายช่องทาง รวมทั้งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพและทักษะชีวิต สอดคล้องกับการสำรวจความต้องการจากนายจ้างที่ประสบความสำเร็จในประเทศสมาชิกกว่า 34 ประเทศขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) พบว่านายจ้างคาดหวังให้ลูกจ้างมีทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์สูงสุด (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2558) จะเห็นได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นต่อการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ เพราะจะทำให้สามารถมองเห็นแนวทาง วิธีการ รวมทั้งโอกาสใหม่ ๆ ในการพัฒนานวัตกรรม เพิ่มโอกาสประสบความสำเร็จ และเป็นที่ต้องการอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นหลักสูตรทุกระดับต่างให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ และพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถดังกล่าว เพื่อให้มีทักษะที่สำคัญในการทำงานที่มีประสิทธิภาพต่อไปเมื่อเข้าสู่การประกอบอาชีพในอนาคต

การเรียนการสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นการเรียนการสอนหลักสูตรหนึ่งที่มีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เพื่อมุ่งสู่วิชาชีพเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษาหรือนักเทคโนโลยีการศึกษาที่มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะด้านเทคโนโลยีการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสารการศึกษา โดยมีรายวิชาพื้นฐานศิลปะและการออกแบบกราฟิกที่นักศึกษาต้องลงทะเบียนเรียนในรายวิชาดังกล่าว ซึ่งเป็นรายวิชาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ ฝึกการคิด และมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถออกแบบสื่อกราฟิกเพื่อการสื่อสารหรือเพื่อการเรียนการสอนได้ และสามารถใช้เทคนิคในการวิเคราะห์และออกแบบที่เหมาะสม โดยวิธีการเรียนการสอนเป็นการบรรยาย การให้กรณีศึกษาและการฝึกปฏิบัติ โดยที่ผู้เรียนต้องสร้างสรรค์ชิ้นงานที่สามารถ

นำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาต่าง ๆ หรืออาชีพต่าง ๆ ที่สนใจได้ในอนาคต จากการเรียนการสอนในรายวิชาพื้นฐาน ศิลปะและการออกแบบกราฟิก พบว่าผู้เรียนยังมีความคิดสร้างสรรค์น้อย ซึ่งเห็นได้จากชิ้นงานต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้ สร้างสรรค์ขึ้น ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้มากขึ้น เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ประภัสสร เพชรสุ่ม ที่กล่าวว่าปัจจุบันการเรียนรู้ของผู้เรียนถูกผูกขาด โดยการบอกของครู ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดการฝึกทักษะการคิดและไม่สามารถต่อยอดความรู้ต่าง ๆ ได้ ซึ่งทักษะ ดังกล่าวเป็นสิ่งที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นครูยุคใหม่จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุค สมัยที่เปลี่ยนไป เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความคงทนและสามารถนำมาปรับใช้กับบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ (ประภัสสร เพชรสุ่ม, 2558)

การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ ซึ่งการ เรียนรู้เชิงรุก คือกระบวนการที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป เป็น กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอนและสิ่งแวดล้อมผ่านการปฏิบัติ จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่าและ พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Bonwell, C. C. & Eison, J. A., 1991) ทำให้ผู้เรียนเป็นคนกล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบมีเหตุผล มีวิจรรย์ญาณในการคิด มี ความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ข้อมูลในการสร้างงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยผู้สอน ต้องออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็น นอกจากการเรียนรู้เชิงรุกแล้วเทคโนโลยีดิจิทัลก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ ร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกได้ สอดคล้องคำกล่าวของ อัญญาณี สุมน และอุทิศ บำรุงชีพ ที่กล่าวว่าการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงรุกนั้นสามารถตอบสนองแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นอีก ทางเลือกหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (อัญญาณี สุมน และอุทิศ บำรุงชีพ, 2561) และ สอดคล้องกับคำกล่าวของ เจนจิรา เงินจันทร์ ที่กล่าวว่าการจัดการเรียนโดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการ เรียนรู้เชิงรุกจะทำให้ผู้เรียนเกิดการกระตุ้น อีกทั้งยังเป็นรูปแบบที่มีความท้าทายความสามารถของผู้เรียน เพราะ สนับสนุนส่งเสริมให้คิดเอง ทำเอง และสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ เรียนรู้ให้สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สามารถร่วมปฏิบัติงานกับผู้อื่น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ เรียนรู้ด้วยความหมาย และสนุกสนาน โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (เจนจิรา เงินจันทร์, 2561)

จากที่ได้กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และมุ่งหวังให้เกิดการปรับเปลี่ยนในการจัดการเรียนการสอนให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้อย่างมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบฯ

เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สร้างและตรวจสอบร่างรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ 2) การศึกษาผลการใช้รูปแบบฯ เป็นขั้นตอนของการนำรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จำนวน 143 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา พื้นฐานศิลปะและการออกแบบกราฟิก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ สร้างขึ้นจากการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการสอนในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนเชิงรุกร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 แผนการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แผนการเรียนรู้ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

2. แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพที่พัฒนาโดยอารี พันธุ์ณี (อารี พันธุ์ณี, 2545) ซึ่งพัฒนาจากแบบวัดของทอแรนซ์ (Torrance Test of Creativity Thinking With Picture Form A and Words Form B) โดยแบบวัดดังกล่าวได้แปลเป็นภาษาไทยและพัฒนามีความตรงและความเที่ยงแล้ว มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย เป็นที่ยอมรับในทางวิชาการและพบว่ามีนักวิจัยหลายท่านนำไปใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับปริญญาบัณฑิต (เนาวนิตย์ สงคราม, 2555) โดยแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ฉบับนี้เป็นกิจกรรมภาษาภาพ ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 การสร้างภาพ กิจกรรมที่ 2 การเติมภาพให้สมบูรณ์ และกิจกรรมที่ 3 เส้นตรง

3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา เป็นการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบกิจกรรมการสอนในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนเชิงรุกร่วมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำร่างรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินพบว่า รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.49)

2. นำรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกพร้อมด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น และ 3) กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์มาวิเคราะห์คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่า t-test dependent

3. กลุ่มตัวอย่างประเมินความพึงพอใจด้วยแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกที่สร้างขึ้น นำข้อมูลการประเมินความพึงพอใจที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบและขั้นตอนการเรียนการสอน ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 4) เทคโนโลยีดิจิทัล 5) บทบาทผู้เรียนและผู้สอน และ 6) การวัดและประเมินผล

1.2 ขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) นำเข้าสู่บทเรียน 2) กำหนดปัญหาหรือเป้าหมาย 3) ศึกษาค้นคว้า 4) ระดมความคิด 5) สร้างสรรค์ผลงาน 6) นำเสนอผลงาน และขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา

รายการ	จำนวนนักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	25	72.40	22.77	17.09	0.0000
หลังเรียน	25	158.56	10.10		

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 72.40 คะแนน และ 158.56 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก

ตารางที่ 2 แสดงผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การเตรียมความพร้อม	4.36	0.74	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.25	0.75	มาก
3. การสรุป	4.49	0.59	มากที่สุด
4. การประเมินผล	4.48	0.65	มาก
เฉลี่ย	4.37	0.68	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.68) โดยระดับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสรุป ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ การประเมินผล ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.65) การเตรียมความพร้อม ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.74) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 4) เทคโนโลยีดิจิทัล 5) บทบาทผู้เรียนและผู้สอน และ 6) การวัดและประเมินผล และมีขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) นำเข้าสู่บทเรียน 2) กำหนดปัญหาหรือเป้าหมาย 3) ศึกษาค้นคว้า 4) ระดมความคิด 5) สร้างสรรค์ผลงาน 6) นำเสนอผลงาน และขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ารูปแบบฯ มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยองค์ประกอบและรายละเอียดของรูปแบบฯ ได้มาโดยการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วนำมาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบฯ โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงกำหนดรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งขั้นตอนการกำหนดองค์ประกอบและขั้นตอนการเรียนการสอนของรูปแบบนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการวิธีระบบเข้ามามีใช้ในการออกแบบและพัฒนา โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ประเมินผลที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ 4) การให้ผลป้อนกลับ ซึ่งสอดคล้องกับ Tracey, M. W. & Richey, R. C. ที่กล่าวว่า การออกแบบและพัฒนาวิธีการเรียนการสอนตามวิธีระบบ (System Approach) ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุง (Feedback) (Tracey, M. W. & Richey, R. C., 2007) และสอดคล้องกับ Joyce, B. & Weil, M. ที่กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนควรเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอน แล้วนำแนวคิดสำคัญของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดหลักการและรายละเอียดขององค์ประกอบ (Joyce, B. & Weil, M., 1996)

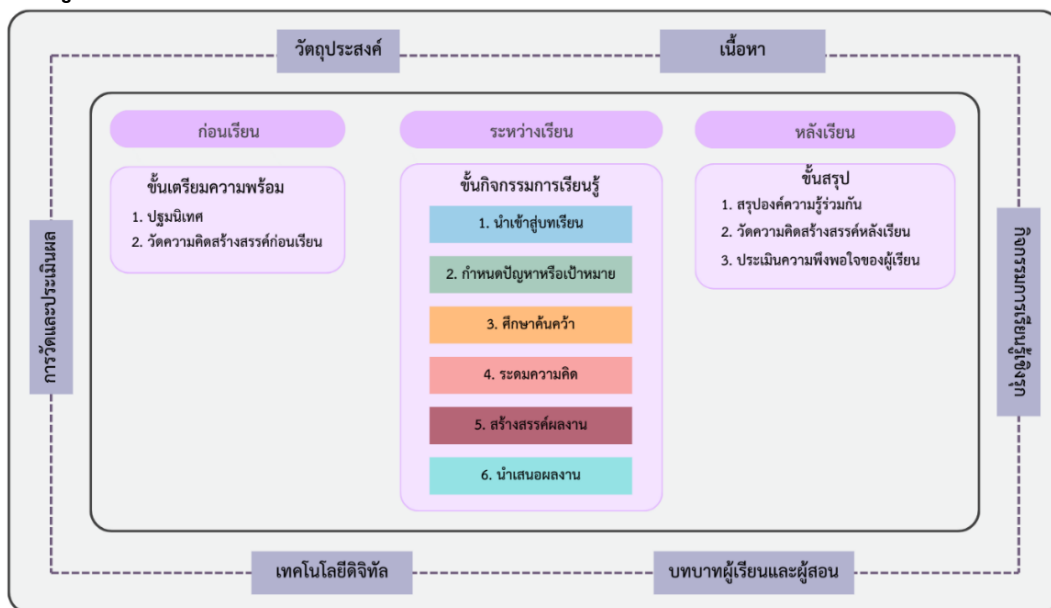
2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า

2.1 คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีการประเมินความคิดสร้างสรรค์ตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ที่ไม่ว้าก้าวก่ายกับความคิดของคนอื่น และแตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดริเริ่มอาจเป็นการนำความคิดเก่ามาผสมผสานจนเกิดเป็นของใหม่ ความคิดริเริ่มมีหลายระดับซึ่งอาจเป็นความคิดครั้งแรกที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครสอนแม้ความคิดนั้นจะมีผู้อื่นคิดไว้ก่อนแล้วก็ตาม 2) ความคิดคล่องแคล่ว ปริมาณความคิดที่ไม่ว้าก้าวก่ายในเรื่องเดียวกัน 3) ความคิดยืดหยุ่น ประเพณีหรือแบบของการคิด และ 4) ความคิดละเอียดละออ หมายถึง ความคิดในรายละเอียดเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้เห็นภาพชัดเจน หรือเป็นแผนงานที่สมบูรณ์ขึ้น ความคิดละเอียดละออจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่ง ขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ขึ้น (Guilford, J. P., 1967) โดยนำกลยุทธ์การเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติอย่างหลากหลาย เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปราย การสืบค้นข้อมูล การระดมสมองแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสรุปสร้างองค์ความรู้ และการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีสื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นตัวช่วยและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดตลอดกระบวนการเรียนการสอน และเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับบุญชม ศรีสะอาด ที่กล่าวว่าแนวทางการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ต้องจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเพื่อกระตุ้น สร้างแรงดล

ใจให้โอกาสในการคิด จินตนาการ ให้ผู้เรียนระดมสมองหรือกระบวนการกลุ่ม จัดสิ่งอำนวยความสะดวกส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยที่ครูผู้สอนต้องใจกว้างยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายของความคิด ให้การเสริมแรงที่ดี ยกย่อง ชมเชย ชื่นชมให้กำลังใจผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอน ทำให้บรรลุถึงเป้าหมายของรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพาดา ไตรรัตน์ ที่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกบนเครือข่ายสังคมออนไลน์มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนก่อนเรียน เฉลี่ย 307.92 และคะแนนหลังเรียน เฉลี่ย 535.52 (นิพาดา ไตรรัตน์, 2563)

2.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบฯ ได้เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีการวัดและประเมินผลเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถตรวจสอบได้ และมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยให้การเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่ทันสมัย ช่วยกระตุ้นผู้เรียนและยังสะดวกต่อการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วณาลี วรรณสิน และคณะ ที่ได้ศึกษาผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านเทคโนโลยีคลาวด์คอมพิวเตอร์เพื่อเสริมสร้างทักษะวิถีแห่งการคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด (วนาลี วรรณสิน และคณะ, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร พลเรือง ที่ได้พัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกวิชาเคมี เรื่อง ปริมาณสัมพันธ์ โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook และ Google Classroom ควบคู่กับการสอนปกติ พบว่า ผู้เรียนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook และ Google Classroom ควบคู่การสอนปกติ (สุนทร พลเรือง, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 4) เทคโนโลยีดิจิทัล 5) บทบาทผู้เรียนและผู้สอน และ 6) การวัดและประเมินผล และมีขั้นตอนการเรียนการสอน ของรูปแบบ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) นำเข้าสู่บทเรียน 2) กำหนดปัญหาหรือเป้าหมาย 3) ศึกษาค้นคว้า 4) ระดมความคิด 5) สร้างสรรค์ผลงาน 6) นำเสนอผลงาน และขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป

สรุปและข้อเสนอแนะ

รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) เนื้อหา 3) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 4) เทคโนโลยีดิจิทัล 5) บทบาทผู้เรียนและผู้สอน และ 6) การวัดและประเมินผล และมีขั้นตอนการเรียนการสอน ของรูปแบบ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อม ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) นำเข้าสู่บทเรียน 2) กำหนดปัญหาหรือเป้าหมาย 3) ศึกษาค้นคว้า 4) ระดมความคิด 5) สร้างสรรค์ผลงาน 6) นำเสนอผลงาน และขั้นตอนที่ 3 ขั้นสรุป ซึ่งนักศึกษาที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการ เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.5 และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ 1) การนำรูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีไปใช้จะต้องมีการปรับปรุงหรือประยุกต์รูปแบบ ให้เหมาะสมกับรายวิชาและเนื้อหาอื่น ๆ และ 2) การใช้รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการใช้ เทคโนโลยี และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป คือ การจัดกระบวนการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการ เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ควรนำ แนวทางการวิจัยนี้ไปใช้กับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสม เพื่อจะได้เป็นการส่งเสริมและหาแนวทางในการ พัฒนาการเรียนการสอนโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิรา เงินจันทร์. (2561). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ใน ศตวรรษที่ 21. วารสารการจัดการความรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2561(1), 17-22.
- นิพาดา ไตรรัตน์. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 21(2), 130-142.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2555). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อการ สร้างองค์ความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิตนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ทุนอุดหนุนงบประมาณแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยสำหรับครู. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประภัสสร เพชรสุ่ม. (2558). กระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2564 จาก <https://prapatsorn32.wordpress.com/2015/05/13/กระบวนการคิดวิเคราะห์/>
- วนาลี วรรณสิน และคณะ. (2564). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านเทคโนโลยีคลาวด์ คอมพิวติ้งเพื่อเสริมสร้างทักษะวิถีแห่งการคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ, 22(2), 132-151.

- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2558). สสค.ร่วมพัฒนาทักษะความคิดของเด็กและเยาวชน. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2564 จาก <https://www.thaihealth.or.th/สสค-ร่วมพัฒนาทักษะความค/>
- สุนทร พลเรือง. (2563). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกวิชาเคมี เรื่อง ปริมาณสัมพันธ์โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ Facebook และ Google Classroom ควบคู่กับการสอนปกติ. *คุรุสภาวิทยจารย์*, 1(2), 97-106.
- อัญญาณี สุมณ และอุทิศ บำรุงชีพ. (2561). วิธีแห่งการคิดทางคณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับการศึกษาไทย 4.0. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 13(2), 14-29.
- อารี พันธุ์ณี. (2545). *ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: ไยไหม.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1. Washington, D.C.: The George Washington University, School of Education and Human Development.
- Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Joyce, B. & Weil, M. (1996). *Models of Teaching*. (5th ed.). Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- Tracey, M. W. & Richey, R. C. (2007). ID Model Construction and Validation: A Multiple Intelligences Case. *Educational Technology Research and Development*, 55(4), 369-3900.

พระยา: ความเชื่อกับการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย*

PHRAYA: BELIEFS AND CONTEMPORARY AMULET DESIGN

คณิน ไพรวันรัตน์*, อนุชา แพ่งเกษร

Khanin Phriwanrat*, Anucha Pangkesorn

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: khanin.ph@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง พระยา: ความเชื่อกับการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “เครื่องรางของขลัง : ความเชื่อ ความศรัทธา สู่ออกแบบวัฒนธรรมร่วมสมัย” โดยนำองค์ความรู้จากวรรณกรรม แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อความศรัทธาของกลุ่มคน Gen-Z และเพื่อการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย จากการเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 คนพบว่า มีปัจจัยในการเลือกเช่าบูชาเครื่องรางของขลัง คือดูจากสัญลักษณ์ ความเป็นตัวแทน และรูปเคารพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลังมีอิทธิพลในการใช้ชีวิต ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นสินค้าแฟชั่นได้ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้ รวมไปถึงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้เชี่ยวชาญ ในกลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ คติชน ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และกลุ่มประกอบการและผู้ผลิตที่เกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง จำนวน 6 คน นำมาวิเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้เพื่อการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัยสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้แนวความคิดเศรษฐกิจกระแสใหม่ คือ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสีเขียว และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ดำเนินการและทดลองนำเสนอกับกลุ่มเป้าหมาย Gen-Z ออกแบบโดยศิลปินสมัยใหม่ นำมิติเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้ามาใช้ว่าส่งผลกระทบต่อสังคมมาใช้ดำเนินการวิจัย พบว่า ผู้สนใจมีอายุหลากหลายมากกว่ากลุ่ม Gen-Z ส่วนมากไม่รู้จักรัศมีพระจันทร์ แต่มีความพึงพอใจในการออกแบบพระจันทร์คิดว่าทันสมัยมาก เหมาะสมในการพกพามาก ส่งผลต่อการร่วมบริจาคหรือเงินมากที่สุด มวลสารจากยาหมอยาเชื่อมโยงกับพระจันทร์มากที่สุด สามารถช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแก้ไขปัญหาสังคมและเศรษฐกิจมากที่สุด และพึงพอใจต่อภาพรวมของ Project “WS:E1+” มากที่สุด

คำสำคัญ: ความเชื่อความศรัทธา, การออกแบบเครื่องราง, วัฒนธรรมร่วมสมัย

Abstract

Article Phraya: beliefs and contemporary amulet design It is part of the thesis. “Amulets: Thai’s Beliefs and Faiths Toward the New Creation of The Contemporary Culture Design” by applying knowledge from literature, questionnaires, and interviews to design. The objective is to study the beliefs and faith of Gen-Z people in order to design contemporary amulets. From collecting a questionnaire of 400 people, it was found that there are factors in choosing to rent and worship sacred amulets. That is, look at the symbol. representativeness and images of sacred things Amulets have an influence on life, which can be developed into fashion products and used

as a tool for solving social, economic, and environmental problems. Including in-depth interviews with experts. Among academics related to folklore, beliefs, traditions, rituals, and business and producer groups Regarding amulets, a total of six people were brought in to analyze the knowledge gained for the design of contemporary amulets. Create works using the concept of a new economic trend, namely the creative economy. green economy and Sustainable Development Goals (SDGs). Conduct and test presentations with Gen-Z target groups, designed by modern artists. Bringing in the environmental dimension as affecting society to conduct the research, it was found that those interested were of a wider age range than the Gen-Z group. Most of them did not know Phra Dhanwantri. But there is satisfaction in the design of Phra Dhanwantri. I think it's very modern. Very suitable for carrying It has the greatest impact on donating medicine or money. Material from expired medicine is most closely linked to Thanwantri. It can help preserve the environment and solve most social and economic problems. and were most satisfied with the overall project, "WS:E1+."

Keywords: Beliefs And Faith Amulet Design Contemporary Culture

บทนำ

จากสถานการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมานั้น ได้ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นวงกว้าง เช่น การตกงาน หรือว่างงานมากขึ้นราว 7 ถึง 8 แสนคนในปี 2563 ตามรายงาน ผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด-19 สถานการณ์ว่างงานและแนวทางรับมือ (สุชาติ พรชัยวิเศษกุล, 2564) รวมไปถึงความเครียดที่เพิ่มมากขึ้น สถิติเกี่ยวกับผลกระทบด้านจิตใจของประชาชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 พบว่าประชาชนในประเทศไทยมีความเสี่ยงสุขภาพจิตสูงขึ้น (วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์, 2565) ความเชื่อ ความศรัทธามีบทบาทในสังคม ต่อสถานการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมา (อภิลักษณ์ เกษมผลกุล และสินีกันต์ แก้วกันหา, 2563) ความเชื่อในสถานการณ์โควิด-19 ได้แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือพิธีกรรม และวัตถุมงคล อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการอธิบายข้อสงสัยเกี่ยวกับโรคที่ชาวบ้านหาคำตอบไม่ได้ การสร้างขวัญกำลังใจและการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศได้เป็นอย่างดี (ผู้จัดการออนไลน์, 2563) ในช่วงการระบาดของโควิด-19 ทำให้คนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการใช้ชีวิตประจำวันแบบใหม่ที่เรียกว่า “วิถีชีวิตใหม่” หรือ “New Normal” เป็นคำที่บัญญัติขึ้น โดยบิลล์ กรอส (Bill Gross) ผู้ก่อตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ในปี 2007 ที่ใช้คำว่า “New Normal” ที่ใช้อธิบายถึง วิกฤติเศรษฐกิจที่มีรูปแบบและเป็นวงจรเดิมที่เกิดขึ้นจนกลายเป็นเรื่องปกติและคาดว่าจะไม่สามารถเติบโตในระดับเดิมได้อีกต่อไป (กรมสุขภาพจิต, 2563) ซึ่งได้ถูกนำมาใช้ในช่วงหลังจากเกิดวิกฤต โควิด-19 เมื่อการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้กลายเป็นโรคประจำถิ่น ทำให้เกิดการผ่อนคลายมาตรการการควบคุมโรคให้มีความใกล้เคียงวิถีชีวิตปกติมากที่สุด (สำนักข่าวอิศรา, 2565) รูปแบบการใช้ชีวิตแบบ “วิถีชีวิตใหม่” ของคนไทยคือ การใช้เทคโนโลยีควบคู่กับอินเทอร์เน็ตในการใช้ชีวิตมากขึ้น การเว้นระยะห่างทางสังคม เว้นระยะทางกายภาพ ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการสื่อสาร การใช้ชีวิต ลดปฏิสัมพันธ์ เน้นการทำกิจกรรมที่บ้านมากขึ้น ใส่ใจสุขภาพมากขึ้น สร้างการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขอนามัย การใช้หน้ากากอนามัย ใช้เจลแอลกอฮอล์ การล้างมือ รวมไปถึงพฤติกรรมที่หันมาใส่ใจสุขภาพ การออกกำลังกาย และส่วนเสริมด้านสุขภาพคือการทำประกัน (กรมสุขภาพจิต, 2563)

ความเชื่อความศรัทธาใน “วิถีชีวิตใหม่” หรือ “New Normal” นั้นก็เป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต แต่ซึ่งยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม “เวียนเทียนออนไลน์” เป็นกิจกรรมทางศาสนาตามแนวทาง “วิถีชีวิตใหม่” โดยมีการจัด

กิจกรรมเวียนเทียน โดยใช้เทคโนโลยีควบคู่กับอินเทอร์เน็ต ให้พุทธศาสนิกชนเข้าร่วมกิจกรรมได้ที่บ้าน ผู้เข้าร่วมสามารถแชร์ภาพกราฟิกที่ตัวเองเลือก ใส่ชื่อวัด ใส่คำอธิษฐานและสามารถแชร์ไปยังเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อินสตาแกรมได้ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม “เวียนเทียนออนไลน์” หลักพันคน ความเชื่อความศรัทธาใน “วิถีชีวิตใหม่” ไม่ได้จำกัดเฉพาะศาสนาพุทธเท่านั้น ศาสนาคริสต์ ก็ได้มีการปรับใช้มีการร่วมกิจกรรมนมัสการพระเจ้า ฟังเทศน์ สามัคคีธรรม ก็ปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบออนไลน์ทั้งหมด ส่วนศาสนาอิสลามก็ผ่อนปรนให้สามารถละหมาดที่บ้านได้แทนการ ละหมาดที่มัสยิด (ไทยพีบีเอส, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ ที่ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมย่อมส่งผลต่อวัฒนธรรม อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมนั้นยังส่งผลต่อความเชื่อ ความศรัทธาของคนในสังคม ความต้องการด้านต่าง ๆ (ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์, 2525) ซึ่งวัตถุมงคลเครื่องรางของขลังก็เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อของคนในสังคมไทย โดยจะแบ่งตามลักษณะการใช้ดังนี้ 1) เครื่องคาต 2) เครื่องสวม 3) เครื่องฝัง 4) เครื่องอม และ 5) เครื่องแขวน (พุทธโธ สุโขทัย, 2540) แต่เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยี นั้นส่งผลให้เครื่องรางของขลังมีรูปแบบที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นลักษณะเครื่องรางของขลังรูปแบบดิจิทัล หรือเครื่องรางของขลังที่มีความร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาแนวคิดเป็นการประยุกต์ใช้คติชนในการสร้างสรรค์วัตถุมงคล (ศิริพร ณ ถลาง, 2562) ที่นำเอาคติชนมาเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่นำเอาวัฒนธรรม พื้นฐานประวัติศาสตร์ ผสมผสานเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ ในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2561) ทำให้เกิดสินค้าทางวัฒนธรรมโดยนำเอาคติชนไปพัฒนาเป็นสินค้าชุมชน เช่น อาหาร เครื่องดื่ม รวมไปถึงการสร้างวัตถุมงคลจากเรื่องเล่าในพื้นที่นั้น ๆ เป็นต้น ที่ผ่านมามีการศึกษาเกี่ยวกับ วัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง ที่เป็นไปในลักษณะการศึกษาจาก คติชนประเพณี ไปสู่ผลิตภัณฑ์และสินค้า แต่ยังไม่มีการศึกษาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม กลุ่มช่วงอายุ ผ่านไปยังคติชน แล้วจึงค่อยนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสินค้า

พฤติกรรมกรรมการทำบุญ ขอพรของคนไทยช่วงโควิด-19 ถึงช่วงวิถีชีวิตใหม่ ก็เป็นการสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจไทย ว่า 10,800 ล้านบาทหรือร้อยละ 0.36 ของมูลค่าการท่องเที่ยวไทย ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้ท้องถิ่น โดยประชาชนส่วนใหญ่ยังไปทำบุญและขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์เท่าเดิม ร้อยละ 44.98 จากการสำรวจดังกล่าวของกระทรวงพาณิชย์ พบว่า “ความเชื่อและศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยในทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะหากเกิดปัญหาหรือความเครียด คนไทยก็มักจะหันหน้าเข้าวัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตามศาสนาของตนเพื่อขอพรและโชคลาภ ดังที่เราเห็นข่าวเรื่องการบนขอหวยและการแก้บนเพิ่มขึ้นมากในสื่อต่างๆ จึงเชื่อว่ามีเงินสะพัดในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จำนวนมากมายหลายจังหวัด” อีกทั้งยังมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อที่ก่อให้เกิดรายได้เช่น ดูชะตาราศี ดูลายมือ ดูโหราศาสตร์ ดูโหงวเฮ้ง ร่างทรง เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายมีตั้งแต่หลักร้อยไปจนถึงหลักพัน รวมไปถึงการเช่าบูชา พระเครื่อง ที่สามารถสร้างมูลค่าสูงเป็นหลักล้านบาท (ผู้จัดการออนไลน์, 2563) ซึ่งธุรกิจเครื่องรางของขลังนั้นเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีหมุนเวียนปีละ 40,000 ล้านบาทกว่าบาท ซึ่งธุรกิจดังกล่าวสามารถผลักดันเป็น ซอฟท์ พาวเวอร์ (Soft Power) ได้ในอนาคต เพราะว่าเครื่องราง ของขลังนั้น มีรากฐานมาตั้งแต่โบราณ วัฒนธรรม ศิลปะ และโบราณวัตถุ ถ้านำมาพัฒนาเป็นสินค้าก็จะสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยได้ ตัวอย่างเช่น ศาลพระพรหม สี่แยกราชประสงค์ ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความเชื่อ ความศรัทธาเข้ามาสักการะ สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยได้อย่างมหาศาลมาหลายสิบปี (สยามรัฐออนไลน์, 2565) คนไทยในปัจจุบันร้อยละ 76.8 ได้มีความกังวลถึงความไม่แน่นอนของชีวิต ซึ่งอาจจะเกิดมาจากสภาพสังคม เศรษฐกิจ ในปัจจุบัน ซึ่งส่วนใหญ่นั้นจะใช้วิธี การพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดูดวง บนบาน ขอพร เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการใช้ชีวิต ซึ่งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ธุรกิจเกี่ยวกับความเชื่อนั้นเติบโตร้อยละ 5 ถึง 10 ซึ่งเป็นตัวเลขที่สวนทางกับวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งธุรกิจอื่นๆก็ได้หันมาใช้ความเชื่อในการทำตลาด ไม่ว่าจะเป็น ชุดเครื่องนอน

เสริมสิริมงคล เครื่องดื่มมงคลประจำวัน เป็นต้น (เดอะโนเวล, 2566) จะเห็นได้ว่า ธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความศรัทธาก็หันมาใช้ ความเชื่อทำการตลาด อาจจะพูดได้ว่าการตลาดโดยใช้ความเชื่อ ความศรัทธานั้น สามารถเพิ่มยอดขายให้กับธุรกิจได้ และถ้ามองภาพรวม ความเชื่อ ความศรัทธาสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้

จากข้อความข้างต้น เครื่องราง ของขลัง นั้นสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศได้เป็นอย่างดี และถ้ามีการศึกษาองค์ประกอบของเครื่องราง ของขลัง ผสานแนวคิดเรื่อง แนวคิดคติชน สร้างสรรค์ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสีเขียว และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาใช้ ในการพัฒนา เครื่องราง ของขลัง ศึกษาสภาพปัญหาและบริบททางสังคมในประเทศปัจจุบัน จะทำให้ได้ได้องค์ความรู้หรือแนวคิด การเปลี่ยนแปลงของความเชื่อความศรัทธา ต่อเครื่องรางของขลัง และได้แนวคิดการพัฒนาเครื่องรางของขลัง ที่สามารถนำไปใช้ในพัฒนาเครื่องรางของขลังในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความเชื่อความศรัทธาต่อเครื่องรางของขลัง
2. วิเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้เพื่อการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง พระยา: ความเชื่อกับการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพผสมกับปริมาณ ด้วยลักษณะบังเอิญเจอและ Snow ball เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการลงสนามในการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทดลองและศึกษาก่อนที่จะทำการออกแบบ

ขอบเขตเนื้อหาและข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสาร หนังสือ งานวิจัย บทความวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลัง ความเชื่อ ความศรัทธา การออกแบบวัฒนธรรมร่วมสมัย และข้อมูลส่วนตัวของบุคคลจากผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง Gen-Z จำนวน 400 คน
2. ศึกษารวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่ม 1) นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ คติชน ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และ 2) ผู้ประกอบการและผู้ผลิต ที่เกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1. จัดทำแบบสอบถาม ด้านความเชื่อ ความศรัทธาเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
2. สัมภาษณ์ (Interview Method) แบบเจาะลึก (In-depth Interview) รายบุคคล จำนวน 6 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก
3. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลังความเชื่อ แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลความเชื่อส่วนบุคคล
4. ออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย

ผลการวิจัย

ผลงานวิจัยเรื่อง พระยา: ความเชื่อกับการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย โดยใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อ แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อส่วนบุคคล รวมไปถึงการออกแบบเครื่องรางของขลังร่วมสมัย โดยในบทความนี้ จะบรรยาย เป็นข้อๆตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ ศึกษาความเชื่อ ความศรัทธาต่อเครื่องรางของขลัง เพื่อการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การสรุปแบบสอบถาม ด้านความเชื่อความศรัทธาเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังในมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และการสรุปการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล จำนวน 6 ท่าน

1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

จากการเก็บข้อมูลจำนวน 400 ราย ด้วยแบบสอบถามออนไลน์ (google form) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบไม่เจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) อายุระหว่าง 18 - 25 ปี 2) มีความเชื่อ ความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งการวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพียงครั้งเดียว (Cross-sectional design) ได้ผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62 มีอายุอยู่ระหว่าง 21 - 23 ปี ร้อยละ 58 ระดับการศึกษาในปริญญาตรี ร้อยละ 86 รายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 48 เป็นนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 81

และ ส่วนที่ 2 ทศคติและพฤติกรรมต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเครื่องรางของขลัง ลำดับการขอพรในแต่ละด้าน มีความต้องการในด้านการเงินเป็นอันดับแรก ด้านการงานเป็นอันดับที่ 2 ด้านความรักเป็นอันดับที่ 3 ลำดับของรูปแบบเครื่องรางที่ใช้ ส่วนใหญ่ใช้เครื่องรางของขลังประเภทเครื่องสวม เช่นสร้อยคอ สร้อยข้อมือ จี้ และแหวน รองลงมาคือวอลเปเปอร์โทรศัพท์ และอีเมล โดยมีการปัจจัยในการเลือกเช่าบูชาเครื่องรางของขลังดูสัญลักษณ์ตัวแทน และรูปเคารพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อน รองลงมาคือไม่มีปัจจัยในการเลือก มีการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์น้อยกว่าเดือนละครึ่ง มีค่าใช้จ่ายในการเช่าบูชาครั้งละไม่เกิน 500 บาท คิดว่าเครื่องรางของขลังนั้นมีอิทธิพลในการใช้ชีวิต มีมุมมองว่าเครื่องรางของขลังนั้นสามารถพัฒนาเป็นสินค้าแฟชั่นได้ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้

2. สรุปการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคม วัฒนธรรม และผู้ประกอบการเกี่ยวกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อรวม 6 ท่าน โดยแบ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคม 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรม 2 ท่าน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อ 2 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกันที่มีคำถามเชิงสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG) ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แบ่งเป็นประเด็น ดังนี้

2.1 ประเด็นเครื่องรางของขลังในมิติทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 ท่านได้ให้ความเห็นตรงกันว่า เครื่องรางของขลังนั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมได้ เพราะเครื่องรางของขลังนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการหรือปัญหาทางสังคมนั้นๆ หรือที่เรียกว่า “รสนิยมทางสังคม” อีกทั้งการเข้ามาของเทคโนโลยีก็ทำให้รูปแบบของเครื่องรางของขลังนั้นเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน

2.2 ประเด็นเครื่องรางของขลังในมิติทางสังคมกับการแก้ไขปัญหาสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าเครื่องรางของขลังนั้นมีส่วนในการแก้ไขปัญหาสังคมได้ แต่จะเป็นการแก้ปัญหาในรูปแบบ “ปัจเจกบุคคล” ซึ่งเครื่องรางของขลังนั้นจะเป็นไปในเชิง “อนุสติ” ที่คอยเตือนสติให้ทำความดี ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท่านที่ 2 ยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า “ถ้าบุคคลยึดมั่นในเครื่องรางของขลังว่ามีอิทธิฤทธิ์ เครื่องรางของขลังก็จะกลายเป็นสิ่งชักชวนไปทำในสิ่งที่ไม่ดีได้” เช่นกัน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อท่านที่ 2 ยังได้ให้ความคิดเห็นอีกด้านว่าเครื่องรางของขลังนั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ จะสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้นั้นมันต้องเป็นประเด็นที่การสร้างเครื่องรางของขลังมากกว่า

2.3 ประเด็นเครื่องรางของขลังในมิติทางสังคมกับความเชื่อความศรัทธาของคน Gen-Z ที่บ่งบอกถึงสภาพสังคมในปัจจุบัน ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 ท่านได้ให้ความเห็นตรงกันว่า เครื่องรางของขลังที่มาจากความเชื่อ ความศรัทธาของคน Gen-Z สามารถบ่งบอกถึงสภาพสังคมในปัจจุบันได้ เนื่องจากสังคมนั้นมีการเปลี่ยนแปลง

ตลอดเวลา ในปัจจุบันมีองค์ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ แต่คนในรุ่น Gen-Z ทั้งในและนอกประเทศก็หันมาพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์กันมากขึ้น ทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท่านที่ 2 ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นนี้อีกว่า “ถ้าอยากรู้สภาพสังคมในปัจจุบันเราสามารถสังเกตว่าคนส่วนใหญ่เลือกที่จะนับถือเทพองค์ไหน เฉพาะทางด้านไหน” และผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ได้กล่าวถึง การใช้เครื่องรางของขลังในรูปแบบ พันทิ้งโทรศัพท์ อีโมไลน์ สัญลักษณ์ (emoticon) ก็แสดงให้เห็นว่าในสังคมปัจจุบันนั้นเป็นสังคมดิจิทัล

2.4 ประเด็นเครื่องรางของขลังในมิติทางเศรษฐกิจกับการกระตุ้นเศรษฐกิจ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 ท่านได้ให้ความเห็นตรงกันว่า เครื่องรางของขลังนั้นสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้ โดยผู้ทรงส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่า ธุรกิจเครื่องรางของขลังนั้นมีขนาดใหญ่และมูลค่าสูง ในมิติเชิงพื้นที่ วัดและชุมชน ต่างมีรายได้เพิ่มจากการสร้างเครื่องรางของขลัง เช่น การทำบุญในวันปลุกเสก รายได้จากการเช่าบูชาเครื่องรางของขลัง ร้านค้าบริเวณวัด การท่องเที่ยวในชุมชนจากการมาสักการบูชาจากคนต่างพื้นที่ และธุรกิจใหม่ ๆ เช่นธุรกิจรับแก้บนออนไลน์ รวมไปถึงเกิดการจ้างงานในพื้นที่ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท่านที่ 1 ได้ให้คำนิยามในกรณีดังกล่าวว่าเป็น “เศรษฐกิจหมุนเวียน” หรือ “ศรัทธาในรูปแบบเศรษฐกิจ” ผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อท่านที่ 1 ได้มีการเสริมจากประเด็นดังกล่าวว่า “การสร้างเครื่องรางของขลังนั้นเป็นการเคลื่อนเงินจากอีกคนไปช่วยอีกคน” และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อท่านที่ 2 ยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า เครื่องรางของขลังในปัจจุบันก็มีการปรับรูปแบบให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนใหม่ ๆ มากยิ่งขึ้น

2.5 ประเด็นเครื่องรางของขลังในมิติทางเศรษฐกิจกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 ท่านได้ให้ความเห็นตรงกันว่า เครื่องรางของขลังสามารถนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ได้ เพราะในปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ เช่น เรื่องเล่า (storytelling) มาสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือการนำรสนิยมทางศิลปะมาสร้างมูลค่าในการออกแบบและผลิตเครื่องรางของขลัง ทำให้เกิดเครื่องรางของขลังในรูปแบบใหม่ ๆ และเข้าถึงคนกลุ่มใหม่ ๆ

2.6 ประเด็นเครื่องรางของขลังในมิติทางเศรษฐกิจกับการนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ ดึงดูดความสนใจจากคน Gen-Z ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 ท่านได้ให้ความเห็นตรงกันว่า เครื่องรางของขลังที่นำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้จะสามารถดึงดูดความสนใจจากคน Gen-Z ได้ “เพราะคน Gen-Z นั้นมองหาเครื่องรางของขลังรูปแบบใหม่ ๆ นอกเหนือจากเครื่องรางของขลังรูปแบบเดิม” ซึ่งมีความสอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมท่านที่ 2 ที่เคยกล่าวอย่างไว้ว่า “ในปัจจุบันคน Gen-Z นิยมแต่งตัวแบบ Y2K จะให้มาแขวนพระเครื่องมันก็จะดูประหลาด เครื่องรางของขลังในปัจจุบัน มันก็ต้องปรับให้เหมาะสมกับกับความชอบของคน Gen-Z ถึงจะดึงดูดคน Gen-Z ได้” และยังสอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท่านที่ 2 ว่า “สร้างเครื่องรางของขลังให้ตอบโจทย์วิถีปัจจุบัน ฟังก์ชันเหมือนเดิม แต่ปรับรูปแบบให้เข้ากับยุคปัจจุบัน จะทำให้ได้รับความนิยมมากขึ้น”

2.7 ประเด็นเครื่องรางของขลังในมิติสิ่งแวดล้อมกับการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมท่านที่ 2 ได้ยกตัวอย่างความเชื่อความศรัทธาที่มีส่วนช่วยในการปลูกจิตสำนึกในการรักษาธรรมชาติ กรณี “ทวดกลาย” จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มาสร้างความเชื่อความศรัทธาให้กับคนในชุมชนแม่น้ำกลาย ให้มีจิตสำนึกในการรักษาธรรมชาติ (แม่น้ำกลาย) ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท่านที่ 1 กับ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อท่านที่ 2 ได้มีความเห็นไปในทางทิศทางเดียวกันว่า “การสร้างเครื่องรางของขลังนั้นจะใช้มวลสารจากธรรมชาติมาใช้ ในบางกรณีเป็นการเก็บรักษาพันธุ์พืช การใช้เรื่องเล่าและองค์ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่น่าสนใจมาเป็นมวลสาร และเครื่องรางของขลังก็จะได้ถูกทิ้งเรียกรวด” ซึ่งสอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อท่านที่ 1 ที่ได้กล่าวว่า “การทิ้งขยะทาง

ความเชื่อมักจะถูกทิ้งรวมกัน ถือว่าเป็นการจัดการขยะรูปแบบหนึ่ง” ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท่านที่ 2 กับผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมท่านที่ 2 ได้ยกตัวอย่าง “พระสตี” ที่มีการนำขยะพลาสติกไปและกับพระเครื่องที่ทำจากพลาสติก ที่เป็นการกระตุ้นเตือนให้คนรักษาสิ่งแวดล้อม และยังมองต่อไปอีกว่าในอนาคต การสร้างเครื่องรางของขลังไม่ต้องใช้วัสดุธรรมชาติ หรือวัสดุสังเคราะห์มาทำด้วยซ้ำ

2.8 ประเด็นเครื่องรางของขลังในมิติสิ่งแวดล้อมกับการนำแนวคิดเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อให้เข้าถึงคน Gen-Z ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท่านที่ 2 ได้ยกตัวอย่างกรณี “ทวดกลาย” (เทวดาอารักษ์คลอง ความเชื่อที่พบมากใน อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช) ได้ถูกนำไปสร้างหลักสูตรให้กับโรงเรียนในชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างและส่งต่อเรื่องของการรักษาธรรมชาติในชุมชน โดยใช้ความเชื่อความศรัทธาเป็นแกนหลักในการสร้างจิตสำนึกให้คนรุ่นใหม่ใส่ใจในธรรมชาติ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อท่านที่ 1 ก็ได้ให้แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมไว้ว่า “การรักษาสิ่งแวดล้อมก็เป็นความเชื่อ” เพราะในปัจจุบันทุกคนก็เชื่อว่าโลกร้อน ถ้าปลูกต้นไม้ก็จะช่วยไม่ให้โลกร้อน เป็นต้น และยังได้เสนอเพิ่มเติมว่า ถ้าสามารถต่อยอดการจัดการขยะที่เกี่ยวกับความเชื่อก็สามารถรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างครบวงจร ซึ่งมีแนวคิดที่แตกต่างจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลังและความเชื่อท่านที่ 2 ที่ได้กล่าวว่า “บริบทของเครื่องรางของขลังส่วนใหญ่จะถูกเก็บมากกว่าทิ้ง” ซึ่งยังกล่าวต่อไปอีกว่า คน Gen-Z ก็มีการเก็บสะสมเครื่องรางของขลังด้วยเช่นกัน ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัฒนธรรมท่านที่ 2 ก็ได้ให้ยกตัวอย่าง กรณีพระสตีก็ทำให้คนนำขยะพลาสติกมาและพระได้ ก็ถือว่าเป็นการรักษาธรรมชาติอย่างหนึ่ง ซึ่งจริงๆ แล้ว “คนที่เอาขยะพลาสติกไปแลกอาจจะอยากได้แค่พระเท่านั้น” ซึ่งต่างจากความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคมท่านที่ 2 ว่าปัจจุบันคนคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น การนำประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้ อาจจะทำให้คน Gen-Z สนใจมากขึ้น “คน Gen-Z อาจจะไม่ได้มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางก็ได้ แต่อยากช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมมากกว่า”

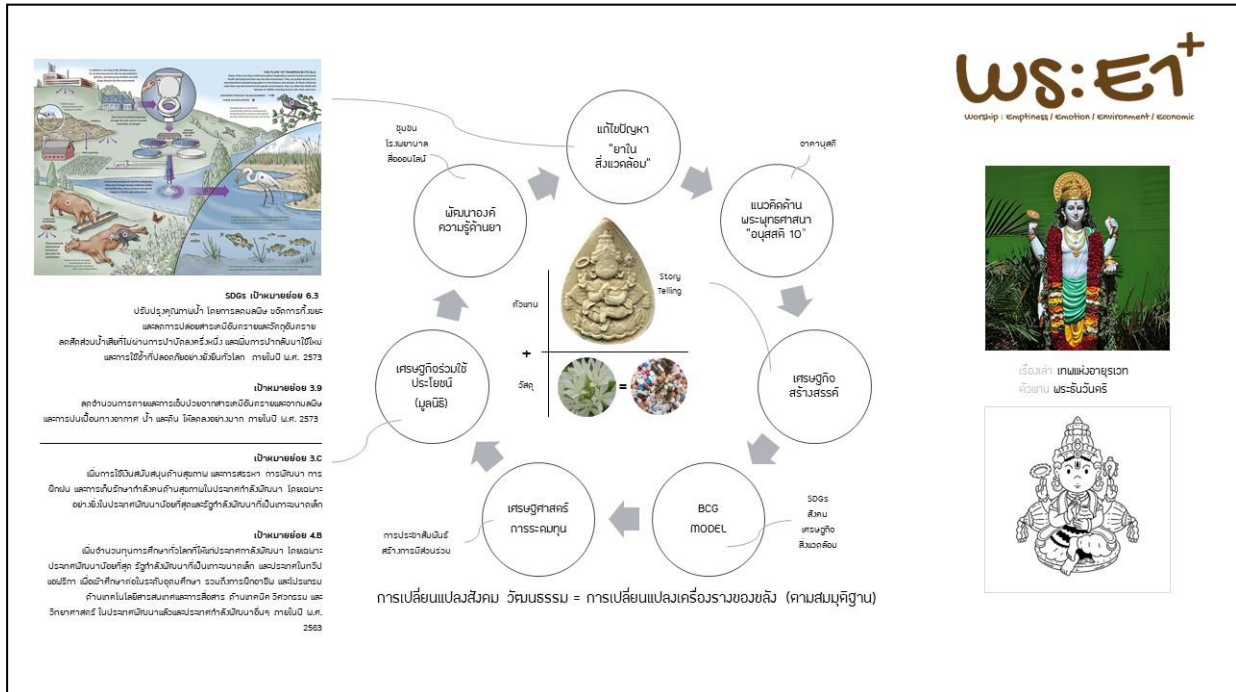
ในส่วนของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้เพื่อการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย จะขอแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลัง ความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลความเชื่อส่วนบุคคล ส่วนหลังคือการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดที่เกี่ยวข้องและกลุ่มตัวอย่าง ที่ตอบคำถามเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง ความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลความเชื่อส่วนบุคคลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละด้าน จำนวน 6 คน มีประเด็นที่น่าสนใจคือ มีทัศนคติและพฤติกรรมต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเครื่องรางของขลังไปในทิศทางเดียวกัน ลำดับการขอพรต้องการด้านการเงิน ส่วนใหญ่ใช้เครื่องรางของขลังประเภทเครื่องสวม เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ จี้ และแหวน รองลงมาคือวอลเปเปอร์โทรศัพท์ และอีเมล ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมีปัจจัยในการเลือกบูชาเครื่องรางของขลัง ดูจากสัญลักษณ์ ความเป็นตัวแทน และรูปเคารพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิพลในการใช้ชีวิต สามารถพัฒนาเป็นสินค้าแฟชั่นได้ และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้เลือกประเด็นที่มีข้อมูลเชิงจำนวนหนึ่งอย่างประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจเนื่องจากก่อนหน้านี้การทำเครื่องรางของขลังจะเป็นการทำขึ้นจากมวลสารที่มีความเกี่ยวข้องกับ ความเชื่อ ความศรัทธาและความศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น และคน Gen-Z อาจจะไม่ได้มีความเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของเครื่องรางก็ได้ แต่อยากช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมมากกว่า โดยดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้แนวความคิดเศรษฐกิจกระแสใหม่เข้ามาใช้ในการสร้างเครื่องรางของขลัง ประกอบด้วย เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสีเขียว และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) เป็นการทดลองใช้เครื่องรางของขลังกับกลุ่มเป้าหมาย Gen-Z และทดลองเครื่องรางของขลังที่มีมิติเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้ามาใช้ว่าส่งผลกระทบต่อสังคมในชื่อ โครงการ “WS:E1+” หรือ “พระยา+” โดยได้นำมาหมอดายูที่สร้างมลพิษในสิ่งแวดล้อม มาสร้างเครื่องรางของขลัง จากการรับบริจาคยา

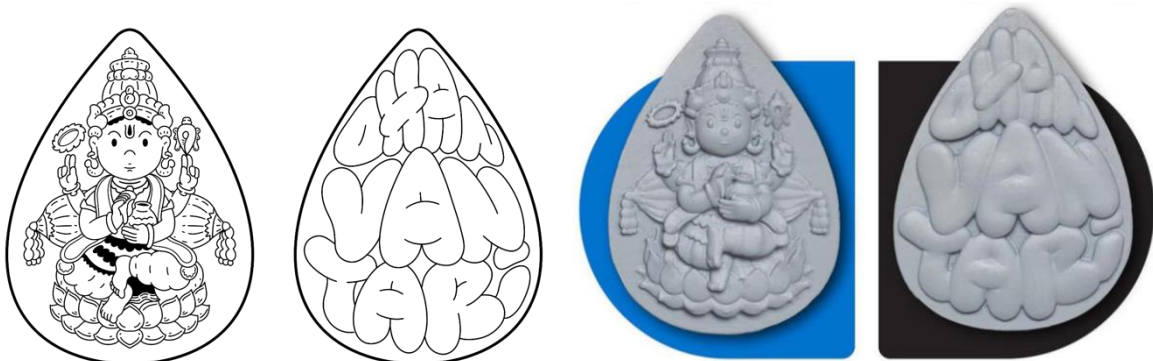
หมดอายุ หรือบริจาคเงินตามรูปแบบการระดมทุนของวัด และสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการบริจาค เพื่อนำรายได้เข้าสู่มูลนิธิของโรงพยาบาลต่อไป

2. การออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย

ภาพที่ 1 แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

2.1 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน กระบวนการออกแบบสร้างสรรค์รูปเคารพ หรือตัวแทน “พระยา+” ใช้ตัวแทนคือ “พระธรรมาจารย์” ซึ่งเป็นเทพแห่งการแพทย์และอายุเวช เพื่อให้เข้ากับวัสดุที่นำมาใช้ (ยาหมดอายุ) ผ่านกระบวนการ Character Design จาก Nicejoy blueboo ศิลปิน Gen-Z เพื่อให้เขาถึงกลุ่มเป้าหมาย Gen-Z ได้ หลังจากการออกแบบ 2 มิติผู้วิจัยได้ทำการสร้างรูปเสมือนด้วยโปรแกรม 3 มิติเพื่อนำไปสร้างชิ้นงานจริงเพื่อนำไปทำแม่พิมพ์ต่อไป

ภาพที่ 2 การออกแบบ “พระยา+”

2.2 กระบวนการทดลองสร้างสรรค์วัสดุ เพื่อนำไปขึ้นรูปพระพิมพ์ “พระยา+” ได้มีการติดต่อขอ ยາหมตอายุจากโรงพยาบาลสิรินธรที่มีลักษณะเม็ดอัดแข็งและยาเค็ปซูล จำนวน 5,000 เม็ด เพื่อนำมาทดลอง วัสดุในรูปแบบต่างๆเพื่อหาคุณสมบัติในการขึ้นรูป ผู้วิจัยได้ตั้งแนวทางการทดลองสร้างสรรค์วัสดุคือ ใช้ยาหมตอายุ ให้มีสัดส่วนมากที่สุดในการผสมวัสดุอื่น ๆ และสามารถขึ้นรูปด้วยวิธีการขึ้นรูปด้วยพิมพ์มือได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ขอ คำปรึกษาจาก ครูช่างปูนปั้นชัชวาลย์ สหสพาศน์ จากสกุลช่างเพชร จังหวัดเพชรบุรี ที่มีองค์ความรู้ในการทำปูน ปั้นและพัฒนาสูตรปูนพิมพ์พระด้วยกัน ทำให้ได้ อัตราส่วนการผสมยาหมตอายุที่ร้อยละ 96 และสามารถขึ้นรูป ด้วยพิมพ์มือได้

ภาพที่ 3 พระยา+

2.3 การจัดแสดง โครงการได้ร่วมจัดแสดงในงาน Bangkok Design Week 2024 ณ ศาลเจ้า หลีตี้เมี่ยว วันที่ 27 มกราคม - วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2567 โดยได้ประกาศลงใน facebook พระยา+ และได้รับการ สนับสนุนการเผยแพร่โครงการจากเพจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น ลุงชาเลี้ยงกับขยะที่หายไป Environman SpringNews และอีกหลายเพจที่เกี่ยวข้องกับงาน Bangkok Design Week ให้ผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการโดยมี เงื่อนไขการนำยาที่หมตอายุจำนวนเท่าไรก็ได้มาแลกพระ หรือการบริจาค โดยผู้วิจัยได้ทำสติ๊กเกอร์เป็นลาย เดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนให้ผู้สนใจแสดงความคิดเห็นในโครงการ

2.4 ผลการวิเคราะห์ การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ WS:E1+ (พระยา+) : พระอันวัน ตรี ในงาน Bangkok Design Week 2024 จากผู้ที่มีความสนใจในโครงการ และเป็นผู้เข้าชมงาน Bangkok Design Week 2024 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงอายุ 26 ปีขึ้นไป มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญา ตรี มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยมากกว่า 25,000 บาท มีความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่รู้จักพระอันวันตรี แต่มี ความพึงพอใจในการออกแบบพระอันวันตรี คิดว่ามีความทันสมัยมาก และมีความเหมาะสมในการพกพา มาก รูปแบบของพระอันวันตรินั้นส่งผลต่อการร่วมบริจาคยาหรือเงินมากที่สุด คิดว่ามวลสารจากยาหมตอายุนั้นมีความ เชื่อมโยงกับพระอันวันตรีมากที่สุด คิดว่า Project “WS:E1+” สามารถช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแก้ไขปัญหา สังคมและเศรษฐกิจมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของ Project “WS:E1+” มากที่สุด

อภิปรายผล

พระยา: ความเชื่อกับการออกแบบเครื่องรางร่วมสมัย สามารถอภิปรายผลการศึกษได้จากแนวคิด แนวคิดเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG) ซึ่งจะแบ่งเป็นประเด็นตามคำถามในการสอบถามและสัมภาษณ์ตาม คุณสมบัติ 3 ประเด็นต่อไปนี้

1. เครื่องรางของขลังกับมิติทางสังคม ซึ่งเครื่องรางของขลังนั้นสามารถแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรมได้ ซึ่งจะแสดงออกตาม “รสนิยมทางสังคม” ซึ่งในระดับปัจเจกบุคคลมีความเชื่อว่าสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ ทั้งในตัวเครื่องรางของขลัง และพิธีกรรม ซึ่งในปัจจุบันเข้าสู่สังคมดิจิทัล คน Gen-Z จึงใช้เครื่องรางของในรูปแบบ พื้นหลังโทรศัพท์ อีเมลไลน์ สัญลักษณ์ (emoticon) กันมากขึ้น ซึ่งสะท้อนสภาพสังคมจากความนิยมบูชาเทพด้านใดของคนส่วนใหญ่ว่าเทพองค์นั้นมีตำนานเรื่องเล่าเฉพาะทางด้านไหน สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง พิธีสวดนพเคราะห์: พลวัตของพิธีกรรมประดิษฐ์ในสังคมไทยปัจจุบัน ของ ประเสริฐ รุณรา ที่กล่าวว่า สังคมไทยในปัจจุบันมีการการปรับเปลี่ยนรูปแบบพิธีกรรมให้เข้ากับพลวัตทางสังคม ดังเช่นการสวดนพเคราะห์ที่เป็นสัญลักษณ์ สะท้อนตัวตนของเทวดานพเคราะห์ จำลองพิธีกรรมให้เสมือนเป็นที่สถิตของเทวดา และสร้างสัญลักษณ์เพื่อแสดงความหมายกับแนวคิดโลกศาสตร์และจักรวาลวิทยา บรรเทาทุกข์ขจัดความกลัว สร้างความมั่นคงทางจิตใจและผ่อนคลายความเครียด ซึ่งปัจจุบันได้นำแนวคิดทางทุนนิยมมาใช้ในการบริหารจัดการและมีการประดิษฐ์รูปแบบของพิธีกรรมมากขึ้น (ประเสริฐ รุณรา, 2557)

2. เครื่องรางของขลังกับมิติทางเศรษฐกิจ สรุปได้ว่าเครื่องรางของขลังสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือการเข้าบูชาเครื่องรางของขลังนำรายได้เข้าสู่ผู้ผลิต ทางอ้อมคือ เกิดการท่องเที่ยว เกิดธุรกิจใหม่ ๆ เกิดการจ้างงานในชุมชน เป็นการเคลื่อนเงินจากอีกคนไปช่วยอีกคน ในปัจจุบันเครื่องรางของขลังได้มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เช่น Storytelling มาใช้ทำให้เกิด เครื่องรางของขลังที่เข้าถึงคนกลุ่มใหม่ ๆ เครื่องรางของขลังต้องมีประโยชน์เหมือนเดิมแต่ต้องเปลี่ยนรูปแบบให้เข้ากับวิถีในปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชาติ จันทร์แดง เรื่อง ความเชื่อ พิธีกรรม: ขบวนการการเรียนรู้เพื่อศักยภาพการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท การศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านยางหลวง ตำบลท่าพระ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (อภิชาติ จันทร์แดง, 2546) ที่กล่าวถึง ปัญหาและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงกระบวนการการเรียนรู้ด้านความเชื่อและพิธีกรรม ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 4 ด้าน คือ สังคม การปกครอง การศึกษา และเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับงานศึกษาประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษา (สุชาติ สุวรรณวงศ์, 2557) ประเพณีทอดข้าวสาร (อำนาจ สุขพิพัฒน์, 2554) และประเพณีสารทเดือนสิบ (มณีรัตน์ กำลังเกื้อ, 2561) ที่กล่าวถึงประเพณีต่าง ๆ ที่นอกจากจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่มีความเชื่อคล้ายกัน และอนุรักษ์วัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจให้ชุมชนและสังคมอีกด้วย

3. เครื่องรางของขลังกับมิติสิ่งแวดล้อม เครื่องรางของขลังในอดีตนำวัสดุธรรมชาติและของหายากมาใช้ผสมผสานกับองค์ความรู้และเรื่องเล่า ซึ่งเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางหนึ่ง บริบทของเครื่องรางของขลังมักจะถูกเก็บมากกว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อนั้นจะไม่ถูกทิ้งเรี่ยราด จึงถือว่าการจัดการขยะในรูปแบบหนึ่ง ถูกทิ้งการออกแบบพระยามีแนวคิดที่สะท้อนความเชื่อในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการนำยาที่หมดอายุมาออกแบบเป็นพระเครื่อง เพื่อไม่ให้ทิ้งยาซึ่งถือเป็นวัสดุอันตรายหากไม่รู้จักริธีทิ้งหรือทำลาย ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงดังเช่นแนวคิดของ “พระสติ” พระเครื่องจากขยะพลาสติกรีไซเคิล จากแนวคิดเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด และแนวคิดด้านความยั่งยืนที่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล จึงได้นำหลักความคิดนี้มาใช้กับขยะพลาสติกที่ได้หมุนเวียนอยู่ในหลายชาติภพ ให้สามารถกลับชาติมาเกิดใหม่เป็นสิ่งที่งามที่จะไม่มีวันถูกทิ้งอีก (แอน เตือนเพ็ญ, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

พระยา+ (WS:E1+) เป็นโครงการที่นำแนวคิดทางด้าน เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เศรษฐกิจสีเขียว และแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาปรับใช้กับแนวคิดการสร้างเครื่องรางของขลังมาทดลอง เพื่อทดสอบแนวความคิดจากการทำโครงการ WS:E1+ (พระยา+) พบว่า มีปัจจัยในการเลือกเข้าบูชาเครื่องรางของขลัง คือดูจากสัญลักษณ์ ความเป็นตัวแทน และรูปเคารพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลังมีอิทธิพลในการใช้ชีวิต สามารถพัฒนาเป็น

สินค้าแฟชั่นได้ เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้ เครื่องรางของขลังสามารถใช้แนวคิดทางด้านสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นประเด็นหลักได้ ยังสามารถใช้เป็นเครื่องอนุสติได้ในสังคมปัจจุบัน แต่ยังคงต้องมีการใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อให้สามารถเข้าถึงคนกลุ่มใหม่ ๆ สามารถระดมทุนได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านองค์กรทางศาสนา เครื่องรางของขลังไม่จำเป็นต้องผ่านพิธีกรรม หรือมวลสารที่เป็นมงคล ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากแบบสอบถามเชิงปริมาณของคน Gen-Z ที่เลือกเครื่องรางของขลังจาก สัญลักษณ์ ตัวแทน หรือรูปเคารพเป็นหลัก อย่างไรก็ตามงานวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาความต้องการของกลุ่มคน Gen – Z ที่เกี่ยวกับความเชื่อและเครื่องรางของขลัง แล้วนำเข้าสู่กระบวนการออกแบบเป็น “พระยา+” เท่านั้น ยังไม่ได้มีการศึกษาในมิติอื่นๆ เช่น ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับการบริการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องรางของขลัง ประเด็นความรูปแบบความต้องการและไม่ต้องการของกลุ่มคนรุ่นอื่น ๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). New Normal ชีวิตวิถีใหม่. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567 จาก <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=2288>
- เดอะโนวเลจ. (2566). BIO CIRCULAR GREEN ECONOMY. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- ไทยพีบีเอส. (2563). “เวียนเทียนออนไลน์” วิถีใหม่ ทุกศาสนาฝ่าวิกฤตยุค COVID ระบาด. เรียกใช้เมื่อ 30 เมษายน 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/292115>
- ประเสริฐ รุณรา. (2557). พิธีสวดนพเคราะห์: พลวัตของพิธีกรรมประดิษฐ์ในสังคมไทยปัจจุบัน. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. (2525). มานุษยวิทยากับการศึกษาคนโบราณ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563). “พาณิชย์” ทำโพลพบคนไทยยังนิยมทำบุญ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แม้เศรษฐกิจซบ โควิด-19 ระบาด. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567 จาก <https://mgronline.com/business/detail/9630000115605>
- พุทโธ สุโขทัย. (2540). เครื่องรางของขลัง. กรุงเทพมหานคร: เจมีนี่.
- มณีรัตน์ กำลังเกื้อ. (2561). พิธีกรรมและประเพณีประดิษฐ์สารทเดือนสิบ ตำบลลิขิต จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรลักษณ์ ผ่องสุขสวัสดิ์. (2565). คัมภีร์การรับประทานวิตามินและแร่ธาตุ เพื่อสุขภาพคนวัยทำงานน้อยเครียด และติดหวาน (ตอนที่ 3). เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567 จาก <https://dmh.go.th/news/view.asp?id=2521>
- ศิริพร ณ ถลาง. (2562). “คติชนสร้างสรรค์”: บทสังเคราะห์และทฤษฎี. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- สยามรัฐออนไลน์. (2565). "วรวิทย์" เสนอ "เครื่องราง - ของขลัง" เป็นซอฟต์แวร์พาวเวอร์ สร้างเศรษฐกิจไทย. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567 จาก <https://siamrath.co.th/n/336839>
- สำนักข่าวอิศรา. (2565). บทวิเคราะห์ - "โควิดโลกปี 2566" จะไปในทิศทางไหน วิกฤติสาธารณสุขจะหวนคื่น? เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567 จาก <https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/114843-ccovidddcccct.html>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2561). เศรษฐกิจสร้างสรรค์ คืออะไร. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567 จาก <https://www.cea.or.th/>

- สุชาติ พรชัยวิเศษกุล. (2564). ผลกระทบการแพร่ระบาดโควิด-19 สถานการณ์ว่างงานและแนวทางรับมือ. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567 จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/satun_th/7ff740b9698a0551a0e4c5d7ff233621.pdf
- สุชาติ สุวรรณวงศ์. (2557). ประเพณีแห่เทียนพรรษา: การอนุรักษ์และรูปแบบการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของภาครัฐ เอกชน และชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์. คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิชาติ จันทร์แดง. (2546). ความเชื่อ พิธีกรรม: กระบวนการเรียนรู้เพื่อศักยภาพการพึ่งตนเองของชุมชนชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านยางหลวง ตำบลท่าผา อำเภอมะแม่ม จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษา. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิลักษณ์ เกษมผลกุล และสินีกันต์ แก้วกันหา. (2563). รูปแบบและบทบาทความเชื่อในสถานการณ์ไวรัสโคโรนา: การศึกษาความเป็นพหุวัฒนธรรมในสังคมไทย. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 8(3), 260-286.
- อำนาจ สุขพิพัฒน์. (2554). ประเพณีทอดข้าวสาร: การศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนากระบวนการจัดการประเพณีบุญทอดข้าวสาร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอสรีสมเด็จเจ้าจันทร์ร้อยเอ็ด. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์. คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- แอน เตือนเพ็ญ. (2565). พระสติ พระเครื่องจากพลาสติกที่เตือนให้ทุกคนบริโภคอย่างมีสติและรักสิ่งแวดล้อม. เรียกใช้เมื่อ 11 มกราคม 2567 จาก <https://urbancreature.co/prasati-plastic/>

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยน
วิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการ
ชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช*

BUSINESS LEARNING NETWORK DEVELOPMENT PROCESS FOR ADJUSTING THE
PRODUCTION METHODS TO UPGRADE THE LOCAL ECONOMY AND THE QUALITY
OF LIFE AMONG THE COCONUT FARMERS IN PAKPOON TOWN MUNICIPALITY,
NAKHON SI THAMMARAT

จิตติมา ดำรงวัฒนะ*, ประนอม การชนันท์

Jittima Damrongwattana*, Pranom Karnchanan

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินศักยภาพ และศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยเครื่องมือแบบสอบถามโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามกำหนดสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 เป็นจำนวน 169 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์การสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของชาวสวนมะพร้าวมะพร้าว จำนวน 25 คน พบว่า ศักยภาพด้านการผลิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูนมีผลผลิตมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07, SD = 0.67$) ขั้นตอนหรือกระบวนการในการผลิต และมีการพัฒนาผลผลิตของสมาชิกเครือข่ายทางการตลาดอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03, SD = 0.76$) เป็นลำดับรองลงมา รวมถึงศักยภาพด้านประสิทธิภาพการจัดการความรู้ของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูนมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าวแก่ลูกหลานหรือเครือญาติ หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07, SD = 0.67$) ซึ่งมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำสวนมะพร้าว เช่น วิธีการปลูกการเก็บเกี่ยวผลผลิต การรักษาผลผลิต การจำหน่ายผลผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05, SD = 0.70$) การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุมชนสวนมะพร้าวด้วยวิธีการ “เดินเยี่ยมสวน ชวนกันคุย ลุยเนืองาน พัฒนาน้ำตาล จัดการผลผลิต” เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่เอื้อต่อระบบการจัดการศึกษา ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป คือ การพัฒนาเครือข่ายสู่การพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ของผู้ประกอบการสวนมะพร้าวให้มีความรู้อย่างครบวงจร

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างเครือข่าย, การเรียนรู้ทางธุรกิจ, เศรษฐกิจท้องถิ่น, คุณภาพชีวิต, ผู้ประกอบการสวนมะพร้าว

Abstract

The objective of this research was to study the business learning network development process for adjusting the production methods to upgrade the local economy and the quality of life among the coconut farmers in Pakpoo Town Municipality, Nakhon Si Thammarat Province. It is a study of mixed methods research. Quantitative data was collected using a questionnaire tool by selecting a sample group according to the proportion of the characteristics of interest in the population equal to 0.5, a total of 169 people. Qualitative data was collected using a building uniform business networking of interview form 25 coconut farmers. It was found that the production potential of coconut farmers in the Pakpoo Town Municipality area has unique products that reflect local wisdom at the highest level ($\bar{X}$ = 4.07, SD = 0.67). While the processes of production and the development of continuous productivity of marketing network members were at a high level ($\bar{X}$ = 4.03, SD = 0.76). In addition, the study found that the potential for efficiency in knowledge management of coconut farmers in the Pakpoo Town Municipality area have passed on knowledge about coconut cultivation to their children or relatives or the general public who are interested at the highest level ($\bar{X}$ = 4.07, SD = 0.67). The collection of data about coconut farming, such as methods of planting and harvesting, maintaining productivity and product sales, were at the highest level ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.70). Field surveys of coconut plantation community data were conducted using the method “Walk and visit the garden, invite each other to talk, go through the work, develop sugar, manage produce” to create a learning network that is conducive to the education management system. The next study suggestion to develop a network to develop a learning city for coconut plantation entrepreneurs to have comprehensive knowledge.

Keywords: Network Building Process, Business Learning, Local Economy, Quality of Life, Coconut Plantation Entrepreneurs

บทนำ

ระบบเครือข่ายความสัมพันธ์ในสังคมวิถีการผลิตของชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่ปากน้ำปากพูน พบว่าลักษณะการจัดสวนมะพร้าวความสัมพันธ์กับภูมิศาสตร์ ซึ่งมีอาณาเขตแบ่งตามเส้นทางน้ำบริเวณพื้นที่ “ปากน้ำปากพูน” เป็นพื้นที่ปากอ่าวที่มีทรัพยากรธรรมชาติ มีป่าชายเลนยังคงความอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนได้ จึงเป็นเหตุปัจจัยที่ดึงดูดให้ชาวบ้านพื้นที่นิยมปลูกต้นมะพร้าว (ภาษาถิ่น เรียกว่า หน่วยพร้าว) นำสู่ช่องทางการแลกเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแบบแผนความสัมพันธ์จากพืชมะพร้าวที่มีการติดต่อซื้อขายอย่างต่อเนื่องเป็นกลไกมิติทางการตลาด หรือเรียกว่า ระบบการผูกเกลอ (ผูกเกลอ คือ การสร้างความสัมพันธ์แบบผูกมิตรบนพื้นที่ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของกลุ่มชาวปากน้ำปากพูนร่วมกับกลุ่มชาวเหนือ (ชาวเหนือ คือ กลุ่มผู้ที่อยู่ในพื้นที่ลักษณะภูมิศาสตร์เทือกเขา ส่วนใหญ่จะทำสวนผลไม้ พืชผัก และเก็บเกี่ยวพืชสมุนไพรในป่า) เป็นคำที่เรียกกันต่อมาว่า “เกลอเขา-เกลอเล” ซึ่งเป็นเครือข่ายทางสังคมที่มีความเหนียวแน่นจนกระทั่งในปัจจุบันนี้

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของระบบความสัมพันธ์ เกลอเขา-เกลอเล ของชาวสวนมะพร้าวบริเวณพื้นที่ปากน้ำปากพูน จึงนับได้ว่า “มะพร้าวเป็นพืชผลแห่งความผูกพันกับวิถีชีวิตของชาวปากน้ำปากพูน” การเกิดขึ้นเครือข่ายผูกเกลอดังกล่าวมีมูลยืนยันที่ตรงกับการศึกษาของ นฤพันธ์ สมเจริญ ที่ได้

ดำเนินการ เรื่อง นวัตกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคม ตามหลักอารยธรรมวิถีสี่ครูบาใน จังหวัดลำพูน พบจุดแข็งที่สร้างความสำคัญของแต่ละเครือข่าย คือ บุคลากร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนในชุมชน สามารถที่จะทำงานได้อย่าง เต็มที่ เต็มความสามารถ และเต็มศักยภาพของตน มีการประสานความร่วมมือไปยัง เครือข่ายอื่นในชุมชนในการทำงานร่วมกัน มีความพร้อมที่จะเสียสละ มีจิตอาสา หุ่นช่วยเหลืองานของชุมชน อย่าง เต็มที่ และจุดอ่อนสำคัญคือ การประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและงบประมาณ สนับสนุนการ ดำเนินการของเครือข่าย ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหน่วยงานภาครัฐ อย่าง ต่อเนื่องจากการจำหน่ายสินค้าจากสวนมะพร้าวครบวงจร ขั้นตอนการผลิต ขั้นตอนการแปรรูป ขั้นตอนการ บริโภค ขั้นตอนการจำหน่าย ขั้นตอนการส่งออกภายในชุมชน และเครือข่ายตลาดภายนอกชุมชน (นฤพันธ์ สม เจริญ, 2565)

จากปรากฏการณ์ที่กล่าวข้างต้น คือ 1) การปลูกมะพร้าวในพื้นที่ดินตะกอน 2) การปลูกมะพร้าวในพื้นที่ ทุ่งเก่า 3) การปลูกมะพร้าวผสมผสานกับบ่อปลา 4) การปลูกมะพร้าวผสมผสานกับคอกไก่ คอกเป็ด และ 5) การ ปลูกเลี้ยงดั่ง และแมลงในลำต้นมะพร้าว ซึ่งมีการสืบทอดภูมิปัญญา ชุดองค์ความรู้ในการปรับเปลี่ยนแปรรูป ผลผลิต คือการแปรรูปเนื้อมะพร้าวผลอ่อน การแปรรูปเนื้อมะพร้าวผลแก่ การแปรรูปน้ำมะพร้าว แบ่งเป็นสวน มะพร้าวแบ่งเป็นระยะ ได้แก่ ระยะต้นน้ำ: สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง สวนมะพร้าวสวนปันสุข ระยะกลางน้ำ : สวนมะพร้าวบ้านพอเพียง สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธ์ ระยะปลายน้ำ : สวนมะพร้าวทุ่งแดง ที่เน้นการแปรรูปช่อดอกมะพร้าว (น้ำช่อดอกมะพร้าว, น้ำตาลปึก) การแปรรูปยอดมะพร้าวอ่อน การแปรรูปไม้ลำต้นมะพร้าว การแปรรูปกาบเปลือกผลมะพร้าวเป็นปุ๋ย เพื่อนำชุดองค์ความรู้ครั้งนี้ไปพัฒนาสู่แผนพัฒนาอาชีพผู้ประกอบการ ชาวสวนมะพร้าว และศูนย์การเรียนรู้ตามอัธยาศัย โรงเรียนมะพร้าวครบวงจร คณะวิจัยจึงได้กำหนดโจทย์วิจัย เรื่อง กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้ ประเด็นการศึกษาที่การค้นพบข้อเท็จจริงจากการศึกษาในครั้งนี้นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) ตามหลักการวิจัยชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชนในยุครวมกลุ่มเป็นชุมชนเครือข่ายเศรษฐกิจและ สังคมอาเซียน จากการศึกษาของ จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ กล่าวถึงวิวัฒนาการเป็นสี่ยุคโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานมุมมอง ชุมชนของแต่ละยุค ยุคแรกการวิจัยชุมชนเน้นไปที่การแสวงหาความเป็นชุมชนเหมือนกับการมองชุมชนเป็น ภาพนิ่ง ยุคที่สองมองชุมชนว่าเต็มไปด้วยปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนสู่ความทันสมัย จำเป็นต้อง กำจัดปัญหาและอุปสรรคที่เป็นความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมออกไป ยุคที่สามเป็นยุคหวนกลับมามองคุณค่าของ ชุมชนซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของภูมิปัญญาท้องถิ่น และยุคที่สี่เป็นยุคขยายเครือข่ายการพัฒนาชุมชนและความร่วมมือ ระหว่างองค์กรชุมชน รูปแบบการวิจัยชุมชนรูปแบบใหม่ควรเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือกันอย่างมี ศักดิ์ศรี โดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้ร่วมมือเพื่อชุมชนและเมื่อมีการเปิดสัมพันธภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรมของกลุ่มประชาคมอาเซียนอย่างเสรีในปี 2558 ที่สามารถสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตใน พื้นที่นำไปสู่กระบวนการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้สู่ความยั่งยืนสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) อย่าง สมบูรณ์แบบ (จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2558)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตผู้ประกอบการ ชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อยกระดับ เศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัด นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะนักวิจัยเลือกรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ (Mixed Method) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากค่าสถิติ และการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกในพื้นที่ศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มประชากรเป็นผู้ที่มาใช้บริการและมีส่วนได้ส่วนเสียในการซื้อ-ขายผลผลิตจากกลุ่มผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวที่ถือครองที่ดินในการทำการเกษตรชาวสวนมะพร้าวในเนื้อที่ขนาด 10 ไร่ขึ้นไป มีอาชีพหลักจากกิจกรรมการผลิตที่มีรายได้จากภายในสวนมะพร้าวตลอดทั้งปีพบสวนมะพร้าว จำนวน 5 สวนมะพร้าว ดังนี้ 1) สวนมะพร้าวสวนปิ่นสุข 2) สวนมะพร้าวบ้านพอเอียง 3) สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง 4) สวนมะพร้าวลุงแดง และ 5) สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธุ์ โดยได้เลือกกลุ่มประชากรพื้นที่ละ 60 คน รวมจำนวนประชากร 300 คน การศึกษาครั้งนี้คณะวิจัยเลือกตัวอย่างเป็นจำนวน 169 คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan การศึกษาครั้งนี้คณะวิจัยเลือกตัวอย่างเป็นจำนวน 169 คน สูตรการคำนวณ Krejcie & Morgan (Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., 1970) ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งได้จากตัวแทนสวนมะพร้าวในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองปากพูน จำนวน 5 สวน เลือกพื้นที่ละ 5 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 25 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกศึกษา เก็บข้อมูลด้านแผนพัฒนาอาชีพ ยุกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว รวมถึงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรมะพร้าวครบวงจร และเส้นทางการท่องเที่ยวทางการศึกษาของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว ในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยอธิบายเครื่องมือและข้อมูลที่จะสัมภาษณ์ให้กับอาสาสมัคร เมื่ออาสาสมัครยินยอมจึงจะดำเนินการสัมภาษณ์ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะนักวิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมเพื่อค้นหากระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว ในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การประเมินศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว 2) การพัฒนาอาชีพ ยุกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว และ 3) พัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรมะพร้าวครบวงจร และเส้นทางการท่องเที่ยวทางการศึกษาของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเลือกใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูล สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเลือกใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้การดำเนินการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งระยะ 3 ระยะ คือ ระยะต้นน้ำ : สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง สวนมะพร้าวสวนปิ่นสุข ระยะกลางน้ำ : สวนมะพร้าวบ้านพอเอียง สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธุ์ ระยะปลายน้ำ : สวนมะพร้าวลุงแดง ที่เน้นการแปรรูปช่อดอกมะพร้าว (น้ำช่อดอกมะพร้าว, น้ำตาลปึก) (ดังภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ภาพประกอบการเก็บข้อมูลชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์

คณะนักวิจัยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาสรุปประเด็นโดยการพรรณนาวิเคราะห์ด้วยระเบียบวิธีทางทฤษฎีปฏิบัติการเชิงพื้นที่ด้านกระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต เพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ผลการวิจัยจากเครื่องมือแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ (f) หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เปรียบเทียบก่อนทดลอง และหลังทดลองเพื่อเปรียบเทียบระดับศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต ผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว สำหรับด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อการสนับสนุนข้อมูลปรากฏการณ์เชิงพื้นที่มาประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม นำมาทำการประมวล วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อค้นพบเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การประเมินศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ผลการประเมินศักยภาพด้านการผลิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน ทั้ง 5 พื้นที่ พบว่า ศักยภาพด้านการผลิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีผลผลิตมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถด้านศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07$, SD = 0.67) ซึ่งมีขั้นตอนหรือกระบวนการในการผลิต และมีการพัฒนาผลผลิตของสมาชิกเครือข่ายทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, SD = 0.76) เป็นลำดับรองลงมา

ศักยภาพด้านประสิทธิภาพการจัดการความรู้ของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าวแก่ลูกหลานหรือเครือญาติ หรือบุคคลทั่วไป ที่สนใจ โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถด้านศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07$, SD = 0.67) ซึ่งมีการจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำสวนมะพร้าว เช่น วิธีการปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิต การรักษาผลผลิต การจำหน่ายผลผลิต เป็นต้น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$, SD = 0.70) เป็นลำดับรองลงมา

ด้านศักยภาพ ด้านการบริหารจัดการผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีความรับผิดชอบต่อกู้ค่า เช่น ตรงเวลา ชื่อสัตย์ สินค้ามีคุณภาพ โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถ ด้านศักยภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$, $SD = 0.65$) ซึ่งมีการบริหารจัดการที่รับผิดชอบต่อสาธารณะ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.69$) เป็นลำดับรองลงมา

ศักยภาพด้านการตลาดของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีการติดตามความต้องการของลูกค้าหรือตลาด โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถด้านศักยภาพ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.71$) ซึ่งมีความพร้อมในการจำหน่ายผลผลิตทั้งปลีกและส่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, $SD = 0.67$) เป็นลำดับรองลงมา

ศักยภาพด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน มีการบริการความเสี่ยงเพื่อลดความผิดพลาด หรือการสูญเสียในการดำเนินงานกิจกรรมภายในสวนมะพร้าว โดยรวมค่าเฉลี่ยขีดความสามารถด้านศักยภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.67$) ซึ่งมีการลดต้นทุนในการดำเนินงานกิจกรรมภายในสวนมะพร้าว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.67$) เป็นลำดับรองลงมา จากผลข้อมูลทางสถิติคณะนักวิจัยได้หนุนเสริมศักยภาพผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว ด้วยวิธีการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ในกิจกรรม: ปูสาดแหล่งเรื่องพร้าวบ้านปากพูน เรื่อง : ความรู้ด้านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เกี่ยวกับมะพร้าวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการผลิตน้ำตาลมะพร้าวในสวนมะพร้าวลุงแดง ชุมชนบ้านห้วยทราย หมู่ที่ 4 เทศบาลเมืองปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามลักษณะของน้ำตาลมะพร้าวที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำน้ำตาลสดจากช่อดอกหรือจั่นมะพร้าวมากรองเคี่ยวจนข้นเหนียวตามต้องการ คนให้เย็นลง แล้วนำไปทำให้ได้ลักษณะตามต้องการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะน้ำตาลที่ผลิตจากช่อดอกหรือจั่นมะพร้าว บรรจุในภาชนะบรรจุปิดได้สนิท ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์

2. กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช จากกรณีศึกษา 5 พื้นที่ พบว่า

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเพียง เป็นลักษณะการประกอบธุรกิจในครอบครัว และกลุ่มเครือญาติ มีการทำเกษตรรูปแบบทฤษฎีใหม่ โดยจัดแบ่งตามอัตราตามแนวทางการบริหารจัดการที่ดินและน้ำสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่น้อย โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้มีหลักและขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงของชีวิตและพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยจัดสรรพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ พื้นที่สำหรับขุดสระเก็บน้ำ ร้อยละ 30 พื้นที่สำหรับปลูกข้าวร้อยละ 30 พื้นที่สำหรับปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น ร้อยละ 30 และพื้นที่สำหรับสิ่งปลูกสร้าง ร้อยละ 10 ทำให้สามารถพัฒนาตนเองไปสู่ขั้นต่อไปได้ ขั้นที่ 2 ทฤษฎีใหม่ขั้นกลาง เป็นขั้นของการรวมพลังร่วมแรงร่วมใจกันในการดำเนินกิจกรรมภายในแปลงเกษตรจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 3 ทฤษฎีใหม่ขั้นก้าวหน้า เมื่อเกษตรกรมีความมั่นคงขึ้นจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดหาทุนการลงทุนการค้าขายทางธุรกิจ

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวสวนปันสุข มีการจัดการพื้นที่ภายในสวนมะพร้าวได้ปลูกพืชผสมผสานกับไม้ผลอื่นปลูกผสมบ่อปลา ปลูกผสมกับการเลี้ยงผึ้งชัน ปลูกแซมคอกปศุสัตว์ เช่น วัว ไก่ เป็ด หรือปลูกผสมบ่อนากุ้ง เป็นต้น การจัดการสวน ก็มีการเลี้ยงผึ้งเพื่อให้น้ำหวานจากดอกมะพร้าวและไม้ผล โดยประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีใหม่และหลักภูมิสังคม โดยเน้นการเก็บน้ำในพื้นที่ ในรูปแบบของสระน้ำ นาข้าว และโคก เพื่อแก้ไขปัญหา ดังนี้ “โคก” เป็นพื้นที่สูงจากการนำดินที่ขุดทำหนองน้ำมาถมให้เป็นโคก และบนโคกปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง “หนอง” เป็นพื้นที่กักเก็บน้ำไว้ใช้ยามหน้าแล้ง หรือรับน้ำท่วม โดยจะต้องขุดหนอง เพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลา “นา” เป็นพื้นที่ยกหัวคันนาให้สูงอย่างน้อย 1 เมตร ความกว้างของหัวคันนาต้องมากพอจะปลูกต้นไม้ พืชผัก

เพื่อให้มีรากยึดเหนี่ยวคั่นนา และเพิ่มพื้นที่ทำกิน “คลองไส้ไก่” กระจายอยู่รอบพื้นที่ ทำให้พื้นที่ที่มีความชุ่มชื้น และมีน้ำหมุนเวียนในพื้นที่ตลอดเวลา “ฝายชะลอน้ำ” ช่วยชะลอและกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่ อีกทั้งยังสามารถกักตะกอนดินไม่ให้ลงมาสะสมในแหล่งน้ำ

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านพอเซียง เดิมเป็นสวนมะพร้าวพันธุ์พื้นบ้าน ปลูกเพื่อเอาน้ำหวานจากดอกมะพร้าวมาผลิตเป็นน้ำตาลมะพร้าว ต่อมาเมื่อมีลำต้นสูง จึงยากต่อการเก็บเกี่ยวน้ำหวาน ประกอบกับการให้น้ำหวานจากดอกมะพร้าวน้อยลง จึงจำหน่ายผลมะพร้าวให้แก่ล้งมะพร้าวในท้องถิ่นตามราคากลางของท้องตลาด และได้ขยายยกร่องทดลองปลูกมะพร้าวพันธุ์ชุมพร 2 เพื่อจำหน่ายผลมะพร้าวเพิ่มเติม เนื่องจากมะพร้าวพันธุ์ชุมพร 2 ให้ผลผลิตอย่างรวดเร็ว เห็นผลภายในระยะเวลา 3 - 4 ปี ในขณะเดียวกันก็ปลูกกล้วยและพืชสวน เช่น พริก มะเขือ ผัก กล้วยหลากหลายชนิด ปลูกแซมในร่องสวน เพื่อเป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่งการจัดการภายในสวนมะพร้าว ในสวนมะพร้าวพอเซียง มีการปลูกมะพร้าวพันธุ์พื้นบ้าน และมะพร้าวพันธุ์ชุมพร 2 ปลูกแซมด้วย กล้วย ผัก ผลไม้ชนิดต่าง ๆ ขุดร่องไว้เก็บน้ำ เลี้ยงปลาในร่องน้ำ และทำการเลี้ยงวัวบนโคก เลี้ยงไก่ เป็ด เป็นอาหารการค้าขายทางธุรกิจ สวนพอเซียง ได้ผลผลิตสินค้าทางการเกษตรที่นอกเหนือจากการจำหน่ายผลมะพร้าว การจำหน่ายพันธุ์มะพร้าวชุมพร 60 - 2 เก็บเกี่ยวผลผลิตที่ร่องสวน เช่น มะเขือ พริก ผักบุ้ง กล้วย ใบตอง จำหน่ายให้กับผู้คนและแม่ค้าในชุมชน

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธุ์ การดำเนินงานในสวนมะพร้าว เป็นการดำเนินงานในรูปแบบใช้แรงงานในครัวเรือน นำความรู้ที่ได้รับมาจากบรรพบุรุษในการทำสวนแบบสมรม (แบบผสมผสาน) เช่น การทำสวนผลไม้ การทำนา การเลี้ยงสัตว์ และการขุดบ่อเลี้ยงปลา ในพื้นที่ทำการเกษตร การจัดการสวน เช่น ปลูกมะพร้าวน้ำหอม การเลี้ยงโคเนื้อ ขุดบ่อเลี้ยงปลาตุ๊ก และการปลูกผักสวนครัว และผลไม้ ภายในบริเวณพื้นที่ทำการเกษตร การค้าขายทางธุรกิจ สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธุ์ได้นำผลผลิตภายในสวนไปวางจัดจำหน่ายสินค้าในรูปแบบราคาปลีก และราคาส่ง โดยมีการจำหน่ายมะพร้าวน้ำหอม มะละกอ กล้วยหอม และแก้วมังกร ในตลาดสดเทศบาลนครศรีธรรมราช (ตลาดคูขวาง)

กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านลุงแดง การดำเนินงานในสวนมะพร้าว เป็นการดำเนินงานในรูปแบบครัวเรือน แบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัด ไม่มีการรวมกลุ่ม ใช้วิธีการจัดการแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน ช่วงหลัง มีหน่วยงานทางราชการเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์และการจำหน่าย เช่น สมาชิกภายในครอบครัวดำเนินกิจกรรม บิดาทำการเก็บและรองรับน้ำหวานจากต้นมะพร้าว มารดาทำการต้มน้ำตาลมะพร้าวนั้น มอบหมายหน้าที่ลูกชายช่วยบิดาเก็บน้ำช่อดอกมะพร้าว และลูกสาวทำการเก็บภาชนะรองรับและถ่ายเทน้ำหวานมะพร้าว เป็นต้น การจัดการสวน เช่น ปลูกมะพร้าวผสมผสานกับไม้ผลชนิดอื่น เช่น ส้มโอ มะนาว ปลูกผสม บ่อปลา ปลูกผสมกับการเลี้ยงผึ้งชัน ปลูกแซมคอกปศุสัตว์ เช่น วัว ไก่ เป็ด เป็นต้น การค้าขายทางธุรกิจ ได้ผลิตสินค้าหลากหลายชนิด เช่น น้ำตาลมะพร้าว (น้ำตาลปี๊บ) น้ำตาลมะพร้าวคาราเมล น้ำตาลมะพร้าวแบบผง จัดแบ่งผลิตภัณฑ์ออกเป็นประเภทคือ ของฝากของที่ระลึกมีทั้งการจำหน่ายแบบขายปลีก ขายส่ง โดยมีวิธีการขายตรง การขายออนไลน์ และผลิตขายตามการสั่งสินค้าในรูปแบบที่ลูกค้าต้องการ

ภาพที่ 2 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านสวนพอเซียง

ภาพที่ 3 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวสวนปันสุข

ภาพที่ 4 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านพ่อเชื้อง

ภาพที่ 5 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวแบบสมรมเอกาพันธ์

ภาพที่ 6 กรณีศึกษา สวนมะพร้าวบ้านลุงแดง

ภาพที่ 7 บรรจุภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าว

จากการสนทนาแลกเปลี่ยนพัฒนาการความเป็นมาของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว พบว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต่างพบกับความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการดำรงชีพในอดีต การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในการผลิต พัฒนาการของกลุ่มในกระบวนการเรียนรู้ รูปแบบที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย กลุ่มชาวชุมชนบ้านปากพูนมีลักษณะเด่นคือ รักพวกพ้อง รักศักดิ์ศรี รักถิ่นฐานบ้านเกิด และยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีของตน และด้วยเหตุที่สภาพภูมิศาสตร์ที่ติดต่อกับทะเลฝั่งอ่าวไทย ทำให้มีมุมมองที่ได้รับอิทธิพลจากการรวมตัวกันผูกมิตรไมตรี หรือผูกเกลอของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวจนเป็นคำที่ตกลงกันในกิจกรรมปฐกฐนเรื่องพร้าวบ้านปากพูนรวมเรียกว่า “เครือข่ายพร้าวผูกเกลอ” ซึ่งส่งผลให้ชาวชุมชนบ้านปากพูนเป็นคนหูตากว้างไกล พัฒนาการด้านการปกครอง สังคมและวัฒนธรรมที่มีบรรพบุรุษบุกเบิกตั้งหลักฐานบ้านเรือนในชุมชน สร้างระบบความสัมพันธ์โดยระบบเครือญาติที่มีเครือข่ายโยงใยสายสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง เป็นสังคมเอื้ออาทรและพึ่งพากัน ทั้งเรื่องของการประกอบอาชีพ การขยายที่ทำกิน การขยายครอบครัว ไปจนถึงการดำเนินชีวิตในยามสุข และยามทุกข์ยาก ยังยึดแนวทางปฏิบัติสายสัมพันธ์ทางสังคมกันอย่างเหนียวแน่น โดยผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวได้ให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้หลักสูตรมะพร้าวครบวงจร และเส้นทางการท่องเที่ยวทางการศึกษาสวนมะพร้าวในพื้นที่เมืองแห่งการเรียนรู้เทศบาลเมืองปากพูน

อภิปรายผล

1. ศักยภาพของเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวด้านการบริหารจัดการผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวความรับผิดชอบต่อลูกค้า เช่น ตรงเวลา ซื่อสัตย์ สินค้ามีคุณภาพ และด้านการตลาดมีจุดเด่นคือ การติดตามความต้องการของลูกค้าหรือตลาด สอดคล้องกับการศึกษาของ

การศึกษาด้านความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะการศึกษาของ จิตติมา ดำรงวัฒนะ เรื่อง “เครือข่ายขอแรง” ใน การพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการกลุ่มอาชีพ กรณีศึกษา วิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบลักษณะของกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนซึ่งยัง ดำรงอยู่ตามแบบแผนวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ซึ่งเรียกว่า “การขอแรง” โดยมีนัยยะระดับการมีส่วนร่วมในการ จัดการตนเองของชุมชนในแบบแผนการผลิตของชาวบ้านในพื้นที่ตำบลกรุงชิงใช้คำว่า “ขอ” หรือเรียกอีกอย่างว่า การลงแรง ส่วนคำว่า “แรง” นั้นคือพลังแห่งความเสียสละทั้งทางด้านพลังกาย และพลังใจ ในการมีจิต สาธารณะในการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนในระดับการขอแรงกำลังกาย การขอแรงกำลังใจ และการขอแรงกำลัง ความคิด โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกใช้กรอบรูปแบบ JITTIMA MODEL (J: Joining (การเชื่อมต่อ) I: Intelligence (ความรู้สติปัญญา) T: Triangular (วิธีตรวจสอบด้วยเหตุผล) T: Transcendent (สร้างแรงพลัง) I: Innovation (นวัตกรรม) M: Meaningful (ความหมายสิ่งสำคัญ) A: Awareness (สร้างจิตสำนึก)) เป็นเกณฑ์ใน วิเคราะห์ผลตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนกรุงชิง (จิตติมา ดำรงวัฒนะ, 2562) ซึ่งสามารถยืนยันข้อมูลได้จาก การศึกษาของพระสมชาย จนทสาโร บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดีแขวงท่าแร่ จังหวัดบึงกาฬ กรุงเทพมหานคร พบว่า เหตุผลที่มนุษย์ทุกคนจะต้องยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เนื่องจากมนุษย์แต่ละคนมิได้อยู่ตามลำพังเพียงคนเดียวแต่มนุษย์จะต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในชุมชน จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และผลตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้อื่นในสังคม ดังนั้นบุคคลแต่ละคนจึงจำเป็นต้องพิจารณาเปรียบเทียบกับตนเองกับคนอื่น ทั้งแนวความคิดในการดำเนินชีวิต บทบาทและหน้าที่ ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการแสดงออกของความมีมนุษยสัมพันธ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ และนำมาปรับปรุงพัฒนานตนเองให้มีบุคลิกภาพที่ถูกต้องเหมาะสมทัดเทียมกับแนวทางในการดำเนินชีวิตและความเจริญก้าวหน้า (พระสมชาย จนทสาโร, 2562)

ศักยภาพด้านการผลิตจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาล เมืองปากพูน มีผลผลิตมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านประสิทธิภาพการดำเนินงาน การบริการความเสี่ยงเพื่อลดความผิดพลาดหรือการสูญเสียในการดำเนินงานกิจกรรมภายในสวนมะพร้าว เป็นการ แก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุด้วยการเรียนรู้แบบสืบค้นหาสาเหตุของปัญหาตรงกับข้อค้นพบของ ชิตชยางค์ ยมาภัย และ พุฒ คุศรีพิทักษ์ ได้ศึกษาเรื่อง ‘ผู้กับภู’ ปะทะ ‘นักปฏิรูป’: ยุทธการสืบสานวัฒนธรรมในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ไท (ชิตชยางค์ ยมาภัย และ พุฒ คุศรีพิทักษ์, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสืบสานวัฒนธรรมที่กล่าวถึงเมื่อมีการ ดำเนินไปได้ผู้ปฏิบัติต้องไตร่ตรองวัฒนธรรมว่ามีความทันสมัย ใช้ประโยชน์ และตอบเป้าหมายชีวิต และหาก เป้าหมายชีวิตนั้นคือ การได้รับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยการ ลงมือปฏิบัติ ความรู้ของชุมชนที่ได้ มีฐานการเรียนรู้มาจากการลองผิดลองถูก เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความรู้ ความเข้าใจ ความหลากหลายของทรัพยากรจากวิถีชีวิต ผ่านการกลมเกลียวทางสังคม ทดลองปฏิบัติร่วมกันผ่าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดเวลา มีการคัดเลือกความรู้ การผลิตซ้ำ และการถ่ายทอดผ่านตัวบุคคล การจัดการ ความรู้จึงช่วยยกระดับการเรียนรู้ เพราะเป็นการนำประสบการณ์เดิมจากการปฏิบัติที่ผ่านมาเป็นฐานการสร้าง ความรู้ใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ นำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ (เริงวิชัย นิลโคตร และคณะ, 2564) แนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชาวผู้ไทยบ้านคำกั้ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ในมุมมองประเด็นด้านศักยภาพและทุนทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะเป็นรากฐานการเรียนรู้ตลอด ชีวิต ทั้งด้านมิติกระบวนการ และมิติปัจจัยแวดล้อม แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ทุนทางสังคม เป็นฐาน มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ บริบททางสังคม ทุนทางสังคม การอบรมกล่อมเกล้า และการเสริมสร้างวงจร การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งหมดจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการผสมผสานและปรับตัวให้เท่าทันปัจจุบัน และ สอดแทรกความรู้ ทักษะ และความสามารถให้เกิดวงจรการเรียนรู้ได้ (เริงวิชัย นิลโคตร และคณะ, 2564)

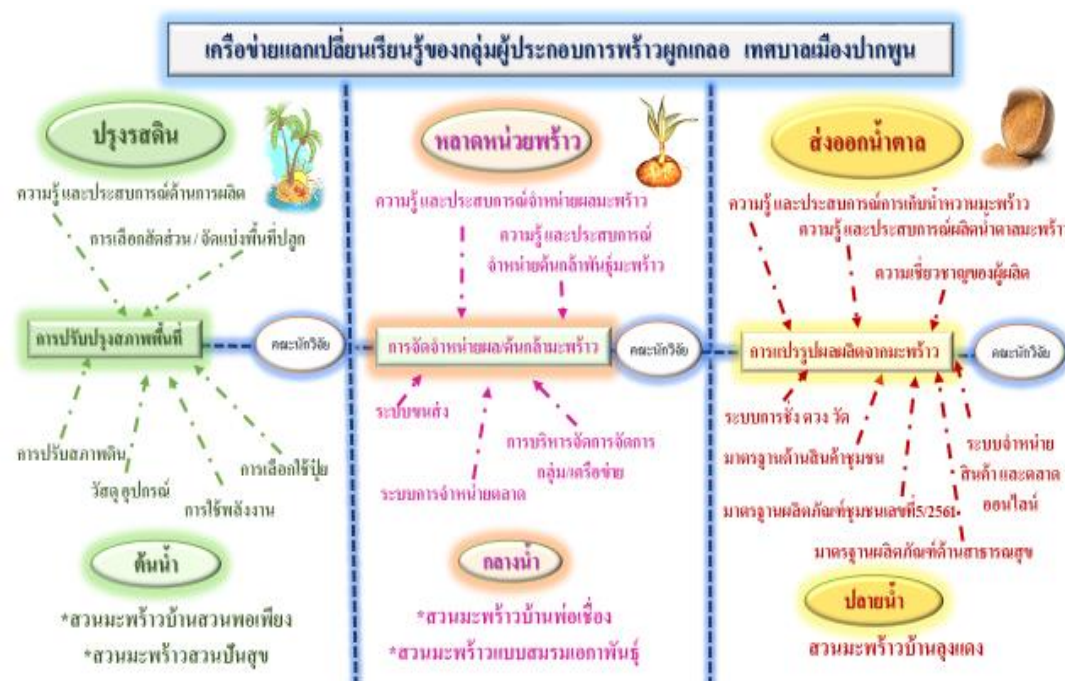
ศักยภาพด้านการความรู้คือ การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าวแก่ลูกหลานหรือเครือญาติ หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ การวิจัยชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน ในยุครวมกลุ่มเป็นชุมชนเครือข่าย เศรษฐกิจและสังคมอาเซียน พบว่า การศึกษาวิจัยชุมชนวิวัฒนาการเป็นสี่ยุค โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานมุมมองชุมชนของแต่ละยุค คือ ยุคแรกการวิจัยชุมชนเน้นไปที่การแสวงหาความเป็นชุมชน เหมือนกับการมองชุมชนเป็นภาพนิ่ง ยุคที่สองมองชุมชนว่าเต็มไปด้วยปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนสู่ความทันสมัย จำเป็นต้องกำจัดปัญหาและอุปสรรคที่เป็นความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมออกไป ยุคที่สามเป็นยุคหวนกลับมามองคุณค่าของชุมชนซึ่งปรากฏอยู่ในรูปของภูมิปัญญาท้องถิ่น และยุคที่สี่เป็นยุคขยายเครือข่ายการพัฒนาชุมชนและความร่วมมือระหว่างองค์กรชุมชน รูปแบบการวิจัยชุมชนรูปแบบใหม่ควรเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือกันอย่างมีศักดิ์ศรี โดยประชาชนในชุมชนเป็นผู้ร่วมมือเพื่อชุมชน (จ่านงค์ อติวัฒนสิทธิ์, 2558)

2. กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มต้นจากการพัฒนาความเป็นอยู่ โดยดำเนินให้ผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวได้กำหนดแผนพัฒนาอาชีพและยุทธศาสตร์ในประเด็นดังนี้ 1) การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวปรับปรุงคุณภาพดินที่เหมาะสม 2) การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวเพิ่มผลผลิตโดยการแปรรูป 3) การพัฒนาผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวให้เป็นผู้นำทางการตลาดสวนมะพร้าว 4) การสร้างศูนย์การเรียนรู้เครือข่ายผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวตำบลปากพูน และ 5) การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวตำบลปากพูน และเครือข่ายภายนอกพื้นที่ โดยกำหนดแผนการดำเนินงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปราบธนา มินเสน ได้ทำวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการสร้างแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน. พบว่า การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน โดยจำแนกตามผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้ง 9 ด้าน จากทิศทางการเปิดอาเซียนของจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ด้านธุรกิจชุมชน ด้านเกษตร ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเด็กและเยาวชน ด้านผู้สูงอายุและผู้พิการด้านการศึกษา และด้านสังคมและวัฒนธรรม การให้ความรู้ความเข้าใจในการสร้างแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนนี้ สามารถกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง (ปราบธนา มินเสน, 2560)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว เริ่มต้นจากศึกษาความสอดคล้องความเป็นอยู่ในระดับการกินดีอยู่ดี มีความสุขมุ่งพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ปรับแนวคิดและทัศนคติในการดำรงชีวิตให้มีความเพียงพอ ไม่หวังความร่ำรวยด้วยความเสี่ยงและลุ่มหลงในวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสม เร่งรัดเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมอันจะนำไปสู่ความผาสุกของชุมชน และการสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการรักษาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น สภาพแวดล้อมชุมชนที่เหมาะสมของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว สอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญญา สวนทอง นิเวศวิทยาการเมืองของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ พบว่า การจัดการทรัพยากรชายฝั่งที่ผ่านมาเน้นการจัดการโดยรัฐขาดการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการขูดรีด เอาประโยชน์จากทรัพยากรของผู้มีอำนาจ/อิทธิพล (ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ข้าราชการ) อาศัยอำนาจรัฐเอื้อในปฏิบัติการยึดแย้งพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งไปจากประมงพื้นบ้าน เพื่อสะสมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และยังพบว่าปัจจัย/เงื่อนไขจากนโยบายรัฐ กฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และความสมบูรณ์อ่าวบ้านดอน นำไปสู่การยึดครองครอบทะเลชายฝั่งเป็นพื้นที่ส่วนตัว (เพ็ญญา สวนทอง, 2562) ดังนั้น แนวทางใหม่ของการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวบ้านดอน ชุมชนต้องเป็นคนจัดการทรัพยากร “อ่าวบ้านดอนจัดการตนเอง” มีกฎหมายทะเลหรือกติกาที่มีดุลยภาพในการใช้ทะเลร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืนมีข้อค้นพบที่ตรงกับ

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมต้นแบบเชิงพุทธ ในอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรม 1) รูปแบบการทํากิจกรรม มุ่งเน้นหลักการ 3 มิติ คือ หลักพุทธธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักอนุรักษ์วัฒนธรรม 2) สร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมเชิงพัฒนา ช่วยเหลือพึ่งพา กัน 3) กิจกรรมของเครือข่าย มีปลูกต้นไม้ร่วมกันในวันสำคัญ และ 4) มีเป้าหมายวิสัยทัศน์ร่วมกันในการ สร้างเครือข่าย โดยมีโครงการคุณธรรมต้นแบบในการสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรม การพัฒนา รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรมต้นแบบเชิงพุทธ (พระครูใบฎีกาศักดิ์ดีดา กิตติสมปนโน (เหลา ลาภะ), 2564)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 8 การถอดบทเรียนเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ประกอบการพร้าวผกเกลือ

การรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการชาวจะสามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายด้านอาชีพ ตามตัวอย่าง การรวมกลุ่มอาชีพของชุมชนบ้านไม้เรียง ที่ใช้วิธีการสร้างเครือข่ายโดยการแบ่งโซนการทำอาชีพ ซึ่งในปากพูนก็สามารถนำมาประยุกต์วิธีการดำเนินงาน โดยเริ่มต้นด้วยคำว่า “พรวัวผูกเกลอ” การดำเนินการศึกษาคั้งนี้ได้แบ่งระยะ 3 ระยะ คือ ระยะต้นน้ำ : สวนมะพรวัวบ้านสวนพอเพียง สวนมะพรวัวสวนปันสุข ระยะกลางน้ำ : สวนมะพรวัวบ้านพอเพียง สวนมะพรวัวแบบสมรมเอกาพันธุ์ ระยะปลายน้ำ : สวนมะพรวัวลุงแดง ที่เน้นการแปรรูปซอส ดอกมะพรวัว (น้ำซอสดอกมะพรวัว, น้ำตาลปึก) ภายใต้ประเด็นการศึกษา 2 นัยยะ คือ นัยยะแรกคือ แบบแผน การสร้างความสัมพันธ์แบบผูกมิตรบนพื้นที่ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างชาวปากน้ำปากพูนกับกลุ่มชาวเหนือ (พื้นที่เขา) กลุ่มชาวนอก (พื้นที่ป่า) กลุ่มชาวปากน้ำ (พื้นที่นา) กลุ่มชาวปากเล (พื้นที่ทะเล) และกลุ่มชาวเมือง (พื้นที่ตลาด หรือศูนย์กลางของเมือง) ที่มีการแลกเปลี่ยนผลผลิตพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นัยยะที่สองคือ กระบวนการปฏิบัติงานวิจัยภาคสนามของคณะนักวิจัย และผู้ประกอบการชาวสวนมะพรวัวที่มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ตั้งแต่ขั้นตอน ที่ 1 คือ “การปฐมนิเทศ” จากพื้นที่แปลงนาทุ่งเก่า ซึ่งผู้ประกอบการชาวสวนมะพรวัวได้ค้นหาวิธีการปลูกพื้นที่เหมาะสมกับสภาพดิน และการใช้พลังงานทางเลือกที่

เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ขั้นตอนที่ 2 คือ“ตลาดหน่วยพรวัว” ด้วยวิธีการผสมผสานจัดการตลาดแบบดั้งเดิม และการผสมผสานการตลาดแบบสมัยใหม่ รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลมะพร้าวมาแปรรูปขั้นต้นกล้าวางจำหน่ายทั้งในตลาดภายใน ภายนอกในพื้นที่ ขั้นตอนที่ 3 “ส่งออกน้ำตาล” เป็นการต่อยอดภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบสานจากบรรพบุรุษมาพัฒนาารสชาติและบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน พร้อมนำสินค้าสู่การส่งออกช่องทางการตลาดออนไลน์สู่การเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

สรุปและข้อเสนอแนะ

กระบวนการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวภายในพื้นที่มีจุดเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มเพื่อประกอบทำธุรกิจค้าขายโดยไม่เกินตัวด้วยการจัดการภายในชุมชนก่อนแล้วลดการพึ่งพาภายนอก มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะโดยสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมที่สืบสานการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการปลูกมะพร้าวแก่ลูกหลาน เครือญาติ รวมถึงกลุ่มเพื่อนบ้านภายในชุมชน ขยายตัวเป็นเครือข่ายทางธุรกิจเรียกว่า “ เครือข่ายพรวัวผูกเกลอ ” คณะนักวิจัยศึกษาสวนมะพร้าวทั้ง 5 พื้นที่ พบว่าผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าวในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งต่อการเคลื่อนไหวของสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการผลผลิตพืชมะพร้าวร่วมกัน เช่น การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมการถ่ายทอดความรู้สู่ลูกหลานรุ่นหลัง และการติดตามผลผลิตจากลูกค้า อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงด้วยการปลูกพืชแบบผสมผสานภายในสวนมะพร้าวเพิ่มรายได้จากในครัวเรือนด้วยการพัฒนาอาชีพหลักผลิตภัณฑ์ได้จากอาชีพเสริมส่งผลต่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว “ จึงเป็นที่รู้กันว่าถ้านึกถึงมะพร้าวคุณภาพดี คนเมืองนคร จะนึกถึงพื้นที่เทศบาลเมืองปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ” แห่งนี้ ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน เทศบาลเมืองปากพูนควรส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการสวนมะพร้าวสู่กระบวนการขับเคลื่อนเมืองแห่งการเรียนรู้ (Learning City) อย่างสมบูรณ์แบบข้อเสนอแนะต่อชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทางธุรกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเพื่อยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย กำหนดนโยบายส่งเสริมแนวทางการจัดสวัสดิการด้านการศึกษากับการจัดการวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผู้ประกอบการชาวสวนมะพร้าว ควรเป็นนโยบายจากล่างขึ้นบน (Bottom up Approach) โดยให้ภาคประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการวางรูปแบบและกำหนดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีการเสนอความคิดเห็นในการขอความช่วยเหลือจากทางภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนมีกระบวนการจัดการชุดความรู้ และผสมผสานความรู้ในชุมชนด้วยตนเอง ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการสร้างแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการตนเองของชุมชนด้านการจัดการกลุ่มอาชีพท้องถิ่น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะสู่เมืองแห่งการเรียนรู้ ในการกระจายรายได้และพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนที่สามารถนำไปประชาสัมพันธ์เพิ่มผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนให้กับธุรกิจของตนเอง ชุมชนที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการกลุ่มอาชีพอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. (2558). การวิจัยชุมชน โดยชุมชนและเพื่อชุมชน ในยุครวมกลุ่มเป็นชุมชนเครือข่ายเศรษฐกิจและสังคมอาเซียน. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย .
- จิตติมา ดำรงวัฒนะ. (2562). เครือข่ายขอแรง: การพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการกลุ่มอาชีพ กรณีศึกษาวิสาหกิจกลุ่มกล้วยกรุงชิง ตำบลกรุงชิง อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน การประชุมระดับชาติ

- การบริหารการพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร ประจำปี 2562 (231-242) จังหวัดศรีสะเกษ. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ .
- ชิตขยงค์ ยมาภัย และพุด คุศรีพิทักษ์. (2562). ‘ผู้กบฏ’ ปะทะ ‘นักปฏิรูป’: ยุทธการสืบสานวัฒนธรรมในสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ไทดำ. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 39(3), 48-62.
- นฤพันธ์ สมเจริญ. (2565). นวัตกรรมเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทางสังคมตามหลักอารยธรรมวิถีสี่ ควบในจังหวัดลำพูน. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปรารธนา มินเสน. (2560). ความรู้ความเข้าใจในการสร้างแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน จังหวัด เชียงใหม่ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน. วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา, 15(1), 93-101.
- พระครูใบฎีกาศักดิ์ดีดา กิตติสมปนโน (เหลาลาละ). (2564). การพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนคุณธรรม ต้นแบบเชิงพุทธ ในอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น. วารสารนิติศาสตร์และสังคมท้องถิ่น, 5(2), 129-139.
- พระสมชาย จันทสโร. (2562). บทบาทของผู้นำชุมชนกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนสุขฤดีแขวงท่าแร่ เขต บางเขน กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพ็ญภา สนวนทอง. (2562). นิเวศวิทยาการเมืองของการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ดุษฎีนิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เริงวิชญ์ นิลโคตร และคณะ. (2564). แนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชาวผู้ไทยบ้าน คำกั้ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 5(2), 1-18.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determination sample size for research activities. Education and Psychology Measurement, 30(3), 607-610.

ผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬา
ที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6^{*}
EFFECTS OF PHYSICAL EDUCATION LEARNING MANAGEMENT VOLLEYBALL
SUBJECT USING LEAD - UP GAMES TO SPORTS EFFECTS PLAY
INTELLIGENCE - QUOTIENT OF SIXTH - GRADE PRIMARY SCHOOL STUDENTS

กัญญาณัฐ แก้วสียา, จักริน ดวงคำ^{*}

Kanyanat Kaewseeya, Jakrin Duangkam^{*}

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อุดรธานี ประเทศไทย

Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani, Thailand

^{*}Corresponding author E-mail: jakrin.d@udru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม 2) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยผู้วิจัยทำการสุ่มห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากเพื่อกำหนดห้องเรียนตัวอย่างวิจัย 2 ห้อง แบ่งเป็นนักเรียนนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน และนักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 25 คน ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่น จำนวน 8 แผน แผนละ 60 นาที โดยมีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องรวมเท่ากับ 0.97 2) แบบวัดความฉลาดทางการเล่นมีค่าความเที่ยงของแบบวัดเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างของคะแนนค่าเฉลี่ยด้วยค่า “ที” ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอล, เกมนำไปสู่กีฬา, ความฉลาดทางการเล่น

Abstract

The purposes of this research 1) to compare the playing intelligence of Grade 6 students before and after the experiment of experimental group students and control group students. 2) to compare the playing intelligence of primary school students. 6 After the experiment between students in the experimental group and students in the control group The sample group is

Grade 6 students in the 2nd semester of the 2023 academic year. The researcher randomly selected the sample classrooms using a simple random sampling method. By drawing lots to determine 2 sample research classrooms, divided into 25 students in the experimental group and 25 students in the control group. The duration of the research was 8 weeks. The tools used in the research included 1) a physical education learning plan. Volleyball subject using games leading to sports that affect playing intelligence, 8 plans, 60 minutes per plan, with an average of the total consistency index equal to 0.97. 2) The playing intelligence measure has a reliability value of the measure equal to 0.89 Data were analyzed using the average. standard deviation The difference in mean scores was tested with a "T" value. The results found that 1) the mean scores of playing intelligence of the experimental group students after receiving volleyball physical education learning using games leading to sports. It was significantly higher at the .05 level. The average of the playing intelligence scores of the control group students after receiving normal physical education learning. Not significantly different at the .05 level. 2) The mean scores of playing intelligence scores of the experimental group students after the experiment were significantly higher than those of the control group students at the .05 level.

Keywords: Physical Education Learning Management Volleyball Subject, Lead - Up Games, Play Intelligence - Quotient

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม เป็นคนที่มีศักยภาพต่อการเรียนต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งหัวใจสำคัญของการศึกษา คือ การเรียนรู้ของผู้เรียนในการศึกษาให้ประสบความสำเร็จจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอีกหลายประการ ได้แก่ ครูผู้สอน หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และเกิดสมรรถนะสำคัญที่สามารถใช้ได้ในชีวิต ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานของความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพในการจัดการเรียนรู้พลศึกษาผู้เรียนจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางกาย และเล่นกีฬาที่หลากหลาย กิจกรรมทางกาย และการเล่นกีฬาช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้นปัจจุบันถึงแม้จะมีการปฏิรูประบบการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาลแต่ผลที่ได้จากการปฏิรูปยังไม่ส่งผลอย่างชัดเจนเท่าที่ควรทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติจริง ระบบการศึกษาไทยยังคงสอนให้จำมากกว่าให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอีกทั้งสภาพสังคมปัจจุบัน พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเพียงแค่วิชาที่เป็นทฤษฎีแต่ไม่ได้เน้นวิชาด้านปฏิบัติ เช่น วิชาศิลปะ ดนตรี และพลศึกษา จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น กิจกรรมการจัดการเรียนรู้พลศึกษาจึงมีส่วนจำเป็นอย่างมากในการส่งเสริม และพัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงเกิดการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานทักษะการเล่นกีฬา และการออกกำลังกาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551); (พิชญานา ยืนยาว, 2561); (พิมพ์รัตน์ ธรรมรักษา และอาภาพร เผ่าวัฒนา, 2561)

กีฬาวอลเลย์บอลจึงเป็นอีกหนึ่งชนิดกีฬาที่ได้บรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนรายวิชาพลศึกษา ซึ่งเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน กีฬาวอลเลย์บอลเป็นสื่อกิจกรรมกีฬาในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มีทักษะพื้นฐานกีฬาวอลเลย์บอล และสอดแทรกด้าน

คุณธรรม จริยธรรม ความมีความมีน้ำใจนักกีฬา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน กีฬาวอลเลย์บอลจึงเป็นอีกหนึ่งชนิดกีฬาที่เด็กได้เรียนหรือเริ่มเล่น ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีกิจกรรมเข้ามาเสริมหรือกิจกรรมที่สามารถดัดแปลงเข้ามาปรับใช้กับทักษะกีฬาวอลเลย์บอลได้ เช่น เกมนำไปสู่กีฬา ที่ครูผู้สอนสามารถนำเกมเข้ามาปรับใช้ให้เข้ากับทักษะกีฬาวอลเลย์บอล เพื่อให้เกิดทักษะ และความสนุกสนานทำให้ไม่เครียดกับการเรียน และทำให้ผู้เรียนรู้สึกชอบในการเรียนกีฬาวอลเลย์บอล เกมนำไปสู่กีฬาเป็นกิจกรรมเกมที่ดัดแปลงมาจากชนิดกีฬาต่าง ๆ หรือทักษะกีฬานั้น ๆ โดยมีกฎกติกาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน สามารถเพิ่มความสนุกสนานในการเล่นมากยิ่งขึ้น และยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งประเภทบุคคล และประเภททีม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสอนรายวิชาพลศึกษา ในการเรียนทักษะกีฬาพื้นฐานของกีฬาจากการเล่นเกม ทำให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย และพัฒนาสมรรถภาพทางกายให้ทำงานอย่างสมบูรณ์ เกมนำไปสู่กีฬาเป็นการเล่นที่มุ่งสร้างทักษะให้กับผู้เล่น เพื่อสามารถนำไปใช้ในกีฬาที่ต้องการทักษะประเภทนั้น ๆ และกิจกรรมการสอนวิชาพลศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนางานองค์รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพร่างกาย ช่วยปรับปรุงให้ทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ทักษะการเล่นกีฬา หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนด้านความฉลาดด้านเชาว์ปัญญาความฉลาดทางอารมณ์ หรือความฉลาดทางการเล่นเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น (พิชญา สอนช่วย, 2560); (ณัฐิกา เฟื่องสี, 2562); (รัชมี ทองดี, 2562)

ปัจจุบันเด็กส่วนใหญ่จะมีลักษณะการออกแรงและเคลื่อนไหวร่างกายน้อยลง ทำให้ไม่มีการเคลื่อนไหวในการใช้ชีวิตประจำวัน และการใช้โทรศัพท์มือถือ ไอแพด แท็บเล็ตเป็นระยะเวลานาน ทำให้มีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอและมีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่งมากขึ้น ดังนั้นกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย ความฉลาดในการเคลื่อนไหวร่างกายในวัยเด็กว่า “ความฉลาดในการเล่น” หรือ Play Intelligence Quotient : PQ ความฉลาดในการเล่น คือ “ความสามารถในการเล่นให้ประโยชน์คุณค่ามากมายต่อเด็ก มันไม่ใช่เพียงแค่เล่นเพื่อความสนุกสนานเท่านั้นแต่การเล่นจะทำให้เด็กมีการเจริญเติบโตทางด้านอารมณ์ การเจริญเติบโตทางด้านสติปัญญา การเจริญเติบโตทักษะทางสังคม พัฒนาทางด้านจิตใจ ไปจนสามารถใช้ความคิดในการวิเคราะห์แยกแยะสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็กได้ด้วย ดังนั้นความฉลาดทางการเล่นจะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้และการเล่นเป็นหลัก ผ่านรูปแบบทางการเคลื่อนไหวของร่างกาย ความสามารถในการใช้สติปัญญาเพื่อทำงานร่วมกัน คนที่จะถูกเรียกว่ามีความฉลาดทางการเล่นนั้น จะต้องมีความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายที่ดี มีการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า และแก้ไขปัญหาด้อย่างเหมาะสม นักเรียนหรือนักกีฬามีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์และความฉลาดทางการเล่นควบคู่กันแล้ว ก็จะช่วยให้การเคลื่อนไหวร่างกายในขณะประกอบกิจกรรมหรือการเล่นกีฬา ก็จะประสบความสำเร็จ (ไพศาล ศุภปฐม, 2557)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเลือกเกมไปใช้แนวทางพัฒนาทักษะกีฬาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม
2. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2566 จำนวน 50,889 คน (ข้อมูลนักเรียนปีการศึกษา 2565 จากระบบข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาท้องถิ่น ฐานข้อมูลโรงเรียนในสังกัด อปท.)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 2 มุขมนตรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 50 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

1.3 ผู้วิจัยทำการสุ่มห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเพื่อกำหนดห้องเรียนตัวอย่างวิจัย 2 ห้อง เป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬา และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬา จำนวน 8 แผน แผนละ 60 นาที จำนวน 8 สัปดาห์ โดยเนื้อหาแผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่น โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ความคุ้นเคยกับวอลเลย์บอล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ทักษะการเคลื่อนไห้วอลเลย์บอล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ทักษะการเล่นทิม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ทักษะการเสิร์ฟมือล่าง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ทักษะการเสิร์ฟมือบน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 ทักษะอันเดอร์บอล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 ทักษะเซตบอล แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ทักษะการตบ ซึ่งได้ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องรวมเท่ากับ 0.97

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความฉลาดทางการเล่น (Physical and Play Intelligence Quotient) เครื่องมือวัดความฉลาดทางการเล่น ประกอบด้วย 4 รายการทดสอบ คือ 1) วิ่งซิกแซกสลับวิ่งตรงเก็บของเหมือน 2) ขว้าง - รับ สลับเตะ - รับ ลูกบอลกระทบผนัง 3) วิ่งใส่เหรียญในกระป๋องตามคำสั่ง 4) วิ่งวิบาก มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.60 ขึ้นไป และค่าความเที่ยงของแบบวัดเท่ากับ 0.89

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การกำหนดแบบแผนการทดลอง การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research Design) แบบแผนการทดลอง 2 กลุ่มวัด 2 ครั้ง (Quasi - Equivalent Control Group Design) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม

3.2 การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ทำการทดสอบวัดความฉลาดทางการเล่นกับนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม (Pre-test) และนำผลการทดสอบมาหาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางการเล่นด้วยการทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางการเล่นไม่แตกต่างกัน

3.2.2 ดำเนินการทดลองการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่น

3.2.3 ทำการทดสอบวัดความฉลาดทางการเล่นหลังการทดลอง (Post - test) ในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดวัดความฉลาดทางการเล่นฉบับเดียวกันกับก่อนเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น

4.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและของนักเรียนกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่าที (t - test)

ผลการวิจัย

ผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและของนักเรียนกลุ่มควบคุม

	n	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	25	98.45	4.14	123.53	5.61	-17.98	0.00*
กลุ่มควบคุม	25	97.27	6.71	99.39	3.78	-1.38	0.18

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นเท่ากับ 98.45 มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นเท่ากับ 123.53 มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับดี

ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นเท่ากับ 97.27 มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นเท่ากับ 99.39 มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม

	n	หลังการทดลอง		t	p
		$\bar{X}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	25	123.53	5.61	17.84	0.00*
กลุ่มควบคุม	25	99.39	3.78		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นเท่ากับ 123.53 มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับดี และนักเรียนกลุ่ม

ควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นเท่ากับ 99.39 มีคะแนนความฉลาดทางการเล่นอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นหลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยจำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น หลังการทดลองระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยจำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น

องค์ประกอบของ ความฉลาดทางการเล่น	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. วิ่งซิกแซกสลับวิ่งตรงเก็บของ เหมือน	62.98	3.96	54.52	4.14	7.58	0.00*
2. ขว้าง - รับ สลับเตะ - รับลูกบอล กระทบผนัง	71.30	6.97	63.21	4.79	4.72	0.00*
3. วิ่งใส่เหรียญในกระป๋องตามคำสั่ง	58.10	3.17	48.41	3.18	10.79	0.00*
4. วิ่งวิบาก	54.74	3.89	33.79	7.38	12.56	0.00*

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของความฉลาดทางการเล่น พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นทั้ง 4 องค์ประกอบของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง“ผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” สามารถอภิปรายในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่น หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้พลศึกษาชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จัดกิจกรรมชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬา โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเกมที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่น เพื่อนำไปใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา ผู้วิจัยได้วางแผนและเลือกกิจกรรมเกมมาให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน สารที่ 3 การเคลื่อนไหวการออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทยและกีฬาสากล เข้าใจ มีทักษะในการเคลื่อนไหว กิจกรรมทางกาย การเล่นเกม และกีฬา และยังเป็นเกมนำที่จะช่วยส่งเสริมการเคลื่อนไหวของนักเรียนประถมศึกษาในหลากหลายด้านให้ดียิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทักษะกีฬาชาวอลเลย์บอล และสามารถแสดงท่าทางการเคลื่อนไหวในรูปแบบการเล่นเกมที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกิจกรรมเกมนำไปสู่ทักษะกีฬา สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกาย การเล่นเกม กิจกรรมทางกาย การออกกำลังกาย และการเล่นกีฬาเป็นสื่อในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งผู้เรียนสามารถที่จะสร้างได้ด้วยตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนพลศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของ สิทธิพงษ์ ปานนาค กล่าวไว้ว่า เกม คือ กิจกรรมที่ผู้สอนหรือผู้นำเกมได้กำหนดเงื่อนไข และวิธีการเล่น เพื่อให้ผู้เข้าร่วม

เกิดการเรียนรู้ที่ดีอย่างมีเป้าหมาย เช่น เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เกิดการเคลื่อนไหว และการออกกำลังกายมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เกิดความสามัคคี โดยในการจัดการเรียนรู้ทางพลศึกษาครูผู้สอนสามารถประยุกต์และสอดแทรกกิจกรรมที่เป็นเกมส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย เกมนำไปสู่กีฬาเกมผลัด เกมการเคลื่อนไหวร่างกาย เกมกลุ่มสัมพันธ์ เกมผู้นำและเกมเน้นบทบาทการ เข้ากับลำดับขั้นตอนของการจัดกระบวนการเรียนรู้ในคาบเรียน สอดคล้องกับเนื้อหาหลักของแต่ละประเภทกีฬาและเป็นไปตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร (สิทธิพงษ์ ปานนาค, 2563) สอดคล้องกับการวิจัยของ กันตภณ วิชัยทา ได้ทำวิจัยเรื่องผลการใช้เกมกลางแจ้งโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมกลางแจ้งโดยใช้สมองเป็นฐานมีสมรรถภาพทางกลไกสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม (กันตภณ วิชัยทา, 2560) สอดคล้องกับการวิจัยของ มณีนุชา นิตยสุข และคณะ ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีต่อสมรรถภาพกลไกของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถภาพ กลไกหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถภาพกลไกหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (มณีนุชา นิตยสุข และคณะ, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กล่าวไว้ว่า เกม นำ (Lead-up Games) เป็นกิจกรรมที่มีกฎกติกามากกว่าเกมเบ็ดเตล็ด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ กฎ กติกาของกีฬาประเภทต่าง ๆ ดังนั้น กิจกรรมเกมจึงต้องอาศัยความฉลาดหรือความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล และการมีสติปัญญาการใช้ศักยภาพแห่งความฉลาดที่จะรู้คิดรอบคอบวางแผนแก้ไข ในการเล่นที่มุ่งสร้างทักษะให้กับผู้เล่น เพื่อสามารถนำไปใช้ในกีฬาที่ต้องการทักษะประเภทนั้น ๆ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัชชัย โกมารทัต และคณะ คือ ความฉลาดในการเล่นหรือ Play Quotient หมายถึง ความสามารถในการควบคุมสั่งการตัดสินใจ มีสติ มีไหวพริบ เชื้อมั่น กล้าแสดงออกรู้จักปรับตัวรู้จักแก้ปัญหาในขณะเคลื่อนไหวร่างกายหรือขณะเล่นสามารถใช้ทักษะการเคลื่อนไหวร่างกาย หรือการเล่นในสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมใด ๆ ได้อย่างเหมาะสมถูกต้องทันที่ที่เกิดประสิทธิผลและประสิทธิผลสูงสุดตามวัย และเพศ (ชัชชัย โกมารทัต และคณะ, 2549) สอดคล้องกับการวิจัยของ สุดาพัทธ์ เลิศพรกุลรัตน์ ได้อธิบายเกี่ยวกับความฉลาดทางการเล่น (play intelligence - quotient) พบว่า ความฉลาดการเล่นที่แตกต่างกันจะมีความสามารถในการพัฒนาความสามารถทักษะกีฬาขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกันได้ โดยกลุ่มที่มีค่าความฉลาดทางการเล่นสูงจะมีแนวโน้มในการพัฒนาทักษะกีฬาขั้นพื้นฐานในระดับที่ดี และสามารถประยุกต์ใช้ในการเพื่อพัฒนาทักษะการเล่นในระดับสูงต่อไป โดยสามารถนำไปพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบได้ (สุดาพัทธ์ เลิศพรกุลรัตน์, 2558) สอดคล้องกับการวิจัยของ Wibowo, R. et al. พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานกับเกมของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเกมมีความสัมพันธ์ของทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน โดยจะเริ่มจากกิจกรรมที่ง่ายแล้วพัฒนาไปหากิจกรรมที่ซับซ้อน โดยกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวโดยใช้ขาจะมีความโดดเด่นในการพัฒนาด้านทักษะการเคลื่อนไหว เหมาะสมสำหรับนักเรียนในยุคนี จึงทำให้ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง (Wibowo, R. et al., 2019)

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางการเล่น หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอภิปรายในประเด็น ดังต่อไปนี้

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ได้จัดกิจกรรมวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬา โดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเกมที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่น เพื่อนำไปใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา ผู้วิจัยได้เลือก

กิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นเกมที่จะช่วยส่งเสริมสมรรถภาพของนักเรียนประถมศึกษาในหลากหลายด้านให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นกิจกรรมเกมนำไปสู่ทักษะกีฬาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาในการเล่น เกมควบคู่กับการใช้ทักษะกีฬาวอลเลย์บอล ผู้เรียนสามารถแสดงกระบวนการคิด วางแผน แก้ไขปัญหาหรือหาวิธีการที่สามารถใช้เกมนำไปสู่กีฬาพัฒนาทักษะชนิดกีฬาต่าง ๆ ได้อย่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรศักดิ์ เพียรชอบ ได้อธิบายความสำคัญของการเคลื่อนไหวไว้ว่า การเคลื่อนไหวมีความสำคัญกับมนุษย์ทุกคน การเคลื่อนไหวพื้นฐานจะช่วยพัฒนามนุษย์ทุกคนให้มีร่างกายที่แข็งแรง สมองที่สมบูรณ์ และพัฒนาสุขภาพจิตให้ดี และยังสามารถพัฒนาความคิดให้กับมนุษย์ทางการเคลื่อนไหวยังส่งผลต่อความฉลาดทางการเล่น เช่น การเคลื่อนไหวในขณะที่ออกกำลังกาย ถ้ามีทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานที่ดีก็จะส่งผลให้มีความสามารถในการเล่นกีฬาได้ดีด้วย (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล มณีแสง ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการคัดเลือกผู้เล่นโดยใช้คะแนนความฉลาดในการเล่นที่มีต่อการพัฒนาทักษะกีฬาฟุตบอลในนักเรียนชายอายุ 12 ปี พบว่า คะแนนความฉลาดในการเล่นมีผลต่อความสามารถในการพัฒนาทักษะกีฬาฟุตบอลของนักเรียนชายอายุ 12 ปี และสามารถนำมาใช้ในการพิจารณาคัดเลือกผู้เล่นระดับอายุ 12 ปี เพื่อพัฒนาทักษะการเล่นกีฬาฟุตบอลระดับสูงต่อไปได้ (อรรถพล มณีแสง, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ส่งศรี พุทธเกิด ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการเล่นในสนามเด็กเล่น BBL ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความฉลาดทางการเคลื่อนไหวในนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการเล่นในสนามเด็กเล่น BBL ต่อสมรรถภาพทางกายและความฉลาดทางการเคลื่อนไหวของนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้สนามเด็กเล่น BBL ด้วยโปรแกรมการเล่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ผลของการเล่นในสนามเด็กเล่น BBL ส่งผลให้สมรรถภาพทางกายและความฉลาดทางการเคลื่อนไหวในนักเรียนระดับประถมศึกษาดีขึ้น ดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ส่งศรี พุทธเกิด, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัย Wiwit, K. et al. ได้ทำวิจัยเรื่องผลของความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเรียนรู้ของความสามารถผู้เล่นในชั้นเชิงในกีฬาฟุตบอล การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ผลของความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถของผู้เล่นในความสามารถผู้เล่นในกีฬาฟุตบอล ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความฉลาดทางปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ แต่ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการเรียนรู้ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และอิทธิพลระหว่างความฉลาดทางปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้ พบว่า ความสามารถในการเรียนรู้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความสามารถของผู้เล่นในกีฬาฟุตบอล (Wiwit, K. et al., 2020)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาวิชาวอลเลย์บอลโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบปกติ ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางการเล่นของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1) การเลือกเกมนำไปสู่กีฬาเพื่อใช้ในกิจกรรมการเคลื่อนไหวของความฉลาดทางการเล่น ครูควรเลือกเกมที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะกีฬาและการพัฒนาความคิดที่มีผลต่อความฉลาดทางการเล่นอย่างเต็มศักยภาพ 2) ครูควรมีรางวัลและการชมเชยจากครูผู้สอนในการวัดประเมินผลเพื่อเป็นการให้แรงเสริมทางบวกและเพิ่มแรงจูงใจให้กับนักเรียนในแต่ละคาบเรียน ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) การพัฒนารูปแบบของกิจกรรมให้หลากหลายนอกเหนือจากการใช้กิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งประยุกต์ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างต่อไป 2) ควรมีการพัฒนาารูปแบบของกิจกรรมเกมนำไปสู่กีฬาไปใช้ในการจัดการ

เรียนรู้พลศึกษาโดยใช้กิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับทักษะกีฬา เช่น กีฬาบาสเกตบอล กีฬาฟุตบอล เป็นต้น 3) ใน การศึกษาค้นคว้าวิจัยใช้ผลของงานวิจัยเกมนำไปสู่กีฬามาเป็นกรอบในการศึกษา ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมี การศึกษาเทคนิควิธีการหรือแนวคิดหรือทฤษฎีอื่น ๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ อาจทำให้ได้ข้อค้นพบที่มีความ แตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้ และทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ ที่จะประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). นันทนาการอย่างสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นันทนาการ กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กันตภณ วิชัยทา. (2560). ผลการใช้เกมกลางแจ้งโดยใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ซัชชัย โกมารทัต และคณะ. (2549). การพัฒนาเครื่องมือวัดความฉลาดในการเคลื่อนไหวร่างกายหรือความฉลาด ในการเล่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐิกา เพ็งลี. (2562). ผลของโปรแกรมทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานที่มีต่อทักษะกลไกการเคลื่อนไหวของเด็ก ปฐมวัย. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47(3), 196-216.
- พิชญา สอนช่วย. (2560). ผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมเกมโดยประยุกต์ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำที่มีต่อ สมาธิของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชญาภา ยืนยาว. (2561). “ปัจจัยความฉลาดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. Veridian E-Journal Silpakorn University, 11(1), 1961-1977.
- พิมพ์รัตน์ ธรรมรักษา และอาภาพร เผ่าวัฒนา. (2561). ความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล, 35(3), 212-223.
- ไพศาล ศุภปฐม. (2557). ผลของการคัดเลือกผู้เล่นโดยใช้คะแนนความฉลาดทางการเล่นที่มีต่อการพัฒนาทักษะ กีฬาบาสเกตบอลขั้นพื้นฐานในเด็กชายอายุ 12 ปี. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การ กีฬา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณีนฐา นิตยสุข และคณะ. (2566). ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาโดยใช้เกมนำไปสู่กีฬาที่มีต่อสมรรถภาพ กลไกของนักเรียนประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัศมี ทองดี. (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบร่วมมือที่มีต่อความมั่นใจในนักกีฬาและทักษะ วอลเลย์บอลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2561). รวบรวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางการ พลศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงศรี พุทธเกิด. (2561). ผลของการเล่นในสนามเด็กเล่น BBL ที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความฉลาดทางการ เคลื่อนไหวในนักเรียนระดับประถมศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการ ออกกำลังกาย. มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สิทธิพงษ์ ปานนาค. (2563). การประยุกต์ใช้เกมในการจัดการเรียนรู้ทางพลศึกษา. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 14(1), 257-268.
- สุดาพัทธ์ เลิศพรกุลรัตน์. (2558). ผลของการคัดเลือกผู้เล่นโดยใช้คะแนนความฉลาดทางการเล่นที่มีต่อการพัฒนาทักษะกีฬาเบดมินตัน ขั้นพื้นฐานในเด็กหญิงอายุ 12 ปี. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อรรณพ มณีแสง. (2557). ผลของการคัดเลือกผู้เล่นโดยใช้คะแนนความฉลาดในการเล่นที่มีต่อการพัฒนาทักษะกีฬาฟุตบอลในนักเรียนชายอายุ 12 ปี. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- Wibowo, R. et al. (2019). Fundamental Movement Skills and Game Performance in Invasion Game Activities. Faculty of Sport and Health Education. Indonesia: Universitas Pendidikan.
- Wiwit, K. et al. (2020). Effects of Intelligence Quotient, Emotional Quotient, and Motor Educability on Players Ability to Tact in Soccer Games. Journal of Physical Education and Sports, 9(1), 44-49.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยใช้วิธีการเรียนรู้
การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์)*
STUDY OF MATHEMATICS ACHIEVEMENT BY USING SUUGAKU METHOD OF
PRIMARY 2 STUDENTS HATYAI CITY KINDERGARTEN
(NA SUWANNAWONG SCHOOL)

นิศารัตน์ สมบูรณ์ประเสริฐ*, พล เหลืองรังษี

Nisarat Somboonprasert*, Pol Luangrangsee

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: moomew581@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น กับการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น โดยใช้ระเบียบวิธีแบบเชิงทดลอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายแบบจับสลาก จำนวน 2 ห้อง โดยนักเรียนแต่ละห้องเป็นการเรียนแบบความสามารถ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น แผนการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มี ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ 0.67 - 1.00, ค่าความยากง่ายมีค่า 0.31 - 0.75, ค่าอำนาจจำแนกมีค่า 0.33 - 0.79 มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.79 และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลอง มี ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67 - 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสองกลุ่มอิสระ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคูณแบบ ปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.73)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน, การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น, การคูณแบบปกติ

Abstract

The research article aims to 1) compare the learning outcomes of second-grade elementary students in multiplication using the Japanese line method versus conventional multiplication learning methods, and 2) examine the satisfaction levels of a experimental group

of second-grade elementary students towards the Japanese line method of multiplication learning. This research is experimental research. The population studied comprises second-grade elementary students in the first semester of the academic year 2024 from Hatyai city kindergarten (Na suwannawong school). The sample group consists of second-grade students selected through simple random sampling, totaling 2 classrooms, with each classroom representing mixed-ability learning. The research tools include lesson plans for Japanese line multiplication learning and conventional multiplication learning, post-learning outcome assessment tests with conformity indices ranging from 0.67 to 1.00, difficulty indices ranging from 0.31 to 0.75, discriminant power indices ranging from 0.33 to 0.79, and conformity indices between questions and objectives with confidence levels from 0.79. The satisfaction questionnaire for the experimental group students has a conformity index of 0.67 to 1.00. Statistical analysis utilized average values, standard deviations, and independent group mean comparisons. The research findings indicate that 1) students using the Japanese line multiplication learning method demonstrate significantly higher post-learning outcomes compared to those using conventional methods at a statistically significant level of .01, and 2) the satisfaction levels of the experimental group students towards the Japanese line multiplication learning method are exceptionally high (with a mean score of 4.73

Keywords: Teaching Methods, Japanese-Style Multiplication Using Lines, Conventional Multiplication

บทนำ

ในปัจจุบัน “คณิตศาสตร์” เป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิต ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ คณิตศาสตร์พื้นฐาน (การบวก การลบ การคูณ และการหาร) จึงมีความเกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ หลายแขนง คณิตศาสตร์มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีเหตุผล มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้สามารถวางแผน แก้ปัญหา และตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ เมื่อสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีอิทธิพลต่อการศึกษาด้านคณิตศาสตร์พื้นฐานจึงทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เกิดความเคยชินที่ไม่อยากจะเรียนรู้การคำนวณแบบใช้มือ (การคิดคำนวณในหลักการคูณ) ซึ่งความหมายของการคูณ คือ การกระทำระหว่างจำนวนสองจำนวน และจะได้ผลการคูณออกมา เรียกจำนวนที่มาคูณกันว่า ตัวประกอบ และผลที่ได้เรียกว่า ผลลัพธ์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) หรือการเพิ่มขึ้น (การบวก) ตัวเลขที่ซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ ครั้ง ขั้นตอนของการคูณสิ่งแรก คือ การท่องสูตรคูณแม่ 2 - 12 เป็นสูตรคูณเบื้องต้นของการคูณในระดับพื้นฐาน ซึ่งปัญหาที่พบเจอเกิดจากนักเรียนท่องและจำสูตรคูณไม่ได้ วัดจากผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาข้อมูลการคูณที่ไม่ต้องท่องสูตรคูณก็สามารถหาคำตอบการคูณได้อย่างถูกต้อง โดยไม่ต้องใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการหาคำตอบการคูณที่กล่าวมาข้างต้น คือ การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น (Suugaku Method) ซึ่งมีลักษณะเป็นการลากเส้นของตัวตั้งและตัวคูณ โดยจะลากเส้นลงในตัวตำแหน่งของตัวตั้ง ส่วนตัวคูณจะลากเส้นขึ้นเพื่อให้เส้นตัดกันแล้วมานับจุดตัดของเส้น โดยการแบ่งตามจำนวนหลักและตำแหน่งในคำตอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันนิสา คลังคนเก่า ที่กล่าวว่า การใช้ชุดแบบฝึกทักษะในการพัฒนาการคูณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05 (วันนิสา คลังคน

เก่า, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ แก้วทนต์ และกรวิภา สรรพกิจจานง ที่ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสมชุดการคูณแสนสนุกกับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบใช้สื่อประสมชุดการคูณมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าการคูณแบบปกติ อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05 (จุฑามาศ แก้วทนต์ และกรวิภา สรรพกิจจานง, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเทศญี่ปุ่นที่มีการนำการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบการคูณปกติ Tyovenda, A. กล่าวว่า การคูณของนักเรียนมีค่าที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบการคูณแบบปกติ โดยการคูณแบบปกติที่ประเทศญี่ปุ่นใช้ในการเรียนการสอนจะมีลำดับขั้นตอนเป็นสากลแบ่งแยกเป็นการคูณหนึ่งหลักกับหนึ่งหลัก และคูณสองหลักกับหนึ่งหลัก (Tyovenda, A., 2022) หากเปรียบเทียบลำดับขั้นตอนในการหาคำตอบ พบว่า การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นมีลำดับขั้นตอนที่มากกว่าลำดับขั้นตอนการคูณแบบปกติ โดยมีข้อจำกัดในการคูณแบบปกติคือ จะต้องจดจำสูตรคูณให้ได้ ซึ่งหากจดจำสูตรคูณไม่ได้ก็ไม่สามารถหาคำตอบการคูณแบบปกติได้ การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นมีข้อจำกัด คือ ต้องจดจำลำดับขั้นตอนในการขีด เขียน ลากเส้น ให้ตรงกับหลัก และนับจุดตัด เพราะจุดตัดเป็นคำตอบของการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น ซึ่งนักเรียนส่วนมากไม่สามารถท่องสูตรคูณได้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคูณแบบปกติต่ำกว่าการคูณญี่ปุ่นแบบเส้น และพบว่า นักเรียนเพศชายมีการคูณญี่ปุ่นที่รวดเร็วและมีความแม่นยำมากกว่านักเรียนเพศหญิง สำหรับในประเทศไทยยังไม่พบการศึกษานำวิธีการสอนการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นมาประยุกต์ใช้กับนักเรียนในเรื่อง การคูณ ซึ่งวิธีการสอนการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการพัฒนาด้านการคูณของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากว่านักเรียนมีการเรียนเรื่อง การคูณพื้นฐานเป็นระดับชั้นแรก จึงเหมาะแก่การพัฒนาทักษะทั้งทางด้านความคิด กระบวนการลำดับขั้นตอนในเรื่อง การคูณ การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น มีลำดับขั้นตอนที่ง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และที่สำคัญมีความรวดเร็วในการคิดเลขในกระบวนการคูณ

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้เรื่อง การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นกับการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ เพื่อเป็นการยืนยันว่าวิธีการสอนการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีกว่าวิธีการสอนการคูณแบบปกติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น กับการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวิธีการดำเนินการตามแบบแผนแบบเปรียบเทียบสองกลุ่ม วัดผลหนึ่งครั้ง คือ การวัดผลการทดสอบหลังเรียน (Randomized Control Group Posttest Only Design) ของทั้งสองกลุ่ม เป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นกับการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัย

การสุ่ม	กลุ่ม	pretest	Treatment	posttest
R	E	-	X	T ₁
	C	-	-	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนการทดลอง

R แทน การสุ่ม

E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)

X แทน การจัดการกระทำ (Treatment) ด้วยการเรียนการสอนการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น

T₁ แทน กลุ่มทดลองทดสอบหลังเรียน (posttest) ของกลุ่มทดลอง

T₂ แทน กลุ่มทดลองทดสอบหลังเรียน (posttest) ของกลุ่มควบคุม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้อง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลาก สุ่มจับกลุ่มทดลองได้ห้อง ป.2/1 จำนวน 16 คน และกลุ่มควบคุมได้ห้อง ป.2/2 จำนวน 16 คน โดยนักเรียนแต่ละห้องเรียน เป็นการเรียนรู้แบบคละความสามารถ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น และแผนการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ
3. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การคูณ โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ช่วงชั้นที่ 1 ในมาตรฐาน ค 1.1 ขั้นตอนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จากเอกสาร สื่อการสอนต่าง ๆ ใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
 - 1.2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการคูณ โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น ประกอบด้วย มาตรฐานตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณโดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น จำนวน 12 ชั่วโมง
 - 1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะแบบประเมิน 5 ระดับ ผลการประเมินของแผนการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น พบว่า ค่าเฉลี่ยความถูกต้อง 4.96 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม 5.00 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยความถูกต้อง 4.96 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม 4.96 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด
 - 1.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ มีขั้นตอนดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.2 ออกแบบและสร้างแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การคูณ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก 40 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน

2.3 นำแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ และแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Objective Congruence: IOC) มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.67 - 1.00 คะแนน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ (รัตนะ บัวสนธ์, 2562)

2.4 นำคะแนนผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดลองใช้ คำนวณหาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น พบว่า ค่าความยากง่าย (P) มีค่า 0.54 - 0.75 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่า 0.33 - 0.79 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 0.2 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 คะแนน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 0.70 ขึ้นไป (พล เหลืองรังษี, 2564)

2.5 จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ จำนวน 20 ข้อ ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การคูณ โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณ ญี่ปุ่นแบบใช้เส้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 ข้อ

3.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบวัดระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น และสร้างแบบสำรวจความพึงพอใจที่เป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมการเรียน

3.2 นำแบบวัดความพึงพอใจเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ครอบคลุมของข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ตามเกณฑ์ที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

3.3 นำแบบวัดความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลองเพื่อตรวจสอบหาคุณภาพของแบบวัดความพึงพอใจกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. นักเรียนกลุ่มทดลอง

1.1 ทำการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การคูณ โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณ ญี่ปุ่นแบบใช้เส้น

1.2 เมื่อเสร็จสิ้นการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น แล้วทำการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มทดลองด้วยแบบทดสอบหลังเรียน (Post Test) เรื่อง การคูณ

2. นักเรียนกลุ่มควบคุม

2.1 ทำการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การคูณแบบปกติ

2.2 เมื่อเสร็จสิ้นการสอนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ แล้วทำการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนกลุ่มควบคุมด้วยแบบทดสอบหลังเรียน (Post Test) เรื่อง การคูณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสองกลุ่มอิสระ (T-Test For Independent Samples)

ผลการวิจัย

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณโดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นระ สุวรรณวงศ์)

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น กับการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น กับการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ

คะแนนหลังเรียน	N	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น	16	15.19	1.80	6.07	.000
ใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ	16	10.19	2.76		

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.19 และคะแนนหลังการใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.19 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ สรุปได้ว่า นักเรียนที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นสูงกว่านักเรียนที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ข้อที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.69	.47	มากที่สุด
2	การจัดลำดับขั้นตอนการสอนน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ	4.71	.45	มากที่สุด
3	แบบฝึกหัดสนุกสนาน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.69	.47	มากที่สุด
4	เนื้อหาที่สอนทันสมัยและนำไปใช้ได้จริง	4.65	.48	มากที่สุด
5	กิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ	4.71	.45	มากที่สุด
6	ความเหมาะสมของสื่อและเกมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	4.75	.44	มากที่สุด
7	นักเรียนสามารถนำความรู้ เรื่อง การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น ไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นได้	4.69	.47	มากที่สุด
8	ความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรมการสอน	4.75	.44	มากที่สุด
9	การมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.81	.40	มากที่สุด
10	นักเรียนมีความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น	4.81	.40	มากที่สุด
ภาพรวม		4.73	.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = .40) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = .40) ความเหมาะสมของสื่อและเกมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = .44) ความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรมการสอน ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = .44) การจัดลำดับขั้นตอนการสอนน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = .45) และกิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = .45) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณโดยใช้วิธีการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์) สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น สูงกว่าการจัดการเรียนรู้การคูณแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tyovenda, A. ที่ได้ศึกษาการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นกับนักเรียน จำนวน 25 คน พบว่า นักเรียนที่เรียนการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนการคูณแบบปกติ (การคูณแบบยาว) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Tyovenda, A., 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Garain, D. & Kumar, S. ที่ได้ศึกษาการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นกับการคูณแบบปกติ (การคูณแบบยาว) โดยการสุ่มนักเรียน จำนวน 60 คน โดยพบว่า ในนักเรียน 30 คน ที่เรียนการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้นมีคะแนนที่มากกว่าการคูณแบบปกติ และการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น มีระยะเวลาในการคิดคำนวณเพื่อหาคำตอบน้อยกว่าการคูณแบบปกติ (Garain, D. & Kumar, S., 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Abuja, G. ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนประถมในประเทศญี่ปุ่น ใช้วิธีการสุ่มเป็นนักเรียนทั้งหมด 100 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งเป็นชาย 25 คน และนักเรียนหญิง 25 คน โดยกลุ่มที่ 1 ใช้การสอนการคูณแบบปกติ (การคูณแบบยาว) กลุ่มที่ 2 ใช้การสอนการคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น มีการทดสอบหลังเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ 2 มีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ที่เป็นเพศชายมีคะแนนสูงกว่าเพศหญิง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05 (Abuja, G., 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nandi, B. ที่ได้ศึกษาการคูณญี่ปุ่นกับนักเรียนเพศชายและเพศหญิง โดยเพศชายมีคะแนนการคูณญี่ปุ่นสูงกว่าเพศหญิง อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05 (Nandi, B., 2022)

2. ผลการสำรวจความพึงพอใจนักเรียนกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = .49) ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทุกรายการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = .40) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = .40) ความเหมาะสมของสื่อและเกมที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = .44) ความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรมการสอน ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = .44) การจัดลำดับขั้นตอนการสอนน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = .45) และกิจกรรมการเรียนรู้สนุกและน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = .45) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า สื่อ เกม ในการจัดการเรียนการสอนมีผลทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียน ไม่น่าเบื่อ และมีแรงจูงใจในการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โยธิน ศิริเอ๋ย ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่เป็นนามธรรมเป็นความรู้สึกส่วนตัวทั้งทางด้านบวกและลบขึ้นอยู่กับได้รับการตอบสนองเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมในการแสดงออกของบุคคลที่มีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (โยธิน ศิริเอ๋ย, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำลิน เทียมแก้ว ที่กล่าวว่า ความรู้สึกชอบ หรือพอใจที่มีต่อเรื่องใดเรื่อง

หนึ่ง หรือต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจ ส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีเมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนเอง (น้ำลิน เทียมแก้ว, 2561)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การคุณโดยใช้การจัดการเรียนรู้การคุณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์) นักเรียนที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคุณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ใช้แผนการจัดการเรียนรู้การคุณแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การคุณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าเฉลี่ยที่ 4.73 มีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ การนำงานการวิจัยไปใช้ควรปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของนักเรียน ควรนำไปประยุกต์ใช้กับระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อลดระยะเวลาในการคิดหาคำตอบ และควรมีการนำเนื้อหามาประยุกต์ใช้ควบคู่กับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเรื่อง การคุณที่ดีขึ้น ซึ่งคะแนนของนักเรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน ครูต้องดูแลนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด คอยซักถาม และให้นักเรียนแต่ละคนออกมาแสดงวิธีทำหน้าชั้นเรียน เพื่อสร้างความกล้าแสดงออกของนักเรียน และนักเรียนจะได้บรรลุการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้ที่สนใจสามารถนำการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคุณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ไปปรับใช้กับเนื้อหาคณิตศาสตร์เรื่องอื่น ๆ ได้แก่ การ บวก ลบ คูณ หาร ระคน และในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พล เหลืองรังษี ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจแก้ไข ในสารนิพนธ์และบทความวิจัย บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคุณโดยใช้วิธีการเรียนรู้การคุณญี่ปุ่นแบบใช้เส้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครหาดใหญ่ (นะ สุวรรณวงศ์)

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ แก้วทองงค์ และกรวิภา สรรพกิจจำนง. (2565). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคุณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการสอนโดยใช้สื่อประสม ชุดการคุณแสนสนุกกับการสอนแบบปกติ. เรียกใช้เมื่อ 3 ตุลาคม 2566 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/253178>.
- น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ. รายงานการวิจัยสำนักวิทยบริการ, 2(1), 8-10.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พล เหลืองรังษี. (2564). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์.
- โยธิน ศิริเอ๋ย. (2559). ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รหัสวิชา ง32101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559. เรียกใช้เมื่อ 9 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.thoengwit.ac.th/projectkru/projdoc/55.pdf>.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วันนิสา คลังคนเก่า. (2563). การใช้ชุดฝึกทักษะ เรื่อง การคูณที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. เรียกใช้เมื่อ 25 ตุลาคม 2566 จาก http://www.ska2.go.th/reis/data/research/25640629_144607_3725.pdf.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือการใช้หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.scimath.org/e-books/8922/flippingbook/index.html#1>.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). รายงานการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (NT) ปีการศึกษา 2565. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://180.180.244.43/NT/ExamWeb/FrLogin.aspx>.
- Abuja, G. (2022). The Effect of Japanese Multiplication on Pupils Interest in Mathematics. ResearchGate, 2(1), 13-19.
- Garain, D. & Kumar, S. (2019). Japanese vs Vedic Methods for Multiplication. International Journal of Mathematics Trends and Technology, 1(1), 56-57.
- Nandi, B. (2022). It's not magic, it's math-how the Japanese multiplication method works. Joseph Sarwuan Tarka, 1(1), 1-4.
- Tyovenda, A. (2022). The Effect of Japanese Multiplication on Students' Achievement And Retention In Mathematics. International Research Journal of Modernization in Engineering Technology and Science, 6(2), 1-3.

การพัฒนาารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการ
กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ*
THE DEVELOPMENT OF HIGHT PERFORMANCE ORGANIZATION MODEL
FOR THE OFFIC OF THE NATIONAL BROADCASTING
AND TELECOMMUNICATIONS COMMISSION

สมชาย เกตุไหม*, ชมสุภัค ครุฑทะกะ, วรณัฐ แหยมแสง, ดวงเดือน จันทร์เจริญ
Somchai Ketmai*, Chomsupak Cruthaka, Woranut Yamsang, Duangduen Chanchaen
คณะพัฒนารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: promrop@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) 2) เพื่อสร้างรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. 3) เพื่อประเมินรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ 3) ประเมินรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. โดยสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ คัดเลือกตามวัตถุประสงค์การวิจัยจำนวน 9 คน ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. มีการดำเนินการผ่านแผนงานต่าง ๆ ที่มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ปัญหาการดำเนินการพบว่า การจัดการบางส่วนมีความซ้ำซ้อน และมีข้อจำกัดทางด้านการบริหาร 2) รูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การยกระดับองค์กร การสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร การสร้างคุณค่าทุนมนุษย์ การสร้างนวัตกรรม และการก้าวสู่องค์กรดิจิทัล 3) การประเมินรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, องค์กรสมรรถนะสูง, สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.)

Abstract

This research aimed to 1) study the conditions and problems in operating as a high-performance organization of the Office of the National Broadcasting and Telecommunications Commission. 2) create the High Performance Organization model for the Office of the National Broadcasting and Telecommunications Commission. 3) evaluate the high performance organization model for the Office of the National Broadcasting and Telecommunications Commission. The study as a research and develop was divided into three steps, as follow : 1) Study situations and problems for the high-performance organization of the Office of the National Broadcasting and Telecommunications Commission with The in-depth interviews method, conducted with a total of 10 people, Specific selection methods involved in operating as a high-performance organization. The tool was a semi-structured interview form. The data was used of content analysis. 2) Create a High Performance Organizational model for the Office of the National Broadcasting and Telecommunications Commission. Using the Delphi technique from 18 experts that chosen by research objectives. Researcher analyses the data with content, average score and standard deviations. 3) Assess the high performance organization model for the Office of the National Broadcasting and Telecommunications Commission through a group discussion with 9 experts that chosen by research objectives to assess its suitability possibility and usefulness. The data was analyzed by content analysis, Average score and the standard deviation. The results revealed that 1) The operating conditions are a high-performance organization of the Office of the National Broadcasting and Telecommunications Commission, with operations being carried out through various plans with clear responsible persons. Operational problems: It was found that some of the management was redundant and has administrative limitations. 2) The high-performance organizational model for the Office of the National Broadcasting and Telecommunications Commission consists of 5 elements : Organizational upgrading, Creating value and sustainability of the organization, Creating human capital value, Creating innovation and Moving towards a digital organization 3) Experts agreed that all components of the model were appropriate, possible and useful at highest level.

Keywords: Model Development, High Performance Organization, The Office of The Nation Broadcasting and Telecommunications Commission (NBTC)

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงของโลกปัจจุบันอยู่ตลอดเวลาส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนโดยทั่วไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความท้าทายขององค์กรทั้งองค์กรภาครัฐหรือองค์กรภาคธุรกิจก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดการคิดค้นหาวิธ ใหม่ๆ ในการดำเนินกิจการขององค์กร เพื่อให้เกิดการจัดการประสิทธิภาพที่สูงยิ่งขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่ ต้องการดำรงองค์กรนั้นอยู่รอดทางการกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ในแนวทางหนึ่งก็คือ การจัดการให้ เป็นองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organizations : HPO) เพื่อหาขอบเขตที่อธิบายประสิทธิภาพใน การดำเนินงานขององค์กร อีกทั้งยังเป็นการบรรลุสู่เป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ที่องค์กรชั้นนำทั่วโลกต้องการที่จะบรรลุ

สู่องค์กรสมรรถนะสูง (Honyenuga et al., 2014) องค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organizations: HPO) จึงเป็นประเด็นที่มีการกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากสภาพปัจจุบันมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551) เนื่องจากองค์กรสมรรถนะสูง เป็นองค์กรที่มีเป้าหมายชัดเจน มีความคล่องตัว มีแผนงานรองรับสถานการณ์ต่าง ๆ มีกระบวนการทำงาน และเป็นองค์กรที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีคุณภาพ (เพียว อินทอง, 2560) ซึ่งองค์กรสมรรถนะสูง มีลักษณะสำคัญ 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) การจัดการคุณภาพ (Management quality) 2) การเปิดกว้างกับการปฏิบัติ (Openness and action-orientation) 3) มุ่งเน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและสิ่งใหม่ (Continuous improvement and renewal) 4) ความต้องการที่มีคุณภาพ (Employee quality requires) และ 5) ความผูกพันระยะยาว (Long-term orientation) (De Waal A. A., & Wang, A., 2017)

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 อันเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นให้เป็นไปตามมาตรา 60 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่บัญญัติว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่ง ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2558) กล่าวคือ เป็นองค์กรนิติบุคคล มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และไม่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น แต่ต้องดูแลและรักษาผลประโยชน์สาธารณะสมบัติของชาติ

จากสภาพการณ์ดังกล่าว รัฐได้กำหนดยุทธศาสตร์โดยจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2564 - 2565) ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับบทบาท ภารกิจ โครงสร้างหน่วยงานภาครัฐให้ทันสมัย ยืดหยุ่น รองรับการเปลี่ยนแปลง โดยมีเป้าหมายให้ภาครัฐมีความทันสมัย มีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาท ภารกิจ มีการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัว สอดคล้องกับแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไปและอนาคต ยุบเลิกภารกิจที่ไม่จำเป็น การกำหนดภารกิจที่ควรถ่ายโอนให้ภาคส่วนอื่นดำเนินการ สร้างการบริหารเชิงพื้นที่ที่มี ความเข้มแข็งและมีส่วนร่วม รวมถึงจัดให้มีระบบการประเมินความเหมาะสม ความมีประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าในการจัดส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2564)

ดังนั้น การสร้างรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จะเป็นการออกแบบการดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบทองค์กร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาองค์กรเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงที่หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ และดำเนินการได้อย่างคล่องตัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
2. เพื่อสร้างรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

3. เพื่อประเมินรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และปัญหา การดำเนินการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเกี่ยวกับการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ และปัญหา การดำเนินการเกี่ยวกับองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง กระบวนการ หลักการ ทฤษฎี รูปแบบที่เกี่ยวข้องกับลักษณะองค์กรสมรรถนะสูง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (in-dept interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ผู้ให้ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จำนวน 6 คน นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 6 คน และนักวิชาการ จำนวน 6 คน วิธีดำเนินการวิจัยเทคนิคเดลฟาย 3 รอบ โดยรอบที่ 1 ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทำการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึกและอัดเทป วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา รอบที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือองค์ประกอบของรูปแบบที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มี 5 องค์ประกอบหลัก 23 องค์ประกอบย่อย เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาระดับความเหมาะสมของรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จากข้อคำถามแต่ละข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และรอบที่ 3 นำแบบสอบถามมาตรงประมาณค่า 5 ระดับ พร้อมทั้งระบุค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตำแหน่งคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านตอบในรอบที่ 2 ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทำการทบทวนคำตอบในการตอบแบบสอบถามของตนเองเพื่อเป็นการยืนยันคำตอบของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง และนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยพิจารณาจากค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และสรุปรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติที่ผ่านการยืนยัน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จำนวน 3 คน นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 3 คน และนักวิชาการ จำนวน

3 คน เป็นการสนทนากลุ่มเพื่อหาฉันทมติเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบของรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยใช้แบบสัมภาษณ์สนทนากลุ่มและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามประเด็นองค์ประกอบของรูปแบบองค์กร สมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ สรุปดังนี้ 1) สภาพด้านการยกระดับองค์กร พบว่า มีการกำหนดเป้าหมายองค์กรที่ชัดเจน ผ่านแผนการปฏิบัติในระดับต่าง ๆ 2) สภาพด้านการสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร พบว่า สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ มีความคล่องตัวในการบริหารงานที่ทันสมัย สามารถปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายระดับชาติได้ทันต่อเหตุการณ์ รองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและอนาคต และมีการสร้างความยั่งยืนโดยการดำเนินนโยบายขององค์กรอย่างต่อเนื่อง แต่การจัดการบางส่วนมีความซ้ำซ้อน และมีข้อจำกัดทางด้านการบริหาร 3) สภาพด้านการสร้างคุณค่าทุนมนุษย์ พบว่า มีการบริหารจัดการและส่งเสริมให้พนักงานในองค์กรเกิดการเรียนรู้ โดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการในด้านการเรียนรู้และพัฒนากระบวนการทำงาน รวมทั้งมีการส่งเสริมด้านงานวิจัยในองค์กรอย่างต่อเนื่อง 4) สภาพด้านการสร้างนวัตกรรม พบว่า มีการส่งเสริมให้พนักงานมีการพัฒนา คิดค้น วิจัยในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการบริหาร และนวัตกรรมเพื่อการบริหารสังคมผ่านการให้ทุนเพื่อการศึกษาวิจัย และ 5) สภาพด้านการก้าวสู่องค์กรดิจิทัล พบว่า มีการกำหนดนโยบายการก้าวไปสู่องค์กรดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดหน่วยงานระดับสำนักให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการนำพาองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัล สำหรับปัญหาพบว่า การจัดการบางส่วนมีความซ้ำซ้อน และมีข้อจำกัดทางด้านการบริหาร

2. ผลการสร้างรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย นำเสนอผลการศึกษาในรอบที่ 3 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ และระดับความเหมาะสมของรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

รูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ	Mdn (Median)	IR (Interquartile range)	ระดับความ เหมาะสม
องค์ประกอบที่ 1 การยกระดับองค์กร			
1. การกำหนดวิสัยทัศน์องค์กรที่ชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การระบุพันธกิจองค์กรที่ชัดเจนครอบคลุมภารกิจขององค์กร	5.00	1.00	มากที่สุด
3. โครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่น	4.00	1.25	มาก
4. การสื่อสารเป้าหมายองค์กรอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ	4.00	1.00	มาก
5. เป้าหมายองค์กรมีความมั่นคง	5.00	0.25	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร			
1. การบริหารจัดการองค์กรเชิงรุก	4.00	1.00	มาก
2. การถ่ายทอดแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรลงสู่การปฏิบัติของทุกหน่วยงานใน องค์กร	4.00	1.00	มาก
3. การเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรสู่แผนกลยุทธ์/แผนปฏิบัติการขององค์กร	4.00	1.00	มาก

ตารางที่ 1 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ และระดับความเหมาะสมของรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (ต่อ)

รูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ	Mdn (Median)	IR (Interquartile range)	ระดับความ เหมาะสม
4. การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน/รายได้	4.50	1.00	มากที่สุด
5. การสร้างความตระหนักรู้ให้กับพนักงานในองค์กรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันในกิจการ	5.00	1.00	มากที่สุด
6. แนวทางการสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร	5.00	0.00	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 การสร้างคุณค่าทุนมนุษย์			
1. การบริหารจัดการทุนมนุษย์อย่างเป็นระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การพัฒนาทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง	5.00	1.00	มากที่สุด
3. การจัดการองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ	5.00	1.00	มากที่สุด
4. การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบดิจิทัล	5.00	0.25	มากที่สุด
5. การสร้างสมรรถนะเพื่อรองรับการทำงานในองค์กรสมรรถนะสูง	5.00	0.00	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 การสร้างนวัตกรรม			
1. การบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ	5.00	1.00	มากที่สุด
2. การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร	4.00	0.00	มาก
3. การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศ	4.00	1.00	มาก
4. การปรับปรุงแก้ไขข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน	4.00	1.25	มาก
5. การส่งเสริมและเอื้อให้มีสร้างนวัตกรรมการให้บริการ/การจัดการ	4.50	1.00	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 การก้าวสู่องค์กรดิจิทัล			
1. กระบวนการบริหารจัดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ผลลัพธ์/เป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การสร้าง ปรับปรุง แก้ไข วิธีการ/แนวทางการปฏิบัติงานเพื่อลดขั้นตอนการทำงานด้วยเทคโนโลยี	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (Mdn 4.00 - 5.00, IR 0 - 1.25) ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 23 องค์ประกอบย่อย มีระดับความเหมาะสมระดับมากที่สุด 15 ข้อ (Mdn 4.50 - 5.00) และมีความเหมาะสมระดับมาก 8 ข้อ (Mdn = 4.00)

3. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติโดยการสนทนากลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

องค์ประกอบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการ โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	s.d	ความ หมาย	$\bar{X}$	s.d	ความ หมาย	$\bar{X}$	s.d	ความ หมาย
1. การยกระดับองค์กร	4.58	0.38	มากที่สุด	4.60	0.36	มากที่สุด	4.64	0.44	มากที่สุด
2. การสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร	4.46	0.45	มาก	4.50	0.47	มากที่สุด	4.54	0.46	มากที่สุด
3. การสร้างคุณค่าทุนมนุษย์	4.75	0.43	มากที่สุด	4.75	0.43	มากที่สุด	4.71	0.39	มากที่สุด
4. การสร้างนวัตกรรม	4.44	0.50	มาก	4.49	0.51	มาก	4.60	0.48	มากที่สุด
5. การก้าวสู่องค์กรดิจิทัล	4.84	0.39	มากที่สุด	4.73	0.47	มากที่สุด	4.84	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คือ องค์ประกอบการก้าวสู่องค์กรดิจิทัล การสร้างคุณค่าทุนมนุษย์ และการยกระดับองค์กร ($\bar{X}$ = 4.84, 4.75 และ 4.58) ส่วนองค์ประกอบที่อยู่ในระดับมาก คือ การสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร และการสร้างนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.46 และ 4.44) สำหรับความเป็นไปได้ของรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พบว่า ในภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด คือ องค์ประกอบการสร้างคุณค่าทุนมนุษย์ การก้าวสู่องค์กรดิจิทัล การยกระดับองค์กร และการสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร ($\bar{X}$ = 4.75, 4.73 4.60 และ 4.50) ส่วนองค์ประกอบที่อยู่ในระดับมาก คือ การสร้างนวัตกรรม ($\bar{X}$ = 4.49) ส่วนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พบว่าทุกองค์ประกอบมีค่าความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับได้แก่ องค์ประกอบการก้าวสู่องค์กรดิจิทัล การสร้างคุณค่าทุนมนุษย์ การยกระดับองค์กร การสร้างนวัตกรรม และการสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร ($\bar{X}$ = 4.84, 4.71, 4.64, 4.60 และ 4.54)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พบว่า สภาพในปัจจุบันมีการกำหนดเป้าหมายองค์กรที่ชัดเจน มีแผนยุทธศาสตร์ และถ่ายทอดแผนสู่การปฏิบัติให้ทุกหน่วยงานดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการกำหนดนโยบายมีขั้นตอนที่เหมาะสมและมีการบูรณาการแผนทุกแผนเข้าด้วยกัน สอดคล้องกับ เพียว์ อินทอง การพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรสมรรถนะสูง ต้องมีการบูรณาการ (Alignment) เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมกลมกลืน เช่น ความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ และบูรณาการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ขององค์กร ส่วนปัญหาการดำเนินการ พบว่า การจัดการบางส่วนมีความซ้ำซ้อน และมีข้อจำกัดทางด้านการบริหาร ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดโครงสร้างองค์กรมีลักษณะแยกการปฏิบัติออกเป็นแต่ละภารกิจ ซึ่งบางภารกิจสามารถรวบรวมภารกิจได้ (เพียว์ อินทอง, 2560)

2. ผลการสร้างรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พบว่า รูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติมี 5 องค์ประกอบหลัก 23 องค์ประกอบย่อย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การยกระดับองค์กร มีจำนวน 5 องค์ประกอบย่อย มีประเด็นอภิปรายได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์องค์กรที่ชัดเจน การระบุพันธกิจองค์กรที่ชัดเจนครอบคลุมภารกิจขององค์กร และเป้าหมายองค์กรมีความมั่นคง ทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะการนำองค์กร ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานขององค์กรทุกปี เพื่อเป็นกรอบนโยบายและแผนในการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และถ่ายทอดวิสัยทัศน์ให้ออกมาเป็นนโยบายให้ผู้ได้บังคับบัญชานำไปปฏิบัติได้ โดยกำหนดพันธกิจให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ นอกจากนี้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ ต้องระบุเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวให้ผู้ปฏิบัตินำไปเป็นแนวทางการในวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ งานวิจัยของ วินุลาศ เจริญชัย และ สุธรรม ธรรมทัศนนานนท์ พบว่า การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ (Defining Vision) หมายถึงความสามารถในการคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสามารถระบุได้ถึงทิศทาง แนวโน้ม ความเป็นไปได้ ระยะเวลา การเชื่อมโยงตัวชี้วัดเข้ากับพันธกิจ รวมถึงขั้นตอน วิธีการโดยรวมที่ทำนายและสามารถทำได้จริง การมีแผนปฏิบัติการที่ยืดหยุ่น การกำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจ ค่านิยม มีแนวทางปฏิบัติของ

บุคลากรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และการมีความมุ่งมั่นไปสู่จุดหมายเดียวกันจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วินาสศ เจริญชัย และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2563)

องค์ประกอบที่ 2 การสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร มีจำนวน 6 องค์ประกอบย่อย มีประเด็นอภิปรายได้แก่ การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน/รายได้ การสร้างความตระหนักรู้ให้กับพนักงาน ในองค์กรเกี่ยวกับการรู้เท่าทันในกิจการ/ธุรกิจ และแนวทางการสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพร แยมสุตา ที่กล่าวว่า องค์กรสมรรถนะสูง คือ การเป็นองค์กรที่เก่ง มีแผนรองรับกับสถานะต่างๆ อย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ที่สามารถกระทบต่อการทำงานจากระดับ ทุกมุมมอง ทำให้สามารถปฏิบัติการกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเวลา และคุณภาพของผลงานดีเยี่ยม เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (ธนพร แยมสุตา, 2561)

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างคุณค่าทุนมนุษย์ มีจำนวน 5 องค์ประกอบย่อย มีประเด็นอภิปรายได้แก่ การบริหารจัดการทุนมนุษย์อย่างเป็นระบบ การพัฒนาทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง การจัดการองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบดิจิทัล และการสร้างสมรรถนะเพื่อรองรับการทำงานในองค์กรสมรรถนะสูง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการทรัพยากรบุคคลเป็นการวางแผนลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์กร หากมีการบริหารจัดการที่ดีย่อมส่งผลให้องค์กรขับเคลื่อนไปด้วยความราบรื่น รวดเร็ว และยั่งยืน สอดคล้องงานวิจัยของ พเยาว์ อินทอง ซึ่งพบว่า การสร้างองค์กรสมรรถนะสูงทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต้องเริ่มจากการเข้าใจเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior) ส่วนองค์ประกอบที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นองค์กรสมรรถนะสูง เพื่อความยั่งยืน ต้องมีรากฐานที่มั่นคง กล่าวคือ ต้องมีการสร้างและสะสมความรู้ขององค์กร ต้องมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น ต้องมีทุนมนุษย์และการบริหารทุนมนุษย์ที่เข้มแข็ง การมีวัฒนธรรมร่วมกันโดยเน้นไปที่การเรียนรู้ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย พันธกิจที่ท้าทาย และเป็นไปได้ โดยให้พนักงานได้ใช้ศักยภาพของตนเองให้มากที่สุด ต้องมีการบริหารงานที่สร้างคุณค่าที่ดีให้แก่สังคมตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง (พเยาว์ อินทอง, 2560)

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างนวัตกรรม มีจำนวน 5 องค์ประกอบย่อย มีประเด็นอภิปรายได้แก่ การจัดการด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ การเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ การประมวลผลข้อมูล การปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ และการส่งเสริมและเอื้อให้มีสร้างนวัตกรรมการให้บริการ/การจัดการ สอดคล้องกับสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ที่กล่าวว่า ความอยู่รอดและเติบโตได้อย่างมั่นคงนั้น เป็นเป้าหมายที่ท้าทายของผู้บริหารองค์กรส่วนใหญ่ในปัจจุบัน เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงของ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่รวดเร็วและสร้างผลกระทบรุนแรงต่อองค์กรอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในอดีต (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรนิภา ธนาธรรมนันท์ และคณะ ที่พบว่า การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษภาค 2 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง (พรนิภา ธนาธรรมนันท์ และคณะ, 2561)

องค์ประกอบที่ 5 การก้าวสู่องค์กรดิจิทัล มีจำนวน 2 องค์ประกอบย่อย มีประเด็นอภิปรายได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและนำไปสู่ผลลัพธ์/เป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ และการสร้าง ปรับปรุง แก้ไข วิธีการ/แนวทางการปฏิบัติงานเพื่อลดขั้นตอนการทำงานด้วยเทคโนโลยี ทั้งนี้เนื่องจากการมุ่งผลลัพธ์การดำเนินการจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่เป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้ ซึ่งปัจจุบันสำนักงานได้กำหนดเป้าหมายองค์การในการเป็นองค์กรดิจิทัลในแผนยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ ขาวสุวรรณ์ ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล มีขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงมาวิเคราะห์ว่า มีความจำเป็นต้องปรับปรุงวิสัยทัศน์/พันธกิจหรือไม่ ขั้นตอนที่ 2 นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนา

บริการ และช่องทางการให้บริการใหม่ ๆ หรือลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนลงขั้นตอนที่ 3 ปรับองค์กร โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้มากขึ้น ลดภาระงานที่ไม่ใช่งานหลักและไม่ก่อให้เกิดคุณค่าเพิ่มต่อองค์กรขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความยืดหยุ่น-เคร่งครัด ให้เหมาะสมตามลักษณะของงาน ขั้นตอนที่ 5 เลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้งาน (สมศักดิ์ ขาวสุวรรณ์, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้สร้างและพัฒนาารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 23 องค์ประกอบย่อย โดยในแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน สามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรสมรรถนะสูง ทั้งนี้การนำรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงไปปรับใช้นั้น ควรคำนึงถึงสภาพองค์กร ปัญหา ปัจจัยที่มีผลต่อองค์กรอย่างละเอียด และควรมีการวางแผนการนำไปใช้ให้ครอบคลุมทุกมิติขององค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กร ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษาวิจัยและพัฒนาารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ได้ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันพบว่า มีการกำหนดเป้าหมายองค์กรที่ชัดเจน มีแผนยุทธศาสตร์ และถ่ายทอดแผนสู่การปฏิบัติให้ทุกหน่วยงานดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน และพบปัญหาการจัดการบางส่วนมีความซ้ำซ้อน และมีข้อจำกัดทางด้านการบริหาร 2) รูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ การยกระดับองค์กร การสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร การสร้างคุณค่าทุนมนุษย์ การสร้างนวัตกรรม และการก้าวสู่องค์กรดิจิทัล 3) ผลการประเมินรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การก้าวสู่องค์กรดิจิทัล การสร้างคุณค่าทุนมนุษย์ การยกระดับองค์กร การสร้างนวัตกรรม และการสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร การศึกษาวิจัยและพัฒนาารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย การพัฒนาองค์กรตามแนวทางองค์กรสมรรถนะสูงที่ผู้วิจัยได้พัฒนาออกมาเป็นรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ควรกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ ข้อบังคับ ตลอดจนแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้มีสมรรถนะสูง โดยนโยบายจะต้องมีความชัดเจน และทุกคนในองค์กรจะต้องมีส่วนร่วมสำคัญในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 2.1) การเพิ่มขีดความสามารถรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. ควรมีการสื่อสารนโยบายให้ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรในองค์กรทราบเป้าหมายและวัตถุประสงค์การดำเนินการ 2.2) องค์ประกอบรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบ ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำผลการดำเนินการมาปรับปรุงการตามวงรอบของการดำเนินการ เพื่อให้การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงอย่างยั่งยืน 2.3) การพัฒนาองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ควรให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้เหมาะสมและยืดหยุ่น เพื่อการส่งเสริมเป็นองค์กรดิจิทัล 2.4) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรองค์กรดิจิทัล จะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของพนักงานให้ตระหนักรู้และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงขององค์กรที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและอนาคต และ 2.5) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ควรมี การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรเข้าใจในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2551). องค์กรสมรรถนะสูงกับความรับผิดชอบต่อสังคม. วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน, 15(2), 11-35.
- ธนพร แยมสุตา. (2561). การจัดการความรู้: เครื่องมือขับเคลื่อนสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้และองค์กรขีดสมรรถนะสูง. วารสารแพทยธานี, 45(1), 170-181.

- เพียว อินทอง. (2560). การพัฒนาหน่วยงานภาครัฐสู่องค์กรสมรรถนะสูง: กรณีศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2566 จาก http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2560_1561118279_6014830018.pdf
- พริภา ธนาธรรมนันท์ และคณะ. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบการเป็นองค์กรสมรรถนะสูง: กรณีศึกษาศาลในสังกัดสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 2. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 5(1), 276-293.
- วินุลาศ เจริญชัย และสุธรรม ธรรมทัศน์านนท. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรสมรรถนะสูง เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 17(1), 102-108.
- สมศักดิ์ ชาวสุวรรณ. (2561). ออกแบบองค์กรดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2566 จาก https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2018/08/file_75912b6ba37780c3d29ed34925472ba0.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2558). ประวัติสำนักงาน กสทช. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2566 จาก <https://www.nbtc.go.th/About/history3.aspx?lang=th-TH>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2564). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2564–2565). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). การจัดการสู่องค์กรนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- De Waal A. A., & Wang, A. (2017). Applicability of the high performance organization (HPO) framework in the Chinese context: The case of a state-owned enterprise. *Journal of Chinese Human Resource Management*, 8(1), 22-39.
- Honyenuga et al. (2014). High performance organizations framework as a predictor of firm performance in the insurance industry in Ghana. *Journal of Transnational Management*, 19(4), 261-278.

**คุณลักษณะทางการสื่อสารของผู้นำชุมชน
ของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช***
**COMMUNICATION CHARACTERISTICS OF COMMUNITY LEADERS
IN THUNG SONG TOWN MANCIPALITY, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

วิทยากร ท่อแก้ว*, ณัฐสุพงศ์ สุขโสด

Wittayatorn Tokeaw, Nutsupong Soksote

สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นนทบุรี ประเทศไทย

School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: wittayatorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง และ 2) ศึกษาคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงทางด้านคุณลักษณะทางการสื่อสารของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 30 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุป ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐาน คือ ผู้นำชุมชนต้องมีความเข้าใจพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายและบริบทชุมชน มีทักษะการคิด มีทักษะการสื่อสารทุกด้าน มีความมุ่งมั่นเสียสละ และมีคุณธรรมและจริยธรรม 2) คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้าน คือ 2.1 ด้านการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนอย่างตั้งใจฟัง สื่อสารพูดคุยอย่างมิตรไมตรี มีความเป็นกันเอง เข้าใจปัญหา 2.2 ด้านการพูดในที่ชุมชนอย่างมั่นใจ เสียงดัง ฟังชัด นำเสนอข้อมูลอย่างน่าสนใจ มีท่าทีการแสดงออกและบุคลิกภาพที่ดี 2.3 ด้านการเล่าข่าวในชุมชนอย่างน่าสนใจ เรียงลำดับในการนำเสนอดี ข่าวสารตรงข้อเท็จจริง และมีประโยชน์ 2.4 ด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัล ในการใช้โปรแกรมประยุกต์แบบง่ายผ่านสมาร์ทโฟนเพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิตสื่อ และเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างเหมาะสม 2.5 ด้านการออกแบบเนื้อหาอย่างสร้างสรรค์เพื่อกำหนดประเด็นเนื้อหา ลำดับเนื้อหา และเล่าเรื่องให้มีความน่าสนใจ น่าจดจำ ชวนติดตาม และ 2.6 ด้านการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์โดยวิเคราะห์ผู้รับสาร ออกแบบวิธีการการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายสื่อเพื่อสร้างความเข้าใจและการรับรู้ที่ครอบคลุม ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการผลิตและการเผยแพร่

คำสำคัญ: คุณลักษณะทางการสื่อสาร, ผู้นำชุมชน, นักสื่อสารชุมชน, เทศบาลเมืองทุ่งสง

Abstract

The objectives of this research article were to present the findings of the study 1) the basic communication characteristics of community leaders in Thung Song Town Municipality; 2) the specific communication characteristics of community leaders in Thung Song Town Municipality. The researcher employed the qualitative research method of in-depth interviews, using a structured interview form to gather data from 30 individuals directly involved with the

research topic. Data analysis involved conceptualization and categorizing. The results showed that 1) basic communication characteristics – an understanding of the local area, the target audience groups and the community context; thinking skills and every aspect of communication skills; being determined and willing to sacrifice; and being moral and ethical; 2) specific communication characteristics - 2.1 attentively listening to the complaints and concerns of citizens, understanding people's problems, and interacting in a friendly way using informal communication; 2.2 speaking in the community with confidence, using a loud and easily intelligible voice, and presenting information in an interesting way, with personality and appropriate gestures; 2.3 relating news in an engaging way, telling useful and accurate information in a step-by-step that is easy to follow; 2.4 using digital communication technology such as straightforward smartphone applications to produce useful media and transmit it through all the appropriate channels; 2.5 designing content creatively to set topics and tell stories in a chronological way that is attention-grabbing, easy to remember and thought-provoking; and 2.6 producing media effectively after analyzing the message receivers, and designing diverse methods to present content for the maximum understanding, building comprehensive awareness by utilizing technology to produce and disseminate messages.

Keywords: Communication Characteristics, Community Leaders, Community Communicators, Thung Song Town Municipality

บทนำ

การสื่อสารชุมชนเป็นกระบวนการที่ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนที่มีความแตกต่างกันมาเปลี่ยนแปลงข้อมูลความคิด และความรู้ระหว่างกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนนั้น ๆ การสื่อสารชุมชนสามารถเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ เช่น การพูดคุยสนทนา การใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อแบ่งปันข้อมูลและเชื่อมโยงกับสมาชิกในชุมชน ผ่านกระบวนการสื่อสารชุมชนที่สามารถสร้างความเข้าใจร่วมกัน รับฟังความคิดเห็น และทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้นได้ โดยปกติผู้ที่ทำหน้าที่การสื่อสารชุมชน คือ ผู้นำชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาลเมือง ซึ่งแบ่งพื้นที่ในเขตเทศบาลออกเป็นชุมชนต่าง ๆ ครอบคลุมพื้นที่ โดยในแต่ละชุมชนมีกลไกการทำงานร่วมกับเทศบาล คือ คณะกรรมการชุมชน ซึ่งประกอบด้วยประธานชุมชน และกรรมการชุมชน โดยที่กรรมการชุมชนนี้มีบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างประชาชนในชุมชนและเทศบาล (ทรงชัย วงษ์วัชรดำรง, 2566)

การพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชน จะต้องดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะ จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐาน และด้านคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้าน ซึ่งการพัฒนาเกิดจากการเรียนรู้ การฝึกอบรม การฝึกฝนทักษะการสื่อสารในการ คิด การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการนำเสนอ (Cordova, J. et al., 2024) รวมทั้งต้องเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ของนักสื่อสารชุมชนในยุคดิจิทัล ดังนั้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารจึงเป็นประโยชน์สำหรับการสร้างสัมพันธภาพและการเชื่อมโยงในชุมชน การสร้างความเข้าใจในการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อสื่อสารกับชุมชนและเทศบาลอย่างมีอาชีพ ด้วยเหตุนี้การพัฒนาการออกแบบสารการผลิตสื่อ เป็นการใช้สื่อเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายนักสื่อสารชุมชนในฐานะผู้ส่งสารให้กับประชาชนในชุมชนในฐานะผู้รับสารที่น่าเชื่อถือ (Ajayi, O. A., & Mmutle, T., 2021)

การปฏิบัติงานของนักสื่อสารชุมชนในการพัฒนาเทศบาลมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการร่วมมือในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเจริญของเมืองหรือเทศบาล นักสื่อสารชุมชนมีบทบาทหลายด้านที่สามารถช่วย

ให้เกิดการพัฒนาเทศบาลซึ่งโดยหลัก ๆ มีอย่างน้อย 5 ประการ ได้แก่ 1) การเผยแพร่ข้อมูลสำคัญ โดยนักสื่อสารชุมชนช่วยในการเผยแพร่ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับนโยบายของเทศบาล โครงการพัฒนา และบริการต่างๆ ที่เทศบาลมีให้แก่ประชาชน โดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ วิทยู หรือโปสเตอร์ เพื่อให้ประชาชนทราบและเข้าใจข้อมูลดังกล่าวอย่างถูกต้องและเข้าใจง่าย 2) การสร้างการติดต่อและความร่วมมือ โดยนักสื่อสารชุมชนช่วยสร้างความติดต่อและความร่วมมือระหว่างเทศบาลกับประชาชน โดยเชื่อมโยงการสื่อสารระหว่างสมาชิกในชุมชนกับเทศบาล เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการวางแผนของเทศบาล 3) การเผยแพร่และสนับสนุนนโยบายสาธารณะ โดยนักสื่อสารชุมชนช่วยในการเผยแพร่และสนับสนุนนโยบายสาธารณะที่มีประโยชน์ต่อชุมชน (Kilag, O. K. T., et al., 2023) โดยช่วยในการสร้างความเข้าใจและการสนับสนุนจากประชาชนต่อนโยบายที่เทศบาลกำหนด 4) การออกแบบผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ โดยนักสื่อสารชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์สามารถออกแบบและผลิตสื่อให้มีคุณภาพที่ดี ซึ่งสามารถสร้างความสนใจและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และสร้างสรรค์ 5) การเป็นกลางในการแก้ไขข้อขัดแย้ง โดยนักสื่อสารชุมชนสามารถเป็นกลางในการแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างเทศบาลกับประชาชน โดยช่วยในการสื่อสารเพื่อให้เข้าใจฝ่ายต่าง ๆ และสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขปัญหาที่เป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย การทำงานของนักสื่อสารชุมชนในการพัฒนาเทศบาลมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในชุมชน โดยช่วยในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน (Johnson, S. L. et al., 2015)

เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้การนำของนายทรงชัยวงศ์ วัชรดำรงนายกเทศมนตรี มีนโยบายอย่างชัดเจนตั้งแต่ปี 2552 เพื่อพัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นนักสื่อสารชุมชนภายใต้หลักการสำคัญ คือ การสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองด้วยความรับผิดชอบตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้นเทศบาลจึงได้ดำเนินการพัฒนาผู้นำชุมชนให้ทำหน้าที่นักสื่อสารชุมชนมาอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ นอกจากนี้เทศบาลยังได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี จากคณะกรรมการกระจายอำนาจ สำนักนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานอื่น ๆ มาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี ปัจจุบันเทศบาลมีนักสื่อสารชุมชนต้นแบบในเขตเทศบาลทั้งหมด 22 ชุมชนโดยผู้นำชุมชนร่วมทำหน้าที่การสื่อสารองค์กรให้กับเทศบาลได้เป็นอย่างดีเยี่ยม การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการถอดบทเรียนความสำเร็จจากนโยบายการพัฒนาเมืองทุ่งสงด้านสร้างนักสื่อสารชุมชนจากผู้นำชุมชน โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชน และคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชน เพื่อประโยชน์ทางวิชาการด้านการสื่อสารองค์กรในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม และประโยชน์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเทศบาล และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำผลข้อค้นพบจากการวิจัยไปพัฒนาการทำงานของผู้นำชุมชนให้มีคุณลักษณะทางการสื่อสารในการปฏิบัติหน้าที่ผู้นำชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบการวิจัย

การวิจัย เรื่อง คุณลักษณะทางการสื่อสารของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติงานการพัฒนานักสื่อสารชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง รวมจำนวน 30 คน จาก 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนโยบาย ได้แก่ นายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสง 1 คน และรองนายกเทศมนตรีเมืองทุ่งสงที่กำกับงานด้านการสื่อสารองค์กร 1 คน 2) กลุ่มปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้อำนวยการกองที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองสวัสดิการสังคม และกองกองยุทธศาสตร์และงบประมาณ รวม 2 คน และหัวหน้างานการประชาสัมพันธ์ 1 คน 3) กลุ่มผู้นำชุมชนที่ทำหน้าที่นักสื่อสารชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง 22 คน 4) กลุ่มนักวิชาการด้านการพัฒนานักสื่อสารชุมชน 3 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) ยกร่างเครื่องมือจากการทบทวนวรรณกรรมและออกแบบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ส่งร่างเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจคุณภาพ จำนวน 3 คน และนำมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างประกอบข้อคำถามหลัก 2 ส่วน ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสงเป็นอย่างไร และ 2) คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสงเป็นอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยตนเอง ซึ่งได้ดำเนินการขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนการสัมภาษณ์ตามจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ประสานการนัดหมายเพื่อเข้าสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก สัมภาษณ์ตามประเด็นที่ได้จัดเตรียมไว้ในเครื่องมือ บันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ และจะหยุดสัมภาษณ์เมื่อข้อมูลที่ได้มีการอิ่มตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่ศึกษา จากนั้นได้ตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป ดำเนินการตีความข้อมูลและสร้างข้อสรุปเชิงพรรณนาความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูล

ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบด้านข้อมูล เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มาจากผู้ให้สัมภาษณ์ในองค์กรหน่วยงานเดียวกัน ข้อมูลจะมีลักษณะเหมือนกันหรือไม่ 2) การตรวจสอบด้านผู้วิจัย โดยใช้วิธีเปรียบเทียบข้อมูลที่เก็บจากผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่ได้จะเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ และ 3) การตรวจสอบด้านวิธีการ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปสัมภาษณ์ เปรียบเทียบกับข้อมูลจากการจดบันทึกภาคสนาม รวมไปถึงการใช้เอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล พิจารณาว่าข้อมูลที่ได้เก็บมาได้จากการสัมภาษณ์และการศึกษาจากเอกสารมีเนื้อหาสาระเพียงพอที่จะตอบปัญหาการวิจัยหรือไม่ โดยทำการตรวจสอบข้อมูลตลอดในช่วงของการทำวิจัย

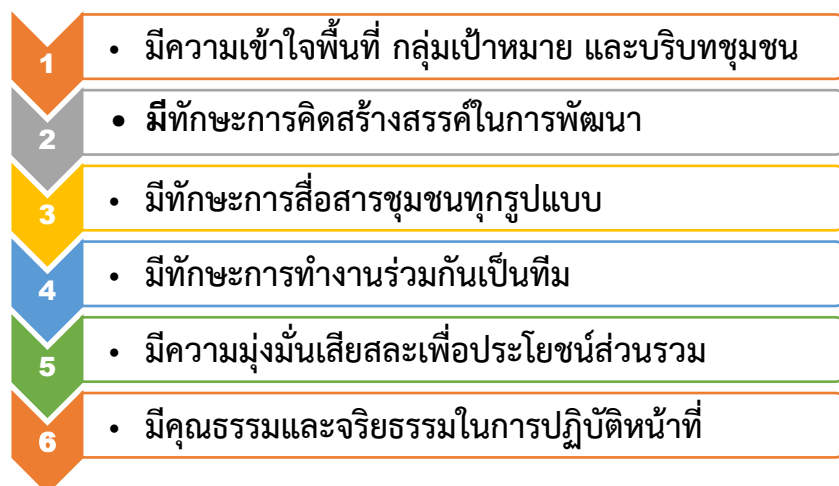
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะทางการสื่อสารของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มุ่งแสวงหาข้อค้นพบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานและคุณลักษณะเฉพาะของผู้นำชุมชนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่บรรลุผลสำเร็จ โดยมีผลการวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง พบว่า นักสื่อสารชุมชนมีคุณลักษณะทางการสื่อสารที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วย 1) มีความเข้าใจพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายและบริบทชุมชน โดยศึกษาลักษณะและขอบเขตของพื้นที่ กลุ่มประชาชนในชุมชนที่รับผิดชอบ ซึ่งมีความหลากหลาย

กลุ่ม ทั้งแบ่งกลุ่มตามเขตพื้นที่ที่อยู่อาศัย อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา การเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และภาษา รวมทั้งสภาพปัญหา ความคาดหวัง ความต้องการต่าง ๆ ควรเข้าใจหลักการและเทคนิคการสื่อสารที่หลากหลาย เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของนักสื่อสารชุมชนที่สนับสนุนการปฏิบัติงานการสื่อสารระหว่างชุมชนกับเทศบาลอย่างมีส่วนร่วม 2) มีทักษะการคิด ด้านวิธีคิด ได้แก่ คิดกว้าง คิดไกล คิดลึก คิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานด้านข้อมูลข่าวสาร สามารถจำแนกแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น และจัดประเด็นสาระ เพื่อนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบกับประชาชนในชุมชนและเทศบาล รวมทั้งคิดหาวิธีการสื่อสารที่แปลกใหม่ สามารถดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน 3) มีทักษะการสื่อสาร ด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการนำเสนอ โดยมุ่งเน้นการสื่อสารที่ชัดเจน ตรงประเด็น เข้าใจง่าย โดยเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในชุมชน ด้วยการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม ช่วยให้เข้าใจความต้องการและปัญหาของคนในชุมชน สื่อสารกลับกับประชาชนได้อย่างเหมาะสม 4) มีทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถร่วมมือกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และประสานงานภาครัฐ ภาคเอกชน เทศบาล และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี 5) มีความมุ่งมั่นเสียสละ มีจิตสาธารณะ มีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมด้วยความรักและผูกพันกับชุมชน รวมทั้งมีความใฝ่ฝันให้ชุมชนมีการพัฒนาไปสู่แนวทางที่ทุกคนคาดหวังได้อย่างรวดเร็ว แม้จะต้องใช้เวลาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สามารถอดทนต่ออุปสรรคและความท้าทาย และมุ่งมั่นเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 6) มีคุณธรรม และจริยธรรม เป็นผู้ยึดมั่นในความจริง ความถูกต้อง รักษาความเป็นกลาง ด้วยการนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงาน โดยต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำเสนอ รักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคล และเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความหลากหลาย ทั้งนี้ นักสื่อสารชุมชนที่มีคุณลักษณะพื้นฐานตามรายละเอียดข้างต้น จะสามารถปฏิบัติหน้าที่นักสื่อสารชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นการมีส่วนร่วมและสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกให้กับเทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชน ดังภาพที่ 1

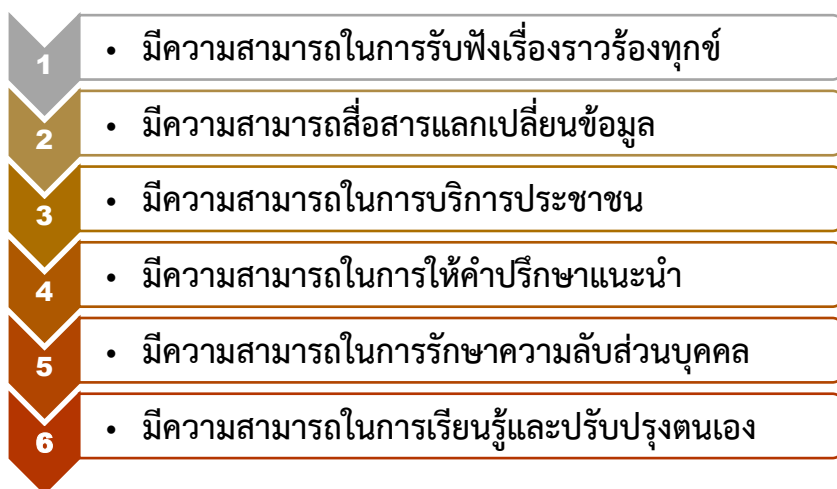

ภาพที่ 1 แสดงคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชน

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

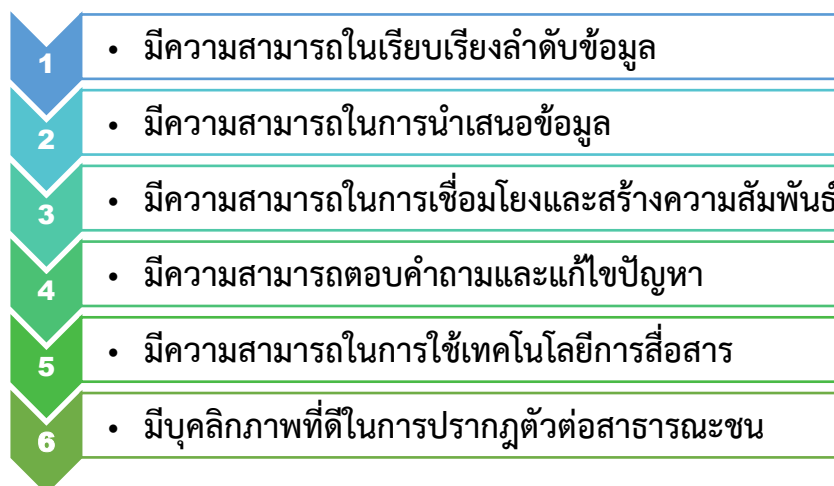
2.1 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน การรับเรื่องราวทุกข์เป็นหน้าที่หนึ่งของผู้นำชุมชน อีกทั้งเป็นกลไกในการสื่อสารเพื่อบริการประชาชนในพื้นที่ร่วมกับเทศบาล คุณลักษณะที่สำคัญประกอบด้วย 1) มีความสามารถในการรับฟังเรื่องราวร้องทุกข์ ผู้นำชุมชนต้องรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนอย่างตั้งใจ สนใจ เอาใจใส่ และเข้าใจปัญหาจากผู้ร้องทุกข์อย่างแจ่มแจ้งและครบถ้วน 2) มีความสามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล ผู้นำชุมชนต้องสอบถามประเด็นที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน ด้วยการซักถามข้อสงสัย แล้วนำมาทบทวนสาระจากการสื่อสาร โดยอธิบายและชี้แจงประเด็นที่มีข้อมูลด้วยมิตรไมตรีที่ดี 3) มีความสามารถในการบริการประชาชน ผู้นำชุมชนต้องดูแลเอาใจใส่ผู้ที่มีร้องทุกข์ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ยินดีให้บริการประชาชนอย่างเต็มที่ พร้อมรับฟังปัญหาและความเดือดร้อนของผู้ร้องเรียนแล้วนำเสนอต่อเทศบาลเพื่อหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมและรวดเร็ว โดยเน้นการสื่อสารสองทางระหว่างผู้ร้องเรียนและเทศบาล ทั้งต้องมีการติดตามการดำเนินงานเป็นระยะเพื่อให้เห็นถึงความก้าวหน้า 4) มีความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้นำชุมชนควรมีความรู้เกี่ยวกับกลไกการทำงานของเทศบาลอย่างลึกซึ้งเพียงพอ ด้วยการรับข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลจากทุกช่องทาง ทั้งจากการประชุมประจำเดือนและสื่อสังคมออนไลน์เฉพาะผู้นำชุมชน รวมทั้งทำความเข้าใจกับข้อมูลใหม่ ๆ ที่มีมาตลอดเวลา มีการฝึกฝนการให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถทำหน้าที่ให้คำปรึกษาจริงได้เป็นอย่างดี ซึ่งหากปัญหาใดไม่ทราบวิธีการหรือกระบวนการจัดการกับปัญหาจากผู้ร้องเรียน ผู้นำชุมชนก็สามารถส่งต่อปัญหาไปยังหน่วยงานภายในเทศบาลได้เพื่อให้เกิดการแก้ไขอย่างถูกต้อง 5) มีความสามารถในการรักษาความลับข้อมูลส่วนบุคคล ผู้นำชุมชนต้องเก็บข้อมูลเฉพาะบุคคลให้เป็นความลับไม่เปิดเผยต่อสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตเคร่งครัดต่อความเป็นส่วนตัวของผู้ร้องเรียนในทุกขั้นตอนการสื่อสาร ในส่วนการสร้างควมไว้วางใจระหว่างผู้นำชุมชนและประชาชน ผู้นำชุมชนจะต้องแสดงข้อมูล ขั้นตอน หลักการ วิธีการที่ชัดเจน และน่าเชื่อถือเสมอ และ 6) มีความสามารถในการเรียนรู้และปรับปรุงตนเอง ผู้นำชุมชนมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอย่างรอบด้าน ด้วยการสร้างเสริมประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน การศึกษาดูงาน การถอดบทเรียนจากผู้ประสบความสำเร็จ และมุ่งมั่นปรับปรุงทักษะในการสื่อสารให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในชุมชนที่มีการร้องทุกข์ในช่องทางใหม่ ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าการมีคุณลักษณะพื้นฐานเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำชุมชนสามารถทำหน้าที่ให้กับเทศบาลในการเป็นที่ปรึกษาในการร่วมแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมให้ประชาชนที่มีเรื่องราวร้องทุกข์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกันเอง ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการรับเรื่องราวร้องทุกข์

2.2 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการพูดในที่ชุมชน โดยผู้นำชุมชนทำหน้าที่สื่อสารการพูดในที่ชุมชนผ่านเวทีประชาคม เวทีการประชุมประชาชนในชุมชนเพื่อระดมความคิดในการนำเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไข โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญประกอบด้วย 1) มีความสามารถในการเรียบเรียงลำดับข้อมูล ผู้นำชุมชนวางโครงเรื่องโดยจำแนกสาระออกเป็น 3 ส่วน คือ การเกริ่นนำเข้าสู่เรื่อง การเสนอเนื้อเรื่อง และการสรุปเรื่อง เริ่มจากผู้นำชุมชนต้องแบ่งเนื้อหาเป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อยให้ชัดเจน จากนั้นจึงจัดลำดับก่อนหลังให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นชี้ให้เห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น หรือ ผลดีที่จะเกิดขึ้น หรือผลกระทบที่จะตามมาเป็นลำดับต้นก่อน จากนั้นจะตามด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติ หรือวิธีการดำเนินการ และสุดท้ายจะจบลงด้วยข้อสรุปในสาระนั้น ๆ 2) มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูล ผู้นำชุมชนควรพูดด้วยน้ำเสียงที่ดัง ฟังได้ชัด มีโทนสูงต่ำตามเนื้อหา ไม่มีการสั่นประหม่า พูดเข้าใจง่าย มีการกำหนดประเด็นเนื้อหา ลำดับเนื้อหา อธิบายเนื้อหา และยกตัวอย่างประกอบได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งมีบุคลิกภาพและท่าทีการแสดงออกที่สะท้อนความมั่นใจในการพูด สร้างบรรยากาศการพูดที่เป็นกันเอง มีสามารถในการสื่อสารสองทางได้ดี รวมทั้งสามารถถ่ายทอดสาระได้ครบถ้วนและมีความสนุกสนานสอดแทรกเป็นระยะเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ฟัง 3) มีความสามารถในการเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์ โดยการใช้คำพูดที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้ฟังเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ฟังในระหว่างการถ่ายทอดเนื้อหาตลอดเวลา และมีการสร้างการเชื่อมโยงสาระกับเรื่องราวหรือสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งทุกคนรับรู้ร่วมกัน จึงเปรียบเสมือนการนำเสนอเรื่องใกล้ตัว 4) มีความสามารถตอบคำถามและแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นคนรอบรู้ในงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 5) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร โดยมีทักษะในการใช้อุปกรณ์เครื่องขยายเสียง เครื่องฉายภาพในการสื่อสารแบบดั้งเดิม และใช้สมาร์ตโฟนในการสื่อสารแบบใหม่ ๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อถ่ายทอดสดการพูดได้เป็นอย่างดี 6) มีบุคลิกภาพที่ดีในการปรากฏตัวต่อสาธารณะชน โดยมีท่าทางการแสดงออกที่ดี ไม่มีอาการกิริยาที่ประหม่า หรือ ไม่มั่นใจ การแสดงออกทางน้ำตาก็ยิ้มแย้มแจ่มใส ท่าทางการยืน และการเดินมีความสง่างาม การมีคุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำชุมชนสามารถพูดในที่ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 3

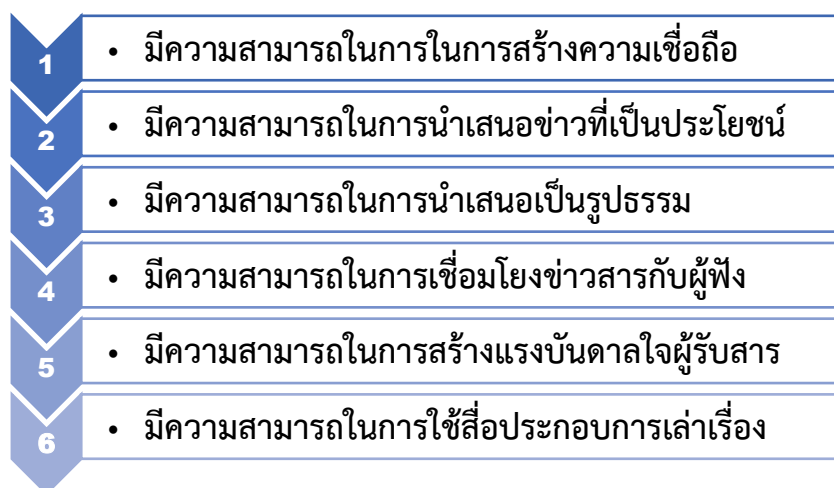

ภาพที่ 3 แสดงคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการพูดในที่ชุมชน

2.3 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการเล่าข่าวในชุมชน โดยผู้นำชุมชนทำหน้าที่สื่อสารผ่านการเล่าข่าวจากเทศบาล ข่าวในชุมชน รวมถึงข่าวที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง ประกอบด้วย 1) มี

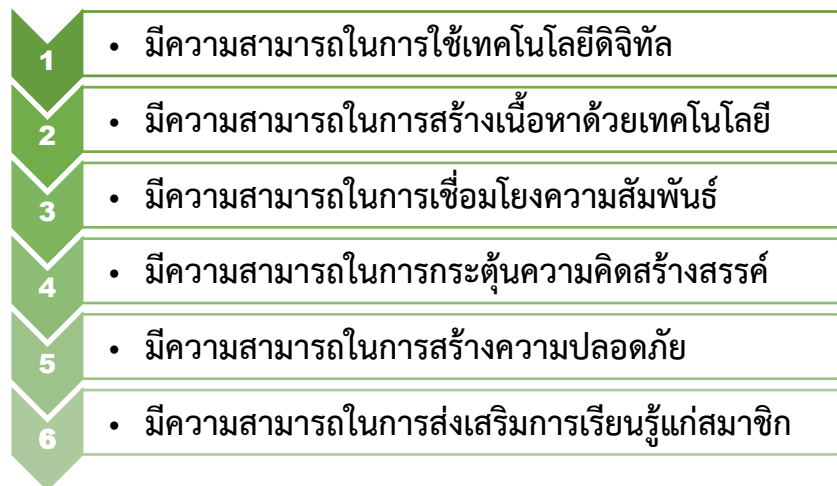
ความสามารถในการในการสร้างความเชื่อถือ โดยเป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้และเที่ยงธรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจว่าได้รับข้อมูลที่มีความชัดเจน ถูกต้อง และแม่นยำ 2) มีความสามารถในการนำเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ โดยการเล่าข่าวของผู้นำชุมชนต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสาร และคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนในชุมชนได้รับ 3) มีความสามารถในการนำเสนอเป็นรูปธรรม โดยการเล่าข่าวต้องมีประเด็นที่ชัดเจน สื่การนำเสนอที่ผู้ฟังชื่นชอบ สามารถอธิบายความ และขยายความ พร้อมทั้งมีการยกตัวอย่างประกอบให้เห็นชัดเจน และง่ายต่อการจดจำ 4) มีความสามารถในการเชื่อมโยงข่าวสารกับผู้ฟัง โดยการเล่าข่าวของผู้นำชุมชนต้องมีการเชื่อมโยงกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนในฐานะพลเมืองที่มีความตื่นตัวในการร่วมสร้างเมือง สามารถถ่ายทอดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั้งการให้ความรู้ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และการกระทำของผู้รับสารในทางสร้างสรรค์ 5) มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจผู้รับสาร โดยการเล่าข่าวของผู้นำชุมชนต้องสื่อสารทำให้เกิดแรงบันดาลใจและกระตุ้นความคิดประชาชนในชุมชนที่มีความคาดหวัง ให้เกิดความกระตือรือร้น ร่วมมือตามบทบาทหน้าที่ และร่วมขับเคลื่อนการแก้ปัญหาของประชาชนในชุมชนร่วมกับเทศบาล 6) มีความสามารถในการใช้สื่อประกอบการเล่าเรื่อง โดยการเล่าข่าวของผู้นำชุมชนจำเป็นต้องใช้แผนภาพ เอกสารแจก โปสเตอร์ อินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอ และสื่ออื่น ๆ ประกอบการเล่าเรื่อง ซึ่งการมีคุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำชุมชนสามารถเล่าข่าวในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสมตอบสนองต่อความต้องการและความสำคัญของประชาชนในชุมชนที่ตนเองอยู่ในระหว่างการทำงาน ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการเล่าข่าวในชุมชน

2.4 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัล ประกอบด้วย 1) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้นำชุมชนมีทักษะการใช้สื่อดิจิทัลใหม่ ๆ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นในการสื่อสารในชุมชนได้ 2) มีความสามารถในการสร้างเนื้อหาด้วยเทคโนโลยี โดยผู้นำชุมชนต้องรู้จักใช้เครื่องมือการสื่อสารดิจิทัลในการสร้างเนื้อหาผ่านสมาร์ทโฟน เพื่อการเพิ่มคุณค่าในการแชร์สู่ชุมชนผ่านสื่อดิจิทัลทั้งในรูปแบบคลิปวิดีโอ ภาพนิ่ง อินโฟกราฟิก บทความ และอื่น ๆ 3) มีความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดยผู้นำชุมชนต้องสื่อสารกับสมาชิกในชุมชนด้วยการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายสังคมออนไลน์ในแต่ละชุมชนและแพลตฟอร์มออนไลน์ของเทศบาล 4) มีความสามารถในการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้นำชุมชนต้องสื่อสารให้สมาชิกในชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์และร่วมกันสร้างเนื้อหาที่มีคุณค่าเพื่อชุมชน 5) มีความสามารถในการสร้างความปลอดภัย โดยผู้นำชุมชนต้องสื่อสารกับสมาชิกและรักษาความปลอดภัยส่วนตัวและความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบให้กับสมาชิกในชุมชน และ

6) มีความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้แก่สมาชิก โดยผู้นำชุมชนต้องสื่อมีทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัลให้กับสมาชิกในชุมชน เพื่อให้มีการรับส่งข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สร้างสังคมการสื่อสารที่สร้างสรรค์ การมีคุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำชุมชนสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพื่อสร้างสรรค์สื่อและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนได้อย่างเหมาะสม ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แสดงคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัล

2.5 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการออกแบบเนื้อหา ประกอบด้วย

1) มีความสามารถในการเข้าใจความต้องการ โดยผู้นำชุมชนต้องออกแบบเนื้อหาที่เหมาะสมและน่าสนใจตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 2) มีความสามารถในการสร้างเนื้อหา โดยผู้นำชุมชนต้องออกแบบเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจ ชวนจดจำ และตรงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สร้างเนื้อหาที่มีคุณค่าและประโยชน์ โดยผู้นำชุมชนต้องออกแบบเนื้อหาให้มีประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มโดยตรง 3) มีความสามารถในการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจ โดยออกแบบอย่างสร้างสรรค์ทั้งการใช้ภาพถ่ายและกราฟิก การสร้างวิดีโอ หรือการเขียนเรื่องราวที่น่าสนใจ 4) มีความสามารถในการใช้สื่อที่หลากหลาย โดยผู้นำชุมชนต้องใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในเผยแพร่ข่าวสารที่สอดคล้องกับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อของกลุ่มเป้าหมาย 5) มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วน โดยผู้นำชุมชนต้องนำเสนอข้อมูลที่ชัดเจน การนำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วนในรูปแบบที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงและทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว และ 6) มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้ทันสมัย โดยผู้นำชุมชนต้องยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาให้ทันสมัย เหมาะสมไปตามเวลาและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การมีคุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้นักสื่อสารชุมชนสามารถออกแบบเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์เพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมได้ ดังภาพที่ 6

1. มีความสามารถในการเข้าใจความต้องการ
2. มีความสามารถในการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจ
3. มีความสามารถในการการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจ
4. มีความสามารถในการใช้สื่อที่หลากหลาย
5. มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วน
6. มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้ทันสมัย

ภาพที่ 6 แสดงคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการออกแบบเนื้อหา

2.6 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) มีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้รับสาร โดยผู้นำชุมชนต้องผลิตเนื้อหาที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้รับชมหรือผู้รับสารในแต่ละกลุ่มตามกลุ่มเพศ อายุ อาชีพ เจเนอเรชัน การศึกษา และฐานะทางสังคม 2) มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ โดยผู้นำชุมชนต้องการผลิตสื่อ ข้อความ รูปภาพ และการนำเสนอ ด้วยการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจและมีความสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชน 3) มีความสามารถออกแบบการนำเสนอเนื้อหา โดยผู้นำชุมชนต้องออกแบบเนื้อหาที่น่าสนใจและสร้างความตื่นเต้นเพื่อดึงดูดความสนใจนำจดจำของผู้รับชมหรือผู้รับสารในชุมชนทั้งในสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ 4) มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลายโดยผู้นำชุมชนต้องผลิตสื่อมุ่งนำเสนอเพื่อสร้างความเข้าใจและการรับรู้ที่มีความหลากหลายและครอบคลุม 5) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการผลิต โดยผู้นำชุมชนต้องมีทักษะการใช้โปรแกรมประยุกต์ขั้นพื้นฐานด้วยสมาร์ตโฟนเพื่อการผลิตสื่อต่าง ๆ ในการสร้างวิดีโอ สร้างภาพถ่าย สร้างภาพกราฟิก และสร้างเสียงประกอบการสื่อสาร และ 6) มีความสามารถในการสร้างความเชื่อมโยงสัมพันธ์ โดยผู้นำชุมชนต้องสื่อสารเชื่อมโยงกับผู้รับชมหรือผู้รับสารผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบการตอบกลับความคิดเห็น การสร้างชุมชนออนไลน์ หรือการจัดกิจกรรมสื่อสังคมออนไลน์ตามลักษณะของสื่อออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์ม ทั้งนี้การมีคุณลักษณะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้นำชุมชนสามารถผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพและมีผลที่ดีต่อชุมชน ดังภาพที่ 7

1. มีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้รับสาร
2. มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์
3. มีความสามารถในออกแบบการนำเสนอเนื้อหา
4. มีความสามารถในนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย
5. มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการผลิต
6. มีความสามารถในเชื่อมโยงความสัมพันธ์

ภาพที่ 7 แสดงคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. คุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Prado, C., et al. ได้สรุปว่า ผู้นำชุมชนต้องมีทักษะด้านการคิด คิดกว้าง คิดไกล คิดลึก คิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ โดยคิดหาวิธีการสื่อสารที่แปลกใหม่ ดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน รวมทั้งมีทักษะการสื่อสาร ด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการนำเสนอ ที่มุ่งเน้นการสื่อสารที่ชัดเจน ตรงประเด็น เข้าใจง่าย โดยเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในชุมชน สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ดึงดูดความสนใจ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม (Prado, C., et al., 2022) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mohan, R., & Kalaiselvan, G. ได้สรุปว่าผู้นำชุมชนต้องมีความเข้าใจความต้องการและปัญหาของคนในชุมชน สื่อสารกับประชาชนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้มีทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถร่วมมือกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ประสานงานภาครัฐ ภาคเอกชน เทศบาล และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี (Mohan, R., & Kalaiselvan, G., 2024)

2. คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนของเทศบาลเมืองทุ่งสง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการพูดในที่ชุมชน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Prado, C., et al. สรุปว่าผู้นำชุมชนทำหน้าที่สื่อสารการพูดในที่ชุมชนผ่านเวทีประชาคม เวทีการประชุมประชาชนในชุมชนเพื่อระดมความคิดในการนำเสนอและแนวทางการแก้ไขปัญหา คุณลักษณะที่สำคัญประกอบด้วยความสามารถในเรียบเรียงลำดับข้อมูล ผู้นำชุมชนวางโครงเรื่องโดยจำแนกสาระออกเป็น 3 ส่วน คือ การเกริ่นนำเข้าสู่เรื่อง การเสนอเนื้อเรื่อง และการสรุปเรื่อง เริ่มจากผู้นำชุมชนต้องแบ่งเนื้อหาเป็นประเด็นหลักและประเด็นย่อยให้ชัดเจน จากนั้นจึงจัดลำดับก่อนหลังให้สอดคล้องกับความต้องการผู้ฟัง ส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น หรือ ผลดีที่จะเกิดขึ้น หรือผลกระทบที่จะตามมาเป็นลำดับต้นก่อน จากนั้นจะตามด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติ หรือ วิธีการดำเนินการ และสุดท้ายจะจบลงด้วยข้อสรุปในสาระนั้น ๆ (Prado, C., et al., 2022) นอกจากนี้มีความสอดคล้องกับ Ridzi, F., & Prior, T. สรุปว่าผู้นำชุมชนต้องมีความสามารถในการนำเสนอข้อมูล ผู้นำชุมชนพูดเสียงดัง ฟังได้ชัด น้ำเสียงมีโทนสูงต่ำตามเนื้อหา ไม่มีอาการสั่นประหม่า พูดเข้าใจง่าย กำหนดประเด็นเนื้อหา ลำดับเนื้อหา อธิบายเนื้อหา ยกตัวอย่างประกอบได้อย่างถูกต้อง (Ridzi, F., & Prior, T., 2023) สำหรับบุคลิกภาพและท่าทีการแสดงออกที่สะท้อนถึงความมั่นใจในการพูดของนักสื่อสารชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sumbogo, T. A., & Mani, L. ได้สรุปว่าผู้นำชุมชนต้องสร้างบรรยากาศการพูดที่เป็นกันเอง สื่อสารสองทางได้ดี ถ่ายทอดสาระครบถ้วนและมีความสุขสนทนาสอดแทรกเป็นระยะเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ฟัง (Sumbogo, T. A., & Mani, L., 2021)

2.2 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการเล่าข่าวในชุมชน โดยผู้นำชุมชนทำหน้าที่สื่อสารผ่านการเล่าข่าวจากเทศบาล ข่าวในชุมชน รวมถึงข่าวที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wu, V. C. S. ได้สรุปว่าประกอบด้วยความสามารถในการในการสร้างความเชื่อถือ โดยเป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้และเที่ยงธรรมเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในข้อมูลที่รับรู้ว่ามีมาความชัดเจนอย่างถูกต้อง แม่นยำ และความสามารถในการนำเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ โดยการเล่าข่าวของผู้นำชุมชนต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนในชุมชนจะได้รับ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสารที่แท้จริง (Wu, V. C. S., 2021)

2.3 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kirk, P., & Shutte, A. M. ซึ่งสรุปว่าผู้นำชุมชนต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้นำชุมชนมีทักษะการใช้การสื่อสารดิจิทัลใหม่ ๆ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นในการสื่อสารใน

ชุมชนได้ และความสามารถในการสร้างเนื้อหาด้วยเทคโนโลยี โดยผู้นำชุมชนต้องรู้จักใช้เครื่องมือการสื่อสารดิจิทัลในการสร้างเนื้อหาผ่านสมาร์ตโฟน เพื่อการเพิ่มคุณค่าในการแชร์สู่ชุมชนผ่านสื่อดิจิทัลทั้งในรูปแบบคลิปวิดีโอ ภาพนิ่ง อินโฟกราฟิก บทความ และอื่น ๆ มีความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Kirk, P., & Shutte, A. M., 2004) รวมทั้งผู้นำชุมชนต้องสื่อสารกับสมาชิกในชุมชนด้วยการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายสังคมออนไลน์ในแต่ละชุมชนและแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับของ Rosyadi, A., et al. ได้สรุปว่านักสื่อสารชุมชนต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัลให้กับสมาชิกในชุมชน เพื่อให้มีการรับส่งข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ (Rosyadi, A., et al., 2024)

2.4 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการออกแบบเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sulistiani, I. ได้สรุปว่านักสื่อสารชุมชนต้องมีความสามารถในการเข้าใจความต้องการ โดยผู้นำชุมชนต้องออกแบบเนื้อหาที่เหมาะสมและน่าสนใจตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ส่วนความสามารถในการสร้างเนื้อหาผู้นำชุมชนต้องออกแบบเนื้อหาที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สร้างเนื้อหาที่มีคุณค่าและประโยชน์ โดยผู้นำชุมชนต้องออกแบบเนื้อหาให้มีประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มโดยตรง (Sulistiani, I., 2024) สำหรับมีความสามารถในการการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจ สอดคล้องกับแนวคิด Suriyankietkaew, S. et al. ได้สรุปไว้ว่านักสื่อสารชุมชนต้องออกแบบเนื้อหาอย่างสร้างสรรค์ทั้งการใช้ภาพถ่าย ภาพกราฟิก การสร้างวิดีโอ หรือการเขียนเรื่องราวที่น่าสนใจ และนักสื่อสารชุมชนต้องมีความสามารถในการใช้สื่อที่หลากหลาย โดยผู้นำชุมชนต้องใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในเผยแพร่ข่าวสารที่สอดคล้องกับพฤติกรรม การเปิดรับสื่อของกลุ่มเป้าหมาย (Suriyankietkaew, S., et al., 2022)

2.5 คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนในการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rosyadi, A., et al. สรุปว่านักสื่อสารชุมชนต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้รับสาร โดยผู้นำชุมชนต้องผลิตผลิตเนื้อหาที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้รับชมหรือผู้รับสารในแต่ละกลุ่มตามกลุ่มอายุ อาชีพ เจเนอเรชัน การศึกษา และฐานะทางสังคม (Rosyadi, A., et al., 2024) ส่วนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องแนวคิดของ Kilag, O. K. T., et al. โดยผู้นำชุมชนต้องการผลิตสื่อ ข้อความ รูปภาพ การนำเสนอ ด้วยการสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจและมีความสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชน และความสามารถออกแบบการนำเสนอเนื้อหา โดยสรุปผู้นำชุมชนต้องออกแบบเนื้อหาอย่างน่าสนใจและสร้างความตื่นตัวเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้รับชมหรือผู้รับสารในชุมชน (Kilag, O. K. T., et al., 2023)

องค์ความรู้ใหม่

คุณลักษณะทางการสื่อสารของผู้นำชุมชน คือ “6+6” โดยคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชน ประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจพื้นที่กลุ่มเป้าหมายและบริบทชุมชนอย่างชัดเจน มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาการสื่อสารในการส่งเสริมการทำงาน มีทักษะการสื่อสารชุมชนทุกรูปแบบ มีทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมกับผู้นำชุมชนในชุมชนอื่น ๆ และทีมประชาสัมพันธ์ของเทศบาล มีความมุ่งมั่นเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การมีทักษะการสื่อสารในการปฏิบัติงานด้านการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชนในชุมชนอย่างมีอาชีพ ด้านการพูดในที่ชุมชนแบบเชี่ยวชาญ ด้านการเล่าข่าวในชุมชนอย่างน่าสนใจและชวนติดตาม ด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัลทุกรูปแบบ ด้านการออกแบบเนื้อหาที่ทำลายชวนติดตามและจดจำ และด้านการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ ดังโมเดลตามภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แสดงโมเดลคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานและคุณลักษณะเฉพาะด้านของผู้นำชุมชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

โดยสรุปบทความนี้มุ่งนำเสนอผลการศึกษาคูณลักษณะทางการสื่อสารของผู้นำชุมชนของเทศบาล เมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์นำเสนอผลการศึกษเกี่ยวกับ 1) คุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชน และ 2) คุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชน พบว่า คุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชนที่ร่วมปฏิบัติงานกับเทศบาลเมืองทุ่งสง ประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ ผู้นำชุมชนมีความเข้าใจพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย และบริบทชุมชน มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา มีทักษะการสื่อสารชุมชนทุกรูปแบบ มีทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีความมุ่งมั่นเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนคุณลักษณะทางการสื่อสารของผู้นำชุมชนเฉพาะด้าน มี 6 ด้าน ได้แก่ ผู้นำชุมชนมีทักษะการสื่อสารด้านการรับเรื่องราวร้องทุกข์จากประชาชน ด้านการพูดในที่ชุมชน ด้านการเล่าข่าวในชุมชน ด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัล ด้านการออกแบบเนื้อหา และด้านการผลิตสื่ออย่างสร้างสรรค์ และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทองค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดประชาชน และมีบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารองค์กรกับประชาชนในพื้นที่ ควรกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาผู้นำชุมชนให้มีทักษะการสื่อสารชุมชนอย่างมืออาชีพ เพื่อได้ช่วยทำหน้าที่ของพลเมืองในการร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแบบมีส่วนร่วม โดยการพัฒนาผู้นำชุมชนจะต้องพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารพื้นฐานและความสามารถทางการสื่อสารเฉพาะด้าน ส่วนข้อเสนอแนะด้านการปฏิบัติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำผลการศึกษาทั้งคุณลักษณะทางการสื่อสารพื้นฐานของผู้นำชุมชน และคุณลักษณะทางการสื่อสารเฉพาะด้านของผู้นำชุมชนเป็นกรอบในการกำเนินการพัฒนาผู้นำชุมชน สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ทั้งที่เป็นผลสำเร็จและไม่สำเร็จในลักษณะที่แตกต่างกันเพื่อทำการศึกษเปรียบเทียบผลการศึกษา หรือ ค้นหาปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาคุณลักษณะทางการสื่อสารของนักสื่อสารชุมชน รวมทั้งเปลี่ยนแบบการวิจัยจากคุณภาพเป็นแบบเชิงปริมาณ หรือ เป็นแบบผสมวิธี

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณศูนย์วิจัยและพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองและสังคม สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ให้ทุนสนับสนุนวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ทรงชัย วงษ์วัชรดำรง. (3 กรกฎาคม 2566). การพัฒนานักสื่อสารชุมชนเพื่อการสื่อสารองค์กร. (วิทยากร ท่อแก้ว, ผู้สัมภาษณ์)
- Ajayi, O. A., & Mmutle, T. (2021). Corporate Reputation through Strategic Communication of Corporate Social Responsibility. *Corporate Communications: An International Journal*, 26(5), 1-15.
- Cordova, J. et al. (2024). Leadership Strategies for Numeracy Development in Educational Settings. *Excellencia: International Multi-disciplinary Journal of Education* (2994-9521), 2(1), 58-68.
- Johnson, S. L. et al. . (2015). The Emergence of Online Community Leadership. *Information Systems Research*, 26(1), 165-187.
- Kilag, O. K. T., et al. (2023). Building Leadership Skills in Educational Leadership: A Case Study of Successful school Principals. *International Journal of Scientific Multidisciplinary Research*, 1(8), 913-926.
- Kirk, P., & Shutte, A. M. (2004). Community Leadership Development. *Community Development Journal*, 39(3), 234-251.
- Mohan, R., & Kalaiselvan, G. (2024). Community-based Advocacy Communication Social Mobilization (ACSM) intervention by empowering key community leaders: Evaluation using the RE-AIM framework. *Journal of Family Medicine and Primary Care*, 13(2), 458-464.
- Prado, C., et al. (2022). The confidence to speak: Measuring impacts of a community leadership program on community leadership skills and self-identification. *Community Development*, 53(1), 72-91.
- Ridzi, F., & Prior, T. (2023). Community leadership through conversations and coordination: The role of local surveys in community foundation run community indicators projects. *International Journal of Community Well-Being*, 6(2), 127-150.
- Rosyadi, A., et al. . (2024). ANALYSIS OF PUBLIC SERVICES IN THE PROTOCOL AND COMMUNICATION SECTION OF THE REGIONAL LEADERSHIP OF BARITO KUALA . *PubBis: Jurnal Pemikiran dan Penelitian Administrasi Publik dan Administrasi Bisnis*, 8(1), 82-92.
- Sulistiani, I. (2024). Communication Participatory in Community Empowerment Programs at the Indonesia-Papua New Guinea Border. *Migration Letters*, 21(4), 995-1011.
- Sumbogo, T. A., & Mani, L. (2021). Leadership Communication In Local Economy Development. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 18(1), 285-297.
- Suriyankietkaew, S., et al. (2022). Sustainable Leadership practices and competencies of SMEs for sustainability and resilience: A community-based social enterprise study. *Sustainability*, 14(10), 5762.

- Wu, V. C. S. (2021). Community leadership as multi-dimensional capacities: A conceptual framework and preliminary findings for community foundations. *Nonprofit Management and Leadership*, 32(1), 29-53.

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรี ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง*

DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR PROMOTING ADAPTABILITY OF UNDERGRADUATES BASED ON THE THEORY OF SELF-EFFICACY

สุภาพร พงษ์มณี, อัมพร ม้าคนอง*, ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ

Suphaporn Phongmanee, Aumporn Makaanong*, Piyawan Visessuvanapoom

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: aumporn.m@chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอผลการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ดำเนินการวิจัย เป็น 2 ระยะ ดังนี้ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา 2) พัฒนาและประเมินโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งคัดเลือกผู้ที่มีคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน และมีประสบการณ์การสอนในระดับปริญญาตรีโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบประเมินความถูกต้องและเหมาะสมขององค์ประกอบในโปรแกรม และ 2) แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาขององค์ประกอบในโปรแกรม ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรีในด้านการเรียน ด้านอารมณ์ และด้านสังคม มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการกำกับตนเอง และความสามารถในการเรียนรู้ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองมี 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาซึ่งกำหนดจากทฤษฎีการรับรู้ความสามารถในการปรับตัว 4) ขั้นตอนและการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ประเมินความสามารถของตนเองเพื่อกำหนดเป้าหมาย 2) วางแผนโดยคำนึงถึงความสามารถของตนเองและลงมือปฏิบัติ 3) กำกับติดตามการดำเนินการตามแผน 4) สะท้อนความสำเร็จสู่การรับรู้ความสามารถของตนเอง และ 5) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินคุณภาพของโปรแกรม พบว่า โปรแกรมมีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, $SD = 0.43$) และ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบในโปรแกรมมีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 ทุกองค์ประกอบของโปรแกรมมีความตรงเชิงเนื้อหาและมีความสอดคล้องกัน จึงสามารถนำไปใช้ทดลองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวแก่นักศึกษาปริญญาตรีได้

คำสำคัญ: โปรแกรมการปรับตัว, ความสามารถในการปรับตัว, ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง, นักศึกษาปริญญาตรี

Abstract

This article presents findings from research and development, to develop a program for promoting adaptability of undergraduates based on the theory of self-efficacy. The Research divided into 2 phases as follows: 1) study and analyze basic information to develop a program

by content analysis method 2) develop and evaluate the quality of the program by 3 expertise by purposive sampling who graduated in curriculum and instruction program and have teaching experience in undergraduate students. The research tools included 1) an assessment form to measure the accuracy and appropriateness of the program and 2) a content evaluation form to analyze component congruence (Index of Item-Objective Congruence; IOC). The results were found that academic, emotional and society adaptability of undergraduates had 3 components as problem solving, self-regulation and learning capability. The developing program based on self-efficacy consists of 5 components as follows; 1) Principles 2) Specific objective 3) Program contents developed from self-efficacy theory 4) four steps and activities of program as follows: Step 1; evaluating self-capability to setting goal, Step 2; planning according to self-capability and reaching the goal, Step 3; self-monitoring the planning, Step 4; reflecting the performance to be self-efficacy, and 5) measurement and evaluation methods. The result of evaluation program's quality was appropriate at the highest level ($\bar{X} = 4.77$, $SD = 0.43$) and the consistency index (IOC) of the components of program were 0.67 - 1.00. It means all components of the program are content validity and congruence. The developing program can be used for promoting adaptability of undergraduate students.

Keywords: Adaptability Program, Adaptability, Theory of Self Efficacy, Undergraduate Students

บทนำ

นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลายมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ เมื่อเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมใหม่ต้องพบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวลเกี่ยวกับอนาคต การเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มีรูปแบบแตกต่างจากการเรียนในระดับมัธยมศึกษา ความอิสระที่ได้รับมาพร้อมกับความรับผิดชอบตนเองที่มากขึ้น ตลอดจนการทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ ๆ ที่ไม่คุ้นเคย ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียน หากนักศึกษาไม่สามารถปรับตัวได้จะส่งผลให้เกิดความเครียด ความเศร้าอย่างรุนแรง (Clinciu, A. I., 2013) เกิดภาวะหมดไฟในการเรียน (Yu Jin, X. et al., 2019) สบตก และเป็นผลต่อเนื่องไปยังการใช้ชีวิตและการทำงานในอนาคตได้ (ปราณี บุญญา และคณะ, 2556) การแสดงพฤติกรรมต่อสังคมที่ไม่เหมาะสม ก้าวร้าว รุนแรง ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อผู้อื่นจนส่งผลต่อการปรับตัวด้านการเรียน (วันยรัตน์ คุณาพันธ์ และคณะ, 2561); (สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์, 2556) ช่วงเวลาที่เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ระหว่างปี พ.ศ. 2563 - 2564 นักศึกษาต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการจัดการเรียนการสอนจากการเรียนในสถานที่ไปเป็นการเรียนออนไลน์เพื่อเว้นระยะห่างป้องกันการติดเชื้อ Zhang, K. et al. พบว่า นักศึกษาที่มีความสามารถในการปรับตัวจะมีแรงจูงใจต่อการเรียนออนไลน์มากกว่านักศึกษาที่ไม่มีความสามารถในการปรับตัว (Zhang, K. et al., 2021)

ความสามารถในการปรับตัวเป็นทักษะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (The Partnership for 21st Century Learning, 2015) ที่โลกมีความผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน คลุมเครือ (VUCA) บุคคลที่มีความสามารถในการปรับตัวจะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในตนเอง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันและสังคมดิจิทัล และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยประเทศไทยได้กำหนดการพัฒนาทักษะเพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในมิติต่าง ๆ ในนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษาด้วย (พ.ศ. 2561 - 2580) (สำนัก

ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565) จากการศึกษาเอกสารสังเคราะห์ ความหมายของความสามารถในการปรับตัวหมายถึงความสามารถของนักศึกษาปริญญาตรีในการจัดการรับมือกับ ปัญหาด้านการเรียน ด้านสังคมและด้านอารมณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมทั้งจากปัจจัยภายใน ตนเอง หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก ก่อให้เกิดความอึดอัด คับข้องใจ และความเครียด โดยมีมุมมอง เชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถกำกับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไปในแนวทางที่ เหมาะสม เพื่อลดความเครียด ความกดดันจนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้ โดยความสามารถในการปรับตัว ของนักศึกษาประกอบด้วย การปรับตัว 3 ด้านได้แก่ ด้านการเรียน ด้านสังคม และด้านอารมณ์ องค์ประกอบของ ความสามารถในการปรับตัว 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหา 2) ความสามารถในการ กำกับตนเอง และ 3) ความสามารถในการเรียนรู้ (Sharma, B., 2012); (ชนัดดา เพ็ชรประยูร และคณะ, 2554)

การมีทัศนคติที่ดี และการรับรู้ความสามารถของตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง การมีทัศนคติที่ดี การมี แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการปรับตัวด้านการเรียน และการตัดสินใจในการเรียนด้วย ตนเอง (วรภัทร เมฆขจร และคณะ, 2563) ผู้ที่มีความหวังและเห็นคุณค่าของตนเองร่วมกับปัจจัยสนับสนุนจาก สังคมจะส่งผลให้ผู้เรียนปรับตัวในด้านการเรียนได้ (จุฬาร คำมุงคุล และคณะ, 2562) นอกจากนี้ การรับรู้ ความสามารถของตนเองเป็นการรับรู้ที่เกิดจากการที่บุคคลประเมินตนเองว่ามีทักษะ ความสามารถ และความ เชี่ยวชาญในการกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้สำเร็จบรรลุผลลัพธ์ตามที่ต้องการได้ และเป็น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านจิตสังคม ด้านอารมณ์และการมองโลกในแง่บวกด้วย โดยวัยรุ่นที่มีการ รับรู้ความสามารถของตนเองจะสามารถกำกับควบคุมพฤติกรรมความก้าวร้าวของตนเอง และมีความอดทนต่อ ปัญหาหรืออุปสรรคที่เผชิญจึงไม่แสดงพฤติกรรมความก้าวร้าวออกมา (นงลักษณ์ วิชัยรัมย์ และคณะ, 2559) ผู้เรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ มากกว่าผู้เรียนที่รับรู้ความสามารถของตนเองในระดับต่ำ หรือคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถทางคณิตศาสตร์ (Bouffard-Bouchard, T., 1990) และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ทางภาษาฝรั่งเศส (Mills, N. et al., 2007) ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura, A. กล่าวว่าบุคคลที่มีความเชื่อในความสามารถและ ศักยภาพของตนเองจะสามารถควบคุมและจัดการกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง และ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ (Bandura, A., 1977) และสามารถขยายขอบเขตไปยังกิจกรรมอื่นด้วย (Bandura, A., 1994)

แม้ว่าจะมีการศึกษาผลของโปรแกรมเพื่อพัฒนาการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรี แต่งานวิจัยส่วนใหญ่ เป็นการพัฒนาการปรับตัวในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น ผลของโปรแกรมต่อการปรับตัวด้านการเรียน (วารินทร์ ราม ฤทธิ์, 2557) การพัฒนาการปรับตัวทางสังคมที่มีผลต่อการเรียน (สุรางค์ อุสาหะ, 2549) แต่จากการวิเคราะห์ เอกสาร พบว่า การปรับตัวด้านจิตสังคมมีผลต่อการปรับตัวด้านการเรียนด้วย ผู้วิจัยจึงสนใจนำทฤษฎีการรับรู้ ความสามารถของตนเองมาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรี เพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับปริญญาตรีให้มีความสามารถในการปรับตัวทั้งด้านการเรียน ด้านสังคม และด้านอารมณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรีตามทฤษฎีการรับรู้ ความสามารถของตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้พัฒนาโปรแกรม และระยะที่ 2 การสร้างและประเมิน คุณภาพโปรแกรมฯ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 (R) ทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาการปรับตัวของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ (Martin, A. et al., 2012); (สุภาพร ชุสาย, 2556); (Besser, A. et al., 2022) และการสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เกี่ยวกับปัญหาการปรับตัว ศึกษาเอกสารนโยบายด้านการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และศึกษาทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Bandura, A., 1977); (Bandura, A., 1994) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อสรุปความหมายและกำหนดองค์ประกอบของความสามารถในการปรับตัว หลักการ และสาระสำคัญของทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ระยะเวลาดำเนินการเดือนมกราคม - กรกฎาคม พ.ศ. 2566

ระยะที่ 2 (D) การสร้างและประเมินคุณภาพโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษา ปริญญาตรีตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถในการปรับตัว ประกอบด้วย 1) ยกร่างโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว โดยนำข้อมูลจากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยในระยะที่ 1 มาเป็นแนวทางในการยกร่างโปรแกรมฯ โดยสังเคราะห์ความหมายและองค์ประกอบของความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรี หลักการและสาระสำคัญของทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อสังเคราะห์หลักการของโปรแกรมฯ องค์ประกอบของโปรแกรม และจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพโปรแกรมฯ ตรวจสอบเนื้อหา กิจกรรมและการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการของโปรแกรม 2) นำโปรแกรมฯ ฉบับร่างเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่สำเร็จการศึกษาด้านหลักสูตรและการสอนที่มีประสบการณ์ในการสอนระดับปริญญาตรี เลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 ท่านพิจารณาประเมินคุณภาพ ความถูกต้องและเหมาะสมของขั้นตอน เนื้อหาและ กิจกรรมของโปรแกรม และการประเมินความสอดคล้องของโปรแกรมฯ ด้วยแบบประเมินคุณภาพโปรแกรมฯ ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ระยะเวลาดำเนินการเดือนสิงหาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินคุณภาพโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของ นักศึกษาปริญญาตรีตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของโปรแกรม ประเมินแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 1 คะแนน (หัวข้อดังกล่าวมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด) ถึง 5 คะแนน (หัวข้อดังกล่าวมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุด) ประเมินเป็นรายข้อ ทั้งนี้ ผู้วิจัย กำหนดให้คะแนนเฉลี่ยของผลการประเมินรายข้อต้องมีค่า 3.51 ขึ้นไปซึ่งมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมาก ถือว่านำไปใช้ได้ (เชษฐภูมิ วรรณไพศาล, 2560) รวบรวมผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒินำมาวิเคราะห์หา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงโปรแกรมฯ

ส่วนที่ 2 การพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของโปรแกรม ทำการประเมิน ความสอดคล้องรายข้อ (Item Objective Congruence Index: IOC) มีลักษณะเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ องค์ประกอบในการประเมินมีความสอดคล้องกัน (+1 คะแนน) ไม่แน่ใจว่าองค์ประกอบของการ ประเมินมีความสอดคล้องกัน (0 คะแนน) และ แน่ใจว่าองค์ประกอบในการประเมินไม่มีความสอดคล้องกัน (-1 คะแนน) ทั้งนี้ ค่าคะแนนความสอดคล้องรายข้อ (IOC) ต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จึงจะถือว่ารายการ ประเมินดังกล่าวมีความตรงเชิงเนื้อหา คัดเลือกไว้ใช้ได้ (โชติกา ภาษีผล, 2559); (อัครา ประเสริฐสิน, 2563)

ผลการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ใน 2 ระยะ ดังนี้

ผลการวิจัยระยะที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้พัฒนาโปรแกรมฯ

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 พบว่า นักศึกษามีปัญหาในการปรับตัวด้านการเรียน โดยมีความเชื่อมโยงกับอารมณ์ ความเครียด ความวิตกกังวลเมื่อเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย และการปรับตัวเข้าสู่สังคมใหม่ ความหมายและองค์ประกอบของความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาสังเคราะห์จากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้ ความสามารถในการปรับตัวหมายถึง ความสามารถของนักศึกษาศึกษาปริญญาตรีในการจัดการรับมือกับปัญหาด้านการเรียน ด้านสังคมและด้านอารมณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมทั้งจากปัจจัยภายในตนเอง หรือจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยภายนอก ซึ่งก่อให้เกิดความอึดอัด คับข้องใจ และความเครียดต่อบุคคลนั้น โดยมีมุมมองเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น กำกับและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไปในแนวทางที่เหมาะสม เพื่อลดความเครียด ความกดดันจนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้ โดยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ การสังเกตถึงปัญหาหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การเลือกกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา การจัดการกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปหรือสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนได้อย่างเหมาะสม 2) ความสามารถในการกำกับตนเอง หมายถึง ความสามารถในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย มีวินัย พยายามไม่ทอดทิ้ง มุ่งมั่น ตั้งใจอดทน กำกับควบคุมตนเองทั้งทางพฤติกรรม และอารมณ์ ให้บรรลุเป้าหมาย และ 3) ความสามารถในการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการศึกษาหาความรู้ ทักษะ แนวทาง หรือวิธีการใหม่ ๆ กระตือรือร้นในการเรียนรู้แสวงหาวิธีการใหม่สร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ผลการวิจัยระยะที่ 2 ผลการสร้างและประเมินคุณภาพโปรแกรมฯ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผลการยกร่างโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว

ผลจากการศึกษาข้อมูลการวิจัยระยะที่ 1 นำมาสังเคราะห์หลักการและองค์ประกอบของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว ดังนี้

1.1 หลักการของโปรแกรม 4 ประการ ดังนี้

1.1.1 การให้ผู้รับการฝึกประเมินความสามารถของตนเองจากประสบการณ์เดิมและการมีความคาดหวังผลลัพธ์เชิงบวกเพื่อให้กำหนดเป้าหมายและวางแผนที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง

1.1.2 การให้ผู้รับการฝึกประเมินความสามารถของตนเองร่วมกับการศึกษาตัวแบบที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกันจะช่วยให้ผู้รับการฝึกได้ประเมินเป้าหมายอยู่เสมอและกำกับตนเองให้ดำเนินการจนสำเร็จตามเป้าหมาย แม้สถานการณ์จะเกิดการเปลี่ยนแปลงไป

1.1.3 การจัดสถานการณ์และบรรยากาศการเรียนรู้ภายใต้สิ่งแวดล้อมเชิงบวกจะช่วยเสริมแรงทำให้ผู้รับการฝึกเกิดแรงจูงใจในการกำกับตนเองให้ดำเนินการตามแผนจนบรรลุเป้าหมาย แม้จะมีอุปสรรคเกิดขึ้นหรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลง

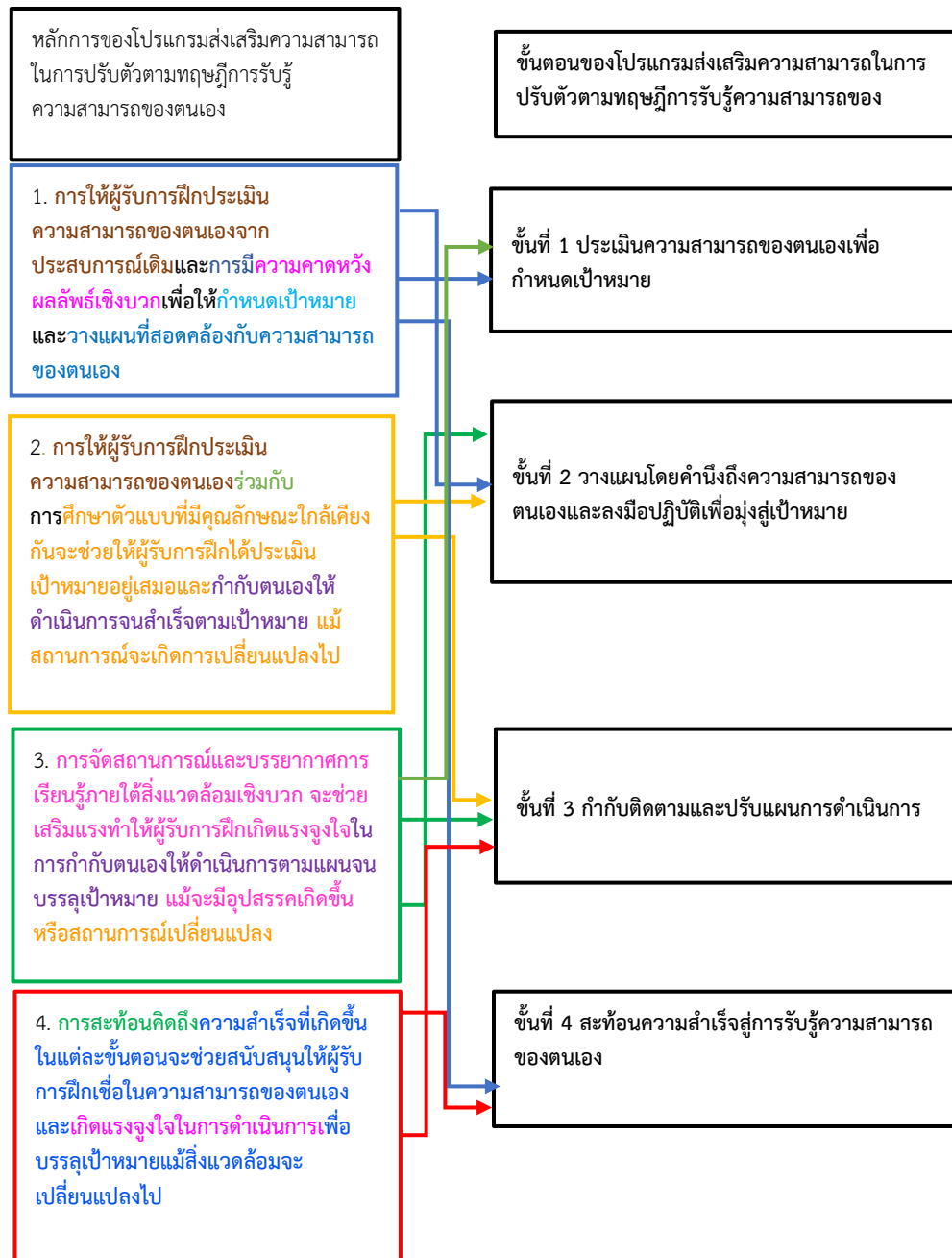
1.1.4 การสะท้อนคิดถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนจะช่วยสนับสนุนให้ผู้รับการฝึกเชื่อในความสามารถของตนเองและเกิดแรงจูงใจในการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายแม้สิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไป

1.2 วัตถุประสงค์ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อพัฒนานักศึกษาระดับปริญญาตรีให้มีความสามารถในการปรับตัวในด้านการเรียน ด้านสังคม และด้านอารมณ์

1.3 เนื้อหา คัดเลือกเนื้อหาจากทฤษฎีการรับรู้ความสามารถในการปรับตัว โดยการมีความเข้าใจตนเอง รับรู้ถึงศักยภาพความสามารถและข้อจำกัดของตนเองเพื่อนำมาตั้งเป้าหมายที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง ความเข้าใจผู้อื่น การยอมรับในความแตกต่าง เพื่อกำกับตนเองหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

1.4 ขั้นตอนและกิจกรรมของโปรแกรม ผู้วิจัยจัดกิจกรรม จำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ตามขั้นตอนซึ่งสังเคราะห์จากหลักการของโปรแกรมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการสังเคราะห์ขั้นตอนจากหลักการของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว

จากภาพที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 ผู้สอนใช้คำถามนำให้ผู้รับการฝึกทบทวนประสบการณ์เดิมของตนเอง และประเมินความสามารถของตนเองต่อเหตุการณ์ในหัวข้อที่ฝึก และกำหนดเป้าหมายที่ตนเองจะดำเนินการได้ตามความสามารถของตนเอง จากนั้นขั้นตอนที่ 2 ผู้สอนนำเสนอตัวแบบที่มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้รับการฝึก ให้ผู้รับการฝึกวางแผนการดำเนินการ และลงมือปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 3 ผู้รับการฝึกดำเนินการตามแผน จัดบันทึกผลการดำเนินการเปรียบเทียบกับเป้าหมาย และขั้นตอนที่ 4 ผู้สอนใช้คำถามเชิงบวกให้ผู้รับการฝึกสะท้อนประสบการณ์ที่ผ่านมาเชื่อมโยงสู่การรับรู้ความสามารถของตนเอง

1.5 การวัดและประเมินผล การประเมินผลโปรแกรมมีการประเมินข้อมูลเชิงปริมาณโดยวัดความสามารถในการปรับตัวก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมด้วยแบบวัดความสามารถในการปรับตัว และข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการใช้โปรแกรม และการสัมภาษณ์ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม

2. ผลการประเมินคุณภาพของโปรแกรม ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของโปรแกรมฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โปรแกรมมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, $SD = 0.43$) โดยแต่ละรายการมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.33 ± 0.58 ถึง 4.92 ± 0.29 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถูกต้องและเหมาะสมของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
หลักการของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว	4.33	0.58	มาก
วัตถุประสงค์ของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว	4.67	0.58	มากที่สุด
เนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว	4.33	0.58	มาก
ขั้นตอนของโปรแกรม	4.87	0.34	มากที่สุด
ขั้นที่ 1 ประเมินความสามารถของตนเองเพื่อกำหนดเป้าหมาย	4.83	0.39	มากที่สุด
ขั้นที่ 2 วางแผนและลงมือปฏิบัติ	4.83	0.39	มากที่สุด
ขั้นที่ 3 กำกับติดตามและปรับแผนการดำเนินการ	4.92	0.29	มากที่สุด
ขั้นที่ 4 สะท้อนความสำเร็จสู่การรับรู้ความสามารถของตนเอง	4.89	0.33	มากที่สุด
บทบาทผู้สอนและผู้รับการฝึก	4.67	0.58	มากที่สุด
การวัดและประเมินผลของโปรแกรมฯ	4.33	0.58	มาก
รวม	4.77	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, $SD = 0.43$) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีคะแนนเฉลี่ยความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($\bar{X} = 4.33 \pm 0.58$ ถึง 4.92 ± 0.29) องค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุด ได้แก่ ขั้นตอนของโปรแกรม ($\bar{X} = 4.87$, $SD = 0.34$) ส่วนองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่ หลักการของโปรแกรม ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.58$) เนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรม ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.58$) และการวัดและประเมินผลของโปรแกรม ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.58$) โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงการเขียนหลักการของโปรแกรมให้เห็นถึงหลักการสำคัญของทฤษฎีที่นำมาใช้ในการจัดโปรแกรม และการกำหนดเนื้อหาของโปรแกรมเป็นเนื้อหาย่อย ๆ การประเมินผลหลังการใช้โปรแกรม (Posttest) ควรระบุรูปแบบการประเมินให้ชัดเจน ผู้วิจัยได้ปรับปรุงการเขียนหลักการและเนื้อหาตามข้อเสนอแนะ ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องของโปรแกรม (IOC) ที่พัฒนาขึ้นทุกองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 โดยทุกองค์ประกอบมีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 จึงถือว่ารายการประเมินดังกล่าวมีความตรงเชิงเนื้อหาคัดเลือกไว้ใช้ได้ รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโปรแกรม (IOC)

รายการประเมิน	ความตรง	
	IOC	แปลผล
กำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมได้ครอบคลุม มีความเฉพาะกับพฤติกรรมความสามารถในการปรับตัวที่ต้องการพัฒนา	0.67	สอดคล้อง
หลักการของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวครอบคลุมหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง	0.67	สอดคล้อง
หลักการของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	0.67	สอดคล้อง
ขั้นตอนของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว		
1. ขั้นตอนของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีพื้นฐาน	1.0	สอดคล้อง
2. ขั้นตอนของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	1.0	สอดคล้อง
3. ขั้นตอนของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวมีลำดับขั้นที่เหมาะสม	1.0	สอดคล้อง
ผลการจัดกิจกรรมของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว	1.0	สอดคล้อง
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว	0.67	สอดคล้อง
เอกสารประกอบโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว	0.67	สอดคล้อง

อภิปรายผล

1. การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวตามทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเองนี้ได้พัฒนาขึ้นอย่างมีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงเพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากการสังเคราะห์หลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง (Bandura, A., 1994) มาใช้เป็นหลักในการพัฒนาเป็นโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Abood, M. et al. ที่พบว่า บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปิดรับประสบการณ์และการปรับตัวในด้านการเรียน (Abood, M. et al., 2020) มีการตัดสินใจในการเรียนด้วยตนเอง (วรภัทร เมฆขจร และคณะ, 2563) อดทนมีความพยายามที่จะประสบความสำเร็จ (กาญจนา คำสมบัติ และคณะ, 2562) มีความมั่นใจที่จะแสดงออกพฤติกรรมที่เหมาะสม (ภาสิต ศิริเทศ และณพวิทย์ ธรรมสีหา, 2562) จึงส่งผลให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมีความสามารถในการปรับตัวเมื่อพบกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การสังเคราะห์ขั้นตอนของโปรแกรมแต่ละขั้นตอนจะส่งเสริมความสามารถในการปรับตัว เริ่มจากการประเมินความสามารถของตนเองจากประสบการณ์เดิมหรือต้นแบบเพื่อกำหนดเป้าหมายและวางแผนที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง Bandura, A. กล่าวว่า บุคคลที่เคยมีประสบการณ์ความสำเร็จ หรือเห็นแบบอย่างจากต้นแบบมาก่อนจะทำให้บุคคลรับรู้ความสามารถและประเมินตนเองในการรับมือและวางแผนจัดการหรือแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสถานการณ์นั้น ๆ (Bandura, A., 1977) ผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงและมีความคาดหวังในผลที่เกิดขึ้น มีแนวโน้มในการลงมือปฏิบัติเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ (Bandura, A., 1994); (Silver, W. S. et al., 1995) และการเห็นตัวแบบที่ดีในการปรับตัวช่วยส่งเสริมให้ผู้รับการฝึกเลียนแบบพฤติกรรมการปรับตัวนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ วรภัทร เมฆขจรและคณะ ที่พบว่า ผู้เรียนที่มีการกำกับพฤติกรรมของตนเองจะมีการปรับตัวในด้านการเรียน (วรภัทร เมฆขจร และคณะ, 2563)

2. การประเมินคุณภาพของโปรแกรม ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของโปรแกรมพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นทุกองค์ประกอบมีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 ทั้งนี้ ค่า

IOC มากกว่า 0.5 แสดงว่าทุกองค์ประกอบของโปรแกรมมีความสอดคล้องกัน ผลการประเมินความถูกต้องและเหมาะสมของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, $SD = 0.43$) เนื่องจากโปรแกรมมีการพัฒนาขึ้นอย่างมีระบบ ตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนาที่มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเนื้อหาที่ใช้ในโปรแกรมและขั้นตอนการจัดกิจกรรมของโปรแกรมฯ บทบาทของผู้สอนและผู้รับการฝึก และการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิลุบล เกตุแก้ว และคณะ ซึ่งพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการเปิดรับประสบการณ์ของนักศึกษาปริญญาตรี (นิลุบล เกตุแก้ว และคณะ, 2566) ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 มีคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบและกระบวนการ 4 ขั้นตอนของโปรแกรมซึ่งพัฒนาตามหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเองมีความถูกต้องและเหมาะสมต่อการส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เนื่องจากโปรแกรมมีการพัฒนาขึ้นอย่างมีระบบ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้ ได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรีตามทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะในการพัฒนานักศึกษาปริญญาตรีให้มีความสามารถในการปรับตัวด้านการเรียน ด้านสังคม และด้านอารมณ์ กระบวนการจัดโปรแกรม 4 ขั้นตอน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรีตามทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง

โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อพัฒนานักศึกษาปริญญาตรีให้มีความสามารถในการปรับตัวด้านการเรียน ด้านสังคม และด้านอารมณ์ โดยนำหลักการของทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมและเนื้อหาของโปรแกรม การจัดกิจกรรมดำเนินการตาม 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ผู้รับการฝึกประเมินความสามารถของตนเองเพื่อกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง ขั้นตอนที่ 2 ผู้รับการฝึกวางแผนโดยคำนึงถึงความสามารถของตนเองหรือเลือกแนวทางจากตัวแบบที่ใกล้เคียงกับตนเอง และลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 3 ผู้รับการฝึกบันทึกเพื่อติดตามการดำเนินการของตนเองและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม และขั้นตอนที่ 4 ผู้สอนชวนผู้รับการฝึกสะท้อนความสำเร็จสู่การรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อการปรับตัวในสถานการณ์ใหม่ เกิดการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวด้านการเรียน ด้านสังคม และด้านอารมณ์ โดยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการกำกับตนเอง และความสามารถในการเรียนรู้

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อใช้ในการส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรี ประกอบด้วยหลักการสำคัญที่ว่า 1) การรับรู้ความสามารถของตนเองจะทำให้บุคคลมีความคาดหวังเชิงบวกและเกิดแรงจูงใจในการตั้งเป้าหมายให้สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง 2) การตั้งเป้าหมายที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเองจะทำให้บุคคลมีการวางแผนการดำเนินการ และการกำกับตนเองจนบรรลุเป้าหมายได้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนในการจัดโปรแกรม ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ประเมินความสามารถเพื่อกำหนดเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2 วางแผนโดยคำนึงถึงความสามารถของตนเอง และลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 3 กำกับติดตามและปรับเปลี่ยนการดำเนินการ และขั้นตอนที่ 4 สะท้อนคิดความสำเร็จ ข้อเสนอแนะทั่วไปเมื่อนำงานวิจัยไปใช้ โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นโปรแกรมเฉพาะสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีโดยเฉพาะชั้นปีที่ 1 ซึ่งเพิ่งเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย หากผู้สนใจควรศึกษาคู่่มือการใช้โปรแกรมส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวอย่างละเอียด โดยการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนด และผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการฝึกอบรวมที่สอดคล้องกับเวลาในแต่ละขั้นตอน และบทบาทของผู้สอนและผู้รับการฝึก ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาปริญญาตรีที่ศึกษาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำโปรแกรมไปใช้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ ในบริบทที่แตกต่าง และทำการศึกษาผลการใช้โปรแกรมต่อองค์ประกอบย่อยของความสามารถในการปรับตัว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต” บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา คำสมบัติ และคณะ. (2562). การส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองกับกิจกรรมการเรียนการสอน. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(3), 69-78.
- จุฬาร คำมุงกุล และคณะ. (2562). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมปรับตัวในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 25(1), 1-24.

- ชนิดดา เพ็ชรประยูร และคณะ. (2554). ความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 21(1), 157-166.
- เชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2560). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศึกษา: หลักการและการประยุกต์. จังหวัดเชียงใหม่: บริษัท ครองช่าง พรินต์ติ้ง จำกัด.
- โชติกา ภาษีผล. (2559). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิชัยรัมย์ และคณะ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวด้านจิตสังคมและการมองโลกทางบวกกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่น. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 26(2), 65-75.
- นิลุบล เกตุแก้ว และคณะ. (2566). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเปิดรับประสบการณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตตามแนวคิดความเข้มแข็งทางจิตใจและทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(2), 138-150.
- ปราณี บุญญา และคณะ. (2556). ผลของการฝึกทักษะชีวิตที่มีต่อการปรับตัวและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 27(2), 30-42.
- ภาสิต ศิริเทศ และณพวิทย์ ธรรมสีหา. (2562). ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ. วารสารพยาบาลทหารบก, 20(2), 58-65.
- วรภัทร เมฆขจร และคณะ. (2563). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตัดสินใจในการเรียนด้วยตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี. วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 12(1), 74-91.
- วันยรัตน์ คุณาพันธ์ และคณะ. (2561). การศึกษากระบวนการปรับตัวที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร, 6(2), 90-103.
- วารินทร์ รามฤทธิ์. (2557). ผลของการจัดโปรแกรมการปรับตัวเพื่อพัฒนาการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). แผนด้านการอุดมศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2564 - 2570 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2566 - 2570. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน: สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สุทธิรักษ์ ไชยรักษ์. (2556). รายงานวิจัยสถาบันเรื่องปัญหาการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2566 จาก https://www.battelleforkids.org/wp-content/uploads/2023/11/P21_Framework_Definitions_New_Logo_2015_9pgs.pdf
- สุภาพร ชุสาย. (2556). การศึกษาบุคลิกภาพและความสามารถในการปรับตัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, 15(2), 135-144.
- อัจฉรา ประเสริฐสิน. (2563). เครื่องมือการวิจัยทางการศึกษาและสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Abood, M. et al. (2020). The Relationship between Personality Traits, Academic Self-Efficacy and Academic Adaptation among University Students in Jordan. International Journal of Higher Education, 9(3), 120-128.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. Psychological Review, 84(2), 191-215.

- _____. (1994). Self-Efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (pp. 1-65). San Diego: Academic Press.
- Besser, A. et al. (2022). Adaptability to a sudden transition to online learning during the COVID-19 pandemic: Understanding the challenges for students. *Scholarship of Teaching and Learning in Psychology*, 8(2), 85-105.
- Bouffard-Bouchard, T. (1990). Influence of self-efficacy on performance in a cognitive task. *The journal of social Psychology*, 130(3), 353-363.
- Cliniciu, A. I. (2013). Adaptation and Stress for the First Year University Students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 78, 718-722. doi: 10.1016/j.sbspro.2013.04.382.
- Martin, A. et al. (2012). Adaptability: Conceptual and Empirical Perspectives on Responses to Change, Novelty and Uncertainty. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 22(1), 58-81.
- Mills, N. et al. (2007). Self-efficacy of college intermediate French students: Relation to achievement and motivation. *Language learning*, 57(3), 417-442.
- Sharma, B. (2012). Adjustment and Emotional Maturity Among First Year College Students. *Pakistan Journal of Social & Clinical Psychology*, 9(3), 32-37.
- Silver, W. S. et al. (1995). Responses to Successful and Unsuccessful Performance: The Moderating Effect of Self-Efficacy on the Relationship between Performance and Attributions. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 62(3), 286-299.
- The Partnership for 21st Century Learning. (2015). P21 framework definitions. Retrieved March 1, 2024, from http://www.p21.org/storage/documents/docs/P21_Framework_Definitions_New_Logo_2015.pdf
- Yu Jin, X. et al. (2019). The effects of academic adaptability on academic burnout, immersion in learning, and academic performance among Chinese medical students: a cross-sectional study [article]. *BMC Medical Education*, 19(1), 1-8.
- Zhang, K. et al. (2021). Adaptability Promotes Student Engagement Under COVID-19: The Multiple Mediating Effects of Academic Emotion [Original Research]. *Frontiers in Psychology*, 11. doi: 10.3389/fpsyg.2020.633265.

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
แผนกวิชาช่างก่อสร้างและโยธา วิทยาลัยเทคนิคยะลา*

THE DEVELOPMENT OF MULTIMEDIA TEACHING MATERIALS ON DISTANCE AREA
AND VOLUME TO ENHANCE THE ACADEMIC ACHIEVEMENT IN MATHEMATICS FOR
THE HIGHER VOCATIONAL CERTIFICATE IN CONSTRUCTION AND CIVIL
ENGINEERING DEPARTMENT AT YALA TECHNICAL COLLEGE

ธนกฤต สุขแก้ว*, พล เหลืองรังษี

Thanakrit Sukkaew*, Pol Lueangrungsee

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: thanakrit.suk055@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่องระยะ พื้นที่ และปริมาตร สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียที่ใช้สอน เรื่องระยะ พื้นที่ และปริมาตร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาช่างก่อสร้างและโยธา วิทยาลัยเทคนิคยะลา ภาคการศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 180 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ในรายวิชาคอนกรีตเทคโนโลยี ภูมิพลศาสตร์ ชลศาสตร์ และกลศาสตร์โครงสร้าง อย่างน้อย 2 รายวิชา จำนวน 42 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สื่อมัลติมีเดียช่วยสอนมีค่าความเหมาะสมและค่าความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด แบบทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพสื่อ E1/E2 มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ .67-1.00 แบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้มีค่าเท่ากับ .67-1.00 และแบบสอบถามความพึงพอใจมีค่าเท่ากับ .67-1.00 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเท่ากับ 84.40/83.89 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยใช้สื่อมัลติมีเดียช่วยสอน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สื่อมัลติมีเดีย, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, คณิตศาสตร์

Abstract

This research paper employs a development and research model with the aim of 1) developing multimedia educational materials on distance, area, and volume for students at the advanced vocational certificate level to meet the efficiency criteria of 80/80; 2) comparing the learning outcomes of advanced vocational certificate students before and after instruction; and 3) investigating the satisfaction levels of these students with the multimedia instructional materials on distance, area, and volume. The study population consists of students enrolled in the advanced vocational certificate program in the departments of Construction and Civil Engineering at Yala Technical College during the third academic term of the year 2023, totaling 180 students. The sample group comprises 42 students who did not meet the 70% competency criterion in at least two subjects, including Concrete Technology, Soil Science, Hydraulics, and Structural Mechanics, selected through purposive sampling. The quality of the research tools showed that the multimedia instructional materials are highly appropriate and accurate, with test scores for media effectiveness (E1/E2) ranging from .67 to 1.00. The achievement test scores and the satisfaction questionnaire scores ranged from .67 to 1.00. Statistical methods used for data analysis include mean, standard deviation, and comparative mean analysis between two correlated groups. The research findings revealed that 1) the efficiency of the multimedia instructional materials was 84.40/83.89; 2) the post-instruction mathematics achievement of the advanced vocational certificate students, taught using multimedia materials, was significantly higher than pre-instruction scores at a statistical level of .01; and 3) overall, student satisfaction with the multimedia instructional materials was at the highest level.

Keywords: Multimedia, Learning Outcomes, Mathematics

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวัน เช่น การดูเวลา การกระยะทาง และการซื้อขายสินค้า และยังเป็นพื้นฐานของวิทยาการด้านอื่น ๆ ทั้งในกลุ่มวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ อภิขญา เกษีสังข์ ได้สรุปว่า คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และเป็นพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ช่วยให้มนุษย์เข้าใจโลกและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยในการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์แบบทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ ซึ่งส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น วิชาที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์จึงมีความจำเป็นอย่างมากในการดำเนินชีวิตและการทำงาน ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อภิขญา เกษีสังข์, 2544)

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาช่างก่อสร้างและโยธา พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งส่งผลให้การเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์ เช่น คอนกรีตเทคโนโลยี ปฐพีกลศาสตร์ ไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์มีความสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จึงได้ศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมาเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว พบว่า นักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้สื่อมัลติมีเดียสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักศึกษาที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 (ธีรศักดิ์

ชูเมือง, 2565) และผลการวิจัยของ สุมาลี สิกเสน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สุมาลี สิกเสน, 2562)

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์จึงมีความสนใจพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะเวลา พื้นที่ และปริมาตร เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งใช้หลักการพัฒนาสื่อในรูปแบบ ADDIE MODEL โดย Seels, B. & Glasgow, Z. ได้สรุปเป็นขั้นตอน ดังนี้ การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การประยุกต์ใช้ (Implementation) และการประเมิน (Evaluation) เมื่อพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้สื่อโดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน และสำรวจความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียตามลำดับ (Seels, B. & Glasgow, Z., 1998)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะเวลา พื้นที่ และปริมาตร นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะเวลา พื้นที่ และปริมาตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาช่างก่อสร้างและโยธา วิทยาลัยเทคนิคยะลา ภาคการศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 180 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ในรายวิชาคอนกรีตเทคโนโลยี ปรุทธิกัลยาณธรรม ชลศาสตร์ และกลศาสตร์โครงสร้าง อย่างน้อย 2 รายวิชา จำนวน 42 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่องระยะเวลา พื้นที่ และปริมาตรของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผู้วิจัยได้พัฒนาโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นหลักในการออกแบบและพัฒนาสื่อ หลังจากนั้นส่งผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของสื่อมัลติมีเดียช่วยสอน ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมตั้งแต่ 3.51 คะแนน เป็นต้นไป หมายความว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมระดับดี กรณีที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.51 คะแนน ถือว่าต้องปรับปรุงตามประเด็นการประเมินนั้น ๆ (รัตนะ บัวสนธ์, 2562) ผลการหาคุณภาพของสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเพื่อดูว่าสื่อมัลติมีเดีย ทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด พบว่า มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องเท่ากับ 4.67 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.74 อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการทดสอบประสิทธิภาพสื่อมัลติมีเดียช่วยสอน มีค่าเท่ากับ 84.40/83.89 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

2. แบบทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพสื่อ E1/E2

2.1 แบบทดสอบระหว่างเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพสื่อ E1 มีลักษณะเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 3 ชุด ดังนี้

2.1.1 แบบทดสอบระหว่างเรียนชุดที่ 1 เรื่องระยะ จำนวน 8 ข้อ

2.1.2 แบบทดสอบระหว่างเรียนชุดที่ 2 เรื่องพื้นที่ จำนวน 8 ข้อ

2.1.3 แบบทดสอบระหว่างเรียนชุดที่ 3 เรื่องปริมาตร จำนวน 8 ข้อ

2.2 แบบทดสอบหลังเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพสื่อ E2 มีลักษณะเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ

ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์การตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ผลการหาคุณภาพ พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559)

3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยอิงจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ผลการหาคุณภาพของแบบทดสอบมีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 แสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบมีความตรงเชิงเนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือของแบบทดสอบที่ ผู้วิจัยได้ทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งถือว่าดีเมื่อมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่พัฒนาขึ้นมีค่าเท่ากับ 0.87 (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2564)

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอน เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์การตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ผลการหาคุณภาพ พบว่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre - Test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาสอบ 60 นาที 2) เริ่มเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่องระยะ พื้นที่ และปริมาตร จำนวน 3 เรื่อง 6 ตอน โดยที่นักเรียนสามารถดูซ้ำและดูได้แบบไม่ต้องเรียงลำดับเรื่องหรือตอนใดก่อนหลัง 3) เมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้โดยใช้สื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่องระยะ พื้นที่ และปริมาตร ครบทั้ง 3 เรื่อง 6 ตอน ทำการทดสอบหลังเรียน (Post - Test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแบบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ชุดเดียวกับที่ใช้วัดก่อนเรียน แต่มีการสลับข้อคำถามและตัวเลือกใหม่ ใช้เวลาสอบ 60 นาที และ 4) ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอน ใช้เวลาในการทำแบบสอบถาม 15 นาที

ผลการวิจัย

การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาช่างก่อสร้างและโยธา มีผลวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร

แบบทดสอบระหว่างเรียน (E1)		แบบทดสอบหลังเรียน (E2)		ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	E1/E2
30	84.40	25	83.89	84.40/83.89

จากตารางที่ 1 พบว่า สื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 84.40/83.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน (N = 42)

ทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{d}$	t	Sig. (2 - tailed)
ก่อนเรียน	13.6429	3.81794	8.905	12.320	.000
หลังเรียน	22.5476	3.16384			

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.64 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.82 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.55 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.16 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนด้านเนื้อหา

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	เนื้อหาในสื่อมัลติมีเดีย มีความเหมาะสม	4.83	0.38	มากที่สุด
2.	มีเนื้อหาใหม่ ๆ ให้ได้เรียนรู้	4.80	0.40	มากที่สุด
3.	นักศึกษามีความเข้าใจเนื้อหาสื่อมัลติมีเดีย	4.70	0.46	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.776	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอน ด้านเนื้อหา ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.77, S.D. = 0.41)

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนด้านการนำเสนอสื่อมัลติมีเดีย

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ภาพที่นำเสนอในสื่อมัลติมีเดียมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.62	0.49	มากที่สุด
2.	คุณภาพของเสียงประกอบมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.67	0.47	มากที่สุด
3.	รูปแบบอักษร ขนาดและสีตัวอักษรมีความชัดเจน อ่านง่าย	4.64	0.48	มากที่สุด
4.	สื่อมัลติมีเดียมีความน่าสนใจ	4.62	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.64	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนด้านการนำเสนอสื่อมัลติมีเดีย ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.48)

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนด้านกิจกรรม

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	กิจกรรมเสริมสร้างความรู้	4.67	0.47	มากที่สุด
2.	กิจกรรม สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา	4.57	0.50	มากที่สุด
3.	คำอธิบายเนื้อหาชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.57	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.60	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนด้านกิจกรรม ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.49)

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอน

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านเนื้อหา	4.776	0.41	มากที่สุด
2.	ด้านการนำเสนอสื่อมัลติมีเดีย	4.64	0.48	มากที่สุด
3.	ด้านกิจกรรม	4.60	0.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.67	0.46	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.46)

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.40/83.89 สาเหตุที่ทำให้ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร ตามหลักของ ADDIE MODEL ซึ่งเป็นขั้นตอนสำหรับการสร้างและปรับปรุงเนื้อหาการเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์และอิสระ ซึ่งรวมถึงข้อความ ภาพ อนิเมชัน วิดีโอ และเสียง กระบวนการนี้ประกอบด้วยขั้นตอน การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การประยุกต์ใช้ (Implementation) และการประเมิน (Evaluation) โดยแต่ละขั้นตอนมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อเรื่องออกเป็น 3 เรื่อง 5

ตอน เพื่อให้ระยะเวลาในการชมสื่อมัลติมีเดียไม่นานจนเกินไป โดยเฉลี่ยไม่เกิน 20 นาที เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิกับการเรียนรู้สื่อมัลติมีเดีย ผู้วิจัยออกแบบวิธีการนำเสนอออกมาเป็นตัวการ์ตูนอนิเมชัน พร้อมกับวิธีการนำเสนอที่คล้ายกับเกม RPG ที่ย่อมาจาก "Role - Playing Game" ซึ่งเป็นประเภทของเกมที่ผู้เล่นรับบทเป็นตัวละครในเกมและสร้างเรื่องราวผ่านการทำภารกิจต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและมีความสนใจไม่เบื่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของโกเมน ดกโบราณ ที่ได้พัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มีประสิทธิภาพ 82.05/81.63 ซึ่งสูงเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (โกเมน ดกโบราณ, 2560)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ทราบถึงปัญหาหลักของนักศึกษาระดับชั้นปวส. แผนกวิชาช่างก่อสร้างและโยธาที่ขาดความเข้าใจในเรื่องระยะ พื้นที่ และปริมาตร ซึ่งทั้ง 3 เรื่องนี้ถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักในการเรียนการสอนของรายวิชาก่อสร้าง และรายวิชาของโยธา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกร สงคราม ได้นำทฤษฎีกลุ่มปัญญานิยม (Cognitivism Theory) แนวความคิดพื้นฐาน นักทฤษฎีกลุ่มนี้กล่าวว่าบุคคลแต่ละคนจะมีโครงสร้างความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาภายในที่มีลักษณะเป็นโหนด หรือกลุ่มที่มีการเชื่อมโยงกันอยู่ การที่มนุษย์จะรับรู้อะไรใหม่ ๆ นั้น มนุษย์จะนำความรู้ที่เพิ่งได้รับซึ่งอยู่ในรูปแบบความจำชั่วคราวนั้นไปเชื่อมโยงกับกลุ่มความรู้ที่มีอยู่เดิม เกิดเป็นความรู้หรือความจำถาวร ผลคือก่อนผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายการใช้งานและภายหลังจากที่ได้อธิบายแล้วผู้เรียนจะทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน และหลังจากวัดผลผู้เรียนจะได้เรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร ระหว่างที่เรียนรู้จบแต่ละเรื่อง จะมีแบบทดสอบให้ผู้เรียน ผลปรากฏว่า ผู้เรียนทำแบบทดสอบระหว่างเรียนได้คะแนนดี ซึ่งอาจเกิดจากเนื้อหาดังกล่าวผู้เรียนได้เรียนและ ทำแบบทดสอบเลย ซึ่งแบบทดสอบระหว่างเรียนจะประกอบไปด้วยเนื้อหาตัวอย่าง ซึ่งเป็นส่วนที่ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในสื่อ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนทำคะแนนระหว่างเรียนได้ดี เพราะผู้เรียนเข้าใจ และจำเนื้อหาได้ดี เมื่อเรียนรู้เรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตรครบ ผู้เรียนทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ผลปรากฏว่า ผู้เรียนทำคะแนนได้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ญัฐกร สงคราม, 2554)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.46) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีเนื้อหาครอบคลุมกับหลักสูตร คุณภาพของเสียงประกอบมีความชัดเจน เข้าใจง่าย กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพล แสบบุญส่ง ได้ทำการวิจัยความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมค้นหา พบว่า ในภาพรวมผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.55) (ศิริพล แสบบุญส่ง, 2561)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียช่วยสอนเรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยใช้แนวทาง ADDIE MODEL ในการสร้างสื่อซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์ออกแบบ พัฒนา ประยุกต์ใช้ และประเมินผล เพื่อให้ตอบสนองความต้องการและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสื่อมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่ 84.40/83.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 สาเหตุของประสิทธิภาพที่สูงนี้เป็นผลมาจากการออกแบบสื่อที่ครอบคลุมและเป็นระบบ โดยมีการแบ่งเนื้อหาการเรียนรู้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ให้เหมาะสมกับเวลาในการเรียนและสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีการใช้กราฟิกและแอนิเมชันที่ช่วยให้เนื้อหาเข้าใจง่ายขึ้น ผลการเรียนรู้หลังจากใช้สื่อมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียน แสดงให้

เห็นว่าสื่อมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเข้าใจและความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับจากบทเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อสื่อมัลติมีเดียแสดงให้เห็นว่าอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.67) ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจนั้นรวมถึงการนำเสนอเนื้อหาที่มีการโต้ตอบได้ การใช้เทคนิคภาพเคลื่อนไหวและเสียงที่ช่วยให้เรียนรู้ได้ง่าย และมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ดังนี้ ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการสร้างสื่อมัลติมีเดียและเตรียมการจัดการการเรียนรู้ให้เหมาะสม ทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างเต็มที่และเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริง อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถดึงดูดความสนใจและเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้ พร้อมทั้งควรมีการเตรียมวัสดุและกิจกรรมประกอบการเรียนเพื่อกระตุ้นความสนใจและเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักเรียน ความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันนั้นครูจำเป็นต้องให้ความสนใจและดูแลอย่างใกล้ชิด และในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียให้ใช้งานบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ และเพิ่มโอกาสในการโต้ตอบให้มากขึ้น อีกทั้งควรมีการพิจารณาประสิทธิภาพของสื่อในเนื้อหาต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ และระดับชั้นการศึกษาที่หลากหลายเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ควรคำนึงถึงการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสนุกสนานมากยิ่งขึ้น และควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อที่พัฒนาต่อการเรียนรู้ระยะยาว และวิธีที่นักเรียนใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการสร้างความรู้ใหม่ ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2562. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- โกเมน ดกโบราณ. (2560). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ระบบสารสนเทศ สำหรับบุคลากรสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 1-16.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐกร สงคราม. (2554). การออกแบบและพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ ชูเมือง. (2565). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้สื่อมัลติมีเดียเพื่อพัฒนาทักษะทาคณิตศาสตร์เรื่อง ระยะ พื้นที่ และปริมาตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2564). หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: แฮร์ส ออฟ เคอร์มิสท์ จำกัด.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพล แสณบุญส่ง. (2561). ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ เรื่อง โปรแกรมค้นหา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 24(2), 147-158.

- สุมาลี สิกเสน. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง โปรแกรมประมวลผลคำ ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสาร การศึกษา, 41(3), 38-55.
- อภิษฎา เกษีสังข์. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดด้านเหตุผลกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา คณิตศาสตร์ของนักศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง ปทุมธานี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Seels, B. & Glasgow, Z. (1998). Making Instructional Design Decisions. (2 nd ed). Columbus, Ohio: Prentice-Hall.

คุณค่าของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย*

THE VALUE OF FEMALE CHARACTERS ROLE IN KHON MASKED DRAMA PORTRAYED BY MALE ACTORS IN THAI DRAMATIC DANCES

รวิ เรืองศรี, กิตติกรณ์ นพุดมพันธุ์, ปิยะนาถ อังควาณิชกุล

Wraawhee Wruangsree, Kittikorn Nopudomphan, Piyanard Ungkawanichakul

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: wraawhee.wruangsree@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงนางโขนผู้ชายและการพัฒนาบทบาทนักแสดงนางโขนผู้ชาย และ 2) เพื่อศึกษาคุณค่าของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามประเด็นที่ทำการศึกษา ได้แก่ นาฏศิลป์ชายที่ได้รับบทบาทนางโขน ผู้จัดการแสดงโขนและผู้ถ่ายทอดการแสดง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาใช้วิธีการความเที่ยงตรงของข้อมูล ใช้ 2 วิธี คือ เทคนิคสามเส้าแบบวิธีการที่แตกต่างและการใช้เทคนิคสามเส้าของ ผู้ให้ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงนางโขนผู้ชาย ผู้คัดเลือกพิจารณา จากความสูงและสัดส่วนของนักแสดงให้สอดคล้องกับบทบาทของตัวละครที่ได้รับและต้องได้รับความสนใจจากนักแสดงด้วยและการพัฒนาบทบาทนักแสดงนางโขนผู้ชายเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องมาจาก การพิจารณาคัดเลือกนักแสดงนางโขนผู้ชายและพัฒนาบทบาทนางโขนผู้ชาย โดยการถ่ายทอดท่ารำจากผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละบทบาทของตัวละครและ 2) คุณค่าของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ประกอบด้วย คุณค่าในตัวตนศิลปะของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย คือ สามารถเสริมสร้างคุณค่าเชิงศิลปะและสุนทรียรสที่ผู้ชมยังไม่อาจเสมอเหมือนและคุณค่านอกตัวตนศิลปะของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ได้แก่ อรรถประโยชน์ส่วนตัวบุคคล คือ ข้อได้เปรียบทางโอกาสในการแสดงได้มากกว่า 2 บทบาทและอรรถประโยชน์แก่สาธารณะ คือ เป็นเครื่องแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

คำสำคัญ: คุณค่า, นางโขนผู้ชาย, นาฏกรรมไทย

Abstract

The objectives of this research article were to study 1) the process of selection, role development female characters represented by men and 2) the value of female characters role in Khon masked drama portrayed by male actors in Thai dramatic dances. The data collecting was sought by the documents, textbooks, articles, e-documents related as well as in-depth interviews conducted with the actor showman and acting coach. The content analysis was employed to analyze the data. The finding showed that 1) the process of selection are consider

the actor's height and proportions to be consistent with the character's role and must receive voluntary participation from the actors as well, the role development female characters represented by men a process that is a continuation of the selection of actors and develop roles by transferring dance moves from instructors who are experts in each character's role. 2) The value of female characters role in Khon masked drama portrayed by male actors in Thai dramatic dances consist of intrinsic benefits because it can enhance artistic value and aesthetics that women cannot equal and then instrumental benefits consist of private benefits is an advantage of the opportunity to act in more than two roles and public benefits is a symbol of national identity.

Keywords: Value, Female Characters Represented by Men, Thai Dance

บทนำ

วัฒนธรรมในประเทศไทยปรากฏพบเพศวิถีที่สัมพันธ์กับเพศสภาพการเป็นผู้ชายและผู้หญิงเกิดขึ้นหลากหลายด้านมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของพฤติกรรม บทบาทหน้าที่ต่อสังคม พื้นที่ทางสังคมและนำไปสู่อำนาจอันเกิดจากเพศสภาพแต่กำเนิด แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยใหม่ จะเกิดการคลี่คลายและลดเส้นแบ่งความแตกต่างทางเพศจนเข้าสู่การยอมรับในศักยภาพของบุคคลและเกิดเพศวิถีที่หลากหลายมากขึ้น ซับซ้อนขึ้นมากกว่า 2 เพศวิถีตามสังคมดั้งเดิมก็ตาม ขั้วความคิดทางวัฒนธรรมที่ยึดโยงกับเพศสภาพความเป็นชายและหญิงก็ยังคงเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การกำหนด กฎเกณฑ์และสร้างระเบียบต่าง ๆ ในสังคมไทยโดยละทิ้งให้หมดสิ้นไปไม่ได้ (ยศ สันตสมบัติ, 2548) หากกล่าวถึงวัฒนธรรมในนาฏกรรมของไทย ล้วนประกอบไปด้วยกฎเกณฑ์ที่สัมพันธ์กับวิถีทางเพศสภาพ ความเป็นชาย - หญิงอยู่ไม่น้อยและเป็นที่น่าสนใจว่า นาฏกรรมไทยประเพณีแบ่งแยกพื้นที่รวมถึงหน้าที่ของผู้แสดงชายและหญิงออกจากกันโดยไม่ขึ้นตรงต่อบทบาททางการแสดงที่บ่งชี้เพศสภาพความเป็นตัวละครชาย หรือหญิงแต่อย่างใด กล่าวคือนาฏกรรมไทยใช้เพศสภาพของผู้แสดงที่ตรงกันข้ามกับบทบาทตัวละคร (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2557)

นาฏกรรมโขนได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียโดยมีการสันนิษฐานตามเค้าเงื่อนที่ปรากฏอยู่ในลักษณะพระราชพิธีอินทราภิเษกได้มีการให้ตำรวจเลกที่มีหน้าที่แห่หน้าเสด็จและการก่อสร้างการโยธาแต่งเป็นยักษ์ กับมหาดเล็กแต่งเป็นเทวดาและวารีเล่นชักนาคดึกดำบรรพ์มีพรรณนาไว้ในกฎมณเฑียรบาลสมัย กรุงศรีอยุธยาว่าเป็นการแสดงในพิธีอินทราภิเษก โดยแบ่งผู้แสดงออกเป็นฝ่ายอสูรกับฝ่ายเทวดาต่อสู้กันและ ผลสุดท้ายฝ่ายอสูรก็พ่ายแพ้ อีกทั้งเชื่อกันว่าเกิดจากการผสมผสานศิลปะการแสดงและการเล่นการแสดง หนึ่งใหญ่ เนื่องจากการแสดงหนึ่งใหญ่แสดงเฉพาะเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งมีตัวละคร คือ พระ นาง ยักษ์ และลิง รวมทั้งลีลาท่าเต้นของคนเชิดหนึ่งใหญ่นั้นก็เป็นท่วงท่าเดียวกันกับการแสดงโขนในเวลาต่อมาและการแสดงกระบี่กระบอง เนื่องจากการแสดงโขนเน้นศิลปะการต่อสู้ ฉะนั้นลีลาการต่อสู้ของคนสมัยก่อนในเชิงกระบี่กระบอง พลอง และอื่น ๆ จึงได้รับการปรับปรุงและนำมารวมไว้ในการแสดงโขนซึ่งนำเสนอการต่อสู้เป็นหลัก ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชปรากฏเป็นหลักฐานในจดหมายเหตุลาลูแบร์ระบุนาการแสดงโขนเป็นการร่ายรำเข้า ๆ ออก ๆ หลายคำรบตามจังหวะขอและเครื่องดนตรีอื่น ๆ โดยผู้แสดงจะสวมหน้ากาก (หัวโขน) แยกไปตามลักษณะตัวละครฝ่ายยักษ์ ฝ่ายลิงถืออาวุธแสดง บทที่เน้นไปทางการสู้รบมากกว่าการร่ายรำ อาทิ ลีลาของการต่อสู้ที่เรียกว่ากรบขึ้นลอยที่สว้ยงามและเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงโขนที่มีการจัดแสดงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ (ธนิต อยู่โพธิ์, 2511); (วิมลศรี อุปรมย์, 2553); (ศิริลักษณ์ บัตรประโคน, 2558)

โขนเป็นการแสดงของพระมหากษัตริย์ พระราชวงศ์ และขุนนางชั้นสูง ทั้งในพระราชพิธีและพิธีสำคัญต่าง ๆ เป็นนาฏกรรมไทยที่มีความเป็นมาเก่าแก่ยาวนานนับเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทยที่รวมปัญญาแห่งศาสตร์

และศิลป์มีแบบแผนในเรื่องเครื่องแต่งกาย ได้แก่ ศิราภรณ์ พัตราภรณ์ ถนิมพิมพาภรณ์ มีแบบแผนในกระบวนการทำรำ การดนตรี การขับร้อง การพากษ์ รวมถึงพิธีกรรมในโซนที่เป็นชนบและจารีตปฏิบัติสืบต่อกันมาที่แสดงออกถึงความวิเศษ พิสดารทางด้านศิลปะทุกแขนงของไทย อีกทั้งยังบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและเป็นเครื่องราชูปโภคของพระมหากษัตริย์ ความเจริญรุ่งเรืองและความเสื่อมของการแสดงโขนในแต่ละยุคสมัยขึ้นอยู่กับการณ์การอุปถัมภ์ของพระมหากษัตริย์ รัฐ และสภาพการณ์ของบ้านเมืองในด้านศิลปนาฏโขน บทบาทตัวนางโขนเป็นบทบาทของสตรีเพศจึงมีการแสดงตามแบบแผนการแสดง กระบวนท่ารำ กิริยาอาการและการแสดงอารมณ์แบบอิสตรี นับเป็นอีกหนึ่งสีสันที่ทำให้การแสดงโขน มีความสนุกสนาน ความผ่อนคลายและความละเมียดละไมที่แทรกอยู่ในบทบาทต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้ชมการแสดงบทบาทนางโขนได้รับทั้งแง่คิดที่สะท้อนปรัชญาทางสังคม รวมทั้งได้รับสุนทรียรสจากการชมการแสดงโขนไปพร้อม ๆ กัน แต่เดิมบทบาทนางโขนของไทยใช้ผู้ชายแสดงล้วน เพราะความเชื่อของคนในสมัยโบราณที่ไม่ประสงค์จะให้สตรีเข้ามาเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและเรื่องศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งการแสดงโขนมีความเกี่ยวข้องกับคติเรื่องเทพเจ้า แต่ภายหลังเปลี่ยนมาใช้ผู้ชายแสดงเป็นหญิงแทนในยุคที่โขนอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร ใน พ.ศ. 2478 โดยบทบาทนางโขนทั้งแบบโบราณที่ใช้ผู้ชายแสดงและแบบปัจจุบันที่ใช้ผู้หญิงแสดงล้วน แต่ต้องคัดสรรผู้แสดงที่มีรูปลักษณะงดงาม ตรงตามบทบาท โดยเฉพาะบทบาทของนางฟ้า นางมนุษย์และนางลูกครึ่งที่มีใบหน้าสวยงาม รูปร่างสมส่วน มีผิวพรรณดี และมีจิตกิริยาที่สงบ สง่า และสำรวม ตามลักษณะตัวละครนางจากรรณคดีรามเกียรติ์สมัยอยุธยาและบทพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ของพระมหากษัตริย์ ในราชวงศ์จักรี (กรมศิลปากร, 2552); (พัชรินทร์ สันติอัฐวรรณ และผุสดี หลิมสกุล, 2560); (อมรา กล้าเจริญ, 2561)

แต่เดิมนั้นราชสำนักไทยได้กำหนดหน้าที่การแสดงโขนให้ผู้ชายแสดงล้วนทั้งบท ตัวพระ ตัวยักษ์ ตัวลิง และตัวนาง การแสดงโขนโดยผู้ชายแสดงล้วนเช่นนี้ดำรงอยู่มาจนกระทั่งถึงยุคกรมศิลปากรได้ปรับเปลี่ยน ให้ผู้หญิงแสดงในบทบาทตัวนาง แต่การแสดงบทบาทนางโขนผู้ชายก็ยังคงมีการจัดแสดงอยู่โดยกรมศิลปากรและหน่วยงานต่าง ๆ (ทัศนาศ ทัศนมิตร, 2554) แสดงให้เห็นถึงลักษณะการข้ามเพศในงานนาฏกรรมของไทย ที่มีต่อเนื่องมาทุกยุคทุกสมัยและมีความสำคัญต่อสังคมในฐานะการเป็นเครื่องมือแบ่งแยกพื้นที่ของหญิง - ชาย ให้อยู่ในกรอบประเพณี มีเป้าหมายและกฎเกณฑ์ที่นำไปสู่ความสงบสุขในสังคม (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2557) บทบาทนางโขนเป็นตัวสร้างสีสันให้แก่การแสดงโขน 5 ประการ ได้แก่ 1) ผู้จุดชนวนปัญหา 2) ผู้ช่วยคลี่คลายปมปัญหา 3) ผู้ผ่อนคลายภาวะสงคราม 4) ผู้สร้างสุนทรียรสทางการแสดง และ 5) ผู้เสริมบาร์มีบุรุษเพศ บทบาทนางโขนจึงเป็น “ตัวชูโรง” ที่เสริมเรื่อง สร้างบรรยากาศและให้orroรสให้แก่การแสดงโขนของไทยให้สนุกสนานชวนติดตามยิ่งขึ้น (พัชรินทร์ สันติอัฐวรรณ, 2560) จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงควรแก่การศึกษาเรื่อง คุณค่าของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทยเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่อวงการนาฏกรรมไทยและความเข้าใจในอิทธิพลของวัฒนธรรมในสังคมที่มีต่อนางโขนผู้ชาย รวมทั้งนำไปสู่การตระหนักและซาบซึ้งในคุณค่าของนางโขนผู้ชายต่อวงการนาฏกรรมไทยซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่ายิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงนางโขนผู้ชายและการพัฒนาบทบาทนักแสดงนางโขนผู้ชาย
2. เพื่อศึกษาคุณค่าของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิธีเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา ในการวิจัยประกอบไปด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 กลุ่มที่ 1 นาวาศิลปินชายที่ได้รับบทบาทนางโขน จำนวน 14 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็น นาวาศิลปินชายระดับอาวุโสและเกษียณอายุราชการไปแล้วที่เคยได้รับบทบาทนางโขนของกรมศิลปากร

1.2 กลุ่มที่ 2 ผู้จัดการแสดงโขน จำนวน 10 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้อำนวยการสำนักการสังคีต กรมศิลปากรและหัวหน้ากลุ่มนาฏศิลป์สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

1.3 กลุ่มที่ 3 ผู้ถ่ายทอดการแสดง จำนวน 4 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ นาวาศิลปินหญิงที่เป็น ผู้ถ่ายทอดบทบาทนางโขนให้นาวาศิลปินผู้ชายของกรมศิลปากร

รวมทั้งสิ้น จำนวน 28 คน ตามแนวคิดของ Nastasi, K. & Schensul, L. ที่ระบุว่า สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักหรือการสัมภาษณ์ระดับลึกควรสัมภาษณ์ประมาณ 5 - 30 บุคคล (Nastasi, K. & Schensul, L., 2005) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามแนวคิดของ สีน พันธุ์พินิจ ที่ระบุว่า การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่สอดคล้องกับปัญหาและความมุ่งหมาย ในการวิจัย (สิน พันธุ์พินิจ, 2554)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือ ในการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์ที่มี การวางแผนและกำหนดแนวคำถามไว้พอประมาณสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม โดยผู้วิจัย ทำการศึกษา เอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของนางโขนในประเทศไทย ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง จาก เอกสารงานวิจัย บทความวิชาการ หนังสือและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ จากหอสมุดมหาวิทยาลัย ทั่วประเทศไทย เช่น สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ห้องสมุด ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คลังข้อมูลฝ่ายวิจัยและพัฒนาของสำนักการสังคีต กรมศิลปากร และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น www.thailis.or.th เว็บไซต์หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับนางโขนผู้ชาย จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดและกำหนดประเด็นเพื่อเป็นแนวคำถามที่ใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกในการสัมภาษณ์ โดยแนวคำถามนั้นผ่านการรับรองจากผู้ตรวจสอบและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญตามประเด็นในการวิจัยและได้รับการยอมรับในวงการวิชาชีพจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาความรู้ในเชิงโครงสร้างและทฤษฎี (Content validity) อีกทั้งผู้วิจัยได้ยื่นขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้สามารถดำเนินการวิจัยได้ตามหลักทางวิชาการและจริยธรรม รหัสโครงการวิจัยเลขที่ SWUEC/E/G-451/2564 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิจนมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอน การศึกษาเอกสาร โดยเก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัย และเอกสาร อิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับคุณค่าของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ประกอบด้วย คุณค่าในตัวตนศิลปะของนางโขน ผู้ชายในนาฏกรรมไทยและคุณค่านอกตัวตนศิลปะของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย 2) ขั้นตอน การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์นาฏศิลปินชายที่ได้รับบทบาทนางโขน ผู้จัดการแสดงโขนและ ผู้ถ่ายทอดการแสดง รวมทั้งสิ้นจำนวน 28 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์แบบ กึ่งโครงสร้าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลข้อมูลวิจัยใช้หลักการอุปมานอาศัยการวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่ออธิบายผลที่เกิดขึ้น วิเคราะห์โดยแยกแยะจัดข้อมูลเข้าหมวดหมู่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์และจุดเด่นหรือ จุดที่สำคัญ

ของข้อมูล ส่วนการสังเคราะห์ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจำนวนสองสิ่งขึ้นไปมาทำการตีความและแปลผลเพื่อให้ข้อมูลเกิดความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงของข้อมูลตามแนวคิดของ Denzin, N. คือ การใช้เทคนิคสามเส้าแบบวิธีการที่แตกต่างและการใช้เทคนิคสามเส้าของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นถูกต้องหรือไม่ โดยวิธีตรวจสอบข้อมูลนั้นได้ใช้การจดบันทึก การบันทึกเสียง การถ่ายภาพ และการถ่ายวิดีโอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและตรงกันและ 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านเวลา (Time Triangulation) คือ การเปรียบเทียบการเก็บข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้ โดยนำเอาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์พร้อมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Denzin, N., 1978)

ผลการวิจัย

1. กระบวนการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงและการพัฒนาบทบาทนักแสดงนางไขนผู้ชาย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1.1 กระบวนการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงนางไขนผู้ชาย

1.1.1 ตัวนางไขน คัดเลือกจากนางศิลปปินไขนพระที่เป็นพระเล็ก (ความสูงต่ำกว่า 170 เซนติเมตร มักได้รับบทพระลักษมณ์)

1.1.2 ตัวนางยักษ์ไขน คัดเลือกจากนางศิลปปินไขนยักษ์ที่เป็นยักษ์เล็ก (ความสูงต่ำกว่า 170 เซนติเมตร)

1.1.3 ตัวนางไขนละครที่เป็นตัวนางเอกของเรื่อง คัดเลือกจากนางศิลปปินไขนพระ ที่เป็นพระเล็ก (ความสูงต่ำกว่า 170 เซนติเมตร มักได้รับบทพระลักษมณ์)

1.1.4 ตัวนางไขนละครที่ไม่มีเป็นตัวนางเอกของเรื่อง คัดเลือกจากนางศิลปปินไขนพระ ไขนยักษ์ ไขนลิงที่มีความสมัครใจรับบทบาทตัวนาง

1.1.5 ตัวนางยักษ์ไขนละครตัวนางยักษ์ไขน คัดเลือกจากนางศิลปปินไขนยักษ์ ที่เป็นยักษ์เล็ก (ความสูงต่ำกว่า 170 เซนติเมตร)

1.1.6 นักแสดงต้องสมัครใจในการแสดงบทบาทนักแสดงนางไขนผู้ชาย

1.1.7 ความสามารถในการแสดงตามบทบาทตัวนางที่ได้รับ

1.2 การพัฒนาบทบาทนักแสดงนางไขนผู้ชาย

1.2.1 วิธีการฝึกนางไขนผู้ชาย วิธีดั้งเดิมภายใต้การฝึกของขุนววดพิศวท ฝึกรำเพลงช้า - เพลงเร็ว เชิด ขลุ่ย เสมอ ฝึกการยืน เดิน หมอบ คลาน ภาษาท่าต่าง ๆ ของตัวนาง เช่น เสียใจ ยิ้ม อาย เมื่อได้รับมอบหมายให้ออกแสดงบทบาทนางใด ๆ ในไขน ขุนววดพิศวทจึงจะทำท่าตามท้องเรื่องของตัวเองนั้น ๆ ให้ภายหลัง แล้วจึงซ้อมเข้าบทกับตัวละครอื่น ๆ โดยท่านเป็นผู้กำกับดูแลนางไขนคนนั้นอย่างเบ็ดเสร็จ

1.2.2 วิธีการฝึกนางยักษ์ไขน ไม่มีหลักสูตรนางยักษ์ในระบบการศึกษา เมื่อจะทำการแสดงที่ต้องใช้บทบาทยักษ์ ครูไขนยักษ์ผู้ชายจะคัดเลือกลูกศิษย์ไขนยักษ์ในการดูแลของตนเอง แล้วถ่ายทอดท่ารำ

1.2.3 วิธีการฝึกนางไขนผู้ชายและนางผู้ชายในนาฏกรรมต่าง ๆ เนื่องจากไม่มีหลักสูตรนางไขนผู้ชายในระบบการศึกษาจึงใช้วิธีการนำนางศิลปปินชายที่ได้รับ การคัดเลือกไปต่อท่ารำกับครูละครนางซึ่งเป็นผู้หญิง นางศิลปปินชายเหล่านี้เมื่อมีวิวุฒติและคุณวุฒติก็สามารถเป็นผู้ฝึกนางศิลปปินชายรุ่นหลังต่อไป โดยมีครูละครนางที่เป็นผู้ถ่ายทอดและยังมีชีวิตอยู่เป็นผู้ตรวจสอบขัดเกลาท่ารำและเห็นชอบ ให้ใช้แสดงได้

1.2.4 วิธีการฝึกนางยักษ์โขน มีท่ารำแยกออกเป็นสองทาง คือ ท่าดั้งเดิมที่สืบทอดมาแต่ครูโขนยักษ์ผู้ชายและท่านางยักษ์ที่ออกแบบโดยครูละครนาง ทั้งสองทางถ่ายทอดจากนาฏศิลป์ชาย สุนาฏศิลป์ชาย ท่านางยักษ์ที่ออกแบบโดยครูละครนางนั้นบางครั้งมีการขอให้ครูละครนางตรวจสอบหรือ ชัดเกล้าท่ารำ

1.2.5 วิธีการฝึกนางยักษ์ในละครรำ ครูละครนางเป็นผู้ออกแบบท่าและฝึกให้ ในขั้นต้นและเมื่อนาฏศิลป์ชายผู้นั้นเชี่ยวชาญมากขึ้นก็สามารถถ่ายทอดให้นาฏศิลป์ชายรุ่นหลังต่อไป

2. คุณค่าของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยโดยจำแนกคุณค่า ของศิลปะ ดังนี้

2.1 คุณค่าในตัวงานศิลปะของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย การใช้นางโขนผู้ชาย ในนาฏกรรมไทยมีคุณค่าสำคัญ คือ ข้อได้เปรียบทางสรีระของเพศชาย ได้แก่ สรีระของเพศชายแข็งแรงและมีพลังมากกว่เพศหญิง อีกทั้งความคุ้นชินกับการใส่ศีรษะปิดหน้าในกลุ่มของนักแสดงชายที่หน้าตา สรีระไม่ละมุนละไม เป็นหญิงเป็นข้อได้เปรียบในการเล่นบทบาทกษัตริย์ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถเสริมสร้างคุณค่าเชิงศิลปะและสุนทรียรสที่ผู้หญิงไม่อาจเสมอเหมือน

ทั้งนี้ในงานนาฏกรรมไทยเกิดการสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ขึ้น ที่มาจากการมีนางโขนผู้ชายหรือการใช้ นางผู้ชายเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ รวมทั้งการสร้างสรรค์โขน ตามลักษณะโบราณตามหลักฐานที่ค้นหาได้ เช่น ภาพยนตร์เรื่องสิดา ตำนานรักโลงคู่ เข้าฉายเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2563 โขนสมมุติอยุธยา แสดงเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2565 ละครเรื่องคู่พระคู่นางออกอากาศ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2567 เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการสร้างนาฏยประดิษฐ์ใหม่ที่เกิดขึ้นทั้งเชิงอนุรักษ์และสร้างสรรค์จากการใช้ตัวละคร ที่ต้องใช้นางโขนผู้ชายในการแสดงโขนมาเป็นต้นแบบ ผู้เป็นโขนผู้ชายและได้ถ่ายทอดให้แก่ศิษย์ที่เป็นโขนผู้ชายด้วยกันออกแสดง เช่น การแสดง เชิงอนุรักษ์ ได้แก่ การแสดงอรุณวดีทรงเครื่องโดยอาจารย์คมสันฐ ห้วยเมืองลาด การแสดงอุทัยนางทาสีหรืออุทัยหนุมานแปลงเป็นนางกำนัลโดยนายเขมวันต์ นาฏการ จนดิษฐ์ เป็นต้น และการแสดงเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การแสดงระบำนางลิงโดยนายเขมวันต์ นาฏการจณดิษฐ์ การแสดงนักแสดงเล่นเพศโดยนายวรวิทย์ พอนบำเรอ เป็นต้น

2.2 คุณค่านอกตัวงานศิลปะของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ประกอบด้วย

2.2.1 อรรถประโยชน์ส่วนตัวบุคคล ผู้ที่เป็นนางโขนผู้ชายนั้นถือได้ว่า มีความสามารถในการแสดงอย่างน้อย 2 บทบาทด้วยกันนับเป็นข้อได้เปรียบส่วนบุคคลที่นอกจากจะแสดง บทตัวนางได้อย่างดีแล้ว การได้เรียนรู้บทอื่น ๆ นับเป็นวิชาเอกประจำตัวไม่ว่าพระ ยักษ์ ลิง ทำให้มีความหลากหลายต่อประโยชน์การใช้สอย อาทิ การใช้สอยประโยชน์ทางการแสดงได้กว้างขวางกว่า ผู้ที่เป็นเพียงบทบาทเดียว รวมทั้งเป็นผู้ที่สามารถแยกแยะและอธิบายความต่างของรูปแบบการใช้ร่างกาย เพื่อแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ดี เมื่อต้องทำหน้าที่สอนผู้อื่นก็นับว่าเป็นการประหยัดกำลังผู้สอน อีกทั้งยังผู้ที่เข้าใจทางหนีทีไล่ของการปฏิสัมพันธ์ขณะรำตีบทของตัวละครได้ดีและมีสังคมที่กว้างขวางในวงการนาฏศิลป์ เช่น มีเพื่อน มีลูกศิษย์ทั้ง กลุ่มพระ และกลุ่มตัวนาง เป็นต้น

2.2.2 อรรถประโยชน์แก่สาธารณะ การดำรงอยู่ของนางโขนผู้ชายนำไปสู่คุณค่า ต่อสังคมนาฏกรรม กล่าวคือ เป็นโอกาสในการใช้คุณลักษณะของผู้ชายที่เป็นตัวนางสร้างแนวทางการแสดงใหม่ ๆ เทคนิควิธีการที่แข็งแรงและอ่อนช้อยไปพร้อมกันและเป็นเครื่องแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นเครื่องบ่งชี้พื้นที่ของเพศหญิงและชาย ในการจัดการแสดงนาฏกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเป็นทางออก ให้คุณค่าความเป็นกุลสตรีไทยไม่ถูกบั่นทอนจากการเสียสละไปในการแสดงบทบาทบางประเภทที่โลดโผน หรือเปลืองตัว นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องแสดงถึงโอกาสในการแสดงแบบข้ามเพศของนักแสดงอีกด้วย สังคมไทยและสังคมโลกในปัจจุบันนี้แนวคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศและเพศทางเลือกมีมากมาย ทั้งนี้การดำรงอยู่ของการแสดงตัวนางผู้ชายส่งผลต่องานศิลปะการแสดงมีความบริสุทธิ์และไม่ถูกยึดโยงไว้กับเพศสภาพของนักแสดง

อภิปรายผล

1. กระบวนการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงและการพัฒนาบทบาทนักแสดงนางโขนผู้ชาย

1.1 ปัจจัยสำคัญต่อการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงนางโขนผู้ชาย ได้แก่ ความสูงและสัดส่วน ของนักแสดงเพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทของตัวละครที่ได้รับ ทั้งนี้ในแต่ละบทบาทในการแสดงต้องได้รับความสนใจจากนักแสดงด้วย สอดคล้องกับ ธันว ว่องนราธิวัฒน์ ที่ระบุว่า คุณลักษณะภายนอกสำคัญ ของตัวละคร หมายถึง ส่วนที่สามารถเห็นได้ภายนอกของนักแสดง ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย อากัปกิริยา ท่าทาง การแสดงออก เสียง การเคลื่อนไหวของร่างกายของนักแสดงซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคัดเลือกนักแสดงและนักแสดงควรมีการวิเคราะห์และออกแบบ ตัวละครในมุมมองของตนเอง (ธันว ว่องนราธิวัฒน์, 2562)

1.2 เมื่อมีการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงแล้วขั้นตอนถัดไปคือการพัฒนาบทบาทนักแสดง นางโขนผู้ชายโดยการถ่ายทอดท่ารำจากผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละบทบาทของตัวละคร สอดคล้องกับ ธันธีรดา กิจอนันต์ ที่ระบุว่า หลังจากที่ได้มีการผ่านขั้นตอนการคัดเลือกนักแสดงแล้วจะถึงขั้นตอนของการฝึกฝนและพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้กับนักแสดงเนื่องจากแต่ละคนมีพื้นฐานการแสดงที่แตกต่างกัน บางคนอาจเคยผ่านการแสดงมาบ้างแล้วในขณะที่บางคนไม่เคย ดังนั้นจึงมีการฝึกฝนพื้นฐานการแสดงให้กับนักแสดง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพรสวรรค์และอุปนิสัยของนักแสดงแต่ละคนด้วยว่ามีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาความสามารถของตนเพียงใด (ธันธีรดา กิจอนันต์, 2555) และยังสอดคล้องกับ ชุตินา มณีวัฒนา ที่ระบุว่า หลักการแสดงและการพัฒนาบทบาทนักแสดงเป็นส่วนสำคัญของการควบคุมนักแสดงและพัฒนาบทบาทนักแสดงซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของผู้กำกับที่ต้องรู้พื้นฐานทางด้านการแสดงเพื่อที่จะสามารถกำกับและสามารถมองเห็นปัญหาของการแสดงหรือสามารถแสดงความเห็นวิพากษ์วิจารณ์การแสดงของนักแสดง แต่ต้องทำหน้าที่มากกว่าการวิจารณ์การแสดงเพราะต้องวิจารณ์เพื่อให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขจุดที่เป็นปัญหาของการแสดงได้ (ชุตินา มณีวัฒนา, 2561) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ ธนินท์รัฐ กฤษณ์ฉันทัทท์ และศิริวิศาลสุวรรณ ที่ระบุว่า รูปแบบการถ่ายทอดการสอนโขนจากรุ่นสู่รุ่น โดยคุณครูผู้สอนโขน (โขนตัวพระ โขนตัวลิง โขนตัวยักษ์ และโขนตัวนาง) ซึ่งเน้นการถ่ายทอดการสอนด้วยกลวิธีการสอนแบบสาธิตและการเรียนแบบร่วมมือ จากนั้นส่งต่อให้พี่ประสบการณ์ถ่ายทอดความรู้ ในเรื่องท่ารำ นาฏยศัพท์ ความมีน้ำใจ ความสามัคคี การแต่งกาย เครื่องประดับ ระเบียบวินัยและความอดทน ให้แก่น้องประสบการณ์ (ธนินท์รัฐ กฤษณ์ฉันทัทท์ และศิริวิศาลสุวรรณ, 2559)

2. คุณค่าของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย

2.1 คุณค่าในตัวงานศิลปะของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย การใช้นางโขนผู้ชาย ในนาฏกรรมไทยมีคุณค่าสำคัญนั้นอาจกล่าวได้ว่าความแตกต่างทางสรีระส่งผลต่อคุณค่าในด้านพละกำลังระหว่างเพศชายและเพศหญิง กล่าวคือเพศชายมักมีพละกำลังมากกว่าเพศหญิงซึ่งส่งผลต่อการแสดง ในลักษณะบทบาทที่ต้องมีการต่อสู้หรือการใช้พละกำลังเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งเพศหญิงจะมีข้อจำกัดในด้านสรีระ ที่บอบบางอาจจะไม่สามารถแสดงในบทบาทดังกล่าวได้ เช่น บทบาทนางสามนักขา เป็นต้น สอดคล้องกับ พัชรินทร์ สันติอิศวรธรณ์ และผุสดี หลิมสกุล ที่ระบุว่า บทบาทนางโขนแบบโบราณที่ใช้ผู้ชายแสดงต้องคัดสรร ผู้แสดงที่มีรูปลักษณ์งดงามตรงตามบทบาท โดยเฉพาะบทบาทของนางฟ้า นางมนุษย์ และนางลูกครึ่ง ใบหน้าสวยงาม รูปร่างสมส่วน มีผิวพรรณดีและมีจริตกิริยาสง่า สง่าและสำรวม เนื่องจากความงามทางสรีระใบหน้าและบุคลิกภาพสามารถสร้างสุนทรียรสให้แก่ผู้ชมการแสดงโขน (พัชรินทร์ สันติอิศวรธรณ์ และผุสดี หลิมสกุล, 2560)

2.2 คุณค่านอกตัวงานศิลปะของนางโขนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ประกอบด้วย

2.2.1 อรรถประโยชน์ส่วนตัวบุคคล นักแสดงในบทบาทดังกล่าวมีความได้เปรียบทางด้านทักษะของตัวละครมากกว่า 2 ตัวละคร เพราะนอกจากจะได้เรียนรู้บทบาทตัวนางแล้วยังได้เรียนรู้บทบาทอื่น ๆ ร่วมด้วยเป็นความได้เปรียบที่ส่งผลต่อโอกาสในการได้รับคัดเลือกให้แสดงมากกว่า การมีความสามารถเพียง

บทบาทเดียว สอดคล้องกับ จิรัชญา บุรวัณน์ ที่ระบุว่า ในการฝึกหัดลีลาแบบตัวนางขั้นตอนนี้มีความสำคัญมาก ขั้นตอนหนึ่ง เนื่องจากเป็นลีลาที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างตัวยักษ์ผู้ชายและตัวนางยักษ์ โดยเฉพาะผู้ที่รับการถ่ายทอดเพศชายจะต้องฝึกหัดจิตกริยาแบบผู้หญิง อาทิ การเดิน การลอยหน้า การสะบัดหน้า เป็นต้น (จิรัชญา บุรวัณน์, 2561)

นอกจากนี้นักแสดงยังมีทักษะพิเศษที่สามารถจำแนกความแตกต่างทางการแสดงในแต่ละบทบาท ได้เป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลดีต่อบทบาทของการเป็นผู้สอนเพราะทำให้เป็นผู้มีความสามารถมากกว่าผู้แสดงบทบาทเดียว นับว่าเป็นการประหยัทรพยากรบุคคลในการสอนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ชลาลัย วงศ์อารีย์ ที่ระบุว่า แม้ปัจจุบันมีการใช้นักแสดงแบบชายจริงหญิงแท้ แต่การแสดงบางประเภท เช่น ละครชาตรีของกรมศิลปากรและละครนอกที่ใช้ผู้ชายสวมบทเป็นตัวนางก็ยังคงได้รับความนิยม เนื่องจากสามารถสร้างความสนุกสนานและเพิ่มอรรถรสให้กับผู้ชมได้เป็นอย่างดี (ชลาลัย วงศ์อารีย์, 2563)

นอกจากนี้ส่งผลให้มีสังคมที่กว้างขวางในวงการนาฏศิลป์ เช่น มีเพื่อน มีลูกศิษย์ทั้งกลุ่มพระและกลุ่มตัวนาง เป็นต้น สอดคล้องกับ กรินทร์ กรินทสุทธิ์ ที่ได้ทำการศึกษาด้านของชีวประวัติและจุดเด่นในการแสดงและการเป็นครูของพลเรือโท สุริยะ สหนาวิน พบว่า ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ ความเป็นครูอาจไม่ใช่เพียงกิจกรรมที่จะต้องมีการเรียนการสอนเท่านั้นแต่เป็น “สถานะและความสัมพันธ์” อีกด้วย โดยเฉพาะ การได้รับความนับถือ การระแคะในความเป็นผู้ใหญ่ในระดับเดียวกับครูที่สอนตน อาจไม่ได้เกิดจากการสอนทำรำเสมอไปแต่อาจเป็นการให้ความรู้หรือการแบ่งปันประสบการณ์จนได้รับการยอมรับนับถือในระดับเดียวกับครู ที่สอนทำรำต่อทำรำให้ตน (กรินทร์ กรินทสุทธิ์, 2560)

2.2.2 อรรถประโยชน์แก่สาธารณะ การดำรงอยู่ของนางโขนผู้ชายนำไปสู่คุณค่า ต่อสังคมนาฏกรรม กล่าวคือ การดำรงอยู่ของนางโขนผู้ชายเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นทางบทบาทการแสดง โดยผู้ชายเป็นนักแสดงในบทบาทของผู้หญิงและยังเป็นผู้จุดดึงดูดใจให้กับการแสดงในชุดนั้นอีกด้วย สอดคล้องกับ กรินทร์ กรินทสุทธิ์ ที่ทำการศึกษาด้านของชีวประวัติและจุดเด่นในการแสดงและการเป็นครูของพลเรือโท สุริยะ สหนาวิน พบว่า การที่มีคุณสมบัติที่โดดเด่น เช่น มีความสวยเหมือนผู้หญิงจริงเมื่อแต่งกายในชุดตัวนางใช้จิตกริยาในการแสดงทำให้ดึงดูดสายตาผู้ชมเป็นที่รู้จักของบุคคลในวงการโขน จึงสามารถนำมาใช้สร้างชื่อเสียง คุณค่า เป็นอย่างดี และได้ใช้ความรู้ความสามารถและคุณสมบัตินั้น นำมาสอน นำมาถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังต่อไป (กรินทร์ กรินทสุทธิ์, 2560)

นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการแสดงที่นักแสดง แสดงในบทบาทตรงข้ามกับเพศสภาพของนักแสดงที่ไม่ยึดติดกับเพศสภาพของนักแสดงเอง และยังสะท้อนให้เห็นถึงการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศได้มีโอกาสเป็นนักแสดงในบทบาทของนางโขนผู้ชายอีกด้วย สอดคล้องกับ อัมรา บุญประเสริฐ ที่ระบุว่า การดำรงอยู่หรือการมีอยู่ (Existence) หมายถึง การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอยู่หรือดำรงอยู่ ไม่ว่าจะภายในหรือนอกเหนือกาลเวลาและสถานที่ก็ตามหรือจะดำรงอยู่มากน้อยก็ตามถือได้ว่าเป็นการดำรงอยู่ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด มากหรือน้อยเพียงไหนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างประเทศแล้วออกมาในรูปแบบใดก็ตาม นั่น คือ การดำรงอยู่ของวัฒนธรรม (อัมรา บุญประเสริฐ, 2559) และยังสอดคล้องกับ ญาดา จุลเสวก ที่ระบุว่า มุมมองการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21 ของแต่ละบุคคลอาจมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยในหลายด้าน เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ เป็นต้น ทั้งนี้ มุมมองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยในแต่ละบริบทนั้น ๆ เพื่อให้นาฏศิลป์ไทยดำรงอยู่ได้ทุกยุคสมัยในฐานะศิลปวัฒนธรรมของชาติ (ญาดา จุลเสวก, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปกระบวนการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงนางโจนผู้ชาย พิจารณาจากที่สูงและสัดส่วน ของนักแสดง ให้สอดคล้องกับบทบาทของตัวละครที่ได้รับ และต้องได้รับความสนใจจากนักแสดงด้วย ส่วนการพัฒนามาบท นักแสดงนางโจนผู้ชาย เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องมาจากการพิจารณาคัดเลือกนักแสดงนางโจนผู้ชาย และ พัฒนามาบทโดยการถ่ายทอดทำรำจากผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละบทบาทของตัวละคร คุณค่าของนาง โจนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ประกอบด้วย คุณค่าในตัวงานศิลปะของนางโจนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ความแตกต่าง ทางสรีระของเพศชายถือว่าเป็นจุดเด่นในการแสดงโจนในด้านความอดทนและแข็งแกร่ง ถึงแม้ว่าสรีระเพศชายที่ไม่เหมือนเพศหญิงก็ยังส่งผลต่อความโดดเด่นของบางตัวละคร นับว่าเป็นคุณค่าเชิงศิลปะและสุนทรียรสที่อนุชน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่สืบไป และคุณค่านอกตัว งานศิลปะของนางโจนผู้ชายในนาฏกรรมไทย ประกอบด้วย อรรถประโยชน์ส่วนตัวบุคคล คือ ทักษะและกลวิธีการแสดงที่นักแสดงได้มากกว่าหนึ่งบทบาทซึ่ง ส่งผลต่อโอกาสทางหน้าที่การงานของนักแสดง ส่วนอรรถประโยชน์แก่สาธารณะ คือ โอกาสในการใช้คุณลักษณะ ของผู้ชายที่เป็นตัวนางสร้างแนวทาง การแสดงใหม่ ๆ เทคนิควิธีการที่แข็งแรงและอ่อนช้อยไปพร้อมกันและ เป็น เครื่องแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาตินับว่าเป็นจุดขายและสร้างความแตกต่างให้กับการแสดงของชาติ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจัดทำวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจ ในตัวละครนางโจนผู้ชายในนาฏกรรม ไทย เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้ชมกับตัวละครประเภทนี้ โดยข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่การดำรง รักษา และ อนุรักษ์รูปแบบการแสดง โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของตัวละครหรือกลเม็ดของตัวละครในบริบท ดังกล่าว ให้คงอยู่สืบไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดวิทยานิพนธ์เรื่อง การดำรงอยู่ของบทบาทนางโจนผู้ชายใน นาฏกรรมไทย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปวัฒนธรรมวิจัย คณะศิลปกรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2552). โขน อัจฉริยะลักษณ์แห่งนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกรม กรมศิลปากร.
- กรินทร์ กรินทสุทธิ์. (2560). โขนสด: การประยุกต์ดัดแปลงจากโจน สู่การแสดงระดับชาวบ้าน. วารสารศิลป ศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี: 12(1), 201-228.
- จิรัชญา บุรวัฒน์. (2561). การฝึกหัดและการถ่ายทอดกระบวนการรำนางยักษ์. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 5(1), 93-101.
- ชลาลัย วงศ์อารีย์. (2563). ประวัติศาสตร์ตัวนางผู้ชายในการแสดงนาฏศิลป์ไทย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ราชภัฏบุรีรัมย์, 12(2), 55-68.
- ชุตินา มณีวัฒนา. (2561). ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ Renaissance. เรียกใช้เมื่อ 16 ตุลาคม 2563 จาก https://elfar.ssru.ac.th/chutima_ma/.
- ญาดา จุลเสวก. (2560). การดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 21(1), 48-61.
- ทัศนาศ ทศนมิตร. (2554). จากจิ๋ววังหน้า ถึงโจน ละครไทย. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- ธนิต อยู่โพธิ์. (2511). Khon. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

- ธนินท์รัฐ กฤษณ์นันทน์ และศิริวิศาลสุวรรณ. (2559). โขนวิจิตรนาฏศิลป์ชั้นสูง: กรณีศึกษาการถ่ายทอดการสอน โขนจากรุ่นสู่รุ่นของนักเรียนโขนโรงเรียนมหาภาพระจาดทองอุปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 17(2), 104-112.
- ฉันทธีรดา กิจอนันต์. (2555). กลยุทธ์การบริหารจัดการนักแสดงในสังกัด กรณีศึกษา: สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7. JC Journal, 4(3), 299-316.
- ฉันทา ว่องนราธิวัฒน์. (2562). กระบวนการคัดเลือก พัฒนาบทบาทนักแสดง และการเพิ่มมูลค่าให้กับนักแสดงซีรีส์วาย. ใน สารนิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤพนธ์ ตัววิเศษ. (2557). “วิพากษ์ความเป็นหญิงของหญิงในร่างชาย”. เรียกใช้เมื่อ 16 ตุลาคม 2563 จาก http://www.sac.or.th/main/content_detail.php?.
- พัชรินทร์ สันติอัฐวรรณ. (2560). บทบาทนางโขน: สีสันแห่งการแสดงโขน. มนุษยสังคมสาร (มสส.), 15(2), 33-40.
- พัชรินทร์ สันติอัฐวรรณ และผุสดี หลิมสกุล. (2560). ประวัติศาสตร์นางโขน. วารสารดนตรีรังสิตมหาวิทยาลัยรังสิต, 12(1), 49-67.
- ยศ สันตสมบัติ. (2548). เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลศรี อุปรมัย. (2553). นาฏกรรมและการละคร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริลักษณ์ บัตรประโคน. (2558). วิถีใส่ใจโขน: การสืบทอดและกลวิธีการสืบทอดศิลปะโขนของไทย. วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 4(1), 89-126.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2554). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจูน พับลิชชิ่ง จำกัด.
- อมรา กล้าเจริญ. (2561). โขน. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20(1), 215-228.
- อัมรา บุญประเสริฐ. (2559). อิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างประเทศกับการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทย. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20(2), 35-44.
- Denzin, N. (1978). *Sociological Methods: A Sourcebook*. New York: McGraw Hill.
- Nastasi, K. & Schensul, L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*, 43(3), 177-195.

การพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา:
โรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา*

DEVELOPING TEACHERS FOR STRENGTHENING THE ABILITY OF DESIGN LEARNING
ACTIVITIES IN STEAM EDUCATION THROUGH PLAYING LUK YANG NA FOR PRIMARY
SCHOOL STUDENTS: BANKLONGWA SCHOOL, SONGKHLA PROVINCE

ศิริภา จันทรเกื้อ*, มัสยา หลงสมัน, คมกริช จันทรชุม, อริสรา บุญรัตน์, อานอบ คันทะชา

Siripa Chankua*, Massaya Longsaman, Komgrit Janchum, Arisra Boonrat, Anob Kantacha

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla Thailand

*Corresponding author E-mail: siripa_c@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 คน คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 การจัดการเรียนรู้บูรณาการร่วมในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ($\bar{X} = 4.27$, S.D = 0.44) และ 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา ผ่านการเล่นเกมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.49)

คำสำคัญ: การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้, สะเต็มศึกษา, การเล่นเกมลูกยางนา

Abstract

The objective of this research article was 1) to develop teachers' abilities to design learning activities in STEAM education through playing Luk Yang Na for primary school students and 2) to study their ability to organize learning in STEAM education through playing Luk Yang

Na for primary school students. This research study used a mixed methods research method. The sample were 5 people, was primary school teacher from Banklongwa School, Songkhla Province, which participated in the project to improve the quality of education and local development with a higher education institution as a mentor in fiscal year 2023. The tools which were used to collect data include an assessment of ability to design learning activities, were organizes integrated learning in the learning subject of science and technology, mathematics, art, thai language, social and religion and culture studies for example, assessment of ability to design learning activity and assessment of ability to manage learning in STEAM education through playing Luk Yang Na of 4th grade students. The tool used in designing learning activities is a learning management plan in STEAM education. Statistics were used in data analysis include percentage, mean and standard deviation. The results of the research found that 1) the ability to design learning activities according to the principles theme studies through playing Luk Yang Na of the 4th grade students was overall at a high level. There was an average score of 4.27 ($\bar{X} = 4.27$, S.D = 0.44) and 2) the ability to manage learning in STEAM education through playing Luk Yang Na of 4th grade students, the overall level was at a high level. The average score was 4.44 ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.49).

Keywords: Instructional Design, STEAM Education, Luk Yang Na

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การสื่อสารไร้พรมแดน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลทำได้ทุกที่และทุกเวลา และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ได้เกิดขึ้นมากมายเป็นเหตุให้เนื้อหาวิชามีความมากและหลากหลายเกินกว่าที่จะเรียนรู้ในห้องเรียนได้หมด ดังนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง จึงถือเป็นโจทย์ที่ท้าทายสำหรับผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning person) ที่มีความสามารถวิเคราะห์และคัดกรองข้อมูล และการฝึกฝนทักษะการวางแผนงาน การจัดการทีม และการจัดการความรู้ (พรหม ผูกดวง และขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, 2565) ซึ่งแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น คือ การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEAM Education) พันเพชร เขยแจ้ง และคณะ กล่าวไว้ว่า สะเต็มศึกษา เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่กำลังเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดจากบูรณาการ 5 สาขาวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) ศิลปะและการออกแบบ (Arts and Design) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) ซึ่งเป็นศาสตร์วิชาที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน (พันเพชร เขยแจ้ง และคณะ, 2565) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือทดลองปฏิบัติ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม สอดคล้องกับ สุภักดิ์ โอพาพิริยกุล ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) ศิลปะ (Arts) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เข้าด้วยกัน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาจนเกิดทักษะในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการดำเนินชีวิต (สุภักดิ์ โอพาพิริยกุล, 2562)

จะเห็นได้ว่า ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาศึกษา ได้เผยแพร่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับอรรถ) หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมี

ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และในมาตรา 23 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา จากข้อความดังกล่าวนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ โดยต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะเกิดผลสำเร็จได้นั้น เกิดมาจากการสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการมีส่วนร่วมจากการทำงานระบบภาคีเครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น โดยมีการบูรณาการทรัพยากรและองค์ความรู้ร่วมกันเพื่อการออกแบบกิจกรรมตามหลักสูตร การถ่ายทอดเทคนิคในกระบวนการเรียนการสอน การผลิตสื่อ/นวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

สำหรับคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการวิจัยและบริการทางวิชาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาท้องถิ่นและเครือข่าย ในการนี้ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ได้มีโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เพื่อเป็นมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงในการส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนในรูปแบบของโครงการบริการวิชาการและวิจัยแก่โรงเรียนในเครือข่าย ในการวิจัยครั้งนี้ เล็งเห็นถึงความสำคัญของหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนชั้นเรียนก็คือครูผู้สอน ที่เป็นกำลังสำคัญในการนำไปใช้ในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คณะผู้วิจัยได้มีการลงพื้นที่เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาสำหรับใช้ในการกำหนดหัวข้อการพัฒนา พบว่า สถานศึกษามุ่งเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้สอนจะต้องเข้าใจการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและต้องออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จึงได้ศึกษาแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบสะเต็มศึกษาเพื่อบูรณาการรายวิชาของครูผู้สอนในสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการละเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: โรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตนราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการละเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: โรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตนราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ประกอบด้วย

1. การประชุมสนทนากลุ่ม เป็นการการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้อำนวยการและครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของโรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตนราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า โรงเรียนมีต้นยางนา ในทุกปีจะมีการตกของลูกยางนา คณะครูและนักเรียนมักจะนำมาใช้เป็นกิจกรรมการละเล่น ซึ่งครูตระหนักถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของโรงเรียนเพื่อนำมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมสำหรับการขยายผลสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน แต่ทั้งนี้ ยังไม่พบว่ามีมีการนำมาใช้ในการบูรณาการรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาในชั้นเรียน

2. การวิเคราะห์และจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา และการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

3. วิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์เนื้อหาและจัดระบบของข้อมูล เพื่อการเสนอข้อมูลผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา ระดับประถมศึกษาที่จัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 13 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนโรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา ระดับประถมศึกษาที่จัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 จำนวน 5 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผ่านการระดมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4

2. แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผ่านการระดมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างแบบประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผ่านการระดมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 และแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผ่านการระดมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ใช้วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความสามารถมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความสามารถมาก

3 หมายถึง ระดับความสามารถปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความสามารถน้อย

1 หมายถึง ระดับความสามารถน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แสดงถึง ระดับความสามารถมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แสดงถึง ระดับความสามารถมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แสดงถึง ระดับความสามารถปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แสดงถึง ระดับความสามารถน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แสดงถึง ระดับความสามารถน้อยที่สุด

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผ่านการระดมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ความเหมาะสม ความถูกต้องของภาษา และนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67 ขึ้นไป เมื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.86 จากนั้นแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1949) ซึ่งแบบสอบถาม ทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89

2. นำแบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผ่านการเล่นเกมลูกยวงนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ความเหมาะสม ความถูกต้องของภาษา และนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) คัดเลือกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67 ขึ้นไป เมื่อวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.90 จากนั้นแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1949) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยวงนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ผ่านการเล่นเกมลูกยวงนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยวงนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: โรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา ผลการพัฒนารูปแบบและการตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยวงนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ประกอบด้วย

หลักการในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา

ความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยวงนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยวงนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เนื้อหา/สาระการเรียนรู้

ความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยวงนาของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 15 ชั่วโมง ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวสะเต็มศึกษา จำนวน 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 2 การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 3 การออกแบบกิจกรรมและแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

จำนวน 4 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา จำนวน 4 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 5 การวัดและประเมินผลตามแนวสะเต็มศึกษา จำนวน 3 ชั่วโมง

ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา

ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนระดับประถมศึกษา 1) ทีมผู้วิจัยลงพื้นที่สถานศึกษา พบปะผู้บริหารและคณะครูเพื่อชี้แจงรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา 2) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา โดยมีคณาจารย์ทีมผู้วิจัยเป็นพี่เลี้ยง และให้ครูผู้เข้าร่วมวางแผนและลงมือดำเนินการตามขั้นตอนของสาระการเรียนรู้ 3) การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษากับนักเรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบจำลองการเคลื่อนที่ในแนวโค้งของวัตถุ การสร้างแบบจำลองลูกยางนา การแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์เพื่อให้แบบจำลองมีการเคลื่อนที่ในวิถีแนวโค้งตามต้นฉบับของลูกยางนา 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับของคณะผู้วิจัยในฐานะพี่เลี้ยง ซึ่งส่งผลให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

สื่อการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา

สื่อการเรียนรู้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย

1. เอกสารการอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรท้องถิ่น
3. วัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย ลูกยางนา และตัวอย่างแบบจำลองลูกยางนา

การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา

การประเมินผลความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีแนวทางในการประเมิน คือ 1) การประเมินความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และ 2) การประเมินการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สำหรับประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 1) การทดลองใช้กับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง การตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา จำนวน 5 คน ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 1 คน คณิตศาสตร์ 1 คน ศิลปะ 1 คน ภาษาไทย 1 คน และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 1 คน ของโรงเรียนบ้านคลองหหวะ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรม ได้แก่ ควรเพิ่มเวลาของกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะของการแก้ไขปัญหา สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นไปได้ว่าสามารถนำมาซึ่งการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับระดับชั้น และ 2) การนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผ่านการปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของกลุ่มทดลองใช้ (Try out) ความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 4 แสดงผลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกม
 ลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสามารถ
1. ความสามารถในการวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวสะเต็มศึกษา	4.67	0.47	มากที่สุด
2. ความสามารถในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวสะเต็มศึกษา	4.56	0.50	มากที่สุด
3. ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมและแผนการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา และท้องถิ่นที่มีองค์ประกอบครบถ้วน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.11	0.31	มาก
4. ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ด้วยวิธีการปฏิบัติที่สร้างสรรค์	4.22	0.42	มาก
5. ความสามารถในการวัดและประเมินผลตามแนวสะเต็มศึกษา สอดคล้องตามแผนการจัดการเรียนรู้และสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน	4.00	0.47	มาก
6. ความสามารถในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแนวสะเต็มศึกษาที่หลากหลาย และเหมาะสม	4.33	0.47	มาก
7. ความสามารถในการประเมินคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแนวสะเต็มศึกษาที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้	4.00	0.47	มาก
เฉลี่ย	4.27	0.44	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ($\bar{X} = 4.27$, S.D = 0.44) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 1 ความสามารถในการวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ($\bar{X} = 4.67$, S.D = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ข้อที่ 2 ความสามารถในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ($\bar{X} = 4.56$, S.D = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาข้อที่ 5 ความสามารถในการวัดและประเมินผลตามแนวสะเต็มศึกษา สอดคล้องตามแผนการจัดการเรียนรู้และสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน และข้อที่ 7 ความสามารถในการประเมินคุณภาพเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแนวสะเต็มศึกษาที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ 4.00 ($\bar{X} = 4.00$, S.D = 0.47) อยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: โรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา แสดงผลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความสามารถ
1. สามารถวิเคราะห์ความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางสะเต็มศึกษา ให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกรรม	4.44	0.50	มาก
2. สามารถจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางสะเต็มศึกษา ให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกรรม	4.56	0.50	มากที่สุด
3. สามารถจัดกิจกรรมตามแนวทางสะเต็มศึกษา และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุข	4.67	0.47	มากที่สุด
4. สามารถดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ	4.67	0.47	มากที่สุด
5. สามารถรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางสะเต็มศึกษาได้อย่างเป็นระบบ	4.22	0.42	มาก
6. สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้	4.11	0.57	มาก
7. สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ	4.44	0.50	มาก
เฉลี่ย	4.44	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา ผ่านการเล่นเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.49) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 3 สามารถจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางสะเต็มศึกษา ให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกรรม และข้อที่ 4 สามารถดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ($\bar{X} = 4.67$, S.D = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ข้อที่ 2 สามารถจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางสะเต็มศึกษา ให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ($\bar{X} = 4.56$, S.D = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาข้อที่ 5 สามารถรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางสะเต็มศึกษาได้อย่างเป็นระบบ และข้อที่ 6 สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และ 4.11 ตามลำดับ ($\bar{X} = 4.22$, S.D = 0.42 และ $\bar{X} = 4.11$, S.D = 0.57) อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา ผ่านการเล่นเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ศิลปะ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ($\bar{X} = 4.27$, S.D = 0.44) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 1 ความสามารถในการวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ($\bar{X} = 4.67$, S.D = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา

ข้อที่ 2 ความสามารถในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวสะเต็มศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ นอกจากการอบรมของครูผู้สอนผ่านโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ครูผู้สอนยังได้ศึกษา ทำความเข้าใจการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา สามารถนำแนวคิดไปปรับใช้ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ยังมีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ ขั้นตอนการพัฒนา สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) หลักสูตรท้องถิ่น บริบทของสถานศึกษา และธรรมชาติของผู้เรียน ดังที่ ประภัศร วงษ์ดี และเจริญชัย วงศ์วัฒนกิจ กล่าวไว้ว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งต้องมีขั้นตอนที่ชัดเจน (ประภัศร วงษ์ดี และเจริญชัย วงศ์วัฒนกิจ, 2563) สอดคล้องกับการวิจัยของ ศศิธร อินตุน และอรกมล สุวรรณประเทศ เรื่อง การศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยในการออกแบบ การเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ยังได้อธิบายไว้ว่า ได้มีการศึกษาทำความเข้าใจองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้ก่อนเพื่อเป็นหลักการแนวคิดในการเขียนแผนจัดการเรียนรู้ (ศศิธร อินตุน และอรกมล สุวรรณประเทศ, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับ วรัญญา มีรอด ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง รูปแบบการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประเมินเป็นฐานของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การใช้ผลการทดสอบระดับชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การประเมินเป็นฐานของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การใช้ผลการทดสอบระดับชาติ พบว่า มีความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.67) และมีความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.67) และโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้าน ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า ได้พัฒนารูปแบบการออกแบบการจัดการเรียนรู้มาจากแบบจำลองการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของ Tyler มาผสมผสานกันกับแนวคิดของ Wilson มีกระบวนการประเมินในลักษณะเป็นวงจร 5D ขั้นตอนทำให้รูปแบบการออกแบบ มีความเป็นไปได้ และความถูกต้องมากที่สุด (วรัญญา มีรอด, 2564)

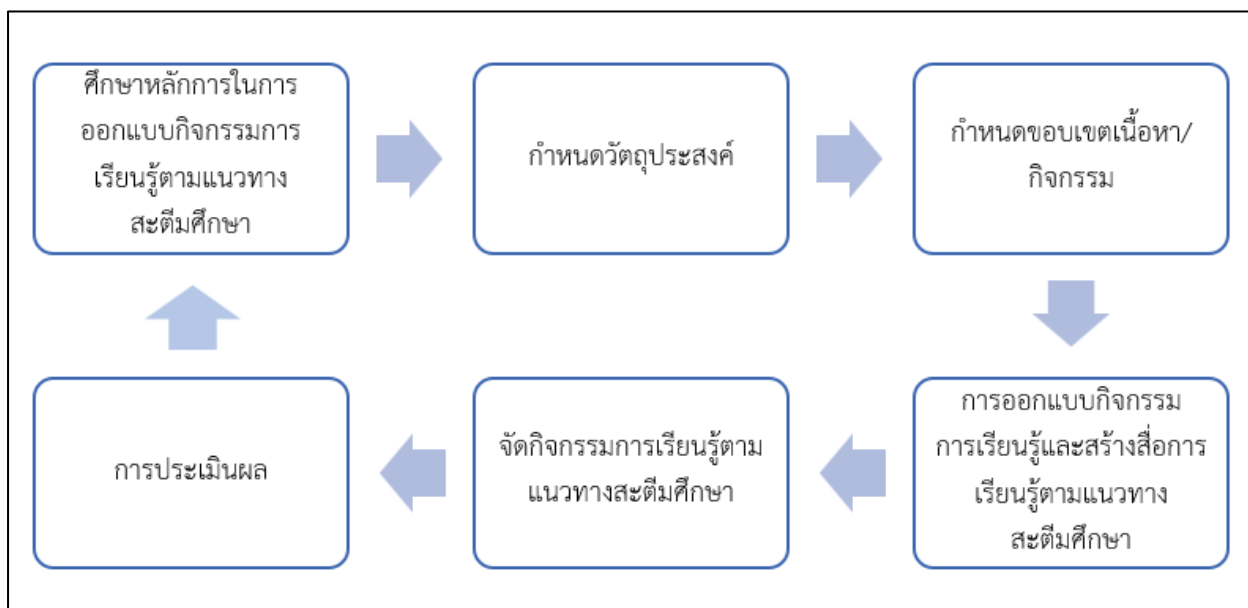
2. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่ 3 สามารถจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางสะเต็มศึกษา ให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกร และข้อที่ 4 สามารถดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ข้อที่ 2 สามารถจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางสะเต็มศึกษา ให้มีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุด อธิบายได้ว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ สามารถเข้าใจกระบวนการ มีการวางแผนการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ได้มีการออกแบบและปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระท้องถิ่น บริบทของสถานศึกษารวมถึงธรรมชาติของผู้เรียน มีการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างครูผู้สอน นักวิชาการ และคณะผู้วิจัย ส่งผลให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้เหมาะสม เนื่องจากครูผู้สอนมีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับให้ข้อเสนอแนะของคณะผู้วิจัย ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการวิจัยของ สุพัตรา ชันทอง ศึกษาแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัด

การศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 พบว่า ด้านผู้สอน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาด้านผู้สอนไว้ว่า ผู้สอน คือ บุคลากรเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผู้สอนนั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถในภาระงานที่ได้รับมอบหมายและมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ครูสามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ให้ตรงตามมาตรฐานและทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นตามหลักสูตรเป็นแบบอย่างที่ดีและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้ รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร อีกทั้งต้องมีเป้าหมายการพัฒนาเดียวกันทั้งองค์กร เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน (สุพัตรา ชันทอง, 2562) นอกจากนี้ ศศิธร อินตุน และอรกมล สุวรรณประเทศ ได้ศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษามีความสามารถจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมในระดับดี ทั้งนี้อธิบายได้ว่า นักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาทุกคนมีประสบการณ์ในการสอน มีการตรวจแผนจัดการเรียนรู้ และผู้วิจัยช่วยกันวิพากษ์ ปรับแก้ไขก่อนสอนจริง ตลอดจนทดลองจัดกิจกรรมตามแผนจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปสอนจริง ส่งผลให้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดี (ศศิธร อินตุน และอรกมล สุวรรณประเทศ, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

ความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาผ่านการละเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา: โรงเรียนบ้านคลองหะ (ทวีรัตน์ราษฎร์บำรุง) จังหวัดสงขลา คณะผู้บริหารและครูผู้สอนตระหนักถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนของโรงเรียน โดยการนำมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนทักษะของผู้เรียน ดังนั้น ความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น ครูผู้สอน คือ บุคคลสำคัญที่มีส่วนในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยได้มีการพัฒนาครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการละเล่นลูกยางนา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนารูปแบบและการตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

1) การพัฒนาความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำศักยภาพและประสบการณ์ไปปรับใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งครูผู้สอนมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวชี้วัด ความสามารถในการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่นตามแนวสะเต็มศึกษา ทั้งนี้ต้องมีการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า สามารถศึกษาทำความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ รวมถึงการจัดเตรียมสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน และ 2) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาผ่านการละเล่นลูกยางนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้สามารถเข้าใจกระบวนการ มีการวางแผนการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี สามารถนำไปบูรณาการกับทุกรายวิชาได้อย่างเหมาะสม แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการกำหนดช่วงเวลาของกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะของการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ที่จะสามารถนำไปส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตามศักยภาพ และพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาที่ดีได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะของครูผู้สอนควรมีการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า สามารถศึกษาทำความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศ รวมถึงการจัดเตรียมสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมได้ นอกจากนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน และการเรียนรู้ของผู้เรียนในการใช้ทักษะการแก้ปัญหาที่ดีได้

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประภัสสร วงษ์ดี และเจริญชัย วงศ์วัฒนกิจ. (2563). การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้การสอนผ่านกระบวนการวิจัย ในชั้นเรียนของนักศึกษาครูช่วงอุตสาหกรรม. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 13(2), 157-171.
- พรหม ผูกดวง และจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาฐานวิจัยบูรณาการความรู้ในเนื้อหาพจนานุกรมวิธานวิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 45(1), 102-114.
- พันเพชร เขยแจ้ง และคณะ. (2565). สะเต็มศึกษากับการพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์. วารสารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้, 5(2), 70-80.
- วรัญญา มีรอด. (2564). รูปแบบการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การประเมินเป็นฐานของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การใช้ผลการทดสอบระดับชาติ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ศศิธร อินทูน และอรกมล สุวรรณประเทศ. (2565). การศึกษาความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 16(3), 212-227.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับอัปเดต). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

- สุพัตรา ชันทอง. (2562). แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำพูน เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภค โอฬารพิริยกุล. (2562). STEAM EDUCATION: นวัตกรรมการศึกษาบูรณาการสู่การจัดการเรียนรู้. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 9(1), 1-16.
- Cronbach, L. J. (1949). Essentials of psychological testing (4th ed.). New York: Harper & Row.

การพัฒนาบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนรู้
ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนมุสลิมวิทยามูลนิธิ*
DEVELOPMENT OF INTERNET-BASED AUGMENTED REALITY LESSONS FOR
SELF - LEARNING TO ENHANCE PROBLEM - SOLVING SKILLS OF
MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS MUSLIMWITTAYA
FOUNDATON SCHOOL

อรุณ วายุกต์*, พล เหลืองรังษี

A Run Wayuphak*, Pol Luangrangsee

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: arun.way019@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) หาค่าประสิทธิภาพสื่อของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามเกณฑ์ประสิทธิภาพสื่อ 80/80 3) เปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา หลังเรียนด้วยบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 4) ศึกษาความพึงพอใจต่อบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมุสลิมวิทยามูลนิธิ จำนวน 1 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แบบทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพสื่อ E1/E2 แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย หน้าหลัก หน้าสมัครสมาชิก หน้าเข้าสู่ระบบ หน้าต้อนรับผู้เรียน หน้าลงทะเบียนเรียน หน้าบทเรียน หน้าเกียรติบัตร และหน้าผู้จัดทำบทเรียน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด 2) บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.56/80.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 3) นักเรียนที่ใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.38)

คำสำคัญ: บทเรียนความเป็นจริงเสริม, เครือข่ายอินเทอร์เน็ต, การเรียนรู้ด้วยตนเอง, ทักษะการแก้ปัญหา

Abstract

This research article aimed to 1) develop the internet - based augmented reality lessons for self - learning to enhance problem - solving skills of mathayomsuksa 3 students, 2) measure the media effectiveness of internet - based augmented reality lessons. According to the media efficiency criteria 80/80, 3) compare problem - solving skills After using augmented reality lessons on the internet according to the 80% criteria, and 4) Satisfaction questionnaire with using the internet - based augmented reality. utilizes a research and development methodology The sample group in this research was one classrooms mathayomsuksa 3 students of Muslimwittaya Foundation School, using simple random sampling, which is the lottery method. The research instruments used were: 1) the augmented reality lessons on the internet, 2) the determine E1/E2 media efficiency test, and 3) the post - study problem - solving skills test 4) the satisfaction surveys. The statistics used in data analysis are means, standard deviation, means comparison of one group posttest. The research instruments used were: 1) internet - based augmented reality lessons is a lesson consists of home page, membership, login, welcome page, registration, lesson page, certificate page, and lesson creator page. they have the highest level of suitability and accuracy, 2) internet - based augmented reality lessons are as effective as 81.56/80.67, which meets the standard of 80/80, 3) students using internet - based augmented reality lessons have higher problem - solving skills after studying than criteria 80 percent a statistically significant at .01, and 4) student satisfaction with the augmented reality lessons on the internet was at a good level (Mean 4.38).

Keywords: Augmented Reality Lessons, Internet Network, Self - Learning, Problem Solving Skills

บทนำ

สภาพการณ์และบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม โลกาวัตน์ยุคที่เต็มไปด้วยโอกาสและความเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสรรค์สร้างและ การใช้เทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้วยความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 อันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) มุ่งเน้นการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การ สหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้ สัตยาบัน รวมทั้งการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของประเทศไทย การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อวางกรอบเป้าหมาย และทิศทางของแผนการศึกษาแห่งชาติให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยที่เปลี่ยนแปลงตามบริบทสถานะแวดล้อม ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามแนวทางบริบทในการพัฒนาประเทศของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนด้วย "วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม" ด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 การปฏิวัติการศึกษาทางเทคโนโลยี และดิจิทัลส่งผลต่อการพัฒนาทักษะแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทิศทาง การปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศสู่ฐานนวัตกรรม ที่มีแนวโน้มความต้องการทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) แนวทางการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการศึกษา

ของแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา เป็นกลไกสำคัญสำหรับการพลิกโฉมระบบการศึกษาไทย ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในทุกระดับของการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดให้รายวิชา พื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) บรรจุอยู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ซึ่งมีเป้าหมายมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วใช้ความรู้และทักษะ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานด้วยกระบวนการออกแบบเชิง วิศวกรรมบูรณาการกับศาสตร์อื่น โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์อย่างเหมาะสม เลือกใช้เทคโนโลยีโดย คำนึงถึงผลกระทบต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การจัดการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ยังพบปัญหาด้านทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนในการจัดทำ โครงงาน ด้วยกระบวนการ ออกแบบเชิงวิศวกรรม ส่งผลให้ผลการเรียนรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) ลดลงไม่สามารถสนองตอบต่อเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่ให้ผู้เรียนมีทักษะที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าและ คิดค้นทางเทคโนโลยี ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มวลมนุษย์และ สภาพแวดล้อมในเชิงที่มีอิทธิพลและ ผลกระทบซึ่งกันและกัน นำความรู้ความเข้าใจ ในวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และการดำรงชีวิต พัฒนาระบบการคิดและจินตนาการ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการจัดการ โดยใช้วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเป็นบทเรียนที่ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาหา ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้อุปกรณ์การสื่อสารที่หลากหลาย เช่น Smartphone iPad Tablet Notebook รวมถึง เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถช่วยแก้ปัญหาการเข้าใจคลาดเคลื่อน (Misconception) โดยผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดีในเรื่องที่ผู้สอนไม่สามารถอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็น รูปธรรมได้ จากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า 1) สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้ สูงขึ้นได้ 2) ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการสังเกตและทักษะการจำแนกประเภทภายหลังการเรียน 3) สามารถ สร้างความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่อประกอบการสอนที่ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมในหลายเนื้อหาวิชา มี การพัฒนาขึ้นมากอยู่ ในระดับมาก 4) การนำมาช่วยสร้างความสนใจและดึงดูดใจผู้เรียนโดยผู้สอน สามารถนำเสนอ นี้ ไปใช้ขยายความรู้ (Elaborate) ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาได้กว้างและลึกยิ่งขึ้น 5) สามารถอธิบาย ปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมหรือสิ่งที่เข้าใจยากให้เป็นรูปธรรมได้ (รุ่งศักดิ์ เอื้อไย, 2562) และจาก การศึกษางานวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐาน ร่วมกับการเรียนรู้ผ่าน บทเรียนบนเครือข่ายด้วยเทคโนโลยีเออาร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาวิซวลเบสิก สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาการประเมินทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาวิซวลเบสิกหลังเรียน พบว่า มี จำนวนผู้เรียนที่ได้ผลการประเมินทักษะอยู่ในระดับดีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งสูง กว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และผลการศึกษาการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียน พบว่า มีจำนวนผู้เรียน ที่ได้ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนอยู่ในระดับดีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 83.33 ของผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ชนนิภา ปัญจันทร์สิงห์, 2562) ซึ่งบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

จัดเป็นสื่อที่สนองต่อการมีทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียน ตามแนวทางและหลักการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติด้านหลักการเพิ่มใช้องค์ความรู้เทคโนโลยี นวัตกรรม ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาบทเรียนความเป็นจริง เสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากเนื้อหาบทเรียนที่ผสมผสานเทคโนโลยีเสมือนจริงเข้ากับโลกแห่งความเป็นจริง ผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมทักษะการ แก้ปัญหา ประยุกต์ใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ในการจัดทำโครงงานรายวิชา พื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมุสลิมวิทยาลัยมูลนิธิ จังหวัดพัทลุง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อหาค่าประสิทธิภาพสื่อของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพสื่อ 80/80
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาหลังการใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ร้อยละ 80
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมุสลิมวิทยาลัยมูลนิธิ จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 ห้อง 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมุสลิมวิทยาลัยมูลนิธิ จังหวัดพัทลุง ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้อง 30 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลาก โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องเทคโนโลยีแก้ปัญหา ผู้วิจัยได้พัฒนาโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นส่งผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยความถูกต้องและความเหมาะสมตั้งแต่ 3.51 คะแนน เป็นต้นไป หมายความว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมระดับดี กรณีที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 3.51 คะแนน ถือว่าต้องปรับปรุงตามประเด็นการประเมินนั้น ๆ (รัตนะ บัวสนธ์, 2562) ผลการหาคุณภาพของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า มีค่าเฉลี่ยความถูกต้องเท่ากับ 4.86 อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.89 อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการทดสอบประสิทธิภาพบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีค่าเท่ากับ 81.56/80.67 (กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์, 2542)

2. แบบทดสอบเพื่อหาประสิทธิภาพสื่อ E1/E2

2.1 แบบทดสอบระหว่างเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพสื่อ E1 มีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 3 ชุด ดังนี้

2.1.1 แบบทดสอบระหว่างเรียนชุดที่ 1 จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 เรื่อง เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง และหน่วยที่ 2 เรื่อง อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง

2.1.2 แบบทดสอบระหว่างเรียนชุดที่ 2 จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย หน่วยที่ 3 เรื่อง การจัดการด้านกายภาพของอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง และหน่วยที่ 4 เรื่อง การจัดการด้านการประมวลผลแบบแบ่งปันทรัพยากรผ่านเครือข่ายของอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง

2.1.3 แบบทดสอบระหว่างเรียนชุดที่ 3 จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย หน่วยที่ 5 เรื่อง การเขียนโปรแกรมชุดคำสั่งควบคุมการทำงานของอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง และหน่วยที่ 6 เรื่อง การจัดการด้านการออกแบบส่วนที่ใช้ในการเชื่อมต่อกับผู้ใช้งานผ่านสมาร์ตโฟนของอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง

2.2 แบบทดสอบหลังเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพสื่อ E2 มีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 15 ข้อ

ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์การตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ผลการหาคุณภาพ พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00 (ณัฐภรณ์ หลาวทอง, 2559)

3. แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียน เรื่องเทคโนโลยีแก้ปัญหา มีลักษณะเป็นแบบอัตนัย จำนวน 15 ข้อ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์การตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ผลการหาคุณภาพ พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.00

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 9 ข้อ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย บทความวิจัย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างข้อคำถาม หลังจากนั้นหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องชัดเจนของภาษาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์การตัดสินค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ผลการหาคุณภาพ พบว่า มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีแก้ปัญหา โดยใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หน่วยที่ 1 เรื่อง เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง และหน่วยที่ 2 เรื่อง อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง โดยใช้ระยะเวลาในการเรียน จำนวน 2 วัน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบระหว่างเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพสื่อ E1 ชุดที่ 1 โดยใช้ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 40 นาที

2. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีแก้ปัญหา โดยใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หน่วยที่ 3 เรื่องการจัดการด้านกายภาพของอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง และหน่วยที่ 4 เรื่องการจัดการด้านการประมวลผล แบบแบ่งปันทรัพยากรผ่านเครือข่ายของอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง โดยใช้ระยะเวลาในการเรียน จำนวน 2 วัน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบระหว่างเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพข้อ E1 ชุดที่ 2 โดยใช้ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 40 นาที

3. ให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีแก้ปัญหา โดยใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หน่วยที่ 5 การเขียนโปรแกรมชุดคำสั่งควบคุมการทำงานของของอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง และหน่วยที่ 6 การจัดการด้านการออกแบบส่วนที่ใช้ในการเชื่อมต่อกับผู้ใช้งานผ่านสมาร์ตโฟนของอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง โดยใช้ระยะเวลาในการเรียน จำนวน 2 วัน หลังจากนั้นให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบระหว่างเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพข้อ E1 ชุดที่ 3 โดยใช้ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 40 นาที

4. เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อหาประสิทธิภาพข้อ E2 โดยใช้ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 120 นาที และบันทึกคะแนนไว้

5. หลังจากนั้นให้ผู้เรียนทำแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียน โดยใช้ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 120 นาที และทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

6. เมื่อผู้เรียนได้ดำเนินการตามข้อที่ 1 - 5 แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อตามเกณฑ์ 80/80 คำนวณค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และวิเคราะห์ความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา

บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการบูรณาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กราฟิก ด้วยการแสดงผลการซ้อนทับวัตถุโลกเสมือนจริงกับโลกความเป็นจริง เป็นภาพโมเดลสามมิติในส่วนของรายละเอียดเนื้อหาบทเรียน ประกอบด้วย หน้าหลัก หน้าสมัครสมาชิก หน้าเข้าสู่ระบบ หน้าต้อนรับผู้เรียน หน้าลงทะเบียนเรียน หน้าบทเรียน หน้าเกียรติบัตร และหน้าผู้จัดทำบทเรียน โดยผลการวิเคราะห์ความถูกต้องและความเหมาะสมของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความถูกต้องของเนื้อหาในบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ข้อที่	รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3		
1	บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความถูกต้องในรายละเอียดของเนื้อหา	5	5	5	5.00	มากที่สุด
2	ภาษาที่ใช้มีความถูกต้อง ตามจุดประสงค์ชัดเจน และเข้าใจง่าย	5	5	4	4.67	มากที่สุด
3	ใช้ศัพท์เฉพาะได้ถูกต้องตามหลักวิชา	4	5	5	4.67	มากที่สุด
4	บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความถูกต้องในการเชื่อมโยงหน้าเว็บเพจต่าง ๆ เข้าด้วยกัน	5	5	5	5.00	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความถูกต้องของเนื้อหาในบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (ต่อ)

ข้อที่	รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3		
5	ใช้คำสั่งหรือคำอธิบายได้อย่างถูกต้องชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติตาม	5	5	4	4.67	มากที่สุด
6	เนื้อหา การใช้ความเป็นจริงเสริมในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของบทเรียน มีความถูกต้องครบถ้วน	5	5	5	5.00	มากที่สุด
7	แบบฝึกหัดในบทเรียน มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ	5	5	5	5.00	มากที่สุด
ภาพรวม					4.86	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ความถูกต้องของเนื้อหาในบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตพบว่า ค่าความถูกต้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ข้อที่	รายการประเมิน	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	แปลผล
		1	2	3		
1	รูปลักษณ์ของ บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความเหมาะสม ขนาดตัวอักษร ชัดเจน อ่านง่าย	5	5	4	4.67	มากที่สุด
2	คำแนะนำวิธีการใช้ บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เขียนชัดเจน อ่านเข้าใจได้ง่าย	5	5	5	5.00	มากที่สุด
3	เนื้อหาสาระของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความเหมาะสมครอบคลุมสาระการเรียนรู้	5	5	4	4.67	มากที่สุด
4	ลำดับขั้นตอนของเนื้อหาในบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน	5	5	5	5.00	มากที่สุด
5	บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถส่งเสริมความรู้ ทักษะ และความเข้าใจในบทเรียน และนำไปปฏิบัติได้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง	5	5	5	5.00	มากที่สุด
6	บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ได้รับความสนใจของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้	5	4	5	4.67	มากที่สุด
ภาพรวม					4.89	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ความเหมาะสมของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตพบว่า ค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการหาค่าประสิทธิภาพสื่อของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพสื่อ 80/80

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

แบบทดสอบระหว่างเรียน (E1)		แบบทดสอบหลังเรียน (E2)		ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	E1/E2
15	81.56	15	80.67	81.56/80.67

จากตารางที่ 3 พบว่า บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.56/80.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา หลังการใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ร้อยละ 80

ตารางที่ 4 ทักษะการแก้ปัญหา โดยใช้แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาล้างเรียน เรื่อง เทคโนโลยีแก้ปัญหา นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 80

คะแนนการใช้แบบวัดทักษะการแก้ปัญหาล้างเรียน	เกณฑ์	$\bar{x}$	S.D.	t	P
หลังเรียน	12	13.17	0.91	7.00	.000

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนทักษะการแก้ปัญหาล้างเรียนโดยใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.91 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ สรุปได้ว่านักเรียนที่ใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีทักษะการแก้ปัญหาล้างเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดวางเค้าโครงเนื้อหาเหมาะสมและมีการเรียงลำดับ	4.27	0.44	มาก
2. การออกแบบบทเรียนให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายสร้างสรรค์ทันสมัย	4.20	0.40	มาก
3. นักเรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและเข้าเรียนในเนื้อหาแต่ละหน่วยได้ด้วยตนเอง	4.47	0.50	มาก
4. ความเหมาะสมของการใช้สี ภาพ 2 มิติ ภาพโมเดล 3 มิติ และตัวอักษร	4.53	0.50	มากที่สุด
5. คำแนะนำในการเรียนรู้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียนใช้คำสั่งหรือคำอธิบายได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ง่ายต่อการปฏิบัติตาม	4.43	0.50	มาก
6. นักเรียนสามารถทบทวนเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง	4.40	0.49	มาก
7. ความเหมาะสมของความเร็วในการเลือกดูข้อมูลเนื้อหาบทเรียนในแต่ละหน่วย	4.23	0.42	มาก
8. นักเรียนเรียนรู้จากบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างมีความสุข	4.50	0.50	มากที่สุด
9. นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดประยุกต์ใช้ในการเรียนเทคโนโลยีขั้นสูง	4.37	0.48	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.38	0.47	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ ความเหมาะสมของการใช้สี ภาพ 2 มิติ ภาพโมเดล 3 มิติ และ

ตัวอักษร อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50) นักเรียนเรียนรู้จากบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างมีความสุข (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50) และนักเรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและเข้าเรียนในเนื้อหาแต่ละหน่วยได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ผู้วิจัยได้ออกแบบ เป็นบทเรียนที่มีการบูรณาการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กราฟิก ด้วยการแสดงผลการซ้อนทับวัตถุโลกเสมือนจริงกับโลกความเป็นจริง เป็นภาพโมเดลสามมิติในส่วนของรายละเอียดเนื้อหาบทเรียน ประกอบด้วย หน้าหลัก หน้าสมัครสมาชิก หน้าเข้าสู่ระบบ หน้าต้อนรับผู้เรียน หน้าลงทะเบียนเรียน หน้าบทเรียน หน้าเกียรติบัตร และหน้าผู้จัดทำบทเรียน บรรจรวบรวมไว้บนเว็บไซต์ เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนที่เผยแพร่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองทุกที่ทุกเวลา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางการพัฒนาบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาตามหลักการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ADDIE Model และทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีลักษณะการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมของบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและผู้สอนได้ทันที ซึ่งอาศัยการเชื่อมโยงถึงกันผ่านโครงข่ายของอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งศักดิ์ เยื่อใย ที่ได้ระบุถึงการนำเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมาใช้ในการเรียนการสอนในประเทศไทยด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเป็นเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี พบว่า 1) สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ 2) ช่วยส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีทักษะการสังเกต และทักษะการจำแนกประเภทภายหลังการเรียน 3) สามารถสร้างความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อสื่อประกอบการสอนที่ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมในหลายเนื้อหา มีการพัฒนาขึ้นมาอยู่ในระดับมาก 4) การนำมาช่วยสร้างความสนใจและดึงดูดใจผู้เรียนโดยผู้สอนสามารถนำสื่อนี้ไปใช้ขยายความรู้ (Elaborate) ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาได้กว้างและลึกยิ่งขึ้น 5) สามารถอธิบายปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เป็นามธรรม หรือสิ่งที่เข้าใจยากให้เป็นรูปธรรมได้ (รุ่งศักดิ์ เยื่อใย, 2562)

2. บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีค่าประสิทธิภาพ 81.56/80.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 จะเห็นได้ว่า บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นบทเรียนที่มีคุณลักษณะให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งอาศัยการเชื่อมโยงถึงกันผ่านโครงข่ายของอินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดความปฏิสัมพันธ์กัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมที่เป็นสิ่งเร้ากระตุ้นสร้างความน่าสนใจของผู้เรียนด้วยภาพโมเดลสามมิติที่ปรากฏอยู่บนการแสดงผลของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ซ้อนทับกับโลกแห่งความเป็นจริงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อธิษฐ์ เชิญขวัญชัย ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ประกอบหนังสือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality) เรื่อง การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาประสิทธิภาพสื่อของการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ประกอบหนังสือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality) เรื่อง การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าสื่อมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.79/80.69 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (อธิษฐ์ เชิญขวัญชัย, 2563)

3. นักเรียนที่ใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาคะแนนทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียน ของนักเรียนที่ใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.17 จากคะแนนเต็ม 15

คะแนน ซึ่งมีคะแนนหลังเรียนค่อนข้างสูง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ด้วยการแสดงภาพโมเดลสามมิติของรายละเอียดเนื้อหาบทเรียน ผ่านการแสดงผลของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้เรียนทราบและเข้าถึงรายละเอียดของการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งในการแก้ปัญหาได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิกา ปัญจันทร์สิงห์ ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้ผ่านบทเรียนบนเครือข่ายด้วยเทคโนโลยีเออาร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาวิซวลเบสิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาการประเมินทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาวิซวลเบสิกหลังเรียน พบว่า มีจำนวนผู้เรียนที่ได้ผลการประเมินทักษะอยู่ในระดับดีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ชนิกา ปัญจันทร์สิงห์, 2562)

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีค่าเฉลี่ยที่ 4.38 มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ดังนี้ ความเหมาะสมของการใช้สี ภาพ 2 มิติ ภาพโมเดล 3 มิติ และตัวอักษรอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.53) นักเรียนเรียนรู้จากบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างมีความสุข (ค่าเฉลี่ย 4.50) และนักเรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและเข้าเรียนในเนื้อหาแต่ละหน่วยได้ด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.47) ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอันดับแรก คือ ความเหมาะสมของการใช้สี ภาพ 2 มิติ ภาพโมเดล 3 มิติ และตัวอักษร ดังนั้นแล้ว เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสามารถเป็นสิ่งที่สร้างความน่าสนใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ด้วยความเป็นมิติของบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ของผู้เรียนจนทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จเมื่อจบหลักสูตร มีการมอบประกาศนียบัตรและของรางวัลเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนทำให้มีความสุขในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยวัฒน์ ชาญปรีชารัตน์ กล่าวว่าความพึงพอใจไว้วาง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่องานที่ปฏิบัติงาน คือ รู้สึกชอบ รัก พอใจหรือเจตคติที่ดีต่องานซึ่งเกิดจากได้รับการ ตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุ และด้านจิตใจเป็นความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับความสำเร็จตามความต้องการหรือแรงจูงใจ (ไชยวัฒน์ ชาญปรีชารัตน์, 2543) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัครเทพ อัครเดช ได้ศึกษา การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเรื่อง เครื่องดนตรีสากล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม เรื่อง เครื่องดนตรีสากล อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 (อัครเทพ อัครเดช, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นบทเรียนที่ใช้เทคโนโลยีการช้อนทัววัตถุโลกเสมือนจริงกับโลกความเป็นจริง ประกอบด้วย หน้าหลัก หน้าสมัครสมาชิก หน้าเข้าสู่ระบบ หน้าต้อนรับผู้เรียน หน้าลงทะเบียนเรียน หน้าบทเรียน หน้าเกียรติบัตร และหน้าผู้จัดทำบทเรียน มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมและความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีประสิทธิภาพสื่อ 81.56/80.67 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ นักเรียนที่ใช้บทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.38) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ ดังนี้ ครูผู้สอนควรศึกษากรรมวิธีการพัฒนาบทเรียน และการบริหารจัดการระบบการดำเนินการของบทเรียนในแต่ละขั้นตอน เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเองได้ ทั้งนี้ ความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน ครูจึงจำเป็นต้องดูแลนักเรียนให้

เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คอยให้คำแนะนำ สร้างแรงบันดาลใจโดยจัดเตรียมประกาศนียบัตรและของรางวัลสำหรับผู้สำเร็จหลักสูตร เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาให้กับนักเรียนได้บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการพัฒนาบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องเทคโนโลยีแก้ปัญหา โดยใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายขึ้น เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาข้อผู้เรียนต่อไปในภายภาคหน้า อีกทั้งควรพัฒนาบทเรียนความเป็นจริงเสริมบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่บูรณาการกับเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในเรื่อง ๆ อื่น หรือในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในการจัดทำโครงการรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยี (การออกแบบและเทคโนโลยี) ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563 - 2565. เรียกใช้เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://bict.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/03/digital-63-65.pdf>
- กฤษมนต์ วัฒนารงค์. (2542). เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ชนิกา ปัญจันทร์สิงห์. (2562). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้ผ่านบทเรียนบนเครือข่ายด้วยเทคโนโลยีเออาร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาวิซวลเบสิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยี. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไชยวัฒน์ ชาญปริชารัตน์. (2543). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีผลต่อการวัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง. (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งศักดิ์ เยื่อใย. (2562). เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม: ความท้าทายต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21. วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 25(2), 127-140.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566 - 2570. เรียกใช้เมื่อ 11 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2022/02/ร่างแผน13.pdf>
- อธิษฐ์ เชิญขวัญชัย. (2563). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ประกอบหนังสือประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality) เรื่อง การเจริญเติบโตและการพัฒนาการ

ของมนุษย์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อักรเทพ อัคคีเดช. (2563). การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเรื่อง เครื่องดนตรีสากลสำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองค์รักษ์. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การศึกษาความต้องการและแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์*

STUDY OF NEEDS AND GUIDELINES FOR DEVELOPING INTEGRATED TEACHING AND LEARNING FORMATS TO PROMOTE LEARNING IN PERFORMING DANCE SKILLS

วิรดี จินตะไล้^{1*}, สุรรัตน์ จินพงษ์¹, ธนิตา เลิศพรกุลรัตน์²

Werade Jintalai^{1*}, Sureerat Chenpong¹, Thanita Lerdpornkulrat²

¹คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

²สำนักนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

²Innovative Learning Center, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Werade.2531@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ อาจารย์ และนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 2 สาขานาฏศิลป์ศึกษา จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่ง สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ทั้งหมด 389 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ ระดับอุดมศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) ระหว่างสภาพปัจจุบันและความต้องการ ผลการวิจัยพบว่า ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ด้านการจัดการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี ของกลุ่มอาจารย์ คือ ผู้สอนมีการผลิตสื่อการสอนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักสูตร (PNI = 0.16) กลุ่มของนักศึกษา คือ ผู้สอนมีการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์ (PNI = 0.08) ด้านการวัดและประเมินผล ของกลุ่มอาจารย์ คือ ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการประเมินผลการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ (PNI = 0.16) กลุ่มของนักศึกษา คือ ผู้สอนมีการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับเนื้อหา (PNI = 0.09)

คำสำคัญ: การสอนรูปแบบผสมผสาน, ทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์, ความต้องการจำเป็น

Abstract

This research article has the objective of studying the need for organizing teaching and learning in a blended format. To promote learning in performing dance skills For higher education students Bunditpatanasilpa Institute The group of informants was teachers and first- and second-

year undergraduate students in the field of dance studies. From all colleges of performing arts Under the Bunditpatanasilpa Institute, a total of 389 people. The research instrument was a questionnaire on the current conditions and needs for organizing blended teaching and learning. To promote learning in performing dance skills Tertiary level Bunditpatanasilpa Institute. Statistics used in data analysis include percentage, mean, and standard deviation. and the Priority Need Index (PNI) between current conditions and needs. The research results found that The Priority Needs Index (PNI) from the questionnaire on the current conditions and needs for organizing blended teaching and learning. To promote learning in performing dance skills For higher education students Bunditpatanasilpa Institute In terms of teaching and learning, media and technology, the group of teachers is that teachers produce teaching media for use in organizing practical teaching that is consistent with the curriculum (PNI = 0.16). The group of students is that teachers produce teaching media. Modern teaching provides opportunities for students to learn and review lessons by themselves in an online format (PNI = 0.08) Measurement and evaluation The group of teachers is that students have confidence in evaluating the results of online teaching (PNI = 0.16). The group of students is that teachers use a variety of measurement and evaluation tools. and is appropriate to the content (PNI = 0.09).

Keywords: Blended Learning, Dance Practice Skills, Necessity

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ระบุว่า การปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 และการปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 จะเป็นแรงผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Learning) มาใช้มากขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษาของไทย จำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วางแผนพัฒนาและเตรียมกำลังคนที่จะเข้าสู่ตลาดงานเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ ปรับหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย เพื่อพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันอย่างเสรีแบบไร้พรมแดนในยุคเศรษฐกิจและสังคม 4.0 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนนักศึกษาบางกลุ่มได้แนะนำให้จัดการเรียนการสอนในสภาพแวดล้อมที่เน้นการเรียนแบบผสมผสาน (Blended Learning) (Berrett, D. & Strayer, J., 2012) ส่งผลให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนรู้ควรจะต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีและสถานการณ์จำลองต่าง ๆ ที่เหมาะสมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน (Smaldino, S. E. et al., 2012) ดังนั้น การเรียนรู้ในยุคการศึกษา 4.0 ต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการเรียนการสอน ซึ่งมีลักษณะบูรณาการที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนการสอนแบบปกติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ก้าวไกลเกิดทั้งประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และเสริมสร้างการเป็นพลเมืองดิจิทัลในอนาคต (กิตติชัย สุธาสีโนบล, 2562)

ผลจากการวิจัย วิเคราะห์ และจัดทำรายงานการปฏิบัติการสอนระดับอุดมศึกษาโดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับชั้นปริญญาตรี ของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยควรมีการปฏิบัติการสอนโดยการให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ด้านภาษาและการสื่อสาร (Communication)

ให้กับผู้เรียน ผู้สอนจำเป็นต้องมีการผสมผสานการเรียนรู้ระหว่างในห้องเรียนและเครือข่ายเข้าด้วยกัน การเรียนรู้แบบผสมผสาน หรือ Blended Learning เป็นการเรียนแบบเผชิญหน้ากันในห้องเรียนปกติและห้องเรียนออนไลน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อรวมเอาคุณลักษณะที่ดีที่สุดของการเรียนการสอนในห้องเรียนและคุณลักษณะที่ดีที่สุดของการเรียนการสอนออนไลน์เข้าไว้ด้วยกัน (ศุภักษร พองจางวาง, 2559) การก้าวผ่านเข้าสู่โลกแห่งการเรียนรู้แบบใหม่ การปรับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนนับเป็นความท้าทายสำหรับผู้สอนอย่างยิ่ง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556) โดยการเรียนรู้การสอนในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่ง สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ เป็นรายวิชาปฏิบัติด้านทักษะที่สอนในชั้นเรียนที่มีผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดและสาธิตท่ารำ ปัญหาในการเรียนการสอนทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พบ คือ 1) นักศึกษาที่เข้ามาศึกษานั้นมีศักยภาพที่แตกต่างกัน 2) สิ่งสนับสนุนด้านเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยเสริมในการเรียนด้านปฏิบัตินาฏศิลป์ยังพบไม่มากนัก และ 3) ปัจจัยเรื่องของเวลาในการฝึกซ้อมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้นักศึกษาได้รับกระบวนการท่ารำไม่เต็มที่และเรียนไม่ครบตามเนื้อหา รวมถึงในช่วงสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด 19 ที่รุนแรง ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติทักษะที่ไม่สามารถดำเนินการสอนแบบปกติได้ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ประกาศมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคในช่วงที่มีการระบาดสูง ได้แก่ การงดใช้สถานที่ในสถาบันการศึกษา หากมีการรวมผู้คนจำนวนมากให้จัดการเรียนการสอนโดยใช้การสื่อสารทางไกลหรือวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ มีมาตรการทำงานที่บ้านหรือปฏิบัติงานนอกที่ตั้งเพื่อลดการสัมผัสแพร่เชื้อ และให้สถาบันอุดมศึกษาปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์หรือแบบผสมผสานและปรับวิธีการประเมินผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง จากวิกฤติ COVID-19 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการศึกษา แต่เราจะตั้งรับได้อย่างไร แนวโน้มของการศึกษาไทยในอนาคตจะเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง กับความท้าทายของโลก (การศึกษา) ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จากผลกระทบจากการระบาดครั้งใหญ่นี้ ปัจจุบันในหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจึงเริ่มที่จะมีการศึกษาการอบรมวิธีการสอนแบบ Online ขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการสอน นอกเหนือไปจากการบรรยาย โดยเราเรียกวิธีการสอนแบบนี้ว่าการเรียนรู้แบบผสมผสาน ซึ่งน่าจะเป็นทิศทางของรูปแบบการสอนในประเทศไทยต่อไป (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2563) การเรียนแบบผสมผสาน เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนออนไลน์ผ่านระบบเครือข่ายและการเรียนในห้องเรียนแบบดั้งเดิมที่มีการเรียนแบบเผชิญหน้าเข้าด้วยกัน โดยใช้สิ่งอำนวยความสะดวกผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อ ช่องทางและเครื่องมือ ในบริบทของสภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์ผ่านระบบเครือข่าย (Online Learning Environment) เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์จากการเรียนออนไลน์ผ่านระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วมในการเรียนแบบดั้งเดิม ปัจจัยสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบระบบการเรียนการสอนบนเว็บแบบผสมผสานให้ประสบผลสำเร็จ คือ ผู้เรียน เนื้อหา และระบบโครงข่ายพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ เหตุการณ์สด การเรียนด้วยตนเอง เนื้อหาการเรียนแบบออนไลน์ การเรียนแบบร่วมมือ การประเมินผลการเรียนรู้ และอุปกรณ์สนับสนุนการเรียน (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2563) ปัจจุบันโปรแกรมออนไลน์ได้พัฒนามากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและการแข่งขันทางการตลาด จนสามารถสร้างระบบรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนเพื่อนำมาวิเคราะห์และแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ (Learning Analytic) ช่วยให้ผู้สอนได้เรียนรู้พฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และช่วยออกแบบเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ นอกจากนั้น ข้อมูลจากการเรียนการสอนผ่านโปรแกรมออนไลน์สามารถบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้ผู้สอนได้ทบทวนการสอนและพัฒนาการสอนของตนเองได้และผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนย้อนหลังได้ช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้เช่นกัน นับว่าเป็นผลดีต่อทั้ง

ผู้เรียนและผู้สอน (บุญทิพย์ สิริธรรังศรี, 2563) แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบผสมผสานกับการส่งเสริมทักษะปฏิบัติด้านนาฏศิลป์ จึงต้องศึกษาความต้องการในการที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่สามารถมาใช้ในการเรียนการสอนด้านปฏิบัตินาฏศิลป์ผนวกกับการใช้เทคโนโลยีที่สามารถนำมาส่งเสริม การเรียนรู้นอกห้องเรียนได้ ปรับการเรียนการสอนจากภายในห้องเรียนสู่การเรียนรู้นอกห้องเรียน เมื่อมีปัญหาหรือเกิดสถานการณ์ที่เป็นเหตุจำเป็น เช่น สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 หรือการเกิดภัยพิบัติ เป็นต้น จึงควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เกิดความสะดวกและไม่มีปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป อีกทั้งเป็นการช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถทบทวนบทเรียนด้วยตนเอง เพิ่มความต้องการในการเรียนรู้และส่งผลต่อการพัฒนาการด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ไปในทางที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน รายวิชาทักษะนาฏศิลป์ จากอาจารย์และนักศึกษาศาขานาฏศิลป์ศึกษา ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกภูมิภาค สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาระดับปริญญาตรีปี 1 - 2 สาขานาฏศิลป์ศึกษา จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกภูมิภาค สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ทั้งหมด 12 แห่ง จำนวน 389 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ ระดับอุดมศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

การวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้วิเคราะห์โดยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) โดยใช้สูตร PNI modified ของ สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย เป็นวิธีการหาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่คาดหวัง (I) กับสภาพที่เป็นจริง (D) เพื่อให้ได้คะแนนมาตรฐาน (สุวิมล ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย, 2550) ระหว่างสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ จำนวน 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน กลุ่มอาจารย์ สาขาวิชานาฏศิลป์ จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกภูมิภาค จำนวน 12 วิทยาลัย

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน กลุ่ม นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 2 สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกภูมิภาค จำนวน 12 วิทยาลัย

โดยแบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน รายวิชา ทักษะนาฏศิลป์ ระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน สิ่งสนับสนุน สื่อ เทคโนโลยี และด้านการวัดและประเมินผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน รายวิชา ทักษะนาฏศิลป์

ซึ่งมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ ระดับอุดมศึกษา ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กลุ่มอาจารย์ สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา จำนวน 37 คน มีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามตามข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มอาจารย์

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	16	43.24
- หญิง	21	56.76
อายุ		
25 - 35 ปี	18	48.65
36 - 45 ปี	5	13.51
46 - 55 ปี	9	24.33
มากกว่า 55 ปี	5	13.51
วุฒิการศึกษา		
- ปริญญาตรี	2	5.41
- ปริญญาโท	32	86.49
- ปริญญาเอก	3	8.10
ประสบการณ์ทำงาน		
1 - 5 ปี	21	56.76
6 - 10 ปี	3	8.11
11 - 15 ปี	-	-
16 - 20 ปี	2	5.40
21 ปีขึ้นไป	11	29.73
สอนรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ระดับชั้น		
- ปริญญาตรีปี 1	27	72.97
- ปริญญาตรีปี 2	10	27.03

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอาจารย์ เพศชาย ร้อยละ 43.24 เพศหญิง ร้อยละ 56.76 อายุส่วนมากมีอายุ 25 - 35 ปี ร้อยละ 48.65 รองลงมาอายุ 46 - 55 ปี ร้อยละ 24.33 น้อยที่สุดมีอายุ 36 - 45 ปี และอายุมากกว่า 55 ปี ร้อยละ 13.51 วุฒิการศึกษาส่วนมากมีวุฒิการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 86.49 รองลงมาเป็นวุฒิการศึกษาปริญญาเอก ร้อยละ 8.10 น้อยที่สุดวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 5.41 มีประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนมาก 1 - 5 ปี ร้อยละ 56.76 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 29.73 ถัดมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงาน 6 - 10 ปี ร้อยละ 8.11 และมีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยที่สุด 16 - 20 ปี ร้อยละ 5.40 ในส่วนของการสอนในรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากสอนในรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ระดับชั้นปริญญาตรีปี 1 ร้อยละ 72.97 และสอนรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ระดับชั้นปริญญาตรีปี 2 ร้อยละ 27.03

ตารางที่ 2 การจัดลำดับความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนและสื่อ เทคโนโลยี ของกลุ่มอาจารย์

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยความต้องการ	PNI	อันดับ
ด้านการจัดการเรียนการสอนและสื่อ เทคโนโลยี ในรายวิชาทักษะนาฏศิลป์				
1. ผู้สอนมีการวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	4.49	4.51	0.01	16
2. ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร/ผู้เรียน	4.24	4.73	0.12	3
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนเน้นด้านทักษะปฏิบัติมากกว่าด้านทฤษฎี	4.57	4.78	0.05	9
4. การจัดการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติของรายวิชามีความสอดคล้องกับระยะเวลาในการเรียน	4.41	4.68	0.06	7
5. ผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.54	4.59	0.01	14
6. ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะ และเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.24	4.27	0.01	15
7. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนกับอาจารย์ผู้สอนนอกชั่วโมงเรียนจากการเรียนรู้ในเวลาปกติ	4.54	4.65	0.02	12
8. ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติที่แตกต่างกันมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน	4.16	4.43	0.06	5
9. ผู้สอนมีการนำระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์ COVID-19 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.38	4.43	0.01	13
10. ผู้สอนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนทำให้เกิดความสะดวกมากขึ้น	4.46	4.62	0.04	11
11. ผู้สอนมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและสื่อการสอนเพื่อมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน	3.89	4.22	0.08	4
12. ผู้สอนมีการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์	3.86	4.43	0.15	2
13. ผู้สอนมีการผลิตสื่อการสอนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักสูตร	3.84	4.46	0.16	1

ตารางที่ 2 การจัดลำดับความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนและสื่อ เทคโนโลยี ของกลุ่มอาจารย์ (ต่อ)

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยความต้องการ	PNI	อันดับ
14. ผู้สอนมีการปรับการจัดการเรียนการสอนจากภายในห้องเรียนมาเป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียน เมื่อการจัดการเรียนการสอนมีปัญหาหรือเกิดสถานการณ์ที่เป็นเหตุจำเป็น เช่น สถานการณ์ COVID-19	4.27	4.54	0.06	6
15. ผู้สอนมีการกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้ด้านปฏิบัติโดยการใช้สื่อเทคโนโลยี	4.32	4.49	0.04	10
16. อุปกรณ์ (คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน ไอแพด) ที่ใช้ประกอบการเรียนออนไลน์ของผู้สอนและผู้เรียนมีความพร้อม เมื่อเกิดสถานการณ์ COVID-19	4.30	4.54	0.06	8

จากตารางที่ 2 พบว่า ลำดับความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนและสื่อ เทคโนโลยี ในรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ของกลุ่มอาจารย์ ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ ระดับอุดมศึกษา เรียงลำดับ ดังนี้ ลำดับแรก คือ ผู้สอนมีการผลิตสื่อการสอนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักสูตร (PNI = 0.16) รองลงมา คือ ผู้สอนมีการผลิตสื่อ การเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์ (PNI = 0.15) ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร/ผู้เรียน (PNI = 0.12) ผู้สอนมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและสื่อการสอนเพื่อมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน (PNI = 0.08) ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติที่แตกต่างกันมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน (PNI = 0.06) ตามลำดับ และลำดับสุดท้าย คือ ผู้สอนมีการวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (PNI = 0.01)

ตารางที่ 3 การจัดลำดับความต้องการด้านการวัด และประเมินผล ของกลุ่มอาจารย์

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยความต้องการ	PNI	อันดับ
ด้านการวัด และประเมินผล				
1. ผู้สอนมีการวัดและประเมินทักษะผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน	4.43	4.46	0.01	5
2. ผู้สอนมีการกำหนดการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน และมีการแจ้งผู้เรียนให้ทราบถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผล	4.54	4.59	0.01	4
3. ผู้สอนวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบความก้าวหน้าของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเป็นระยะ	4.41	4.54	0.03	3
4. ผู้สอนมีการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.19	4.32	0.03	2
5. ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการประเมินผลการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์	3.92	4.54	0.16	1

จากตารางที่ 3 พบว่า ลำดับความต้องการด้านการวัด และประเมินผล ในรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ของกลุ่มอาจารย์ ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์

ระดับอุดมศึกษา เรียงลำดับ ดังนี้ ลำดับแรก คือ ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการประเมินผลการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ (PNI = 0.16) รองลงมา คือ ผู้สอนมีการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับเนื้อหา (PNI = 0.03) ผู้สอนวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบความก้าวหน้าของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเป็นระยะ (PNI = 0.03) ผู้สอนมีการกำหนดการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน และมีการแจ้งผู้เรียนให้ทราบถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผล (PNI = 0.01) และลำดับสุดท้าย คือ ผู้สอนมีการวัดและประเมินทักษะผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (PNI = 0.01)

ข้อเสนอแนะจากกลุ่มอาจารย์ ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ทักษะนาฏศิลป์ ระดับอุดมศึกษา คือ สถานศึกษาควรมีห้องหรือสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้นักศึกษาได้สับคั่นมากขึ้น และมีสื่อเทคโนโลยี ทฤษฎีและเทคนิคในการปฏิบัติกระบวนการทำสำหรับอาจารย์และนักศึกษา รวมถึงการเอาใจใส่ของผู้เรียนและความรับผิดชอบที่ต่างกันมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างยิ่ง อีกทั้งการที่ผู้เรียนยังไม่เท่าทันเทคโนโลยี เมื่อมีการนำมาใช้จึงทำให้เกิดความแตกต่างของแต่ละบุคคลอย่างชัดเจน

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ ระดับอุดมศึกษา ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 - 2 สาขานาฏศิลป์ศึกษา จำนวน 352 คน มีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักศึกษา

ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	60	17.05
- หญิง	292	82.95
ระดับ		
- ปริญญาตรีปีที่ 1	166	47.16
- ปริญญาตรีปีที่ 2	186	52.84

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษา เพศชาย ร้อยละ 17.05 เพศหญิง ร้อยละ 82.95 โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 ร้อยละ 47.16 และเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 2 ร้อยละ 52.84

ตารางที่ 5 การจัดลำดับความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนและสื่อ เทคโนโลยี ของกลุ่มนักศึกษา

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยความต้องการ	PNI	อันดับ
ด้านการจัดการเรียนการสอนและสื่อ เทคโนโลยี ในรายวิชาทักษะนาฏศิลป์				
1. ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร/ผู้เรียน	4.14	4.36	0.05	6
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนเน้นด้านทักษะปฏิบัติมากกว่าด้านทฤษฎี	4.11	4.26	0.04	10
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการปฏิบัติของรายวิชามีความสอดคล้องกับระยะเวลาในการเรียน	4.13	4.29	0.04	9
4. ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.12	4.25	0.03	11
5. ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ และมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.11	4.35	0.06	4
6. ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนกับอาจารย์ผู้สอนนอกชั่วโมงเรียนจากการเรียนรู้ในเวลาปกติ	4.08	4.16	0.02	13

ตารางที่ 5 การจัดลำดับความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนและสื่อ เทคโนโลยี ของกลุ่มนักศึกษา (ต่อ)

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยความต้องการ	PNI	อันดับ
7. ผู้สอนมีการนำระบบการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์มาใช้ในการเรียนการสอนในช่วงสถานการณ์ COVID-19 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.02	4.12	0.02	12
8. ผู้สอนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น	4.06	4.11	0.01	14
9. ผู้สอนมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและสื่อการสอนเพื่อมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน	4.05	4.25	0.5	7
10. ผู้สอนมีการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์	4.03	4.37	0.08	1
11. ผู้สอนมีการผลิตสื่อการเรียนการสอนในการเรียนการสอนด้านปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม	4.00	4.16	0.04	8
12. ผู้สอนมีการปรับการเรียนการสอนจากภายในห้องเรียนสู่การเรียนรู้นอกห้องเรียน เมื่อมีปัญหาหรือเกิดสถานการณ์ที่เป็นเหตุจำเป็น เช่น สถานการณ์ covid19 ได้อย่างเหมาะสม	4.11	4.35	0.06	5
13. ผู้สอนมีการกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้ด้านปฏิบัติ โดยการใช้สื่อ เทคโนโลยี	4.05	4.39	0.08	2
14. อุปกรณ์ (คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน ไอแพด) ที่ใช้ประกอบการเรียนออนไลน์ของผู้สอนและผู้เรียนมีความพร้อม เมื่อเกิดสถานการณ์ COVID-19	4.05	4.34	0.07	3

จากตารางที่ 5 พบว่า ลำดับความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนและสื่อ เทคโนโลยี ในรายวิชา ทักษะนาฏศิลป์ของกลุ่มนักศึกษา ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ ระดับอุดมศึกษา เรียงลำดับ ดังนี้ ลำดับแรก คือ ผู้สอนมีการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์ (PNI = 0.08) รองลงมา คือ ผู้สอนมีการกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้ด้านปฏิบัติ โดยการใช้สื่อ เทคโนโลยี (PNI = 0.08) อุปกรณ์ (คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน ไอแพด) ที่ใช้ประกอบการเรียนออนไลน์ของผู้สอนและผู้เรียนมีความพร้อม เมื่อเกิดสถานการณ์ COVID-19 (PNI = 0.07) ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะ และมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง (PNI = 0.06) ผู้สอนมีการปรับการเรียนการสอนจากภายในห้องเรียนสู่การเรียนรู้นอกห้องเรียน เมื่อมีปัญหาหรือเกิดสถานการณ์ที่เป็นเหตุจำเป็น เช่น สถานการณ์ covid19 ได้อย่างเหมาะสม (PNI = 0.06) ตามลำดับ และลำดับสุดท้าย คือ ผู้สอนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วมากขึ้น (PNI = 0.01)

ตารางที่ 6 การจัดลำดับความต้องการด้านการวัด และประเมินผล ของกลุ่มนักศึกษา

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยความต้องการ	PNI	อันดับ
ด้านการวัด และประเมินผล				
1. ผู้สอนมีการวัดและประเมินทักษะผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน	4.05	4.11	0.01	5

ตารางที่ 6 การจัดลำดับความต้องการด้านการวัด และประเมินผล ของกลุ่มนักศึกษา (ต่อ)

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน	ค่าเฉลี่ยความต้องการ	PNI	อันดับ
2. ผู้สอนมีการกำหนดการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน และมีการแจ้งผู้เรียนรับทราบถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผลก่อนการจัดการเรียนการสอน	4.06	4.23	0.04	4
3. ผู้สอนวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบความก้าวหน้าของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเป็นระยะ	4.06	4.25	0.05	3
4. ผู้สอนมีการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.04	4.42	0.09	1
5. ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการประเมินผลการเรียนรูปแบบออนไลน์	4.07	4.33	0.06	2

จากตารางที่ 6 พบว่า ลำดับความต้องการด้านการวัด และประเมินผล ในรายวิชาทักษะนาฏศิลป์ของกลุ่มนักศึกษา ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ระดับอุดมศึกษา เรียงลำดับ ดังนี้ ลำดับแรก คือ ผู้สอนมีการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับเนื้อหา (PNI = 0.09) รองลงมา คือ ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการประเมินผลการเรียนรูปแบบออนไลน์ (PNI = 0.06) ผู้สอนวัดและประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบความก้าวหน้าของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเป็นระยะ (PNI = 0.05) ผู้สอนมีการกำหนดการวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน และมีการแจ้งผู้เรียนรับทราบถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผลก่อนการจัดการเรียนการสอน (PNI = 0.04) และลำดับสุดท้าย คือ ผู้สอนมีการวัดและประเมินทักษะผู้เรียน โดยใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (PNI = 0.01)

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชา ทักษะนาฏศิลป์ระดับอุดมศึกษา จากกลุ่มนักศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนควรมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ไว้ให้ศึกษาจริง ควรเน้นสิ่งที่สามารถนำไปสอนได้จริง ในบางครั้งผู้สอนต่อท่าทำให้ผู้เรียนเร็วเกินไป ทำให้ผู้เรียนบางคนตามไม่ทันและไม่สามารถปฏิบัติท่าที่ถูกต้องได้

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพปัจจุบันและความต้องการ เพื่อหาความต้องการในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบแบบผสมผสานจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี และด้านการวัด ประเมินผล จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยีของกลุ่มอาจารย์ คือ ผู้สอนมีการผลิตสื่อการสอนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักสูตร สภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย 3.84 ความต้องการ มีค่าเฉลี่ย 4.46 และมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) อยู่ที่ 0.16 ซึ่งอยู่ในลำดับที่มีความต้องการมากที่สุด และกลุ่มของนักศึกษา คือ ผู้สอนมีการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์ สภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย 4.03 ความต้องการ มีค่าเฉลี่ย 4.37 และมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) อยู่ที่ 0.08 ซึ่งอยู่ในลำดับที่มีความต้องการมากที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลด้านวัดและประเมินผล ของกลุ่มอาจารย์ คือ ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการประเมินผลการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ สภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย 3.92 ความต้องการ มีค่าเฉลี่ย 4.54 และมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) อยู่ที่ 0.16 ซึ่งอยู่ในลำดับที่มีความต้องการมากที่สุด และกลุ่มนักศึกษา คือ ผู้สอนมีการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับเนื้อหา สภาพปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย 4.04 ความต้องการ มีค่าเฉลี่ย 4.42 และมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI) อยู่ที่ 0.09 ซึ่งอยู่ในลำดับที่มีความต้องการมากที่สุด จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นนั้น เป็นข้อมูลที่ได้จากบริบทการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ใน

ปัจจุบัน เพื่อหาสาเหตุและได้แนวทางการจัดการในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัติ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ต่อไป

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความต้องการในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัติทางศิลป สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ อาจารย์ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา จากวิทยาลัยนาฏศิลปทุกภูมิภาค สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 12 แห่ง พบว่า ความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยี ด้านการวัดและประเมินผล ควรมีการผลิตสื่อการสอนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักสูตรและมีความทันสมัยเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ สิทธิโชค พรหมพิทักษ์ ที่ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คือ การเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาสาระมากกว่าการฝึกทักษะปฏิบัติการ ห้องฝึกปฏิบัติการในห้องทดลองมีน้อยหรือไม่เพียงพอต่อผู้เรียน ผู้สอนควรจัดกิจกรรมหรือโครงการ ที่ส่งเสริมเน้นการคิดแก้ปัญหา มีน้อย ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมาก ผู้เรียนยังต้องการการสอนเสริมขึ้น นอกจากเวลาเรียนปกติ ควรมีระบบช่วยเหลือ เช่น ระบบพี่เลี้ยง หรือระบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถย้อนกลับมาทบทวนการเรียนรู้ในเนื้อหา กิจกรรมและการฝึกปฏิบัติ เสริมผู้เรียนเกิดทักษะและการคิด การแก้ปัญหาในครั้งต่อ ๆ ไป (สิทธิโชค พรหมพิทักษ์, 2563) อีกทั้งควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติที่แตกต่างกันมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับการศึกษาของ กิรติ คุวานนต ที่กล่าวว่าความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเป็นเรื่องที่ครูต้องคำนึงในการสอนนักเรียนที่แต่ละคน มีความถนัดที่ไม่เหมือนกัน ถ้าครูสอนหรือมอบหมายงานที่ไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนอาจทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเบื่อ ไม่กระตือรือร้น (กิรติ คุวานนต, 2560) รวมถึงการวัดและประเมินผล คือ ผู้สอนมีการใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับเนื้อหา ทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการประเมินผลการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ และให้ผู้เรียนได้รับทราบความก้าวหน้าของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเป็นระยะ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Carman, J. M. ที่พบว่า ภายใต้สถานการณ์ของการเรียนแบบผสมผสานนั้น จะประกอบไปด้วยสิ่งบ่งชี้สำคัญ 5 ประการ ที่บ่งบอกถึงสภาพการณ์ของการเรียนแบบ Blended Learning ในด้านการวัดและประเมินผล (Assessment) การเรียนลักษณะดังกล่าวต้องมีการประเมินผลความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระยะ นับตั้งแต่การประเมินผลก่อนเรียน (Pre-Assessment) การประเมินผลระหว่างเรียน (Self-Paced Evaluation) และการประเมินผลหลังเรียน (Post-Assessment) เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ให้ดีขึ้นต่อไป (Carman, J. M., 2005) อีกทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติชัย สุธาสิโนบล ที่ศึกษาพบว่า การเรียนรู้ในยุคการศึกษา 4.0 ต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการเรียนการสอน ซึ่งมีลักษณะบูรณาการที่ผสมผสานการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนการสอนแบบปกติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ก้าวไกลเกิดทั้งประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และเสริมสร้างการเป็นพลเมืองดิจิทัลในอนาคต (กิตติชัย สุธาสิโนบล, 2562)

รวมถึงความต้องการในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรและสอดคล้องกับตัวผู้เรียน โดยมีการวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติที่แตกต่างกันมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน และผู้สอนมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและสื่อการสอนเพื่อมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน สอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐวรรณ เฉลิมสุข ที่ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความ

ต้องการจำเป็นและข้อมูลพื้นฐานในการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนมีความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยากให้เชื่อมโยงเนื้อหาที่มีการฝึกปฏิบัติเฉพาะด้าน พร้อมทั้งเน้นในเรื่องเทคนิคในการปฏิบัติมากขึ้น นอกจากนี้อยากให้มีการเรียนการสอนนอกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นวิธีการสร้างสรรค์ผลงานของจริง ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ซึ่งผู้สอนต้องศึกษาและปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียนและสังคมในปัจจุบัน อาจจะต้องเพิ่มเติมกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการสอนมากขึ้น เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน ควรเน้นกระบวนการและการพัฒนาทักษะ ให้ผู้เรียนมีการฝึกฝนอย่างคล่องแคล่วจนทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการที่จะคิดหรือสร้างเทคนิคเฉพาะตนได้ (ณัฐวรรณ เณลิมสุข, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัติทางศิลปะ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่าควรให้ผู้สอนมีการผลิตสื่อการสอนเพื่อใช้ในการจัดเรียนการสอนด้านปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักสูตร และมีการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์ ด้านการวัดและประเมินผลต้องการให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในการประเมินผลการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์และใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับเนื้อหา จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้สามารถออกแบบและพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน รวมถึงควรศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการขององค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมนำไปสู่การพัฒนาด้านการออกแบบการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย สุทธาสิโนบล. (2562). หลักสูตรและการเรียนรู้แบบดิจิทัล. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 20(1), 200-211.
- กิริติ คุวานนท์. (2560). การจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท นัชชาวัตน์ จำกัด.
- จินตวิทย์ คล้ายสังข์. (2563). เอกสารประกอบการอบรมเชิงวิชาการ เรื่อง การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐวรรณ เณลิมสุข. (2563). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน วิชาศิลปะศึกษาตามแนวทางการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการเรียนศิลปะปฏิบัติ ที่บูรณาการเครื่องมือทางปัญญา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญทิพย์ สิริธรรี. (2563). การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สู่กรอบมาตรฐานวิชาชีพการสอนและสนับสนุนการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา. วารสารวิชาการราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์, 2(3), 1-17.
- ศุภักษร ฟองจางวาง. (2559). การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้ การเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐานด้วยภาษาจาวาสคริปต์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 9(3), 937-953.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สิทธิโชค พรค์พิทักษ์. (2563). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้การเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานที่มีพี่เลี้ยงออนไลน์สนับสนุนที่ส่งเสริมความสามารถการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2556). โลกเปลี่ยน ไทยปรับ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- สุวิมล วองวานิช และนางลักษณ์ วิรัชชัย. (2550). แนวทางการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Berrett, D. & Strayer, J. (2012). How “Flipping” the classroom can improve the traditional lecture. The Education Digest, 78(1), 36-41.
- Carman, J. M. (2005). Blended Learning Design: Five Keys Ingredients. Retrieved April 10 , 2021, from https://www.researchgate.net/publication/238687086_Blended_learning_design_Five_key_ingredients.
- Smaldino, S. E. et al. (2012). Instructional technology and media for learning. (10th Ed.). Boston: Master's degree. pearson.

ผลการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียง
และจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*
RESULT OF USING ENCOURAGE BOOK OF VERSE STORY FOR PRONUNCIATION
AND SKIMMING SKILL DEVELOPMENT IN THAI STUDIES SUBJECT GROUP OF
ELEMENTARY PUPILS 1 (ES 1)

แสงดาว เมืองใจ

Saengdao Mueangjai

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 เชียงราย ประเทศไทย

The Primary Educational Service Area Office Chiangrai 1, Chiangrai, Thailand

Corresponding author E-mail: sangdaw.m556@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเสียงและจับใจความ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) จำนวน 18 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียน เป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง จำนวน 9 เล่ม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเสียงและจับใจความ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 แผน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองที่ได้สร้างขึ้น จำนวน 9 เล่ม ซึ่งมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.49/83.95 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 35.00 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 2.93, S.D. = 0.18)

คำสำคัญ: หนังสือส่งเสริมการอ่าน, นิทานร้อยกรอง, ทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ, ความพึงพอใจ

Abstract

This research aims to. The objective of the research is : 1) Creating and finding out an efficiency of encourage book of verse story for pronunciation and skimming skill development in Thai Studies Subject Group of Elementary Pupils 1 (ES 1) Mueang Chiangrai Nursery School (Sansai Ratdarunnakroh), 2) Studying academic achievement on pronunciation and

skimming skill development before and after using the created encourage book of verse story Mueang Chiangrai Nursery School (Sansai Ratdarunнанukroh); 3) Studying satisfaction in the created encourage book of verse story of Elementary Pupils 1 (ES 1) students Mueang Chiangrai Nursery School (Sansai Ratdarunнанukroh) by using technique of Simple Random Sampling and a classroom random unit. The 18 representative samples in Elementary Pupils 1/2 students, Mueang Chiangrai Nursery School (Sansai Ratdarunнанukroh) were used for this study, by Using the classroom as the randomization unit. The research tools were 1) The 9 created encourage books of verse story, 2) academic achievement tests on pronunciation and skimming skill development, 3) satisfaction questionnaires for Elementary Pupils 1 (ES 1) students; 4) The 20 Learning management plans were conducted for this study. Percentage, mean, standard deviation and t-test were used for data analysis. Table of data and essay were used for presentation. Result showed that; 1) Efficiency of the 9 created encourage books of verse story for Elementary Pupils 1 (ES 1) students was found equal to 85.49/83.95, 2) Significant difference was found in academic achievement for skimming skill development after using the created encourage books of verse story at the confidence level 0.05, that the advance score was 35.00%. 3) The high satisfied questionnaires for Elementary Pupils 1 (ES 1) students level ($\bar{X}$ = 2.93, S.D. = 0.18).

Keywords: Encourage Book, Verse Story, Pronunciation and Skimming Skill Development, Satisfaction

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังที่ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ ได้กล่าวว่า ภาษาไทยเป็นภาษาของชาติ แสดงเอกลักษณ์และเอกลักษณ์ของชาติ เป็นเครื่องมือสร้างความเป็นเอกภาพและใช้สื่อสารของคนไทยให้เกิดความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น เช่น หลักศิลาจารึกซึ่งเป็นหลักฐานสำคัญ คนไทยใช้ภาษาไทยสร้างสรรค์วรรณกรรมอันมีค่ามากมาย เช่น นวนิยาย บทกวี เพลงละคร ภาพยนตร์ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2557) เป็นต้น และวิวัฒน์ บุระพันธ์ ได้กล่าวว่า ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การสื่อสารเป็นไปแบบไร้พรมแดน อารยประเทศต่างพัฒนาเพื่อแข่งขันให้ล้ำหน้าไปสู่อนาคต “ข้อมูลข่าวสาร” ที่รวดเร็วและแม่นยำ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้คนสามารถรับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโลก ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง (วิวัฒน์ บุระพันธ์, 2563) ฤกษ์สำคัญที่ไขไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้ ดังที่กล่าวมาแล้วก็คือ “การอ่าน” ซึ่งการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ ทำให้ผู้อ่านรักการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น วิเคราะห์ สรุปและสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีเหตุผล และเป็นหนทางเพิ่มพูนความรู้ และสติปัญญาให้กับคนทุกชาติ ศาสนา ทุกชั้นวรรณะ ทุกเพศ ทุกวัย และปัจจุบันการอ่านมีทางเลือกที่หลากหลาย ทั้งหนังสือหรือสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตหรือแม้แต่บนโทรศัพท์มือถือก็สามารถนำข้อมูลมาอ่านได้ทั้งข่าวสาร นิยายหรือแม้กระทั่งการ์ตูน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ระบุในมาตรา 24 ข้อ 3 เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมจากประสบการณ์จริง ฝึกการคิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน การเขียน (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ประกอบด้วย 5 สาระ คือ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดูและการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยเน้นการ

พัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ได้กำหนดไว้ว่า “ในด้านคุณภาพนักเรียน เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนจะต้องสามารถอ่านออกเสียงประโยค ข้อความ นิทาน และบทกลอนสั้น ๆ ถูกต้อง ตามหลักการอ่าน บอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากการฟังและอ่านบทสนทนา นิทานง่าย ๆ และเรื่องเล่าได้” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการอ่านมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งอีกทักษะหนึ่งในการเรียนรู้ภาษาไทย สอดคล้องกันกับทฤษฎีของ สกินเนอร์ (Skinner) ที่เชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมี การฝึกฝน เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ดังนั้น ทักษะการอ่าน จึงเป็นทักษะสำคัญในการเรียนภาษา ซึ่งการอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องฝึกฝนอย่างมีระบบเพราะการอ่านเป็นทักษะที่สามารถฝึกได้ การฝึกมากทำให้มีความสามารถในการอ่านเพิ่มมากขึ้นตามระดับของการอ่าน ถ้าแค่เพียงให้อ่านออกหรืออ่านได้ทั่วไปนั้นถือว่าเป็นการอ่านตามตัวอักษรและตัวสะกดเท่านั้น แต่อาจออกเสียงไม่ถูกต้อง หรือผู้อ่านอาจจะไม่เข้าใจข้อความที่อ่าน และถึงแม้เข้าใจก็อาจจะเข้าใจไม่ตีพอ ทำให้เข้าใจผิดอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวผู้อ่านเองได้ ส่วนการอ่านเป็น คือ การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการอ่านได้ถูกต้อง อ่านได้คล่อง รวดเร็ว สามารถจับใจความและเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ตอบคำถามและตีความจากเรื่องที่อ่านได้ ทั้งยังอาศัยกระบวนการแปลความหมายประกอบกับกระบวนการสร้างเครือข่ายความหมายที่ใช้ความรู้ของผู้อ่านในการเข้าใจสารอ่าน การอ่านสัมพันธ์กับความคิด กับและความพร้อมของผู้อ่าน (แสงระวี ดอนแก้วบัว, 2558) อย่างไรก็ตาม มีข้อมูลการประเมินผลที่พบว่า การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะด้านการอ่านและการเขียนโดยมีรายงานจากองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจได้รายงาน ว่า นักเรียนไทยมีความสามารถในการอ่านลดลงอยู่ในอันดับที่ 41 - 42 จาก 57 ประเทศ ซึ่งส่งผลให้การเรียนวิชาอื่น ๆ มีปัญหาไปด้วย และจากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ของผลการประเมินการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2559 พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย (ร้อยละ 2.49) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การอ่านออกเสียงและการอ่านรู้เรื่อง เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 4.49) กลุ่มพอใช้ลดลง (ร้อยละ 3.13) และกลุ่มดีลดลง (ร้อยละ 0.14) ตามลำดับ แต่จำนวนนักเรียนในกลุ่มดีมากเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 5.00) ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีว่าผลประเมินของนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อเลื่อนขึ้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีแนวโน้มคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงขึ้น (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2562)

จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในปีการศึกษา 2564 ถึง 2565 ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย (สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ครูประจำชั้น พบว่า อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ โดยเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้ตั้งไว้ คือร้อยละ 80 จากฝ่ายวิชาการโรงเรียนของปีการศึกษา 2564 พบว่า เมื่อพิจารณาสาระย่อย พบว่า สาระที่ 1 การอ่าน มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 65.83 และ 67.78 ตามลำดับ (โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย (สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์), 2565) โดยเฉพาะการอ่านจับใจความ ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ยังพบปัญหานักเรียนบางคนอ่านได้แต่ไม่สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ส่วนห้องสมุดของโรงเรียนขาดแคลนหนังสือประเภทนิทาน ภาพ หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสือการ์ตูน หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสืออ่านประกอบที่มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากบริบทของโรงเรียนเป็นโรงเรียนในย่านชนบทชานเมืองสภาพเศรษฐกิจยากจน เป็นนักเรียนสัญชาติเมียนมาซึ่งอพยพติดตามผู้ปกครองมาเพื่อเป็นแรงงาน ในตลาดล้านเมืองใกล้กับโรงเรียนประมาณร้อยละ 20 นอกจากนี้เป็นชาติพันธุ์อาข่า ลาหู่ และชนพื้นราบ ซึ่งใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาหลักภาษาไทยเป็นภาษาที่สองซึ่งผู้ปกครองนักเรียนมีรายได้น้อย ส่วนใหญ่มีฐานะยากจนจึงไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวมาในเบื้องต้น จึงเป็นแรงบันดาลใจที่จะแก้ไขปัญหการอ่านจับใจความไม่ได้ ไม่เข้าใจในเรื่องที่อ่าน จับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้เล่าเรื่องย่อที่อ่านไม่ได้ ไม่สามารถบอกข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้

อีกทั้งเป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จะนำไปสู่ทักษะการอ่านในการเรียนวิชาอื่น ๆ อีกทั้งผู้วิจัยตระหนักดีว่า ครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนจากการที่ได้ศึกษาพฤติกรรมด้านการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาโดยตลอด พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการฟังนิทาน อ่านนิทานภาพ สีสวยงามทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง เกี่ยวกับสัตว์ คน นางฟ้า เทวดา คำคล้องจอง นิทานคำกลอน เป็นต้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกคำศัพท์จากคำพื้นฐานระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ มาวางเค้าโครงเรื่องใหม่ ให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับครอบครัว โรงเรียน เรื่องราวใกล้ตัวนักเรียน แต่งเรื่องเป็นนิทานแฝงคติธรรม เพื่อให้มีความรู้สึกรู้ว่าได้เรียนรู้จากสิ่งที่ตนเองคุ้นเคย โดยสอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ ได้สร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองขึ้น เป็นบทร้อยกรองกลอนสี่ จำนวน 9 เล่ม สำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านออกเสียงเพื่อจับใจความของเรื่องที่อ่าน เพื่อส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสูงขึ้นโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์)
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเสียงและจับใจความ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์)
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนโดยการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ผลการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงพัฒนากลุ่มเดียว (One Group Pretest- Posttest Design)
2. **กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย** คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยการใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sample Random Sampling) ระยะเวลาในการวิจัยภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 5 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 ถึงเดือนมีนาคม 2567 ใช้วัตรกรรมจำนวน 9 เล่ม ๆ ละ 2 แผนการเรียนรู้รวม 20 แผน 20 ชั่วโมง ตอนเดือนละ 4 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง
3. **ขอบเขตด้านเนื้อเรื่อง** เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ การใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ จำนวน 9 เรื่อง โดยได้นำคำพื้นฐานภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นำมาผูกเรื่องหรือวางเค้าโครงเรื่องใหม่เป็นนิทานคุณธรรมและเป็นเรื่องราวของครอบครัว โรงเรียนและสัตว์ต่าง ๆ สร้างเป็นหนังสือส่งเสริมการอ่าน นิทานร้อยกรองกลอนสี่ จำนวน 9 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 เรื่อง ชุดใหม่ของหมिन้อย เล่มที่ 2 เรื่อง รองเท้าสีชมพู เล่มที่ 3 เรื่อง พลังมดแดง เล่มที่ 4 เรื่อง ลูกแกะกับหมาป่า เล่มที่ 5 เรื่อง สีเพื่อนรัก เล่มที่ 6 เรื่อง แม่บ้านกับแมว เล่มที่ 7 เรื่อง กินอยู่พอเพียง เล่มที่ 8 เรื่อง ครอบครัวหรรษา และเล่มที่ 9 เรื่อง นกกระเจา โดยในแต่ละเล่มจะมีเนื้อหาเล่มละประมาณ 8 - 12 หน้า แต่ละหน้ามีภาพประกอบสีสันสวยงามสอดคล้องกับเนื้อหา หน้าละ 1 บท
4. **ขอบเขตด้านเวลาและสถานที่** ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเวลาเรียนปกติ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 20 แผนการเรียนรู้ รวม 20 ชั่วโมง ณ โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์)

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองจำนวน 9 เล่ม 2) แผนการเรียนรู้ จำนวน 20 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการอ่านจับใจความ จำนวน 20 ข้อ 4) แบบสอบถาม ความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อรายการ

6. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

6.1 การวิเคราะห์ ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.3 สร้างนวัตกรรมและเครื่องมืออื่น ๆ ผ่าน การประเมิน ตรวจสอบ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติ เป็นครูเชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ และอาจารย์จากมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัยทุกท่าน

6.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจ นำไปทดลอง (Try Out) ตามขั้นตอน

6.5 นำฉบับจริงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

7. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

7.1 แฉ่งจุดประสงค์การเรียนรู้และอธิบายวิธีเรียน โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

7.2 ทดสอบด้านการอ่านจับใจความก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ แล้วครูตรวจบันทึกคะแนนเก็บไว้

7.3 ดำเนินการสอนตั้งแต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 - 20 เวลา 20 ชั่วโมง ตามขั้นตอนดังนี้

7.3.1 ทดสอบก่อนเรียนในแต่ละเล่ม จำนวน 10 ข้อ บันทึกคะแนนไว้

7.3.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ 1 - 20

7.3.3 ทดสอบหลังเรียนบันทึกคะแนนไว้

7.4 เมื่อสอนจนครบทั้ง 9 เล่มแล้ว จะทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิม ที่ทดสอบในข้อ 2

7.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามหลังการดำเนิน การสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว

7.6 นำผลการทดสอบมาศึกษาหาค่าความก้าวหน้ามีพัฒนาการและนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แล้วนำเสนอในรูปแบบการบรรยายได้ตารางด้วยความเรียง

8. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

8.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เล่มที่ 1 - 9

8.2 วิเคราะห์ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าเฉลี่ยร้อยละและการทดสอบค่าที (t-test)

8.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

8.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าการทดสอบค่าที (t-test) และค่าการหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2)

เมื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้วจะทำการแปลผล และนำเสนอในรูปแบบการบรรยายได้ตารางด้วยความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์)

ตารางที่ 1 สรุปผลการสร้างและหาประสิทธิภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์)

เล่มที่/เรื่อง	คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดประจำเล่ม (E ₁)		คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนประจำเล่ม (E ₂)	
1 ชุดใหม่ของหมินน้อย	85.00		81.11	
2 รongเท้าสีชมพู	87.23		81.11	
3 พลังมดแดง	83.89		82.22	
4 ลูกแกะกับหมาป่า	82.22		85.56	
5 สีเพื่อนรัก	83.89		85.56	
6 แม่บ้านกับแมว	84.44		83.33	
7 กินอยู่พอเพียง	88.89		84.44	
8 ครอบครัวหรรษา	87.22		84.44	
9 นกกระเจา	86.67		87.78	
ค่าเฉลี่ย	85.49		83.95	

จากตารางที่ 1 พบว่า สรุปผลการสร้างและหาประสิทธิภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.49/83.95 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ได้ตั้งไว้เท่ากับ 80/80 โดยเล่มที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ เล่มที่ 7 กินอยู่พอเพียง เท่ากับ 88.89/84.44 และเล่มที่มีประสิทธิภาพต่ำสุด ได้แก่ เล่มที่ 4 ลูกแกะกับหมาป่า เท่ากับ 82.22/85.56 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเสียงและจับใจความ ก่อนเรียนและ หลังเรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเสียงและจับใจความ ก่อนเรียนและ หลังเรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	D	df	t	ร้อยละ
ก่อนเรียน (x ₁)	18	11.44	1.75				57.22
				7.00	17	15.07	35.00
หลังเรียน (x ₂)	18	18.44	1.15				92.22

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า สรุปผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเสียงและจับใจความ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ตรุณานุเคราะห์) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 35.00

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ตรุณานุเคราะห์) รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลของระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

เล่มที่/ชื่อเรื่อง		ระดับความพึงพอใจ		การแปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	ชุดใหม่ของหมินน้อย	2.93	0.19	มาก
2	รองเท้าสีชมพู	2.95	0.14	มาก
3	ปลั่งมดแดง	2.91	0.23	มาก
4	ลูกแกะกับหมาป่า	2.96	0.14	มาก
5	สี่เพื่อนรัก	2.93	0.19	มาก
6	แม่บ้านกับแมว	2.93	0.19	มาก
7	กินอยู่พอเพียง	2.94	0.17	มาก
8	ครอบครัวหรรษา	2.90	0.25	มาก
9	นกกระจาบ	2.95	0.16	มาก
รวมเฉลี่ย		2.93	0.18	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า สรุปผลของระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 2.93, S.D. = 0.18)

อภิปรายผล

จากผลการดำเนินการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ว่า ผลการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีรายละเอียด คือ

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ตรุณานุเคราะห์) พบว่า หนังสือทั้ง 9 เล่มที่ได้สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ 85.49/83.95 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ได้ตั้งไว้ที่ร้อยละ 80/80 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านนั้นเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากหนังสือส่งเสริมการอ่าน ทั้ง 9 เล่ม ได้ผ่านการหาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และผู้วิจัยได้สร้างโดยศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างผ่านการทดลองตามหลักวิชาการตามขั้นตอนมาโดยตลอด จึงมีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีการเสริมแรงและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถเรียนตามลำพังในยามว่างได้ และได้มีโอกาสประเมินความรู้ ความสามารถ ด้วยตนเองได้ทันที และแบบฝึกหัดท้ายเล่มในแต่ละเล่มมีความถูกต้องเหมาะสมที่ครูผู้สอนจะนำไปใช้ในการประเมินผลระหว่างเรียนได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ

เนื้อหา เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้ลงมือศึกษาจริง พัฒนาการอ่านจับใจความ นักเรียนได้ฝึกอ่าน คิดวิเคราะห์ปฏิบัติอย่างถูกต้องตามขั้นตอนและเป็นระบบ สอดคล้องกับงานการศึกษาของ ศิริโรจน์ ตีระสกุศล ที่ได้สร้างและหาประสิทธิภาพหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 อำเภอเชียงแสน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า มีประสิทธิภาพ 83.79/84.82 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 80/80 (ศิริโรจน์ ตีระสกุศล, 2557) นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ วังเดือน ทนแท้ ได้ทำการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมบทร้อยกรองชุดรู้จักใหม่เอ๋ย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า หนังสือประเภทบทร้อยกรองมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญผลการตรวจสอบคุณภาพของหนังสือโดยนักเรียนทุกด้าน มีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นสื่อการเรียนรู้ ที่ทำให้ผลการเรียนของ นักเรียนสามารถพัฒนาได้สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ (วังเดือน ทนแท้, 2562)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านออกเสียงและจับใจความ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนการทดสอบหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน โดยคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ยได้เท่ากับ 11.44 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 57.22 คะแนน หลังเรียน เฉลี่ยได้เท่ากับ 18.44 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 92.22 มีความก้าวหน้าเฉลี่ยได้เท่ากับ 7.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 35.00 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 เป็นเพราะว่านักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้จากหนังสือส่งเสริมการอ่าน สามารถทำแบบทดสอบได้และผ่านเกณฑ์ตาม จุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยได้ สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของสนธิ สัตโยภาส ถวัลย์ มาตจรัส และฉวีวรรณ คูหาภินันท์ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือ ส่งเสริมการอ่าน คือ ส่งเสริมความรู้ ส่งเสริมสติปัญญา เจตคติและส่งเสริมความเข้าใจ คือ สามารถเรียนรู้ ภาษาไทยโดยการฝึกทักษะการอ่านด้วยตนเองทำให้ผลการเรียนดีขึ้น ผู้อ่านเกิดความคิดขณะอ่านด้วยตนเอง นำไปปฏิบัติได้ผลดี และปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์รักการอ่าน เพราะเป็นสื่อการเรียนรู้ที่นักเรียนมีอิสระใน การเรียนรู้ด้วยตนเองตามความต้องการ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถ แนะนำผู้อื่นได้เป็นอย่างดี การอ่านเป็นประจำ ช่วยลับสมอง และความคิดให้เฉียบแหลมเป็นกุญแจไขไปสู่ ความสำเร็จ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2557) ดังนั้น นักเรียนที่ได้รับความรู้จากหนังสือส่งเสริมการอ่านทำให้มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ ชนคำภาศ ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หนังสือ ส่งเสริมการอ่านประเภทบทร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัด เชียงราย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีคะแนนความก้าวหน้าโดยเฉลี่ยได้เท่ากับร้อยละ 26.91 สูง กว่าเป้าหมายของโรงเรียนตั้งไว้ที่ร้อยละ 75 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (จุฬาลักษณ์ ชนคำภาศ, 2556) และสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี สัมฤทธิ์กิจ เจริญ ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการเปรียบเทียบการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านกับวิธีเรียนแบบปกติ เพื่อพัฒนา ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจหรือจับใจความในเรื่องที่อ่าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 และ 6/3 โรงเรียนบ้าน สันกอง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียน ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ราตรี สัมฤทธิ์กิจ เจริญ, 2558) ในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของประกายแก้ว จันทรัตน์ ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่อง การสร้างหนังสือ ส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บ้านโป่งแยงใน : บ้านของเราของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 24 คน ของ โรงเรียนบ้านโป่งแยงใน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจจากการอ่านหนังสือ ส่งเสริมการอ่านสูงกว่าเป้าหมาย คิดเป็นเฉลี่ยร้อยละ 70.55 (ประกายแก้ว จันทรัตน์, 2554) เช่นเดียวกันกับ

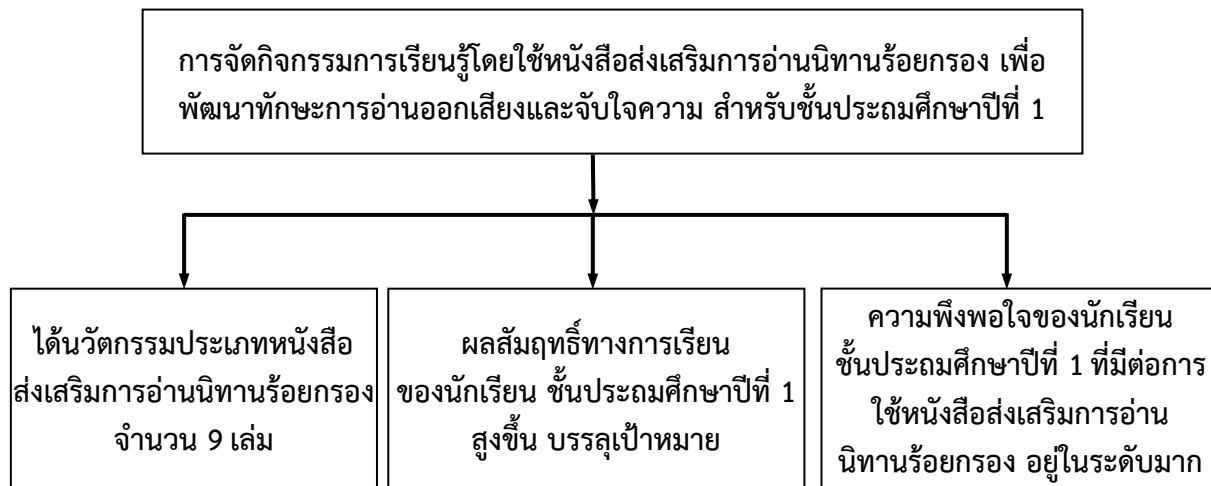
งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งพบว่า นักเรียนมีความสามารถทางการอ่านจับใจความ มีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ และสูงกว่าเกณฑ์ ที่กำหนด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน โดยสอดคล้องกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกันกับงานการศึกษาของ Baltazar B. & Francis Clare ที่ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน การใช้วิธีสอนเพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่านและประเมินผลการอ่านแบบโมดูลของนักเรียนตามลำดับ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการอ่านที่เหมาะสม มีความสามารถในการอ่านเพิ่มมากขึ้น (Baltazar B. & Francis Clare, 2017)

3. จากผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทาน ร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย(สันทรายราษฎร์ธรานุเคราะห์) โดยการตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 รายการ พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจ ในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = 0.18) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 3 ทั้งนี้เพราะว่า การเรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทาน ร้อยกรอง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เป็นสื่อ การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ เรียนรู้อย่างสนใจและมีความสุข ทั้งศึกษาด้วยตนเองและร่วม กระบวนการกลุ่ม ด้วยการฝึกทักษะการอ่านทุกขั้นตอน และพบว่านักเรียนมีพฤติกรรม รักการอ่าน ร่วมกิจกรรมกลุ่มมีระเบียบวินัย รับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและสร้างลักษณะนิสัยรักการอ่าน รักการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มากขึ้น และงานวิจัยของกัลยา สุริยะโชติ ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุด นิทานแห่งความดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านจำบอน อำเภอเมืองเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.94$, $\sigma = 0.18$) (กัลยา สุริยะโชติ, 2561) สอดคล้องกับงานการศึกษาของผ่องศรี พรหมชัย ได้ศึกษาค้นคว้า เรื่อง รายงานผลการสร้างและการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านบทร้อยกรอง เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านจ่อเจริญ อำเภอเวียงชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 ปีการศึกษา 2550 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านบทร้อยกรอง ในระดับมากที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 83.38 รองลงมาในระดับมาก เฉลี่ยร้อยละ 15.62 (ผ่องศรี พรหมชัย, 2559) และงานวิจัยของสายสมร ตาเต ได้ศึกษาการสร้างและการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านบทร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านถ้ำ ต.ชด. อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้ปฏิบัติบ่อยครั้งและปฏิบัติเป็นประจำ (สายสมร ตาเต, 2557) สอดคล้องกับประกายแก้ว จันทรัตน์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่องบ้านโป่งแยงใน : บ้านของเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านโป่งแยง อำเภอแม่ริม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า นักเรียน มีความพึงพอใจในการอ่านอยู่ในระดับมากที่สุด (ประกายแก้ว จันทรัตน์, 2554) และในทำนองเดียวกันกับราตรี สัมฤทธิ์กิจเจริญ ได้ทำการวิจัย เรื่องผลการเปรียบเทียบการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านบทร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจหรือจับใจความในเรื่อง ที่อ่านและวิธีเรียนแบบปกติโดยใช้หนังสือเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนบ้านสันกอง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านบทร้อยกรอง ในระดับมากที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 85.53 (ราตรี สัมฤทธิ์กิจเจริญ, 2558)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้สื่อประเภทหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทาน ร้อยกรอง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น หนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 80/80 และจากการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรองของนักเรียน อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านเป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทำให้เกิดองค์ความรู้ ดังนี้

ภาพที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

จากภาพที่ 1 ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทำให้ได้นวัตกรรมประเภทหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง จำนวน 9 เล่ม การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงขึ้น ทำให้บรรลุเป้าหมาย และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง อยู่ในระดับมาก

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง มีประสิทธิภาพ โดยรวมเท่ากับ 85.49/83.95 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนหลังการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบก่อนเรียน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คะแนนเฉลี่ยทดสอบก่อนเรียนได้เท่ากับ 11.44 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 57.22 คะแนนเฉลี่ยทดสอบหลังเรียนได้เท่ากับ 18.44 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 92.22 และคะแนนความก้าวหน้าได้เท่ากับ 7.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 35.00 และ การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง จำนวนนักเรียน 18 คน จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 รายการ พบว่า นักเรียนมีระดับความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.93$, S.D. = 0.18) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) ควรสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่านนิทานร้อยกรอง ในสาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดูและการพูด และสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 6 2) ควรหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการเขียนและการอ่านในใจ การสรุปความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 6 3) ควรสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านในชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 - 6

และ 4) ควรมีการเผยแพร่หนังสือส่งเสริมการอ่านให้ครูผู้สอนในจังหวัดเชียงราย ได้นำไปใช้อย่างทั่วถึง ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน ในระดับชั้นอื่น ๆ และ 2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับวิธีการสอนการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านกับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ หรือแบบที่ใช้ในวัดกรรมประเภทอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัลยา สุริยะโชติ. (2561). ผลการสร้างและการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ชุด นิทานแห่งความดี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านจำบอน อำเภอเมืองเชียงราย. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1.
- จุฬาลักษณ์ ชนคำกาศ. (2556). รายงานการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทบทร้อยกรอง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3. เชียงราย: ปาซางการพิมพ์.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2557). การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: ศิลปบรรณาคาร.
- ประกายแก้ว จันทรัตน์. (2554). การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง บ้านโป่งแยงใน : บ้านของเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ผ่องศรี พรหมชัย. (2559). รายงานการสร้างและการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านบทร้อยกรองเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและจับใจความชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านจ่อเจริญ อำเภอเวียงชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1. เชียงราย: เอ.พี.คอมเชียงราย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 45ก หน้า 49-53 (22 กรกฎาคม 2553).
- ราตรี สัมฤทธิ์กิจเจริญ. (2558). ผลการเปรียบเทียบการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านบทร้อยกรอง เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจหรืออ่านจับใจความในเรื่องที่อ่าน และวิธีเรียนแบบปกติ โดยใช้หนังสือเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านสันกอง อำเภอแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3. เชียงราย: ปาซางการพิมพ์.
- โรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย (สนทรายราษฎร์ดรุณานุเคราะห์). (2565). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 - 2565. เชียงราย: โรงเรียนฯ.
- วงเดือน ทนแท้. (2562). การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมบทร้อยกรอง ชุด “รู้จักไหมเอ๋ย” ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิวัฒน์ บุระพันธ์. (2563). การประเมินโครงการห้องเรียนพิเศษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนราชวินิตมัธยม โดยใช้การประเมินแบบซีบีพี (CIPP Model). ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิโรรัตน์ ติระสกุณ. (2557). รายงานผลการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ประกอบการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544) โรงเรียนราช

ประชาชนเคราะห์ 15 อำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3.

สายสมร ตาเต. (2557). รายงานการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านถ้ำ ต.ชด. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). หนังสือคู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย เรื่อง สร้างเด็กไทยให้อ่านเก่ง อ่านเร็ว ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6). กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำของสำนักงานคณะกรรมการ สกสค.

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2562). ข่าวประชาสัมพันธ์สำนักงานสถิติแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

แสงระวี ดอนแก้วบัว. (2558). ภาษาศาสตร์สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Baltazar B. & Francis Clare. (2017). Dual-Instructional Model: Input to Developing and Evaluating Reading Modules in the Philippines. JPAIR Multidisciplinary Research, 9(1), 1-20.

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความรวย - ความจนในภาษาไทยถิ่นอีสาน*

CONCEPTUAL METAPHOR OF RICHNESS - POVERTY IN NORTHEASTERN THAI DIALECT

อัษฎาวุธ ไสยรส

Atsawadut Saiyarot

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มหาสารคาม ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Mahasarakham University, Mahasarakham, Thailand

Corresponding author E-mail: atsawadut.kang@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความรวย - ความจนในภาษาไทยถิ่นอีสานมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความรวย - ความจนในภาษาไทยถิ่นอีสาน โดยการศึกษาในครั้งนี้จะช่วยสะท้อนความสัมพันธ์ของภาษากับระบบความคิดของคนในสังคมอีสานผ่านการใช้ภาษาในรูปแบบ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ตลอดจนช่วยให้เข้าใจระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อความรวย - ความจนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้มนุษย์มีการใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาในรูปแบบการเปรียบเทียบที่เกิดขึ้นในระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาหรือที่เราเรียกกันว่า “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาพยนตร์ 6 เรื่อง ละคร 2 เรื่อง และคลิปวิดีโอจากช่อง <https://www.youtube.com> 10 ช่อง จำนวน 200 คลิปวิดีโอ โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสำหรับการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของเลคอฟและจอห์นสัน และโคเวกเซส ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน ผลการวิจัยพบว่า มีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความรวย จำนวน 96 ถ้อยคำ จัดกลุ่มได้ 4 มโนทัศน์ และพบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความจน จำนวน 118 ถ้อยคำ จัดกลุ่มได้ 4 มโนทัศน์ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเรื่องอิทธิบาท 4 โดยการศึกษาครั้งนี้ยังช่วยสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษากับระบบความคิด ทำให้เข้าใจระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อความรวย - ความจน อีกทั้งยังสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่สามารถขยายขอบเขตการศึกษาไปยังตัวบทอื่นและภาษาถิ่นอื่น ๆ ได้อีกด้วย

คำสำคัญ: อุปลักษณ์, อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์, ความรวย - ความจน, ภาษาไทยถิ่นอีสาน

Abstract

This research on conceptual metaphor of richness and poverty in the northeastern Thai dialect has the objective to analyse the conceptual metaphor regarding richness and poverty in the northeastern Thai dialect. This study will help reflect on the relationship of language and the thought system of people in Isaan society through the use of metaphors. As well as helping to understand the thinking system of language users regarding wealth - poverty more clearly. Humans use language to communicate. Especially the use of language in the form of comparisons in the thinking system of language users known as conceptual Metaphors This research is qualitative research. which collects information from 6 movies, 2 dramas and video clips from

* Received 12 May 2024; Revised 27 May 2024; Accepted 29 May 2024

www.youtube.com 10 channels, 200 video clips, applying the theory of metaphor analysis of Lakoff and Johnson and Kövecses is according to the principles of linguistics. The results of this research found 96 words of conceptual metaphors for wealth, grouped into 4 concepts, and 118 words of conceptual metaphors for poverty, grouped into 4 concepts. This research is a reflection on the relationship of language and thought systems. which is related to the principles of Buddhist teachings about Itthipatha 4. In addition, this study helps reflect on the relationship between language and thought systems. Makes it possible to understand the thinking system of language users regarding richness and poverty. It can also expand the scope of study to other texts and other dialects.

Keywords: Metaphor, Conceptual Metaphor, Richness - Poverty, Northeastern Thai Dialect

บทนำ

มนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร ตั้งแต่กระบวนการรับและกระบวนการส่งสาร การแสดงออกทางความคิด อารมณ์ และความรู้สึก ตลอดจนใช้ภาษาในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงการยึดถือและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังมีการนำภาษามาใช้เพื่อการเปรียบเทียบ ทั้งนี้ก็เพื่อทำให้เกิดเป็นความหมายใหม่ เป็นศิลปะในการสร้างสรรค์ทางภาษา อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มสีสันให้ภาษามีชีวิตชีวา และอธิบายภาษาเพื่อให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน นั่นคือ รูปภาษาที่เรียกว่า “อุปลักษณ์ (Metaphor)”

Lakoff, G. & Johnson, M. กล่าวถึงอุปลักษณ์ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันโดยตรงกับระบบความคิดและเกิดขึ้นกับการใช้ภาษาของคนในสังคม กล่าวคือ ภาษาที่ใช้กันอยู่ในสังคมนั้นอยู่ในรูปของการเปรียบเทียบเป็นอุปลักษณ์แทบทั้งสิ้นและยังสัมพันธ์กับระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาอีกด้วย การใช้ภาษาที่อยู่ในรูปของ อุปลักษณ์เกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ สื่อสารกันและรับรู้ความหมายของอุปลักษณ์เหล่านั้นได้โดยอาศัยประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษาในกลุ่มสังคมนั้น ๆ ยกตัวอย่างเช่น “TIME IS MONEY เวลาเป็นเงินทอง” (Lakoff, G. & Johnson, M., 1980) ซึ่งเป็นมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่และมีมโนทัศน์เกี่ยวกับเวลาว่าเป็นสิ่งที่มีค่า หรือ “อารมณ์โกรธคือไฟ” ก็เป็นตัวอย่างที่แสดงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาไทยที่มีมโนทัศน์เกี่ยวกับความโกรธหรืออารมณ์โกรธกับไฟ หรือ “ทุกข์เพิ่มพูนว่าดี มีจัญว่าพี่น้อง ลุงป้าเฒ่าว่าหลาน” และ “อยากจนให้ซี้ด อยากมีให้ทาน” ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับความรวยและความจนในสังคมอีสาน และจากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้อุปลักษณ์นั้นเป็นลักษณะของการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบซึ่งเป็นกลวิธีทางภาษาอีกรูปแบบหนึ่งที่ช่วยเพิ่มสีสันให้กับภาษา ช่วยอธิบายภาษาให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน และช่วยให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลได้มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ในวงวิชาการภาษาไทยและภาษาศาสตร์ ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาและรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาไทยของ ศุภชัย ติระวิชัย ซึ่งสรุปและแบ่งประเด็นการวิจัยออกเป็น 12 กลุ่ม โดยงานวิจัยทั้ง 12 กลุ่มนั้น ส่วนใหญ่เป็นการศึกษา อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นการศึกษาเรื่องที่ใกล้เคียงกันและทำเรื่องซ้ำซ้อนกันโดยการเปลี่ยนเฉพาะกลุ่มข้อมูล เช่น ศึกษาจากคลังข้อมูล หนังสือพิมพ์ ฯลฯ (ศุภชัย ติระวิชัย, 2561) สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์และนำเสนอให้เห็นความสัมพันธ์ของภาษากับระบบความคิดของ ผ่านการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความรวย - ความจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ภาษาและการศึกษาทางด้านภาษาศาสตร์สังคมอีกด้วย

นอกจากนี้ยัง พบว่า การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการนำแนวคิด/ทฤษฎีเสริมมาใช้ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในกลุ่มวาทศาสตร์ที่มักนิยมศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์โดยนำแนวคิดของโคเวกซ์

ปรากฏในหนังสือ “Metaphor: A Practical Introduction” โกทลี ปรากฏในหนังสือ “The language of metaphors” และชาร์เตอร์ริส - แบล็ค ปรากฏในหนังสือ “Politicians and Rhetoric: The persuasive power of metaphor” (Zoltán, K., 2010); (Charteris, M., 2005) และนอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่นำแนวคิดอุปลักษณ์ตามทฤษฎีการผสมมโนทัศน์ (Conceptual Blending) ของโฟกนีย์และเทอร์เนอร์ เขียนหนังสือเรื่อง “The way we think: conceptual blending and the mind’s hidden complexities” มาใช้วิเคราะห์งานวรรณคดีหรืองานวรรณกรรมด้วย และเมื่อพิจารณาเพิ่มเติมจะเห็นได้ว่าการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาถิ่นอีสานยังไม่มีการศึกษาอย่างแพร่หลายเมื่อเทียบกับการศึกษาในภาษาไทยมาตรฐาน (Gilles, F. & Mark, T., 2002) และจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมอีสานส่วนใหญ่ก็ยังไม่ปรากฏการศึกษาในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับระบบความคิดของผู้คนในสังคม อีกทั้งด้วยสภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีทำให้ถูกมองและเป็นภาพจำว่าสังคมอีสานเป็นภาคที่ประชาชนยากจนมากที่สุด เนื่องจากความแห้งแล้งและความเอาใจเอาเปรียบของพ่อค้าคนกลางและนายทุน ซึ่งเห็นได้จากขาวนาเมื่อฝนแล้งอาหารไม่พอกินต้องดิ้นรนต่อสู้ อีกทั้งยังถูกเอาเปรียบและตกเป็นเหยื่อของผู้มีอิทธิพล และต้องการความสะดวกสบายและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ดุสิต เอื้อสามาลัย, 2536) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบทความเรื่องสุขด้วยธรรม “อิทธิบาท 4” ธรรมแห่งความสำเร็จของงาน (ธีรพล ศรีเปื้อบัว, 2566) ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จแล้วเห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความรวย - ความจนในภาษาไทยถิ่นอีสานด้วยวิธีการวิเคราะห์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน เพื่อต้องการทราบและนำเสนอความสัมพันธ์ของภาษากับระบบความคิดของผู้คนในสังคมอีสาน ผ่านการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความรวย - ความจน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้เข้าใจระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานที่มีต่อความรวย - ความจนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (Zoltán, K., 2010)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของความรวย - ความจน ในภาษาไทยถิ่นอีสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยมีกระบวนการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานตาม และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมอีสาน

ขั้นที่ 2 การคัดเลือกกลุ่มข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแหล่งข้อมูลแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มข้อมูล คือ 1) เป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาและนำเสนอภาพสังคมวัฒนธรรมอีสาน มีการใช้ภาษาถิ่นอีสานเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร อีกทั้งเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมและทำรายได้สูง 2) เป็นละครที่มีเนื้อหาและนำเสนอภาพสังคมวัฒนธรรมอีสาน มีการใช้ภาษาถิ่นอีสานเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร อีกทั้งเป็นละครที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมและเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป และ 3) วิดีโอจากช่องในยูทูป (<https://www.youtube.com>) ที่มีการใช้ภาษาถิ่นอีสาน มีเนื้อหาและนำเสนอวิถีชีวิตเกี่ยวกับคนอีสาน โดยประยุกต์ใช้แนวทางของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff, G. & Johnson, M., 1980) และโคเวเกเซส (Zoltán, K., 2010)

ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดเลือกและเก็บรวบรวมข้อมูลตามเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลจาก 3 แหล่งข้อมูล คือ 1) ภาพยนตร์ จำนวน 6 เรื่อง 2) ละคร จำนวน 2 เรื่อง และ 3) วิดีโอจากช่องในยูทูป (<https://www.youtube.com>) ที่มีการใช้ภาษาถิ่นอีสาน มีเนื้อหาและนำเสนอวิถีชีวิตเกี่ยวกับคนอีสาน จำนวน 10 ช่อง

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ความรวย - ความจน ในภาษาไทยถิ่นอีสานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนำแนวคิดและทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 5 สรุปและอภิปรายผล ผู้วิจัยจะสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษาและนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

1. อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เกี่ยวกับความรวยในภาษาไทยถิ่นอีสาน พบจำนวน 96 ถ้อยคำ สามารถจำแนกตามกลุ่มความหมายที่สะท้อนอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ในระบบปริชาณของผู้ใช้ภาษาได้ 4 มโนทัศน์ ทั้งนี้ยังเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาเรื่องอิทธิบาท 4 คือ ข้อ 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น กล่าวคือ หลักธรรมดังกล่าวช่วยกล่อมเกลাজิตใจและความคิดของคนให้เกิดความพากเพียรที่จะนำไปสู่ความรวยและการประสบความสำเร็จ และ 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น กล่าวคือ หลักธรรมดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้คนมีความฝักใฝ่ในความรวยและปฏิบัติในสิ่งที่ดีเพื่อนำพาให้ตนเองไปสู่ความรวยและความสำเร็จ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ [ความรวย คือ อำนาจ] เป็นการนำถ้อยคำในมนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “อำนาจ” มาใช้เป็นแฉดวงมโนทัศน์ต้นทางเพื่อเปรียบเทียบกับ “ความรวย” ซึ่งเป็นแฉดวงมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “อำนาจ” มาใช้ในอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความรวยให้คนทั่วไปเข้าใจ จากการศึกษาค้นคว้า มีการนำถ้อยคำที่อยู่ในแฉดวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจมาใช้เป็นเพื่อเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ผู้ใดในหมู่บ้านแห่งนี้ จะต้องยกย่อง สรรเสริญความรวย ของพ่อกำนันกับคุณยอดชาย แม่นบ่ครับ
คุณยอดชาย (แหยม ยโสธร ภาค 1)

ตัวอย่างที่ 2

ปาดดดต ตั้งแต่ได้ผู้ฝรั่งนี้ มีสง่าราศีขึ้นหลายเนาะ ช่วย ยอมแพ้ เจ้าแล้วละ ยอม ยอม ยอม
รวยคักโพด (คิดฮอดไต่บ้าน อีสานชีรีส์)

ตัวอย่างที่ 3

โอย ๆ ๆ ๆ ๆ ช่วยละ ยอมให้ กับ ความรวย ของยายแด้ว (TB Entertainment: ไทแบนด์)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงหรืออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความรวยโดยการใช้คำศัพท์ที่อยู่ในแฉดวงความหมายของ “อำนาจ” มาใช้เพื่อกล่าวถึง “ความรวย” ได้แก่ คำว่า สรรเสริญ, ยอมแพ้, ยอม และ ยอมให้ มาใช้เปรียบเทียบกับความรวย ซึ่งสะท้อนให้ผู้ใช้ภาษาและผู้คนในสังคมอีสานเข้าใจและเห็นว่าความรวยเป็นสิ่งที่คนในสังคมอีสานและสังคมปัจจุบันให้การยอมรับหรือสรรเสริญความรวยหรือคนรวย โดยมองว่าความรวยหรือคนรวยยอมมีอำนาจหรือมีสิทธิบางอย่างที่มากกว่าคนธรรมดาทั่วไป เมื่อมีการนำศัพท์ที่อยู่ในแฉดวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจมาใช้เปรียบเทียบกับความรวยจึงทำให้การสื่อสารถามนทัศน์ความรวยคืออำนาจมีความเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดความหมาย ดังนี้

1.2 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความรวย คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์] เป็นการนำถ้อยคำในมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” มาใช้เป็นแวดวงมโนทัศน์ต้นทางเพื่อกล่าวหรือสะท้อนและแสดงต่อ “ความรวย” ซึ่งเป็นแวดวงมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” มาใช้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความรวยให้คนทั่วไปเข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า มีการนำถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาใช้เพื่อเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 4

มีงมานี่ นั้งลง คุกเข่า อ้อนวอนกุดีละ เพื่อกุใจดีขึ้นมา แล้วมีงกะจำไว้สมองไว้เลยนะ คนจนก็มีมบ่มีทางสู้กันได้ จังได้มีงกะต้องกราบต้องไหว้คนรวย ๆ จังพวกกู จำไว้ (ผู้บ่าวไทบ้าน อีสานอินดี้ ภาค 2)

ตัวอย่างที่ 5

มันกะปฏิเสธได้เนาะ คนเฮาสู้มือนี่มักสียอมรับแล้วกะเคารพให้เกียรติกันย่อนเงินย่อน ความรวยมาเป็นอันดับหนึ่ง มันบ่คือตะกี้ (ลูกอีสานในต่างแดน)

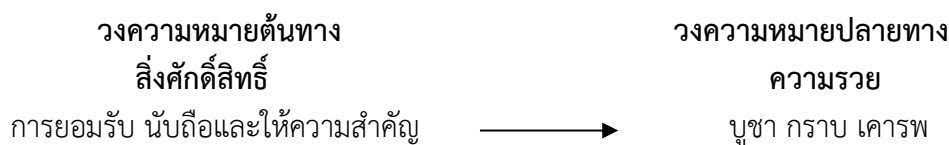
ตัวอย่างที่ 6

สุ ๆๆ ชุมสุสุคน ต้องกราบในความรวยของฉันนี่ คุณนายดอกท้อผุนี้ (แหยม ยโสธร ภาค 2)

ตัวอย่างที่ 7

ต่อให้สู้สิบูชในความอีก แต่มันกะกินบ่ได้... เพียะ!!! บูชาในความรวยหนี แนวนมันสิพามึง อิมทอง อีลูกบ่มักดี (แหยม ยโสธร ภาค 3)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงหรืออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความรวยโดยการใช้คำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายของ “สิ่งศักดิ์สิทธิ์” มาใช้เพื่อกล่าวถึง “ความรวย” ได้แก่ คำว่า กราบ, ไหว้, เคารพ และ บูชา มาใช้เปรียบเทียบกับความรวย ซึ่งสะท้อนให้ผู้ใช้ภาษาและผู้คนในสังคมอีสานเข้าใจและเห็นว่าความรวยเป็นสิ่งที่คนในสังคมอีสานและสังคมปัจจุบันให้การยอมรับนับถือ เช่นเดียวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนก็ให้การยอมรับ นับถือ และปฏิบัติด้วยความนอบน้อมซึ่งความรวยก็เช่นเดียวกัน เมื่อมีการนำศัพท์ที่อยู่วงความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาใช้เปรียบเทียบกับความรวยจึงทำให้การสื่อสารมโนทัศน์มีความเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น สามารถแสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมาย ดังนี้

1.3 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความรวย คือ วัตถุสิ่งของ] เป็นการนำถ้อยคำในมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “วัตถุสิ่งของ” มาใช้เป็นแวดวงมโนทัศน์ต้นทางเพื่อกล่าวถึง “ความรวย” ซึ่งเป็นแวดวงมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “วัตถุสิ่งของ” มาใช้ในการอธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความรวยให้คนทั่วไปเข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า มีการนำถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของมาใช้เพื่อเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 8

โอย ๆ ๆ ๆ ๆ พี่ก้านกะตายเนาะ สิมาคิดยากอิหยังคักแห่นแท้ แบกไว้มันหนักตัวความรวยของเฮ้านี้ยกให้ยอชยลูกชายสุดที่รักของเฮากะได้ตัว (แหยม ยโสธร ภาค 1)

ตัวอย่างที่ 9

น้องสร้อย พี่ทองคนนี้นี่ยินดีมอบให้น้องสร้อยได้เปิดส่วยอย่างเดะ มอบให้น้องสร้อยได้ทั้งความรัก มอบได้ทั้งความรวยน้าน้องสร้อย ปรับรักพี่ยอชคนนี้นี่แห่นบ่ (แหยม ยโสธร ภาค 1)

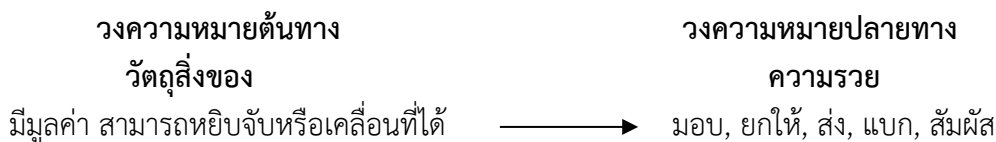
ตัวอย่างที่ 10

บักทอง!!! คนซี้ทุกซี้ขี้ยากจั่งมึง บ่มีทางได้สัมผัสความรวยแบบพวกกูดอก อะเฮี้ยยยย (แหยม ยโสธร ภาค 1)

ตัวอย่างที่ 11

เฮามันคนรวย ต้องเงินต่อเงิน รวยแลกรวย จั่งสิสมกัน ฮ่า ๆ ๆ ๆ (ฮักแพง)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงหรืออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความรวยโดยการใช้คำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายของวัตถุสิ่งของ ได้แก่ คำว่า ยก, ยกให้, แบก, มอบ, สัมผัส และ แลก มาใช้เปรียบเทียบกับความรวย ซึ่งสะท้อนให้ผู้รู้ภาษาและผู้คนในสังคมอีสานเข้าใจและเห็นว่า ความรวยก็เปรียบเสมือนวัตถุหรือสิ่งของที่คนเราสามารถหยิบจับ แตะต้องได้ มีตัวตน มีรูปร่าง/รูปทรง มีปริมาณ มีน้ำหนัก มีความเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนได้นั่นเอง สำหรับการอธิบายความรวยคือ วัตถุสิ่งของ จะอาศัยการอธิบายผ่านการใช้อ้อยคำที่อยู่ในแวดวงมโนทัศน์เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ ซึ่งสามารถแสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมาย ดังนี้

1.4 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความรวย คือ ดอกไม้หรือเครื่องหอม] เป็นการนำอ้อยคำในมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “ดอกไม้หรือเครื่องหอม” มาใช้เป็นแวดวงมโนทัศน์ต้นทางเพื่อกล่าวถึง “ความรวย” ซึ่งเป็นแวดวงมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “ดอกไม้หรือเครื่องหอม” มาใช้ในการสื่อสารเพื่ออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความรวยให้คนทั่วไปเข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า มีการนำอ้อยคำที่อยู่ในแวดวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหอม/ดอกไม้ มาใช้เพื่อเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 12

กลิ่นความรวยของคุณนายดอกท้อเนี่ยหอมมาแต่ไกลเลยเนาะคร่ำ (แหยม ยโสธร ภาค 1)

ตัวอย่างที่ 13

แน่นอนอยู่แล้วละ ความรวยของอีนันมันกะหอมฮวย ๆ แบบนี้ละคะ (แหยม ยโสธร ภาค 2)

ตัวอย่างที่ 14

ผู้สาวคนรวยหนี เนื้อโตนิกะหอมหอมบ่ว่าสิเฮ็ดอิหยัง หย่างไปไสกะมีแต่คนห่มคนหอม (ส้ม ภัคเสียน)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงหรืออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความรวยโดยใช้คำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายของดอกไม้หรือเครื่องหอม ได้แก่ คำว่า กลิ่น, หอมฮวย ๆ (ฟุ้ง) และ หอม มาใช้เปรียบเทียบกับความรวย ซึ่งสะท้อนให้ผู้ใช้งานภาษาและผู้คนในสังคมอีสานเข้าใจและเห็นว่า ความรวยก็เปรียบเสมือนเครื่องหอม/ดอกไม้ ที่คนเราสามารถหยิบจับได้ รับรู้ มองเห็น และรับรู้กลิ่นหอมได้ มีความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สำหรับการอธิบายความรวย คือ ดอกไม้หรือเครื่องหอม จะอาศัยการอธิบายผ่านการใช้ถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงมโนทัศน์เกี่ยวกับดอกไม้หรือเครื่องหอม สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดความหมาย ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

ดอกไม้หรือเครื่องหอม

รูปร่างและคุณลักษณะ

วงความหมายปลายทาง

ความรวย

กลิ่น, หอม, ฮวย ๆ (ฟุ้ง)

2. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความจนในบริบทสังคมวัฒนธรรมอีสาน พบจำนวน 118 ถ้อยคำสามารถจำแนกตามกลุ่มความหมายที่สะท้อนอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในระบบนิเวศของผู้ใช้ภาษาได้ 4 มโนทัศน์ ทั้งนี้ยังเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาเรื่องอิทธิบาท 4 คือ ข้อ 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น และ 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น กล่าวคือ หลักธรรมดังกล่าวช่วยกล่อมเกลাজิตใจและความคิดของคนให้มีความพอใจรักใคร่ในความจนที่ตนเองประสบพบเจอ และเกิดความพากเพียร ไม่ย่อท้อต่อความจนและอุปสรรคที่พบเจอจนนำไปสู่ความรวยและการประสบความสำเร็จ และ 4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น กล่าวคือ หลักธรรมดังกล่าวช่วยกล่อมเกลাজิตใจให้คนเข้าใจในเหตุผลที่ตนเองได้ประสบกับความจน ยอมรับและเรียนรู้ และเข้าใจเหตุผลในสิ่งที่เกิดขึ้นด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [ความจน คือ สงคราม] เป็นการนำถ้อยคำในมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “สงคราม” มาใช้เป็นแวดวงมโนทัศน์ต้นทางเพื่อกล่าวถึง “ความจน” ซึ่งเป็นแวดวงมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “สงคราม” มาใช้ในการสื่อสารเพื่ออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความจนให้คนทั่วไปเข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า มีการนำถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับสงครามมาใช้เพื่อเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 15

พี่น้องทุกคน เขาต้องลุกขึ้นสู้กับความยากจนนะ เขาต้องเอาชนะมันให้ได้ ลู้!!! (มนต์รักหนองผักกาดแยง)

ตัวอย่างที่ 16

ประสาความจน กลีลองสู้เบิ่งให้มึงเห็นว่าคนจ้งกูะสู้มึงได้ (ผู้บ่าวไทบ้าน อีสานอินดี้ ภาค 1)

ตัวอย่างที่ 17

ที่ต้องดิ้นรนมาทำงานต่างบ้านต่างเมืองนี้กะย่อนความจน อยากลองสู้เบิ่ง อยากเอาชนะความจนให้ได้ (ลูกอีสานในต่างแดน)

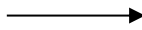
จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงหรืออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความจนโดยใช้คำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายของ “สงคราม” มาใช้เพื่อกล่าวถึง “ความจน” ได้แก่ คำว่า ลุกขึ้นสู้, เอาชนะ, ลีลองสู้ และ สู้ มาใช้เปรียบเทียบกับความจน ซึ่งสะท้อนให้ผู้ใช้งานภาษาและผู้คนในสังคมอีสานเข้าใจและเห็นว่าความจนเป็นสิ่งที่คนในสังคมอีสานและสังคมปัจจุบันหลีกเลี่ยง ไม่พึงปรารถนา และต้องการเอาชนะ เมื่อมีการนำศัพท์ที่อยู่วงความหมาย

ที่เกี่ยวข้องกับสงครามมาใช้เปรียบเทียบกับความจริงทำให้การสื่อสารโน้ตทัศน์มีความเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดความหมาย ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

สงคราม
ศัตรู/คู่ต่อสู้
การต่อสู้/อาวุธ
ผลการต่อสู้

วงความหมายปลายทาง

ความจน
ความจน
สู้, ลูกขึ้นสู้, ลองสู้
แพ้, ชนะ, เอาชนะ

2.2 อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ [ความจน คือ สิ่งปฏิบูล] เป็นการนำถ้อยคำในมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “สิ่งปฏิบูล” มาใช้เป็นแวดวงมโนทัศน์ต้นทางเพื่อกล่าวถึง “ความจน” ซึ่งเป็นแวดวงมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “สิ่งปฏิบูล” หรือ สิ่งสปรกปรกมาใช้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความจนให้คนทั่วไปเข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า มีการนำถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปฏิบูลมาใช้เพื่อเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 18

นีกว่าแม่นผู้ได้ บัดได้แท้กะซุมคนจนนี้เอง หยิบไปไกล ๆ กูหมื่นกลื่นสาบคนจนจั่งพวกสุ
(ปัญญาเรณู ภาค 1)

ตัวอย่างที่ 19

ลูกหล่าเอ้ย เหลียวเบ็งซุมจน ๆ พวกนั้นดู คีเป็นตาชี่เดียดคักและ สีเอาอียังน้อมมาเทียบชั้นกับ
ลูกชายของแม่ อ่า ๆ (แหยม ยโสธร ภาค 1)

ตัวอย่างที่ 20

หนิ ๆ ๆ ๆ หนิไปไกล ๆ ซุมหมี่สุ่นะ ซุมซี้ทุกซี้ยากเดี่ยวสิมาเปื่อนฉั่นกับหลานสาวของฉั่น ไปเลย
ออกไปไกล ๆ ไป!!! (แหยม ยโสธร ภาค 1)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงหรืออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความจนโดยการใช้คำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายของ สิ่งปฏิบูล ได้แก่ คำว่า หมื่น, กลื่นสาบ, ตาชี่เดียด และ เปื่อน มาใช้เปรียบเทียบกับความจน ซึ่งสะท้อนให้ผู้ใช้ภาษาและผู้คนในสังคมอีสานเข้าใจและเห็นว่า ความจนก็เปรียบเสมือนสิ่งปฏิบูลหรือสิ่งสปรกปรกที่ผู้คนรังเกียจ โดยอธิบายผ่านการใช้อธิบายถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงมโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งปฏิบูลหรือเชื่อมโยงคุณลักษณะของสิ่งสปรกปรกต่าง ๆ กับสิ่งปฏิบูล สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดความหมาย ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

สิ่งปฏิบูล
สปรก น่ารังเกียจ

วงความหมายปลายทาง

ความจน
หมื่น, เปื่อน, หมื่นสาบ

2.3 อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ [ความจน คือ สัตว์] เป็นการนำถ้อยคำในมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “สัตว์” มาใช้เป็นแวดวงมโนทัศน์ต้นทางเพื่อกล่าวถึง “ความจน” ซึ่งเป็นแวดวงมโนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงทั้งชื่อและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “สัตว์” มาใช้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความจนให้คนทั่วไป

เข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า มีการนำถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์มาใช้เพื่อเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 21

บักหมาขี้เหียนเอ๊ย!!! คนจนแบบมึง เจียมโตไหนกะดีเด้อ (TB Entertainment : ไทแบนด์)

ตัวอย่างที่ 22

เบิ่งสารรูปจะของแห่น จนกะจน ช่างบ่เจียมแห่นน้อ ว่าแม่นหมาข้างถนน เขา ๆๆ ไปไกล ๆ (TB Entertainment: ไทแบนด์)

ตัวอย่างที่ 23

เรื่องขันหมากบ่ต้องถ่าถุกษยามดอกคร่า I don't worry ถ่าไปถ่ามาฉั่นย่าน ย่านพวกจน ๆ พวกเห็บ พวกหมัด พวกเพลี้ย มันมาเกาะหลายช้อย เอ็ดให้หลานช้อยนิหมองมัว หนหวยพร้อมคร่า (แหยม ยโสธร ภาค 1)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงหรืออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความจนโดยใช้คำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายของ “สัตว์” ได้แก่ คำว่า หมาขี้เหียน, เห็บ, หมัด, เพลี้ย และ หมาข้างถนน มาใช้เปรียบเทียบกับความจน ซึ่งสะท้อนให้ผู้ใช้งานและผู้คนในสังคมอีสานเข้าใจและเห็นว่า ความจนก็เปรียบเสมือนสัตว์ที่ผู้คนรังเกียจ ไม่อยากเข้าใกล้ ไม่มีประโยชน์หรือถูกใช้ในการด่า สำหรับการอธิบายความจน คือ สัตว์ จะอาศัยการอธิบายผ่านการใช้ถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงมนทัศน์เกี่ยวกับสัตว์ผู้คนไม่อยากเข้าใกล้ ไม่มีประโยชน์ สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดความหมายได้ ดังนี้

2.4 อุปลักษณเชิงมนทัศน์ [ความจน คือ วัตถุสิ่งของ] เป็นการนำถ้อยคำในมนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับ “วัตถุสิ่งของ” มาใช้เป็นแวดวงมนทัศน์ต้นทางเพื่อกล่าวถึง “ความจน” ซึ่งเป็นแวดวงมนทัศน์ปลายทาง โดยมีการเชื่อมโยงลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “วัตถุสิ่งของ” มาใช้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความจนให้คนทั่วไปเข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อสาร จากการศึกษาพบว่า มีการนำถ้อยคำที่อยู่ในแวดวงความหมายที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของมาใช้เพื่อเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 24

ความจนคือสิ่งที่เฮาบได้เลือก แต่มันกะเลือกที่สืออยู่กับเฮา คะชั้นเฮากะต้องอยู่กับมันให้ได้ (มนต์รักหนองผักกะแยง)

ตัวอย่างที่ 25

อ้อย!!! ช้อยอยากลิโยนมันถิ่มแท้ความทุกข์ยากหนิ จังแม่มันบ่เหม็ดเป็นจักเทือ (ไต่บ้าน เดอะซีรีส์ ภาค 2)

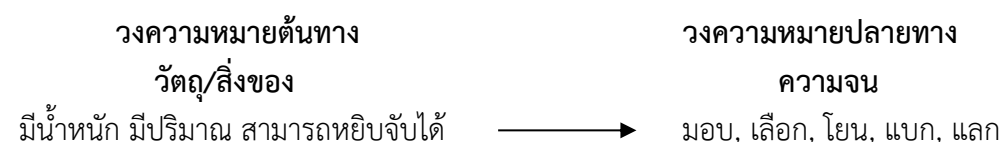
ตัวอย่างที่ 26

โอ้ยน้ำ!!! ยามไฉนจะไปจากกุ๊กกึ่งเพื่อหิบบัก**ความจน** ภูโกลัสนี้**แบก**มึงบ่ไหวละเด้อ เดี่ยว ๆ ๆ ๆ (คิดฮอดไต่บ้าน อีสานซีรีส์)

ตัวอย่างที่ 27

ลงทุนแบกความฝัน**หอบความจน**ข้ามน้ำข้ามทะเลมาไกลปานนี้ ช้นบ่รวยกะสิบ่กลับเด้อบ้าน (อีสานต่างแดน)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นการกล่าวถึงหรืออธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความจนโดยใช้คำศัพท์ที่อยู่ในแวดวงความหมายของวัตถุสิ่งของ ได้แก่ คำว่า เลือก, โยน, แบก และ หอบ มาใช้เปรียบเทียบกับความจน ซึ่งสะท้อนให้ผู้ใช้ภาษาและผู้คนในสังคมอีสานเข้าใจและเห็นว่า ความจนก็เปรียบเสมือนวัตถุหรือสิ่งของที่คนเราสามารถหยิบจับ และต้องได้ มีปริมาณ มีน้ำหนัก มีความเป็นรูปธรรม สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดความหมาย ดังนี้

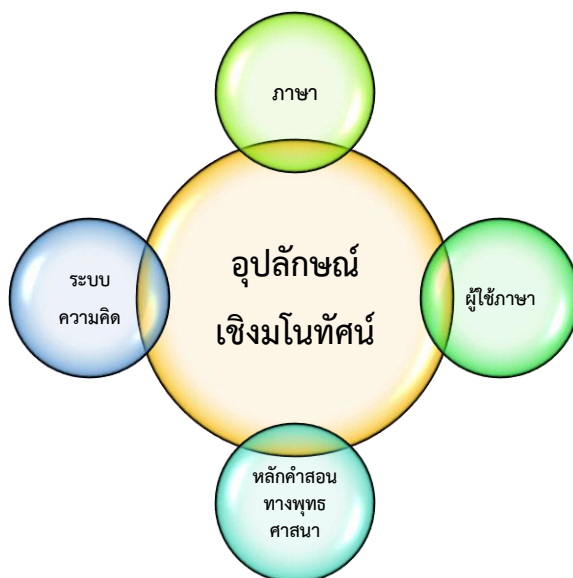

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัย พบว่า อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่ปรากฏแสดงให้เห็นมุมมองของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อความรวยในสังคมอีสานในเชิงบวก โดยมองว่าความรวยเป็นสิ่งที่ดี น่าชื่นชม คนทั่วไปให้การยอมรับ เคารพและเป็นสิ่งพึงปรารถนา ทำให้มีความสุขสบายและมีอำนาจ ดังจะเห็นได้จากอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ ความรวย คือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนมุมมองของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อความจนนั้นสะท้อนมุมมองในเชิงลบ โดยมองว่าความจนเป็นสิ่งไม่ดี ไม่พึงปรารถนา เป็นเหมือนศัตรูและอุปสรรคที่ทำให้ชีวิตไม่มีความสุข ดูต่ำต้อยกว่าบุคคลอื่น ซึ่งสะท้อนจากอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ ความจน คือ สงคราม ที่ต้องต่อสู้ เอาชนะ ดิ้นรน หลีกหนีและทำให้ความจนหายไป นอกจากนี้ยังพบว่า ผลการศึกษาบางส่วนมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพล เอกพจน์ ที่ทำงานวิจัยเรื่องอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ความจนในภาษาไทย: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยบนเว็บไซต์พันทิปดอทคอม โดยสอดคล้องกันในประเด็น ความจนคือสงคราม และ ความจนคือวัตถุสิ่งของ แต่ผลการศึกษาที่สะท้อนมุมมองที่แตกต่างจากงานวิจัยข้างต้น เนื่องด้วยงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันและศึกษาในประเด็นความรวย - ความจน ในบริบทสังคมวัฒนธรรมอีสาน (ธนพล เอกพจน์, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งแก้ว แห้วสุโน; เชิดชัย อุดมพันธ์; หทัยวรรณ มณีวงศ์ ถึงจะเป็นงานที่ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทสังคมอีสาน แต่งานทั้ง 3 เรื่องก็ไม่ได้ศึกษาในประเด็นความรวย - ความจน จึงปรากฏผลการศึกษาที่แตกต่างและไม่เข้าช้อยกับงานวิจัยครั้งนี้ อีกทั้งงานวิจัยนี้นำเสนอและสะท้อนมุมมองของผู้ใช้ภาษาที่มีต่อความรวย - ความจนในสังคมอีสานที่ช่วยทำให้เข้าใจระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (กิ่งแก้ว แห้วสุโน, 2552); (เชิดชัย อุดมพันธ์, 2555); (หทัยวรรณ มณีวงศ์, 2555)

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ความรวย - ความจนในภาษาไทยถิ่นอีสานครั้งนี้ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์กับภาษา ผู้ใช้ภาษา ระบบความคิดและหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างอุปลักษณะเชิงมนทัศน์กับภาษา

จากการศึกษาอุปลักษณะความรวยและอุปลักษณะความจนในครั้งนี้ พบว่า มี 1 มโนทัศน์ที่เหมือนกัน คือ มโนทัศน์วัตถุสิ่งของ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าในมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในบริบทสังคมวัฒนธรรมอีสานมองว่าทั้งความรวยและความจนนั้นก็เปรียบเทียบเสมือนสิ่งของที่มีรูปร่าง มีความเป็นรูปธรรมชัดเจน ทั้ง ๆ ที่สองสิ่งนี้เป็นนามธรรม แต่เมื่อมีการใช้ภาษาในรูปแบบ อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ก็ทำให้สองสิ่งนี้มีความหมายที่ชัดเจนขึ้นนอกจากนี้ อุปลักษณะเชิงมนทัศน์ที่ปรากฏเกิดจากการที่ผู้ใช้นำนามโนทัศน์รูปธรรมที่หล่อหลอมจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาช่วยอธิบายให้เข้าใจสภาพหรือลักษณะตลอดจนความหมายของความรวย - ความจนซึ่งมีความเป็นนามธรรมให้ชัดเจนขึ้นด้วยการถ้อยคำลักษณะเด่นบางประการที่สอดคล้องกันระหว่างมโนทัศน์ในระบบปริชานหรือระบบความคิด ผลการศึกษาครั้งนี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีและมุมมองของนักภาษาศาสตร์ปริชานที่มองว่าภาษากับความคิดมีความสัมพันธ์กัน เพราะภาษาเป็นภาพสะท้อนของความคิด ซึ่งอาศัยประสบการณ์และการมองโลกของมนุษย์ซึ่งอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ที่ปรากฏจึงเป็นเครื่องยืนยันและสะท้อนระบบคิดได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าการใช้ อุปลักษณะเชิงมนทัศน์เป็นกลวิธีทางภาษาอีกรูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภาษากับระบบความคิด และยังมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเรื่องอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น และ 4) วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้นอีกด้วย

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับความรวย จำนวน 96 ถ้อยคำ จำแนกตามกลุ่มความหมายที่สะท้อนมโนทัศน์ในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษาได้ 4 มโนทัศน์ ได้แก่ อำนาจ, สิ่งศักดิ์สิทธิ์, วัตถุสิ่งของ และดอกไม้หรือเครื่องหอม และพบถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับความจน จำนวน 118 ถ้อยคำ จำแนกตามกลุ่มความหมายที่สะท้อนมโนทัศน์ในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษาได้ 4 มโนทัศน์ ได้แก่ สงคราม, สิ่งปฏิกูล สัตว์ และวัตถุสิ่งของ สำหรับข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้เห็นปรากฏการณ์ทางภาษาในบริบทสังคมวัฒนธรรมอีสาน และยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ผู้ใช้ภาษา ซึ่งผลจากการวิจัยนี้จึงช่วยขยายขอบเขตการศึกษา อุปลักษณะตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาอุปลักษณะในกลุ่มข้อมูลภาษาถิ่น โดยสามารถนำผลจากการวิจัยและองค์ความรู้ที่ได้จาก

การวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางด้านวรรณคดีและภาษาศาสตร์ภาษาไทยได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจหรือการทำวิจัยในครั้งต่อไป คือ หากมีการศึกษาจากตัวบทอื่น เช่น บทเพลงหรือพยางค์ อาจพบรูปคำ อุปสรรคที่สะท้อนมโนทัศน์ในอีกแง่มุมที่อาจแตกต่างกัน หรือศึกษาในประเด็นอื่น ๆ นอกจากความรวย - ความจน และศึกษาในภาษาถิ่นอื่น ๆ ก็อาจทำให้เห็นอุปสรรคเชิงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในหลากหลายสังคมวัฒนธรรม และจะทำให้การศึกษาอุปสรรคเชิงมโนทัศน์ขยายขอบเขตของการศึกษาไปอย่างกว้างขวางและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว แห้วสุโน. (2552). อุปสรรคในภาษาอุษาคเนย์ถิ่นอีสาน อำเภอมะนัง จังหวัดมุกดาหาร. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เชิดชัย อุดมพันธ์. (2555). อุปสรรคเกี่ยวกับโรคในภาษาไทยถิ่นใต้. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดุสิต เอื้อสามาลัย. (2536). สภาพหุวัฒนธรรมอีสานจากภาพยนตร์ไทยระหว่างปี พ.ศ. 2520 - 2526. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนพล เอกพจน์. (2561). อุปสรรคเชิงมโนทัศน์ความจนในภาษาไทย: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยบนเว็บไซต์พันทิปดอทคอม. วารสารรวมสาร, 16(1), 377-400.
- ธีรพล ศรีเปื้อนบัว. (2566). สุขด้วยธรรม “อิทธิบาท 4” ธรรมแห่งความสำเร็จของงาน. วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, 36(2), 108-115.
- ศุภชัย ต๊ะวิชัย. (2561). สถานภาพงานวิจัยอุปสรรคเชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 40(2), 202-254.
- หทัยวรรณ มณีวงศ์. (2555). อุปสรรคที่เกี่ยวกับผู้ขายและผู้หญิงในเพลงลูกทุ่งอีสาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Charteris, M. (2005). *Politicians and Rhetoric: The persuasive power of metaphor*. New York: Palgrave Macmillan.
- Gilles, F. & Mark, T. (2002). *The way we think: conceptual blending and the mind's hidden complexities*. New York: Basic Books.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphor We Live By*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Zoltán, K. (2010). *Metaphor: A Practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.

สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้พลศึกษา ในกิจกรรมกีฬาเนตบอล*

SITUATIONS, PROBLEMS, AND NEEDS FOR PHYSICAL EDUCATION LEARNING MANAGEMENT IN NETBALL

พัชรภา เกิดโคตรทรัพย์*, สาธิน ประจันบาน, อนันต์ มลารัตน์

Pacharapa Kerdphoksap*, Sathin Prachanban, Anan Malarat

คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นครนายก ประเทศไทย

Faculty of Health and Physical Education, Srinakharinwirot University, Nakhon Nayok, Thailand

*Corresponding author E-mail; muudiamond1612@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอลจากโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอลเหมือนกัน แต่มีบริบทแตกต่างกัน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยกลุ่มที่ศึกษาประกอบด้วย ผู้สอนที่เชี่ยวชาญการสอนกิจกรรมกีฬาเนตบอล จำนวน 4 คน และผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านการเรียนกิจกรรมกีฬาเนตบอลมาแล้ว จำนวน 20 คนจาก 4 โรงเรียน ที่มีบริบทแตกต่างกัน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การสรุปแบบอุปนัย และการเปรียบเทียบความคงที่ของข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนโดยส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน มีการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การฝึกทักษะการรับ-ส่งลูก ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะการทำคะแนน และทักษะการเล่นทีม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบเดิมซ้ำ ๆ มีเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลที่ไม่ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้เรียนบางส่วนต้องการให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบของกิจกรรมให้มีความน่าสนใจมากขึ้น และต้องการสื่อการเรียนรู้ที่เข้าถึงง่าย สามารถนำไปทบทวนด้วยตนเองได้ จากสิ่งที่พบบ่งชี้ว่า มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอลให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุม มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย น่าสนใจ มีสื่อการเรียนรู้ที่ง่ายต่อการจัดเก็บและนำไปทบทวนได้ด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีลักษณะแตกต่างกันให้มีผลสัมฤทธิ์ และความสามารถในทักษะต่าง ๆ ที่ดีขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: สภาพปัจจุบัน, ปัญหา, ความต้องการจำเป็น, การจัดการเรียนรู้พลศึกษา, กิจกรรมกีฬาเนตบอล

Abstract

This research is survey research. The objective is to study the situations, problems, and needs for physical education learning management in netball. The participants consisted of four teachers with expertise in teaching netball and 20 secondary students with netball learning experience. The teachers and students, being from four schools with different contexts, were selected by purposive sampling. The research instrument was a semi-structured interview. The qualitative data was compared and analyzed using inductive content analysis. The result found

* Received 15 May 2024; Revised 30 May 2024; Accepted 31 May 2024

that most schools used a 5-step learning process; there were learning activities about the history of netball, receiving and passing ball skills, movement skills, shooting skills, and team skills. Those activities could not attract students' attention because they were redundant. There were criteria that did not cover learning objectives. Some students needed more attractive learning activities and easy-access learning media. It indicated that it was necessary to develop a physical education learning model for netball. The learning model should have (1) comprehensive content, (2) attractive modern learning activities, and (3) effective learning media. Comprehensive content consists of both knowledge and physical skills about netball. Effective learning media are easy to access, support students in reviewing the lesson by themselves, and improve academic achievement and physical skill in netball.

Keywords: Situations, Problems, Needs, Physical Education Learning Management, Netball

บทนำ

ท่ามกลางความซับซ้อนของสังคมในทุกมิติ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามามีบทบาทช่วยให้การจัดการศึกษาเข้าถึงง่าย และมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น การเรียนรู้ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของยุคปัจจุบัน จึงต้องเร่งปรับตัว (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], 2020) และเปลี่ยนวิธีการคิดเพื่อจัดการเรียนรู้ในบทบาทใหม่ เริ่มจากผู้สอนที่เปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้กลายเป็นผู้ชี้แนะ หรือผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คอยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และให้ผลสะท้อนกลับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ผู้สอนต้องมีเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่ชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลได้ ผู้สอนที่ดีต้องรู้จักเรียนรู้ และปรับตัว มีการแสวงหาวิธีการจัดการเรียนรู้ ให้ทันกับยุคสมัย เหมือนเช่นกับ “ครู” ในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องปรับความคิด เปลี่ยนแปลงวิธีการ และประเมินการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สนองต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคของการแข่งขันที่เต็มไปด้วยศักยภาพของผู้เรียน (ประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันนั้น เป็นสิ่งสำคัญ วิชาพลศึกษาก็เป็นการศึกษาอีกแขนงหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยใช้กีฬาและกิจกรรมทางพลศึกษา ที่หลากหลายเป็นสื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2561) ในการเรียนรู้วิชาพลศึกษาผู้เรียนจะได้รับโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรม ทางกาย และกีฬาต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามศักยภาพด้านความเจริญเติบโต และพัฒนาการทางกาย ได้ปรับปรุงคุณภาพ และสมรรถภาพทางกาย เกิดการพัฒนาทักษะทางกลไกอย่างเต็มที่ ได้เรียนรู้ถึงความสำคัญ ในการฝึกฝนตนเองตามกฎ กติกา และระเบียบวินัย ผ่านการแข่งขัน และการทำงานร่วมกันเป็นทีม อีกทั้งได้รับประสบการณ์จริง ผ่านการลงมือทำจนเกิดความถนัด ความสนใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ยังจะช่วยส่งผลให้ผู้เรียน มีสมรรถภาพทางกายที่ดี และรักการออกกำลังกาย (นภาพรพรณ ปิ่นทอง และนัยนา บุพพวงษ์, 2565) สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีรูปแบบที่หลากหลาย ต่อเนื่อง เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งความรู้ และทักษะที่จำเป็น มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เข้าใจธรรมชาติและชีวิต รู้จักและเข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

การจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเอบอล เป็นกิจกรรมหนึ่งในรายวิชาพลศึกษา กิจกรรมดังกล่าวจึงช่วยส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหว และการทำงานเป็นทีม อีกทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

และการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียนด้วย กีฬานาเนตบอล เป็นกีฬาสำหรับผู้หญิง จัดอยู่ในกีฬาประเภททีม พัฒนามาจาก กีฬาบาสเกตบอล ในการแข่งขันจะประกอบไปด้วยผู้เล่น 2 ทีม ทีมละ 7 คน หรือ 7 ตำแหน่ง โดยแต่ละตำแหน่ง จะมีพื้นที่รับผิดชอบแตกต่างกันไป และไม่อนุญาตให้ผู้เล่นเข้าปะทะหรือรบกวน ขณะที่ผู้เล่นทีมตรงข้ามกำลังเล่น บอลอยู่ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ และที่สำคัญที่สุดในกีฬานาเนตบอล คือ การเคลื่อนที่ เพราะถ้าเมื่อใดก็ตามที่ เคลื่อนที่หรือลงเท้าผิดจังหวะ จะทำให้เสียการครองบอลทันที และจะเปลี่ยนจากฝ่ายรุกเป็นฝ่ายรับ ทำให้มีโอกาส เสียแต้มสูง (สำนักข่าวไทย, 2565) ดังนั้น การเล่นกีฬานาเนตบอล มีทักษะเฉพาะที่ต้องทำความเข้าใจก่อนการเล่นอยู่ หลายทักษะ เช่น ทักษะการรับ-ส่งบอล ทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ทักษะการทำคะแนน เป็นต้น โดยทักษะ ที่กล่าวมานี้ ต้องผ่านการฝึกซ้อม และการทบทวน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความรู้ และทักษะต่าง ๆ ผู้วิจัย ซึ่งอยู่ในฐานะผู้สอนวิชาพลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเนตบอลนั้น จึงมีความสนใจ ต้องการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเนตบอลตามทัศนะผู้สอน และผู้เรียน

การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ พลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเนตบอล จากโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนา และสร้าง รูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเนตบอลที่แตกต่าง หลากหลาย และน่าสนใจมากขึ้นกว่าเดิม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการจำเป็น ในการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเนตบอล จากโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเนตบอลเหมือนกัน แต่มีบริบทแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้ วิชาพลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเนตบอลอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี มีรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ศึกษา ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้สอนวิชาพลศึกษา ที่สอนกิจกรรมกีฬานาเนตบอลในระดับมัธยมศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ติดต่อกัน โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งหมด 4 คน และผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านการเรียนวิชาพลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเนตบอลมาแล้ว 1 ภาคเรียน โรงเรียนละ 5 คน รวมทั้งหมด 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่มีข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรม กีฬานาเนตบอล เครื่องมื่อดังกล่าว ผ่านการตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรง และความครอบคลุมของ ประเด็นคำถาม จากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้พลศึกษา และการวัดและประเมินผลพลศึกษา จำนวน 3 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้พลศึกษา ในกิจกรรมกีฬานาเนตบอล ตามทัศนะผู้สอน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบบุคคล (Personal interview)
2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นของการจัดการ เรียนรู้ พลศึกษาในกิจกรรมกีฬานาเนตบอล ตามทัศนะผู้เรียน โดยใช้ในการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Group interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็น กรณีศึกษาพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการเข้าสัมภาษณ์ผู้สอน และผู้เรียน
2. นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ผู้สอน และผู้เรียน ในโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียน แล้วตรวจสอบความครบถ้วนในการตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลและเนื้อหาที่สมบูรณ์ และนำไปสังเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะถูกนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) โดยใช้การสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และการเปรียบเทียบความคงที่ของข้อมูล (Constant Comparative) เพื่อนำข้อมูลเอกสาร และแบบสัมภาษณ์ มาสังเคราะห์ ตีความและสร้างข้อค้นพบของงานวิจัย

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอล ผู้วิจัยแบ่งรายละเอียดออกเป็น 2 ประเด็น คือ ข้อมูลตามทัศนะของผู้สอนวิชาพลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอล และข้อมูลตามทัศนะของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชาพลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหา การจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอล ตามทัศนะของผู้สอนวิชาพลศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ทั้ง 4 โรงเรียน มีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ด้านจิตพิสัย เป็นด้านที่มีน้ำหนักเท่ากันในทุกโรงเรียน แต่บางโรงเรียนจะให้น้ำหนักด้านพุทธิพิสัยมากกว่า คือ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เรื่องกฎ กติกา และตำแหน่งการเล่นกีฬาเนตบอล บางโรงเรียนให้น้ำหนักด้านทักษะพิสัยมากกว่า โดยวัตถุประสงค์ที่กำหนดนั้น จะเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะพื้นฐานการเล่นกีฬาเนตบอล เช่น ทักษะการรับ-ส่งบอล การทำคะแนน การเคลื่อนไหวพื้นฐาน รวมทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกายของผู้เรียนในเรื่องของการทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ จากสภาพที่พบเจอจึงทำให้แต่ละโรงเรียน มีปัญหาที่แตกต่างกัน โรงเรียนที่เน้นด้านพุทธิพิสัย ผู้เรียนจะขาดการพัฒนาด้านทักษะการเล่นกีฬาเนตบอล โรงเรียนที่เน้นด้านทักษะพิสัย ผู้เรียนจะขาดการพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับกฎ และกติกาของกีฬาเนตบอล

2. ด้านวัตถุประสงค์

2.1 ท่านมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษา ในกิจกรรมกีฬาเนตบอลอย่างไร

1. นักเรียนมีความเข้าใจในตำแหน่งการเล่นทีม โดยเฉพาะตำแหน่งที่ตนเองเลือก
2. นักเรียนมีสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงคล่องตัว สามารถเคลื่อนไหวในสนามได้คล่องแคล่วรวดเร็ว
3. นักเรียนสามารถเล่นได้ตามกฎ กติกา และสามารถเป็นผู้เล่นและผู้ชมและผู้ตัดสินที่ดี
4. นักเรียนพึงพอใจกับความรู้ที่ได้จากกีฬา และมีความสนใจในการเล่น

ภาพที่ 1 ตัวอย่างการจัดบันทึกคำตอบของครูผู้สอนในด้านวัตถุประสงค์

1.2 ด้านเนื้อหาของรายวิชา ทั้ง 4 โรงเรียนกำหนดเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอ้างอิงตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื้อหาที่กำหนดจะครอบคลุมในเรื่องประวัติความเป็นมา กฎ กติกา ตำแหน่งการเล่นกีฬาเนตบอล การเล่นทีม ทักษะพื้นฐานการเล่นกีฬาเนตบอล แต่เนื้อหาที่กำหนดมานั้น ยังไม่เหมาะสมกับระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้จริง

1.3 ด้านกระบวนการ และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 75 ยังคงใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียม 2) ขั้นอธิบายและสาธิต 3) ขั้นฝึกปฏิบัติ 4) ขั้น

นำไปใช้ และ 5) ขั้นสรุป แต่มีส่วนน้อย ร้อยละ 25 ที่ปรับการสอนเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ขั้นสรุป โรงเรียนส่วนใหญ่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แต่ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ผู้สอนวางแผนไว้ เนื่องจากมีเวลาในการจัดการเรียนรู้จำกัด ผู้เรียนจึงเรียนรู้ได้อย่างไม่เต็มที่ และไม่สามารถฝึกฝนจนเกิดความชำนาญได้ บางโรงเรียน ผู้สอนคอยกำหนดแนวทางปฏิบัติของผู้เรียนในทุกขั้นตอน ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนถูกจำกัดการพัฒนาในบางทักษะ ปัญหาที่ทุกโรงเรียนพบเหมือนกัน คือ กิจกรรมการเรียนรู้ขาดความหลากหลาย และไม่น่าสนใจ ไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความชื่นชอบในกีฬาเนตบอล

1.4 ด้านสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ ทั้ง 4 โรงเรียน มีสื่อ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กีฬาเนตบอลที่เพียงพอกับความต้องการและจำนวนของผู้เรียน แต่จากการเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทุกโรงเรียนทราบว่า ยังขาดในส่วนของการเรียนออนไลน์ และสื่อประกอบการสอน เช่น สื่อนำเสนอ PowerPoint ที่สามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนได้ เนื่องจากพบว่า สื่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนยังคงเกิดการเรียนรู้ได้ ฝึกฝนตามได้ มักมาจาก คลิปวิดีโอใน YouTube ที่เกี่ยวกับขั้นตอน เทคนิค และวิธีการปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ในกีฬาเนตบอล บางโรงเรียน ผู้เรียนต้องการให้จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีการใช้แอปพลิเคชันที่ทันสมัย หรือมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมทั้งบรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ เช่น สนามที่โล่ง สะอาด มีขนาดตามมาตรฐาน จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกกับการเรียน มีสมาธิ และมีความตั้งใจในการเรียนเพิ่มขึ้น ผู้สอนจากทั้ง 4 โรงเรียนมีความคิดตรงกันว่า สื่อการสอน อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก มีผลต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

1.5 ด้านการวัด และประเมินผล ทั้ง 4 โรงเรียนมีการวัดและประเมินผลครอบคลุม 4 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และสมรรถภาพ โดยส่วนใหญ่มีความหลากหลายในการกำหนดสัดส่วนของคะแนน บางส่วนเน้นทักษะ บางส่วนเน้นทั้งความรู้ และทักษะใกล้เคียงกัน แต่มีในส่วนของ การวัดจิตพิสัยและสมรรถภาพที่ทั้งสี่โรงเรียน แบ่งสัดส่วนของคะแนนได้ใกล้เคียงกัน โดยปัญหาที่พบจากโรงเรียนโดยส่วนใหญ่พบ คือ 1) การจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่ไม่ครอบคลุมกับเนื้อหา และทักษะต่าง ๆ ที่ใช้สอน อีกทั้ง มีร้อยละ 50 ที่มีการวัดด้านพุทธิพิสัยโดยใช้แบบทดสอบความรู้แบบข้อสอบปรนัย และร้อยละ 50 ที่ไม่ได้ใช้ และใช้เพียงชิ้นงาน และการตอบคำถามในชั้นเรียนเท่านั้น 2) ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนในด้านความรู้ และทักษะที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ผู้เรียนที่มีแผนการเรียนวิทยาศาสตร์กับแผนการเรียนศิลปศาสตร์ ผู้เรียนที่เป็นนักกีฬากับผู้เรียนทั่วไป และผู้เรียนที่มีระดับผลการเรียนแตกต่างกัน

2. สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอล ตามทัศนะของผู้เรียน

ในส่วนของผู้เรียน จะไม่มีด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง ผู้เรียนไม่ได้กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่จะเรียนรู้ตามกิจกรรมที่ผู้สอนออกแบบไว้ ดังนั้น สภาพปัจจุบัน และความต้องการตามทัศนะของผู้เรียน จึงสามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านเนื้อหา ผู้เรียนจากทั้งสี่โรงเรียนให้ความสนใจเกี่ยวกับทักษะการเล่นทีม เนื่องจาก ชื่นชอบการแข่งขันที่มีผลแพ้-ชนะ บางโรงเรียนมีความสนใจในทักษะการทำคะแนน เพราะเป็นการฝึกความแม่นยำ และสมาธิในการเล่นมากขึ้น บางโรงเรียนมีความสนใจในทักษะการรับ-ส่งบอล เพราะเป็นทักษะที่ต้องใช้สมาธิและสติในการรับ-ส่งลูก เพื่อให้เกมแต่ละเกมนั้นดำเนินต่อไปได้ตามสถานการณ์ที่หลากหลาย บางโรงเรียนต้องการให้การเรียนการสอนนั้นมีเนื้อหาที่สามารถให้ผู้เรียนต่อยอดทักษะ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและไปสู่การแข่งขันภายนอกได้ ซึ่งสิ่งที่ผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนเพิ่มเติม คือ ควรชี้แจงกติกาการเล่นที่ชัดเจน เพียงพอในการเล่น

ทีม หรือแข่งขันภายนอกได้ เช่น การทำคะแนน การป้องกันผู้ต่อสู้ เทคนิคในการฟาล์ว โดยชี้แจง อย่างสั้น กระชับ และเข้าใจง่าย

1. เนื้อหา และทักษะต่างๆ ที่นักเรียนเคยผ่านการเรียนวิชาพลศึกษา ในกิจกรรมกีฬาเนตบอล ประกอบด้วยอะไรบ้าง

เนื้อหา - กลไกการเล่นเนตบอล ตำแหน่ง เทคนิครับลูก เกมเป็นมา

ทักษะ - ความเคลื่อนไหว การมีน้ำใจ การแก้ปัญหา

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการจัดบันทึกคำตอบของผู้เรียนในด้านเนื้อหา

2.2 ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ครูผู้สอนได้ออกแบบไว้เป็นอย่างดี และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติม ดังนี้

2.1.1 ผู้สอนควรเพิ่มสถานการณ์จำลอง หรือการลงปฏิบัติในการเล่นทีม หรือแข่งขัน ให้บ่อยขึ้น เพื่อฝึกการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นในสนาม

2.1.2 ผู้สอนควรใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ครอบคลุมตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ และทำให้เข้าใจได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

2.1.3 ผู้สอนควรออกแบบการฝึกทักษะการรับ-ส่งลูกบอล ที่นอกเหนือจากการจับคู่ เพื่อให้มีความหลากหลายและมีความแม่นยำในการรับ-ส่ง มากขึ้น

2.3 ด้านสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความคิดว่า โรงเรียนมีสื่อ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้เพียงพอต่อการใช้งาน เมื่อได้ไปเรียนรู้ในสถานที่จริง แต่พบบางโรงเรียนมีสัดส่วนของสนามที่เล็กกว่ามาตรฐาน ทำให้มีพื้นที่ในการเล่นน้อย อีกทั้งในส่วนของการทบทวนบทเรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการสื่อที่มีภาพประกอบ มีสีสันน่าสนใจ ซึ่งผู้เรียนสามารถบันทึกไว้ในอุปกรณ์ส่วนตัว และนำกลับมาทบทวนบทเรียนต่าง ๆ ได้อีกทั้งในและนอกเวลาเรียน เช่น สื่อนำเสนอ PowerPoint ภาพแอนิเมชัน คลิปวิดีโอที่ครูจัดทำขึ้นเอง เป็นต้น

2.4 ด้านการวัด และประเมินผล ผู้เรียนผ่านการวัดและประเมินผลในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการสอบ การทำชิ้นงาน รวมถึงทักษะการสอบปฏิบัติ โดยจะถูกประเมินเมื่อครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ได้ครบตามที่ออกแบบไว้ แต่สิ่งที่ผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนเพิ่มเติม คือ เปิดโอกาสให้มีการประเมินเพื่อนร่วมชั้น เพื่อให้การเรียนรู้สนุกสนานมากขึ้น เพราะมีความเชื่อว่า เพื่อนประเมินเพื่อน อาจส่งผลให้พัฒนาในด้านการเรียนของเพื่อนได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ที่พบว่า ทั้ง 4 โรงเรียน มีการจัดการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีรายละเอียดและองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนที่มีแตกต่างกันบางส่วน ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความสามารถและความถนัดของผู้เรียน ขั้นตอนการสอน การวัดและประเมินผล สื่อและแหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น จึงมีผลทำให้การจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอลมีความแตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ เนื่องจากวิชาพลศึกษา เป็นหนึ่งในรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2551) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การวางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้พลศึกษาให้สอดคล้องตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง กิจกรรมกีฬาเนตบอลจึงเป็นกิจกรรมกีฬาหนึ่งในรายวิชาพลศึกษา ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาด้าน

ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่กระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบัน ผู้เรียนมีทักษะที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจ และมีความยืดหยุ่น ปรับการตั้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน สอดคล้องกับ กิจกรรมการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน เพราะการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนทำให้ผู้เรียนเข้าใจ และเกิด การเรียนรู้ได้เร็ว ผู้สอนเองก็จะได้เรียนรู้ถึงวิธีการที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนว่าจุดใด ประเด็นใดที่ต้องเร่งแก้ไข หรือ ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ได้รับความรู้ สามารถปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการ เรียนรู้ได้ (สังวร จันทกร, 2563) จึงทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของทั้งสี่โรงเรียนครอบคลุมทั้งสามด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย วัตถุประสงค์ทั้งหมดจะสะท้อนถึงความรู้พื้นฐาน ความสำคัญของกฎ กติกา ตำแหน่งการเล่นกีฬานุตบอล ทักษะพื้นฐานการเล่นกีฬานุตบอล เช่น ทักษะการรับ-ส่งบอล การทำประตู การ เคลื่อนไหวพื้นฐาน รวมทั้งพัฒนาการทางด้านร่างกายของผู้เรียนในเรื่องของการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

2. ด้านเนื้อหาของรายวิชา เนื่องจาก ปัจจุบันประเทศไทยมีการแข่งขันกีฬานุตบอลในระดับต่าง ๆ น้อยลง ทำให้โรงเรียนโดยส่วนใหญ่เน้นทักษะอื่นที่นอกเหนือจากการเล่นทีมเพื่อการแข่งขัน และนำทักษะต่าง ๆ นั้น ไปประยุกต์ใช้ได้ในการเล่นที่มีการจัดการเรียนรู้ในบางทักษะที่ใกล้เคียงกันได้ เช่น บาสเกตบอล แร้งบอล คอร์ท บอล เป็นต้น จึงทำให้การกำหนดเนื้อหาของทั้งสี่โรงเรียน ไม่ได้เน้นที่การเล่นทีมแข่งขันเป็นพิเศษ แต่จะให้ความสำคัญในทุก ๆ เนื้อหาอย่างเท่าเทียมกัน ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมา กฎ กติกา ตำแหน่งการเล่นกีฬานุตบอล การเล่นเกม ทักษะพื้นฐานการเล่นกีฬานุตบอล เช่น ทักษะการรับ-ส่งบอล การทำคะแนน การเคลื่อนไหว พื้นฐาน ซึ่งตรงข้ามกับความต้องการของผู้เรียนที่ยังคง สนใจในการเรียนรู้ทักษะการเล่นทีมมาก เพราะทำให้เกิด ความรู้สึกท้าทาย ต้องคอยวิเคราะห์ผู้ต่อสู้ และแก้ปัญหาตลอดเวลาในการแข่งขันกับเพื่อนร่วมทีม

3. ด้านกระบวนการ และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ทุกโรงเรียนได้ให้ความเห็นตรงกันว่ายังขาดความหลากหลายในกิจกรรมการเรียนรู้ ที่น่าสนใจ และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความชื่นชอบในการเล่นฟุตบอล เนื่องจากระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ที่มีอย่างจำกัด และไม่เพียงพอกับปริมาณเนื้อหาที่กำหนดไว้ ทั้งสี่โรงเรียน ไม่ได้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามขั้นตอนที่ผู้สอนวางไว้อย่างครบถ้วน จึงส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ทักษะบางอย่างได้ไม่ดี เพราะไม่มีการฝึกทักษะพื้นฐานมาก่อน แต่กิจกรรมการเรียนรู้ยังคงเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการมีส่วนร่วมของ ผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านการคิด และนำความรู้ที่ได้ในกลุ่มส่งต่อให้เพื่อนในกลุ่มตนเอง มีบางส่วนเน้นใน เรื่องของการแข่งขัน มารยาท และน้ำใจนักกีฬาในการแข่งขัน เนื่องจากทั้งสี่โรงเรียน ยึดตามแนวทางการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน มีกิจกรรมที่ หลากหลายทันสมัย เพราะจะทำให้ผู้เรียนสนใจ สนุกกับการเรียน เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และไวมากขึ้น ซึ่งนอกจาก การจัดการเรียนรู้ดังที่กล่าวมานั้น ยังมีความสอดคล้องกับการสอนโดยทั่วไปที่เราไม่ให้ความสำคัญในเรื่องการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่มุ่งไปที่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน โดยผลการวิจัยที่ได้นั้นมีความชัดเจนว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนนั้น ส่งผล ต่อการเรียนรู้มาก (ทิตินา แคมมณี, 2561) ซึ่งการจัดกลุ่มให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะ กระบวนการกลุ่ม หรือการเรียนรู้แบบร่วมมือกันนั้น นับเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรม ร่วมกัน ได้พูดคุยปรึกษากัน มีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน มี บรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่นและเป็นมิตร ดังนั้นผู้สอนจึงควรตระหนักอย่างยิ่ง ถึงกระบวนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และการเรียนแบบร่วมมือ เพราะสิ่งต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระ ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนได้รับความร่วมมือจากเพื่อน และผู้สอน สามารถพัฒนาทักษะสังคม ทักษะการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร รวมทั้งทักษะการคิด คติวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ (ยุพิน อินทะยะ, 2553)

4. ด้านสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ควรมี และยังอยากให้มียุ่ ประกอบด้วย YouTube PowerPoint อุปกรณ์เกม สนามฟุตบอลที่มีขนาดมาตรฐาน ซึ่งทุก โรงเรียนได้ให้ความเห็นตรงกันอีกว่า สื่อการสอน อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก มีผลต่อการเรียน

การสอนเป็นอย่างมาก รวมทั้งบรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ เช่น สนามที่โล่ง สะอาด ขนาดใหญ่ได้ ตามมาตรฐาน ก็จะทำให้ผู้เรียนสนใจ เรียนอย่างมีความสุข สนุกกับการเรียน และมีความตั้งใจในการเรียนเป็นพิเศษ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปริยานุช หน่อท้าว, 2560) โดยจากที่กล่าวมานั้น ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนัก และเห็นความสำคัญว่า สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน จะกลายเป็นตัวกลางสำคัญในการจัดการเรียนรู้ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ระหว่างผู้สอนไปยังผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพราะช่วยให้ผู้เรียนจำบทเรียนได้เร็วและนาน ช่วยกระตุ้นความสนใจหรือสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกันในสิ่งที่เรียน ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากขึ้นในช่วงเวลาที่จำกัด ช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในด้านการเตรียมเนื้อหา ตลอดจนส่งเสริมให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน (กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2562)

5. ด้านการวัด และประเมินผล พบว่า โดยส่วนใหญ่ มีการวัดและประเมินผลทั้งหมด 4 ด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และสมรรถภาพ สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ แต่มีความหลากหลายในการตั้งสัดส่วนของคะแนน บางส่วนเน้นทักษะ บางส่วนเน้นทั้งความรู้ และบางส่วนมีสัดส่วนของจิตพิสัยใกล้เคียงกัน แต่มีในสมรรถภาพทางกาย ที่ทั้ง 4 โรงเรียนแบ่งสัดส่วนของคะแนนได้เท่ากัน การวัดและประเมินผลส่วนใหญ่ จะเป็นการทดสอบแบบแยกส่วน เช่น ทักษะการรับ-ส่งบอล การทำคะแนน เป็นต้น แต่เมื่อเป็นการแข่งขัน จะต้องนำทักษะเหล่านี้มาใช้ในสถานการณ์จริง ผู้เรียนไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนในชั้นพื้นฐาน มาใช้ร่วมกัน เพื่อแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งบางครั้งส่งผลให้ผู้เรียนไม่สนใจในบทเรียนนั้น ๆ และไม่สนุกกับการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับบางโรงเรียน ที่เน้นการสอนตำแหน่งการเล่นในห้องเรียน โดยไม่ได้ลงมาปฏิบัติ และสัมผัสสถานการณ์จริง ผู้เรียนจึงเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตำแหน่งผู้เล่น แต่ไม่สามารถเล่นทดแทนตำแหน่งที่ขาดหายไปได้ จึงส่งผลให้ทักษะการเล่นที่มีอยู่ในระดับปานกลาง เพราะผู้เรียนเข้าใจเพียงตำแหน่งตนเอง และจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินตนเอง และเพื่อน เพราะจะทำให้ตัวเอง ได้เรียนรู้ข้อบกพร่องของตัวเอง เมื่อมาเปรียบเทียบกับผู้สอนแล้วจะมีความใกล้เคียง หรือแตกต่างกันหรือไม่ แต่ผู้สอนต้องมีการชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบถึงเกณฑ์การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอน และคำนึงถึงความสามารถของตัวผู้เรียน พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ และความแตกต่างของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียน เกิดความเชื่อมั่น และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติทักษะต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ (บดีรินทร์ บันบำรุงกิจ และคณะ, 2561) ดังนั้นการวัดและประเมินผลจึงเป็นสิ่งที่ควบคู่กันกับการเรียนการสอน เพราะผลที่ได้นั้นจะช่วยให้ผู้สอนใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ในการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่ดีขึ้นต่อไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา (อนุวัติ คุณแก้ว, 2562)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอล ทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องเร่งพัฒนา หรือสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอล ให้มีเนื้อหาสาระวิชาที่ครอบคลุม จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ใหม่และทันสมัยน่าสนใจ มีความหลากหลาย เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ และสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบได้ ผ่านการทำงานแบบร่วมมือร่วมใจ มีสื่อการสอนที่สามารถจัดเก็บ นำกลับไปทบทวนบทเรียนได้ด้วยตนเอง จัดหาอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน รวมทั้งการวัดและการประเมินผลการเรียน ที่มีสอดคล้องกับสิ่งที่สอน มีความน่าเชื่อถือ และความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สามารถพัฒนาผู้เรียน

ที่เรียนอยู่ในแผนการเรียนที่แตกต่างกัน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ และความสามารถในทักษะต่าง ๆ ในกิจกรรมกีฬาเนตบอล ที่ดีขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ไปประยุกต์ใช้ และพัฒนาศักยภาพของผู้สอนในกิจกรรมกีฬาอื่น ๆ ได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์ เรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในกิจกรรมกีฬาเนตบอล โดยประยุกต์วิธีการสอนแบบสตีม ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุซญ์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้วิจัยได้ดำเนินการขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง SWUEC-G-179/2564E

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2567 จาก <https://drive.google.com/file/d/0B9t56k6dmUe5TmdNMzJNajNfM1k/view>.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2561). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพรณ ปันทอง และนัยนา บุพพวงษ์. (2565). การจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาของครูในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 4. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 1-19.
- บดินทร์ ปันบำรุงกิจ และคณะ. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีการศึกษา 2558. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 12(1), 49-57.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2563). ครูในศตวรรษที่ 21. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 39(1), 15-24.
- ปรียานุช หน่อท้าว. (2560). แรงจูงใจ. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2567 จาก https://secretary-science.mju.ac.th/goverment/25570522101243_science_secretary/Doc_25600703115538_119338.pdf.
- ยุพิน อินทะยะ. (2553). ผลของการบูรณาการงานบริการวิชาการกับการเรียนการสอนและการวิจัยในรายวิชา CI 3508 กรณี : การพัฒนากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน. วารสารบัณฑิตวิจัย, 10(2), 131-152.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2561). รวบรวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีสอนและการวัดเพื่อประเมินผลทางการพลศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังวร จันทกร. (2563). การพัฒนารูปแบบการสอนลีลาศแบบผสมผสานรูปแบบสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีในรายวิชาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุซญ์บัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักข่าวไทย. (2565). ทำความรู้จัก “เนตบอล” กีฬาที่ผู้หญิงนิยมเล่นมากกว่าผู้ชาย. เรียกใช้เมื่อ 21 มีนาคม 2567 จาก <https://tna.mcot.net/sport-906863>.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2562). สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO]. (2020). Education in a post- COVID world: Nine ideas for public action. Retrieved April 18, 2024, from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373717/PDF/373717eng.pdf.multi>.

การออกแบบพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้า
และบริการเสริมความงามของกังนัมคลินิก*
DESIGN AND DEVELOPMENT OF LINE APPLICATION PLATFORM
FOR GANGNAM CLINIC PRODUCT AND SERVICE

ธนาภฤต สุวรรณเกษการ*, นพดล อินทร์จันทร์, กิตติคุณ รุ่งเรือง
Thanakij Suwannaketkarn*, Noppadol Inchan, Kittikoon Rungruang
วิทยาลัยนวัตกรรมสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: thanakij.suwannaketkarn@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการออกแบบพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามของกังนัมคลินิกมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาต้นแบบแพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” 2) พัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกังนัมคลินิก และ 3) ศึกษาความพึงพอใจแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกังนัมคลินิก โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการสินค้าและบริการเสริมความงามของกังนัมคลินิก ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ในกลุ่ม Generation Y (อายุ 25 - 40 ปี) จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนตัวอย่างไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็นและการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและเก็บรวบรวมโดยใช้แบบวัดความพึงพอใจแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า 1) แพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” มีองค์ประกอบที่สำคัญ สำหรับแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกังนัมคลินิก 15 องค์ประกอบ 2) แพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกังนัมคลินิก พบว่า มีกระบวนการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ จำนวน 5 ขั้นตอนโดยมีองค์ประกอบหลัก 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา และด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบของเว็บไซต์ และ 3) ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์กังนัมคลินิกภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์กังนัมคลินิกด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 และด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบของเว็บไซต์ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.83 และพบว่า การออกแบบเว็บไซต์มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพสินค้าและความตั้งใจซื้อทางออนไลน์

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, แพลตฟอร์มดิจิทัล, สินค้าและบริการเสริมความงาม

Abstract

Design And Development Of Line Application Platform For Gangnam Clinic Product And Service This research aims to 1) study the prototype LINE Official Platform "Gon Gang", 2) develop a lineal application platform for Gangnam Clinic beauty products and services, and 3) study satisfaction lineal application platform for Gangnam Clinic beauty products and services using qualitative and quantitative research models with the following groups: 400 users of

Gangnam Clinic products and beauty care services in the Bangkok metropolitan area in Generation Y (aged 25-40), who are Gangnam Clinic customers, are using probabilistic sampling and simple sampling and collection using application-line platform satisfaction metrics. 1) The LINE Official Digital Platform "Gon Gang" has 15 components for application-line platforms for Gangnam Clinic beauty products and services. 2) Gangnam Clinic Application-line platforms were found to have five stages of application-line development, with two main components: content and in design and formatting of the website and 3) users' satisfaction with the overall Gangnam Clinic application platform was very high, with an average of 3.83 on a per-sided basis, found that users' satisfaction with Gangnam Clinic application platform content was high, with an average of 4.11 was high, and in the design and formatting of the website, it was found that users were very satisfied with an average of 3.83 and found that the website design was in accordance with product quality and purchasing needs

Keywords: Satisfaction, Digital Platform, Beauty Products and Services

บทนำ

ปัจจุบันความสวยงามนับได้ว่าเป็นแนววิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญกับหน้าตา รูปร่างและบุคลิกภาพค่อนข้างมาก ถึงแม้ว่าเกิดภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวที่อาจจะส่งผลกระทบต่อภาพรวมของธุรกิจ และค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวันอยู่บ้าง แต่ตลาดของธุรกิจคลินิกเสริมความงามกลับยังมีศักยภาพที่เติบโต ดังที่ปรากฏในธุรกิจสถานการณ ุฒสาหกรรมความงามทั่วโลกในปี 2563 - 2564 มีมูลค่าประมาณ 15 - 15.9 ล้านล้านบาท และจากการประมาณการณาคัดว่าในปี 2568 มีมูลค่าประมาณ 22.3 ล้านล้านบาท รวมถึงปี 2570 คาดว่ามีมูลค่าประมาณ 24.4 ล้านล้านบาท (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) สำหรับประเทศไทยตลาดธุรกิจเพื่อสุขภาพและความงามของประเทศไทยมีมูลค่าสูงถึง 250,000 ล้านบาท และมีอัตราเติบโตต่อเนื่องร้อยละ 15 - 20 ทุกปี โดยตลาดคลินิกความงามนั้นมีส่วนแบ่งการตลาด 30,000 ล้านบาท และตลาดศัลยกรรมความงามอีก 30,000 ล้านบาท มีมูลค่าตลาดคลินิกความงามราวอัตราเติบโตเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ต่อปี (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, 2561)

กัณณคลินิกเป็นคลินิกความงามที่ให้บริการแบบสไตส์เกาหลี มีจุดเด่นในการสรรหาวัตถุดิบที่ดีและปลอดภัยให้กับผู้บริการ มีราคาที่เป็นมิตร จึงทำให้ปัจจุบันได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเป็นอย่างมาก ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนกิจการความงามของคลินิกความงามในสังคมไทยปัจจุบัน คือความก้าวหน้าเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลให้การสื่อสารข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สร้างความสัมพันธ์ในสังคม (Social Relation) เพื่อส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยจากเดิมนิยมซื้อสินค้าที่ร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้ามาเป็นการซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ซึ่งสามารถซื้อได้ทุกที่ ทุกเวลา และไม่มีวันหยุด (สุรรัช วัชชิตพิพ, 2561) ผลการศึกษาของ มาริษา สุจิตวนิช และดวงใจ คงคาหลวง ที่สรุปว่าการสื่อสารการตลาดออนไลน์ สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ง่าย วกว้าง และรวดเร็ว เช่น ลาชาต้า ซอปปี้ เวิร์ดเพลส เป็นต้น (มาริษา สุจิตวนิช และดวงใจ คงคาหลวง, 2020) และผลสรุปของ อชิตพล พลเขต ที่พบว่า ปัจจัยสำคัญการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพชบุ๊กในด้านการตลาดของธุรกิจคลินิกสุขภาพเพื่อความงาม คิดเป็นร้อยละ 57.89 และแนวทางการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพชบุ๊กควรส่งเสริมการตลาดและดึงดูดความสนใจ การให้ข้อมูลและการช่วยเหลือ การให้บริการและการสนับสนุน และการรักษาลูกค้า (อชิตพล พลเขต, 2562)

จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ามีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง คือ การซื้อสินค้าออนไลน์และมีการขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่ม Generation Y (เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์, 2559) ปัญหาที่พบคือผู้ประกอบการระบบออนไลน์ในปัจจุบันพบว่าผู้ประกอบการระบบออนไลน์จำนวนมากกว่า 23 เปอร์เซ็นต์ สูญเสียเงินไปกับการทำโฆษณาผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เฉลี่ยกว่า 20,000 บาท โดยได้ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง และไม่ได้สร้างการรับรู้ของร้านค้าให้มากขึ้นกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ ที่ไม่มีการแก้ไขร้านค้าให้มีความโดดเด่นแตกต่างจากคู่แข่งและกว่า 84 เปอร์เซ็นต์ ที่พบกับปัญหาการจัดการของระบบการจัดส่งหรือการขนส่งสินค้า เช่น ระบบการยืนยันสินค้าของแพลตฟอร์มมีปัญหา, การส่งสินค้าที่ล่าช้า และการคืนสินค้าของผู้บริโภคอย่างไม่เป็นธรรม

จากข้อมูลและเหตุผลดังที่กล่าวมา พบว่าในปัจจุบันการธุรกิจด้านการขายสินค้าและบริการเสริมความสวยงามมีการขยายตัวกันอย่างแพร่หลาย นอกเหนือจากสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ความสวยงามที่มีคุณภาพ และการให้บริการรักษาของแต่ละคลินิกจะมีประสิทธิภาพแล้ว การให้บริการสินค้าและบริการความสวยงามผ่านระบบออนไลน์เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการขยายตัวกิจการคลินิกความงามของสังคมไทย ประกอบกับปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมากหันไปขายสินค้าและบริการผ่านระบบออนไลน์ และจากการค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงไม่ประสบความสำเร็จจากการทำการขายผ่านระบบออนไลน์ ทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจคลินิกเสริมความงามกัณัณคลินิกมีความสนใจค้นหาแนวทางการวางแผนทำการตลาดด้วยช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อหาช่องทางและเพิ่มช่องทางการตลาดขยายธุรกิจให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น รวมถึงผลการวิจัยยังสามารถใช้เป็นแนวทางต่อยอดทางวิชาการให้กับผู้สนใจต่อไปและผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่า การศึกษาครั้งนี้ อาจจะเป็นมาตรฐานในการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณัณคลินิก เพื่อรองรับสังคมดิจิทัลโดยใช้การจัดการผ่านระบบแอปพลิเคชันไลน์ โดยอาศัยการศึกษาต้นแบบแพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” ซึ่งเป็นธุรกิจที่เคยประสบความสำเร็จ คือธุรกิจ “บาร์บีคิวพลาซ่า”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นแบบแพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang”
2. เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณัณคลินิก
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณัณคลินิก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยกลุ่มเป้าหมายที่มีความเฉพาะเจาะจงในการออกแบบพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามของกัณัณคลินิก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามของกัณัณคลินิก ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร คือ ผู้ใช้บริการสินค้าและบริการเสริมความงามในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ในกลุ่ม Generation Y (อายุ 25 - 40 ปี)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการสินค้าและบริการเสริมความงามของกัณัณคลินิก ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ในกลุ่ม Generation Y (อายุ 25 - 40 ปี) จำนวน 400 คน ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงกำหนดขนาด

ตัวอย่างโดยใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยสูตรคำนวณแบบไม่ทราบจำนวนประชากร (ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดที่ยอมรับ (ไม่เกินร้อยละ 5)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจะแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมถึงนักคลินิกโดยสอบถามเจาะจงเฉพาะลูกค้า Generation Y (อายุ 25 - 40 ปี) ที่มีประสบการณ์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” และเป็นลูกค้าของนักคลินิกโดยเก็บข้อมูลทั้งหมด 400 คน

จากนั้นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแพลตฟอร์ม ผู้วิจัยจึงได้วางแผนที่จะพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อที่จะออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามของนักคลินิก ที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค Generation Y โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนตาม Double Diamond Model โดยมีกระบวนการวิจัย ดังต่อไปนี้

การออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิก มีขั้นตอนการวิจัย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 พัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิก

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบแพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

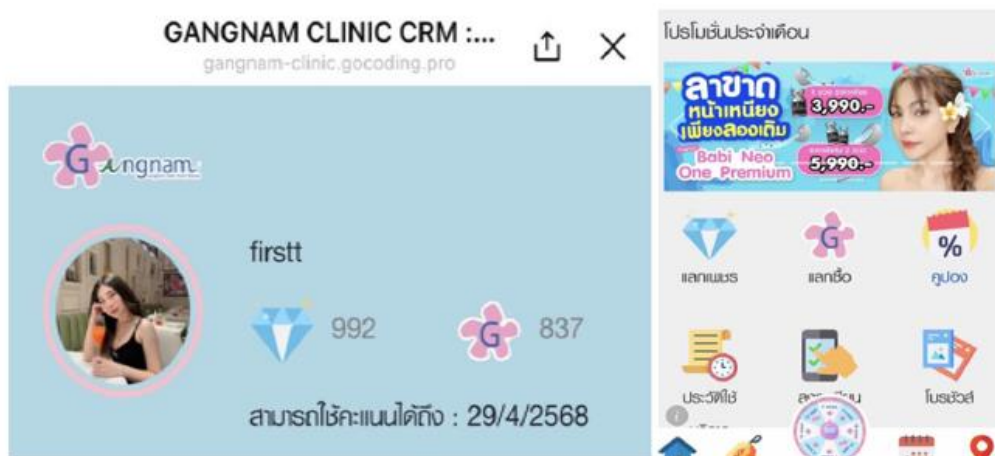
1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาต้นแบบแพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบแพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” จากแอปพลิเคชันไลน์ “Gon Gang” โดยได้ต้นแบบเพื่อนำมาเป็นต้นแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิก จำนวน 15 องค์ประกอบ

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิก เป็นการนำองค์ประกอบแพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” จำนวน 15 องค์ประกอบมาเป็นต้นแบบในการออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิก แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ขั้นตอนที่ 3 การศึกษานำร่องการใช้แอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิก โดยการนำแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิก ไปลงระบบ LINE Official เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำร่องการใช้แอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิกนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พร้อมนำข้อมูลมาปรับปรุงแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิกให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 การศึกษาความพึงพอใจแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิก

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามนักคลินิก ไปลงระบบ LINE Official เพื่อให้ลูกค้าและผู้ให้บริการได้ใช้บริการแอปพลิเคชันไลน์สินค้าและบริการเสริมความงามของนักคลินิก โดยดำเนินการ ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก

1. ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจะแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมกัณมคลินิกโดยสอบถามเจาะจงเฉพาะลูกค้า Generation Y (หรืออายุ 25 - 40 ปี) ที่มีประสบการณ์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” และเป็นลูกค้าของกัณมคลินิกโดยเก็บข้อมูลทั้งหมด 400 คน

2. ขั้นตอนที่ 5 การประเมินและปรับปรุง โดยดำเนินการวิเคราะห์ผลความพึงพอใจต่อแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก พร้อมทั้งประเมินความพึงพอใจแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก แล้วนำผลการประเมินความพึงพอใจของลูกค้าที่ใช้แอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก มาปรับปรุงแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก ให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาด้านแบบแพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang”

แพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” มีองค์ประกอบที่สำคัญ เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก 15 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 มีความสวยงาม ดึงดูดความสนใจในการใช้งานของผู้ใช้บริการ

1.2 มีการวางองค์ประกอบรูปภาพสินค้า และข้อมูลที่โดดเด่นสวยงาม ดึงดูดความสนใจของผู้ใช้บริการ

1.3 มีรูปแบบการบริการส่งสินค้าให้กับผู้บริการที่รวดเร็ว และมีความหลากหลาย

1.4 มีรูปแบบที่ให้ความรู้ให้กับผู้บริการในการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์มาก

1.5 มีองค์ประกอบที่ทำให้ผู้บริการสามารถเข้าถึงสินค้าบริการได้ง่าย

1.6 มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่บ่งบอกความเป็นตัวเองสูงมาก

1.7 มีแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาให้กับลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว

1.8 มีช่องทางในการชำระเงินค่าสินค้าให้ผู้ใช้บริการในรูปแบบแพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official ที่หลากหลายรูปแบบ และมีความสะดวกต่อการเข้าถึงสินค้าได้ง่าย

1.9 มีการระบุราคาสินค้าและโปรโมชั่นที่ชัดเจน

1.10 มีช่องทางการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ Contact Center ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ตลอดจนสามารถตอบกลับ และมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าทันที

1.11 ต้องมีการแยกสินค้าตามประเภทของราคา ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถ เลือกสินค้าบริการได้ง่ายและมีความสะดวกมากขึ้น

1.12 มีการให้ข้อมูลสินค้าและบริการกับผู้ใช้บริการได้อย่างละเอียด ครบถ้วน

1.13 มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ที่เคยใช้บริการ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ใช้บริการสามารถค้นหาได้อย่างสะดวก รวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.14 มีสินค้าจำนวนมากและความหลากหลาย มีหลายตัวเลือก ซึ่งเป็นการสร้างจุดแข็งในการแข่งขัน และสร้างความได้เปรียบทางด้านผลิตภัณฑ์ที่ผู้ใช้บริการได้มีโอกาสเลือกใช้

1.15 มีองค์ประกอบในการใช้งานที่ง่าย สะดวกทำให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงสินค้าบริการได้ รวดเร็วตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการดีมาก

2. ผลการออกแบบพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกึ่งนัมคลินิก

การออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกึ่งนัมคลินิก มีรูปแบบและองค์ประกอบของแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ ดังนี้

2.1 การพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกึ่งนัมคลินิก พบว่ามีกระบวนการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ จำนวน 5 ขั้นตอน คือ

2.1.1 ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการเตรียมการพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์ (Pre-sale & Kick off)

2.1.1.1 การสร้างโครงร่างงาน Project Proposal

2.1.1.2 การ Quotation Sign-off

2.1.1.3 Prepare Kick-off Present

2.1.1.4 Project Kick-off

2.1.2 ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการยกร่างแอปพลิเคชันไลน์ (Requirement Sign Off)

2.1.2.1 Get Requirement & Analysis Design

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ ปัญหา ตลอดจนวิเคราะห์ความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้ระบบ สำหรับการดำเนินการออกแบบและพัฒนาระบบ CRM

2.1.2.2 Mockup & Prototype Presentation

หลังจากเก็บ Requirement จากผู้ใช้ระบบแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำ Mockup และ Prototype สำหรับการทำแบบจำลองเสมือนจริง เพื่อหาความผิดพลาดของระบบได้ง่ายยิ่งขึ้น และจัดทำตัวต้นแบบสำหรับตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ในขั้นสุดท้าย ก่อนนำเสนอให้ทีมพัฒนา

2.1.2.3 Prepare Function Specification

ทีมพัฒนาดำเนินการพัฒนาระบบขึ้นมาตามฟังก์ชันตาม Requirement ของผู้ใช้ระบบ เช่น การทำให้ระบบ CRM สามารถจองคิวเข้ามาใช้บริการได้

2.1.2.4 Req. Sign-off

2.1.3 ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการพัฒนาแอปพลิเคชัน (Development)

2.1.3.1 Programing System

เมื่อทำ Requirement Sign Off เสร็จแล้วขั้นตอนต่อไป คือการเริ่มพัฒนาระบบตามขั้นตอนที่ได้มีการวางแผนไว้

2.1.3.2 Environment Setup

เป็นการดำเนินการตั้งค่าหรือติดตั้งเครื่องมือและโปรแกรมที่จำเป็นต้องใช้ในการเขียน การเรียกโปรแกรมทำงาน เพื่อทดสอบโปรแกรมที่ต้องการพัฒนา ทั้งการติดตั้ง เช่น ระบบปฏิบัติการ, IDE (Integrated Development Environment) , Version Control ,Programming Language

2.1.3.3 Frontend Developer

ในขั้นตอนนี้ ทีมพัฒนาจะดำเนินการจะพัฒนาระบบส่วนหน้าบ้าน หรือ User Interface (UI) เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถโต้ตอบกับระบบได้ เช่น การกดปุ่ม, กรอกแบบฟอร์ม, เมนู, ตัวหนังสือ หรือรูปภาพต่าง ๆ โดยใช้ภาษา html และ css ในการพัฒนาระบบหน้าบ้าน JavaScript และ TypeScript ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้กำหนดฟังก์ชันบนเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชัน

2.1.3.4 Backend Developer

ผู้วิจัยใช้ ej, redis, vuejs ในการพัฒนาระบบส่วนหลังบ้าน เพื่อทำการเชื่อมระบบระหว่างระบบหน้าบ้าน (Frontend Developer) และระบบหลังบ้าน (Backend Developer) และใช้ระบบการจัดการฐานข้อมูล MySQL ในการเชื่อมต่อกับฐานข้อมูล

2.1.3.5 LINE Liftt Intergration

ในขั้นตอนนี้จะเป็นการพัฒนา ระบบ CRM เพื่อให้สามารถเชื่อมต่อกับระบบ LINE Liftt Intergration เพื่อให้ตอบสนองต่อการใช้สื่อออนไลน์ในยุคปัจจุบัน

2.1.3.6 System Intergration Test

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบการทำงานของระบบ ว่าสามารถทำงานได้ปกติได้หรือไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ทั้งการเชื่อมโยงระบบ (Network integration) และตัวผลิตภัณฑ์ (Product)

2.1.4 ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการทดลองใช้แอปพลิเคชัน (UAT Sign Off)

2.1.4.1 Unit Test & Fix Defect

เป็นการทดสอบการทำงานของระบบในแต่ละส่วน (Module) เพื่อทำการหาจุดบกพร่องต่าง ๆ ก่อนที่จะนำไปขึ้นระบบจริง (Deployment)

2.1.4.2 Deploy to UAT Environment

ขึ้นระบบและทดสอบการใช้งาน โดยให้ผู้ใช้งานระบบ (End users) ทดลองใช้งานเพื่อตรวจสอบว่าระบบตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน รวมถึงตรงกับสิ่งที่กำหนดไว้หรือไม่ และสอดคล้องกับเป้าหมายธุรกิจหรือไม่

2.1.5 ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการนำแอปพลิเคชัน ไปใช้ (Go Live Sign Off)

2.1.5.1 UAT Test

เป็นกระบวนการตรวจสอบขั้นสุดท้ายก่อนที่จะนำผลิตภัณฑ์ไปใช้งานจริง โดยจะทดสอบในสภาพแวดล้อมจริงหรือใกล้เคียงที่สุดเพื่อความแม่นยำ เพื่อตรวจสอบว่าซอฟต์แวร์ตอบโจทย์ผู้ใช้งาน และเป็นไปตามความต้องการเชิงธุรกิจ (Business Requirements) หรือไม่

2.1.5.2 Prepare to Training

ดำเนินการจัดทำคู่มือใช้งานเพื่อให้ผู้ใช้งานเข้าใจระบบการทำงานได้มากขึ้น

2.1.5.3 Cleansing Data

ดำเนินการลบข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง จัดการกับข้อมูลที่หายไป หรือตารางที่มีความเสียหาย เพื่อไม่ให้เกิดข้อบกพร่องจากชุดข้อมูลที่จะใช้วิเคราะห์หรือประมวลผล

2.1.5.4 Go-Live

การนำระบบที่ได้มีการพัฒนาทั้งหมดไปใช้งานจริง

2.2 องค์ประกอบด้านเนื้อหาแอปพลิเคชันไลน์กังนัมคลินิก

องค์ประกอบด้านเนื้อหาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์กังนัมคลินิก พบว่า มีองค์ประกอบด้านเนื้อหาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ 7 องค์ประกอบ คือ

2.2.1 องค์ประกอบที่ 1 Dashboard เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับ Data ที่มีไว้สำหรับการบอกข้อมูลเนื้อหาทั้งหมดใน CRM ได้แก่ จำนวนลูกค้าที่ลงทะเบียนใช้งาน CRM

2.2.2 องค์ประกอบที่ 2 ข้อความบอร์ดแคสต์ เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับฟังก์ชันที่มีไว้สำหรับให้ผู้ให้บริการใช้บอร์ดขึ้นงานโปรโมชั่นไปหากลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ได้แก่ บอร์ดโปรโมชั่น Botox ไปหากลุ่มลูกค้าที่เคยมาฉีดโบท็อกซ์ไปเมื่อ 6 เดือนที่แล้ว เพื่อให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง

2.2.3 องค์ประกอบที่ 3 ข้อความต้นแบบ เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับฟังก์ชันที่มีไว้สำหรับให้ผู้ให้บริการเช็คและส่งข้อความอัตโนมัติหาลูกค้าตามกลุ่มเป้าหมาย โดยเลือกจากบริการที่ลูกค้าเข้ามาทำในคลินิก และเลือกระยะเวลา เช่น ส่งข้อความไปหากลุ่มลูกค้าที่เข้ามาเลเซอร์รักแร้เมื่อ 3 อาทิตย์ที่แล้ว ให้กลับมาทำซ้ำ

2.2.4 องค์ประกอบที่ 4 ข้อความขอบคุณ เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับฟังก์ชันเดียวกับตัวข้อความต้นแบบ ต่างกันที่ข้อความขอบคุณนี้จะถูกส่งไปหาลูกค้าทุกคนที่เข้ามาใช้บริการแล้ว โดยไม่ต้องเลือกกลุ่มเป้าหมายหรือevent ต่าง ๆ

2.2.5 องค์ประกอบที่ 5 จัดการเนื้อหา เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับฟังก์ชันนี้ เอาไว้ใส่ข้อมูลที่ต้องการแสดงหน้าบ้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ หมวดโปรโมชั่น และหมวดสาขา

2.2.6 องค์ประกอบที่ 6 จัดการแลกซื้อ เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับฟังก์ชันนี้ มีไว้ใช้ตั้งเงื่อนไขการแลกคะแนน และแลกของรางวัล เนื่องจากใน CRM หน้าบ้านมีกิจกรรมหมุนกงล้อลุ้นรับคะแนนและของรางวัลให้ลูกค้าร่วมกิจกรรม

2.2.7 องค์ประกอบที่ 7 จัดการผู้ใช้งาน เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับฟังก์ชันนี้ ไว้จัดการทีมงานที่ดูแลระบบหลังบ้านของระบบแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์กังนัมคลินิก

2.3 องค์ประกอบด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบแอปพลิเคชัน ไลน์กังนัมคลินิก

องค์ประกอบด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบแอปพลิเคชันไลน์กังนัมคลินิก พบว่า มีองค์ประกอบด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ 3 องค์ประกอบ คือ

2.3.1 องค์ประกอบที่ 1 การเข้าสู่ระบบหลังบ้าน ผ่าน link url: <https://uat-gangnam-clinic.gocoding.pro/panel/login>

2.3.2 องค์ประกอบที่ 2 หลังจากการเข้าสู่ระบบแล้วจะพบหน้าระบบหลังบ้าน CRM

2.3.3 องค์ประกอบที่ 3 ฟังก์ชัน broadcast

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก

การออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก ลูกค้าและผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์กัณมคลินิก โดยจำแนกเป็นด้านเนื้อหา และด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบของเว็บไซต์ คือ

3.1 ลูกค้าและผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์กัณมคลินิก พบว่า มีค่าเฉลี่ย 3.83 อยู่ในระดับมาก

3.2 ลูกค้าและผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์กัณมคลินิกในภาพรวมด้านเนื้อหา พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.11 อยู่ในระดับมาก

3.3 ลูกค้าและผู้ให้บริการมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์กัณมคลินิกในภาพรวม ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบของเว็บไซต์ พบว่า มีค่าเฉลี่ย 3.83 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก พบประเด็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก มีองค์ประกอบหลัก 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา และด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบของเว็บไซต์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุทธภา อมรวิวัฒน์ และคณะ ที่ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค Generation Y พบว่า Generation Y ไทยที่ภาคธุรกิจให้ความสำคัญ ได้แก่ มีความคล่องตัวด้านเทคโนโลยี ชอบมีสังคม ตัดสินใจบนข้อมูลที่สามารถตอบสนองกลุ่ม Generation Y ไทยได้ทันที เช่น สินค้า IT สินค้าเสริมความงาม หรือการบริการทางการเงิน และภาคการบริการอาจต้องเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้าเพื่อเผชิญกับโอกาสและความท้าทายเมื่ออุปสงค์ต่อสินค้าและบริการของกลุ่ม Generation Y จะสูงขึ้นในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ธุรกิจจะต้อง “พลิกโฉม” โมเดลธุรกิจของตนเพื่อให้อยู่ในเกมการแข่งขันในตลาดผู้บริโภคกลุ่มใหม่นี้ได้ (สุทธภา อมรวิวัฒน์ และคณะ, 2557) นอกจากนี้ งานวิจัยของ วรลักษณ์ วงศ์โดยหวัง ศิริเจริญ ได้กล่าวถึงประสบการณ์ผู้ใช้จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ทักษะคิด และอารมณ์ของบุคคลนั้นที่มีความรู้สึกต่อการใช้งาน ประสบการณ์การใช้งาน รวมไปถึงประสบการณ์ตอบสนองทางอารมณ์และคุณค่าของระบบปฏิสัมพันธ์ต่อผู้ใช้และเป็นเจ้าของแอปพลิเคชัน โดยสิ่งที่ผู้ใช้รู้สึกต่อระบบจะส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการใช้งานและความนิยมของซอฟต์แวร์ เว็บไซต์ หรือระบบเป็นอย่างมาก และระบบซอฟต์แวร์ที่เน้นการใช้งานผ่านอุปกรณ์มือถือเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาหรือสร้างประสบการณ์ของผู้ใช้งานให้เหมาะสมกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญ การผลิตให้ซอฟต์แวร์ออกมาตรงกับผู้ใช้ยังไม่เพียงพอ แต่จะต้องสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับกลุ่มผู้ใช้งานอีกด้วย (วรลักษณ์ วงศ์โดยหวัง ศิริเจริญ, 2559) ประกอบกับงานวิจัยของอารีวรรณ สุวิสัย และคณะ ที่กล่าวถึงการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันว่า หากทีมผู้ออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันทำความเข้าใจ และวิเคราะห์ตัวบรรยายเรื่องเพื่อให้เข้าใจถึงความสามารถ ความต้องการ และข้อจำกัดต่างๆ ของผู้ใช้เป้าหมาย และนำสิ่งที่ได้จากการทำความเข้าใจ และวิเคราะห์นั้นมาเป็นข้อมูลสำคัญในการออกแบบและพัฒนาแอปพลิเคชันก็จะยิ่งทำให้แอปพลิเคชันที่ออกแบบและพัฒนาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ตลอดจนสร้าง UX ที่ดีและน่าประทับใจให้แก่ผู้ใช้ ซึ่งส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในเชิงธุรกิจตามมา และส่งผลให้เพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้านธุรกิจอีกด้วย (อารีวรรณ สุวิสัย และคณะ, 2563)

2. การออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์สำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกัณมคลินิก ลูกค้าและผู้ให้บริการให้ความสำคัญด้านเนื้อหาในเว็บไซต์มีความสอดคล้องและตรงกับความต้องการใน

ระดับมากที่สุด โดยอาจเป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกึ่งนัคลินิกมีองค์ประกอบด้านเนื้อหาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ 7 องค์ประกอบ ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมข้อความบอร์ดแคสต์ ในองค์ประกอบที่ 2 ซึ่งเป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับฟังก์ชันที่มีไว้สำหรับให้ผู้ใช้บริการใช้บอร์ดชิ่งงานโปรโมชั่นไปหาากลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ได้แก่ บอร์ดโปรโมชั่น Botox ไปหาากลุ่มลูกค้าที่เคยมาฉีดโบท็อกซ์ไปเมื่อ 6 เดือนที่แล้ว เพื่อให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง จากการวางแผนการพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกึ่งนัคลินิก โดยมีกลยุทธ์ในการเลือกตลาดเป้าหมายทำให้ส่งผลต่อความพึงพอใจการให้บริการของลูกค้าในด้านเนื้อหาการให้บริการในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอเดย์และแอนเดอร์เซนที่พบว่า ข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ เช่น วิธีการรับบริการ ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการบริการ คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ ถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เมื่อผู้มารับบริการต้องการสิ่งดังกล่าวแล้ว หากได้รับสิ่งนั้นจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ

3. การออกแบบการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกึ่งนัคลินิก ลูกค้าและผู้ให้บริการให้ความสำคัญด้านการจัดรูปแบบในเว็บไซต์ต่อการอ่านและการใช้ในระดับมากที่สุด โดยอาจเป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกึ่งนัคลินิกมีองค์ประกอบด้านเนื้อหาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ 7 องค์ประกอบ ซึ่งมีการดำเนินกิจกรรมการจัดการเนื้อหา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ 5 โดยเป็นองค์ประกอบที่เอาไวใส่ข้อมูลที่ต้องการแสดงหน้าบ้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 หมวด คือ หมวดโปรโมชั่น และหมวดสาขา รวมถึงจากผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันไลน์กึ่งนัคลินิก ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันสำหรับสินค้าและบริการเสริมความงามกึ่งนัคลินิก พบว่า แพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gangnam clinic” นี้เข้าใจง่าย และสะดวกต่อการทำรายการ มีการจัดหมวดสินค้าที่ละเอียดของสินค้าและบริการ มีการแยกประเภท (Sort) ที่หลากหลายสามารถให้บริการบรรลุลความต้องการการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ได้สำเร็จ ตลอดจนมีช่องทางการติดต่อกับลูกค้าที่หลายช่องทางทำให้สามารถแก้ปัญหาลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Dedek A. N. ได้ศึกษาการออกแบบเว็บไซต์ท่องเที่ยวโดยใช้ สารสนเทศ Task-fit เพื่อศึกษาสำรวจผู้ซื้อในรูปแบบความตั้งใจที่จะซื้อสินค้าออนไลน์ เน้นไปในเรื่องการออกแบบในคุณภาพการให้บริการ การรับรู้และความตั้งใจซื้อ ผลการวิจัยพบว่า การออกแบบเว็บไซต์มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพสินค้าและความตั้งใจซื้อทางออนไลน์ (Dedek, A.N., 2016)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการสินค้าและบริการเสริมความงามของกึ่งนัคลินิก ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ในกลุ่ม Generation Y (อายุ 25 - 40 ปี) จำนวน 400 คน ที่เป็นลูกค้าของกึ่งนัคลินิกที่เคยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล LINE Official “Gon Gang” โดยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่คำนึงถึงความเป็นมาจะเป็นและการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายและเก็บรวบรวมโดยใช้แบบวัดความพึงพอใจแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ ดังนี้ 1) มีองค์ประกอบสำคัญ 15 องค์ประกอบ 2) กระบวนการพัฒนาแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์ จำนวน 5 ขั้นตอน โดยมีองค์ประกอบหลัก 2 ด้าน คือ 2.1) ด้านเนื้อหา 2.2) ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ และ 3) ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันไลน์กึ่งนัคลินิกภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากข้อสรุปข้างต้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำข้อมูลการใช้บริการของลูกค้าที่มีอยู่ในระบบ CRM มาจัดทำโปรโมชั่นให้กับลูกค้าเฉพาะรายและมีการประชาสัมพันธ์ไปถึงลูกค้าโดยตรงเพื่อเพิ่มยอดขายและศึกษาว่าการดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันโดยตรงมากน้อยเพียงใด 2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำเซทบท

เข้ามาใช้ในการตอบคำถามผู้ใช้บริการเพื่อเพิ่มระยะเวลาช่องทางการติดต่อสื่อสารภายในแอปพลิเคชันไลน์กึ่งนมคลินิก ได้ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อให้มีการสื่อสาร 2 ทาง และสามารถตอบกลับรวมถึงมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าทันที และศึกษาเพิ่มเติมว่าการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มยอดขายและก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการแอปพลิเคชันโดยตรงอย่างน้อยเพียงใด

เอกสารอ้างอิง

- ไทยรัฐออนไลน์. (2564). "โลกแห่งความงาม" เปลี่ยนไป? เจาะตลาด มองเทรนด์ ภายใต้วิกฤติโควิด. เรียกใช้เมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2114796>
- มาริษา สุจิตวนิช และดวงใจ คงคาหลวง. (2020). แนวทางการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มเจนเนอเรชันเน็ต. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 5(2), 11-55.
- วรลักษณ์ วงศ์โดยหวัง ศิริเจริญ. (2559). สื่อสังคม และอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 4(2), 152-160.
- สุทธภา อมรวิวัฒน์ และคณะ. (2557). Insight กลยุทธ์มัดใจผู้บริโภค Generation Y. เรียกใช้เมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2565 จาก https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/130/dzi68owq5l/8372_20141112161337.pdf
- สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. (2561). คลินิกเสริมความงามฟื้น หลังปลดล็อก เปิดบริการได้. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/health/899896>
- สุรริักษ์ วงษ์ทิพย์. (2561). เครือข่ายสังคมออนไลน์: กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์เพื่อดึงดูดผู้บริโภคในยุคดิจิทัล. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 15(1), 1-15.
- เสาวลักษณ์ สมานพิทักษ์วงศ์. (2559). ส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคใน เขตจังหวัดสงขลา. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*.
- อชิตพล พลเขต. (2562). แนวทางการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพชฌัญในด้านการตลาดของธุรกิจคลินิกสุขภาพเพื่อความงามในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 8(2), 169-183.
- อารีวรรณ สุขวิสัย และคณะ. (2563). ความสำคัญของตัวบรรยายเรื่องกับการออกแบบ แอปพลิเคชันโมบาย. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 8(1), 114-121.
- Dedeke, A.N. (2016). Travel Web-Site Design: Information Task-Fit, Service Quality and Purchase Intention. *Tourism Management*, 54(2016), 541-554.

ปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู*

COLLABORATIVE ACTIONS TO INCREASE TEACHERS' EDUCATIONAL LEADERSHIP CAPABILITIES

จิระยุทธ พุทธรักษาพิทักษ์*, วิทูร ทาชา

Jeerayuth Phuttaraksapitak*, Witoon Thacha

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย ขอนแก่น ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University, Khon Kaen, Thailand

*Corresponding author E-mail: rongjeera@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์ที่คาดหวังและไม่คาดหวังจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู 2) การเรียนรู้จากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูในตัวผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยและสถานศึกษา 3) องค์ความรู้ที่ได้รับจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู ในลักษณะเป็นทฤษฎีฐานรากในบริบทเฉพาะของโรงเรียนจตุรมิตรวิทยาการ ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลคือรองผู้อำนวยการและครูผู้สอน 52 คน ใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กลุ่ม แบบประเมินผลการบรรลุความคาดหวัง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้สถิติพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปฏิบัติการ 3 ระยะคือ ก่อนและหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 1 และหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังคือ ผู้ร่วมวิจัยได้นำเอา “หลักการ/แนวคิด/เทคนิค/วิธีการ/กิจกรรม” ไปสู่การปฏิบัติที่มากขึ้น มีค่าเฉลี่ย 2.12, 3.08 และ 4.17 และผลการประเมินลักษณะ 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมสูงขึ้นจาก 2.86 เป็น 3.50 และ 4.54 ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยมีลักษณะที่แสดงถึงความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีมากขึ้น การวิจัยเป็นการพัฒนาครู พัฒนางาน พัฒนางองค์กรเพื่อคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เกิดองค์ความรู้ คือ “โมเดลต้นแบบจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู ในโรงเรียนจตุรมิตรวิทยาการ”

คำสำคัญ: ปฏิบัติการ, ความร่วมมือ, ความสามารถในการเป็นผู้นำ

Abstract

The objectives of this research were to: 1) changes in expected and unexpected results from collaborative actions to increase teachers' educational leadership capabilities; 2) learning from collaborative actions to increase teachers' educational leadership capabilities in the researcher co-researchers and school 3) Knowledge gained from collaborative actions to increase teachers' educational leadership capabilities, a grounded theory emerged in the specific context of Jaturamit Wittayakarn School. It employed Participatory Action Research methodology. The informants were the deputy director and 52 teachers using observational and in-depth interviews.

Group interview form Evaluation form for achieving expectations. The researcher and co-researchers collected data. Descriptive statistics were used: percentage, mean, and standard deviation. The actions were carried out in three phases: before and after the first cycle and after the second cycle. The findings revealed that the expected change was the co-researchers brought "principles/concepts/techniques/methods/activities" into more practice with averages of 2.12, 3.08, and 4.17, and the results of the evaluation of the 5 aspects had a higher overall average from 2.86 to 3.50 and 4.54, As a result, the co-researchers have characteristics that showed

Keywords: Action, Collaboration, Leadership Capability

บทนำ

โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเกิด Digital Disruption ขึ้น ส่งผลให้วิธีการทำงานของผู้นำต้องเปลี่ยนไป และเมื่อโลกถูก Disrupt สถานศึกษาก็ต้องมองไปข้างหน้า ทุกชีวิตได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงอันใหญ่หลวงแห่งยุคสมัย ไม่เว้นแม้แต่สถานศึกษา เพราะการจัดการศึกษาที่มีมาแต่เดิมอาจจะตอบโจทย์โลกแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันไม่ได้อีกต่อไป และหลักสูตรการศึกษาที่สถาบันการศึกษามีอยู่แต่เดิมมานาน ก็อาจจะก้าวตามความเปลี่ยนแปลงไม่ทัน ประกอบกับความรู้ความสามารถของอาชีพบางสาขานั้น กลับไม่เป็นที่ต้องการอีกต่อไป ความท้าทายเหล่านี้เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องตื่นตัวในเชิงรุก (พรวิทย์ พชรินทร์ตะกุล, 2562) ภาวะผู้นำสมัยใหม่ โลกใบใหม่ที่ครูต้องเรียนรู้ว่า โลกปัจจุบันที่หมุนเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วขนาดนี้ ดูเหมือนว่าการทำหน้าที่เป็นเพียงครูผู้สอนตามตำราที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้อาจจะไม่เพียงพออีกต่อไป เพราะโลกทุกวันนี้เรียกร้องให้ครูต้องปรับตัวมากกว่าเดิม เพื่อให้นักเรียนได้รับสิ่งที่ดีที่สุดได้ โดยครูจะต้องเรียนรู้บทบาทหน้าที่การเป็น “ผู้นำ” และมี “ภาวะผู้นำ” ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ให้ความสำคัญ กับการเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ โดยปรับบทบาทจาก “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือ “ผู้อำนวยการเรียนรู้” ทำหน้าที่กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีเรียนรู้และบริหารจัดการระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน และมีบทบาทเป็นนักวิจัยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564)

จากเหตุผลความสำคัญของความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู รวมทั้งมีความเห็นของนักวิชาการและผู้รู้ที่ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเป็นหลักการ แนวคิด วิธีการ กลยุทธ์ เทคนิค หรือกิจกรรม รวมทั้งที่เป็นขั้นตอนการพัฒนา ทำให้คณะผู้วิจัยเกิดแนวคิดที่ทำการวิจัย “ปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู” กระแสความตื่นตัวและการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู ผสมกับทัศนะเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีในประเด็นเกี่ยวกับความสำคัญ ลักษณะหรือคุณลักษณะ แนวทางพัฒนา และขั้นตอนการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาของครูดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า หากนำเอาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเหล่านั้น มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา จะเป็นประโยชน์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์ที่คาดหวังและการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังจากการปฏิบัติ เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติในตัวผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยและสถานศึกษา และเกิดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติในบริบทเฉพาะจากพื้นที่ที่ทำการวิจัย ที่คาดหวังว่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนอันเนื่องจากความมีพันธะผูกพันในสิ่งที่ทำจากบทบาทการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์ที่คาดหวังและที่ไม่คาดหวังจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู

2. การเรียนรู้จากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูในตัว ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยและสถานศึกษา

3. องค์ความรู้ที่ได้รับจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู ในลักษณะเป็นทฤษฎีฐานรากในบริบทเฉพาะของโรงเรียนจตุรมิตรวิทยาการ

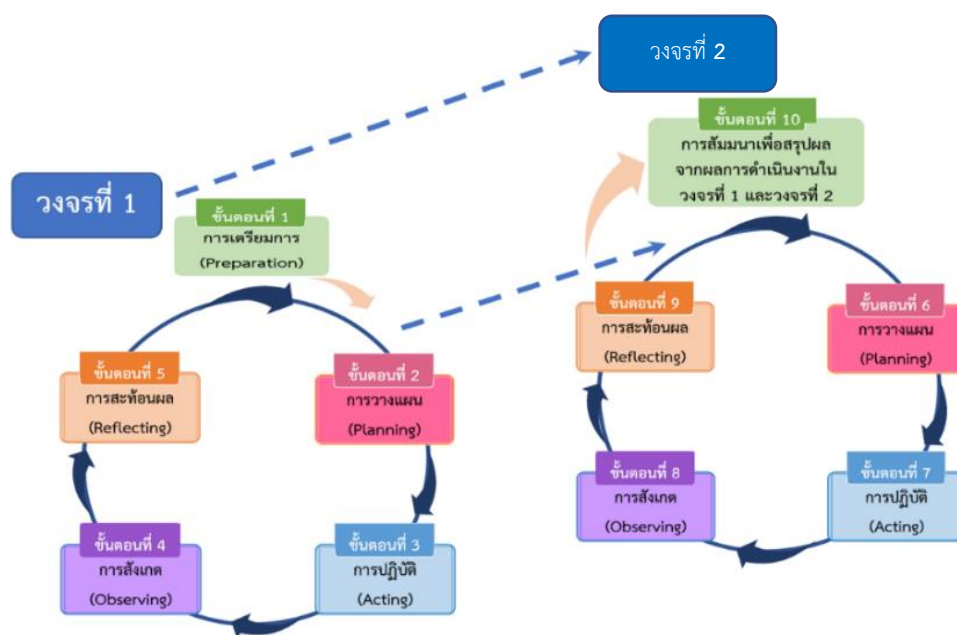
วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR Methodology) เป็นกระบวนการทัศน์ของการวิจัยอิงกับแนวคิดทฤษฎีสังคมเชิงวิพากษ์และทฤษฎีหลังสมัยใหม่นิยม ใช้วิธีปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัยในลักษณะเป็นความร่วมมือ จากขั้นตอน Planning, Acting, Observing, and Reflecting (PAOR) ในลักษณะที่เป็นวงจรเกลียวสว่าน ที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันไม่สิ้นสุด และคาดหวังว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน คำนึงถึง 10 หลักการ 10 จรรยาบรรณ และ 10 บทบาทของผู้วิจัย (วิโรจน์ สารรัตน์, 2561)

วงจร ขั้นตอน และกิจกรรม

เนื่องจากในการวิจัยนี้ มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาตามหลักสูตร คณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดวงจรในการวิจัยครั้งนี้ 2 วงจร ๆ ละ 1 ภาคการศึกษา ในปีการศึกษา 2565 โดยมีการดำเนินการในแต่ละวงจรและแต่ละขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 1 วงจร ขั้นตอน และกิจกรรมในงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วงจรที่ 1

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ

1. ชี้แจงวิธีดำเนินการวิจัยให้ผู้ร่วมวิจัยได้รับรู้และเข้าใจ เพื่อให้การตัดสินใจเข้าร่วมวิจัยเป็นไปด้วยความสมัครใจตามจรรยาบรรณ “1) ผู้วิจัยต้องแสดงให้เห็นถึงธรรมชาติของกระบวนการวิจัยและผลประโยชน์ให้แก่ผู้ร่วมวิจัยทราบแต่เริ่มแรก และ 2) ผู้ที่ไม่ประสงค์มีส่วนร่วมต้องได้รับการยอมรับและเคารพใน

สิทธิส่วนบุคคล”

2. ออกแบบแนวการทำงานร่วมกัน ตามจรรยาบรรณ “1) ให้ผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมในการออกแบบกระบวนการวิจัย และ 2) มีการปรึกษาหารือร่วมกันและข้อเสนอแนะได้รับการเห็นชอบจากทุกฝ่าย”

3. ถอดบทเรียน ตามหลักการ “1) วิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินตนเอง และ 2) เรียนรู้จากการกระทำ ทั้งสำเร็จและไม่สำเร็จ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ”

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ

1. ผู้ร่วมวิจัยระดมสมอง เพื่อหาคำตอบว่า ความรู้ประสบการณ์ที่สะสมมาเป็นความรู้ที่ฝังตัว (Tacit Knowledge) ของผู้ร่วมวิจัยที่เคยมีมาก่อน หากต้องการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูในโรงเรียนจตุรมิตรวิทยาคาร ควรทำอะไรและอย่างไร? ตามหลักการ “ตระหนักในศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ และการเป็นผู้มีส่วนได้เสียของผู้ร่วมวิจัย”

2. ผู้วิจัยนำเสนอแนวการพัฒนาที่เป็นความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) จากผลการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ร่วมวิจัยได้รับรู้และเข้าใจ ตามหลักการ “ผู้ร่วมวิจัยเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ อย่างเสมอภาคกัน”

3. จัดทำ Action Plan โดยการระดมสมองเพื่อบูรณาการ ความรู้ที่ฝังตัวและความรู้ที่ชัดเจน (Tacit knowledge + Explicit knowledge) ตามหลักการ “รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ร่วมวิจัยทุกคน” และตามจรรยาบรรณ “มีการปรึกษาหารือร่วมกันและข้อเสนอแนะได้รับการเห็นชอบจากทุกฝ่าย” ผลจากการจัดทำ Action Plan ทำให้ได้แนวการพัฒนาที่เป็นหลักการ แนวคิด เทคนิค วิธีการ หรือกิจกรรม 42 แนวทาง

4. ถอดบทเรียน ดำเนินการตามหลักการระดมสมองเพื่อให้ทราบถึง 1) ผลการดำเนินงาน 2) ข้อบกพร่องหรือปัญหาอุปสรรค 3) ข้อสังเกต ข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ 4) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning from Practice) ที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และหน่วยงาน และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ (Knowledge Gained from Practice) ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ

1. จัดทำแบบประเมิน 2 ชุด คือ 1) แบบประเมินตนเองของผู้ร่วมวิจัยถึงระดับการนำข้อเสนอทางเลือกพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูไปปฏิบัติ (Increase Educational Leadership Capabilities) และ 2) แบบประเมินผลการบรรลุความคาดหวังจากการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู (Teachers' Educational Leadership Capabilities) เพื่อใช้ประเมิน 3 ระยะ คือ ก่อนและหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 1 และหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 2 ตามจรรยาบรรณ “ทิศทางการวิจัยและผลลัพธ์ที่คาดหวังเกิดจากการตัดสินใจร่วมกัน”

2. ประเมินสภาพปัจจุบันก่อนการปฏิบัติในวงจรที่ 1 เพื่อให้ทราบสภาพปัจจุบัน โดยใช้แบบประเมินที่ 1 และแบบประเมินที่ 2

3. ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ 1) กิจกรรมทำความเข้าใจที่ลึกซึ้ง (Deep Understanding) ครูที่เป็นผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด 52 คน 2) นำความเข้าใจสู่การปฏิบัติ (Put into Practice) นำทางเลือกที่แต่ละคนเลือกสู่การปฏิบัติในรายวิชาที่สอนหรือในงานที่ทำ และการทบทวนการปฏิบัติ (Practice Review) การทำงานร่วมกันทุกระยะ 10 วัน เพื่อทบทวนกิจกรรมทางเลือกที่เลือกไปปฏิบัติ และการกำหนดกิจกรรมทางเลือกเพิ่มเติม ในการเขียนงานผลการปฏิบัติของครูผู้ร่วมวิจัย ได้แบ่งเป็นกลุ่ม คือ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 1 กลุ่มงาน ICT รวมทั้งหมด 10 กลุ่ม โดยการรายงานของแต่ละกลุ่ม แยกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลการปฏิบัติของผู้ร่วมวิจัยแต่ละกลุ่ม ตามหลักการ “1) ในบริบทเฉพาะ 2) ทักษะที่หลากหลาย 3) มุ่งการเปลี่ยนแปลง 4) มุ่งให้เกิดการกระทำเพื่อบรรลุผล 5) นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” และตามจรรยาบรรณ “ผู้ร่วมการวิจัยต่างมีอิทธิพลต่อการทำงาน”

4. ถอดบทเรียน ดำเนินการตามหลักการระดมสมอง

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกต (Observing) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำกิจกรรมและการปฏิบัติต่าง ๆ โดยใช้แบบสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึกและการอภิปรายกลุ่ม การตรวจสอบและการบันทึกหรือบันทึกประจำวัน บันทึกภาคสนาม เป็นต้น ตามหลักการ “มีการบันทึกของผู้ร่วมวิจัยทุกคนเกี่ยวกับกิจกรรมและการปฏิบัติ” และคำนึงถึงจรรยาบรรณ “การสังเกตหรือการตรวจสอบเอกสารเพื่อจุดมุ่งหมายอื่นต้องได้รับการอนุญาตก่อน”

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ

1. ประเมินสภาพปัจจุบันหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 1 โดยใช้ 1) แบบประเมินตนเองของผู้ร่วมวิจัย ถึงระดับการนำข้อเสนอทางเลือกพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูไปปฏิบัติ และ 2) แบบประเมินผลการบรรลุความคาดหวังจากการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู

2. สะท้อนผลการปฏิบัติงาน โดยการระดมสมองร่วมกันเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานจากทุกขั้นตอนในวงจรที่ 1 ตามหลักการ “1) รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ร่วมวิจัยทุกคน 2) วิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินตนเอง 3) เรียนรู้จากการกระทำทั้งสำเร็จและไม่สำเร็จ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ” และตามจรรยาบรรณ “ผลการดำเนินงานจะยังคงปรากฏให้เห็นและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นให้ข้อเสนอแนะได้”

3. ถอดบทเรียน ดำเนินการตามหลักการระดมสมอง

ในกิจกรรมการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์พลังขับ (Force-Field Analysis) เพื่อให้ทราบถึงพลังขับที่นำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคืออะไร พลังขับนั้นได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวังมากน้อยเพียงใด ได้เกิดสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง แล้วจากสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นมีแนวทางอะไรที่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มพลังขับให้มีประสิทธิภาพ และลดสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นให้หมดไปหรือลดน้อยลง ทั้งนี้ เพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติการในขั้นตอนที่ 6 ต่อไป ซึ่งอาจเป็นการปรับปรุงพลังขับที่ใช้อยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือแสวงหาพลังขับใหม่ที่มีประสิทธิภาพกว่ามาใช้แทน หรือทั้งกรณีปรับพลังขับเดิมและเพิ่มพลังขับใหม่

วงจรที่ 2

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผน (Planning) ใหม่ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ 1) ทบทวนผลการพัฒนา เพื่อทบทวนข้อมูลที่เป็นผลจากการสังเกตและการถอดบทเรียนในแต่ละขั้นตอนที่ผ่านมา พร้อมทั้งนำเสนอเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการพัฒนาตามผลการประเมินทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติตามแผนในวงจรที่ 1 เพื่อชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาตามตัวชี้วัดในแบบประเมินผลสำเร็จจากการพัฒนาที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมพัฒนาขึ้น รวมทั้งนำเสนอให้เห็นถึงสิ่งที่บรรลุความคาดหวังและไม่คาดหวัง เพื่อการวางแผนดำเนินการในวงจรที่ 2 ต่อไป 2) จัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อนำทางเลือกที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันประเมินนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการใหม่ และ 3) ถอดบทเรียน เพื่อให้ทราบถึง ผลการดำเนินงาน ข้อบกพร่องหรือปัญหา อุปสรรค ข้อสังเกต ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และหน่วยงาน และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติ (Acting) เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 3 เพื่อแก้ปัญหาเก่าใหม่ ปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมการทำความเข้าใจที่ลึกซึ้ง (Deep Understanding) ในทางเลือกที่หลากหลาย 2) นำความเข้าใจสู่การปฏิบัติ (Put into Practice) 3) การถอดบทเรียน

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกต (Observing) เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 4 เป็นการสังเกตเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ดำเนินงาน 2 กิจกรรม คือ 1) การกำหนดรูปแบบและวิธีการในการสังเกตผล วัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันกำหนดรูปแบบและวิธีการ

ในการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์กลุ่ม การตรวจสอบและการบันทึกผลการปฏิบัติงานตามสภาพจริงของการดำเนินงานที่คาดหวังและไม่คาดหวัง จุดเด่น จุดบกพร่อง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนรู้ และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ 2) ผลการปฏิบัติตามแผน ประกอบด้วยผลการดำเนินงานตามแนวทางที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันกำหนด

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผล (Reflecting) เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 5 ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ 1) ประเมินสภาพปัจจุบันหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 2 โดยใช้ (1) แบบประเมินตนเองของผู้ร่วมวิจัยถึงระดับการนำข้อเสนอทางเลือกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูไปปฏิบัติ และ (2) แบบประเมินผลการบรรลุความคาดหวังจากการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู 2) สะท้อนผลการปฏิบัติงาน โดยการระดมสมองร่วมกันเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานจากทุกขั้นตอนในวงจรที่ 2 และ 3) ถอดบทเรียน (พลังขับเคลื่อนจากวงจรที่ 1 พลังขับเคลื่อนในวงจรที่ 2)

ขั้นตอนที่ 10 สรุปผลการวิจัยร่วมกัน (Conclusion) โดยการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ร่วมกันทั้งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จากขั้นตอนที่ 1-9 ว่าทำอะไร ได้ผลเป็นอย่างไร เพื่อนำเอาผลจากการสังเกต การถอดบทเรียน การประเมินสภาพปัจจุบัน 3 ระยะ คือ ก่อนและหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 1 และหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 2 รวมทั้งผลจากการสะท้อนผลในขั้นตอนที่ 5 และขั้นตอนที่ 9 มาสรุปเป็นผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่คือ 1) การเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์ที่คาดหวังและที่ไม่คาดหวังจากการปฏิบัติ (Changes in Expected & Unexpected Results) 2) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning from Practice) ในตัวผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัย และสถานศึกษา ในลักษณะเป็นบทเรียนที่ได้รับจากการทำงาน ถึงสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ จากสิ่งที่ได้ทำหรือไม่ได้ทำในงานวิจัยนี้ ไม่หมายถึงความรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะ “รู้” จากการที่ได้รับการฝึกอบรมหรือจากการศึกษาเอกสารหรือตำรา และ 3) องค์ความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติ (Knowledge Gained from Practice) ในลักษณะเป็นทฤษฎีฐานรากในบริบทเฉพาะของโรงเรียนจตุรมิตรวิทยาคาร ตามหลักการ “3.1) บริบทเฉพาะ 3.2) รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ร่วมวิจัยทุกคน 3.3) วิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินตนเอง 3.4) เรียนรู้จากการกระทำ ทั้งสำเร็จและไม่สำเร็จ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ” และตามจรรยาบรรณ “มีการปรึกษาหารือร่วมกัน และข้อเสนอแนะได้รับการเห็นชอบจากทุกฝ่าย” และ “ผลการดำเนินงานจะยังคงปรากฏให้เห็นและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นให้ข้อเสนอแนะได้”

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กำหนดแบบเจาะจง โดยคำนึงถึงความสะดวก ศักยภาพของคณะผู้วิจัยและความร่วมมือด้วยความสมัครใจจากผู้ร่วมวิจัย คือ โรงเรียนจตุรมิตรวิทยาคาร โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากร ได้แก่ รองผู้อำนวยการและครูรวม 52 คน เป็นทั้งผู้ร่วมวิจัยและเป็นกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา และแบ่งเป็นกลุ่ม คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ, 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, 1 กลุ่มงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) รวมเป็น 10 กลุ่มการรายงานของแต่ละกลุ่ม แยกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่าง ๆ คณะผู้วิจัยใช้ตามความเหมาะสมและตามสถานการณ์ จากแนวคิดของ Mills, G. E. 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) แบบสังเกต 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสัมภาษณ์กลุ่ม 3) แบบตรวจสอบหรือบันทึก เครื่องมือบันทึกเสียงและบันทึกภาพ หลักฐานสิ่งของ บันทึกภาคสนาม และ 4) แบบประเมินผลการบรรลุความคาดหวังจากการพัฒนา (Mills, G. E., 2007)

2. แบบประเมินตนเองของผู้ร่วมวิจัยถึงระดับการนำข้อเสนอทางเลือกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูไปปฏิบัติ สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยประเมินตนเอง 3 ระยะ คือ ก่อนและหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 1 และหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 2 มีลักษณะเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

เป็นแนวทางการพัฒนาที่เป็น “เจตนาความร่วมมือกัน” มี 42 ทางเลือก

3. แบบประเมินผลการบรรลุความคาดหวังจากการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู สร้างขึ้นจากผลการศึกษาลักษณะหรือคุณลักษณะที่แสดงถึงความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู มีลักษณะเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีข้อคำถามทั้งสิ้น 32 ข้อ แบบประเมินนี้ได้รับการตรวจสอบเพื่อหา IOC ตามทัศนะของ Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คน พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC เกินเกณฑ์ที่กำหนด คือ เกิน 0.50 ทุกข้อ แสดงว่า ข้อคำถามในแบบประเมินนี้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนา และนำไป Try - out ในโรงเรียนฝางวิทยายน ซึ่งไม่ใช่พื้นที่ในการวิจัย โดยใช้กำรรับรองผู้อำนวยการและครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ 0.959 จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำของครู มีค่าเท่ากับ 0.84 ด้านแนวความคิดของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีค่าเท่ากับ 0.90 ด้านทักษะในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเท่ากับ 0.96 ด้านทักษะการสร้างทีมและการทำงานร่วมกัน มีค่าเท่ากับ 0.90 และด้านความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าเท่ากับ 0.94 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับ reliability coefficient กับเกณฑ์ที่กำหนด คือ เท่ากับหรือสูงกว่า 0.70 พบว่า มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้แสดงว่าแบบสอบถามค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่น เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K., 1977)

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยต่างมีบทบาทหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเริ่มจากการปฏิบัติภาคสนาม ในปีการศึกษา 2565 ในช่วงระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน 2565 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2566 แบ่งออกเป็น 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 1 วงจร โดยแบ่งเวลาในการปฏิบัติงานเป็นตาราง กำหนดวันและเดือน เพื่อให้เห็นสภาพข้อเท็จจริงทั้งในส่วนที่เห็นชัดและแฝงเร้นจากขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 10 ขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือตามหลักการ “มีการบันทึกของผู้ร่วมวิจัยทุกคนเกี่ยวกับกิจกรรมและการปฏิบัติ”

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินตนเองทั้ง 2 ฉบับ โดยใช้ Descriptive Statistics คือ Mean ($\bar{x}$) และ Standard Deviation (S.D.) ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึก มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล 1) การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลว่ามีครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ 2) การตรวจสอบถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่าตรงกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงหรือไม่ โดยเปรียบเทียบผลการบันทึกของแต่ละคน และเปรียบเทียบผลการบันทึกจากการใช้แบบเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน 3) การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการบรรยายอย่างลุ่มลึกเชิงวิพากษ์ ในลักษณะการเล่าเรื่อง ตามความเป็นจริงและเป็นกลาง มีหลักฐานประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์ที่คาดหวังและที่ไม่คาดหวังจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู (Changes in Expected & Unexpected Results)

1.1 การเปลี่ยนแปลงที่คาดหวัง คาดหวังให้ผู้ร่วมวิจัยได้นำข้อเสนอทางเลือกทั้ง 42 แนวทางไปปฏิบัติมากขึ้น จากผลการประเมินระดับการนำข้อเสนอทางเลือกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูไปปฏิบัติ ใน 3 ระยะ คือ ก่อนและหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 1 และหลังการปฏิบัติวงจรที่ 2 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ยืนยันได้จากค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นคือ 2.12, 3.08 และ 4.17 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่า

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าต่ำทั้ง 3 ระยะ คือ 0.13, 0.10 และ 0.13 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การแสดงความเห็นของผู้ร่วมวิจัยในแต่ละระยะมีความแปรปรวนต่ำ และคาดหวังให้ครูมีลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูที่สูงขึ้น จากผลการประเมินคุณลักษณะการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูทั้ง 5 ด้าน ใน 3 ระยะมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น สังเกตได้จากค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นตามลำดับ คือ ก่อนการปฏิบัติในวงจรที่ 1 เท่ากับ 2.86 เป็น 3.08 หลังการปฏิบัติในวงจรที่ 1 และเป็น 4.45 หลังการปฏิบัติในวงจรที่ 2 และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าในระดับต่ำ คือ 0.11, 0.15 และ 0.09 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า การแสดงความเห็นของผู้ร่วมวิจัย 52 คน มีความแปรปรวนต่ำ แสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยมีลักษณะที่แสดงถึงความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูสูงขึ้น

1.2 การเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวัง มีความกังวลว่า การวิจัยจะเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครู ภาระงานเวลาสอนของครูและเวลาเรียนของนักเรียน ได้ทำความเข้าใจแล้วว่า การวิจัยเป็นการพัฒนาครู พัฒนางาน พัฒนางานองค์กร ทำให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูเพิ่มมากขึ้นเพื่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ การระดมสมองเพื่อบรรจบกันของธารสายประสบการณ์และธารสายวิชาการ ของผู้ร่วมวิจัย พบว่า ผู้ร่วมวิจัยบางคนไม่ค่อยยอมรับวิชาการเชิงทฤษฎี ที่จะนำมาผนวกกับธารสายประสบการณ์ของตน ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจเพิ่มเติมตามหลักการที่ว่า “การปฏิบัติหากไม่มีทฤษฎีมาเสริมด้วย ก็เสมือนคนตาบอดไปไหนได้ไม่ไกล จนวนเวียนอยู่แต่วิธีการเดิม ๆ” แล้วกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูร่วมกับผู้ร่วมวิจัย

2. ผลการเรียนรู้จากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูในตัวผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยและสถานศึกษา

ผู้วิจัย ได้เรียนรู้ทักษะการวางแผนงาน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการระดมสมอง ทักษะการสร้างแรงจูงใจ กระบวนการในการสร้างพลังบวกในการทำงาน ทั้งในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและบทบาทของผู้วิจัย ทำให้ทั้งสองบทบาทหน้าที่เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ร่วมวิจัย เรียนรู้การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ร่วมกันในลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูเพิ่มมากขึ้น สถานศึกษา ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการพัฒนาดตนเอง พัฒนางาน พัฒนางานองค์กรทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งพร้อมที่จะพัฒนาทุกด้าน

3. ผลขององค์ความรู้ที่ได้รับจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู

องค์ความรู้มาจากระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ ที่สำคัญ คือ 1) หลักการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ 2) หลักการทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจ ไม่เป็นแบบสั่งการหรือบังคับเคี่ยวเข็ญ 3) หลักความตระหนักถึงศักยภาพที่มีแฝงตัวอยู่ในผู้ร่วมวิจัย เป็นเสมือนแก้วน้ำที่มีน้ำอยู่ ไม่เป็นแก้วน้ำที่ว่างเปล่า 4) หลักความเป็นผู้มีใจกว้าง ทฤษฎีของผู้วิจัย แนวทางการพัฒนา 42 ทางเลือก ลักษณะที่แสดงถึงความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู 5 ด้าน 32 ลักษณะ พลังขับเคลื่อนที่ใช้ในวงจรที่ 1 เป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ 5 หลักการ 6 กลยุทธ์ 5 ขั้นตอน เพื่อการนำทางเลือกสู่การปฏิบัติที่บรรลุผล พลังขับเคลื่อนในวงจรที่ 2 ประกอบด้วย 1) การพัฒนาครูให้มีความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม 2) การพัฒนาครูให้มุ่งเน้นการปรับปรุงการสอน 3) การพัฒนาครูให้มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศ ตามนโยบายใช้ ICT เป็นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนจตุรมิตรวิทยาการ (ICT Base Management for JMW) 4) การพัฒนาครูให้มีทักษะการชักชวนและสร้างแรงบันดาลใจ 5) การพัฒนาให้ครูมีการลงทุนในการวิจัยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการแก้ไขปัญหาผู้เรียนรายบุคคล 6) พัฒนาความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู ด้านภาวะผู้นำของครู ด้านความคิดของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจ ด้านทักษะการสร้างทีมและการทำงานร่วมกัน ด้านความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งตลอดระยะเวลา 2 ภาคการศึกษาในปี

การศึกษา 2565 ได้ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นทฤษฎีฐานรากจากการปฏิบัติ แสดงเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล เป็นองค์ความรู้จากการปฏิบัติเฉพาะบริบทที่มีข้อจำกัดในการนำไปอ้างอิงกับประชากรในวงกว้าง แต่สามารถนำเอาประเด็นข้อคิดหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่กำลั้งมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเดียวกันได้ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย เรียกว่า “โมเดลต้นแบบจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู ในโรงเรียนจตุรมิตรวิทยาการ”

สรุปได้ว่า ทั้งการประเมินระดับการนำข้อเสนอทางเลือก 42 แนวทางไปปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้น และการประเมินลักษณะการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูทั้ง 5 ด้าน 32 ลักษณะ มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นเช่นกันนั้น เป็นปฏิบัติการความร่วมมือที่ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยมีลักษณะที่แสดงถึงความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูสูงขึ้น ผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยและสถานศึกษาได้เรียนรู้ทักษะการระดมสมอง กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน พัฒนางค์กรทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งพร้อมที่จะพัฒนาทุกด้าน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันในลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูเพิ่มมากขึ้น เกิดองค์ความรู้ เป็นโมเดลที่เรียกว่า “โมเดลต้นแบบจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู ในโรงเรียนจตุรมิตรวิทยาการ”

ภาพบรรยากาศการสรุปผลจากการดำเนินงานในวงจรที่ 1 และวงจรที่ 2 โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยสรุปร่วมกัน

ภาพที่ 2 ภาพการสรุปผลจากการดำเนินงานในวงจรที่ 1 และวงจรที่ 2 ของคณะผู้วิจัย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เกิดการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวัง 1) คาดหวังให้ผู้ร่วมวิจัยได้นำข้อเสนอทางเลือกทั้ง 42 แนวทางไปปฏิบัติมากขึ้น จากผลการประเมินใน 3 ระยะ คือ ก่อนและหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 1 และหลังการปฏิบัติวงจรที่ 2 พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีและมากขึ้น ยืนยันได้จากค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นคือ 2.12, 3.08 และ 4.17 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าต่ำทั้ง 3 ระยะ คือ 0.13, 0.10 และ 0.13 ตามลำดับ นั่นคือการแสดงความเห็นของผู้ร่วมวิจัยในแต่ละระยะมีความแปรปรวนต่ำ แสดงให้เห็นว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวังไว้ คือมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีและมากขึ้น 2) คาดหวังให้ผู้ร่วมวิจัยมีลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูที่สูงขึ้น จากผลการประเมินคุณลักษณะการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูทั้ง 5 ด้าน ใน 3 ระยะมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น สังเกตได้จากค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นตามลำดับ

คือ ก่อนการปฏิบัติในวงจรที่ 1 เท่ากับ 2.86 หลังการปฏิบัติในวงจรที่ 1 เท่ากับ 3.08 และหลังการปฏิบัติในวงจรที่ 2 เท่ากับ 4.45 และเมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าในระดับต่ำ คือ 0.11, 0.15 และ 0.09 ตามลำดับ คือการแสดงความเห็นของผู้ร่วมวิจัย 52 คน มีความแปรปรวนต่ำ แสดงให้เห็นได้ว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่คาดหวังไว้ คือผู้ร่วมวิจัยมีลักษณะที่แสดงถึงความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูสูงขึ้น และในการวิจัยเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังคือ มีการกังวลว่าจะเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครู จะเป็นการรบกวนเวลาสอนและเวลาเรียนของนักเรียน ได้ทำความเข้าใจถึงประโยชน์ของการวิจัยคือ การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน พัฒนาองค์กร เพื่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ เกิดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เรียนรู้กระบวนการในการสร้างพลังบวก การสร้างแรงจูงใจให้ครู ความตระหนักในการพัฒนาตนเอง ทักษะการวางแผนงาน ทั้งในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและบทบาทของผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยทำการระดมสมองเป็นการปลูกใจเดียวสร้างสรรค์ การทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมสะท้อนผล การทำงานแบบร่วมมือกันจะช่วยให้เกิดผลสำเร็จในงานที่ทำได้ดี เรียนรู้กระบวนการพัฒนาตนเอง เกิดความสัมพันธ์อันดี ความผูกพันที่ดีต่อองค์กร พัฒนาตนเอง พัฒนางาน พัฒนาองค์กรเป็นองค์กรคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สร้อยสุตา กรีน ที่สรุปว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการใช้หลักสูตร 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และมีวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ 4 วิธี ดังต่อไปนี้ 1) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การฝึกปฏิบัติจริง 3) ชุมชนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเป็นมืออาชีพ (PLC) และ 4) การนิเทศ กำกับ ติดตาม ซึ่งภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าร้อยละความก้าวหน้าโดยรวม 60.70 (สร้อยสุตา กรีน, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ ยศธา และคณะ ที่สรุปว่า การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอนของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ มี 6 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลง 2) การพัฒนา หลักสูตรและการเรียนการสอน 3) การใช้เทคโนโลยีและการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ในการเรียนรู้ 4) การพัฒนานักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ 5) การพัฒนาครูให้เป็นครู มืออาชีพ 6) การนิเทศและประเมินผลการเรียนรู้ (ทวีศักดิ์ ยศธา และคณะ, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์ และคณะ ที่สรุปว่า องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของครู พฤติกรรมของครู และความเป็นผู้นำของครู ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล ด้านคุณลักษณะของครู ข้อที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมมากที่สุด คือมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (กัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์ และคณะ, 2557) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภารัตน์ ราชพัฒน์ ที่สรุปว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครู มีค่าเฉลี่ยและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเพื่อคัดสรรไว้ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือสูงกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20% (อาภารัตน์ ราชพัฒน์, 2554) ซึ่งทำให้ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันในลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูเพิ่มมากขึ้นและต่อเนื่อง มีการคิดนอกกรอบและมีทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ มีการทำงานแบบเป็นทีม เป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา สร้างนวัตกรรม เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีคุณลักษณะความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู (James, E. A. et al., 2008)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์ที่คาดหวังและที่ไม่คาดหวังจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู คือคาดหวังให้ผู้ร่วมวิจัยได้นำข้อเสนอทางเลือกทั้ง 42 แนวทางไปปฏิบัติมากขึ้นใน 3 ระยะ มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ยืนยันได้จากค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้น นั่นคือมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีและมากขึ้น และคาดหวังให้ครูมีลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูที่สูงขึ้น จากผลการประเมินคุณลักษณะ

พัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูทั้ง 5 ด้าน ใน 3 ระยะมีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้น นั่นคือผู้ร่วมวิจัยมีลักษณะที่แสดงถึงความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูสูงขึ้น และได้เกิดเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังคือกังวลว่า การวิจัยจะเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับครู จะรบกวนเวลาสอนของครูและเวลาเรียนของนักเรียน ซึ่งได้ทำความเข้าใจแล้วว่า การวิจัยเป็นการพัฒนาครู พัฒนางาน พัฒนางองค์กร ทำให้ครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูเพิ่มมากขึ้นเพื่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งได้เกิดการเรียน คือ ผู้วิจัยได้เรียนรู้ทักษะการวางแผนงาน ทักษะการสื่อสาร ทักษะการระดมสมอง ทักษะการสร้างแรงจูงใจ กระบวนการในการสร้างพลังบวกในการทำงาน ทั้งในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและบทบาทของผู้วิจัย ทำให้ทั้งสองบทบาทหน้าที่เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ร่วมวิจัยได้เกิดการเรียนรู้การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันในลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูเพิ่มมากขึ้น สถานศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการพัฒนาตนเอง พัฒนางาน พัฒนาองค์กรทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งพร้อมที่จะพัฒนาทุกด้าน เกิดองค์ความรู้ เป็นโมเดลที่เรียกว่า “โมเดลต้นแบบจากปฏิบัติการความร่วมมือเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครู ในโรงเรียนจตุรมิตรวิทยาการ” ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถการเป็นผู้นำทางการศึกษาของครูอย่างต่อเนื่อง และนำความรู้ใหม่นี้ไปศึกษาต่อยอด พัฒนารูปแบบการสอนให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้กับครูผู้สอนและสถานศึกษาในหลากหลายรูปแบบต่อไปและสามารถพัฒนาเป็นนวัตกรรมได้ สำหรับการนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ควรมีการวิเคราะห์ว่ายังมีพลังขับเคลื่อนที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาได้อีก ซึ่งการพัฒนาเป็นไปตามหลักการหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ เป็นการพัฒนาแบบเกลียวสว่าน (Spiral Cycle) ที่หมุนเวียนกันไปไม่สิ้นสุด

เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์ และคณะ. (2557). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 11(20), 1-12.
- ทวีศักดิ์ ยศธา และคณะ. (2558). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเรียนการสอน ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2(1), 67-86.
- พรวิทย์ พชรินทร์ตะนกุล. (2562). เมื่อโลกถูก Disrupt สถานศึกษาต้องมองไปข้างหน้า. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2021 จาก <https://www.shorturl.asia/>
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2561). การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. (E - book). (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สร้อยสุดา กริน. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- James, E. A. et al. (2008). Participatory action research for educational leadership: Using data-driven decision making to improve schools. In Thousand Oaks. Sage.
- Mills, G. E. (2007). Action research: A guide for the teacher researcher. (3rd ed). New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 1(2), 49-60.

การพัฒนารูปแบบความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี*

THE DEVELOPMENT OF A HEALTH LITERACY PROMOTION MODEL TO IMPROVE THE QUALITY OF LIFE OF KAREN ETHNIC GROUPS IN THE AREA OF SUAN PHUENG DISTRICT RATCHABURI PROVINCE

ธารารัตน์ สันญะโม^{*}, นรินทร์ สังข์รักษา

Thararat Sunyamo, Narin Sungrugsa

คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ประเทศไทย

Faculty of Education's Development Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand

Corresponding author Email: rainacid_21@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์และความพร้อมของการดูแลสุขภาพในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และ 2) พัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง จำนวน 326 คน แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 สถิติที่ใช้คือค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล 12 คน เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์ โดยมีเกณฑ์การเลือก คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพของสำนักงานเขตสุขภาพที่ 5 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนในพื้นที่ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และตรวจด้วยเทคนิคสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์และความพร้อมของการดูแลสุขภาพ คือ ความรอบรู้สุขภาพด้านการติดต่อซักถามข้อมูลอยู่ระดับมาก และการเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพอยู่ระดับมาก แนวทางการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพ 5 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วม การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ การส่งเสริมแกนนำสุขภาพจิตอาสา การส่งเสริมและพัฒนาต้นแบบด้านสุขภาพ และการให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพทุกช่วงวัย และ 2) รูปแบบการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ประกอบด้วย การได้รับการสนับสนุนที่ดีและต่อเนื่อง การบริหารจัดการที่เพียงพอ การเสริมพลังอำนาจทั้งด้านความเชื่อมั่น ศรัทธาในการมีสุขภาพที่ดี การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการส่งเสริมสุขภาพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การส่งเสริมสุขภาพ, ความรอบรู้สุขภาพ, คุณภาพชีวิต, กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

Abstract

The objective of this research paper are to 1) study the circumstances and availability of health care among the Karen ethnic group; and 2) develop a model to promote health literacy to improve the quality of life among the Karen ethnic group. Suan Phueng District, Ratchaburi Province is a mixed research method. Quantitative research. The sample group consisted of 326

* Received 28 April 2024; Revised 28 May 2024; Accepted 30 May 2024

Thai people of Karen descent in Suan Phueng District. The questionnaire had a confidence value of 0.83. The statistics used were the mean and standard deviation. Qualitative research, 12 informants, consisting of in-depth interviews and group discussions. It's a purposive sampling. The tool is an interview form. The selection criteria were health promotion officers of the 5th Health District Office, village health volunteers, community leaders in the area, and people living in the area. Content analysis and examination using triangulation techniques. The results of the research found that 1) the situation and readiness of health care is that health knowledge in responding to information is at a high level, and access to health services is at a high level. Guidelines for promoting health literacy include 5 points: participation, supporting adequate resources and budget, promoting volunteer mental health leaders, promoting and developing health models, and giving importance to health care at all ages. And 2) the model for promoting health literacy to improve the quality of life in the Karen ethnic group consists of receiving good and continuous support, adequate management, empowerment in terms of confidence and having faith in Good health, participation of all sectors in health promotion, and exchange of knowledge among community members.

Keywords: Model Development, Health Promotion, Health Literacy Promotion, Quality of Life, Karen Ethnic Group

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดสังคมพหุวัฒนธรรมมีคนหลากหลายเชื้อชาติ ทำให้มีการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติเข้ามาประกอบอาชีพและการรับบริการทางด้านสาธารณสุขของชาวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งจากการประกาศเปิดสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีการสื่อสารแบบไร้พรมแดน มีการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรและโครงสร้างทางสังคมอย่างรวดเร็ว (จินตนา อาจสันเทียะ และสายสมร เฉลย กิตติ, 2559) สอดคล้องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) ถือเป็นตัวกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนของนานาประเทศทั่วโลกในขณะนี้มีความสำคัญเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้ง 17 ประการ โดยเน้นการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ ลดความเหลื่อมล้ำ และให้ความสำคัญกับกลุ่มคนที่เป็นเปราะบางทางสังคม มีฐานคิดเชื่อมโยงองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ 3 ด้านคือ การพัฒนาเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของสังคม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์, 2562) ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงการเกิดสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลายมากขึ้น ทำให้ระบบสาธารณสุขเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น ลักษณะของโรคที่เข้ารับการรักษา ความต้องการเข้ารับการรักษา รวมถึงความแตกต่างทางด้านสังคม ความเชื่อ และวัฒนธรรมของผู้รับบริการที่หลากหลายมากขึ้น มิติหรือมุมมองในเรื่องสุขภาพก็จะมีแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปฏิบัติการของพยาบาลที่ต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของผู้รับบริการมากขึ้น (Kilinc, K. O. & Altun, E. C., 2018) ในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นต้องใช้องค์ความรู้ที่มีการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นหรือสร้างองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือสื่อบริการการสอนเป็นวาจา จนกลายเป็นความเชื่อที่ผสมรวมกันเป็นวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีสืบทอดต่อกันมา (Kaçan, C. Y. & Örsal, Ö., 2020) การดูแลสุขภาพคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญมากและเป็นความท้าทายของผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพที่จะต้องให้การดูแล (Agyemang, J.

B., 2019) ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพหรือผู้ให้การดูแลสุขภาพต้องมีความรู้ ทำความเข้าใจ ยอมรับ ในวิถีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ความเชื่อที่แตกต่าง สามารถรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมุมมอง แนวคิด การตัดสินใจของผู้ป่วยเพื่อออกแบบกิจกรรมการพยาบาลให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (ปรารธนา ลังการพิณรุฑ, 2563) ความสำคัญดังกล่าวแล้วนั้น การเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการแก่ผู้รับบริการที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้จึงมีความสำคัญและทุกภาคส่วนต้องตระหนัก และนำมาเป็นต้นทุนในการส่งเสริมสุขภาพให้สอดคล้องกับบริบทและพื้นฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนหรือพื้นที่

จากการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมและศักยภาพที่สำคัญของระบบบริการสุขภาพตามแผนยุทธศาสตร์สาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2570 (SWOT Analysis) ด้านอุปสรรคและภัยคุกคาม (Threat) พบว่า การมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามถิ่น ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินงานเฝ้าระวังและป้องกันควบคุมโรค ซึ่งแรงงานข้ามถิ่นหรือแรงงานต่างด้าวนี้ส่วนใหญ่อยู่ตามชายขอบของจังหวัด โดยเฉพาะอำเภอสวนผึ้ง และอำเภอปากท่อที่มีเขตติดต่อกับอำเภอสวนผึ้งและอำเภอบ้านคา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรีเล็งเห็นถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหา จึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาด้านสาธารณสุขในระยะ 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566-2570) โดยมีเป้าประสงค์ คือ ประชาชนมีความรอบรู้สุขภาพ ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี ที่สอดคล้องกับ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาราชบุรี ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนมีเป้าหมายการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ และการช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในกลุ่มเปราะบาง (กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข, 2565)

กลุ่มเปราะบางที่สำคัญกลุ่มหนึ่งที่พบว่าเป็นปัญหาเรื้อรังของระบบบริการด้านสุขภาพ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ตามเขตชายแดนต่าง ๆ ของไทยและประเทศเพื่อนบ้าน จังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่ในเขตภาคกลางตะวันตกที่มีภูมิประเทศที่หลากหลายทั้งพื้นราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองสู่ภูเขาสูง ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ 8 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ ชาวไทยภาคกลางพื้นถิ่น ชาวไทยจีน ชาวไทย-ยวน ชาวไทยมอญ ชาวไทยกะเหรี่ยง ชาวไทยลาวโซ่ง ชาวไทยลาวตี้ และชาวไทยเขมร กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ทั้ง 10 อำเภอ 101 ตำบล ทั้งหมดเป็นต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ดีที่เป็นพื้นฐานของจังหวัด นอกจากนี้แล้วดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index - HAI) ตามข้อมูลดัชนีสะท้อนความก้าวหน้าของการพัฒนาคนในระดับจังหวัด ครอบคลุมด้านการมีสุขภาพที่ดี มีการศึกษา มีชีวิตการทำงาน มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต การมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี การมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นในชุมชนที่มีความปลอดภัย มีการคมนาคมที่สะดวกปลอดภัยและเข้าถึงการสื่อสารอย่างทั่วถึง รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีของจังหวัดราชบุรี พบว่า มีดัชนีความก้าวหน้า 0.6171 เมื่อเปรียบเทียบกับดัชนีความก้าวหน้าของคนกับจังหวัดอื่นทั่วประเทศ จังหวัดราชบุรีอยู่ในลำดับที่ 34 ซึ่งดีขึ้นจากปี 2560 มีค่า 0.5713 เป็นลำดับที่ 53 ของประเทศ เมื่อพิจารณาดัชนีย่อยสะท้อนถึงปัญหาที่ต้องเร่งรัดพัฒนา ทำให้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐ สังคมนิยม สหภาพเมียนมาร์ ดูแลประชากร รวมทั้งสิ้น 54,403 คน (ประชากรทุกสิทธิ์ 33,487 คน ประชากรศูนย์อพยพถ้ำหิน 7,531 คน บุคคลพื้นที่สูง 17,204 คน และแรงงานต่างด้าว 1,514 คน) มีพื้นที่รับผิดชอบรวม 1,005.08 ตร.กม. ประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายกะเหรี่ยง ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป การเกษตร (ปลูกสับปะรด มันสำปะหลัง และอ้อย) ค้าขาย จากขนาดของพื้นที่กว่า 1,000 ตร.กม. และสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีเส้นทางคมนาคมคดเคี้ยวตามไหล่เขา ฤดูร้อนอากาศร้อนจัด ฤดูฝนมีฝนตกชุก ฤดูหนาวอากาศหนาวเย็นมีหมอกปกคลุมพื้นที่มาก พบว่า ปัญหาและความ ต้องการเชิงพื้นที่ประกอบด้วย ปัญหายาเสพติด ปัญหาขยะมูลฝอย การส่งเสริมอาชีพ พัฒนากลุ่มอาชีพ ปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาหนี้สินครัวเรือน ปัญหาสุขภาพโดยเฉพาะโรคไม่

ติดต่อ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ การช่วยเหลือบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในกลุ่มเปราะบาง และปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ การลดลงของพื้นที่ป่า (กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข, 2565) และจากข้อมูลประชากรและสถานะสุขภาพ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงชายขอบ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า อำเภอสวนผึ้งมีประชากรกะเหรี่ยงดั้งเดิมในพื้นที่ เป็น 1 ใน 20 จังหวัดของประเทศไทย และเป็นพื้นที่อันดับ 2 ของเขตสุขภาพที่ 5 ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงอาศัยอยู่มากที่สุด 50.36% (20,200 คน) จากประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งจังหวัดราชบุรี และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง 47.54% (19,069 คน) จากประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งอำเภอสวนผึ้ง (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2559); (สำนักบริหารการทะเบียน, 2566)

ภาวะสุขภาพในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ปี 2563-2565 พบว่า 10 อันดับโรคผู้ป่วยนอกเป็นโรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน เป็นอันดับ 1 และ 2 ตามลำดับ ในกลุ่มผู้ป่วยในเป็นโรคอุจจาระร่วงอันดับที่ 1 (โรงพยาบาลสวนผึ้ง, 2565) ซึ่งทั้ง 3 โรคนี้เป็นโรคที่สามารถป้องกันได้หากได้รับความรู้ ปฏิบัติถูกต้อง และมีการดูแลตนเองอย่างสม่ำเสมอ การดูแลตนเองดูแลตามวิถีและความเชื่อของรุ่นต่อรุ่น เช่น การรับประทานพืชสมุนไพร การให้ผี หรือชื่อยาพื้นฐานมารับประทานเอง เช่น ยาแก้ปวดลดไข้ หากอาการไม่ดีขึ้นจะไปหาหมอที่โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลใกล้เคียงบ้าน หรือโรงพยาบาลหากถูกส่งตัวจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แต่ส่วนใหญ่ไม่กล้าไปหาหมอเพราะกลัวหมอ เนื่องจากตนเองพูดภาษาไทยไม่ได้ และคิดว่า การดูแลตนเองแบบวิถีดั้งเดิมได้อยู่แล้วโดยปกติ เป็นเองหายเองได้ จนบางครั้งก็มีอาการเจ็บป่วยที่รุนแรงยากต่อการรักษาในระดับพื้นฐาน อีกปัญหาที่สำคัญ คือ การกลับมาเกิดซ้ำของโรคเขตร้อนที่พบในพื้นที่แต่ไม่ค่อยพบในพื้นที่อื่น เช่น โรคอุจจาระร่วง มาลาเรีย ไข้เลือดออก ตับอักเสบจากไวรัสทางเดินอาหารชนิดเอ ไข้ไทฟอยด์ ไข้เหลือง โรคเรื้อน อหิวาตกโรค โรคเท้าช้าง โรคฉี่หนู โรคอาหารเป็นพิษ และบิด เป็นต้น (โรงพยาบาลสวนผึ้ง, 2565)

ผู้วิจัยมีความสนใจประเด็นการส่งเสริมความรู้สุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้จึงได้พัฒนาการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการส่งเสริม ความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แต่อย่างไรก็ดีก็ยังมีปัญหาและช่องว่างสำคัญที่ต้องการการพัฒนาหรือแม้กระทั่งการปฏิรูประบบเพื่อแก้ไขและรองรับภาวะคุกคามที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งปัญหาดังกล่าวคือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยความรอบรู้สุขภาพ (health literacy) ที่ยังมีไม่เพียงพอในการป้องกันปัจจัยเสี่ยง ซึ่งจะเห็นได้จากโรคที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ. 2566-2570 (กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข, 2565) โดยผลการศึกษาที่ได้จะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนสามารถพัฒนากลยุทธ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่ รวมถึงขยายแนวคิดดังกล่าวไปสู่กลุ่มเปราะบางอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาวะการณ์และความพร้อมของการดูแลสุขภาพในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยผ่านวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ งานวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านจริยธรรมการวิจัยเลขที่ COA 66.1219-081 ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2566 ของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร และได้ออกแบบการวิจัยตามลำดับ คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา (Documentary Research) ได้แก่ บริบทของพื้นที่ศึกษาทั้งด้านข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลสุขภาพ ต้นทุนด้านการสร้างเสริมสุขภาพในพื้นที่ และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดการสร้างเสริมสุขภาพ ความรอบรู้ทางสุขภาพ แนวคิดการมีส่วนร่วม และแนวคิดกลุ่มชาติพันธุ์

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ (In-dept interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คนที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพของสำนักงานเขตสุขภาพที่ 5 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนในพื้นที่ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 สร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพ 2.1.1 เครื่องมือเชิงคุณภาพได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมความรอบรู้สุขภาพเพื่อการสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย (1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับหน่วยงานภาครัฐ คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี โรงพยาบาลสวนผึ้ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรี และอำเภอสวนผึ้ง 2.1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับผู้นำชุมชน คือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ประธาน อสต./ผู้นำชมรมส่งเสริมสุขภาพต่าง ๆ

2.2 การรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยเอง โดยมีสามในพื้นที่ช่วยในการสื่อสาร ตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้อง

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอเชิงพรรณนาตามลำดับ

2.4 พัฒนารูปแบบจากพื้นที่ต้นแบบที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศใน 2 พื้นที่ คือ 1) พื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 2) พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี รวมทั้งแสวงหาความรู้โดยพิจารณาจากสภาพความเป็นจริง ผ่านแนวคิดและการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักเพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง อำเภอสนมั่ง จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ศึกษาสภาวะการณ์และความพร้อมของการดูแลสุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง รูปแบบการส่งเสริมความรู้สุขภาพ ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม แนวทางการส่งเสริมความรู้สุขภาพ ในพื้นที่ตำบลตะนาวศรี อำเภอสนมั่ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านสนมั่ง หมู่ที่ 2 บ้านท่ามะขาม, หมู่ที่ 3 บ้านโป่งแห้ง, หมู่ที่ 4 บ้านบ่อหวี และหมู่ที่ 5 บ้านห้วยแห้ง เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพ และเป็นผู้ยินดีให้ข้อมูลทั้งระหว่างการวิจัยและหลังการวิจัยเพื่อสอบถามข้อมูลให้ครบถ้วนและเป็นจริงที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง จำนวน 326 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยประเด็นเกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรมการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพ และความรอบรู้สุขภาพ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 สร้างเครื่องมือเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการ (1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ พฤติกรรมการปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพ และการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพ (2) สร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดประเด็นในการสอบถาม และสร้างแบบสอบถามที่มีประเด็นเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ พฤติกรรมการปฏิบัติในการดูแลสุขภาพ และความรอบรู้สุขภาพ และ (3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการวิจัย ด้านการส่งเสริมสุขภาพ และผู้เชี่ยวชาญด้านชาติพันธุ์ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และภาษาที่ใช้ แล้วนำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) 3.1.4 นำข้อมูลที่รวบรวมจาก

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) แล้วเลือกค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ครอบคลุมเนื้อหา หรือข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีค่าคะแนนเฉลี่ย 0.83 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายตัวอย่าง จำนวน 30 คน

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ วิเคราะห์ความเชื่อถือได้ (Reliability) ของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบเก็บข้อมูลกับตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จำนวน 30 ชุด พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient; α) > .71 (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2552); (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555) ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient; α) ของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 0.96

3.3 ประชากรของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อายุระหว่าง 18-59 ปี จำนวนทั้งสิ้น 1,762 คน (ข้อมูลจากฐานข้อมูล HOSxP PCU รพ. สต.บ้านป่อหวี และ รพ.สต.ตะนาวศรี) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเชิงปริมาณ คือ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อายุระหว่าง 18-59 ปี จำนวนทั้งสิ้น 326 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสม ด้วยการใชสูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973); (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555) ที่ความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย การวิจัยเชิงเชิงคุณภาพ ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีสามในพื้นที่จะช่วยในการสื่อสาร ตรวจสอบความครบถ้วนและถูกต้อง นำมาวิเคราะห์เนื้อหาแบบอุปนัย และนำเสนอแบบพรรณนาความ ส่วน การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำมาสรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาวะการณ์และความพร้อมของการดูแลสุขภาพในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จากการศึกษาพบว่า

1.1 บริบทของพื้นที่ สภาวะการณ์ และความพร้อมของการดูแลสุขภาพในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงพบว่า โดยบริบทของพื้นที่อำเภอสวนผึ้งมีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ภูเขาสูง บริเวณชายแดนด้านตะวันตกติดกับประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ และพื้นที่ราบสูงบริเวณเทือกเขามาทางด้านตะวันออกจนถึงตอนกลางของพื้นที่ มีลักษณะเป็นที่ราบสูง มีแม่น้ำภาชี และลำห้วยสาขาเป็นสายน้ำหลัก สภาพเนื้อดินเป็นดินทรายมีการชะล้างพังทลายของหน้าดินค่อนข้างสูง ยังคงมีประเพณี วัฒนธรรม ทั้งด้านการแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญาด้านการละเล่นดนตรี วิถีชีวิต ระบบครอบครัว การดำรงชีพ รวมถึงความเชื่อเกี่ยวกับผีต่าง ๆ เช่น ผีบ้านผีเรือน ผีเจ้าป่า ผีเจ้าเขา ผีไร่ การดูแลรักษาตนเองยามป่วยไข้ เป็นต้น โดยมีการสืบทอดจากบรรพบุรุษ ปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่พบ คือ เรื่องของสัญชาติ เนื่องจากการที่พวกเขาเป็นกลุ่มคนกะเหรี่ยง กลุ่มคนชายขอบ อยู่มาเป็นเวลานาน มีการสร้างครอบครัว ถึงจะเกิดในประเทศไทย แต่ไม่มีบัตรสัญชาติไทย การเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพต่าง ๆ ค่อนข้างมีปัญหา การดูแลตัวเองน้อย ปัจจุบันโอกาสในการเข้าถึงการบริการไม่ได้ยากเหมือนในอดีต แต่การไม่มีบัตรทำให้เข้าถึงการบริการในปัจจุบันยาก การส่งเสริมป้องกันก็น้อยลง ความแตกต่างในด้านภาษา พื้นฐานความรู้ความเข้าใจ เศรษฐฐานะต่าง ๆ ทำให้เขาค่อนข้างปิด กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่คำนึงถึงปัญหาของปากท้องมากกว่าเรื่องอื่นโดยเฉพาะด้านสุขภาพ ดำรงชีพด้วยการล่าสัตว์ ตีผึ้ง ตัดไม้ จุดไฟเผาป่าเพื่อให้ผักหวานแตกยอดเป็นอาหาร ซึ่งความเป็นอยู่ขัดแย้งกับกฎหมาย ความต้องการด้านสุขภาพมีความอยากที่จะดูดีเหมือนเพื่อนบ้านทั่วไปที่อยู่ต่างอำเภอ (ใกล้เขตเมือง) เช่น การใช้ซื้อรับประทานอาหาร แต่ด้วยวิถีดั้งเดิมคือการใช้มือในการหยิบ

จับอาหารรับประทาน การใช้หลอดดื่มน้ำอันเดียวกัน แก้วใบเดียวกัน การศึกษาที่ไม่เอื้อต่อปากท้อง น้อยคนสนใจเรียน พ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาดูแลบุตร เมื่อความเจริญเข้าถึงเทคโนโลยีก็ตามมา เช่น เครื่องซักผ้า โทรศัพท์มือถือ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ปัญหาที่ยังพบอยู่ในพื้นที่ คือ การมีสามีเร็ว เลิกกันง่าย แล้วมีใหม่ง่ายขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการมีเด็กถูกทอดทิ้งมากขึ้น เด็กไม่ไปโรงเรียน เด็กติดยาเสพติด และด้านการบริโภคที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และปัญหาสุขภาพที่สำคัญคือการตระหนักรู้ถึงการดูแลสุขภาพ และต้นเหตุของสุขภาพที่ไม่ดีจากพฤติกรรมบริโภคอันสืบเนื่องจากความเจริญ ดังการสัมภาษณ์ว่า

“ปัญหาด้านสุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง คือ เรื่องการตระหนักรู้ การดูแลสุขภาพเบื้องต้นของเขาค่อนข้างน้อย ความรู้ในการรู้ทันโรค เพื่อเข้ามาใช้บริการค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากชุมชนอยู่ไกล การสื่อสารที่เป็นปัญหา ที่ผ่านมามีการพัฒนาในเรื่องของการสื่อสารในประเด็นโรคที่สำคัญ เช่น เรื่องของ Stroke, STEMI ถ้าเข้ารับการรักษาได้เร็ว โอกาสรอดชีวิตก็สูง โอกาสเกิดความพิการจากโรคเหล่านี้ก็น้อย ซึ่งเขาอาจไม่เข้าใจ”
(ตัวแทนเจ้าหน้าที่คนที่ 1, 2566)

“โรคที่พบในกลุ่มกะเหรี่ยงเป็นโรคความลืโล เช่น อ้วนลงพุง ไขมันสูง ความดันโลหิตสูง เบาหวาน (อาหาร กาแฟซอง มาม่า แป้ง น้ำตาล โดนัท) ซึ่งในระยะยาวก็เสียชีวิตจากการกินยา นโยบาย ด้านสุขภาพจะส่งผลที่ดีต่อประชาชนหากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจ”
(ตัวแทนเจ้าหน้าที่คนที่ 2, 2566)

“ด้านการบริโภคเมื่อความเจริญด้านวัตถุเข้าถึง ร้านค้าโชห่วยเพิ่มขึ้น มีตลาดนัดเพิ่มขึ้น อาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพก็เพิ่มขึ้น เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป (ที่มักรับประทานโดยที่ไม่ทำให้สุก) กาแฟสำเร็จรูป (ฉีกซองแล้วรับประทานโดยไม่ผสมน้ำต้มสุก) ไม่รับประทานข้าวเช้า การออกไปทำงานเพื่อหาเงินส่วนหนึ่งมาซื้ออาหารที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ”
(ตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียกับชุมชนคนที่ 1, 2566)

นอกจากนี้แล้ว ความคุ้นเคยกับประเพณีและวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมตลอดถึงวิถีการดำเนินชีวิตที่ยังคงมีความเชื่อสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อและแนวปฏิบัติแบบดั้งเดิมยังมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชุมชนจนถึงปัจจุบัน รวมถึงเรื่องสุขภาพ ดังการสัมภาษณ์เชิงลึกว่า

“หลายครอบครัวยังมีความเชื่อแบบดั้งเดิม ใช้วิธีการรักษาจากหมอพื้นบ้าน ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าในการเข้ารับการรักษาที่ควรจะเป็น อีกประเด็นสำคัญคือการตระหนักรู้ในเรื่องของการดูแลตนเอง ซึ่งไม่ใช่ปัญหาของสาธารณสุขเพียงอย่างเดียว หากปัจจัย 4 ยังไม่พร้อมก็ไม่มีความรู้สึกรู้สึกที่อยากจะดูแลตัวเอง”
(ตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียกับชุมชนคนที่ 2, 2566)

1.2 การประเมินความรอบรู้สุขภาพ กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้สุขภาพในการโต้ตอบซักถามข้อมูลด้านสุขภาพ ในระดับมาก เป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.80) รองลงมา คือ การเข้าใจในการดูแลสุขภาพ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.91) และการเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.95)

ตารางที่ 1 ความรอบรู้สุขภาพ (n = 326)

ความรอบรู้สุขภาพ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ	4.10	0.95	มาก	3
2. การเข้าใจในการดูแลสุขภาพ	4.19	0.91	มาก	2
3. การโต้ตอบซักถามข้อมูลด้านสุขภาพ	4.41	0.80	มาก	1
4. การมีข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจในการดูแลสุขภาพ	3.93	1.21	มาก	4
5. การนำไปใช้ในการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพ	3.84	1.00	มาก	5
รวม	4.27	0.78	มาก	

1.3 แนวทางการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพ 5 ประเด็น คือ

1.3.1 การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพโดยเฉพาะอย่างมาก ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องสุขภาพ และเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีต่อสุขภาพในกลุ่มชุมชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสุขภาพมีผลประโยชน์มากมาย เช่น กิจกรรมการออกกำลังกายร่วม การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับโภชนาการ และการเข้าร่วมในการประชุมหรือกิจกรรมทางสุขภาพชุมชน เป็นต้น

1.3.2 การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ ในบริบทของการส่งเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพ (Health Literacy) การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลต่อความสามารถของบุคคลในการเข้าใจและใช้ข้อมูลทางสุขภาพในการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองและครอบครัว คือ การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพ การจัดการบริการสุขภาพ และการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

1.3.3 การส่งเสริมแกนนำสุขภาพจิตอาสา การส่งเสริมแกนนำสุขภาพด้านจิตอาสา มีผลสำคัญในการสร้างความรอบรู้ทางสุขภาพและช่วยส่งเสริมสุขภาพของบุคคลและชุมชนให้ดีขึ้น ผ่านการสนับสนุนให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีและการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเหมาะสม การมีแกนนำสุขภาพด้านจิตอาสาช่วยสนับสนุนในการพัฒนาทักษะและความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นทักษะการแก้ปัญหาสุขภาพเบื้องต้น ทักษะการช่วยเหลือเมื่อเจ็บป่วย หรือทักษะการจัดการเครียดและภาวะอารมณ์เสีย นอกจากนี้แล้ว นอกจากนั้นแล้ว การแกนนำสุขภาพด้านจิตอาสาช่วยในการสนับสนุนบุคคลให้เข้าถึงบริการสุขภาพอย่างเหมาะสม เช่น การสนับสนุนให้ไปรับการตรวจสุขภาพประจำปี การสนับสนุนให้ไปพบแพทย์เมื่อมีปัญหาสุขภาพ หรือการสนับสนุนให้รับการรักษาที่เหมาะสมเมื่อเจ็บป่วย

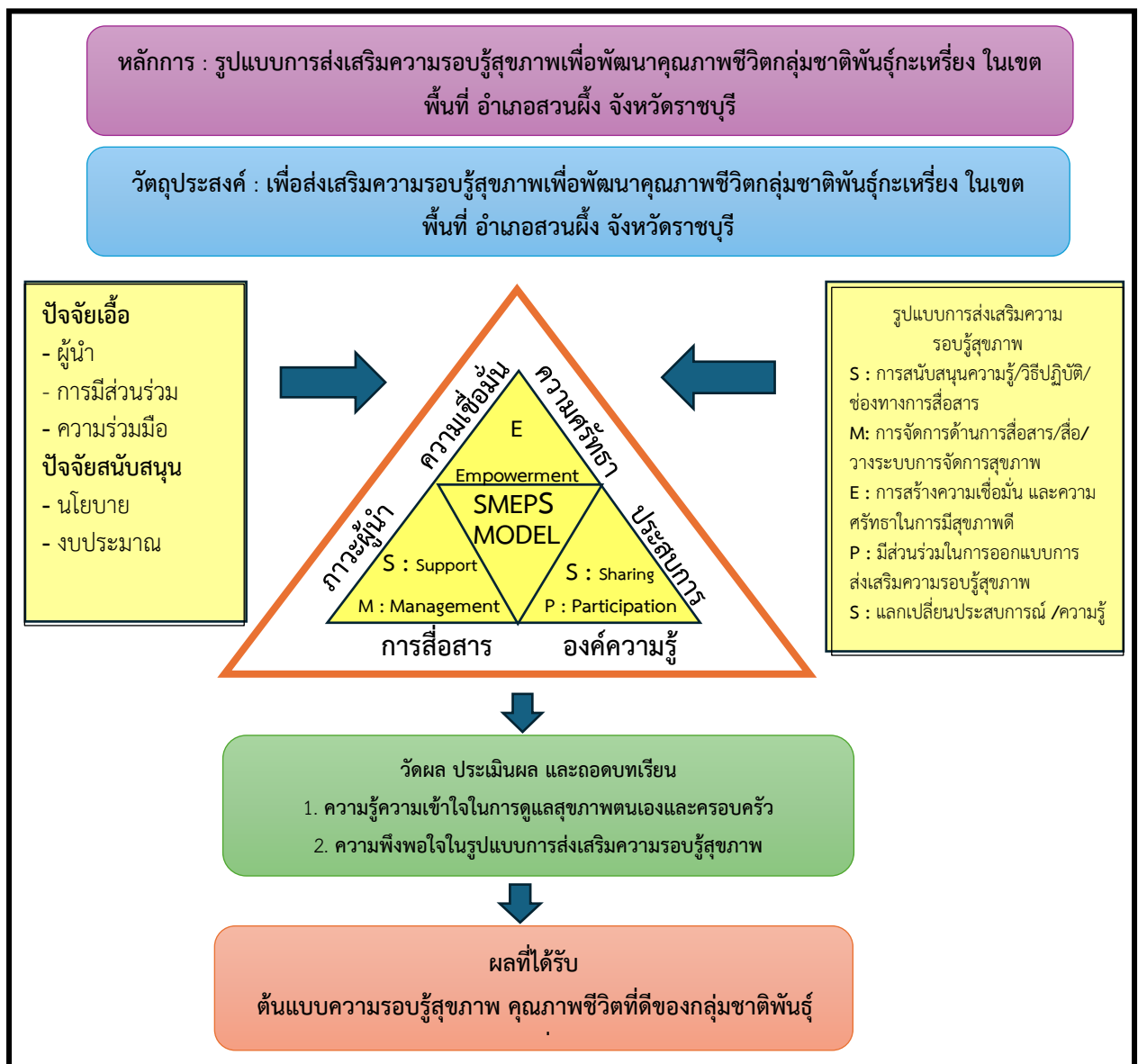
1.3.4 การส่งเสริมและพัฒนาต้นแบบด้านสุขภาพ การพัฒนาต้นแบบด้านสุขภาพช่วยให้มีการทดลองและปรับปรุงระบบบริการด้านสุขภาพ เพื่อให้บริการที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐานตามความต้องการของประชาชน การสร้างผลกระทบที่ดีต่อสุขภาพ การพัฒนาต้นแบบด้านสุขภาพช่วยสร้างผลกระทบที่ดีต่อสุขภาพของประชาชน ไม่เพียงแต่ในระดับบุคคลแต่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมและชุมชนโดยรวม เช่น การลดอัตราการเกิดโรคเฉพาะหรือการป้องกันโรคต่าง ๆ หรือการสนับสนุนนวัตกรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาต้นแบบด้านสุขภาพช่วยสนับสนุนให้มีนวัตกรรมและการพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านสุขภาพ

1.3.5 การให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพทุกช่วงวัย โดยไม่ขัดแย้งกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง เช่น การเพิ่มคุณภาพชีวิต เป็นการดูแลสุขภาพทุกช่วงวัยช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่มีภาระของโรคหรืออาการที่มีผลกระทบต่อการทำกิจวัตรประจำวัน การรักษาสมดุล การดูแลสุขภาพทุกช่วงวัยช่วยให้ร่างกายและจิตใจมีสมดุล ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรงและมีความสุข

อย่างรวดเร็ว การเตรียมความพร้อมในช่วงวัยเฉลี่ยและวัยสูง การดูแลสุขภาพตลอดทั้งชีวิตเป็นการเตรียมความพร้อมในช่วงวัยเฉลี่ยและวัยสูง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงจากการศึกษาพบว่า สามารถพัฒนาในรูปแบบ “SMEPS MODEL” เพื่อเป็นกลไกส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในเขตพื้นที่เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยจุดมุ่งหมายสำคัญคือเพื่อส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในเขตพื้นที่ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบคือ 1) การได้รับการสนับสนุนที่ดีและต่อเนื่อง (S-Support) 2) การบริหารจัดการที่เพียงพอ (M-Management) 3) การเสริมพลังอำนาจทั้งด้านความเชื่อมั่น ศรัทธาในการมีสุขภาพที่ดี (E-Empowerment) 4) การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการส่งเสริมสุขภาพ (Participatory) และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชน (S-Sharing) ปัจจัยเอื้อที่สำคัญคือ ผู้นำ การมีส่วนร่วม และความร่วมมือ และปัจจัยสนับสนุนคือนโยบาย และงบประมาณ การวัดผล ประเมิน และถอดบทเรียนต้องมุ่งเพื่อสร้างความรอบรู้การดูแลสุขภาพด้วยตนเอง และประเมินความพึงพอใจอย่างต่อเนื่อง สามารถสรุปได้ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการศึกษา พบว่า สภาวะการณ์และความพร้อมของการดูแลสุขภาพ พบว่า การประเมินความรอบรู้สุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้สุขภาพในการโต้ตอบซักถามข้อมูลด้านสุขภาพ ในระดับมาก เป็นลำดับแรก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.80) รองลงมา คือ การเข้าใจในการดูแลสุขภาพ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.91) และการเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.95) ตามลำดับ และแนวทางการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพ 5 แนวทาง คือ 1) การมีส่วนร่วม 2) การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ 3) การส่งเสริมแกนนำสุขภาพจิตอาสา 4) การส่งเสริมและพัฒนาต้นแบบด้านสุขภาพ 5) การให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพทุกช่วงวัย โดยไม่ขัดแย้งกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ผลการศึกษาสอดคล้องกับปริศนา กาญจนกันทร และคมพล สุวรรณภูมิ พบว่า รูปแบบการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ของ มีปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขสำคัญ ได้แก่ วิถีชีวิตที่ดำรงอยู่กับธรรมชาติ ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น การปรับตัว และความสามัคคีในชุมชน ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและต่อยอดวิธีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม เพื่อเป็นทางเลือกในการดูแลสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ (ปริศนา กาญจนกันทร และคมพล สุวรรณภูมิ, 2563) และผลการศึกษาสอดคล้องกับเริงวิชญ์ นิลโคตร และคณะ พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาสุขภาพชุมชนโดยประยุกต์ใช้บริบทชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลักคือ การสืบค้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน การพัฒนากิจกรรมบนฐานของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน กิจกรรมการพบกันและเสริมศักยภาพกลุ่ม กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพะทางกาย และกิจกรรมการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพะชุมชน ประกอบด้วย 5 ด้านคือ 1) การยอมรับมุมมองร่วมกัน 2) การมีประโยชน์และความสนใจร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย 4) การปฏิสัมพันธ์ด้านการเรียนรู้และการจัดการความรู้ร่วมกัน และ 5) การประยุกต์ใช้บริบทของชุมชน (เริงวิชญ์ นิลโคตร และคณะ, 2564) อภิปรายได้ว่า การส่งเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพบนฐานสังคมวัฒนธรรม โดยเฉพาะความเชื่อ วัฒนธรรม และที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการศึกษาพบว่าการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงสามารถพัฒนาในรูปแบบ SMEPS Model องค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ คือ 1) การได้รับการสนับสนุนที่ดีและต่อเนื่อง (S-Support) 2) การบริหารจัดการที่เพียงพอ (M-Management) 3) การเสริมพลังอำนาจทั้งด้านความเชื่อมั่น ศรัทธาในการมีสุขภาพที่ดี (E-Empowerment) 4) การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการส่งเสริมสุขภาพ (Participatory) และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชน (S-Sharing) ปัจจัยเอื้อที่สำคัญคือ ผู้นำ การมีส่วนร่วม และความร่วมมือ และปัจจัยสนับสนุนคือนโยบาย และงบประมาณ การวัดผล ประเมิน และถอดบทเรียนต้องมุ่งเพื่อสร้างความรอบรู้การดูแลสุขภาพด้วยตนเอง และประเมินความพึงพอใจอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับชินตา เตชะวิจิตรจารุ พบว่า ความรอบรู้ทางสุขภาพ เป็นปัจจัยสำคัญของประชาชนทุกช่วงวัยทั้งในภาวะสุขภาพปกติและผิดปกติซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ และผลลัพธ์ทางสุขภาพ หากประชาชนได้รับการพัฒนาความรอบรู้ทางสุขภาพ ก็จะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ดีขึ้นส่งผลให้เจ็บป่วยและเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง การพัฒนาความรอบรู้ทางสุขภาพ จึงเป็นสิ่งที่พยาบาลต้องให้ความสนใจ โดยการประเมินความรอบรู้ทางสุขภาพของผู้ใช้บริการ พัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความรอบรู้ทางสุขภาพอีกทั้งกระตุ้นให้ทีมสุขภาพตระหนักถึงความสำคัญของความรอบรู้ทางสุขภาพ ตลอดจนสร้างสรรค์งานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านความรอบรู้ทางสุขภาพ (ชินตา เตชะวิจิตรจารุ, 2561) และสอดคล้องกับ กิ่งแก้ว สารวยริน และนิทรา กิจธีระวุฒิมังษ์ พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความเกี่ยวข้องกับความรู้ และสมรรถนะของบุคคลในการที่จะเผชิญกับความซับซ้อนในความต้องการทางสุขภาพในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ ความรอบรู้ด้านสุขภาพจะช่วยให้คนมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล วิเคราะห์ ประเมินค่า และตัดสินใจในการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพด้วยความสมัครใจเพื่อกำหนดวิถีการสุขภาพที่ดี ดังนั้นเห็นได้ว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพมี

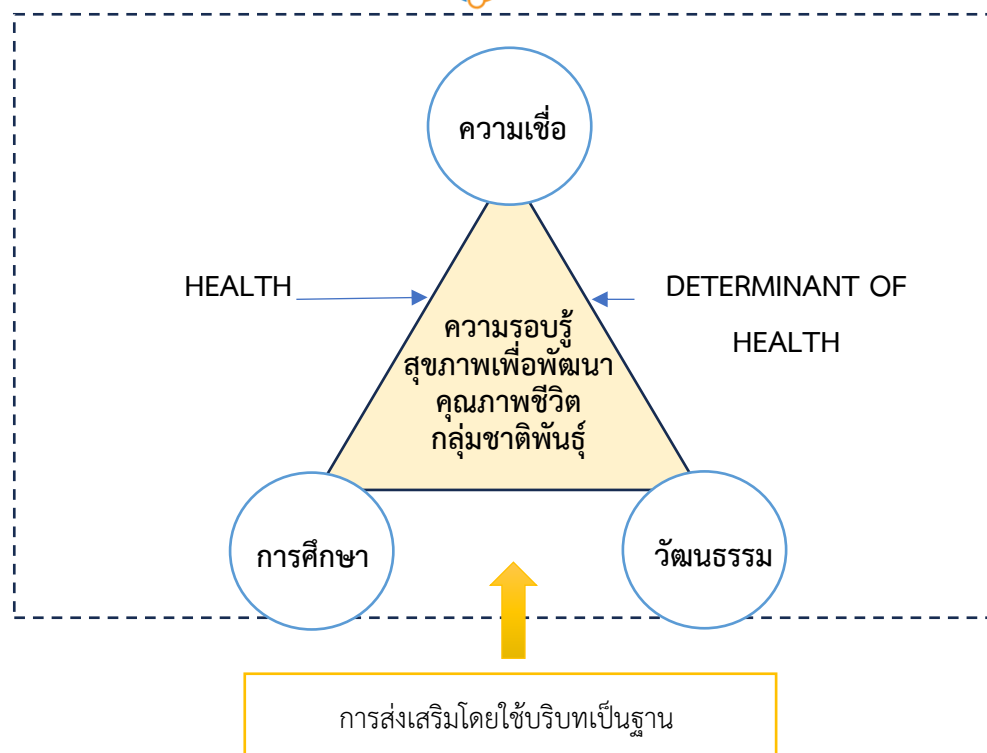
ความเกี่ยวข้องกับการสร้างพลังอำนาจให้กับประชาชนในการดูแลตนเอง หากผู้ให้บริการสุขภาพเข้าใจความหมายของความรอบรู้ด้านสุขภาพ การวัดและการประเมิน รวมถึงการวางแผนในการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพ จะนำข้อมูลความรอบรู้ด้านสุขภาพ ไปใช้ในการจัดโปรแกรมการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพให้กับกลุ่มประชากรในแต่ละกลุ่มอายุได้อย่างเหมาะสม (กิงแก้ว สำรวรรักษ์ และนิทรากิจธีระวุฒิมงษ์, 2561) อภิปรายได้ว่าความรอบรู้ทางสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญของประชาชนทุกช่วงวัยทั้งในภาวะสุขภาพปกติและผิดปกติซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ และผลลัพธ์ทางสุขภาพ การส่งเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพจึงเป็นประเด็นสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

การส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและต้องคำนึงถึงหลายปัจจัย แนวทางการส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพมี 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่เพียงพอ การส่งเสริมแกนนำสุขภาพจิตอาสา การส่งเสริมและพัฒนาต้นแบบด้านสุขภาพ และการให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพทุกช่วงวัย นอกจากนี้ การส่งเสริมความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงประกอบด้วย การได้รับการสนับสนุนที่ดีและต่อเนื่อง การบริหารจัดการที่เพียงพอ การเสริมพลังอำนาจทั้งด้านความเชื่อมั่นและศรัทธาในการมีสุขภาพที่ดี การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมสุขภาพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชน

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเสริมสร้างศักยภาพความรอบรู้ด้านสุขภาพต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน กล่าวคือการเชื่อมโยงระหว่างความเชื่อ (Belief) การศึกษา (Education) และวัฒนธรรม (Culture) เป็นสิ่งสำคัญที่มีความสัมพันธ์กันในการส่งเสริมความรอบรู้ทางสุขภาพ ความเชื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญของพฤติกรรมและการตัดสินใจด้านสุขภาพ เช่น ความเชื่อในวิธีการรักษาแบบดั้งเดิมหรือการเลือกอาหารตามศาสนา การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาความรู้และความเข้าใจในหลากหลายด้าน รวมทั้งสุขภาพ การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจและพฤติกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับโรคและวิธีการป้องกัน ส่วนวัฒนธรรมคือรูปแบบการดำเนินชีวิตและค่านิยมที่ถูกสืบทอดมาตั้งแต่โบราณซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจด้านสุขภาพ การส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพจึงต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อให้เกิดการยอมรับและการปฏิบัติตามอย่างยั่งยืน

ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่จะต้องให้ความสำคัญคือเรื่องสุขภาพ (HEALTH) และปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ (Determinants of Health) ซึ่งเป็นทั้งเป้าหมาย (Ends) และกระบวนการ (Process) ในการส่งเสริมให้เกิดความรอบรู้ด้านสุขภาพอย่างเต็มที่ การส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพจึงเป็นกระบวนการที่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และต้องการการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สามารถสรุปได้ ดังภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงการเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเพื่อการส่งเสริมความรู้สุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มุ่งพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความรู้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตในอนาคต โดยเน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชน ความรอบรู้สุขภาพ (health literacy) เป็นจุดประสงค์สำคัญในการป้องกันโรคและปัจจัยเสี่ยงจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ดี และการศึกษาจะช่วยพัฒนากลยุทธ์ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงให้มีผลส่งเสริมไปยังกลุ่มเปราะบางอื่นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้ 5 แนวทาง ดังนี้ 1) การได้รับการสนับสนุนที่ดีและต่อเนื่อง (S-Support) ความรอบรู้สุขภาพต้องได้รับการสนับสนุนตั้งแต่ระดับนโยบายตลอดจนการนำมาปฏิบัติในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ทั้งความรู้กำลังคน งบประมาณ และทรัพยากรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง โดยมี 2) การบริหารจัดการที่เพียงพอ (M-Management) ในทุก ๆ ด้าน รวมถึง 3) การเสริมพลังอำนาจทั้งด้านความเชื่อมั่น ศรัทธาในการมีสุขภาพที่ดี (E-Empowerment) ให้แก่ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น และประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยสร้าง 4) การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการส่งเสริมสุขภาพ (Participatory) ตั้งแต่ระดับกระทรวง ทบวง กรม จังหวัด อำเภอ ตำบล อย่างทั่วถึงและต่อเนื่องตามบริบทของแต่ละระดับ และส่งเสริม 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชน (S-Sharing) ให้เกิดเป็นชนวนเล็ก ๆ ต่อความเชื่อมั่นว่าจะสามารถทำได้จริง โดยเริ่มตั้งแต่จุดเล็ก ๆ และค่อย ๆ ขยายวงกว้างออกไป ปัจจัยเอื้อที่สำคัญคือ ผู้นำ ทักษะคติของผู้นำการเปลี่ยนแปลง และปัจจัยสนับสนุน คือ การวัดผลจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์กรที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านความรู้สุขภาพที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยคำนึงถึงความเชื่อ ความรู้หรือการศึกษาที่พัฒนาจากกระบวนการสู่องค์ความรู้ และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นเป้าหมาย (Ends) ของแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ทั้งกระบวนการและเป้าหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกันจนเกิดเป็นกระบวนการเรียนรู้ระหว่างการขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2559). ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง ครอบคลุมพื้นที่ 20 จังหวัดของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร: กองกิจการนิคมสร้างตนเองและพัฒนาชาวเขา กลุ่มกิจการชาวเขา.
- กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข. (2565). แผนยุทธศาสตร์สาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566-2570. ราชบุรี: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติเพื่อการตัดสินใจ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิ่งแก้ว สำรวรรื่น และนิทรา กิจธีระวุฒิมงษ์. (2561). การทำความเข้าใจในการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 12(3), 1-13.
- จินตนา อาจสันเทียะ และสายสมร เฉลยกิตติ. (2559). การพยาบาลข้ามวัฒนธรรมกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. วารสารพยาบาลทหารบก, 17(1), 10-16.
- ซินตา เตชะวิจิตรจารุ. (2561). ความรอบรู้ทางสุขภาพ: กุญแจสำคัญสู่พฤติกรรมสุขภาพและผลลัพธ์สุขภาพที่ดี. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(ฉบับพิเศษ), 1-11.
- ตัวแทนเจ้าหน้าที่คนที่ 1. (6 ก.ค. 2566). การพัฒนารูปแบบความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. (ธารรัตน์ สัญญะโม, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนเจ้าหน้าที่คนที่ 2. (6 ก.ค. 2566). การพัฒนารูปแบบความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. (ธารรัตน์ สัญญะโม, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียกับชุมชนคนที่ 1. (10 ส.ค. 2566). การพัฒนารูปแบบความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. (ธารรัตน์ สัญญะโม, ผู้สัมภาษณ์)
- ตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียกับชุมชนคนที่ 2. (10 ส.ค. 2566). การพัฒนารูปแบบความรอบรู้สุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง ในเขตพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. (ธารรัตน์ สัญญะโม, ผู้สัมภาษณ์)
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปรารณา ลังการ์พินธุ์. (2563). การดูแลสุขภาพแบบข้ามวัฒนธรรมในยุคดิจิทัลดิสรปชั่น. วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, 26(2), 71-72.
- ปริศนา กาญจนกันทร และคมพล สุวรรณภู. (2563). รูปแบบการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ของในจังหวัดจันทบุรีและตราด. วารสารวิชาการศรีปทุม, 17(2), 98-118.
- เริงวิษญ์ นิลโคตร และคณะ. (2564). การพัฒนาสุขภาวะชุมชนโดยประยุกต์ใช้บริบทชุมชนเป็นฐาน: กรณีศึกษาการฟ้อนไทยทรงดำบ้านดอนทอง ตำบลดอนข่อย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 23(43), 94-110.
- โรงพยาบาลสวนผึ้ง. (2565). ข้อมูลสถานะสุขภาพของโรงพยาบาลสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: งานแผนงานยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ.
- ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์. (2562). สุขภาพพึงประสงค์. เรียกใช้เมื่อ 6 มกราคม 2567 จาก <https://hhdc.anamai.moph.go.th/th/home>
- สำนักบริหารการทะเบียน. (2566). ข้อมูลประชากร. เรียกใช้เมื่อ 6 กรกฎาคม 2567 จาก <https://dashboard.anamai.moph.go.th/population/pop-y0y2/changwat?year=2022&cw=70>
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- Agyemang, J. B. (2019). Transcultural nursing and traditional care in Sukuma ethnic group. International Journal of Healthcare Sciences, 7(1), 63-66.

- Kaçan, C. Y. & Örsal, Ö. (2020). Effects of transcultural nursing education on the professional values, empathic skills, cultural sensitivity and intelligence of students. *Journal of Community Health Nursing*, 37(2), 65-76.
- Kilinc, K. O. & Altun, E. C. (2018). *International Journal of Emerging Trends in Health Sciences*. Health Sciences, 2(1), 001-006.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York: aHarper & Row Ltd.

การสืบทอดและการดำรงอยู่ของมวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัย*

THE INHERITANCE AND EXISTENCE OF MUAY CHAIYA MARTIAL ARTS IN CONTEMPORARY THAI SOCIETY

สุวิมล เวชวิโรจน์

Suwimon Vatviroj

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University, Suratthani, Thailand

Corresponding author E-mail: suwimon026@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสืบทอดและการดำรงอยู่ของมวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยกลุ่มครูมวยไชยาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน จำนวน 10 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ ข้อมูลเอกสาร แผ่นบันทึกภาพเคลื่อนไหวมวยไชยา การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ภาคสนามในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การสืบทอดความเป็นมาของมวยไชยา จำแนกออกเป็น 3 ยุค คือ ยุคที่หนึ่ง มวยไชยาเพื่อป้องกันข้าศึกศัตรูและเป็นนายทหารคอยดูแลรักษาความปลอดภัยของพระมหากษัตริย์ ยุคที่สอง มวยไชยาเพื่อการสมโภช เล่าสืบทอดกันมาในรูปแบบมุขปาฐะ และยุคที่สาม มวยไชยาเพื่อการพาณิชย์ การสืบทอดวัฒนธรรมมวยไชยาออกมาในรูปแบบของงานเขียนเชิงวิชาการ ครูสอนศิษย์ ศิลปะและนาฏศิลป์ และการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ส่วนการดำรงอยู่ของมวยไชยา จำแนกเป็น 4 ประการ กล่าวคือ ประการแรก การนำเสนอผ่านกระบวนการทางวิชาการ ได้แก่ ตำราวิชาการ หลักสูตรการเรียนการสอน รายงานการศึกษาค้นคว้า และบทความวิชาการ ประการที่สอง มวยไชยาในกระแสการท่องเที่ยว ได้แก่ มวยไชยาผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งในสินค้าทางวัฒนธรรม งานประเพณี มวยในเวทีนานาชาติ การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น ประการที่สาม มวยไชยาทำให้เกิดศิลปะรูปแบบใหม่ ๆ ได้แก่ รูปเคารพครูมวย วัตถุมงคล ประติมากรรม ชุดการแสดง ท่าออกกำลังกาย และการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน จากการศึกษาสะท้อนให้เห็นการเผยแพร่วัฒนธรรมมวยไชยาขยายออกไปในวงกว้าง

คำสำคัญ: การสืบทอด, การดำรงอยู่, มวยไชยา, ศิลปะการต่อสู้, สังคมไทยร่วมสมัย

Abstract

This research article aims to study the inheritance and existence of Muay Chaiya martial arts in contemporary Thai society by using qualitative research methods. The informants were the Muay Chaiya masters and those involved in and outside the community. Number of people 10 people. The research tools were documents, Muay Chaiya VDO recordings, in-depth interviews, and field observations. Descriptive data analysis. The results showed that the inheritance of Muay Chaiya was divided into 3 eras: the first era was Muay Chaiya to protect from enemies and was a

military officer in charge of protecting the safety of the King; the second era was Muay Chaiya for celebrations that were carried on in an oratory style; and the third period was Muay Chaiya for commercial purposes. The inheritance of Muay Chaiya culture includes academic writings, masters and students, sculptures, dancing arts, and media presentations. Moreover, the existence of Muay Chaiya can be divided into four aspects: first, the presentation through the academic process, including textbooks, curricula, research reports, and academic articles. Secondly, Muay Chaiya is part of the tourism trend, which includes cultural products such as Muay Chaiya combined with traditions, Muay Chaiya in the international arena, and Muay Chaiya promoting careers and generating income for the local community. Thirdly, Muay Chaiya created new forms of art, including Muay Chaiya grandmaster icons, sacred objects, sculptures, performance sets, and exercise poses. Fourthly, the presentation of Muay Chaiya through the mass media. In conclusion, all the above studies reflect the widespread dissemination of Muay Chaiya culture.

Keywords: Inheritance, Existence, Muay Chaiya, Martial Arts, Contemporary Thai Society

บทนำ

มวยไทย นับว่าเป็นศิลปะป้องกันตัวที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพชนนับตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรีเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน จึงนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าวัฒนธรรมมวยเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ผันผ่านตามกาลเวลา ผ่านการเรียนรู้มาในแต่ละยุคสมัย และเกิดการต่อสู้ ต่อรองเพื่อความอยู่รอดของวัฒนธรรมเอง (ประสิทธิ์ ทองแจ่ม และสมบุญรณ์ ตะปิโนนา, 2558) ซึ่งกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ เช่น จังหวัดนครราชสีมา (โคราช) ลพบุรี และสุราษฎร์ธานี จนสามารถผูกเป็นคำกลอนได้ว่า “มวยหมัดหนักเมืองโคราช มวยฉลาดเมืองลพบุรี มวยท่าดีท่าสวยไชยา”

มวยไชยาแสดงออกให้เห็นอย่างเด่นชัดในแง่ของมวยท่าดีท่าสวยสะท้อนให้เห็นความเป็นวัฒนธรรมมวยประจำท้องถิ่นของอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมาช้านาน จากหลักฐานและคำบอกเล่าสืบทอดกันมาบ้างก็ว่ามีครูมวยใหญ่จากพระนคร บ้างก็ว่าเป็นขุนศึกแม่ทัพแห่งกรุงรัตนโกสินทร์เดินทางมาที่เมืองไชยา ได้ออกบวชเป็นพระชื่อ “พ่อท่านมา” ไม่มีใครทราบของท่านมีชื่อจริงว่าอย่างไร ได้ถ่ายทอดวิชาการต่อสู้ไว้ให้แก่ชาวเมือง และศิษย์ที่ทำให้มวยไชยาเป็นที่รู้จักมากที่สุด ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เจ้าเมืองไชยาในตอนนั้น คือ พระยาวชิรธรราช (ข้า ศรียาภัย) ท่านสนใจและให้การสนับสนุนมวยไชยา ถึงขนาดฝากตัวเป็นศิษย์ด้วยอีกคนหนึ่ง มวยไชยาในยุคนี้จึงมีชื่อเสียงไปทั่วสารทิศ จนกระทั่งมีศิษย์เอกของเจ้าเมืองไชยา คือ นายปล่อง จำนทอง ชาวบ้านตำบลเลม็ดได้ถูกส่งตัวไปชกมวยหน้าพระที่นั่ง ณ ท้องสนามหลวง ผลปรากฏว่าได้มีการพระราชทานยศให้เป็นนักมวยไทยไชยาเป็น “หมื่นมวยมีชื่อ” และยังให้เป็นมวยประจำพระองค์อีกด้วย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2557) สมัยต่อมามวยไชยาถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในงานเทศกาลงานฉลองหรือสมโภชพระบรมธาตุไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เมื่อแห่งพระพุทธรูปทางบกเสร็จจะนำเชือกที่ลากมาซึ่งเป็นวงกลมทำเป็นสนามเวทีมวย การจับคู่มวยในสมัยนั้นไม่มีการชั่งน้ำหนักเพียงแต่ให้รูปร่างพอพัดพอเหวี่ยงกันก็เป็นการใช้ได้ หรือถ้ารูปร่างต่างกันมากก็ต้องแล้วแต่ความสมัครใจของคู่ต่อสู้ ปัจจุบันทางจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ขับเคลื่อนมวยไชยามาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาไปสู่การจัดการท่องเที่ยว โดยวางเป้าหมายไว้ในยุทธศาสตร์ของจังหวัดใน 2 ด้าน คือ มวยไชยานำมาส่งเสริมอาชีพสามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น และจัดกิจกรรมการแข่งขันมวยไชยาสู่นานาชาติ อีกทั้งยังมีการเผยแพร่วัฒนธรรมมวยไชยาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งผ่านสื่อมวลชนหลายแขนง เช่น ภาพยนตร์ รายการทีวี คลิปยูทูบ หรือแม้แต่ศูนย์ฝึกสอนวิชามวยไชยา (ร่อเฟด ละอาด, 2566)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามวยไชยามีการสืบทอดมาอย่างยาวนาน จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริม สานต่อให้เป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะลูกหลานเมืองมวยจึงสนใจศึกษามวยไชยาในแง่ของการสืบทอด การดำรงอยู่ของศิลปะการต่อสู้ในสังคมร่วมสมัย ซึ่งสังคมร่วมสมัยนี้เองจะสะท้อนให้เห็นความเป็นมาของวัฒนธรรมในอดีตของชุมชนจนถึงปัจจุบัน ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยคาดหวังงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างกว้างขวาง เนื่องจากช่วยให้เข้าใจพลวัตผ่านการต่อสู้ในสายเลือดนักมวยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนจะทำให้เข้าใจการต่อรองภายใต้บริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจรากเหง้าและวัฒนธรรมท้องถิ่นของมวยไชยาได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสืบทอดมวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัย
2. เพื่อวิเคราะห์การดำรงอยู่ของมวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการสืบทอดและการดำรงอยู่ของศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร แผ่นบันทึกภาพ เคลื่อนไหวมวยไชยา การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการณ์ภาคสนามโดยกำหนดขอบเขตเฉพาะมวยไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยกลุ่มครูมวยและกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกชุมชน จำนวน 10 คน ในการใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ระยะเวลาดำเนินงานวิจัย 1 ปี ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Data triangulation) โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอ่านข้อมูลและทักท้วงหรือเสนอแนะข้อมูลที่ได้ทำมาเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องแม่นยำ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ขอใบรับรองจริยธรรมในมนุษย์ก่อนที่จะลงสนามวิจัย เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยเริ่มตั้งแต่แสดงเอกสารชี้แจง และเอกสารแสดงความยินยอมแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทำการเก็บข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการสืบทอดและการดำรงอยู่ของศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัย ผู้วิจัยใช้แนวคิดของศิริพร ณ ถลาง เป็นแนวคิดหลัก ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับคติชนสร้างสรรค์ไว้ จำนวน 5 แนวคิด ได้แก่ 1) ข้อมูลทางวัฒนธรรม (Folklore vs Fakelore) 2) มรดกทางวัฒนธรรม (Authenticity) ทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม 3) ภาพตัวแทน (Representation) ผ่านกลไกทางภาษาในบริบทการท่องเที่ยว จากภาพถ่ายการแสดงและสินค้าที่ระลึกกลายเป็นสิ่งแทนประสบการณ์จากการท่องเที่ยว 4) ประเพณีประดิษฐ์ (Invented Tradition) 5) การนำเสนออัตลักษณ์ (Identity) ของกลุ่มชนท้องถิ่น (ศิริพร ณ ถลาง, 2559) นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ประกอบตัวอย่าง

ผลการวิจัย

การศึกษาการสืบทอดความเป็นมาและการดำรงอยู่ของมวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัยมีประเด็นวิเคราะห์ 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. การสืบทอดมวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัย ผลการวิเคราะห์จำแนกออกเป็น 3 ยุคที่สำคัญ ดังนี้

1.1 มวยไชยาเพื่อป้องกันข้าศึกศัตรู (อดีต-พ.ศ. 2453) ในที่นี้คือเรื่องเล่าผ่านการรับรู้ของครูมวยประจำท้องถิ่น อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี มวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในการร่วมศึกป้องกันบ้านเมืองมาคู่ขนานกับสังคมไทยมาช้านาน จากประวัติความเป็นมากล่าวถึงต้นกำเนิดมวยไชยา เกิดขึ้นในช่วงปลายรัชกาลที่ 3 มีพระภิกษุรูปหนึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า “พ่อท่านมา” ท่านเป็นชาวกทม.อพยพมาอยู่เมืองไชยา

ด้วยเรื่องใดไม่ปรากฏ ภายหลังท่านมาเป็นสมภารวัดทุ่งจับช้าง ปัจจุบันวัดนี้เป็นวัดร้าง ชาวบ้านเล่าสืบต่อกันว่า ภิกษุรูปนี้เป็นครูมวยฝีมือดี สามารถสอนคนหนุ่มในหมู่บ้านให้มีใจรักในด้านศิลปะมวยไทย ต่อมาในสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เจ้าเมืองไชยาในตอนนั้น คือ พระยาวชิรธรราช (ข้า ศรียาภัย) ท่านสนใจและให้การสนับสนุนมวยไชยา ถึงขนาดฝากตัวเป็นศิษย์ด้วยอีกคนหนึ่ง มวยไชยาในยุคนั้นจึงมีชื่อเสียงไปทั่วสารทิศ จนกระทั่งมีศิษย์เอกของเจ้าเมืองไชยา คือ นายปล่อง จำนทอง ชาวบ้านตำบลเลม็ด และถูกส่งตัวไปชกมวยหน้าพระที่นั่ง ณ ท้องสนามหลวง ผลปรากฏว่าได้พระราชทานยศเป็น “หมื่นมวยมีชื่อ” พร้อมกับผู้ชนะอีก 2 คน คือ มวยลพบุรี เป็น “หมื่นมือแม่นหมัด” และมวยโคราช เป็น “หมื่นขจัดเชิงชก” จนกระทั่งมีผู้กล่าวยกย่องนักมวยทั้งสามว่า “หมัดหนักโคราช ฉลาดลพบุรี ท่าดีไชยา” อย่างไรก็ดี ด้วยความดีความชอบดังกล่าว นักมวยทั้งสามจึงไม่ต้องเสียส่วยอากร แม้มีความผิดก็ให้กรมการเมืองพิจารณาลดหย่อนผ่อนโทษได้ตามสมควร และยังเป็นมวยประจำพระองค์ในยามศึกสงครามอีกด้วย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2557)

1.2 มวยไชยาเพื่อการสมโภช (พ.ศ. 2454-พ.ศ. 2557) ในที่นี้คือเรื่องการชกมวยถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในงานเทศกาล งานฉลองหรือสมโภช ทั้งนี้จากการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 สถานการณ์ คือ สถานการณ์แรก งานแห่พระพุทธรูปทางบกในเดือน 11 พระยาวชิรธรราช เจ้าเมืองไชยาจัดให้มวยไชยาอยู่ในงานแห่พระพุทธรูปทางบกและงานสมโภชพระบรมธาตุไชยา และศาลาเก้าห้อง ทั้งนี้เมื่อแห่พระพุทธรูปทางบกเสร็จจะนำเชือกที่ลากมาซึ่งเป็นวงกลมทำเป็นสนามเวทีมวย เมื่อสมโภชเสร็จประชาชนทั่วไปรวมทั้งเจ้านายก็ไปพร้อมกันที่หน้า พระบรมธาตุไชยา และศาลาเก้าห้องเพื่อเฝ้ารอชมคู่มวยของแต่ละแห่งที่ทยอยเดินทางเข้ามาเพื่อจับคู่ชกกัน โดยมีพระยาวชิรธรเจ้าเมืองไชยาเป็นประธาน การจับคู่มวยในสมัยนั้นไม่มีการชั่งน้ำหนักเพียงแต่ให้รูปร่างพอพัดพอเหวี่ยงกันก็เป็นการใช้ได้ หรือถ้ารูปร่างต่างกันมาก ก็ต้องแล้วแต่ความสมัครใจของคู่ต่อสู้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2557) และสถานการณ์ที่สอง งานบุญใหญ่ในวันมาฆบูชาเป็นประจำทุกปี จัดขึ้นที่หน้าสถูปบรรจุอัฐิของท่านมา อดีตเจ้าอาวาสวัดทุ่งจับช้าง อำเภอพุมเรียง จังหวัดสุราษฎร์ธานีในฐานะบรมครูมวยไชยา โดยมีนักมวยนักศึกษา และประชาชนเดินทางไปกราบไหว้ และร่ำมวยไชยาถวายหน้าสถูปบรรจุอัฐิของท่านมา

1.3 มวยไชยาเพื่อการพานิช (พ.ศ. 2558-ปัจจุบัน) จังหวัดสุราษฎร์ธานีขับเคลื่อนมวยไชยาโดยใช้แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาไปสู่การจัดการท่องเที่ยว โดยวางเป้าหมายไว้ในยุทธศาสตร์ของจังหวัดไว้ใน 2 ประการ คือ ประการแรก มวยไชยาส่งเสริมด้านอาชีพ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น โดยเฉพาะค่ายมวยไชยามีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และในสายเลือดครูมวยยังเข้าไปฝึกซ้อมมวยไชยาให้กับเยาวชนในพื้นที่อำเภอไชยา กว่า 50 ชีวิต เพื่อสร้างฐานรากในด้านทักษะมวยไชยาให้กับเยาวชน และประการที่สอง มวยไชยานำมาใช้ในการรองรับการท่องเที่ยวในระดับชาติและระดับนานาชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับคัดเลือกให้จัดกิจกรรมแข่งขัน “มวยไทยไชยาสู่นานาชาติ” โดยจัดการแข่งขันขึ้นที่เวทีชั่วคราวแหลมโพธิ์ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายในงานมีการแข่งขันชกมวยทั้งหมด 8 คู่ เริ่มตั้งแต่เวลา 18.00-20.00 น. นับเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ชาวต่างชาติทั้งเอเชีย ยุโรปหรืออเมริกาที่ปัจจุบันหันมาฝึกฝนและชื่นชอบมวยไทยกันมากขึ้น โดยเฉพาะนักชกต่างชาติชื่นชมศิลปะการป้องกันตัวในแบบ “มวยไทยไชยา” กันมากขึ้น กิจกรรมมวยไทยไชยาในครั้งนี้ยังส่งผลให้จังหวัดมีชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยวของภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ติดระดับประเทศ ระดับโลกหลายแห่ง ทำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างดี และยังช่วยเผยแพร่ศิลปะการป้องกันตัวในแบบมวยไทยไชยาได้อีกด้วย (กิตติพันธ์ ปัญญาอภิวังค์, 2566)

2. การดำรงอยู่ของมวยไชยาในสังคมร่วมสมัย จำแนกออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.1 การดำรงอยู่ของมวยไชยามีการนำเสนอผ่านกระบวนการวิชาการ ในอดีตมวยไชยา

ได้รับการถ่ายทอดในรูปแบบปากต่อปากหรือมุขปาฐะ ต่อมารูปแบบของการถ่ายทอดถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อบอกเล่าเรื่องราวจากคนรุ่นหนึ่งที่มีการถ่ายทอดกันมาอย่างยาวนาน ดังนั้นการดำรงอยู่ในสังคมร่วมสมัย

มวยไชยาจึงมีการนำเสนอผ่านกระบวนการทางวิชาการในหลายรูปแบบ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรก การนำเสนอตำรามวยไชยา จากการเรียบเรียงผลงานการศึกษาออกมาเป็นคัมภีร์มวยไชยา ศิลปะหมัดคาดเชือก ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ส่งเสริมให้มวยไชยาเข้าถึงกลุ่มเยาวชน โดยผ่านระบบตำราหรือเอกสารประกอบการเรียนรู้ของนักเรียนหรือผู้ที่สนใจ โดยบรรจุเนื้อหาในด้านองค์ความรู้และทักษะกระบวนการเพื่อให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอยู่ในฐานะผู้สืบทอด ผู้รับภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ประเภทที่สอง การนำเสนอมวย ไชยาในรูปแบบของหลักสูตรมวยไชยาถูกบรรจุไว้ตามค่ายมวยต่าง ๆ เช่น บ้านครูแปรง ฯ สถาบันอนุรักษ์มวยไทยไชยา ค่ายศรีวนาไชยรัตน์ ค่ายมวยไชยาบ้านช้างไทย ฯลฯ มีทั้งการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัวที่ค่าย และยังมีเรียนจากเว็บไซต์หลักสูตรออนไลน์ ประเภทที่สาม การนำเสนอมวยไชยาในรูปแบบรายงานการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิต หรืองานวิจัยที่ผ่านมามีผู้สนใจศึกษามวยไชยาในหลากหลายด้าน เช่น ด้านมวยไทยศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา และด้านการออกแบบตกแต่ง และประเภทที่สี่ การนำเสนอมวยไชยาในรูปแบบบทความวิชาการ จากการรวบรวมบทความตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2566 เช่น การศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการส่งเสริมกีฬามวยไชยา เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และบทวิจารณ์หนังสือองค์ความรู้มวยไชยา

2.2 การดำรงอยู่ของมวยไชยาในกระแสการท่องเที่ยว รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นภารกิจสำคัญอยู่ในแผนปฏิบัติราชการ ด้วยเล็งเห็นว่าธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ประเทศมีอยู่แล้วมาเป็นทุนในการประกอบการในหลายรูปแบบ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรก สินค้าทางวัฒนธรรม ในด้านหัตถศิลป์ โดยเฉพาะอาชีพศึกษา สุราษฎร์ธานีได้จัดทำมวยไชยาเป็นของที่ระลึกเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของทางจังหวัดในรูปแบบของสินค้าทางวัฒนธรรม เช่น กรอบรูป 9 กระบวนท่ามวยไชยา เสื้อมวยไชยา ประเภทที่สอง การดำรงอยู่ของมวยไชยาสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและสร้างเครือข่ายทางสังคม เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานีเข้าไปมีบทบาทในการจัดงานประเพณี “ไชยา มหานครศรีวิชัย” ภายในงานมีกิจกรรมแห่ผ้าห่มพระบรมธาตุไชยา และการสาธิตมวยไชยา ประเภทที่สาม การดำรงอยู่ของมวยไชยาการแข่งขันในระดับชาติและระดับโลก โดยทางจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับคัดเลือกให้จัดกิจกรรมแข่งขัน “มวยไทยไชยาสู่นานาชาติ” การแข่งขันจัดขึ้นที่เวทีชั่วคราวแหลมโพธิ์ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัด สุราษฎร์ธานี เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ชาวต่างชาติ ทั้งเอเชีย ยุโรปและอเมริกาที่ชื่นชอบศิลปะการป้องกันตัวในแบบมวยไชยา ได้เข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประเด็นที่สี่ การดำรงอยู่ของมวยไชยาทำให้เกิดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจในระดับปัจเจกและระดับชุมชน ทางจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้กำหนดให้มวยไชยาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น พร้อมทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยให้ยั่งยืน เพื่อเป็นการรองรับการท่องเที่ยวนานาชาติ โดยขณะนี้มียาวชนในอำเภอไชยากว่า 50 คน สนใจเข้าร่วมรับการฝึกฝนมวยไชยา เพื่อสืบทอดเจตนาให้มวยไชยาไม่มีวันสาบสูญ

2.3 มวยไชยาทำให้เกิดศิลปะรูปแบบใหม่ ๆ ทศวรรษ 2560 เป็นช่วงเวลาที่ภาครัฐพยายามส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การดำเนินการนี้ทำให้ชุมชนนำทุนทางวัฒนธรรมไปใช้ในเชิงสร้างสรรค์ โดยการต่อยอดให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้นและการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้นใหม่ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรก รูปเคารพบรมครูมวยไชยา “พ่อท่านมา” ประดิษฐานอยู่ที่วัดทุ่งจับช้างถือเป็นต้นกำเนิดมวยไชยา ภายในรูปเคารพบรรจุศพของพ่อท่านมา และเป็นที่เคารพนับถือแก่นักมวยที่ปรารถนาความสวัสดิ์มีชัย และประชาชนเดินทางไปกราบไหว้ หากสมความปรารถนาต้องรำยรำมวยถวายหน้าเจดีย์บรรจุอัฐิของหลวงพ่อ ประเภทที่สอง วัตถุมงคลพ่อท่านมา จัดทำเป็นรูปหล่อพ่อท่านมาหรือหลวงพ่มาไว้สำหรับบูชาตั้งหน้ารถ ประเภทที่สาม อนุสาวรีย์และรูป

ปั้นมวยไชยา ประติมากรรมปูนปั้นมวยไชยา ด้านล่างฐานมีแผ่นป้ายบอกเล่าประวัติความเป็นมาและท่ามวยไชยา และประเภทที่สี่ การเกิดผลงานนาฏศิลป์ มวยไชยาได้กลายมาเป็นการแสดงสำคัญในพิธีเปิดงานประเพณี เช่น การแสดงมวยไชยาที่พระบรมธาตุไชยา การประกวดความสามารถพิเศษ ดาว-เดือนของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะ การสร้างสรรค์ผลงานออกมาในรูปแบบการแสดงมวยไทยไชยา

2.4 การดำรงอยู่ของมวยไชยามีการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ปัจจุบันเป็นยุคที่เทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามีการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสื่อสาร สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรก การมีช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ เช่น การนำศิลปะการต่อสู้มวยไชยามาเผยแพร่ในสติกเกอร์ไลน์ รวมถึงการเขียนบอกเล่าโดยบุคคลผ่านเฟซบุ๊กและโปรแกรมไลน์ ตลอดจนมีการนำเสนอในรูปแบบสื่อประสมในเว็บไซต์ยูทูบ และรายการโทรทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อบอกเล่าประวัติความเป็นมาของมวยไชยา กระบวนท่ามวยไชยามาแนะนำผ่านสื่อรูปแบบใหม่ ประเภทที่สอง การมีช่องทางการสื่อสารในรูปแบบหนังสือนิทาน การนำเสนอข้อมูลมวยไชยาในด้านการต่อสู้ด้วยความแข็งแกร่งมาขยายความ จนเกิดเป็นหนังสือนิทาน “เณรแก้วกับน้อยไชยา” โดยเฉพาะ “เณรแก้ว” ผู้รักคุณธรรม และ “น้อยไชยา” เจ้าหนูนักมวยไชยาเป็นตัวแทนของนักมวยไชยา ศาสตร์ตราแห่งการต่อสู้และผจญภัยอย่างกล้าหาญ เขียนโดยมูลนิธิจดหมายเหตุ พุทธทาส อินทปัญโญ โดยใช้ นามปากกาว่า สอนโมกข์กรุงเทพ สำนักพิมพ์นามมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์ และประเภทที่สาม การมีช่องทางการสื่อสารรูปแบบภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา” โดยมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับลูกผู้ชายสามคนที่ประกาศอาณัติเลือดนักสู้ ในการแบกรับการต่อสู้มวยไทยไชยาเพื่อก้าวเข้ามาสู่สังเวียนนักสู้ในกรุงเทพมหานคร จนทำให้มวยไชยาเป็นที่รู้จักและโด่งดังเป็นอย่างมาก ต่อมาศิลปะการป้องกันตัวแบบมวย ไชยาถูกตีแผ่อีกครั้งในภาพยนตร์เรื่ององค์บาก นำโดยจาพนม ผลงานการกำกับของปรัชญา ปิ่นแก้ว เป็นการนำ “ท่าอย่างสามชุก” หนึ่งในศิลปะการต่อสู้ขั้นพื้นฐานของมวยไทยไชยา และการนำ “ศาสตร์แห่งอาวุธทั้ง 9” (Art of Nine Limbs) หรือเรียกว่า “นวอาวุธ” คือ หมัด 2 ศอก 2 เข่า 2 เท้า 2 และ หัว 1 มาใช้เป็นอาวุธในการป้องกันตัว (ร่อเฟด ละอาด, 2566) อาจกล่าวได้ว่าการนำเสนอมวยไชยาผ่านรูปแบบของสื่อมวลชนมีอิทธิพลทำให้ประวัติความเป็นมาของมวยไชยาและท่ามวยไชยาปรากฏอยู่ในพื้นที่ใหม่ เกิดการขยายพื้นที่ออกไปในวงกว้าง และสามารถดึงดูดผู้คนมาเข้าร่วมกิจกรรมหรือรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับมวยไชยามากขึ้น

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง “การสืบทอดและการดำรงอยู่ของมวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัย” ที่ผ่านมาข้างต้น ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลตามลำดับ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การศึกษามวยไชยาในมุมมองด้านการสืบทอดทางคติชนวิทยา พบว่า ในอดีตตำนานมวยไชยาเล่าขานสืบทอดกันมาในรูปแบบมุขปาถะจากรุ่นสู่รุ่น จากการรับรู้เรื่องราวของมวยไชยาว่าใช้เป็นศิลปะการต่อสู้ในยามศึกสงครามหรือเพื่อให้ได้มาซึ่งมวยคู่บารมีขององค์พระมหากษัตริย์ ในเวลาต่อมามวยไชยาได้ถูกเปลี่ยนผ่านมาเป็นเจ้าเมืองหรือหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ดูแลจึงกลายเป็นมวยไชยาเพื่อการสมโภชในงานประเพณีเนื่องในวันชักพระบวชของอำเภอไชยา วันสำคัญทางศาสนาจึงนำมวยไชยามาผนวกเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณี ปัจจุบันมวยไชยาได้กลายเป็นพานิชการสืบทอดเรื่องราวผ่านวัฒนธรรมมวยไชยาแบ่งออกเป็น 6 ประการ กล่าวคือ ประการแรก งานเขียนเชิงวิชาการ แบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก ตำรามวยไชยา จากการเรียบเรียงผลงานการศึกษาออกมาเป็นคัมภีร์มวยไชยา ศิลปะหมัดคาดเชือก ของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประเด็นที่สอง รายงานการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิต และประเภทที่สาม การนำเสนอมวยไชยาในรูปแบบบทความวิชาการ ประการที่สอง ครูสอนศิษย์ โดยเฉพาะในช่วงที่มวยไชยาก้าวเข้าสู่ยุคมวยเพื่อการพานิช มีคนรุ่นใหม่ที่มาฝึกหัดมวยไชยาในรูปแบบของหลักสูตรมวยไชยาถูกบรรจุไว้ตามค่ายมวยต่าง ๆ ประการที่สาม รูปเคารพบรมครูมวยไชยา ประการที่สี่ ศิลปะและนาฏศิลป์งานปูนปั้นมวยไชยา ประการที่ห้า ผลงาน

นาฏศิลป์ ออกมาเป็นชุดการแสดงสำคัญในพิธีเปิดงานประเพณี เช่น การแสดงมวยไชยาที่พระบรมธาตุไชยา การประกวดความสามารถพิเศษดาว-เดือนของมหาวิทยาลัย และกิจกรรมโนราห์บำบัดและมวยไชยาประยุกต์เพื่อนำมาใช้เป็นท่าออกกำลังกายให้กับผู้ป่วยมะเร็ง และประการที่หก การนำเสนอผ่านสื่อมวลชน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรก การมีช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ เช่น สดิกเกอร์ไลน์ เฟซบุ๊กและโปรแกรมไลน์ ตลอดจนการนำเสนอในรูปแบบสื่อประสมในเว็บไซต์ยูทูบและในรูปแบบรายการโทรทัศน์ ประเภทที่สอง การมีช่องทางการสื่อสารในรูปแบบหนังสือนิทานแนวกึ่งกับน้อยไชยา และประเภทที่สาม การมีช่องทางการสื่อสารรูปแบบภาพยนตร์เรื่อง “ไชยา” และภาพยนตร์เรื่ององค์บาก การนำเสนอมวยไชยาผ่านรูปแบบของสื่อมวลชน เรียกอีกอย่างว่า “วัฒนธรรมมวลชน” ให้ปรากฏอยู่ในพื้นที่ใหม่ เพื่อให้มวยไชยาแพร่หลายออกไปในวงกว้าง

จากการทบทวนวรรณกรรมด้านคติชนวิทยาที่ผ่านมาด้านการสืบทอดและดำรงอยู่ของวัฒนธรรม ผู้วิจัยพบว่า การสืบทอดและดำรงอยู่ของวัฒนธรรมมีทั้งความเหมือนและความต่างกับงานการศึกษา เช่น การสืบทอดในระบบเครือญาติ ได้แก่ ทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี (ปรินท์ จารูวร, 2542) ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวของหมู่บ้านดอนโพธิ์ ตำบลชายนาว อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ณมน ปุષปาพันธุ์, 2553) พิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษของชาวกูย ที่บ้านละเาะ อำเภอน้ำเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ (พรรณวดี ศรีขาว, 2554) ประเพณีเทศน์กาเผือกในชุมชนไทยวน อำเภอสายใต้ จังหวัดสระบุรี (ดวงหทัย ลือตัง, 2554) ความเชื่อและพิธีที่เกี่ยวข้องกับผีอารักษ์เมืองเชียงใหม่ (พิมพ์นภัส จินดาวงศ์, 2554) การสืบทอดผ่านวิธีการฝากตัวเป็นศิษย์กับครูและวิธีครูพักลักจำ ได้แก่ การพากย์-เจรจาหนังใหญ่และโขนเรื่องรามเกียรติ์ของครูวีระ มีเหมือน (รัตนพล ชื่นคำ, 2554) คาถาและพิธีกรรมของหมอพื้นบ้านในการรักษาโรคที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี (ปานวาด มากนวล, 2556) วัฒนธรรมโนราของบ้านปลายระไม อำเภอบ้านดง รัฐเคดาห์ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซีย (ปริยารัตน์ เชาวลิตรประพันธ์, 2558) กล่าวสรุปได้ว่างานการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการชี้ให้เห็นคำตอบของการสืบทอดและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม โดยเฉพาะการดำรงอยู่ในข้อมูลทางวัฒนธรรม ในหลายรูปแบบส่วนใหญ่จะเป็นการสืบทอดผ่านสายตระกูล ครู-ศิษย์ ข้อมูลงานวรรณกรรม พิธีกรรม แต่ในขณะเดียวกันผู้วิจัยใช้งานวิจัยเป็นเครื่องยืนยันในข้อค้นพบเพิ่มเติมในการสืบทอดและดำรงอยู่ของวัฒนธรรมในปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะผลงานนาฏศิลป์ ได้แก่ ชุดการแสดงในพิธีเปิดงานประเพณี เช่น ชุดการแสดงมวยไชยาที่พระบรมธาตุไชยา การประกวดความสามารถพิเศษดาว-เดือน ของมหาวิทยาลัย และกิจกรรมโนราห์บำบัดและมวยไชยาประยุกต์เพื่อนำมาใช้เป็นท่าออกกำลังกายให้กับผู้ป่วยมะเร็ง และการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ประติมากรรมปูนปั้นมวยไชยา ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อสังเกตในด้านการสืบทอดและการดำรงอยู่เพิ่มเติมพบว่าจากการสืบทอดและการดำรงอยู่ของมวยไชยาจนถึงปัจจุบันผ่านข้อมูลทางวัฒนธรรมที่หลากหลายรูปแบบเช่นนี้ ทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของจังหวัดในการขับเคลื่อนมวยไชยาผนวกมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดงานประเพณี เช่น กิจกรรมไชยา มหานครศรีวิชัย กิจกรรมแข่งขันมวยไทยไชยาสู่นานาชาติ เป็นการนำเสนออัตลักษณ์ท้องถิ่นมาใช้ในการตอบสนองนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของทางจังหวัด

ประเด็นที่ 2 การดำรงอยู่ของมวยไชยาท่ามกลางความหลากหลายในสังคมร่วมสมัย ในอดีตการสืบทอดมวยไทยไชยาเป็นไปเพื่อการปกป้องเมืองในสนามรบและสามารถเป็นมวยประจำพระองค์ในยามศึกสงคราม ต่อมาในยุคของการบรรจุมวยเข้าเป็นส่วนหนึ่งในงานเทศกาล งานฉลองหรือสมโภช เช่น มวย ไชยาถูกบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งในงานแห่พระพุทธรูปทางบกและงานสมโภชที่พระบรมธาตุไชยา และศาลาแก้วห่อง หรือแม่แต่งานบุญใหญ่ในวันมาฆบูชาหน้าสถูปบรรจุอัฐิพ่อท่านมา อดีตเจ้าอาวาสวัดทุ่งจับช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานีในฐานะบรมครูมวยไชยา ปัจจุบันมวยไชยากลายเป็นมวยเพื่อการพาณิชย์ ทำให้ศิลปะมวยไชยาได้ขยายมิติออกไปหลายด้าน เช่น มวยไชยาผ่านกระบวนการทางวิชาการ มวยไชยาท่ามกลางกระแสการท่องเที่ยว

มวยไชยาผ่านศิลปะและนาฏศิลป์ และมวยไชยาผ่านสื่อมวลชน ทำให้มวยไชยาเป็นที่รับรู้ของหมู่คนที่สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มวยไชยาจึงถูกคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถสร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับชุมชนได้ ทำให้การดำรงอยู่ของมวยไชยาเกิดความหลากหลายในสังคมร่วมสมัย มีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ตามประเด็นต่อไปนี้

1. การดำรงอยู่ในการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายทางสังคม ในสังคมผู้นิยามตนเองส่วนหนึ่งจากการนำเสนออัตลักษณ์ของตนเอง กลุ่มชน ท้องถิ่น หรือชาติพันธุ์ เช่น การแสดงพื้นบ้านจึงเป็นกลไกทางวัฒนธรรมที่ใช้แสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนเพื่อให้เห็นว่าตนเองเป็นอย่างไรและแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร จึงนำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่นด้วย (Halbwachs, M., 1980) การศึกษามวยไชยาในแง่ของการสืบทอดและการดำรงอยู่ของมวยไชยามีบทบาทในการถ่ายทอดประวัติความเป็นมาของมวยประจำถิ่น และท่ามวยที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแบบของมวยไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานียังมีความหมายแฝงที่พยายามสื่อว่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางของมวยไทยพื้นบ้านอีกที่หนึ่งซึ่งได้รับการนำมาใช้อย่างต่อเนื่องในการนิยามความหมายของคนไชยา ดังคำประกาศคำขวัญประจำอำเภอไชยาของक्रमมวยว่า “พระบรมธาตุคูเมือง ลือนามศรีวิชัย ผ้าไหมพุมเรียง ทะเลเคียงหาดทราย แหล่งค้าขายไขเค็ม เต็มเต็มมวยไชยา” (ร่อเฟด ละอาด, 2566) รวมไปถึงการนำประวัติมวยไชยาและท่ามวยไชยามาเชื่อมโยงกับอำเภอไชยาว่าเคยอยู่ในอาณาจักรศรีวิชัย กรณีนี้สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนได้นำประวัติความเป็นมาดังกล่าวมาใช้ในการนิยามตนเองว่าเป็นชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานพร้อมกับการมีมวยพื้นถิ่นของคนไชยา นอกจากนี้ การมีผู้ที่สนใจมวยไชยาทั้งชาวไทยและต่างชาติเดินทางมาเรียนหรือท่องเที่ยวในเมืองมวยยังเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกประทับใจในอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและเป็นการสร้างเครือข่ายทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง

2. การดำรงอยู่ในการเป็นตัวแทนของการท่องเที่ยวในสังคมร่วมสมัย เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนผ่านจากมวยในยามศึกสงครามไปสู่สังคมนิยมรูปแบบใหม่ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้นิยมในหลากหลายรูปแบบได้แก่ 1) ความต้องการความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจทั้งในระดับปัจเจกและระดับชุมชน โดยนำสัญลักษณ์ของมวยไชยาเป็นต้นว่า รูปเคารพบรมครูมวยไชยา “พ่อท่านมา” ประดิษฐานอยู่ที่วัดทุ่งจับช้างถือเป็นต้นกำเนิดมวยไชยาภายในรูปเคารพบรรพบุรุษของพ่อท่านมา และเป็นที่เคารพนับถือแก่นักมวยที่ปรารถนาความสวัสดิ์มีชัย และประชาชนเดินทางไปกราบไหว้ หากสมความปรารถนาต้องรำมวยไชยาถวายหน้าเจดีย์บรรพบุรุษของหลวงพ่อ รูปหล่อพ่อท่านมาหรือหลวงพ่อม้าไว้สำหรับบูชาตั้งหน้ารถสำหรับผู้คนได้บูชา ประติมากรรมปูนปั้นมวยไชยาที่แหลมโพธิ์เพื่อแสดงสัญลักษณ์ของแหล่งกำเนิดมวยไชยา และยังมีการจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมมวยไชยาออกมาในรูปแบบเสื้อ และกรอบรูปมวยไชยาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ดังนั้น ตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีความหมายถึง “วัตถุมงคล” และ “สินค้าวัฒนธรรม” อีกด้านหนึ่งพบว่าการนำมวยไชยามาใช้ในบริบทการท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น โครงการจัดงานประเพณี “ไชยา มหานครศรีวิชัย” มีการจำลอง อัตลักษณ์ที่ทรงคุณค่าของอำเภอไชยา คือ พระบรมธาตุไชยา และมวยไชยา 2) การแข่งขันในระดับชาติและระดับโลก หรืออาจกล่าวได้ว่าชาวสุราษฎร์ธานีเลือกที่จะนำวัฒนธรรม โดยเฉพาะมวยไชยาซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของเมืองศรีวิชัยที่มีมาแต่อดีตมาใช้เป็นทุนในการพัฒนาท้องถิ่น ดังสมณานามมวยไทยประจำถิ่นที่ว่า “หมัดหนักโคราช ฉลาดลพบุรี ท่าดีไชยา” ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวไทยและชาวโลก เช่น โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย กิจกรรมแข่งขันมวยไทยไชยาสู่นานาชาติ (กิตติพันธ์ ปัญญาภิวงศ์, 2566)

3. การดำรงอยู่ในการสร้างความมั่นคงทางจิตใจ ความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของบรมครูมวยไชยา ถือเป็นต้นกำเนิดมวยไชยาชื่อ “พ่อท่านมา” ประดิษฐานที่วัดทุ่งจับช้าง ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา ภายในรูปเคารพบรรพบุรุษของพ่อท่านมา เช่น ความเชื่อว่่านักมวยที่ปรารถนาความสวัสดิ์มีชัยก่อนขึ้นชกมักจะไปกราบไหว้ทำให้เป็นที่เคารพนับถือแก่นักมวย หรือประชาชนเดินทางไปกราบไหว้ขอพร หากสมความปรารถนาต้องรำมวยไชยาถวายหน้าเจดีย์บรรพบุรุษของหลวงพ่อ ล้วนเป็นความเชื่อที่ได้รับการสืบทอดมาจากอดีต พบทั้งในรูปแบบ

มุขปาฐะ การบันทึกเป็นลายลักษณ์ ตลอดจนการถ่ายทอดผ่านสื่อสมัยใหม่ โดยเฉพาะนักมวย หรือผู้คนมีเรื่องเดือดร้อนใจ หรือต้องการขวัญกำลังใจการดำเนินชีวิต มักจะมาขอพรและบนบานต่อพ่อท่านมาบรึมมวยไชยา เพื่อให้เรื่องราวผ่านคลายหรือหายไปจากชีวิต เหล่านี้จึงแสดงให้เห็นว่าผู้คนยังคงเชื่อในอำนาจบารมีของบรมครูมวยไชยาว่าสามารถช่วยเหลือและคลี่คลายให้ได้รับสิ่งที่ปรารถนาได้ รูปเคารพพ่อท่านมาจึงยังเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของนักมวยและผู้คนมาจนถึงทุกวันนี้ โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพ่อท่านมาได้รับการนำมาผลิตซ้ำเพื่อใช้ในการสร้าง “วัตถุมงคลพ่อท่านมา” จัดทำเป็นรูปหล่อพ่อท่านมาหรือหลวงพ่อมารไว้สำหรับบูชาตั้งหน้ารถ ส่งผลให้ความเชื่อดังกล่าวปรากฏเป็นรูปธรรมและแพร่หลาย ติดตัวไปกับผู้ที่เชื่อถือศรัทธาไปทุกพื้นที่ (ร่อเฟด ละอาด, 2566)

4. การดำรงอยู่ของมวยไชยาเกิดศิลปะรูปแบบใหม่ ๆ มวยไชยาจัดอยู่ในศิลปะการแสดงประจำถิ่นของคนไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมาภาครัฐส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนได้นำทุนทางวัฒนธรรมมวยไชยาไปใช้ในเชิงสร้างสรรค์ โดยการต่อยอดในรูปแบบผลิตภัณฑ์และการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ ชุดการแสดงมวยไชยา และประติมากรรมปูนปั้นมวยไชยาเพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ประจำถิ่นไชยา จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นคุณลักษณะที่โดดเด่นของวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงที่สามารถผนวกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของงานประเพณีตามนโยบายของรัฐในการสืบสานประเพณีของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และผนวกเข้ากับประเพณีประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ของทางราชการ (ศิริพร ณ ถลาง, 2559) เช่น ประเพณีไชยา มหานครศรีวิชัย กิจกรรมแข่งขันมวยไทยไชยาสู่นานาชาติ จัดขึ้นที่เวทีชั่วคราวแหลมโพธิ์ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่กระตุ้นให้ชาวต่างชาติได้ชื่นชมศิลปะการป้องกันตัวในแบบมวยไชยา

ในวงวิชาการด้านการศึกษาในสังคมร่วมสมัยได้นำทฤษฎี “คติชนสร้างสรรค์” มาเป็นแนวทางในการศึกษาการดำรงอยู่ของมวยไชยาในสังคมร่วมสมัยทำให้เห็นพลวัตทางวัฒนธรรม ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาด้านการศึกษาในสังคมร่วมสมัยของวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ปูนปั้น ตำนาน ประเพณี โขน พระพุทธรูป วัตถุมงคล พระบรมธาตุเจดีย์ เพราะวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการวิวัฒนาการของวัฒนธรรมที่ต่างกันออกไป ซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้จะช่วยให้เห็นแบบแผนการศึกษาในสังคมร่วมสมัยของวัฒนธรรมมวยไชยาอีกรูปแบบหนึ่ง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การสืบทอดความเป็นมาของมวยไชยาและการดำรงอยู่ของมวยไชยาศิลปะการต่อสู้ในสังคมไทยร่วมสมัยพบการสืบทอดมวยไชยา จำแนกเป็น 3 ยุค คือ ยุคที่หนึ่ง มวยไชยาเพื่อป้องกันข้าศึกศัตรู ยุคที่สอง มวยไชยาเพื่อการสมโภช สืบต่อกันมาในรูปแบบมุขปาฐะ และยุคที่สาม มวยไชยาเพื่อการพาณิชย์ การดำรงอยู่ของมวยไชยาได้รับการเผยแพร่ออกไปในวงกว้าง ได้แก่ งานเขียนเชิงวิชาการ ครู-ศิษย์ ประติมากรรม นาฏศิลป์ และการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ส่วนการดำรงอยู่ของมวยไชยา จำแนกเป็น 4 ประการ กล่าวคือ ประการแรก การนำเสนอผ่านกระบวนการวิชาการ ได้แก่ ตำรา หลักสูตร รายงานการศึกษาค้นคว้า และบทความวิชาการ ประการที่สอง มวยไชยาในกระแสการท่องเที่ยว ได้แก่ สินค้าทางวัฒนธรรม มวยไชยาผนวกเข้ากับงานประเพณี มวยไชยาในเวทีนานาชาติ มวยไชยาส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น ประการที่สาม มวยไชยาทำให้เกิดศิลปะรูปแบบใหม่ ๆ ได้แก่ รูปเคารพบรมครูมวยไชยา วัตถุมงคล ประติมากรรมมวยไชยา ชุดการแสดงมวยไชยา มวยไชยาประยุกต์เป็นท่าออกกำลังกาย และการนำเสนอผ่านสื่อมวลชน ข้อเสนอแนะ ผลจากการนำองค์ความรู้ในเรื่องการสืบทอดและการดำรงอยู่ของมวยไชยาจำแนกออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิชาการ ใช้เป็นกรณีศึกษาในระดับอุดมศึกษาในรายวิชาภาษากับวัฒนธรรม และคติชนวิทยา และ 2) ด้านนโยบายทั้งในระดับจังหวัดและ

หน่วยงานท้องถิ่นสามารถขับเคลื่อนมวยไชยามาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาไปสู่การจัดการท่องเที่ยว อย่างไรก็ดี ผู้วิจัย เห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจควรจะศึกษาเพิ่มเติมได้อีกโดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อนำมาเปรียบเทียบและหาข้อสรุปว่ามีการสืบทอดและดำรงอยู่ของวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นเป็นแบบใด

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพันธ์ ปัญญาภิวงศ์. (10 สิงหาคม 2566). การดำรงอยู่ของมวยไชยาในกระแสการท่องเที่ยว. (สุวิมล เวชวิโรจน์, ผู้สัมภาษณ์)
- ณมน ปุષปาพันธ์. (2553). การดำรงอยู่ของความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าวในสังคมไทยปัจจุบัน : กรณีศึกษาหมู่บ้านดอนโพธิ์ ตำบลชายนาว อำเภอสโน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงหทัย ลือดัง. (2554). การสืบทอดประเพณีเทศน์กาเผือกในชุมชนไทยวน อำเภอสโน จังหวัดสระบุรี. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรมินทร์ จารูร. (2542). การสืบทอดทำนองสวดและประเพณีสวดพระมาลัยที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ ทองแจ่ม และสมบูรณ์ ตะปนา. (2558). องค์ความรู้มวยไชยา สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2(2), 116-123.
- ปรียาร์ตน์ เชาวลิตประพันธ์. (2558). วัฒนธรรมโนรา : การดำรงอยู่และการสืบทอดในบริบทของบ้านปลายระไม อำเภอบึงดั่ง ภูเขาคำ (ไทรบุรี) ประเทศมาเลเซีย. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปานวาด มากนวล. (2556). บทบาทและการสืบทอดคาถาและพิธีกรรมของหมอพื้นบ้านในการรักษาโรคที่บ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรณวดี ศรีขาว. (2554). การสืบทอดและบทบาทของพิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษของชาวกูย ที่บ้านละเอาะ อำเภอ. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์นภัส จินดาวงศ์. (2554). การดำรงอยู่และบทบาทของความเชื่อและพิธีที่เกี่ยวข้องกับผีอารักษ์เมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ร่อเฟด ละอาด. (8 สิงหาคม 2566). การดำรงอยู่ของมวยไชยา. (สุวิมล เวชวิโรจน์, ผู้สัมภาษณ์)
- รัตนพล ชื่นคำ. (2554). การสืบทอดการพากย์ - เกราะหนังใหญ่และโขนเรื่องรามเกียรติ์ของครูวีระ มีเหมื่อน. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2559). คติชนสร้างสรรค์ : บทสังเคราะห์และทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2557). องค์ความรู้มวยไชยา. สุราษฎร์ธานี: อุดมลาภการพิมพ์.
- Halbwachs, M. (1980). On Collective Memory. by Lewis A. Coser. Chicago: University of Chicago Press.

ประสบการณ์ในการจัดการความเสี่ยงของนักลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล*

DIGITAL CURRENCY INVESTMENT RISK MANAGEMENT EXPERIENCES BY INVESTORS

วิทิต ตันอารีย์*, ปรัชัย ดาวอุดม

Witit Tanariya*, Pharichai Daoudom

คณะพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Developmental Studies, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: wititant2522@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความเสี่ยงของสกุลเงินดิจิทัลต่อการลงทุน 2) วิเคราะห์วิธีการจัดการความเสี่ยงต่อการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลของนักลงทุนที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัยตามรูปแบบทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) จากข้อมูลของกระบวนการ และประสบการณ์ในการจัดการต่อความเสี่ยงในระหว่างการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยชิ้นนี้มาจากวิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) และสุ่มแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) ซึ่งพิจารณาจากคุณสมบัติและรายละเอียดของบุคคลตามความแตกต่างกันในกลุ่มอาชีพอันประกอบไปด้วย ได้แก่ 1) กลุ่มนักธุรกิจหรือเจ้าของกิจการ 2) กลุ่มแรงงานรับจ้าง 3) กลุ่มอาชีพอิสระ และ 4) กลุ่มรับราชการหรือมีเงินเดือนประจำ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 8 ราย เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept interview) เป็นรายบุคคล ด้วยชุดคำถามปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure interview) และวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามวิธีวิทยาของ Strauss & Corbin โดยผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงสำคัญในการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลมีด้วยกัน 5 ประการ ได้แก่ 1) ความเสี่ยงจากความผันผวนของสกุลเงินดิจิทัล 2) ความเสี่ยงจากการเข้ารหัสผิดพลาด 3) ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของกฎระเบียบของรัฐบาลในแต่ละประเทศ 4) ความเสี่ยงด้านสังคม และ 5) ความเสี่ยงจากความปลอดภัยของคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน ในส่วนของการจัดการความเสี่ยงของนักลงทุนที่ประสบความสำเร็จจะพบว่า นักลงทุนสามารถยอมรับความเสี่ยงนั้น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการลงทุนของตนตั้งแต่ต้น และสามารถจัดการความเสี่ยงนั้น ๆ ด้วยการบริหารพอร์ตการลงทุนทั้งในและต่างประเทศของตนอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: คริปโทเคอร์เรนซี, สกุลเงินดิจิทัล, การจัดการความเสี่ยง, ประสบการณ์การลงทุน

Abstract

This research article is for the benefit of 1) The author of the research article of the Digital Investment Council 2) Analyzing the methods of managing a digital research center of today's successful investors as qualitative researchers and methods. Research according to the foundational theory model (Grounded Theory) Based on the data of our customers and further customer experiences to the Digital Council, the key researcher in this research comes from the theoretical selection method. (theoretical sampling) and reference sampling with individuals and experts (Snowball Sampling) which considers the qualifications and details of individuals

according to occupational groups and includes 1) Business people or business owners 2) Labor groups 3) Occupational groups independent and 4) A group recruiting senior executives with regular salaries, which has a large amount, 8 items, with an in-depth survey (in-depth interviews) individually with a series of open-ended, semi-structured questions (semi-structured interviews) and analyzed by Content information (Content analysis) according to Strauss & Corbin's methodology. The results reveal that there are five key reporters in digital dashboards: 1) Public directors of digital control systems 2) Information sources. There is a trend from 3) A reporter from a fixed center of governance in each country 4) A social author and 5) A reporter from motherboards and smartphones on security management policies. The risks successful investors will find investors can accept Investing in investments from the beginning and effectively managing them by controlling the investment portfolios at home and abroad as well.

Keywords: Cryptocurrency, Digital Currency, Risk Management, Investment Experience

บทนำ

สกุลเงินดิจิทัล หรือคริปโทเคอร์เรนซี คืออะไร มีความเสี่ยงมากน้อยแค่ไหนในการลงทุนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับตนเองและครอบครัว ไม่ใช่ทุกคนที่จะมีความเข้าใจในความหมายของคุณลักษณะหรือรู้จักสกุลเงินดิจิทัลอย่างแท้จริง คนบางกลุ่มก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่มีความสนใจที่อยากจะเข้าใจหรือรู้จักกับสกุลเงินดิจิทัลเลย เพราะมองว่าเป็นเรื่องไกลตัวเข้าถึงยากและมีความเสี่ยงสูง ซึ่งอาจทำให้เสียโอกาสในการลงทุนกับสกุลเงินดิจิทัล เปรียบเสมือนตกเป็นเบี้ยล่างทางเศรษฐกิจเพียงเพราะไม่รู้จักรู้เท่าทันในการลงทุนสกุลเงินดิจิทัล (คณาจารย์สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ จุฬาฯ, 2565) แท้จริงแล้วเราทุกคนสามารถจัดการความเสี่ยงได้ และใช้โอกาสนี้เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับตนเองและครอบครัวได้อีกช่องทางหนึ่ง นอกเหนือจากการลงทุนในทรัพย์สินประเภทอื่น ๆ และหากมองในอีกมุมมองหนึ่งก็จะเห็นว่าการลงทุนในรูปแบบอื่น ๆ ทั้งในและนอกระบบบางประเภทนั้นแท้จริงหากมองดูให้ละเอียดถี่ถ้วนแล้วกลับมีความเสี่ยงที่สูงกว่าสกุลเงินดิจิทัลซึ่งมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียเงินลงทุนทั้งหมดไปเลยก็ได้ เช่น การซื้อล็อตเตอรี่ทั้งที่ของรัฐบาลรับรองและไม่รับรองหากผลออกมาไม่ถูกรางวัลตัวเงินลงทุนที่เสี่ยงดวงไปก็เท่ากับหมดหายไปทั้งจำนวน แต่ก็ยังมีคนบางกลุ่มยอมแบ่งเงินไปลงทุนได้ในทุก ๆ เดือนโดยไม่สนใจว่าความเสี่ยงที่แท้จริงแล้วมีมากกว่าสกุลเงินดิจิทัลด้วยซ้ำไป (Denpairojsak, P., 1980) เนื่องจากความเสี่ยงของสกุลเงินดิจิทัลนั้นในเหรียญหลักที่เป็นสกุลจะเกิดขึ้นจากการผันผวนอย่างมากจากการขึ้นและลงของเหรียญนั้น ๆ แต่ก็ได้หายไปทั้งจำนวนหากค่าของเหรียญมีการผันผวนในทางที่ลดลงก็ยังคงเหลือมูลค่าของเงินอยู่แม้จะเหลือน้อยเพียงใดก็ตาม ในทางกลับกัน ก็มีกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในคุณลักษณะของสกุลเงินดิจิทัลว่ามีความเสี่ยงอย่างไรและมองเห็นโอกาสที่คนทุกระดับชั้นสามารถใช้ประโยชน์จากสกุลเงินดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับตนเองและครอบครัวได้ หากมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารความเสี่ยงได้อย่างดีพอ

สกุลเงินดิจิทัล หรือคริปโทเคอร์เรนซี ถือเป็นทรัพย์สินดิจิทัลอย่างหนึ่งที่ใช้กันอย่างแพร่หลายผ่านทางอินเทอร์เน็ต คนทุกระดับชั้นสามารถเข้าถึงและครอบครองได้หากมีความเข้าใจเบื้องต้น ด้วยการโอนจ่ายแลกเปลี่ยนที่สะดวกต้นทุนต่ำที่สำคัญมีความโปร่งใส 100% ด้วยเทคโนโลยีบล็อกเชน ที่ไม่มีบุคคลใดควบคุมบล็อกเชนได้และทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ (ปราณนอารี มุฮัมหมัดอัลโคลเลซ, 2563) โดยไม่จำเป็นต้องมีคนกลาง เช่น ธนาคารหรือคนดำเนินการชำระเงิน ทำให้สามารถโอนมูลค่าไปทั่วประเทศและทั่วโลกได้ทันที ตลอด 24 ชั่วโมงโดยมีค่าธรรมเนียมที่ต่ำ บล็อกเชนเป็นเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าจากหลายทศวรรษของนวัตกรรมทางด้านวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์และคณิตศาสตร์ (ฉาณัฐย์ สิทธิปรีดานันท์, 2564) ด้วยข้อนี้เองจึงทำให้มีนักลงทุนที่

เข้าใจและเห็นโอกาสในการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลเนื่องจากสกุลเงินดิจิทัลช่วยให้แต่ละบุคคลสามารถควบคุมสินทรัพย์ของตนเองได้อย่างเต็มที่ด้วยตนเอง ซึ่งสกุลเงินดิจิทัลก็มีความผันผวนทางมูลค่าเป็นอย่างมากถือเป็นความเสี่ยงอย่างหนึ่งที่ผู้ลงทุนต้องยอมรับให้ได้ สกุลเงินดิจิทัลจึงถือได้ว่าเป็นสกุลเงินแห่งอนาคตที่มีคุณสมบัติเหมือนกับสกุลเงินเฟียต (Fiat Currency) ทั่ว ๆ ไปแต่จะมีความพิเศษที่เหนือกว่าตรงที่สามารถตรวจสอบถึงที่มาที่ไปได้ในทุกขั้นตอนซึ่งมีศักยภาพในการแลกเปลี่ยนมูลค่าที่รวดเร็ว ประหยัด ปลอดภัยและเป็นสากลมากที่สุด (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2561) เป็นเทคโนโลยีทางการเงินที่จะเข้ามาเปลี่ยนแปลงโลกทางการเงินให้มีความคล่องตัวไร้ตัวกลาง โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนสร้างโอกาสที่ไม่เหมือนการลงทุนในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อการขยายอิสรภาพทางการเงินและเศรษฐกิจได้ทั่วโลกจัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ของการลงทุนที่กว้างและง่ายขึ้น สกุลเงินดิจิทัลเป็นช่องทางการลงทุนสำหรับคนทุกคนทุกชนชั้นโดยการมอบโอกาสที่เท่าเทียมกันไม่มีข้อจำกัดมากเหมือนการลงทุนในรูปแบบเดิม ๆ ที่ส่วนใหญ่จะเป็นนายทุนหรือบุคคลที่ต้องมีข้อจำกัดในเรื่องทุนสำรองในการลงทุนที่ต้องใช้ในจำนวนมาก เช่น การกำหนดขั้นต่ำในการซื้อพันธบัตรหรือกองทุนบางอย่าง เป็นต้น แตกต่างจากการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลที่ไม่ว่าผู้ลงทุนจะอาศัยอยู่ที่ใดก็ตามเพียงมีสมาร์ตโฟนเครื่องเดียวก็สามารถเข้าลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลได้ โดยไม่มีขั้นต่ำในการลงทุน แต่สิ่งสำคัญของการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลคือการรู้เท่าทันในการลงทุนในเรื่องของการบริหารความเสี่ยงที่ดีจะนำมาซึ่งศักยภาพในการออมเพื่อสร้างรายได้จากการเงินเท่าที่มีได้ (กรกมล ศรีวัฒน์, 2565)

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องทุน และฮาบิตัสของบูร์ดิเยอร์ มาเป็นแนวคิดสำคัญในงานวิจัยนี้ เพื่อมาศึกษาประสบการณ์ของนักลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล ต่อการจัดการความเสี่ยงในการลงทุน ว่าพวกเขาเหล่านั้น ต้องใช้ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการบริหารและจัดการความเสี่ยง ซึ่งทุนทางเศรษฐกิจ หรือ “Economic capital” ก็คือ “ทรัพย์สิน” (material asset) ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้อย่างทันทีทันใด เช่น เงินทุน รายได้ ทรัพย์สิน หรือความมั่งคั่งที่สะสมเอาไว้ เช่น เงินทอง สิ่งของที่มีราคา ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน บ้าน รถยนต์ รูปแบบทุนประเภทนี้จะดำเนินอยู่ในสนามเศรษฐกิจและอาจจะมีการโยกย้ายไหลซึมไปยังสนามอื่นได้ ทุนประเภทนี้เป็นทุนที่สามารถคิดคำนวณปริมาณที่แน่นอนได้ และสามารถระบุแบบได้อย่างแน่ชัด ดังนั้น จึงเป็นการง่ายต่อการศึกษาทุนประเภทนี้

นอกจากนี้ทุนทางเศรษฐกิจมีส่วนช่วยนำพาไปสู่การสะสมทุนอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยมีความเชื่อว่าผู้ที่มีความรู้ และสามารถจัดการความเสี่ยงในการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล ต้องใช้ทุนเศรษฐกิจให้สอดคล้องในตลาดสกุลเงินดิจิทัล ในขณะที่ทุนทางวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า “cultural capital” คือ สิ่งที่เรารับมา (equip) แล้วทำให้เราดีขึ้น เป็นที่ยอมรับมากขึ้น มีคุณภาพมากขึ้น ตามบริบทในสังคมนั้น ๆ เช่น ความสามารถในการพูดภาษาที่สาม, สำเนียงภาษาอังกฤษที่เหมือนเจ้าของภาษา, ความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งทุนทางวัฒนธรรมนี้สามารถเกิดขึ้นได้ใน 3 สถานะ คือ 1) สถานะทางวัตถุ (objectified state) คือ ทรัพย์สิน วัตถุหรือสินค้าต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันกับทุนทางวัฒนธรรม เช่น รูปภาพ หนังสือที่อ่าน 2) สถานะภายใน (embodied state) ทุนทางวัฒนธรรมที่อยู่ภายในตัวเรานั้น เป็นกระบวนการสั่งสม ปลูกฝัง ถูกย่ำ เลียนแบบ วัฒนธรรม และแสดงออกมาในลักษณะของภาษาพูด ท่าเดิน การยืน กระบวนการทั้งหมดนี้ต้องใช้เวลาและไม่ได้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และ 3) สถานะทางสถาบัน (institutionalized state) คือ ชื่อเสียง การยอมรับที่ได้รับจากสถาบัน เช่น ใบประกาศนียบัตรจากสถาบันที่สำเร็จการศึกษา โดยรวมแล้วทุนทางวัฒนธรรมหลัก ๆ จะประกอบด้วยภาษา ความสามารถทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ที่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมซึ่ง เหล่านี้ถูกสร้างโดยการเลี้ยงดูจากครอบครัวแล้วส่งต่อวัฒนธรรมครอบงำนี้ (Bourdieu, P., 2005) ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าในสนามของสกุลเงินดิจิทัล ผู้ที่มีทุนวัฒนธรรมอันเกิดจากสถานะภายใน หรือ Embodied state จะสร้างผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการจัดการความเสี่ยงในการลงทุนให้มีความพยายามในการสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้การลงทุนของตนเองเกิดประโยชน์

สูงสุด หรือเรียกได้ว่าเป็นการสร้างรายได้เปรียบของตนเองในสนามสกุลเงินดิจิทัลนี้ นอกจากนี้ การศึกษาประสบการณ์ของนักลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล ต่อการจัดการความเสี่ยงในการลงทุนนับเป็นกระบวนการหนึ่งในการสะสมทุน และใช้ทุนที่สอดคล้องกับ กฎ กติกา คุณค่า และความหมายของสนามการลงทุนสกุลเงินดิจิทัล ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นฮาบิทัสในเวลาต่อมา โดยแนวคิดเรื่องฮาบิทัสของบูดีเยอร์นั้นเกิดจากความต้องการที่จะก้าวผ่านปัญหาความขัดแย้งทางสังคมวิทยาการศึกษาความจริงที่มองว่าการกระทำต่าง ๆ ของปัจเจกบุคคลในสังคมนั้นมีความรู้สึกว่าเป็นมนุษย์ผู้มีอิสระเสรี รู้คิด สามารถตัดสินใจ กำหนดและสร้างสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเราเอง สามารถเข้าใจความจริงของสังคมผ่านทางประสบการณ์ของตนเอง และบริบทที่ตนอาศัยอยู่ และสามารถปรับตัวไปตามจุดมุ่งหมายของตัวเองได้ และฮาบิทัสที่เกิดขึ้นในนักลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลนี้เองที่จะเป็นตัวนำไปสู่การสร้างตำแหน่งแห่งหนในสนามของการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล และทำให้บุคคลสามารถใช้ทุนได้อย่างสอดคล้องกับสนามของการลงทุน เช่น ผู้ที่มีทุนทางเศรษฐกิจมากก็จะมีทางเลือกที่จะลงทุนมากกว่าผู้ที่มีทุนน้อยกว่า เพราะเชื่อได้ว่าการตัดสินใจนั้นจะไม่สร้างความเสียหายให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเสี่ยงของการลงทุนในตลาดของสกุลเงินดิจิทัลว่ามีความเสี่ยงใดบ้าง หากนักลงทุนสามารถรู้เท่าทันถึงความเสี่ยงต่าง ๆ เหล่านั้นที่เกิดขึ้นตามบริบทของสกุลเงินดิจิทัลและสามารถจัดการบริหารกับความเสี่ยงต่าง ๆ เหล่านั้นได้การลงทุนในตลาดของสกุลเงินดิจิทัลก็จะเป็นอีกช่องทางที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัวได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ความเสี่ยงของสกุลเงินดิจิทัลต่อการลงทุน
2. วิเคราะห์วิธีการจัดการความเสี่ยงต่อการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลของนักลงทุนที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ตามรูปแบบของทฤษฎีฐานราก (grounded theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นทฤษฎีที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ถูกสร้างขึ้นมาจากข้อมูลที่เป็นไปตามปรากฏการณ์จริงมากที่สุด โดยเน้นศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งยึดหลักการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ และนำข้อมูลที่ได้มาสร้างมโนทัศน์ หาความเชื่อมโยงของมโนทัศน์เหล่านั้นเพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีที่ต้องการหาคำอธิบาย ในงานวิจัยชิ้นนี้ข้อมูลฐานราก คือข้อมูลที่ได้จากนักลงทุน หรือผู้ถือครองสกุลเงินดิจิทัลที่มีประสบการณ์ในการจัดการความเสี่ยงต่อการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลของตนในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน (พิทักษ์ ศิริวงศ์, 2547)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ในการจัดการความเสี่ยงในการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลมากที่สุด โดยวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักนี้ได้ใช้วิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) โดยผู้วิจัยจะได้ไปค้นหาผู้เป็นหน้าด่านของข้อมูล (Gate Keeper) เพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจและคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ได้กำหนดไว้และจะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนแรกนำไปวิเคราะห์เพื่อสร้างเป็นสมมติฐานเชิงทฤษฎี จากนั้นจะทำการพิจารณาค้นหาผู้ให้ข้อมูลคนต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต่างจากผู้ให้ข้อมูลคนแรก (Negative case) และได้ดำเนินการเช่นเดียวกันนี้จนข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว กล่าวคือไม่พบข้อมูลที่แตกต่างจากผู้ให้ข้อมูลอีกแล้ว (Data Saturation) ซึ่งในประเด็นที่เป็นคำถามของการวิจัยในบทความวิจัยนี้พบว่าข้อมูลอิ่มตัวที่ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 8 คน และการสุ่มตัวอย่างแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling) โดยจะพิจารณาค้นหาคุณสมบัติหรือรายละเอียดของบุคคล เช่น จากกลุ่มอาชีพที่มีความแตกต่างกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม นักธุรกิจหรือ เจ้าของกิจการ กลุ่มแรงงานรับจ้าง กลุ่มอาชีพอิสระ กลุ่มรับราชการหรือมีเงินเดือนประจำ เพื่อให้เห็นถึงความหลากหลายของที่มาของบุคคลเหล่านี้

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการความเสี่ยงในการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล 2) มีความเต็มใจ และสมัครใจที่จะเล่าประสบการณ์ในการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลของตน รวมทั้งการจัดการต่อความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นจากการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลของตนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แนวคำถาม (guideline) เพื่อใช้เป็นรูปแบบในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) โดยคำถามถูกสร้างขึ้นจากวัตถุประสงค์ ปัญหาการวิจัย ซึ่งแนวคำถามเป็นคำถามปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยแนวคำถามจะเปิดกว้างและมีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทที่พบในการสัมภาษณ์ และสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลหลัก แนวคำถามที่สร้างขึ้นตั้งอยู่บนฐานของแนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการวิจัยที่ได้ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการพิจารณาเค้าโครงปริญญาโท 5 ท่านว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยใช้ผลการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลด้วย Trustworthiness โดยตรวจสอบความเข้าใจและยืนยันแนวคิดตลอดจนการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่รวบรวมได้ตลอดการวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งมีประสบการณ์ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์จะใช้แนวคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้เป็นรูปแบบในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ เป็นประสบการณ์จริงมากกว่าที่จะเป็นข้อมูลทางความคิดหรือทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์เอง โดยศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ที่มีการเปิดและเคลื่อนไหวบัญชีที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยงในสกุลเงินดิจิทัลซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของผู้ที่มีความฉลาดรู้ในสกุลเงินดิจิทัล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประสบการณ์ในการจัดการความเสี่ยงของนักลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับงานวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รหัสโครงการวิจัยเลขที่ SWUEC-672037 โดยผู้วิจัยหลักเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และเป็นผู้ประสานกับผู้ให้ข้อมูล โดยชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ ตลอดจนการรักษาข้อมูลซึ่งอาจเป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นความลับ โดยผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลแบบภาพรวม และใช้นามสมมุติในการนำเสนอข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถซักถามถึงข้อสงสัย ตลอดจนสามารถตัดสินใจอย่างอิสระด้วยตนเองในการปฏิเสธหรือยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา และมีค่าชดเชยการเสียเวลาสำหรับผู้ให้ข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom และ Line Application ซึ่งก่อนทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเทปสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ บรรยากาศในการสัมภาษณ์มีความเป็นส่วนตัว และเป็นการสนทนาอย่างเป็นกันเอง หลีกเลี่ยงการถามนำหรือการเสนอแนะคำตอบ โดยการไม่ได้แย้งผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถบอกเล่าจากประสบการณ์จริงได้อย่างละเอียดชัดเจน หลังจากการเก็บข้อมูลครบถ้วนจนกระทั่งข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว (Data Saturation) ผู้วิจัยได้นำเทปคำสัมภาษณ์มาถอดความอย่างละเอียดเพื่อจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบต่อไป โดยระหว่างสัมภาษณ์จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่ไปด้วยตามแนวทางของทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาทฤษฎีฐานรากของ Corbin, J. & Strauss, A. 4 ขั้นตอน คือ 1) การเปิดรหัส (open coding) 2) การหาแก่นของรหัส (axial coding) 3) การเลือกรหัส

(selective coding) และ 4) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาระบบการณในการจัดการความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้ลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลที่ผ่านมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน (Corbin, J. & Strauss, A., 2008)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในบริบทที่หลากหลายแตกต่างกันในด้านอาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) กลุ่มนักธุรกิจหรือเจ้าของกิจการ 2) กลุ่มแรงงานรับจ้าง 3) กลุ่มอาชีพอิสระ และ 4) กลุ่มรับราชการหรือมีเงินเดือนประจำ ซึ่งได้ลงทุนในตลาดของสกุลเงินดิจิทัลโดยการเปิดบัญชีทำการซื้อ - ขายผ่านแพลตฟอร์มทั้งในและต่างประเทศควบคู่กันทั้งสองแพลตฟอร์ม พบว่า

1. ความเสี่ยงของสกุลเงินดิจิทัลต่อการลงทุน จากการศึกษาพบความเสี่ยงสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1.1 ความเสี่ยงจากความผันผวนของสกุลเงินดิจิทัล จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยความเสี่ยงของการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล คือ ความผันผวนอย่างรุนแรงของตัวสกุลเงินดิจิทัลเอง โดยนักลงทุนนั้นมีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนที่สูงมากและในทางกลับกัน ก็มีโอกาสที่ติดลบแบบดิ่งลงเหวได้ในระยะเวลาอันสั้นได้เช่นกัน โดยมีเหตุผลต่าง ๆ ที่ทำให้สกุลเงินดิจิทัลมีความผันผวน ตัวอย่างเช่น

1.1.1 “ข่าว” สกุลเงินดิจิทัลจะมีความอ่อนไหวต่อข่าวเป็นอย่างมาก เมื่อมีข่าวใหม่ ๆ ออกมาไม่ว่าจะจริงหรือไม่ก็ตามจะสังเกตเห็นได้ว่า ราคาจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและชัดเจน ประกอบกับนักลงทุนที่มีประสบการณ์ไม่พอ ได้เข้าไปลงทุนตามกระแสของข่าว โดยคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนที่สูงเพียงชั่วข้ามคืน จนอาจทำให้ทำการวิเคราะห์ที่ผิดเพี้ยนต่อข่าวที่ประกาศออกมาว่าจะส่งผลเช่นไร อีกทั้งการไม่มีกลยุทธ์ในการลงทุนอีกด้วย จึงทำให้พวกนักลงทุนเหล่านั้นมีความอ่อนไหวต่อข่าวที่ออกมามาก

1.1.2 “ตลาดสกุลเงินดิจิทัลเปิดตลอด 24 ชั่วโมง” ตลาดสกุลเงินดิจิทัลเปิดตลอด 24 ชม. แตกต่างจากตลาดหลักทรัพย์ทั่วไป ซึ่งด้วยข้อนี้จึงทำให้ตลาดสกุลเงินดิจิทัลมีการซื้อขายเกิดขึ้นตลอดเวลา จึงส่งผลให้ราคาของสกุลเงินดิจิทัลผันผวน เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเช่นกัน

1.1.3 “ไม่มีมาตรการการหยุดเทรดหรือการซื้อขายในสถานการณ์เฉพาะ” (No circuit breaker) เนื่องจากในตลาดหลักทรัพย์ทั่วไปเมื่อมีการผันผวนที่รุนแรงเกิดขึ้นในตลาด จะมีระบบ circuit breaker ที่ทำให้มีการหยุดการซื้อขายเป็นการชั่วคราว แตกต่างจากตลาดของสกุลเงินดิจิทัล ที่จะไม่มีการหยุดการซื้อขาย ทำให้ราคาของสกุลเงินดิจิทัลในตลาดนั้น สะท้อนถึงอารมณ์ของนักลงทุนในตลาดของสกุลเงินดิจิทัลอย่างแท้จริงโดยไม่มีอะไรเข้ามาแทรกแซงได้ ส่งผลให้ราคาสามารถเปลี่ยนแปลงในทางขึ้น หรือลงเท่าไรก็ได้

1.1.4 “ตลาดสกุลเงินดิจิทัล ถูกควบคุมได้ง่าย” ถึงแม้ตลาดสกุลเงินดิจิทัลจะมีมูลค่าเติบโตเพิ่มขึ้นหลายเท่าในแต่ละปี แต่มูลค่าตลาดนั้นก็ยังไม่สามารถเทียบเท่ากับตลาดหลักทรัพย์ได้ ด้วยความที่ตลาดสกุลเงินดิจิทัลยังไม่ใหญ่มาก จึงเป็นเรื่องง่ายที่จะทำให้นักลงทุนที่มีกำลังทุนมาก สามารถเข้าไปควบคุม หรือบงการตลาดสกุลเงินดิจิทัลได้อย่างง่ายดายจนส่งผลให้เกิดการปั่นราคา และสร้างความผันผวนต่อสกุลเงินดิจิทัลตามมาในภายหลัง

1.1.5 “ข่าวที่ถูกส่งต่ออย่างรวดเร็ว” สกุลเงินดิจิทัลเกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ต จึงทำให้การส่งต่อของข่าวสารถูกกระจายออกไปอย่างรวดเร็ว โดยข่าวนั้นจะถูกแชร์ต่อ ๆ กันไปใน Social Media ที่มีนักลงทุนเข้าถึงได้ตลอด 24 ชม. จึงส่งผลให้นักลงทุนทั่วโลกสามารถรับข่าวสารได้ตลอดเวลาอย่างง่ายดาย ซึ่งข่าวสารที่ถูกส่งออกมานั้นจะมีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน และราคาของสกุลเงินดิจิทัลจะยิ่งผันผวนตามไปด้วยเช่นกัน

นายที (นามสมมุติ) อาชีพนักวิจัย “ต้องบอกว่าเรายอมรับความเสี่ยงได้แค่ไหน ถ้าเราเป็นคนที่รับความเสี่ยงสูง ๆ ไม่ได้กับยอมรับที่จะติดลบ 50% ได้อย่างเนี้ยครับก็จะไม่เหมาะ เพราะว่ามันเหวี่ยงเยอะมาก มันไม่เหมือนหุ้นที่มีชลอ แต่คริปโตไม่มีลิมิตมันขึ้นได้สุด และลงได้สุดเหมือนกัน ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการความเสี่ยง”

1.2 ความเสี่ยงจากการเข้ารหัสผิดพลาด เนื่องจากการแลกเปลี่ยนสกุลเงินดิจิทัลจะต้องกระทำการผ่านสิ่งที่เรียกว่า “กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์” ซึ่งอาจมีความเสี่ยงจากการเขียนโปรแกรมที่ไม่สมบูรณ์ และเกิดช่องโหว่จากการเข้ารหัสระหว่างทำธุรกรรม และนั่นอาจทำให้ผู้ใช้งานกระเป๋าเงินดิจิทัลต้องสูญเสียเงินดิจิทัลของตนไป

1.3 ความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของกฎระเบียบของรัฐบาลในแต่ละประเทศ เนื่องจากสกุลเงินดิจิทัล เรียกได้ว่าเป็นสิ่งใหม่ในยุคปัจจุบัน จึงทำให้ยังไม่มีกรอบควบคุมที่แน่นอนตายตัว หรือเป็นสากล การทำการซื้อขาย ยังคงกระทำได้อย่างอิสระ แต่ในขณะเดียวกัน ความเสี่ยงที่เกิดจากความไม่แน่นอนของกฎหมาย หรือกฎระเบียบโดยรัฐในแต่ละประเทศที่ตั้งขึ้นมาเพื่อควบคุมการซื้อขายสกุลเงินดิจิทัลที่แตกต่างกัน อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงในการแลกเปลี่ยน ซื้อขายเงินดิจิทัลได้

1.4 ความเสี่ยงทางด้านสังคม เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับระดับการรับรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นจากบุคคลอื่น ซึ่งสามารถส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อการคิด และตัดสินใจในตัวบุคคล อิทธิพลนี้สามารถก่อให้เกิดการชักนำทางความคิด และการตัดสินใจ เช่น กรณีการประกาศยกเลิกการรับเหรียญบิตคอยน์ในการซื้อรถยนต์จากเจ้าของบริษัทผลิตรถยนต์ยี่ห้อเทสลา โดยให้เหตุผลว่าการชุดเหรียญบิตคอยน์อาจส่งผลต่อภาวะโลกร้อน เพราะการชุดบิตคอยน์ จำเป็นต้องใช้พลังงานเชื้อเพลิงจำนวนมาก เมื่อมีการประกาศเช่นนี้ออกมาจึงทำให้มูลค่าของบิตคอยน์ลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งในเวลาถัดมาทางบริษัทเทสลา ได้ออกมาประกาศอีกครั้งว่า ทางบริษัทนั้นยังไม่ได้มีการเทรดขายเหรียญบิตคอยน์แต่อย่างใด และนั่นทำให้เกิดการปั่นป่วน ผันผวนของเหรียญบิตคอยน์ขึ้นอีกครั้งในระยะเวลาเพียงสั้น ๆ เป็นต้น

1.5 ความเสี่ยงจากความปลอดภัยของคอมพิวเตอร์ และสมาร์ทโฟน แม้ว่าระบบพื้นฐานของเงินดิจิทัลจะถูกสร้างมาให้มีความปลอดภัยสูงสุด แต่อย่างไรก็ตามความเสี่ยงที่เกิดจากการล่อลวงโดยมิจฉาชีพในโลกไซเบอร์ เช่น การส่ง Link เว็บไซต์ปลอมซึ่งมีรูปแบบคล้ายคลึงกับเว็บไซต์หลักไปยังผู้ใช้บริการ หรือทำการหลอกลวงให้ผู้ใช้บริการหลงเชื่อและเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว ซึ่งอาจรวมถึงรหัสผ่านต่าง ๆ ในการทำธุรกรรมจนทำให้เกิดความเสียหายสูญเสียจนหมด

นายพี (นามสมมุติ) “อันนี้ผมคอมเม้นท์นิดนึง ก็คือว่า อุปกรณ์นั้นมันควรเป็นอุปกรณ์ที่ซีเคียวริตี้ระดับนึง คำว่าซีเคียวริตี้ คือ ไม่จำเป็นต้องเป็นไอโฟน หรือแอนดรอย์อะไรเปะ ๆ แต่มันควรเป็นเครื่องมือที่เราไม่ควรเอาไปเปิดเว็บไซต์ที่มีความสุ่มเสี่ยง อันนี้สำหรับผม ผมมองว่ามันก็ได้ต่างจาก App ธนาคาร แต่มันจะมีความสำคัญกว่า App ธนาคารด้วยซ้ำ”

2. การจัดการความเสี่ยงต่อการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลของนักลงทุนที่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

2.1 การยอมรับความเสี่ยง หรือความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงในการลงทุน ที่มา คือการจัดสรรเงินลงทุน มีเงินเก็บ มีเงินออม ไม่กังวลในการลงทุนในระยะยาว พบว่านักลงทุนที่มีความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงในการลงทุนได้นั้น จะเป็นบุคคลที่ต้องจัดสรรเงินลงทุนได้อย่างเป็นระบบ คือ บุคคลเหล่านั้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีเงินเก็บ มีเงินออม เรียกอีกอย่างว่าเป็นเงินเย็นหรือเงินที่สามารถทิ้งไว้ในบัญชีการลงทุนได้ในระยะยาวไม่เกี่ยวกับเงินของพื้นฐานธุรกิจหรือชีวิตของผู้ลงทุน โดยยังคงสามารถดำเนินชีวิตประจำวันทางด้านเศรษฐกิจทางการเงินของตนเองได้อย่างปกติและไม่ต้องกังวลกับเงินลงทุนก้อนนี้เลย โดยแหล่งที่มาของเงินเก็บหรือเงินออมจะมาจากการแยกผลกำไรของการประกอบกิจการในฐานะเจ้าของธุรกิจ หรืออาจจะมาจากการแบ่งสะสมออกมาจากรายได้ประจำของพนักงานประจำในสาขาอาชีพต่าง ๆ โดยเงินเก็บเงินออมก้อนนี้จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการดำรงอยู่ทางด้านเศรษฐกิจของกิจการหรือความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของคนเหล่านั้นเลย ด้วยเหตุนี้บุคคลเหล่านั้นจึงกล้าที่จะลงทุนด้วยการจัดสรรการเงินแบบนี้เพื่อหาโอกาสในการลงทุนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจทางการเงินที่มั่นคงและดีขึ้นให้กับตนเองและครอบครัวได้เป็นอย่างดี

นายเค (นามสมมุติ) อาชีพตัวแทนอิสระของงานประกันภัยทั้งหมด “ใช้เงินเก็บส่วนตัวเลยครับ เหตุผลนี้เป็นเหตุผลที่ผมให้ความสำคัญมาก คือ เงินพวกนี้จะต้องเป็นเงินที่ไม่มีผลต่อการใช้ชีวิตในอนาคต เราจะต้องเข้าใจก่อนว่าเงินก้อนที่ใช้ลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลไม่ใช่เงินเก็บแต่คือเงินลงทุน ฉะนั้นคำว่า “เงินลงทุน” คือ การลงทุนมีความเสี่ยง เราจะเอาเงินที่ไม่มีความเสี่ยงที่เรียกว่าเงินเก็บมาใช้ไม่ได้ ต้องเป็นเงินที่เราสามารถเอามาวางไว้ในการลงทุนอะไรสักอย่างในระยะยาวได้ ดังนั้น เงินที่ผมจะเอามาลงทุนต้องเป็นเงินส่วนตัวเรา ที่มันไม่มีผลกับการใช้ชีวิตของเรา ถ้าเกิดมันเสียหายจริง ๆ เราจะต้องไม่สูญเสียการใช้ชีวิตของเราผิดแปลกไปจากปัจจุบันครับ”

2.2 การจัดการความเสี่ยงด้วยการบริหารพอร์ตการลงทุน พบว่า นักลงทุนที่ประสบความสำเร็จในการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล จะมีพอร์ตการลงทุนอยู่ 2 ประเภท คือ จะมีพอร์ตการลงทุนที่เป็นแพลตฟอร์มทั้งในและต่างประเทศควบคู่กันไปเพื่อบริหารความเสี่ยงให้กับพอร์ตการลงทุนของตนเองอย่างเป็นระบบและคล่องตัวในการทำการซื้อ - ขายในตลาดสกุลเงินดิจิทัล กล่าวคือ พอร์ตการลงทุนในประเทศเปรียบเทียบกับพอร์ตการลงทุนต่างประเทศของสกุลเงินดิจิทัลจะมีคุณลักษณะบริบทที่แตกต่างกัน กล่าวคือในพอร์ตการลงทุนของต่างประเทศจะมีความหลากหลายของตัวสกุลเงินดิจิทัลและมีรูปแบบและช่องทางการลงทุนที่มากกว่าพอร์ตในประเทศ ซึ่งการทำการธุรกรรมแลกเปลี่ยนซื้อขายก็จะมีความเสี่ยงและซับซ้อนที่มากกว่าพอร์ตการลงทุนในประเทศด้วยเช่นกัน

นายเอ (นามสมมุติ) กล่าวว่า “ณ ตอนนี่วิธีการลงทุนของผมจะมีอยู่สองกระเป๋าดิจิทัลที่เป็นแพลตฟอร์มต่างประเทศกับแพลตฟอร์มในประเทศ โดยแพลตฟอร์มต่างประเทศจะมีข้อป้ันที่เยอะกว่า คือมันจะมีการฝากเหรียญไว้แล้วจะมีระยะเวลาที่เราจะถอนประมาณ 30,60 หรือ120 วันแล้วจะได้ดอกเบี้ยเป็นเหรียญกลับมาซึ่ง ระบบนี้ในแพลตฟอร์มในประเทศไม่มีจะเป็นเพียงการซื้อขายอย่างเดียว”

นายที (นามสมมุติ) ได้ให้เหตุผลว่า “ผมเลือกใช้ทั้งแพลตฟอร์มทั้งในและต่างประเทศ เพราะแต่ละแพลตฟอร์มจะมีค่าธรรมเนียมไม่เท่ากันในประเทศค่าธรรมเนียมจะแพงกว่าและทำการซื้อขายเก็งกำไรได้อย่างเดียวไม่มีระบบฝากเหรียญเพื่อรับดอกเบี้ยเหมือนธนาคารแต่ในแพลตฟอร์ม ต่างประเทศจะมี”

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาประสบการณ์ในการจัดการความเสี่ยงของนักลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การจัดการความเสี่ยงของนักลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล ได้มีการนำทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งตามแนวคิดเรื่อง ทุน ของปิแอร์ บูร์ดิเยอ มาใช้ในการตัดสินใจลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลของตน รวมถึงการจัดการในเรื่องของความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการลงทุน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการลงทุน เช่น ความผันผวนที่เกิดขึ้นของสกุลเงินดิจิทัลในแต่ละช่วงเวลา หรือข่าวสารต่าง ๆ ที่มีผลโดยตรงต่อค่าเงินดิจิทัล ซึ่งรวมไปถึงความน่าเชื่อถือของระบบการจัดการทางการเงินของสกุลเงินดิจิทัล สิ่งเหล่านี้ถูกส่งผ่านประสบการณ์ของผู้ลงทุนจนเกิดเป็นฮาบิทัสในตัวผู้ลงทุนเอง และผู้ลงทุนได้นำประสบการณ์เหล่านี้ที่สั่งสมมา ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการเพิ่มทุนทางวัฒนธรรมให้แก่ตนเอง จนสามารถทำให้ผู้ลงทุนมีการจัดการต่อความเสี่ยงต่าง ๆ ได้ดีขึ้นเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง (Bourdieu, P., 2005)

2. ทุนทางเศรษฐกิจ เช่น การมีเงินเก็บ, เงินออม, ความไม่กังวลในการลงทุน และความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงในการลงทุนได้นั้นล้วนเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางเศรษฐกิจในตัวนักลงทุน เช่นเดียวกับทุนทางวัฒนธรรมของตัวนักลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล อันมาจากการรับรู้ และสั่งสมขึ้นมาในระยะหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นติดตามรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัล หรือการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มนักลงทุนในเรื่องของสกุลเงินดิจิทัล เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจลงทุน และการจัดการต่อความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศราพร สุขกลับ เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในคริปโตเคอร์เรนซีของนักลงทุนในกรุงเทพมหานคร” ที่พบว่า

นโยบายการเงินมีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล เช่น สภาพคล่องทางการเงินของตัวผู้ลงทุน หรือเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลงอัตราการเพิ่มทุนในสกุลเงินดิจิทัลจะเพิ่มขึ้น ซึ่งเปรียบได้กับทุนทางเศรษฐกิจของตัวผู้ลงทุน หรือการศึกษาและติดตามข่าวสารเกี่ยวกับสภาพการณ์ของสกุลเงินดิจิทัลอย่างต่อเนื่องและเป็นประจำ เพื่อติดตามความผันผวนของสกุลเงินดิจิทัล ตลอดจนข่าวสารความปลอดภัยของระบบการดำเนินการต่าง ๆ ในการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล ที่เป็นเสมือนทุนทางวัฒนธรรมที่ผู้ลงทุนสั่งสมมาอย่างต่อเนื่องในช่วงการลงทุนในสกุลเงินดิจิทัล ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุน และรวมเป็นประสบการณ์ที่สั่งสมต่อตัวผู้ลงทุนให้สามารถคิดวางแผน และตัดสินใจในการแก้ปัญหา หรือ จัดการต่อความเสี่ยงต่าง ๆ ในการลงทุนของตน (เกศราพร สุขกลับ, 2565)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลนั้นมีความเสี่ยงจากปัจจัยหลายประการแต่ความเสี่ยงนั้นไม่ใช่ความเสี่ยงที่จัดการไม่ได้อาจจะเสี่ยงน้อยกว่าการลงทุนในรูปแบบอื่น ๆ ด้วยซ้ำไป โดยการจัดการกับความเสี่ยงกับสกุลเงินดิจิทัลของนักลงทุนที่ประสบความสำเร็จจะการจัดการกับความเสี่ยงโดยรับทราบและรู้เท่าทันถึงความเสี่ยงต่าง ๆ ในสนามของสกุลเงินดิจิทัล และมีการยอมรับความเสี่ยงได้ในการลงทุนซึ่งที่มา คือ การจัดสรรเงินลงทุนแยกออกมาจากเงินออมโดยเงินก้อนนี้จะไม่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและมีการจัดการบริหารความเสี่ยงด้วยการแบ่งพอร์ตการลงทุนโดยใช้แพลตฟอร์มทั้งในและต่างประเทศจนทำให้กลายเป็นนักลงทุนที่มีฮาบทสกล้ำเสี่ยงและสามารถบริหารความเสี่ยงจนประสบผลสำเร็จได้ หากนำผลการวิจัยมาใช้จะพบว่า นักลงทุนที่อยากจะเข้ามาลงทุนในสกุลเงินดิจิทัลหากไม่มีความรู้ในเรื่องของความเสี่ยงและเงินออมที่เป็นเงินลงทุนที่สามารถปล่อยทิ้งไว้ในระยะยาวได้ก็จะไม่เหมาะสมที่จะเข้ามาสู่ตลาดสกุลเงินดิจิทัล เพราะหากเข้ามาเพียงเพราะความต้องการที่จะได้ผลกำไรโดยไม่สนใจองค์ประกอบที่จะประสบความสำเร็จก็ไม่ต่างจากการการที่เข้ามาเล่นการพนัน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้จะเห็นได้ว่าฮาบทสกล้ำเสี่ยงของนักลงทุนที่ช่วยให้ให้นักลงทุนสามารถบริหารและจัดการกับความเสี่ยงได้นั้น เกิดจากการสะสมทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางวัฒนธรรมของนักลงทุนเป็นสองปัจจัยหลัก ดังนั้นหากขยายการศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่จะทำให้ฮาบทสกล้ำเสี่ยงด้านอื่น ๆ ของนักลงทุนมีความเข้มแข็งมากขึ้น เช่น การศึกษาในเรื่องทุนทางสังคม และทุนทางสัญลักษณ์ ที่เหลืออยู่ ซึ่งอาจกลายเป็นปัจจัยเพิ่มเติมให้ตัวนักลงทุนเองมีความมั่นใจ ตัดสินใจ และวิเคราะห์การจัดการในการลงทุนของตนได้ดียิ่งขึ้นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับตนเองและครอบครัวต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรกมล ศรีวัฒน์. (2565). ส่องอนาคตโลกคริปโต มองโอกาสและความท้าทายเศรษฐกิจการเงินไทย ตีโจทย์ใหม่แนวทางกำกับดูแล. เรียกใช้เมื่อ 21 มีนาคม 2567 จาก <https://www.the101.world/future-of-cryptocurrency-thailand/>
- เกศราพร สุขกลับ. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในคริปโตเคอร์เรนซีของนักลงทุนในกรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณาจารย์สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ จุฬาฯ. (2565). คริปโตเคอร์เรนซี: ดาบสองคม. เรียกใช้เมื่อ 19 มีนาคม 2567 จาก <https://www.chula.ac.th/highlight/77222/>
- ณัฐชัย สิทธิปริดานันท์. (2564). Blockchain นวัตกรรมสุดล้ำที่ปฏิวัติแวดวงการเงิน. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2567 จาก <https://themomentum.co/scientifica-blockchain/>

- ปราณอารี มุฮัมหมัดอัลคอลเลซ. (2563). การยอมรับพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์และการรับรู้ความเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้สกุลเงินดิจิทัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์. (2547). ทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) วิธีวิทยาการวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีในการพัฒนาประเทศ. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(1), 13-21.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2561). เทคโนโลยีที่สำคัญในยุคดิจิทัล: รู้จักกับเงินสกุลดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 21 มีนาคม 2567 จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/getting-know-cryptocurrency>
- Bourdieu, P. (2005). *The Social Structure of the Economy*. Cambridge: Polity Press.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research* (3rd ed.). Los Angeles: CA: SAGE.
- Denpairojsak, P. (1980). Trading crypto vs buying lottery numbers, risking to get rich, risking being poor, are they the same? Retrieved March 19, 2024, from <https://siamblockchain.com/2023/09/29/trading-crypto-vs-buying-lottery-numbers-risking-to-get-rich-or-risking-to-be-poor-are-they-the-same/>

ความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่*

THE SEMANTICS RELATIONSHIP IN NAMING PLACES IN CHIANG MAI PROVINCE

ปฏินญา บุญมาเลิศ*, ปฐม หงษ์สุวรรณ

Patinya Boonmalert, Pathom Hongsuwan

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาสารคาม ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, Mahasarakham, Thailand

*Corresponding author Email: patinyaboonmalert22@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกประเภทกลุ่มตามความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการเก็บข้อมูลจากป้ายชื่อสถานที่จำนวน 3,431 ป้ายชื่อ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้งใช้แนวคิดการจำแนกประเภทตามความหมายเป็นแนวทางในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับที่ตั้งและกิจกรรม เพื่อบ่งชี้กิจการและบริเวณที่ตั้งสถานที่ เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ซื้อหรือรับบริการ มีจำนวน 1,392 ป้ายชื่อ ประกอบด้วย ที่มาเกี่ยวกับ “บริเวณที่ตั้ง” เช่น TAPAE GATE CAFÉ และ “การบ่งชี้กิจการ” เช่น Coffee Lovers กลุ่มที่ 2 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับบุคคล เพื่อสื่อถึงการเคารพเทิดทูนให้เกียรติ ความสิริมงคลระลึกถึงคุณงามความดี และความเป็นมงคลกับชื่อสถานที่ดังกล่าว มีจำนวน 1,279 ป้ายชื่อ ประกอบด้วย ที่มาเกี่ยวกับ “พระนามกษัตริย์” เช่น สำนักงานแขวงกาวิละ “บุคคลสำคัญในท้องถิ่น” เช่น วัดหมื่นล้าน และ “เจ้าของกิจการ” เช่น ดิเรก-ประภัสสร จักษุคลินิก กลุ่มที่ 3 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับความเชื่อและความรู้สึก เพื่อสร้างความเจริญ ความมั่งคั่ง และความสุขแก่เจ้าของสถานที่และผู้ซื้อหรือรับบริการ มีจำนวน 611 ป้ายชื่อ ประกอบด้วย ที่มาเกี่ยวกับ “ความเชื่อ” เช่น Rich Garden House และ “บรรยายความรู้สึก” เช่น Good Day กลุ่มที่ 4 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับลักษณะเด่นในพื้นที่ เพื่อนำลักษณะที่โดดเด่นในพื้นที่มาสร้างความสนใจ ความไพเราะ และความสวยงามเป็นที่สะดุดตาให้แก่ผู้ซื้อหรือรับบริการ มีจำนวน 149 ป้ายชื่อ ประกอบด้วย ที่มาเกี่ยวกับ “พืชพันธุ์” เช่น Fern Forest Café และ “กลุ่มชาติพันธุ์” เช่น AKHA AMA

คำสำคัญ: การตั้งชื่อสถานที่, ความสัมพันธ์ทางความหมาย, ป้ายชื่อสถานที่

Abstract

This article aims "to classify the type of relationship in Naming Places in Chiang Mai Province" by collecting 3,431 place name signs at Chiang Mai Municipality Office, Mueang Chiang Mai, Chiang Mai Province and using the theory of Classification in type of meaning of Education. The result of research represents that the place name signs in Chiang Mai Province can classify four groups of The Semantics Relationship in Naming Places, for example, the first group has 1,392 place name signs relating in location and enterprise so as to indicate the enterprise and location of place to facilitate the customers and service. The place name signs are composed of "Location": TAPE GATE

CAFE" and "Enterprise": Coffee Lovers. The second group has 1,279 place name signs relating the individual so as to worship, and to support the fortune, virtue and propitious thing for the place name, such as, "The name of King": Kawila Sub District Office, "The local personage": Wat MuenLan and "The owner": Direk-Prapassorn Ophthalmology Clinic. The third group has 611 place name signs relating the belief and the emotion so as to support the growth, the wealth and happiness to the place owner and the customer or service, such as, "Belief": Rich Garden House and "Emotion": Good Day. The fourth group has 149 place name signs relating the outstanding location so as to take the remarkable location for attention, sweetness and beauty and glitter with the customer or service, such as, "Seeding": Fern Forest Café, and "Ethnicity": AKHA AMA

Keywords: Naming Place, The Semantics Relationship, Place Name Signs

บทนำ

ชื่อสถานที่เป็นหัวข้อที่น่าสนใจในการศึกษาวัฒนธรรม เนื่องจากเกี่ยวข้องกับลักษณะการศึกษาพื้นฐานทางวัฒนธรรม 3 ลักษณะ คือ ภาษา ความคิด และสิ่งแวดล้อม ชื่อสถานที่นอกจากจะเป็นชื่อที่มนุษย์กำหนดขึ้น และเป็นคำที่มีความหมายชัดเจนในแต่ละภาษาแล้ว สามารถบ่งบอกถึงลักษณะทางกายภาพหรือทางภูมิศาสตร์ รวมทั้งแสดงให้เห็นว่า มนุษย์สามารถรับรู้ สร้างมโนทัศน์ และจัดประเภทสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวได้ (Thornton, T. F., 1997) การศึกษาชื่อสถานที่จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะทำให้เข้าใจบทบาทของภาษาผ่านชื่อสถานที่ว่ามีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมในท้องถิ่นได้อย่างไร

นอกจากนี้พื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานมีวัดเก่าแก่อตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งสถาปัตยกรรมดั้งเดิมที่มีความสวยงามและมีคุณค่า อีกทั้งบริเวณดังกล่าวเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการและหน่วยงานที่สำคัญอีกหลายแห่ง จึงนับว่าเป็นย่านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมแสดงถึงความเจริญทางวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ป้ายชื่อสถานที่ที่มีการตั้งชื่อสถานที่ที่มีการแปรเปลี่ยนแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ จึงนับว่าเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งเกี่ยวกับศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2560)

อนึ่งผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องการจำแนกประเภทมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวเป็นการศึกษาการจัดกลุ่มของสรรพสิ่งที่จัดออกเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติของสรรพสิ่งนั้น ด้วยการจำแนกคุณสมบัติต้นแบบของกลุ่ม หากสรรพสิ่งใดมีคุณสมบัติร่วมกับสรรพสิ่งที่เป็นต้นแบบของกลุ่ม สรรพสิ่งนั้นก็จัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ สำหรับหลักในการจัดกลุ่มของสิ่งมีชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ เน้นเรื่องความสัมพันธ์แบบลำดับขั้นและการอยู่ร่วมกัน กล่าวคือ ในแต่ละกลุ่มจะมีสรรพสิ่งที่เป็นต้นแบบของกลุ่มและมีสมาชิกของกลุ่มมีคุณสมบัติร่วมกันกับต้นแบบ (Ungerer, F. & Schmid, H. J., 2006) อีกทั้งการจัดกลุ่มทางความหมายเป็นการจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์ไม่ได้เป็นสากลลักษณะ แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะสำคัญของระบบปริชานหรือความคิดของคนในแต่ละวัฒนธรรม นอกจากนี้การจำแนกคำศัพท์หมวดต่าง ๆ ต้องใช้วิธีการศึกษาชุดคำเปรียบต่างการมองเห็นลักษณะที่แตกต่างกันหรือลักษณะที่ร่วมกันของสองสิ่งจนสามารถแบ่งประเภทตามลำดับนั้นได้ คนในวัฒนธรรมจะเข้าใจกันได้หากเข้าใจการจัดลำดับขั้นของคนในแต่ละวัฒนธรรมได้ก็เข้าใจระบบความคิดของคนในสังคมนั้นได้เช่นกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่ตามแนวคิดการจำแนกประเภท เพื่อเป็นการจัดกลุ่มทางความหมายให้ทราบถึงที่มาจากป้ายชื่อสถานที่ที่สัมพันธ์กับบริบทสังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการใช้เก็บข้อมูลจากเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่เป็นภาพแทนจังหวัดเชียงใหม่ในการศึกษาครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อจำแนกประเภทกลุ่มตามความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ในขั้นตอนนี้ เป็นการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกประเภทของ Ungerer and Schmid เป็นการศึกษาการจัดกลุ่มของสรรพสิ่งที่จัดออกเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติของสรรพสิ่งนั้น ด้วยการจำแนกคุณสมบัติต้นแบบของกลุ่ม หากสรรพสิ่งใดมีคุณสมบัติร่วมกับสรรพสิ่งที่เป็ต้นแบบของกลุ่ม สรรพสิ่งนั้นก็สามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ (Ungerer, F. & Schmid, H. J., 2006)

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นตอนนี้เป็นการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลในการทำวิจัย ด้วยการเก็บข้อมูลจากป้ายชื่อสถานที่จากถนนเส้นหลักในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2562 ถึงเดือนเมษายน 2564 อีกทั้งศึกษาเฉพาะป้ายชื่อสถานที่เปิดดำเนินการเท่านั้น ไม่ศึกษาป้ายชื่อสถานที่ที่อยู่ในระหว่างก่อสร้าง หรือปิดการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของ Ungerer and Schmid เป็นการศึกษาการจัดกลุ่มของสรรพสิ่งที่จัดออกเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติของสรรพสิ่งนั้น ด้วยการจำแนกคุณสมบัติต้นแบบของกลุ่ม (Ungerer, F. & Schmid, H. J., 2006) มาวิเคราะห์เพื่อจำแนกประเภทกลุ่มตามความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ หลังจากนั้นจึงหาค่าความถี่ และค่าเฉลี่ย เพื่อบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ทางความหมายที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 4 อภิปรายผล สรุปและข้อเสนอแนะ ในขั้นตอนนี้เป็นการอภิปรายประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องหรือโต้แย้งจากวิจัยนี้ พร้อมทั้งสรุปและข้อเสนอแนะเป็นการสรุปผลตามวัตถุประสงค์และเป็นการเสนอแนะทางการวิจัยต่อเนื่องจากงานวิจัยนี้

ผลการวิจัย

ป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่ที่นำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า มีจำนวน 3,431 ป้ายชื่อจากเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ ด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกประเภทของ Ungerer and Schmid เป็นการศึกษาการจัดกลุ่มของสรรพสิ่งที่จัดออกเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติของสรรพสิ่งนั้น นอกจากนี้การจำแนกคุณสมบัติต้นแบบของกลุ่ม หากสรรพสิ่งใดมีคุณสมบัติร่วมกับสรรพสิ่งที่เป็ต้นแบบของกลุ่ม สรรพสิ่งนั้นก็สามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ สำหรับการจำแนกประเภทกลุ่มวิเคราะห์คำศัพท์อันเป็นชื่อเฉพาะที่ปรากฏบนป้ายชื่อสถานที่ เช่น “สวนดอกเกสร” และ “จรัสธุรกิจ” ด้วยการวิเคราะห์เฉพาะส่วนหลัก ได้แก่ “สวนดอก” และ “จรัส” เพื่อจำแนกประเภทกลุ่มที่มาเกี่ยวกับ “บริเวณที่ตั้ง” และ “เจ้าของกิจการ” ส่วนขยายได้แก่ “เกสร” และ “ธุรกิจ” ไม่นำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาการจำแนกประเภทกลุ่มที่มาพบว่า ป้ายชื่อสถานที่ที่สามารถจำแนกประเภทกลุ่มตามความสัมพันธ์ทางความหมายออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับที่ตั้งและกิจการ กลุ่มที่ 2 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับบุคคล กลุ่มที่ 3 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับความเชื่อและความรู้สึก และกลุ่มที่ 4 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์ลักษณะเด่นในพื้นที่ ดังตารางที่ 1 ป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกกลุ่มตามความสัมพันธ์ทางความหมาย มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกกลุ่มตามความสัมพันธ์ทางความหมาย

ป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่จำแนกกลุ่มตามความสัมพันธ์ทางความหมาย	ความถี่	ร้อยละ
กลุ่มที่ 1 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับที่ตั้งและกิจกรรม	1,392	40.57
ที่มาเกี่ยวกับบริเวณที่ตั้ง	456	13.29
ที่มาเกี่ยวกับการบ่งชี้กิจการ	936	27.28
กลุ่มที่ 2 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับบุคคล	1,279	37.28
ที่มาเกี่ยวกับพระนามกษัตริย์	22	0.64
ที่มาเกี่ยวกับบุคคลสำคัญในท้องถิ่น	21	0.61
ที่มาเกี่ยวกับเจ้าของกิจการ	1,236	36.03
กลุ่มที่ 3 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับความเชื่อและความรู้สึก	611	17.81
ที่มาเกี่ยวกับความเชื่อ	415	12.10
ที่มาเกี่ยวกับการบรรยายความรู้สึก	196	5.71
กลุ่มที่ 4 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์ลักษณะเด่นในพื้นที่	149	4.34
ที่มาเกี่ยวกับพืชพันธุ์	129	3.76
ที่มาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์	20	0.58
รวม	3,431	100

กลุ่มที่ 1 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับที่ตั้งและกิจกรรม

ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับที่ตั้งและกิจกรรมมีจำนวน 1,392 ป้ายชื่อ ประกอบด้วยที่มาเกี่ยวกับ “บริเวณที่ตั้ง” และ “การบ่งชี้กิจการ” แสดงให้เห็นว่า

ที่มาเกี่ยวกับ “บริเวณที่ตั้ง” กำหนดขึ้นเพื่อใช้จำแนกที่มาตามกลุ่มทางความหมายของชื่อสถานที่ ทั้งนี้ บริเวณที่ตั้งจึงเป็นพื้นที่อันมีขอบเขตที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ป้ายชื่อสถานที่ต่าง ๆ มีการนำชื่อบริเวณที่ตั้ง เช่น ชื่อถนน ชื่อแม่น้ำ ชื่อที่เกี่ยวข้องภูมิศาสตร์ ในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงนำชื่อสถานที่ตั้งซึ่งเป็นต้นกำเนิด หรือต้นตำรับของกิจการ หรือพันธกิจดังกล่าวมาตั้งชื่อสถานที่ สำหรับที่มาเกี่ยวกับ “บริเวณที่ตั้ง” ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 456 ป้ายชื่อ เช่น TAPAE GATE CAFÉ กลางเวียงโฆษณา สวนดอกเกสรช เมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ พบว่า ที่มาเกี่ยวกับ “บริเวณที่ตั้ง” มีความสำคัญในการตั้งชื่อสถานที่ เนื่องจากการตั้งชื่อสถานที่จากบริเวณที่ตั้งช่วยในการชี้ตำแหน่งที่ตั้งสถานที่ดังกล่าว ทำให้ผู้ซื้อหรือใช้บริการทราบทิศทางบริเวณที่ตั้ง เป็นการอำนวยความสะดวกในการค้นหาตำแหน่งของสถานที่แก่ผู้ซื้อหรือใช้บริการได้เช่นกัน ดังเช่นภาพที่ 1 TAPAE GATE CAFÉ เป็นการนำคำศัพท์เกี่ยวกับที่ตั้งบริเวณประตูท่าแพเขตเมืองเก่าเชียงใหม่มาตั้งชื่อสถานที่ดังกล่าว เพื่อระบุบริเวณที่ตั้ง

นอกจากนี้ที่มาเกี่ยวกับ “การบ่งชี้กิจการ” กำหนดขึ้นเพื่อใช้จำแนกที่มาตามกลุ่มทางความหมายของชื่อสถานที่ ทั้งนี้ป้ายชื่อสถานที่ต่าง ๆ มีการนำชื่อที่บ่งชี้ ระบุอ้าง แสดงให้รู้โดยเจาะจงหรือบ่งบอกถึงวัตถุประสงค์ของกิจการต่าง ๆ มาตั้งชื่อสถานที่ สำหรับที่มาเกี่ยวกับ “การบ่งชี้กิจการ” ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 936 ป้ายชื่อ เช่น Clean Pro Express Coffee Lovers ชูชิมย์ เมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ พบว่า ที่มาเกี่ยวกับ “การบ่งชี้กิจการ” เป็นการบ่งชี้กิจการหรือการบ่งบอกถึงวัตถุประสงค์ของกิจการต่าง ๆ นับเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มีความประสงค์จะเลือกซื้อหรือใช้บริการ กล่าวคือ เมื่ออ่านป้ายชื่อสถานที่ก็สามารถทราบได้ทันทีว่า สถานที่ดังกล่าวมีการจำหน่ายหรือให้บริการตรงกับความต้องการของผู้ซื้อหรือใช้บริการในขณะนั้นหรือไม่ ทำให้ประหยัดเวลาในการเลือกซื้อหรือใช้บริการ ดังเช่นภาพที่ 2 Coffee Lovers เป็นการนำคำศัพท์เกี่ยวกับการบริการอาหารและเครื่องดื่มมาตั้งชื่อสถานที่ดังกล่าว เพื่อบ่งชี้กิจการ

ภาพที่ 1 TAPAE GATE CAFÉ

ภาพที่ 2 Coffee Lovers

กลุ่มที่ 2 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับบุคคล

ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับบุคคลมีจำนวน 1,279 ป้ายชื่อ ประกอบด้วยที่มาเกี่ยวกับ“พระนามกษัตริย์” “บุคคลสำคัญในท้องถิ่น” และ“เจ้าของกิจการ” แสดงให้เห็นว่า

ที่มาเกี่ยวกับ “พระนามกษัตริย์” กำหนดขึ้นเพื่อใช้จำแนกที่มาตามกลุ่มทางความหมายของชื่อสถานที่ ทั้งนี้ การนำพระนามกษัตริย์เป็นการตั้งชื่ออาจะมีที่มาตามประวัติศาสตร์ของสถานที่ รวมถึงเป็นการตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ เพื่อเป็นเกียรติสถานที่ดังกล่าว สำหรับที่มาเกี่ยวกับ “พระนามกษัตริย์” ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 22 ป้ายชื่อ เช่น โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย โรงเรียนวัฒโนทัยพายัพ สำนักงานแขวงกาวิละ เมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ พบว่า ที่มาเกี่ยวกับ “พระนามกษัตริย์” ส่วนใหญ่ชื่อสถานที่ศึกษาและหน่วยงานราชการล้วนมีการตั้งชื่อตามพระนามกษัตริย์ กล่าวคือ สังคมล้านนาเป็นสังคมที่มีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์มาอย่างยาวนานเมื่อมีการสร้างสถานที่ เพื่อเป็นสาธารณสมบัติให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและเป็นเครื่องหมายแห่งความเจริญจึงนำพระนามกษัตริย์อันเป็นที่เคารพของประชาชนมาตั้งชื่อสถานที่นั้น จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางทางภาคเหนือ เมื่อมีการสร้างสถานที่จากหน่วยงานภาครัฐบาล เช่น โรงเรียน หน่วยงานบริการประชาชน ดังเช่นภาพที่ 3 สำนักงานแขวงกาวิละ เป็นการนำคำศัพท์เกี่ยวกับพระนามกษัตริย์มาตั้งชื่อสถานที่ดังกล่าว เพื่อเป็นเกียรติยศและอนุสรณ์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ที่มาเกี่ยวกับ “บุคคลสำคัญในท้องถิ่น” กำหนดขึ้นเพื่อใช้จำแนกที่มาตามกลุ่มทางความหมายของชื่อสถานที่ ทั้งนี้บุคคลสำคัญอันเป็นผู้ที่อุทิศประโยชน์และความเสียสละอันเป็นประโยชน์แก่พื้นที่ ทั้งนี้ป้ายชื่อสถานที่ต่าง ๆ มีการนำชื่อบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียงซึ่งสร้างคุณงามความดีในพื้นที่เชียงใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความ เป็นมงคลกับชื่อสถานที่ดังกล่าว สำหรับที่มาเกี่ยวกับ “บุคคลสำคัญในท้องถิ่น” ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ใน จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 21 ป้ายชื่อ เช่น วัดหมื่นล้าน วัดหมื่นเงินกอง วัดพันอ้น เมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ พบว่า ที่มาเกี่ยวกับ “บุคคลสำคัญในท้องถิ่น” ส่วนใหญ่ชื่อวัดล้วนมีการตั้งชื่อตามชื่อบุคคลสำคัญในท้องถิ่น กล่าวคือ กลุ่มขุนนางและข้าราชการสมัยก่อนเป็นกลุ่มคนที่มีบทบาทสำคัญควบคู่กับสถาบันพระมหากษัตริย์ อีกทั้ง ชนชั้นสูงโดยเฉพาะกลุ่มขุนนางและข้าราชการโดยเฉพาะในสมัยโบราณมีทั้งอำนาจและทุนทรัพย์ที่จะสร้างสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัด ดังเช่นภาพที่ 4 วัดหมื่นล้าน เป็นการนำคำศัพท์เกี่ยวกับกลุ่มบุคคลสำคัญในท้องถิ่นที่มี บทบาทต่อการทำนุบำรุงกิจการทางศาสนามาตั้งชื่อสถานที่ดังกล่าว เพื่อเป็นการยกย่องให้เกียรติ และประกาศคุณ งามความดีของบุคคลดังกล่าวให้คนรุ่นหลังได้ทราบ

อีกทั้งที่มาเกี่ยวกับ “เจ้าของกิจการ” กำหนดขึ้นเพื่อใช้จำแนกที่มาตามกลุ่มทางความหมายของชื่อสถานที่ ทั้งนี้เจ้าของเป็นผู้มีสิทธิครอบครอง ใช้สอย เก็บผลประโยชน์ และจำหน่ายทรัพย์สิน นอกจากนี้ป้ายชื่อสถานที่มีการ นำชื่อ-สกุลของตนเองมาตั้งชื่อสถานที่ที่มีการนำชื่อเครือญาติทางสายเลือด เช่น ปู่ ยา ตา ยาย พ่อ แม่ มาตั้งชื่อสถานที่ เพื่อเป็นการเคารพและให้เกียรติกับชื่อสถานที่ดังกล่าว นอกจากนี้การนำเสนอชื่อ-สกุลและตำแหน่งของผู้นำเสนอ

เป็นอ้างอิงบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพหรือบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เพื่อเป็นการโน้มน้าวใจผู้บริโภค ดังนั้นป้ายชื่อสถานที่ “ที่มาจากเจ้าของกิจการ” มีการนำคำศัพท์เกี่ยวข้องกับเจ้าของกิจการมาตั้งชื่อสถานที่ เพื่อสื่อถึงการเคารพ ให้เกียรติ และเป็นการยอมรับบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม มาตั้งชื่อสถานที่ดังกล่าว สำหรับที่มาจาก “เจ้าของกิจการ” ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 1,236 ป้ายชื่อ เช่น ดิเรก-ประภัสสร จักขุคลินิก แพรววุฒิกิจ จรัสธุรกิจ เมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ พบว่าที่มาจาก “เจ้าของกิจการ” การนำชื่อบุคคลที่สัมพันธ์กับเจ้าของกิจการมาตั้งชื่อสถานที่เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ของระบบครอบครัวและเครือญาติในสังคมล้านนาให้มีความสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ดังเช่นภาพที่ 5 ดิเรก-ประภัสสร จักขุคลินิก เป็นการนำคำศัพท์เกี่ยวกับชื่อบุคคลมาตั้งชื่อสถานที่ดังกล่าว เพื่อแสดงถึงการเคารพ ให้เกียรติ ความรัก และผูกพันของคนในครอบครัว

ภาพที่ 3 สำนักงานแขวงกาวิละ

ภาพที่ 4 วัดหมื่นล้าน

ภาพที่ 5 ดิเรก-ประภัสสร จักขุคลินิก

กลุ่มที่ 3 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับความเชื่อและความรู้สึก

ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับความเชื่อและความรู้สึกมีจำนวน 611 ป้ายชื่อ ประกอบด้วยที่มาจาก “ความเชื่อ” และ “บรรยายความรู้สึก” แสดงให้เห็นว่า

ที่มาจาก “ความเชื่อ” กำหนดขึ้นเพื่อใช้จำแนกที่มาตามกลุ่มทางความหมายของชื่อสถานที่ ทั้งนี้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีศาสนาและความเชื่อที่หลากหลายมีทั้งศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณ ตลอดจนความเชื่อเรื่องต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาในการตั้งชื่อสถานที่ สำหรับที่มาจาก “ความเชื่อ” ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 415 ป้ายชื่อ เช่น ตั้งเฮงการค้า Rich Garden House เมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ พบว่า ที่มาจาก “ความเชื่อ” มีการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องความเจริญและความมั่งคั่งมาตั้งชื่อสถานที่ ดังเช่นภาพที่ 6 Rich Garden House เป็นการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งชื่อสถานที่ดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างความเป็นมงคลความสุขแก่เจ้าของสถานที่และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ใช้บริการ

อีกนัยหนึ่งที่มาเกี่ยวกับ “การบรรยายความรู้สึก” กำหนดขึ้นเพื่อใช้จำแนกที่มาตามกลุ่มทางความหมายของชื่อสถานที่ที่มีการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการอธิบายถึงความรู้สึกทางอารมณ์ในบรรยายกาศของกิจการต่าง ๆ รวมถึงบ่งบอกถึงรสชาติอาหารมาตั้งชื่อสถานที่ สำหรับที่มาเกี่ยวกับ “การบรรยายความรู้สึก” ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 196 ป้ายชื่อ เช่น ปลื้มใจเกสซุ Good Day หวานละมุน เมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ พบว่าที่มาเกี่ยวกับ “การบรรยายความรู้สึก” เป็นการบรรยายความรู้สึกมีความสัมพันธ์กับระบบความคิดของมนุษย์ ทั้งนี้ความรู้สึกเป็นสิ่งซับซ้อน หากแสดงออกมาด้วยการตั้งชื่อแล้วก็ต้องทำให้ผู้พบเห็นเข้าใจบรรยากาศในสถานที่ดังกล่าวมากที่สุด เจ้าของสถานที่ไม่มีโอกาสใช้ภาษาท่าทางหรือเสียงสูง-ต่ำช่วยอธิบายได้จึงต้องรู้จักเลือกสรรคำใช้แสดงความรู้สึกนั้นออกมาให้เข้าใจได้เด่นชัดที่สุด ดังเช่นภาพที่ 7 Good Day เป็นการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกมาตั้งชื่อสถานที่ดังกล่าว เพื่อแสดงถึงการบรรยายความรู้สึกเมื่อมาใช้บริการ

ภาพที่ 6 Rich Garden House

ภาพที่ 7 Good Day

กลุ่มที่ 4 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์ลักษณะเด่นในพื้นที่

ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์ลักษณะเด่นในพื้นที่มีจำนวน 149 ป้ายชื่อ ประกอบด้วยที่มาเกี่ยวกับ “พืชพันธุ์” และ “กลุ่มชาติพันธุ์” แสดงให้เห็นว่า

ที่มาเกี่ยวกับ “พืชพันธุ์” กำหนดขึ้นเพื่อใช้จำแนกที่มาตามกลุ่มทางความหมายของชื่อสถานที่ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ป้ายชื่อสถานที่ต่าง ๆ มีการนำชื่อกลุ่มของพืชพันธุ์ที่มีลักษณะทางพฤกษศาสตร์เหมือนหรือคล้ายคลึงกันและมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นในพืชชนิดเดียวกันที่สามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งชื่อสถานที่ที่มีการนำชื่อพืชพันธุ์ชนิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมาตั้งชื่อสถานที่ให้มีความไพเราะและสวยงามแก่สถานที่ สำหรับที่มาเกี่ยวกับ “พืชพันธุ์” ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 129 ป้ายชื่อ เช่น มะลิรัม ดาหลาริแลกซ์ Fern Forest Cafe เมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ พบว่า ที่มาเกี่ยวกับ “พืชพันธุ์” มีการนำชื่อพืชพันธุ์ที่มีลักษณะเด่นตามลักษณะภูมิประเทศทางภาคเหนือ รวมถึงชื่อพืชพันธุ์อันเป็นสัญลักษณ์ของภาคเหนือมาตั้งชื่อสถานที่ ทั้งนี้ชื่อพืชพันธุ์แต่ละชนิดมีความสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศทางภาคเหนือโดยทั่วไป มีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาและป่าไม้ จากลักษณะภูมิประเทศทางเหนือของประเทศไทยมีผลต่อการเจริญเติบโตของพืชพันธุ์ในท้องถิ่น ดังเช่นภาพที่ 8 Fern Forest Café เป็นการนำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อพืชพันธุ์ในพื้นที่มาตั้งชื่อสถานที่ดังกล่าว เพื่อสร้างความไพเราะและความสวยงามเป็นที่สะดุดตาแก่ผู้ซื้อหรือใช้บริการ

อีกประการหนึ่งที่มาเกี่ยวกับ “กลุ่มชาติพันธุ์” กำหนดขึ้นเพื่อใช้จำแนกที่มาตามกลุ่มทางความหมายของชื่อสถานที่ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้กลุ่มชาติพันธุ์อันเป็นกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ร่วมกันจากการมีประวัติศาสตร์ของกลุ่มร่วมกัน สำหรับที่มาเกี่ยวกับ “กลุ่มชาติพันธุ์” ที่ปรากฏจากป้ายชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวน 20 ป้ายชื่อ เช่น AKHA AMA เด็กดอย cafe DEK-DOI เมื่อพิจารณาจากชื่อสถานที่ พบว่า ที่มาเกี่ยวกับ “กลุ่มชาติพันธุ์” มีการนำชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ไม่ใช่กลุ่มคนในพื้นที่ อันเป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะ

การใช้ชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อที่สะท้อนอัตลักษณ์อันโดดเด่นในพื้นที่ทางภาคเหนือมาตั้งชื่อสถานที่ เพื่อสร้างความสนใจและสื่อถึงความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีบทบาทในสถานที่ดังกล่าว ดังเช่นภาพที่ 9 AKHA AMA เป็นการนำคำศัพท์เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าที่อาศัยอยู่ในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทยได้คิดค้นและสร้างผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาตั้งชื่อสถานที่ เพื่อสร้างความโดดเด่นและความสนใจจากผู้พบเห็น

ภาพที่ 8 Fern Forest Café

ภาพที่ 9 AKHA AMA

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่เป็นการจัดกลุ่มทางความหมายด้วยการจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ ของมนุษย์ไม่ได้เป็นสากลลักษณะ แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะสำคัญของระบบปริชาณหรือความคิดของคนในแต่ละวัฒนธรรม สอดคล้องกับแนวคิดการจำแนกประเภทของ Ungerer and Schmid เป็นการศึกษาการจัดกลุ่มของสรรพสิ่งที่จัดออกเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติของสรรพสิ่งด้วยการยึดจากคุณสมบัติต้นแบบของกลุ่ม หากสรรพสิ่งใดมีคุณสมบัติร่วมกับสรรพสิ่งที่เป็ต้นแบบของกลุ่ม สรรพสิ่งนั้นก็สามารถจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันได้ (Ungerer, F. & Schmid, H. J., 2006) ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่เป็นการจัดกลุ่มทางความหมายด้วยการจำแนกประเภทสิ่งต่าง ๆ ตามระบบปริชาณของคนในแต่ละวัฒนธรรม นอกจากนี้พบประเด็นที่สนใจ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับที่ตั้งและกิจกรรม ประกอบด้วยที่มาเกี่ยวกับ “บริเวณที่ตั้ง” และ “การบ่งชี้กิจการ” เป็นการอำนวยความสะดวก สอดคล้องกับนวนิทัศน์ สาละ กล่าวว่าการตั้งชื่อสถานที่เป็นการสร้างความสะดวกแก่ลูกค้าดังจะเห็นได้จากการตั้งชื่อสถานที่ตามบริเวณที่ตั้งเป็นการบ่งชี้ทำเลที่ตั้งของสถานที่และบ่งชี้กิจการเพื่อบ่งบอกความชัดเจนในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ (นวนิทัศน์ สาละ, 2553) กลุ่มที่ 2 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับบุคคล ประกอบด้วยที่มาเกี่ยวกับ “พระนามกษัตริย์” “บุคคลสำคัญในท้องถิ่น” และ “เจ้าของกิจการ” เป็นการตั้งชื่อสถานที่เพื่อการเคารพเทิดทูนแสดงความเป็นสิริมงคล และความรักความผูกพันต่อบุคคลสอดคล้องกับปนิตา จิตมุง กล่าวว่าการตั้งชื่อสถานที่ตามพระนามกษัตริย์เป็นการตั้งชื่อสถานที่ตั้งชื่อตามวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ ความเป็นมงคล และอุทิศแก่เจ้าของสถานที่ (ปนิตา จิตมุง, 2554) อีกทั้งสอดคล้องกับทวิศิลป์ สืบวัฒนะ กล่าวว่า การตั้งชื่อตามบุคคลสำคัญในท้องถิ่นเป็นการนำชื่อบุคคลสำคัญที่ปฏิบัติดีก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นหรือบ้านเมือง เป็นแบบอย่างในการเสียสละตนและการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมในท้องถิ่น (ทวิศิลป์ สืบวัฒนะ, 2554) นอกจากนี้สอดคล้องกับศรีเลา เกษพรหม กล่าวว่า การตั้งชื่อสถานที่ตามชื่อบุคคลในครอบครัวมีรูปแบบมาจากสังคมล้านนาให้ความสำคัญกับครอบครัวและเครือญาติเป็นระบบความผูกพันและหน้าที่พึงมีต่อกันของสถาบันครอบครัวที่ประกอบด้วย สามภรรยา พ่อแม่ลูก และเครือญาติที่อยู่เป็น ครอบครัวเป็นสิ่งที่เสริมสร้างความรักต่อกันและนำความสุขมาสู่คนในครอบครัว (ศรีเลา เกษพรหม, 2538) กลุ่มที่ 3 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับความเชื่อและความรู้สึก ประกอบด้วยที่มาเกี่ยวกับ “ความเชื่อ” และ “บรรยายความรู้สึก” เป็นการตั้ง

ชื่อสถานที่เพื่อสร้างความเจริญ ความมั่งคั่ง ความสุข สอดคล้องกับประคอง นิมมานเหมินท์ และคณะ กล่าวว่า การนำความเชื่อเป็นรากฐานของสังคมไทย เช่น โชคลาภ ความรุ่งเรือง และความเจริญ ส่งผลให้ความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติของคนไทยและมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง (ประคอง นิมมานเหมินท์ และคณะ, 2552) อีกทั้งสอดคล้องสมชาย สำเนียงงาม กล่าวว่า การนำความเชื่อในเรื่องความเจริญและความมั่งคั่งมาตั้งชื่อสถานที่ ประการหนึ่งอันพึงปรารถนาของคนไทย ผู้ที่มั่งคั่งร่ำรวยมีทรัพย์สินเงินทองธนสารสมบัติจะเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างสุขสบายมีอำนาจและเป็นที่เคารพนับถือรักใคร่ของบุคคลทั่วไป (สมชาย สำเนียงงาม, 2545) และกลุ่มที่ 4 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์ลักษณะเด่นในพื้นที่ ประกอบด้วยที่มาจากเกี่ยวกับ “พืชพันธุ์” และ “กลุ่มชาติพันธุ์” เป็นการตั้งชื่อสถานที่เป็นการนำลักษณะที่โดดเด่นในพื้นที่มาสร้างความสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิตา จิตมุง กล่าวว่า การตั้งชื่อสถานที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชพันธุ์ สะท้อนถึงลักษณะภูมิประเทศที่มีความหลากหลายของพืชพันธุ์และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความโดดเด่นมาตั้งชื่อสถานที่ตามความนิยมของคนในพื้นที่ (ปณิตา จิตมุง, 2554)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยเก็บข้อมูลจากป้ายชื่อสถานที่จำนวน 3,431 ป้ายชื่อ พร้อมทั้งประยุกต์ใช้แนวคิดการจำแนกประเภทตามความหมายมาวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสามารถจำแนกกลุ่มตามความสัมพันธ์ทางความหมายออกเป็น 4 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้ กลุ่มที่ 1 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับที่ตั้งและกิจกรรม มีจำนวน 1,392 ป้ายชื่อ ประกอบด้วย ที่มาจากเกี่ยวกับ “บริเวณที่ตั้ง” มีจำนวน 456 ป้ายชื่อ และ ที่มาจากเกี่ยวกับ “การแบ่งซีกกิจการ” มีจำนวน 936 ป้ายชื่อ ทั้งนี้ ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับที่ตั้งและกิจกรรม แสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่อสถานที่เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ซื้อหรือรับบริการได้ตรงตามสถานที่และวัตถุประสงค์ในการซื้อหรือรับบริการ กลุ่มที่ 2 กลุ่มป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับบุคคล มีจำนวน 1,279 ป้ายชื่อ ประกอบด้วย ที่มาจากเกี่ยวกับ “พระนามกษัตริย์” มีจำนวน 22 ป้ายชื่อ ที่มาจากเกี่ยวกับ “บุคคลสำคัญในท้องถิ่น” มีจำนวน 21 ป้ายชื่อ และที่มาจากเกี่ยวกับ “เจ้าของกิจการ” มีจำนวน 1,236 ป้ายชื่อ อีกทั้งป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับบุคคล แสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่อสถานที่เป็นการเคารพเทิดทูนให้เกียรติ เป็นสิริมงคล และเป็นการแสดงความรักความผูกพันต่อสถานที่ กลุ่มที่ 3 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับความเชื่อและความรู้สึก มีจำนวน 611 ป้ายชื่อ ประกอบด้วย ที่มาจากเกี่ยวกับ “ความเชื่อ” มีจำนวน 415 ป้ายชื่อ และ ที่มาจากเกี่ยวกับ “บรรยายความรู้สึก” มีจำนวน 196 ป้ายชื่อ ทั้งนี้ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับความเชื่อและความรู้สึก แสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่อสถานที่เป็นการสร้างความเจริญ ความมั่งคั่ง ความสุขแก่เจ้าของสถานที่และผู้ซื้อหรือรับบริการ กลุ่มที่ 4 ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับลักษณะเด่นในพื้นที่ มีจำนวน 149 ป้ายชื่อ ประกอบด้วย ที่มาจากเกี่ยวกับ “พืชพันธุ์” มีจำนวน 129 ป้ายชื่อ และที่มาจากเกี่ยวกับ “กลุ่มชาติพันธุ์” มีจำนวน 20 ป้ายชื่อ ทั้งนี้ ป้ายชื่อสถานที่สัมพันธ์กับลักษณะเด่นในพื้นที่ แสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่อสถานที่เป็นการนำลักษณะที่โดดเด่นในพื้นที่มาสร้างความสนใจ ความไพเราะ และความสวยงามเป็นที่สะดุดตาให้แก่ผู้ซื้อหรือรับบริการ สำหรับข้อเสนอแนะนั้น ผู้วิจัยพบประเด็นน่าสนใจที่สามารถนำไปศึกษาค้นคว้าต่อไป กล่าวคือ ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายในการตั้งชื่อสถานที่ในพื้นที่ในเขตเมืองต่าง ๆ อันเป็นแหล่งเศรษฐกิจของประเทศไทย เช่น เขตเมืองอุดรธานี เขตเมืองหาดใหญ่ เขตเมืองพัทยา หรือศึกษาเชิงเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปจัดทำข้อมูลเชิงสถิติเปรียบเทียบแนวโน้มการตั้งชื่อสถานที่ในเขตเมืองต่าง ๆ ว่า มีความสัมพันธ์เชิงบริบทสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. (2554). แนวคิดและแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: อินทนิล.
- นควัฒน์ สาเร. (2553). การตั้งชื่อร้านค้าในจังหวัดปัตตานี: ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อร้านค้ากับวิถีชีวิตในชุมชน. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณิตา จิตมุง. (2554). การตั้งชื่อถนนในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง นิมมานเหมินท์ และคณะ. (2552). บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4 : วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ศรีเลา เกษพรหม. (2538). ประเพณีวิถีคนเมือง. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมชาย สำเนียงงาม. (2545). ลักษณะภาษาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่. (2560). บรรยายสรุปข้อมูลจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: กลุ่มยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.
- Thornton, T. F. (1997). Anthropological Studies of Native American Place Meaning. *American Indian Quarterly*, 21(2), 209-220.
- Ungerer, F. & Schmid, H. J. (2006). *An Introduction to Cognitive Linguistics*. London: Routledge.

การยกระดับคุณภาพสินค้าและบริการชุมชนข้าวหลามบ้านน้ำรอบ
ตำบลน้ำรอบ อำเภอพนมพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี*
IMPROVING THE QUALITY OF PRODUCTS AND SERVICES IN KHAO LAM BAN NAM
ROP COMMUNITY, NAM ROP SUBDISTRICT, PHUNPHIN DISTRICT,
SURATTHANI PROVINCE

ภัชลา สุวรรณวล*, พระครูจิรธรรมรัต

Patchlada Suwannual*, Phrakru Jirathamarat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surat Thani Campus, Surat Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: patchlada_@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาและสูตรการทำข้าวหลาม 2) ยกระดับการผลิตข้าวหลาม การส่งเสริมการตลาด ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค และ 3) สร้างหลักสูตรระยะสั้นการทำข้าวหลามน้ำรอบ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี มีขอบเขตเนื้อหา ประวัติความเป็นมา การส่งเสริมการตลาด และพฤติกรรมผู้บริโภค วิธีการทำข้าวหลาม กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค จำนวน 384 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มผู้ผลิตข้าวหลามรวมทั้งสิ้น 36 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.83 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ข้าวหลามเป็นภูมิปัญญาที่ตกทอดกันมารุ่นสู่รุ่น คำว่า หลาม เป็นการปรุงอาหารสำหรับการเดินทาง การผลิตได้พิถีพิถัน การเลือกข้าวเหนียว และกระบอกไม้ไผ่ตง เคล็ดลับสำคัญคือการผัดข้าวเหนียวกับน้ำกะทิให้สุกก่อนนำลงกระบอกไม้ไผ่ นำไปย่างบนเตาถ่านจนสุก 2) การส่งเสริมการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหลาม ไม่มีวัตถุดิบ ก้นเสีย สิ่งแปลกปลอม เส้นผม ดินทราย กรวด บรรจุในกระบอกไม้ไผ่ที่สะอาด ปิดสนิท ปราศจากกลิ่นไหม้ บุด รูปทรงกระบอกมีเยื่อไผ่บางหุ้มข้าวเหนียว เกาะตัวกัน ข้าวเหนียวต้องเหนียวนุ่ม ไม่เป็นไตแข็ง และส่วนประกอบอื่นต้องสุก พฤติกรรมการซื้อตามความสะดวก เลือกขนาดคละกันไป ชอบข้าวเหนียวขาว ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ชื่อที่แหล่งผลิต เลือกตามคำแนะนำของแม่ค้า เลือกซื้อจากความสดใหม่ รสชาติอร่อย ปรับปรุงข้าวหลามใส่ถั่วดำ 3) จัดทำหลักสูตรระยะสั้นในการทำข้าวหลาม

คำสำคัญ: การยกระดับคุณภาพสินค้า, ชุมชนข้าวหลามบ้านน้ำรอบ, จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Abstract

This research article The objectives are to 1) study the history and the recipe for making Khao Lam 2) Upgrading the production of Khao Lam marketing promotion Study consumer behavior and 3) Create a short course on making Khao Lam Nam Rop. It is a combined method research. There is a scope of content. History marketing promotion and consumer behavior How

to make Khao Lam A sample group of 384 consumers. Key informants include local philosophers. A group of 36 rice producers totaled. Data were collected by in-depth interviews and questionnaires. The reliability of the questionnaire was obtained at 0.83. Data were analyzed using basic statistics, including percentage, mean, and standard deviation. The results of the research found that 1) Khao Lam is wisdom that has been passed down from generation to generation. The word "python" refers to cooking for traveling. Meticulous production Choosing sticky rice and a bamboo tube An important tip is Stir frying sticky rice with coconut milk until cooked before putting it in a bamboo tube. Grilled on a charcoal grill until cooked. 2) Marketing promotion and consumer behavior are satisfied with the quality of Khao Lam. Contains no additives, preservatives, foreign objects, hair, dirt, sand, gravel. Packaged in a clean, sealed bamboo cylinder, free of burnt or spoiled odors. The cylinder has a thin bamboo membrane covering the glutinous rice, holding it together. The glutinous rice must be sticky and soft. Not having kidney disease and other ingredients must be cooked Convenience buying behavior Choose a mix of sizes. I like white sticky rice. The price is appropriate to the quality. Buy at the production source Choose according to the seller's advice. Choose to buy from freshness, delicious taste, improve Khao Lam with black beans. 3) Create a short course in making Khao Lam.

Keywords: Improving product quality, Khao Lam Ban Nam Rop Community, Surat Thani Province

บทนำ

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตั้งอยู่ภาคใต้ของไทยประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 62.13 ของพื้นที่จังหวัด ซึ่งพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ มะพร้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน และไข่ ปัญหาข้าวขึ้นเป็นประจำทุกฤดูปลูกของเกษตรกรคืออยู่ในช่วงเวลาที่มียอดผลผลิตทางการเกษตรออกมามาก ทำให้ราคาผลผลิตจะตกต่ำ เกิดภาวะไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการจุนเจือครอบครัวของเกษตรกร และยังไม่เกิดความหลากหลายในการใช้ประโยชน์จากพืชเศรษฐกิจเหล่านี้เมื่อเทียบกับผลผลิตทั้งหมดที่ผลิตได้ ดังนั้นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรจากวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเหล่านี้จะเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด และยังสามารถเป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตเกษตรได้อีกทางหนึ่งด้วย (Nam Rop Subdistrict Administrative Organization, 2024) ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มแม่บ้านในด้านผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปที่หลากหลาย ซึ่งผลิตภัณฑ์ข้าวหลามบ้านน้ำรอบ เป็นผลิตภัณฑ์ที่วางขายนักท่องเที่ยวที่เดินทางผ่าน โดยมีการวางจำหน่ายตามร้านค้าริมทาง ส่วนมากเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวหลามที่เหมือน ๆ กันไม่มีความหลากหลาย การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวหลาม ซึ่งเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและสินค้า One Tambon One Product (OTOP) ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีอยู่แล้ว

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวหลามเพื่อยกระดับคุณภาพสินค้า ซึ่งเป็นสินค้า One Tambon One Product (OTOP) ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ซึ่งใช้วัตถุดิบจากพืชเศรษฐกิจในท้องถิ่นและการพัฒนาสูตร เนื้อสัมผัส รสชาติ และลักษณะปรากฏของข้าวหลามให้มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์อาหารที่หลากหลาย มีประโยชน์ต่อสุขภาพและอุดมไปด้วยคุณค่าทางโภชนาการด้วยวิธีการปรับปรุงสูตรในการผลิตข้าวหลาม ให้หลากหลายตรงกับความต้องการของผู้บริโภค เพิ่มศักยภาพแข่งขันทางการตลาด เป็นการเพิ่มมูลค่าและยกระดับสินค้าให้มีคุณภาพสู่ระดับ

อุตสาหกรรมได้ในอนาคต สร้างอาชีพเสริม ในช่วงที่เว้นว่างจากการเพาะปลูกเป็นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าสูงสุด อีกทั้งยังเป็นการสร้างผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์สร้างรายได้ เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนฐานรากอย่างแท้จริง และยังสามารถนำไปขยายผลเป็นโครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่อเนื่องได้ในอนาคต โดยการจัดทำหลักสูตรระยะสั้น คือการทำคู่มือการผลิตข้าวหอมสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง เพื่อสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ มีความหลากหลาย ส่งเสริมให้เป็นผลิตภัณฑ์ตัวอย่างเพื่อเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และมีการวิจัยเกี่ยวกับการตลาดที่สามารถรองรับผลผลิตแปรรูปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีรายได้อย่างสม่ำเสมอจากภาคการผลิตจากฐานราก โดยมีกลุ่มเกษตรกรในท้องถิ่นจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นผู้ขับเคลื่อนส่งเสริมการอยู่ดีกินดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและสูตรการทำข้าวหอม ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อยกระดับการผลิตข้าวหอม การส่งเสริมการตลาด ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค บ้านน้ำรอบ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อสร้างหลักสูตรระยะสั้นการทำข้าวหอมบ้านน้ำรอบ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การยกระดับคุณภาพสินค้าและบริการชุมชนข้าวหอมบ้านน้ำรอบ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสานวิธี ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีกระบวนการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ดำเนินการวิจัย ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องข้าวหอม จำนวน 6 คน กลุ่มที่ 2 ได้แก่ 1) กลุ่มผู้รู้ในพื้นที่ในการผลิตข้าวหอมบ้านน้ำรอบ รวมจำนวน 10 คน 2) กลุ่มตัวแทนผู้ผลิตข้าวหอมบ้านน้ำรอบ จำนวน 10 คน 3) กลุ่มผู้จัดจำหน่ายข้าวหอมบ้านน้ำรอบ จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน ผู้บริโภค จำนวน 384 คน จากการใช้สูตรไม่ทราบประชากรที่แน่นอนของ W.G. Cochran.

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกประวัติภูมิปัญญาการทำข้าวหอม สูตรการทำข้าวหอมเพื่อยกระดับการผลิตข้าวหอม วิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหอม และพฤติกรรมผู้บริโภคข้าวหอม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.83 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหอมและการส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วย ลักษณะทั่วไป สี กลิ่น กลิ่นรส เนื้อสัมผัส การบรรจุ น้ำหนัก เครื่องหมายและฉลาก ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ประกอบด้วย เวลาในการซื้อ ความถี่ ขนาด ชนิด รูปแบบ ราคา ช่องทางการซื้อ เหตุผลในการตัดสินใจซื้อ ผู้มีส่วนในการตัดสินใจ เหตุผลในการรับประทาน และความต้องการให้ปรับปรุงไส้ข้าวหอม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้าวหอม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 วิเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติ ภูมิปัญญา และสูตรการทำข้าวหลามบ้านน้ำรอบ ใช้เวลา 2 เดือนใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับปราชญ์ท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ข้าวหลามบ้านน้ำรอบเกี่ยวกับประวัติภูมิปัญญาการทำข้าวหลาม สูตรการทำข้าวหลาม

ระยะที่ 2 การพัฒนาเพื่อยกระดับการผลิตและการส่งเสริมการตลาดบ้านน้ำรอบ และการสร้างหลักสูตรการทำข้าวหลามบ้านน้ำรอบ 7 เดือนใช้แบบสอบถามกับผู้บริโภคเพื่อศึกษา ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหลาม และพฤติกรรมผู้บริโภคข้าวหลาม

ระยะที่ 3 การสร้างหลักสูตรการทำข้าวหลามบ้านน้ำรอบ ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือนนำผลที่ได้จากระยะที่ 2 มาจัดทำสูตรข้าวหลามตามผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ระยะที่ 4 จัดทำคู่มือหลักสูตรระยะสั้นในการทำข้าวหลามเพื่อเผยแพร่ การสรุปผลการวิจัยเพื่อนำเสนอต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติต่อไปโดยข้อมูลระยะเวลาประมาณ 1 เดือน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตอบปัญหาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประวัติภูมิปัญญา และสูตรการทำข้าวหลามบ้านน้ำรอบ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์แบบอุปนัย

วิจัยเชิงปริมาณ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ยกระดับการผลิตข้าวหลามบ้านน้ำรอบ การส่งเสริมการตลาด และศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติบรรยาย การหาค่าความถี่ และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ การส่งเสริมการตลาด ความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหลาม และศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่ การหาค่าความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 สร้างหลักสูตรระยะสั้นการทำข้าวหลามบ้านน้ำรอบ วิจัยเชิงปฏิบัติการจัดทำข้าวหลามตามผลที่ได้จากการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และจัดทำคู่มือการทำข้าวหลามบ้านน้ำรอบเพื่อเผยแพร่

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ประวัติภูมิปัญญาและสูตรการทำข้าวหลาม ชุมชนบ้านน้ำรอบ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีประวัติถิ่นกำเนิดข้าวหลามยังไม่ทราบแน่นอน แต่น่าจะเป็นภูมิปัญญาที่ตกทอดกันมารุ่นสู่รุ่นทำข้าวคำว่า หลาม เป็นการปรุงอาหารสำหรับการเดินทาง เพราะในสมัยโบราณทั้งอาหารและของทุกอย่างที่ใส่กระบอกและนำไปเผาไฟจะเรียกว่า "หลาม" เช่น ปลาหลาม ยาหลาม (ยาสมุนไพรที่เผาในกระบอกให้สุก) (Chaichamni, S., 2024) ดังนั้นข้าวเหนียวผสมกะทิและเครื่องปรุงรสในกระบอกจึงเรียกว่า "ข้าวหลาม" และเมื่อสอบถามจากผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า ถิ่นกำเนิดที่แน่ชัดไม่มีหลักฐานปรากฏ บางคนก็เล่าว่าเป็นชาวบ้านที่อพยพมาจากถิ่นอื่นนำมาเผยแพร่ แต่ครัวเรือนที่ทำข้าวหลามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือการทำนา เพราะการทำข้าวหลามจะทำทุกครัวเรือนปีละครั้ง ช่วงเทศกาลหลัง 3 ค่ำ เดือน 3 จนถึงเดือน 4 (ราวเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคม) เป็นการฉลองหลังการทำนาเสร็จ (Klaewpai, S., 2024) ชาวนาจะทำการนึ่งข้าวเหนียวจนถือเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่นและไม่มีการทำข้าวหลามในช่วงอื่น (Klaewhan, N., 2024) ต่อมาข้าวหลามเป็นอาหารที่คนนิยมรับประทานและนำไปเป็นของฝากญาติมิตรในเทศกาลต่าง ๆ ทำให้ชาวบ้านบางส่วนหันไปประกอบอาชีพเผาข้าวหลามขายตลอดฤดูกาล ตลอดปี

"ข้าวหลาม" เป็นการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนหลายชุมชน หลายท้องถิ่น ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพแปรรูปอาหาร โดยเน้นวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นเป็นหลัก เช่น กล้วยชนิดต่าง ๆ มันสำปะหลัง ได้นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์กล้วยฉาบ มันฉาบนำออกจำหน่ายภายในชุมชนและนอกชุมชน ร่วมงานต่าง ๆ ทำให้พบว่าสินค้าของ

กลุ่มฯ มีคู่แข่งหลายรายทำให้ยอดขายลดลง รายได้ของสมาชิกไม่เพียงพอค่าใช้จ่าย และในพื้นที่เกิดอุทกภัยหลายครั้ง มีผลทำให้กลุ่มชาววัตถุดิบที่จะนำมาผลิตสินค้า (Klaewhan, N., 2024) กลุ่มแปรรูปอาหารจึงมีการประชุมและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มฯ โดยมีมติของกลุ่มจึงคิดที่ปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม แต่ยังคงผลิตอาหารเหมือนเดิมเพราะมีความถนัดในด้านการแปรรูปอาหารกลุ่มจึงคิดผลิตภัณฑ์ใหม่คือ ข้าวหลาม เพราะเป็นอาหารที่คนนิยมรับประทาน และยังสามารถนำไปเป็นของฝากได้ ถือเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของกลุ่มฯ และในพื้นที่มีคู่แข่งการตลาดน้อย (Thipsawat, C., 2024) ข้าวหลามน้ำรอบเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผู้มาเยือนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะซื้อหาเพื่อนำไปเป็นของฝาก ด้วยมีรสชาติอร่อย หวานมัน ปอกง่าย ข้าวเหนียวไม่ติดกระบอก (Phongkaset, J., 2024) ด้วยมีเทคนิควิธีเฉพาะที่ได้รับการถ่ายทอดภูมิปัญญามาจากบรรพบุรุษ อาทิ การเลือกไม้ไผ่ เทคนิคในกระบวนการผลิต โดยการนำข้าวเหนียวที่แช่น้ำไว้แล้วมานึ่งก่อนผสมเครื่องปรุงเพื่อนำไปหลามจนสุกต่อไป

ภูมิปัญญาและสูตรการทำข้าวหลามบ้านน้ำรอบ ข้าวหลามน้ำรอบ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลน้ำรอบมาเป็นเวลาช้านาน โดยได้รับความนิยมาากจากประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (Chaowwittaya, S., 2024) และผู้เดินทางผ่าน ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตข้าวหลามน้ำรอบได้ใส่ใจพิถีพิถันในการผลิต ตั้งแต่การเลือกผลิตภัณฑ์ ข้าวเหนียว และกระบอกไม้ไผ่ ซึ่งจะใช้ไม้ไผ่ตง รวมไปถึงขั้นตอนการทำ เคล็ดลับสำคัญของข้าวหลามน้ำรอบคือการผัดข้าวเหนียวกับน้ำกะทิให้สุกก่อนนำลงกระบอกไม้ไผ่ นำไปย่างบนเตาถ่านจนสุก รสชาติหอมหวานมันการพัฒนาคุณภาพข้าวหลามที่เพิ่มเติมคือ ใส่ถั่วดำ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตข้าวหลามน้ำรอบ คือ ไม้ไผ่ ข้าวเหนียว กะทิ เกลือน้ำตาลทราย ใบกระพ้อ และใบมะพร้าว โดยมีการเตรียมการและขั้นตอนการผลิตดังนี้ (Klaewhan, N., 2024)

การเตรียมการ

1. ตัดกระบอกไม้ไผ่ยาว 30 เซนติเมตร ให้ท้ายกระบอกสั้นกว่าหัวกระบอก
2. นำข้าวเหนียวมาแช่ล้างน้ำ 3 ครั้ง วางทิ้งไว้ 7-8 ชั่วโมง
3. นำมะพร้าวมาขูดและคั้นกะทิ (ข้าวเหนียว 5 กิโลกรัมต่อมะพร้าว 20 ลูก)
4. ถั่วดำต้มสุก 2 ถ้วย

ขั้นตอนการผลิต

1. นำข้าวเหนียว 10 กิโลกรัม น้ำตาลทราย 3 กิโลกรัม เกลือป่น(ถุง 2 บาท) ครึ่งถุง คั้นหัวกะทิใส่หม้อเบอร์ 24 คนให้เข้ากันแล้วใส่น้ำตาลทรายในหม้อคนให้ละลาย
2. เติมน้ำร้อนใส่ข้าวเหนียวใส่ซึ่งทิ้งไว้ 30 นาที แล้วคนให้เข้ากันประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วยกใส่กาละมัง ใช้ไม้พายกวนให้ข้าวเหนียวแตกออกจากกัน นำน้ำกะทิในหม้อเทราดให้ทั่ว แล้วใช้ไม้พายกวนให้เข้ากันตั้งไว้ประมาณ 5 นาที (Wangnara, K., 2024)
3. ล้างกระบอกไม้ไผ่ แล้วคว่ำทิ้งไว้ให้แห้ง นำข้าวเหนียวที่มุลแล้วใส่กระบอก
4. นำใบมะพร้าวห่อด้วยใบกระพ้อปิดปากกระบอกแล้วตั้งไว้บนรางเหล็กสำหรับเผา ขณะเผาจะต้องใช้ข้อดันปากกระบอก เพื่อให้น้ำออกที่ปากกระบอก เมื่อน้ำปลายกระบอกแห้งแสดงว่าสุกแล้ว
5. นำไปตัดปลายให้เท่ากันกับกระบอกไม้ไผ่ แล้วปลอกเปลือกที่ไหม้หรือมีสีดำออกด้วยมีดพร้า ตกแต่งให้สวยงาม (Phonprasit, P. 2024)

ภาพประกอบการผลิตข้าวหลามน้ำรอบดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 อุปกรณ์และวัตถุดิบในการผลิตข้าวหลามน้ำรอบ

ภาพที่ 2 กระบวนการและขั้นตอนในการผลิตข้าวหลามน้ำรอบ

ความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหอม ชุมชนบ้านน้ำรอบ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหอมบ้านน้ำรอบ

ความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหอมบ้านน้ำรอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ลักษณะทั่วไป ต้องเป็นรูปทรงกระบอกที่มีเยื่อใบบางหุ้มข้าวเหนียวต้องเกาะ ตัวกัน มีส่วนประกอบอื่นครบตามที่ระบุไว้ในฉลาก	3.22	0.91	ปานกลาง
2. สี ต้องมีสีที่ดีตามธรรมชาติของข้าวหอม	3.70	0.61	มาก
3. กลิ่น ต้องมีกลิ่นที่ดีตามธรรมชาติของ ข้าวหอม ปราศจากกลิ่นอื่นที่ไม่พึง ประสงค์ เช่น กลิ่นไหม้ บุด	3.25	0.59	ปานกลาง
4. กลิ่นรส ต้องมีกลิ่นรสที่ดีตามธรรมชาติของข้าวหอม ปราศจากกลิ่นรสอื่นที่ ไม่พึงประสงค์	3.28	0.58	ปานกลาง
5. ลักษณะเนื้อสัมผัส ข้าวเหนียวต้องเหนียวนุ่ม ไม่เป็นไตแข็งหรือละ ส่วนประกอบอื่นต้องสุก	3.10	0.77	ปานกลาง
6. ต้องไม่พบสิ่งแปลกปลอมที่ไม่ใช่ส่วนประกอบที่ใช้ เช่น เส้นผม ดิน ทราย กรวด ชิ้นส่วนหรือปฏิภาณจากสัตว์	3.40	0.74	ปานกลาง
7. ไม่มีวัตถุเจือปนอาหาร เช่น วัตถุกันเสีย	3.63	0.61	มาก
8. การบรรจุข้าวหอมในภาชนะที่สะอาด ปิดสนิทและสามารถป้องกันการ ปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกภายนอกได้	3.39	0.65	ปานกลาง
9. น้ำหนักสุทธิหรือจำนวนกระบอกของข้าวหอมในแต่ละภาชนะที่บรรจุ ต้องไม่ น้อยกว่าที่ระบุไว้ในฉลาก	3.33	0.61	ปานกลาง
10. เครื่องหมายและฉลากที่บรรจุข้าวหอมทุกกระบอกอย่างน้อยต้องมี อักษร หรือ เครื่องหมายแจ้งรายละเอียด ที่ให้เห็นง่าย ชัดเจน	2.30	1.27	น้อย
รวม	3.26	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหอมบ้านน้ำรอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.26$) เมื่อแยกประเด็นเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า สี ต้องมีสีที่ดีตามธรรมชาติของข้าวหอม ($\bar{X}=3.70$) ไม่มีวัตถุเจือปนอาหาร เช่น วัตถุกันเสีย ($\bar{X}=3.63$) ต้องไม่พบสิ่งแปลกปลอมที่ไม่ใช่ส่วนประกอบที่ใช้ เช่น เส้นผม ดิน ทราย กรวด ชิ้นส่วนหรือปฏิภาณจากสัตว์ ($\bar{X}=3.40$) การบรรจุข้าวหอมในภาชนะที่สะอาด ปิดสนิทและสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกภายนอกได้ ($\bar{X}=3.39$) น้ำหนักสุทธิหรือจำนวนกระบอกของข้าวหอมในแต่ละภาชนะที่บรรจุ ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ในฉลาก ($\bar{X}=3.33$) กลิ่นรส ต้องมีกลิ่นรสที่ดีตามธรรมชาติของ ข้าวหอม ปราศจากกลิ่นอื่นที่ไม่พึงประสงค์ ($\bar{X}=3.28$) กลิ่น ต้องมีกลิ่นที่ดีตามธรรมชาติของข้าวหอม ปราศจากกลิ่นอื่นที่ไม่พึงประสงค์ เช่น กลิ่นไหม้ บุด ($\bar{X}=3.25$) ลักษณะทั่วไปต้องเป็นรูปทรงกระบอกที่มีเยื่อใบบาง หุ้มข้าวเหนียวต้องเกาะตัวกัน มีส่วนประกอบอื่นครบตามที่ระบุไว้ในฉลาก ($\bar{X}=3.22$) ลักษณะเนื้อสัมผัส ข้าวเหนียวต้องเหนียวนุ่ม ไม่เป็นไตแข็งหรือละส่วนประกอบอื่นต้องสุก ($\bar{X}=3.10$) และ เครื่องหมายและฉลากที่บรรจุข้าวหอมทุกกระบอกอย่างน้อยต้องมีอักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียด ที่ให้เห็นง่าย ชัดเจน ($\bar{X}=2.30$)

พฤติกรรมผู้บริโภคข้าวหอม ชุมชนบ้านน้ำรอบ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ช่วงเวลาในการซื้อข้าวหอมของการเดินทางหรือการท่องเที่ยว		
ซื้อก่อนไปเที่ยวหรือซื้อก่อนเดินทาง	76	19.79
ซื้อระหว่างเที่ยวหรือระหว่างการเดินทาง	36	9.37
ซื้อก่อนกลับบ้าน	86	22.40
เวลาซื้อแล้วแต่ความสะดวก	186	48.44
ความถี่ในการซื้อ		
ทุกครั้งที่มาอำเภอพุนพิน (ปีละ 4-5 ครั้ง)	5	1.30
เดือนละ 2-3 ครั้ง	29	7.55
1-2 เดือนต่อครั้ง	171	44.53
ปีละ 2-3 ครั้ง	179	46.61
ขนาดของข้าวหอมที่เลือกซื้อ		
ขนาดเล็ก แบ่งแจกได้หลายคน	73	19.01
ขนาดกลาง ขนาดนํารับประทาน	39	10.16
ขนาดใหญ่ ปริมาณเยอะ	81	21.09
หลายขนาดคละกันไป	191	49.74
ชนิดข้าวหอมที่ชอบ		
ข้าวเหนียวขาว	114	29.69
แบบคละข้าวเหนียวขาวดำ	47	12.24
ข้าวเหนียวดำ	113	29.43
แบบหวานน้อย	110	28.65
แบบข้าวหอมที่เลือกซื้อ		
กระบอกยาว แบบดั้งเดิม	222	57.81
กระบอกสั้นแบบใหม่	162	42.19
ความเหมาะสมด้านราคาของข้าวหอมบ้านน้ำรอบ		
ไม่เหมาะสม แพงเกินไป	6	1.56
ไม่เหมาะสม ที่อื่นถูกกว่า	111	28.91
เหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับ	138	25.94
เหมาะสมกับปริมาณที่ได้รับ	129	33.59
ช่องทางในการเลือกซื้อข้าวหอม		
มาซื้อที่บ้านน้ำรอบแหล่งผลิต	334	86.98
ซื้อที่จัดพักรถทัวร์	24	6.25
ซื้อที่ตลาดพุนพิน	22	5.73
ซื้อระหว่างทางไปสนามบินสุราษฎร์ธานี	4	1.04
ท่านมีร้านประจำที่ซื้อหรือเลือกตามความพอใจ		
ร้านที่ซื้อประจำ	89	23.18
เลือกร้านที่มีให้ชิม	39	10.16
เลือกตามคำโฆษณาของแม่ค้า	152	39.58
เลือกซื้อโดยสังเกตความสดใหม่สะอาด	86	22.40
เลือกที่มีของแถม	18	4.69

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค (ต่อ)

พฤติกรรมผู้บริโภค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เหตุในตัดสินใจเลือกซื้อข้าวหลาม (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เลือกดูราคาที่ถูกที่สุด	56	6.33
เลือกแบบที่คนขายแนะนำ	264	29.86
เลือกแบบยกดุคคุ้มค่า	166	18.78
เลือกแบบราคาแพงที่สุด	118	13.35
เลือกตามตราสินค้า	16	1.81
เลือกแบบราคาที่เหมาะสมกับสินค้า	264	29.86
ผู้มีส่วนในการตัดสินใจ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พ่อแม่/พี่น้อง	159	26.24
เพื่อนร่วมงาน	61	10.07
ผู้ซื้อตัดสินใจด้วยตนเอง	258	42.57
คู่สมรส	128	21.12
เหตุผลที่ขอรับประทานข้าวหลาม (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
รสชาติอร่อย	273	22.83
มีคุณค่าทางโภชนาการ	260	21.74
สะดวกต่อการรับประทาน	127	10.62
มีจำหน่ายมากในท้องถิ่น	272	22.74
ต้องการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น	264	22.07
ความต้องการให้ปรับปรุงไส้ข้าวหลาม		
ถั่วดำ	261	29.39
ไส้มัน	236	26.58
ไส้สังขยา	49	5.52
ไส้เดียว	121	13.63
คงเดิม ไม่มีไส้	169	19.03
ไส้ทุเรียน	52	5.86

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีช่วงเวลากการซื้อโดย ซื้อแล้วแต่ความสะดวก ร้อยละ 48.44 ความถี่ในการซื้อโดยซื้อปีละ 2-3 ครั้ง ร้อยละ 46.61 เลือกขนาดของข้าวหลามน้ำรอบคือ ซื้อหลายขนาดคละกัน ไป ร้อยละ 47.74 ชื่นชอบ ข้าวหลามน้ำรอบชนิด ข้าวเหนียวขาว ร้อยละ 29.7 แบบข้าวหลามที่เลือกซื้อ กระบอก ยาวแบบดั้งเดิม ร้อยละ 57.81 ในความเหมาะสมด้านราคาของข้าวหลามบ้านน้ำรอบเห็นว่า เหมาะสมกับคุณภาพ ที่ได้รับ ร้อยละ 35.94 ด้านช่องการซื้อ มาซื้อที่บ้านน้ำรอบแหล่งผลิต ร้อยละ 86.98 รูปแบบของการเลือกร้านที่ ซื้อ เลือกตามคำโฆษณาของแม่ค้า ร้อยละ 39.58 เหตุในตัดสินใจเลือกซื้อข้าวหลาม เลือกแบบที่คนขายแนะนำ และเลือกแบบราคาที่เหมาะสมกับสินค้า มีความถี่เท่ากัน ร้อยละ 29.86 ผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อข้าว หลาม ได้แก่ ตัดสินใจด้วยตนเอง ร้อยละ 42.57 เหตุผลที่ขอรับประทานข้าวหลาม เห็นว่า เพราะรสชาติอร่อย ร้อยละ 22.83 มีความต้องการให้ปรับปรุงไส้ข้าวหลาม ต้องการไส้ถั่วดำ ร้อยละ 29.39 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ประวัติ ถิ่นกำเนิดข้าวหลาม ยังไม่ทราบแน่นอน แต่น่าจะเป็นภูมิปัญญาที่ตกทอดกันมารุ่นสู่รุ่นทำ ข้าวคำว่า”หลาม”เป็นการปรุงอาหารสำหรับการเดินทาง เพราะในสมัยโบราณทั้งอาหารและของทุกอย่างที่ใส่

กระบอกและนำไปเผาไฟจะเรียกว่า "หลาม" แสดงให้เห็นว่าวิธีการผลิตข้าวหลามแต่ละพื้นที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภคและวิธีการผลิตมีความแตกต่างกัน เคล็ดลับสำคัญของข้าวหลามน้ำรอบคือการผัดข้าวเหนียวกับน้ำกะทิให้สุกก่อนนำลงกระบอกไม้ไผ่ นำไปย่างบนเตาถ่านจนสุก รสชาติหอมหวานมัน วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตข้าวหลามน้ำรอบ คือ ไม้ไผ่ ข้าวเหนียว กะทิ เกลือ น้ำตาลทราย ใบกระพ้อ และใบมะพร้าว โดยมีการเตรียมการและขั้นตอนการผลิตดังนี้ การเตรียมการ 1. ตัดกระบอกไม้ไผ่ยาว 2. นำข้าวเหนียวมาแช่ล้าง วางทิ้งไว้ 7-8 ชั่วโมง 3. น้ำกะทิ (ข้าวเหนียว 5 กิโลกรัม ต่อ มะพร้าว 20 ลูก) ขั้นตอนการผลิต 1. นำข้าวเหนียว 10 กิโลกรัม น้ำตาลทราย 3 กิโลกรัม เกลือป่นครึ่งถุง คั้นหัวกะทิ คนให้เข้ากันแล้วใส่น้ำตาลทรายในหม้อคนให้ละลาย 2. เติมน้ำร้อนใส่ข้าวเหนียวใส่ซึ่งทิ้งไว้ 30 นาที แล้วคนให้เข้ากันประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วยกใส่ภาชนะ ใช้ไม้พายกวนให้ข้าวเหนียวแตกออกจากกัน นำน้ำกะทิในหม้อเทราดให้ทั่ว ใส่หัวตำส้มสุก แล้วใช้ไม้พายกวนให้เข้ากันตั้งไว้ประมาณ 5 นาที 3. นำข้าวเหนียวที่มูลแล้วใส่กระบอก 4. นำใบมะพร้าว ห่อด้วยใบกระพ้อปิดปากกระบอกแล้วตั้งไว้บนรางเหล็กสำหรับเผา ขณะเผาจะต้องใช้ข้อดันปากกระบอก เพื่อให้มีน้ำออกที่ปากกระบอก เมื่อน้ำปลายกระบอกแห้งแสดงว่าสุกแล้ว 5. นำไปตัดปลายให้เท่ากันกับกระบอกไม้ไผ่ แล้วปลอกเปลือกที่ไหม้หรือมีสีดำออกด้วยมีดพร้า ตกแต่งให้สวยงาม ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตข้าวหลามจะแตกต่างกันในส่วนผสม ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก แต่มีรสชาติอร่อย หวาน มัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoenphan and Wangtuei, (2015) เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวหลามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนที่เหมาะสมคือ 50:50 มีส่วนผสมของข้าวเหนียว น้ำตาลทราย น้ำกะทิ เนื่องจากให้ลักษณะปรากฏและเนื้อสัมผัสที่ดี จากนั้นพัฒนารสชาติด้านความหวานของข้าวหลามเป็นสูตรที่ผู้บริโภคให้คะแนนการยอมรับทางประสาทสัมผัสเฉลี่ย ด้านรสชาติ เนื้อสัมผัส และความชอบรวมใกล้เคียงกับสูตรควบคุม

2. การส่งเสริมการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหลามบ้านน้ำรอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกประเด็นเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า สี่ ต้องมีสีที่ดีตามธรรมชาติของข้าวหลาม ไม่มีวัตถุเจือปนอาหาร เช่น วัตถุกันเสีย ต้องไม่พบสิ่งแปลกปลอมที่ไม่ใช่ส่วนประกอบที่ใช้ เช่น เส้นผม ดิน ทราย กรวด ขึ้นส่วนหรือปนจากสัตว์ การบรรจุข้าวหลามในภาชนะที่สะอาด ปิดสนิทและสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกภายนอกได้ น้ำหนักสุทธิหรือจำนวนกระบอกของข้าวหลามในแต่ละภาชนะที่บรรจุ ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ในฉลาก) กลิ่นรส ต้องมีกลิ่นรสที่ดีตามธรรมชาติของ ข้าวหลาม ปราศจากกลิ่นอื่นที่ไม่พึงประสงค์ ต้องมีกลิ่นที่ดีตามธรรมชาติของข้าวหลาม ปราศจากกลิ่นอื่นที่ไม่พึงประสงค์ เช่น กลิ่นไหม้ บุด ลักษณะทั่วไปต้องเป็นรูปทรงกระบอกที่มีเยื่อไผ่บาง หุ้มข้าวเหนียวต้องเกาะตัวกัน มีส่วนประกอบอื่นครบตามที่ระบุไว้ในฉลาก ลักษณะเนื้อสัมผัส ข้าวเหนียวต้องเหนียวนุ่ม ไม่เป็นไต แข็งหรือเละส่วนประกอบอื่นต้องสุก และเครื่องหมายและฉลากที่บรรจุข้าวหลามทุกกระบอก อย่างน้อยต้องมีอักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียด ที่ให้เห็นง่าย ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoenphan, N. & Wangtuei, S. เรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสินค้า OTOP เพื่อสังคมในเขตเทศบาลตำบลปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพัฒนาสินค้าการให้บริการบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลาก พฤติกรรมผู้บริโภคส่วนใหญ่มีช่วงเวลาการซื้อโดย ซื้อแล้วแต่ความสะดวก ความถี่ในการซื้อโดยซื้อปีละ 2-3 ครั้ง เลือกขนาดของข้าวหลามน้ำรอบคือ ซื้อหลายขนาดคละกันไป ขึ้นชอบ ข้าวหลามน้ำรอบชนิด ข้าวเหนียวขาว แบบข้าวหลามที่เลือกซื้อ กระบอกยาวแบบดั้งเดิม ในความเหมาะสมด้านราคาของข้าวหลามบ้านน้ำรอบเห็นว่า เหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับ ด้านช่องการซื้อ มาซื้อที่บ้านน้ำรอบแหล่งผลิต รูปแบบของการเลือกร้านที่ซื้อ เลือกตามคำโฆษณาของแม่ค้า เหตุในตัดสินใจเลือกซื้อข้าวหลาม เลือกแบบที่คนขายแนะนำ และเลือกแบบราคาที่เหมาะสมกับสินค้า มีความถี่เท่ากัน ผู้ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อข้าวหลาม ได้แก่ ตัดสินใจด้วยตนเอง เหตุผลที่ชอบรับประทานข้าวหลาม เห็นว่า เพราะรสชาติอร่อย มีความต้องการให้ปรับปรุงใส่ข้าวหลาม ต้องการใส่หัวตำ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริโภคตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง เหตุผลเพราะรสชาติอร่อย ถูกใจ แสดงให้เห็นว่าสินค้ามีคุณภาพเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค (Charoenphan, N. & Wangtuei, S., 2015) ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khampuang, S. เรื่อง พฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีผลต่อการเลือกซื้อโยเกิร์ต แซ่แซ่ วิทยาลัยเกษตรกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคเลือกซื้อ มีเหตุผลในการเลือกรับประทานเพราะรสชาติอร่อยถูกใจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกซื้อโยเกิร์ตแซ่แซ่จากห้างสรรพสินค้า มีปริมาณการบริโภคโดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง มีการตัดสินใจซื้อด้วยตนเอง มีความต้องการรับประทานในระดับปานกลาง (Khampuang, S., 2023)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 การยกระดับคุณภาพสินค้าและบริการชุมชนข้าวหอมบ้านน้ำรอบ ตำบลน้ำรอบ อำเภอฟุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย 1) ประวัติ ถิ่นกำเนิดข้าวหอม ยังไม่ทราบแน่นอน แต่น่าจะเป็นภูมิปัญญาที่ตกทอดกันมารุ่นสู่รุ่นทำข้าวคำว่า "หอม" เป็นการปรุงอาหารสำหรับการเดินทาง เพราะในสมัยโบราณทั้งอาหารและของทุกอย่างที่ใส่กระบอกและนำไปเผาไฟจะเรียกว่า "หอม" ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มผู้ผลิตข้าวหอมบ้านน้ำรอบ ได้ใส่ใจพิถีพิถันในการผลิต ตั้งแต่การเลือกผลิตพันธุ์ ข้าวเหนียว และ

กระบอกไม้ไผ่ ซึ่งจะใช้ไม้ไผ่ตง รวมไปถึงขั้นตอนการทำ เคล็ดลับสำคัญของข้าวหลามน้ำรอบคือการมัดข้าวเหนียวกับน้ำกะทิให้สุกก่อนนำลงกระบอกไม้ไผ่ นำไปย่างบนเตาถ่านจนสุก 2) การส่งเสริมการตลาด พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจต่อคุณภาพข้าวหลามอยู่ในระดับปานกลาง ต้องมีสิ่งที่ดีตามธรรมชาติของข้าวหลาม ไม่มีวัตถุเจือปนอาหาร เช่น วัตถุกันเสีย ไม่พบสิ่งแปลกปลอมที่ไม่ใช่ส่วนประกอบที่ใช้ เช่น เส้นผม ดิน ทราย กรวด ชิ้นส่วนหรือปฏิภูลจากสัตว์ การบรรจุข้าวหลามในภาชนะที่สะอาด ปิดสนิทและสามารถป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกภายนอกได้ น้ำหนักสุทธิหรือจำนวนกระบอกของข้าวหลามในแต่ละภาชนะที่บรรจุ ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ในฉลาก กลิ่นรส ต้องมีกลิ่นรสที่ดีตามธรรมชาติ ต้องมีกลิ่นที่ดีตามธรรมชาติ ปราศจากกลิ่นอื่นที่ไม่พึงประสงค์ เช่น กลิ่นไหม้ บุด ลักษณะทั่วไป ต้องเป็นรูปทรงกระบอกที่มีเยื่อไผ่บาง หุ้มข้าวเหนียวต้องเกาะตัวกัน มีส่วนประกอบอื่นครบตามที่ระบุไว้ที่ฉลาก ข้าวเหนียวต้องเหนียวนุ่ม ไม่เป็นไต แข็งหรือเละส่วนประกอบอื่นต้องสุก พุทธิกรรมผู้บริโภค พบว่า มีช่วงเวลาการซื้อตามความสะดวก ซื้อปีละ 2-3 ครั้ง ซื้อหลายขนาดคละกันไปชอบข้าวเหนียวขาว ข้าวเหนียวดำ ด้านราคาของข้าวหลามมีความเหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับ ด้านช่องทางการซื้อที่แหล่งผลิต รูปแบบของการเลือกร้านที่ซื้อ เลือกตามคำโฆษณาของแม่ค้า เลือกซื้อโดยสังเกตความสดใหม่ สะอาด เหตุผลในการตัดสินใจซื้อเพราะคนขายแนะนำ ตัดสินใจซื้อด้วยตนเอง เหตุผลที่ชอบรับประทานข้าวหลามมีรสชาติอร่อย ความต้องการให้ปรับปรุงใส่ข้าวหลามคือ ถั่วดำ 3) หลักสูตรระยะสั้นในการทำข้าวหลามน้ำรอบคือ คู่มือการผลิตข้าวหลามน้ำรอบ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้าวหลามเป็นขนมชนิดหนึ่ง ซึ่งทำมาจากข้าวเหนียวอยู่ในกระบอกไม้ไผ่ ข้าวหลามเป็นภูมิปัญญาในการทำอาหารและถนอมอาหารให้เข้ากับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย เป็นภูมิปัญญาที่ตกทอดกันมารุ่นสู่รุ่น ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีสูตรในการทำข้าวหลามแตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีวิถีชีวิต สภาพดินฟ้า อากาศแตกต่างกัน ข้าวหลามน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ยังคงรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนในการทำข้าวหลามแบบโบราณไว้ แม้ในปัจจุบันสูตรการทำข้าวหลามจะมีการปรับปรุงสูตร วัตถุดิบ ส่วนผสม และบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย ทำให้มีรสชาติ ที่แตกต่างกัน ตามรสนิยมและความต้องการของผู้บริโภคยุคปัจจุบัน ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรจัดทำเครื่องหมายและฉลากที่บรรจุข้าวหลามทุกกระบอก อย่างน้อยต้องมี อักษร หรือ เครื่องหมายแจ้งรายละเอียด ที่ให้เห็นง่าย ชัดเจน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำรอบ ควรดำเนินการแนะนำหาแหล่งวัตถุดิบไม้ไผ่และการส่งเสริมการปลูกไม้ไผ่ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการลดการสั่งไม้ไผ่ที่มีราคาแพงจากจังหวัดอื่น จะเป็นผลทำให้ผู้ประกอบการอาชีพทำข้าวหลามสามารถลดต้นทุนในการผลิตข้าวหลามได้มากขึ้น ผู้ประกอบการอาชีพทำข้าวหลามอาจจะทดลองทำข้าวหลามแบบใส่ถั่วดำให้เป็นข้าวหลามในรูปแบบใหม่รองรับผู้บริโภคที่ชอบข้าวหลามใส่ถั่วดำ อาจจะเป็นผลิตภัณฑ์ ใหม่ที่น่าสนใจเพิ่มขึ้น อาจจะจะต้องพัฒนาในด้านการจำหน่ายไปตามยุคสมัย อย่างเช่น ขายแบบออนไลน์ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาผู้บริโภคข้าวหลามในจังหวัดอื่นเพื่อนำผลการศึกษา ที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของผู้บริโภคข้าวหลามน้ำรอบ เพื่อจะได้นำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

Chaichamni, S. (2024, May 1). Improving the Quality of Products and Services in Khao Lam Ban Nam Rop Community, Nam Rop Subdistrict, Phunphin District, Suratthani Province. (Suwannal, P., Interviewer)

- Chaowittaya, S. (2024, April 20). Improving the Quality of Products and Services in Khao Lam Ban Nam Rop Community, Nam Rop Subdistrict, Phunphin District, Suratthani Province. (Suwannual, P., Interviewer)
- Charoenphan, N. & Wangtuei, S. (2015). Development of Khao Lam products to create added value for local agricultural products of Sa Kaeo Province. In Research report. Office of the Higher Education Commission Burapha University.
- Khampuang, S. (2023). Consumer behavior affecting the choice of purchasing frozen yogurt, a case study in Bangkok. In Research report. Business Rajamangala University of Technology Krungtep.
- Klaewhan, N. (2024, May 3). Improving the Quality of Products and Services in Khao Lam Ban Nam Rop Community, Nam Rop Subdistrict, Phunphin District, Suratthani Province. (Suwannual, P., Interviewer)
- Klaewpai, S. (2024, February 8). Improving the Quality of Products and Services in Khao Lam Ban Nam Rop Community, Nam Rop Subdistrict, Phunphin District, Suratthani Province. (Suwannual, P., Interviewer)
- Nam Rop Subdistrict Administrative Organization. (2024). Economic Conditions. Retrieved January 1, 2023, from <http://www.namrob.go.th/general2.php>
- Phongkaset, J. (2024, January 15). Improving the Quality of Products and Services in Khao Lam Ban Nam Rop Community, Nam Rop Subdistrict, Phunphin District, Suratthani Province. (Suwannual, P., Interviewer)
- Phonprasit, P. (2024, April 20). Improving the Quality of Products and Services in Khao Lam Ban Nam Rop Community, Nam Rop Subdistrict, Phunphin District, Suratthani Province. (Suwannual, P., Interviewer)
- Thipsawat, C. (2024, May 1). Improving the Quality of Products and Services in Khao Lam Ban Nam Rop Community, Nam Rop Subdistrict, Phunphin District, Suratthani Province. (Suwannual, P., Interviewer)
- Wangnara, K. (2024, February 8). Improving the Quality of Products and Services in Khao Lam Ban Nam Rop Community, Nam Rop Subdistrict, Phunphin District, Suratthani Province. (Suwannual, P., Interviewer)

ทุนวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยของชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนวัดท่าขุ่น ตำบลทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี*

CULTURAL CAPITAL AND THE TRANSFORMATION OF THE COMMUNITY THROUGH THE AGES: A CASE STUDY OF WAT THA KHANUN MORAL COMMUNITY, THONG PHAPHUM SUBDISTRICT, THONG PHAPHUM DISTRICT, KANCHANABURI PROVINCE

วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์¹, นพรัตน์ ไชยชนะ^{1*}, พจนีย์ สุขชาวนา², เสกสิทธิ์ ปักซี่³, สุพงษ์ สุขชาวนา¹, วิยะดา พลชัย³
Weerawat Udomsap¹, Nobparat Chaichana^{1*}, Photjane Sukchaona², Sakesit Paksee³, Suapong Sukchaona¹, Wiyada Pollachai³

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ประเทศไทย

¹Faculty of Humanities and Social Science, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi Province, Thailand

²คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ประเทศไทย

²Faculty of Science and Technology Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi Province, Thailand

³คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ประเทศไทย

³Faculty of Management Science Kanchanaburi Rajabhat University Kanchanaburi Province, Thailand

*Corresponding author E-mail: chimmanee@kru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สัมภาษณ์ทุนวัฒนธรรมชุมชนท่าขุ่น และ 2) ศึกษาลักษณะการสืบสานทุนวัฒนธรรมชุมชนท่าขุ่นผ่านยุคสมัยของชุมชน ตำบลทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประยุกต์วิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ เก็บข้อมูลโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ 1) กลุ่มผู้นำชุมชน 2) ตัวแทนสมาชิกในชุมชน และ 3) หน่วยงานราชการ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท่าขุ่น ประกอบด้วย 3 ชุมชน คือ ชุมชนพัฒนาทองผาภูมิ ชุมชนริมฝั่งแควน้อย และชุมชนวังท่าขุ่น มีวัดท่าขุ่นเป็นศูนย์กลางของชุมชน ชุมชนแห่งนี้ปรากฏหลักฐานการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่มยุครประวัติศาสตร์ ทุนวัฒนธรรมในชุมชน ได้แก่ 1) ทุนวัฒนธรรมส่วนที่แฝงอยู่ในกาย 2) ทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในรูปของวัตถุ และ 3) ทุนวัฒนธรรมที่อาศัยการสถาปนา ทั้งนี้ชุมชนท่าขุ่นนำทุนวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสร้างคุณค่าทางสังคมร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทุนวัฒนธรรมทุกองค์ประกอบกำลังเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เน้นการใช้มูลค่าเป็นพลังขับเคลื่อนชุมชนสู่อนาคต ลักษณะการสืบสานทุนวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตามบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เข้ามาในชุมชน เป็นสาเหตุให้ทุนวัฒนธรรมบางส่วนปรับตัวในบริบทของคนรุ่นใหม่ แต่กระบวนการทางวัฒนธรรมของคนรุ่นเก่ายังคงสืบสานอัตลักษณ์ตัวตนไว้อย่างโดดเด่นชัดเจน และเป็นทุนวัฒนธรรมของชุมชนท่าขุ่นเป็นรากฐานเสริมสร้างคุณค่าพลัง และความสุขในการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท่าขุ่นต่อไป

คำสำคัญ: ทุนวัฒนธรรม, ชุมชนท่าขุ่น, การเปลี่ยนผ่านยุคสมัย, ยุคประวัติศาสตร์, อัตลักษณ์

Abstract

The objectives of this research were 1) to synthesize the cultural capital of Tha Khanun Community, and 2) to identify the characteristics of the inherited cultural capital of Tha Khanun Community, Thong Pha Phum Subdistrict, Kanchanaburi Province, through the ages using applied historical research method. This qualitative research used a purposive sampling method to select a sample group. The key informants were 1) community leaders, 2) community member representatives, and 3) government organizations. The research instruments used were semi-structured in-depth interviews, participant observations and non-participant observations, and focus group discussions. The data were analyzed using content analysis and an overall summary. The study found that Wat Tha Khanun Moral Community consists of 3 communities: 1) Phatthana Thong Phaphum Community, 2) Rim Fang Khuae Noi Community, and 3) Wang Tha Khanun Community, with Wat Tha Khanun as the center of the communities. Evidence was found that this community has existed since historical times. The cultural capital in this community comprises 1) embodied cultural capital, 2) objectified cultural capital, and 3) institutionalized cultural capital. The Tha Khanun communities have utilized cultural capital to create economic and social value with natural resources and the environment in the communities. All these components of cultural capital are changing in the direction of focusing on using value to drive the community into the future. The inherited cultural capital of the community has changed with the community's socioeconomic and political context. This has resulted in changes in some parts of the cultural capital in the context of the new generation. However, the world views and cultural paradigms of the older generations still preserve Tha Khanun community's outstanding self-identities remarkably and remain as cultural capital that forms the foundation that enhances the value, power, and happiness of the evolving Tha Khanun Moral Community.

Keywords: Cultural Capital, Tha Khanun Community, Changes Through Ages, Historical Age, Identity

บทนำ

ประเทศไทยเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายเชิงพื้นที่ ภายภาพ และวิถีชีวิต เห็นได้จากภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกันบนรากฐานของทุนวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม เฉพาะท้องถิ่น และทุนวัฒนธรรมที่เป็นสากลของสังคมไทยทำให้ประชากรไทยกลุ่มต่าง ๆ อยู่ร่วมกันมาได้อย่างเป็นสุขโดยมีวัฒนธรรม เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น แบบแผนพฤติกรรม ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม เป็นต้น เป็นรากฐานการประพฤติปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความต้องการและความจำเป็น ทั้งส่วนที่เหมือนและต่างกันทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม โดยมีความรู้ ความเข้าใจในทุนวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมพื้นฐานของสมาชิกในชุมชนจึงเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนนโยบาย และแผนปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ของประชากรไทย (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2544)

ทุนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับจากกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมกลายเป็นคุณสมบัติติดตัว ที่เอื้อให้บุคคลสามารถนำไปเพิ่มพูนมูลค่าของตนได้ ทั้งนี้มักเป็นสิ่งที่หลอมละลายอยู่ในตัวของบุคคล และแสดงออกผ่านทางพฤติกรรม เช่น ความรู้ รสนิยม กิริยามารยาท นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่ใช่เชิงเศรษฐกิจแต่สามารถมีมูลค่าเชิงเศรษฐกิจได้ เช่น งานศิลปะ หนังสือ เอกสารรับรองทาง

วิชาการ (Bourdieu, R., 1977) การขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ส่วนใหญ่มีรากฐานสำคัญโดยการนำทุนวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ มาเป็นองค์ประกอบการสร้างคุณค่าหรือเพิ่มมูลค่า ดังนั้นการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมจึงเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ (นพพร บุญแก้ว และคณะ, 2564)

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของประเทศไทย เป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ หากพิจารณาถึงการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมนั้นมีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่ม เช่น มอญ กะเหรี่ยง ขมุ ไททรงดำ ลาวเวียง ชอง (สโจ) (นพรัตน์ ไชยชนะ, 2566) ทั้งนี้ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามบริบทและสภาพแวดล้อมเช่นเดียวกับชุมชนวัดท่าขนุนมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ กระแสของทุนวัฒนธรรมในชุมชนถูกนำไปใช้สร้างตัวตนแก่ชุมชนหลากหลายแง่มุม โดยเฉพาะในบริบทชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวส่งผลให้อัตลักษณ์ของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่งทำให้ส่งผลต่อการนำทุนวัฒนธรรมที่จะดึงออกมาสร้างมูลค่าไม่ยั่งยืน ไม่สามารถพัฒนาคุณค่าไปสู่มูลค่าอย่างมีพลัง และขาดการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการทำความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับการสังเคราะห์ทุนวัฒนธรรม และประเด็นด้านบริบทเปลี่ยนแปลงจึงมีความจำเป็นเพื่อให้เข้าใจในทุนวัฒนธรรมของชุมชนต่อไป ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์ทุนวัฒนธรรมชุมชนวัดท่าขนุน ตำบลทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาลักษณะการสืบสานทุนวัฒนธรรมชุมชนวัดท่าขนุนผ่านยุคสมัยต่าง ๆ นับตั้งแต่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ชุมชนวัดท่าขนุน ตำบลทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประยุกต์วิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา (Anthropological Research) และวิธีวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Research) ผู้วิจัยมีการวางแผนโดยใช้เทคนิคเพื่อให้ได้ข้อมูลลึกและละเอียดมีความน่าเชื่อถือ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำจิตวิญญาณ 2) ตัวแทนสมาชิกในชุมชน และ 3) หน่วยงานราชการในชุมชน จำนวน 20 คน ดังนี้

1.1 ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกตามคุณสมบัติที่เป็นผู้นำแบบเป็นทางการในฐานะตัวแทนชุมชน (ประธานชุมชน) และผู้รู้ในชุมชน (Key Informant) หรือผู้อาวุโสในชุมชน ซึ่งมีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิวัฒนาการและบริบททางประวัติศาสตร์ของชุมชนได้ เป็นบุคคลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลดังนี้ 1) บริบทชุมชน ประวัติศาสตร์พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน 2) การประกอบอาชีพ และการปรับตัวเพื่อประกอบอาชีพในชุมชน 3) ฐานข้อมูลชุมชนในอดีต และปัจจุบัน 4) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงชุมชน วิถีชีวิต และปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของสมาชิกในชุมชน 5) ศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชน และผู้นำทางความเชื่อ ได้แก่ บุคคลที่ประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญของชุมชน เนื่องจากเป็นบุคคลที่คนในชุมชนให้การยอมรับให้เป็นผู้นำ มีหน้าที่ควบคุมคนในชุมชนให้ปฏิบัติตามประเพณีความเชื่อ ข้อปฏิบัติและข้อห้ามต่างๆ ในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน และเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดคำสอนเกี่ยวกับข้อปฏิบัติ ข้อห้ามในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน

1.2 กลุ่มสมาชิกในชุมชนวัดท่าขนุน จำนวน 10 คน โดยคัดเลือกตามคุณสมบัติของผู้ที่จะถูกรับการคัดเลือก ได้แก่ 1) อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 30 ปี 2) สามารถให้ข้อมูลด้านบริบทชุมชนวัดท่าขนุน (3) มีอายุระหว่างเฉลี่ยอยู่ที่ 50- 80 ปี

1.3 ตัวแทนจากหน่วยงานราชการในชุมชน จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกตามคุณสมบัติและปฏิบัติงานในขอบเขต ดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอทองผาภูมิ 2) พัฒนาการอำเภอทองผาภูมิ

3) นักวิชาการวัฒนธรรมอำเภอทองผาภูมิ 4) บุคลากรทางการศึกษาในเขตตำบลทองผาภูมิ และ 5) นักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทองผาภูมิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม: เพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิด้านต่าง ๆ ของสมาชิกในชุมชน ทำให้ค้นพบสถานการณ์ทางวัฒนธรรมในชุมชน เข้าใจเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม และนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของการศึกษาโดยการจัดสนทนากลุ่มย่อย ในลักษณะแผนผังความคิด

2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง: เป็นการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะกึ่ง ๆ ระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลที่ครบถ้วนตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ในด้านความถูกต้องความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในด้านความครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ของข้อคำถาม ด้วยวิธีหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ราย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลและแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยศึกษารวบรวมจากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับบริบทชุมชน และการศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแนวคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ และทำการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามแนวคิดที่นำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ อธิบายเนื้อหาเพื่อตอบคำถามการวิจัย และสรุปเนื้อหาโดยการพรรณนาความ

5. การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี เลขที่ SOP 017/2566

ผลการวิจัย

ชุมชนวัดท่าขนุนประกอบด้วย 3 ชุมชน คือ 1) ชุมชนพัฒนาทองผาภูมิ 2) ชุมชนริมฝั่งแควน้อย 3) ชุมชนวังท่าขนุน ตั้งอยู่ที่ตำบลทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัดท่าขนุนเป็นศูนย์กลางของชุมชน จากข้อมูลสัมภาษณ์และข้อมูลทางโบราณคดี พบว่า ชุมชนแห่งนี้มีพัฒนาการมาตั้งแต่อดีต - ปัจจุบัน โดยปรากฏหลักฐานการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ยุคประวัติศาสตร์ตรงกับสมัยทวารวดี ทำให้ชุมชนวัดท่าขนุนมีความน่าสนใจโดยสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. ทนุวัฒนธรรมชุมชนวัดท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

สถานการณ์และเหตุการณ์ทนุวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของชุมชน ตามกรอบนิยามทนุวัฒนธรรมที่ศึกษา ซึ่งเกิดขึ้นในบริบทชุมชนวัดท่าขนุนในพื้นที่ศึกษาตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ทนุวัฒนธรรมชุมชนวัดท่าขนุน ตำบลทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ทนุวัฒนธรรม	รายละเอียด	เสียงสะท้อน
ทนุวัฒนธรรมส่วนที่แฝงฝังอยู่ในกาย	ผู้นำชุมชน แต่ละคุ้มบ้านดูแลความเรียบร้อยและสื่อสารกับสมาชิกในชุมชนเพื่อหาโอกาสทางการพัฒนา	“ในชุมชนเราดูแลกันเหมือนพี่น้อง เคารพผู้ใหญ่ผู้ใหญ่ เรามีผู้นำชุมชนทั้งในส่วนองเทศบาลและผู้นำคุ้มบ้านที่เข้มแข็ง”
	ผู้นำทางจิตวิญญาณ คือ เจ้าอาวาสวัดท่าขนุน	“ปัจจุบันชุมชนวัดท่าขนุนเรามีพระครูวิลาศกาญจนธรรม ซึ่งท่านมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนเรา”
	การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น	“ชุมชนมีอะไร ก็มีการมาช่วยเหลือกัน ทุกคนพร้อมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวม”

ตารางที่ 1 ทุนวัฒนธรรมชุมชนท่าขนุน ตำบลทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี (ต่อ)

ทุนวัฒนธรรม	รายละเอียด	เสียงสะท้อน
ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อาศัยการสถาปนา	คนกับโลก สิ่งแวดล้อม สัตว์ พืช ธรรมชาติ ชุมชนมีพัฒนาการ โดยเฉพาะภูมิปัญญาที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ สิ่งเป็นภูมิปัญญาและเป็นกลุ่โลบายให้คนในชุมชนเรารักและแบ่งปันกัน การดำเนินวิถีชีวิตขั้นพื้นฐาน ความสัมพันธ์ในชุมชน การดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นในชุมชนมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น	“สมาชิกในชุมชนยังให้ความสำคัญกับสิ่งเหนือธรรมชาติ สิ่งเป็นภูมิปัญญาและเป็นกลุ่โลบายให้คนในชุมชนเรารักและแบ่งปันกัน” “คนในท่าขนุนเรารู้จักกันหมด เพราะอยู่เป็นแบบพี่น้อง”
ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อยู่ในรูปของวัตถุ	ภาษา ในชุมชนวัดท่าขนุนทั้ง 3 คุ่มบ้าน มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ วัดท่าขนุน วัดท่าขนุนตั้งชื่อตามท่าเรือ เป็นที่หมายสำคัญคือมีต้นขนุนอยู่หลายต้นจึงเรียกกันว่า "ท่าขนุน" ในนิราศท่าดินแดง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2329 อุโบสถวัดท่าขนุน สร้างเมื่อ พ.ศ. 2497 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2498 ปูชนียวัตถุมีธรรมาส์ทรงบุษบก สร้างจากไม้แกะสลักทั้งองค์ ถอดประกอบได้ทุกชิ้น ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณวัตถุของกรมศิลปากร พระพุทธรูปรัชกาล 2 องค์ ศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนปลาย แหล่งโบราณคดีภายในวัด มีลักษณะเป็นเนินดินขนาดใหญ่อยู่ริมแม่น้ำแควน้อย สันนิษฐานว่าเป็นที่ตั้งทัพของฝ่ายไทยในสงครามรบพม่าที่ท่าดินแดง (พ.ศ. 2329) สะพานแขวนหลวงปู่สลาย สะพานไม้เก่าแก่ สร้างโดยหลวงปู่สลาย อดีตเจ้าอาวาสวัดท่าขนุน เพื่อใช้เชื่อมระหว่างฝั่งตลาดกับฝั่งวัดท่าขนุน สังฆารหลวงปู่สลาย อดีตเจ้าอาวาสวัดท่าขนุนเป็นที่เคารพนับถือของสมาชิกทั้งในและนอกชุมชน ศาลาร้อยปีหลวงปู่สลาย สร้างขึ้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2556 เนื่องในโอกาสที่ครบ 100 ปีชาตกาลของพระครูสุวรรณเสลาภรณ์ (หลวงปู่สลาย อคควโส) อดีตเจ้าอาวาสวัดท่าขนุน อาหารการกิน อาหารพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมการกินที่สะท้อนถึงวิถีการดำเนินชีวิต “วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่น” ซึ่งเป็นได้ทั้งรสชาติที่เฉพาะ ทางรถไฟสายมรณะ สถานีรถไฟบริเวณวัดท่าขนุน เป็นต่อม่อสะพานรถไฟสายประวัติศาสตร์ สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือที่เรียกกันว่า ทางรถไฟสายมรณะ พระพุทธเจดีย์ศรี วัดท่าขนุน ตั้งตระหง่านอยู่บนยอดเขาสูง ซึ่งต้องเดินขึ้นบันไดกว่า 394 ขั้น พระพุทธรูปรัชกาล 2 องค์ ขนาดหน้าตัก 1 ศอก ศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานให้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรประพันธ์ราไพ และพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอดิศักดิ์สุริยาภานามถวายแก่หลวงปู่ทุก อุตตมปาโล เมื่อ พ.ศ. 2472 ธรรมาส์ทรงบุษบก ฝีมือช่างหลวง สร้างจากไม้แกะสลัก ถอดประกอบได้ทุกชิ้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานให้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรประพันธ์ราไพ และ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอดิศักดิ์สุริยาภานามถวายแก่หลวงปู่ทุก อุตตมปาโล เมื่อ พ.ศ. 2472	“ในชุมชนท่าขนุน มีคนที่เป้นทั้งคนดั้งเดิม ทั้งคนอพยพ และคนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์” “วัดท่าขนุนเป็นวัดประจำอำเภอทองผาภูมิ ทั้งคนในและนอกชุมชนก็จะเข้ามาสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจของพวกเราอย่างาก” “วัดท่าขนุน หรือที่ชาวทองผาภูมิรู้จักกันในชื่อของ วัดหลวงปู่สลาย ซึ่งมีโบสถ์เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกอย่างหากเดินทางมายังวัด” “ของเก่าแก่คู่กับวัดมาแต่ตั้ง แต่เดิม เป็นมรดกของชุมชน ที่ถือว่าขึ้นทะเบียนเป็นมรดกของชาติ” “เป็นแหล่งสำคัญ ที่ยืนยันความเก่าแก่ของชุมชนแห่งนี้ว่า มีที่มาที่ไปที่ทำกินกันมาตั้งแต่อดีต” “สะพานแขวนหลวงปู่สลาย จากเดิมเป็นสะพานไม้เก่าแก่ สร้างโดยหลวงปู่สลาย อดีตเจ้าอาวาสวัดท่าขนุน เพื่อใช้เชื่อมระหว่างฝั่งตลาดกับฝั่งวัดท่าขนุน” “ท่านได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้กับวัดท่าขนุนเรียกว่ามีความร่มเย็นภายในบริเวณวัดท่าขนุน” “ศาลาร้อยปี เป็นศาลาไว้สำหรับทำพิธีกรรม และปฏิบัติธรรม และสามารถสร้างประโยชน์อื่น ๆ ใ้แก่วัดและชุมชน” “ความหลากหลายของคน ส่งผลต่อความหลากหลายของอาหารการกิน” “เป็นแหล่งศึกษาที่สำคัญ ชุมชนแห่งนี้มีเส้นทางรถไฟสายมรณะผ่าน ซึ่งเป็นมรดกที่สำคัญของมนุษยชาติ” “สร้างโดยพระครูสุวรรณเสลาภรณ์ (หลวงปู่สลาย อคควโส) เมื่อ ปี พ.ศ. 2534 อยู่บนยอดเขาวัดท่าขนุน อันเป็นจุดชมทิวทัศน์ของอำเภอทองผาภูมิ” “พระพุทธรูปนี้ เป็นพระพุทธรูปที่สำคัญของท่าขนุน เนื่องจากเป็นพระพุทธรูปที่ในหลวงรัชกาลที่ 7 ได้พระราชทานไว้กับวัด” “วัฒนธรรมมักสะท้อนตัวตนของชุมชน เช่นเดียวกับวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีการสืบทอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะวัดท่าขนุนเป็นวัดที่สำคัญของชุมชน ในวัดมีธรรมาส์ซึ่งได้รับพระราชทานมา”

ตารางที่ 1 ทุนวัฒนธรรมชุมชนท่าขนุน ตำบลทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี (ต่อ)

ทุนวัฒนธรรม	รายละเอียด	เสี่ยงสะท้อน
	มณฑปไม้ทรงมอญ สร้างขึ้นโดยหลวงพ่อดตะมะ และหลวงปู่เต๋อเน้ง เมื่อ พ.ศ. 2493 ซึ่งเป็นปีที่หลวงพ่อดตะมะเข้ามาเมืองไทย เพื่อไว้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่สืบทอดมา พระพุทธรูปสี่รอยจำลอง กว้าง 48 ซม. ยาว 155 ซม. หล่อขึ้นมาจากโลหะผสม (สัมฤทธิ์) ฝีมือประณีตงดงามมาก ไม่มีผู้ใดทราบว่าจะสร้างขึ้นในสมัยใด คาดว่าน่าจะมีอายุการสร้างหลายร้อยปี มีรอยบุ๋มที่ขยาด้านล่าง และธรรมจักรตรงกลางพระบาทซึ่งถอดได้หลุดหายไป พระพุทธรูปจตุรทิศพิทักษ์เมืองไทย สร้างโดยหลวงปู่พรหมปณโย วัดสะแก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นพระพุทธรูปคุ้มกันภัยแก่เมืองไทยในทิศทั้งสี่ คณะศิษย์หลวงปู่ได้ัญเชิญองค์ประจำทิศตะวันตก มาถวายไว้ที่วัดท่าขนุน เมื่อ พ.ศ.2532 รูปหล่อหลวงปู่ทุก – หลวงปู่สาย ขนาดเท่าองค์จริง พระครูสุชาติกาญจนโกศล (หลวงพ่อมณฑล ชยวฑฺฒโน) วัดพุทธมณฑลอริยัญญาวาส (ทุ่งสมอ) ได้นำคณะศิษย์สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2536 ทางวัดจะนำออกมาให้ญาติโยมได้ปิดทองกันในงานทำบุญประจำปีทุกวันมาฆบูชา และสงกรานต์ในวันสงกรานต์ของทุกปี พระพุทธรูปไพรีพินาศ ขนาดหน้าตัก 30 นิ้ว หล่อด้วยโลหะผสมปิดทอง คณะศิษย์หลวงปู่สาย อัครวิโส นำโดยพระอธิการสมเด็จจวรสาโย สร้างขึ้นในวโรกาสที่สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช เจริญพรชนมายุ 84 พรรษา พระพุทธรูปหยกขาวพิทักษ์ชายแดนตะวันตก ขนาดหน้าตักประมาณ 24 นิ้ว น้ำหนักประมาณ 1 ตัน แกะสลักจากหยกขาวลักษณะเหมือนพระแก้วมรกตทรงเครื่องฤดูร้อน พระพุทธรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 8 ศอก เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย พระบรมสารีริกธาตุเขี้ยวแก้ว พระบรมสารีริกธาตุเขี้ยวแก้ว เชื่อว่าช่วยป้องกันภัยอันตรายได้ทุกอย่าง เป็นของบูชาส่วนตัวของพระครูวิลาศกาญจนธรรม จะนำออกมาให้ญาติโยมได้สักการบูชาเฉพาะวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา พระพุทธรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หน้าตัก 21 ศอก สร้างขึ้นโดยพระครูวิลาศกาญจนธรรม เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล ในวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมายุ 80 พรรษา	“เนื่องจากชุมชนในเขตอำเภอทองผาภูมิเป็นชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เยอ ละสำคัญคือ ชุมชนดังกล่าวมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาร่วมกัน โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หลักในชุมชน” “สร้างขึ้นเพื่อเป็นแลนมาร์กสำคัญของวัด” “พระพุทธรูปสี่มุมเมือง” ซึ่งมีอยู่ 4 องค์ ถูกจัดสร้างขึ้นตามความเชื่อและโบราณประเพณีของบ้านเมืองที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่จะต้องมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ปกป้องขอบเขตพรมแดนทั้งสี่ทิศ” “อดีตเจ้าอาวาส และเป็นแหล่งพึ่งพาจิตใจของสมาชิกในชุมชน ท่านคือพระผู้พัฒนา” “พระไพรีพินาศองค์นี้ทรงแสดงอภินิหารให้ปรากฏอริราชศัตรูที่คิดบงการร้าย” “เป็นอีกหนึ่งอย่างที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของสมาชิกในชุมชนของคนในอำเภอทองผาภูมิ และจังหวัดกาญจนบุรี” “เพิ่งจะสร้างเสร็จในปีประมาณ 2550 ซึ่งร่วมแรงร่วมใจกันของคนในชุมชนและลูกศิษย์ของหลวงพ่อก” “ตามความเชื่อแล้วหากที่ไหนมีพระบรมสารีริกธาตุก็จะทำให้ชุมชนนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนา” “ตรงนี้น่าจะเป็นจุดเด่นมาก เพราะเป็นทางผ่านที่จะเข้าสู่วัด หากขับรถผ่านขึ้นทางสังขละบุรี ก็จะได้เห็นพระพุทธรูปเด่นชัดมาก ทำให้เป็นจุดเช็คอินที่สำคัญ”

กล่าวได้ว่าชุมชนวัดท่าขนุน ประกอบด้วยทุนวัฒนธรรม ในมิติต่าง ๆ ได้แก่ 1) ทุนวัฒนธรรมส่วนที่แฝงฝังอยู่ในกาย 2) ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อาศัยการสถาปนา และ 3) ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อยู่ในรูปของวัตถุ ทุนวัฒนธรรมทั้ง 3 รูปแบบนี้นำมาสร้างคุณค่าที่เป็นคุณธรรม ความเคารพความกตัญญูรู้คุณค่าความพอเพียงในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมความสำนึกรับผิดชอบต่อนานาชาติโดยอาศัยสถานการณ์การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สถานการณ์ดังกล่าวนี้ หากองค์กรชุมชน เช่น วัด บ้าน โรงเรียน หรือกลุ่มในชุมชน ได้ส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมกันฟื้นฟูขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีและพิธีกรรมดังกล่าวขึ้น จะสามารถสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นต่อคนในชุมชนที่เป็นความเคารพในธรรมชาติความกตัญญูรู้คุณค่าต่อธรรมชาติความพอเพียงในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมกับคุณค่าที่เกิดจากการใช้ทุนวัฒนธรรมที่แฝงฝังอยู่ในกายและทุนที่อยู่ในรูปของ

วัตถุดังกล่าวข้างต้นจะทำให้เกิดเป็นพลังนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ฟื้นคืนสู่ความสมบูรณ์ได้เพิ่มขึ้น

2. การสืบสานทุนวัฒนธรรมชุมชนวัดท่าขนุนผ่านยุคสมัยนับตั้งแต่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน

ชุมชนวัดท่าขนุนเป็นชุมชนที่มีพัฒนาการมาตั้งแต่อดีต - ปัจจุบัน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชุมชนสามารถยืนยันได้ว่าชุมชนแห่งนี้ มีการตั้งหลักแหล่งมาตั้งแต่อดีต ชุมชนวัดท่าขนุนสามารถแบ่งวิวัฒนาการเชิงประวัติศาสตร์ ออกเป็น 7 ช่วง ดังนี้ 1) ช่วงที่ 1 ก่อน พ.ศ.2310 บ้านท่าขนุนยุคโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ - สมัยเส้นทางการเดินทัพอยุธยา ผ่านด่านเจดีย์สามองค์ - อยุธยา 2) ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2311 - 2434 สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น ซึ่งพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทั้งกลุ่มชาติพันธุ์มอญ กะเหรี่ยง และขมุ 3) ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2435 - 2449 ยุคเทศาภิบาล และการตรวจราชการเมืองกาญจนบุรี ในขณะนั้นชุมชนบ้านท่าขนุนขึ้นกับมณฑลราชบุรี 4) ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2450 - 2509 ยุคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลาย ๆ ปัจจัย 5) ช่วงที่ 5 พ.ศ. 2510 - 2521 ยุคโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเชิงพื้นที่ในชุมชน 6) ช่วงที่ 6 พ.ศ. 2522 - 2551 ยุคแห่งการสร้างเขื่อนวชิราลงกรณ เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน และย้ายถิ่น และวิถีชีวิต 7) ช่วงที่ 7 พ.ศ. 2552 - ปัจจุบัน ยุคการสร้างตัวตนใหม่ของทองผาภูมิ จากวิวัฒนาการของชุมชนสะท้อนการเปลี่ยนผ่านทุนวัฒนธรรมด้านต่างๆ ที่แฝงฝังอยู่ในกาย ในรูปของวัตถุ และในรูปของการสถาปนา สมัยปู่ย่าตายาย รุ่นบุกเบิกชุมชน ธรรมชาติทุกด้านมีความอุดมสมบูรณ์ตามลักษณะของพื้นที่ คนในชุมชนใช้วัฒนธรรมเดิมเป็นเครื่องเข้าถึงเพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นและความต้องการได้อย่างเพียงพอ ดินอุดมสมบูรณ์ ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล พืชพรรณธรรมชาติขึ้นอยู่ทั่วไป เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และมีมีความมั่นคงทางอาหารของชุมชนตลอดปี แต่ปรากฏการณ์เหล่านี้เริ่มเปลี่ยนไปจากเดิมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ 4 เป็นต้นมาเกิดการสัมปทานพื้นที่เพื่อทำอุตสาหกรรมเหมืองแร่เริ่มมีการเข้ามาของกลุ่มทุน และผู้คนที่หลากหลายในชุมชน ประชากรของชุมชนเพิ่มมากขึ้นเข้าสู่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ โดยเฉพาะจุดเปลี่ยนสำคัญ คือ ช่วงที่ 6 เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เมื่อมีการสร้างเขื่อนเพื่อการเกษตรขนาดใหญ่ในพื้นที่ คือ เขื่อนวชิราลงกรณ ทำให้เกิดการย้ายถิ่นและการเข้ามาของแรงงานทั้งกลุ่มชาติพันธุ์และแรงงานจากภายนอก ระบบนิเวศต่าง ๆ ในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ความมั่นคงทางอาหารเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ความเป็นเมืองเริ่มขยายตัวเข้ามาแทนที่ ในขณะที่ปัจจุบันชุมชนแห่งนี้ต้องสร้างอัตลักษณ์ตัวตนใหม่ผ่านการท่องเที่ยวโดยใช้ทุนทางสังคมมาเป็นจุดขาย และทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักวิวัฒนาการการกระทำให้เป็นสมัยใหม่ และการเปลี่ยนแปลงตามทัศนของเอี่ยม ทองดี (เอี่ยม ทองดี, 2548) มาพิจารณาเหตุการณ์ สถานการณ์ และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนผ่านทุนวัฒนธรรมของชุมชนวัดท่าขนุน

กระบวนการเปลี่ยนผ่าน	รายละเอียด	เสียงสะท้อน
1. การทำให้เป็นไปตามหลักวิวัฒนาการ (Evolution)	ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงตามบริบทหรือเงื่อนไขแบบค่อยเป็นค่อยไปตั้งแต่อดีต - ปัจจุบันอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นระบบจากความเรียบง่ายสู่ความซับซ้อน จากความไม่มีอะไรสู่ความมีปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ผ่านกลไกการขับเคลื่อนธรรมชาติ เช่น ทุนวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิตที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยหรือปัจจัยจากภายในและภายนอกชุมชน	“ท่าขนุนนี้ จากหลักฐานมีประวัติศาสตร์ที่ไม่ชัดเจน เพราะมันมีเรื่องราวและข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง ทั้งนี้หากพิจารณาจากหลักฐานทางโบราณคดี พบว่าชุมชนนี้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณยุคทวารวดี”
2. การทำให้เกิดความก้าวหน้า (Progress)	เปลี่ยนแปลงจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ให้เจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่พึงปรารถนา จากความพอใจน้อยสู่ความพอใจมาก จากความไม่เพียงพอสู่ความพอเพียง จากความตื่นน้อยสู่ความตื่นมาก และมากยิ่งขึ้น บนทุนเดิมที่มีอยู่ คือ ทุนวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน และทุนวัฒนธรรมที่เป็นจุดยึดเหนี่ยวจิตใจ	“วิถีชีวิตของสมาชิกในชุมชนเรามีการเปลี่ยนแปลงไปปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของการเปลี่ยนแปลง โดยเปลี่ยนแปลงอย่างมาก คือ ในช่วงของการสร้างเขื่อนเขาแหลม เพราะเมื่อมีเขื่อนธรรมชาติเปลี่ยนแปลง ย่อมส่งผลต่อสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน”

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนผ่านทุนวัฒนธรรมของชุมชนวัดท่าขนุน (ต่อ)

กระบวนการเปลี่ยนผ่าน	รายละเอียด	เสียงสะท้อน
3. การวางแผนพัฒนา (Development)	เปลี่ยนแปลงโดยการวางแผนแล้วดำเนินการตามแผนดังกล่าวไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ทุนวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา การยึดโยงผู้นำทางจิตวิญญาณ และผู้นำทางศาสนาโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต	“นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงในเอกสารหลายฉบับ เขียนว่า ท่าขนุนซึ่งเป็นเมืองด่านตะวันตกขึ้นกับเมืองกาญจนบุรี ซึ่งกาญจนบุรีขึ้นกับมณฑลราชบุรี ทั้งนี้ทำให้มีการวางแผนการพัฒนาในพื้นที่ คือ มีการจัดผู้นำชุมชน”
4. การกระทำให้เป็นสมัยใหม่ (Modernization)	กระทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองตามยุคสมัยตามอย่างสังคมที่เจริญแล้ว เมื่อชุมชนก้าวสู่การพัฒนา โดยเฉพาะการเข้ามาของคนนอกชุมชนทำให้ชุมชนเริ่มปรับเปลี่ยนนำวิถีคิดแบบสังคมนอกมาพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นเสมือนทุนวัฒนธรรมใหม่ที่คำนึงถึงคุณค่าและมูลค่า	“ท่าขนุน เปลี่ยนแปลงจากเดิมมาก โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่ยุคการท่องเที่ยว ชุมชนแห่งนี้ก็เริ่มที่เริ่มที่รู้จักจากคนนอก หมายถึงว่า ชุมชนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมรดกทางทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ทำให้คนนอกรู้จักเรามากขึ้น และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชนเมื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยว”
5. การปฏิวัติ (Revolution)	เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน โดยอาศัยอำนาจใดอำนาจหนึ่งเข้ามารื้อโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ เนื้อหาสาระเดิม แล้วนำเอาสิ่งใหม่มาแทนที่ในลักษณะบังคับฉับพลันทันทีทันใด หากพิจารณาแล้วในชุมชนพร้อมจะปรับเปลี่ยนตามวิถีคิดของผู้นำชุมชน โดยเน้นหลักคิดด้านคุณธรรมการปกครองของคนดีมาสู่การเปลี่ยนแปลง	“อย่างไรก็ดี ท่าขนุนเราพร้อมที่จะพัฒนา หากนำทุนวัฒนธรรมมาสร้างมูลค่าและยังคงอัตลักษณ์ของชุมชนได้”

กล่าวได้ว่าชุมชนวัดท่าขนุน มีวิธีการเปลี่ยนผ่านทุนวัฒนธรรมแม้อาจเกิดขึ้นในเงื่อนไขและปัจจัยที่แตกต่างกัน แต่ล้วนเป็นปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดให้ทุนวัฒนธรรมของชุมชนเปลี่ยนผ่าน หรือเคลื่อนผ่านยุคสมัยไปเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะว่าทุนวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีลักษณะร่วมกัน ทำให้เกิดคุณค่าซึ่งเป็นพลังที่ขับเคลื่อนชุมชนไปสู่อุดมคติเดียวกัน

อภิปรายผล

ชุมชนวัดท่าขนุนมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่อดีตเรื่องราวของชุมชนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ทั้งนี้สามารถสรุปและอภิปรายผลดังนี้

1. ทุนวัฒนธรรมชุมชนวัดท่าขนุน เป็นชุมชนโบราณมีประวัติศาสตร์ของชุมชนมีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นในหลากหลายมิติ เช่น วิวัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนมีมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรทวารวดี ปัจจุบันชุมชนวัดท่าขนุนมีทุนวัฒนธรรมที่หลากหลาย จำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทุนวัฒนธรรมส่วนที่แฝงฝังอยู่ในกาย 2) ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อาศัยการสถาปนา และ 3) ทุนวัฒนธรรมส่วนที่อยู่ในรูปของวัตถุ ทุนทั้ง 3 ประเภทนี้นำมาสร้างคุณค่าที่เป็นคุณธรรม ความเคารพ ความกตัญญูรู้คุณความพอเพียงในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสำนึกรับผิดชอบต่อพื้นที่สาธารณะโดยอาศัยสถานการณ์การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สถานการณ์ดังกล่าวนี้หากวัด บ้าน โรงเรียน หรือกลุ่มในชุมชน ได้ส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมกันฟื้นฟูขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีดังกล่าวขึ้นจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สอดคล้องกับข้อค้นพบของเยาวลักษณ์ ตระกูลเมธี และวิมล งามยิ่งยวด สรุปว่าทุนทางสังคม ทุนชุมชน ทุนวัฒนธรรม และท้องถิ่นนิยม คือ ทุนทางสังคมในปัจจุบันบ่งชี้ให้เห็นว่า ทุนทางสังคมเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างคนและกลุ่มตลอดจนการเชื่อมโยงไปยังกลุ่มอื่น การใช้ประโยชน์จากพลังของทุนทางสังคมในปัจจุบันเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดี สามารถสะท้อนในหลาย ๆ ลักษณะ (เยาวลักษณ์ ตระกูลเมธี และวิมล งามยิ่งยวด, 2566) และ

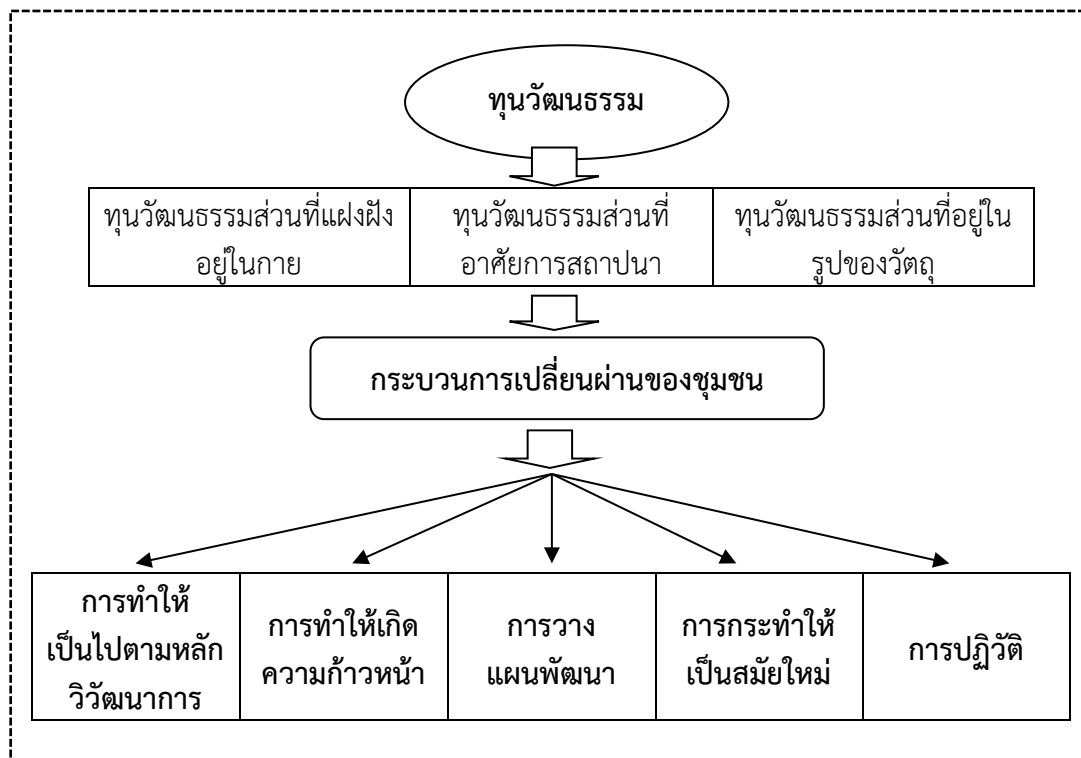
สอดคล้องกับการศึกษาของ Chaichana สรุปว่าทุนวัฒนธรรมปัจจุบันคงดำรงอยู่ในชุมชนถึงแม้ว่าบริบททางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป การเคลื่อนผ่านสภาวะแบบพื้นบ้านสู่สภาวะแบบสมัยใหม่ มีแนวโน้มว่าทุนวัฒนธรรมส่วนที่เป็นคุณค่าแท้ตามแบบแผนวัฒนธรรมดั้งเดิมได้สูญหายไปมากแล้ว และได้เกิดทุนวัฒนธรรมใหม่ที่เน้นมูลค่านำคุณค่าขึ้นแทน ทำให้ความถูกต้อง ความดีงาม ความเหมาะสม เป็นไปตามอำนาจมูลค่ามากกว่าอำนาจของคุณค่า (Chaichana, N., 2018) และสอดคล้องกับการศึกษาของพระอำพล ธนปาโล และคณะ ที่กล่าวไปในทิศเดียวกันว่า อัตลักษณ์แห่งมรดกทางภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ คือ ความเชื่อ การอยู่รวมกลุ่มของมนุษย์จำเป็นจะต้องมีการยึดถือหลักการปฏิบัติเพื่อความให้เกิดความผาสุก โดยการกำหนดกฎกติกาของสังคมที่สมาชิกต่างให้การยอมรับ คือ 1) จารีตประเพณี เป็นการกระทำที่เกี่ยวกับศีลธรรมอันดีงาม หากการกระทำใดฝ่าฝืนจารีตถือว่าผิดหรือไม่ดี และ 2) พิธีกรรม เป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่กำหนดไว้ด้วยกฎเกณฑ์เพื่อให้มีความขลังความเชื่อเหล่านี้เป็นการสร้างลักษณะโดดเด่นทางวัฒนธรรมที่เกิดจากสภาวะที่มนุษย์ต้องการที่พึ่งด้านจิตใจในการดำรงชีวิตจนกระทั่งเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือมาถึงปัจจุบัน (พระอำพล ธนปาโล และคณะ, 2565)

2. การสืบสานทุนวัฒนธรรมชุมชนมรดกทำขนุน แบ่งวิวัฒนาการเชิงประวัติศาสตร์ตามมิติเวลาเป็น 7 ช่วง แต่ละช่วงมีความสัมพันธ์กับยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ - ปัจจุบัน ผ่านเรื่องราว วิถีชีวิตและความเป็นมาอยู่ คือ 1) ช่วงที่ 1 ก่อน พ.ศ.2310 บ้านท่าขนุนยุคโบราณสมัยก่อนประวัติศาสตร์ - สมัยเส้นทางการเดินทัพอยุธยา ผ่านด่านเจดีย์สามองค์ - อยุธยา 2) ช่วงที่ 2 พ.ศ. 2311 - 2434 สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งพื้นที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทั้งกลุ่มชาติพันธุ์มอญ กะเหรี่ยง และขมุ 3) ช่วงที่ 3 พ.ศ. 2435 - 2449 ยุคเทศาภิบาล และการตรวจราชการเมืองกาญจนบุรี ในขณะนั้นชุมชนบ้านท่าขนุนขึ้นกับมณฑลราชบุรี 4) ช่วงที่ 4 พ.ศ. 2450 - 2509 ยุคอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุคนี้มีการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลาย ๆ ปัจจัย 5) ช่วงที่ 5 พ.ศ. 2510 - 2521 ยุคโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเชิงพื้นที่ในชุมชน 6) ช่วงที่ 6 พ.ศ. 2522 - 2551 ยุคแห่งการสร้างเขื่อนวชิราลงกรณ์ เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน และย้ายถิ่น และวิถีชีวิต 7) ช่วงที่ 7 พ.ศ. 2552 - ปัจจุบัน ยุคการสร้างตัวตนใหม่ของทองผาภูมิ ในแต่ละยุคสมัยมีปัจจัยหลายประการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่าน สอดคล้องกับการศึกษาของ พชรพญา สุวรรณกลาง สรุปว่าสังคมไทยเคลื่อนเข้าสู่บริบทความคิดเรื่องวัฒนธรรม คือ ทุน และกระแสนโยบายการดำรงอยู่ของสังคมพหุวัฒนธรรม ช่วยทำให้ประเด็นทางวัฒนธรรมถูกนำมาทบทวนในฐานะทุนประการหนึ่งที่เชื่อมโยงทั้งกับทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคม ที่สำคัญแนวคิดเรื่องทุนในลักษณะต่าง ๆ สามารถเคลื่อนเข้าหากันได้ ถือเป็นคุณูปการอย่างยิ่งต่อแนวทางในการบริหารจัดการทุนวัฒนธรรม เพราะสังคมไทยเป็นสังคมที่มีฐานทุนวัฒนธรรมที่หลากหลายและยังมีทุนวัฒนธรรมจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการบริหารจัดการในบริบททุนสมัยใหม่อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามหลักการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาวัฒนธรรมสังคมเป็นการมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในแต่ละชุมชนโดยให้เกิดการพัฒนาในหลากหลายมิติไปพร้อมกัน เช่น กระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และระบบโครงสร้างพื้นฐานให้เกิดขึ้น (พชรพญา สุวรรณกลาง, 2565) และสอดคล้องกับการศึกษาของและวราภรณ์ เรืองศรี สรุปว่าการพัฒนาชุมชนมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการ ของบริบทของชุมชนที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะการใช้ทุนวัฒนธรรม มาขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาชุมชนต้องทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนจะต้องพัฒนาจากระดับรากฐานทุนวัฒนธรรมเป็นฐาน (วราภรณ์ เรืองศรี, 2566) และการศึกษาของธราดล หิตอักษร สรุปว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาและสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทั้งในลักษณะของบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรเดียวกัน ที่มีความสนใจ ความต้องการเหมือนกัน รวมกันเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นเรียนรู้กันๆ ทำให้เห็นผลผลิตทางนวัตกรรมของชุมชนซึ่งเกิดจากทุนวัฒนธรรมเป็นฐาน วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และการพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน และการพึ่งพาอาศัยกันเป็นการดำเนินวิถีชีวิตที่ยั่งยืน (ธราดล หิตอักษร, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

การนำวัฒนธรรมมาต่อยอดสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจสามารถเกิดผลได้ชัดเจน ขึ้นอยู่กับตามบริบทการเปลี่ยนผ่านในพื้นที่อื่น ๆ ทั้งนี้สามารถขยายผลไปยังพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ วัฒนธรรม สังคม และชาติพันธุ์ โดยนำแนวคิดทุนวัฒนธรรมมาใช้สังเคราะห์ชุดความรู้เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสามารถยกระดับรายได้ของชุมชนผ่านทุนวัฒนธรรม

ภาพที่ 1 ทุนวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนผ่านของชุมชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ชุมชนวัดท่าขนุนเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์สืบต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ชุมชนมีทุนวัฒนธรรมที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสร้างคุณค่าทางสังคม สามารถนำมาต่อยอดร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ถึงแม้ว่าปัจจุบันชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงหลายปัจจัยซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อทุนวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามชุมชนวัดท่าขนุนมีการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยนำเอาแบบแผนของชุมชนที่เคยมีมาปรับใช้ อาศัยสถานการณ์ปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นผ่านการขับเคลื่อนรูปแบบ บวร (บ้าน วัด ราชการ) เพื่อสร้างคุณค่าและเกิดการใช้ทุนวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในกายและทุนที่อยู่ในรูปแบบวัตถุซึ่งจะก่อให้เกิดพลังสู่การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันไปสู่ความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น ทั้งนี้งานวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ อาศัยสถานการณ์ปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยอาศัยการขับเคลื่อนผ่านรูปแบบ บวร (บ้าน วัด ราชการ) เพื่อสร้างคุณค่าและเกิดการใช้ทุนวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในกายและทุนที่อยู่ในรูปแบบวัตถุซึ่งจะก่อให้เกิดพลังสู่การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันไปสู่ความสมบูรณ์เพิ่มขึ้น 2) ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปปฏิบัติและการพัฒนาชุมชน นำทุนวัฒนธรรมที่ค้นพบไปบูรณาการเชิงรูปธรรม ในแผนพัฒนาชุมชนหรือแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น การอนุรักษ์ฟื้นฟูประเพณีพิธีกรรมพื้นบ้าน พื้นฟูการใช้ชีวิตและการทำมาหากินแบบพื้นบ้าน และ3) ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป ควรมีการวิจัยด้าน

มานุษยวิทยาประยุกต์ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น โดยนำวัฒนธรรมมาต่อยอดสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สามารถเกิดผลให้ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- ธราดล หิตอักษร. (2566). การสร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ตลอดชีวิต: กรณีศึกษาสร้างเครือข่ายการทำน้ำมันเหลืองสมุนไพร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 20(2), 69-78.
- นพพร บุญแก้ว และคณะ. (2564). บทบาทของวัฒนธรรมกับการส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย. วารสารรัฐศาสตร์, 63(3), 108-121.
- นพรัตน์ ไชยชนะ. (2566). แนวทางการสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชนชาติพันธุ์หมู่บ้านบนเขาแก่งเรียง ตำบลท่ากระดาน อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี โดยยุทธศาสตร์ BCG. วารสารอินทนิลทักษิณสาร (INTHANINTHAKSIN JOURNAL), 18(1), 111-144.
- พชรขณา สุวรรณกลาง. (2565). มายาคติวัฒนธรรมทางความเชื่อ พิธีกรรม: การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล. วารสารพุทธจิตวิทยา, 7(2), 89-98.
- พระอำพล ธนปาล และคณะ. (2565). การจัดการทุนวัฒนธรรมตำนานปราสาทยอยเหงา บ้านพุนทราย ตำบลบ้านซบ อำเภอสว่าง จังหวัดสุรินทร์. วารสารศิลปและวัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำมูล, 11(1), 66-77.
- เยาวลักษณ์ ตระกูลเมธี และวิมล งามยิ่งยวด. (2566). แนวทางการจัดการทุนวัฒนธรรมเพื่อฟื้นฟูการปลูกพืชใบพู่ในชุมชนต้นแบบ จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมและวัฒนธรรม, 7(6), 62-72.
- วราภรณ์ เรืองศรี. (2566). อุบลวัฒน์: ผู้หญิงในประวัติศาสตร์เปลี่ยนผ่านของยุคสมัย. วารสารประวัติศาสตร์ธรรมศาสตร์, 10(2), 1-34.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2544). แผนที่ภาษาศาสตร์เชิงสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เอี่ยม ทองดี. (2548). การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม. วารสารวัฒนธรรมปริทรรศน์, 1(2), 32-46.
- Bourdieu, R. (1977). *Out of a Theory of Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chaichana, N. (2018). *Modes of Production and Food Security in Cultural Dimensions Ban Thiphuye, Thailand*. Asian Political Science Review, 2(2), 24-32.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่ม ตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควร เสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับ กรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษา ทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็น ผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่าง กระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุปและขอเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)**

2) **บทนำ (Introduction)**

3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) **สรุป (Conclusion)**

5) **เอกสารอ้างอิง (Reference)**

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของ รายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้ รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาค้นอุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลายรูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมภีร์รักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎีก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สองและตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N., 2004)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S. et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

(2) หนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย อากาศโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์:/
/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑุวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ),
คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสลาพร ปุณณนโท (ร่าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงาน
จิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2),
16-31.

(5) บทความในสารานุกรม**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์
หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-
275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควง. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริ่งจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpso.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ ตอนที่/ หน้า/ (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็ก พัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ. (2560). รายงานการก้นน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบ ด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลังค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname¹, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt)

(16.pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt)..... ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
Author's name-surname¹, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³ (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

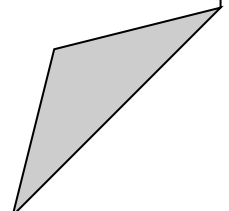
Abstract (18 pt)

(16 pt).....

.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

.....(16 pt).

.....(16 pt).....